LENİN

SEÇME ESERLER

CİLT: 3

inter
yayınları

LENİN SEÇME ESERLER 3

V. İ. LENİN

SEÇME ESERLER
CİLT: 3

V. İ. Lenin — 12 Ciltte Seçme Eserler
Cilt: 3

Moskova'daki Yabancı İşçiler Yayınevi'nin; Marx-Engels-Lenin Enstitüsü Tarafından hazırlanan Rusça baskısından, Almanca'ya çevirdiği Moskova baskısından Türkçe'ye çevrildi.

Yayınevi

Birinci Basım : Ağustos 1994
Dizgi : Dönüşüm (0212) 528 03 41
Baskı : Başaran Ofset
Kapak : İnter Grafik Tasarım
Kapak Baskı : Başaran Ofset

ISBN 975 - 7349 - 05 - 4 (TK. No)
ISBN 975 - 7349 - 20 - 8 (3. Cilt)

İNTER YAYINLARI
Ankara Cd. No: 31
Fahrettin Kerim Gökay Vakfı İşhanı
Kat: 4 Daire 51
Cağaloğlu - İSTANBUL
Tel: 519 16 16

V. İ. LENİN

SEÇME ESERLER
CİLT: 3

1905—1907
DEVRİMİ

Çeviren : **Saliha N. KAYA**

Red: **İsmail YARKIN**

İÇİNDEKİLER

II— 1905-1907 DEVRİMİ'NDE TARIM VE KÖYLÜ SORUNU

III— PETERSBURG KANLI PAZARI'NDAN MOSKOVA AYAKLANMASINA - 1905 YILI

IV— ANAYASA HAYALLERİNE KARŞI MÜCADELE

V— 1905-1907 DEVRİMİ DÖNEMİNDE PARTİ

EKLER

ÜÇÜNCÜ CİLDE ÖNSÖZ

Lenin'in "Seçme Eserler"inin elinizdeki III. cildi, 1905-1907 yıllarındaki ilk Rus devrimi dönemini kapsamaktadır.

Bu üç yılın devrimci mücadeleleri içinde Bolşevik Parti öylesine çelikleşti ki, devrim yıllarını izleyen gericilik ve baskı döneminde, Rusya Sosyal-Demokrat İşçi Partisi'nin bir kesimi olmaktan çıkıp, bağımsız ve sağlam bir parti haline gelecek durumda oldu. Elbette 1905-1907 Devrimi'nin —Lenin'in daha sonra tanımladığı gibi, 1917 Devrimi'nin bu "genel provası"nın— deneyimleri, Bolşevik Parti'nin devrimci taktiğinin oluşmasına pekçok ve tayin edici katkılarda bulunmuştur. Her şeyden önce bu deneyimler sayesinde, emperyalizm çağında burjuva-demokratik devrime ve bu devrimin sosyalist devrime dönüşmesine dair Bolşevik, Leninist öğretinin netleşmesi için temel yaratılmış oluyordu. Daha sonra Lenin bu öğretiye dayanarak, bu dönüşümün dahiyane stratejik planını hazırladı; uluslararası ve ülke içindeki duruma uygun birkaç değişiklikle 1917'de gerçekleştirilen planı hazırladı. Bu öğreti ve plan içinde tarım sorunu, devrimde köylülüğün rolü ve proletaryanın köylülükle ilişkisi büyük bir rol oynadı, ve bu sorunun Bolşevik çözümü için de —1917 Ekim Devrimi'nin zaferini garantileyen bir çözüm— 1905-1907 Devrimi'nin deneyimleri en önemli temeli oluşturdu. Nihayet, ilk devrim yıllarında Menşeviklerle edinilen deneyimler de, onlarla bölünmenin daha da derinleşmesi ve sonunda kesin ayrılık sürecinde büyük rol oynadı.

İlk Rus devrimi yıllarında Lenin'in yazınsal faaliyeti muazzamdı ve onun bu faaliyete borçlu olduğumuz eserleri, "Bütün Eserler"in

VII—XII. ciltlerini doldurmaktadır. Yani Lenin'in bu dönemdeki çalışmalarını bir tek ciltte toplayabilmek için bu altı cilt içinden son derece dar bir seçme yapmak zorunda kalındı. Bu arada, pratik nedenlerden dolayı, kronolojik sıralama dışında XIX. ("1905 Devrimi Üzerine Bir Konferans") ve XV. ("Rusya'da Parti İçi Mücadelenin Tarihsel Anlamı") ciltlerden iki uzun makale de bu cilde alınmıştır. Bu nedenle Lenin'in son derece önemli çalışmaları dışarıda bırakılmak zorunda kalınmış, aynı zamanda son derece kapsamlı iki çalışması —"Demokratik Devrimde Sosyal-Demokrasinin İki Taktiği" ve "İlk Rus Devriminde Sosyal-Demokrasinin Tarım Programı"— ancak kısmen alınabilmiştir. Yeri gelmişken, "Tarım Sorunu"nun üçüncü bölümü XII. ciltte, tarım sorunu üzerine teorik çalışmalar içinde basılacaktır.

Son olarak, elinizdeki cildin kapsamı belirlenirken, ilk Rus devrimindeki olayların çokluğu ve önemi ile, bu olayların yirmibeş yıl geride kalmış olması hususunun, bu olayların açıklanması ve anlaşılması için daha çok sayıda not düşmeyi gerektirdiği de göz önünde bulundurulmak zorundaydı.

Bu ciltte de Lenin'in çalışmaları esas olarak kronolojik sıraya göre ve her bir bölüm içinde konulara göre düzenlenmiştir. Fakat burada da bazı istisnalar yapılmıştır. Böylece örneğin Ocak 1917'de verilen "1905 Devrimi Üzerine Bir Konferans", bu cildin ele aldığı konularda genel bir bakış ve değerlendirme verdiği için, cildin en başına alınmıştır. Ve cildin sonunda da, gerçi 1910'da yazılan, fakat esas olarak 1905-1907 arasında Menşeviklere karşı yürütülen mücadeleyi ele alan "Rusya'da Parti İçi Mücadelenin Tarihsel Anlamı" makalesi basılmıştır. Olayların daha açık ve derli-toplu anlatımı ve aydınlatılmasının çıkarları açısından, kronolojik sıradan bu sapmanın amaca uygun olduğu sanırız anlaşılırdır.

I

1905 - 1907 RUS DEVRİMİNİN KARAKTERİ, İTİCİ GÜÇLERİ VE PERSPEKTİFLERİ

1905 DEVRİMİ ÜZERİNE BİR KONFERANS[1]

Kadın ve erkek genç yoldaşlar, Partili yoldaşlar!

Bugün, haklı olarak Rus devriminin başlangıcı olarak değerlendirilen "Kanlı Pazar"ın[2] onikinci yıldönümünü kutluyoruz.

Binlerce işçi —dikkat edin, sosyal-demokratlar değil, dindar, imparatorluk yanlısı işçiler— papaz Gapon önderliğinde çara bir dilekçe sunmak için kentin bütün mahallelerinden kent merkezine, Kışlık Saray'ın önündeki meydana yürüyorlar. Ellerinde aziz tasvirleriyle gidiyorlar, ve o zamanki önderleri Gapon, şahsının dokunulmazlığı hususunda kendisinin kefil olduğunu çara yazılı olarak ileterek, ondan halkın önüne çıkmasını rica ediyor.

Askeriye harekete geçiriliyor. Mızraklı süvariler ve Kazaklar kalabalığa yalın kılıç saldırıyor, dizlerinin üstüne çökerek kendilerini imparatora bırakmaları için Kazaklara yalvaran savunmasız işçilerin üzerine ateş açılıyor. Polis açıklamalarına göre binden fazla ölü, ikibinden fazla yaralı vardı. İşçilerin öfkesi anlatılamaz boyuttaydı.

22 Ocak 1905'in, Kanlı Pazar'ın genel tablosu budur.

Size bu olayın tarihsel anlamını daha anlaşılır kılmak için, işçilerin dilekçesinden bazı bölümler okuyacağım. Dilekçe şöyle başlıyordu.

> "Biz işçiler, Petersburg sakinleri, sana geliyoruz. Biz zavallı, hakarete uğrayan köleleriz ve despotizm ve keyfi davranışlar altında boğulmuş durumdayız. Sabrın sınırına vardığımızda işi durdurduk ve patronlarımızdan bize hayatı eziyet olmaktan çıkaracak şeyleri vermelerini istedik. Fakat hepsi reddedildi, fabrikatörlere göre her şey yasadışıdır. Bütün Rus halkı gibi, binlere varan biz de insan haklarından yoksunuz. Memurların sayesinde köle haline geldik."

Af, kamusal özgürlükler, normal ücret, toprak ve arazinin tedricen halka devri, genel ve eşit seçim hakkı temelinde bir Kurucu Meclis'in toplantıya çağrılması taleplerini sayan dilekçe, şu sözlerle bitiyordu:

> "İmparator! Halkına yardım et! Halkla arandaki duvarı yoket..! Dileklerimizin yerine getirilmesini emret, Rusya'yı mutlu edeceksin; yoksa bizler burada öleceğiz. Önümüzde sadece iki yol var: ya özgürlük ve mutluluk ya da mezar."

İnsan cahil, okuma yazma bilmeyen, ataerkil bir papaz tarafından yönetilen işçilerin bu dilekçesini *şimdi* okuduğunda, bir garip oluyor. Bu naif dilekçeyle sosyal-pasifistlerin, yani sosyalist olduklarını iddia eden, ama sadece burjuva lafazanları olanların bugünkü barış kararları arasındaki paralellik ister istemez kendini dayatıyor. Devrim öncesi Rusyası'nın cahil işçileri, çarın egemen bir *sınıfın*, yani büyük-burjuvaziye binlerce bağla bağlı ve tekellerini, ayrıcalıklarını ve kârlarını zorun bütün araçlarıyla korumaya kararlı büyük toprak sahiplerinin başı olduğunu bilmiyorlardı. "Yüksek kültürlü" insanlar —şaka bir yana!— olduklarını iddia eden bugünkü sosyal-pasifistler de, emperyalist, yağmacı bir savaş yürüten burjuva hükümetlerinden "demokratik" bir barış beklemenin, kanlı çarı barışçıl dilekçelerle demokratik refomlar için harekete geçirme düşüncesi kadar aptalca olduğunu bilmiyorlar.

Bütün bunlara rağmen aradaki büyük fark, devrim öncesi Rusyası'nın cahil işçilerinin, eylemleriyle, ilk kez politik bilince uyanan dürüst insanlar olduklarını göstermeleri, bugünkü sosyal-pasifistlerin büyük bölümünün ise, halkı iyicil telkinlerle devrimci mücadeleden uzaklaştırmak isteyen ikiyüzlüler olmalarıdır.

İşte 22 Ocak 1905'in tarihsel anlamı, muazzam halk kitlelerinin politik bilince ve devrimci mücadeleye uyanmalarında yatar.

"Rusya'da henüz devrimci bir halk yoktur" — işte "Kanlı Pazar"dan *iki gün önce* Rus liberallerinin o zamanki önderi ve o dönemlerde yurtdışında illegal, özgür bir organ çıkaran Bay Struve böyle yazmıştı. Burjuva reformistlerinin "kültürlü", burnu büyük ve bir o kadar da aptal önderine, cahil bir köylü ülkesinin devrimci bir halk doğurabileceği düşüncesi böylesine saçma geliyordu! O zamanın reformistleri – tıpkı bugünküler gibi – gerçek bir devrimin imkansız olduğundan bu kadar emindiler!

22 (Rus takvimine göre 9) Ocak 1905'ten önce Rusya'nın devrimci partileri bir avuç insandan oluşuyordu — bir "tarikat", diye hakaret ediyorlardı bize o zamanki reformistler, tıpkı bugünküler gibi. Birkaç yüz devrimci teşkilatçı, birkaç bin yerel örgüt üyesi, esas olarak yurtdışında basılan ve çok büyük zorluklar ve fedakârlıklarla gizlice Rusya'ya sokulan, ayda en çok bir kez çıkan yarım düzine devrimci gazete — 22 Ocak 1905'ten önce başta devrimci sosyal-demokrasi olmak üzere Rusya'nın devrimci partilerinin durumu buydu. Darkafalı oldukları kadar da kibirli reformistlere, Rusya'da henüz devrimci bir halk olmadığını iddia etme hakkını veren buydu.

Birkaç ay sonra durum tamamen bambaşkaydı! Sosyal-demokrat yüzler "aniden" binler oldu, binler ise 2-3 milyon proleterin önderi durumuna geldi. Proleter mücadele, 50-100 milyon köylü kitlesi içinde büyük bir mayalanma, hatta kısmen devrimci bir hareket doğurdu, bu köylü hareketi ordu içinde sempati yarattı ve askeri isyanlara, ordunun bir kesiminin diğer kesimine karşı silahlı mücadelelerine yol açtı. 130 milyon nüfuslu dev ülke kendini devrimin içinde buldu, uyuyan Rusya devrimci proletaryanın ve devrimci halkın Rusyası'na dönüştü.

Bu geçişi incelemek, olanaklarını, deyim yerindeyse yöntem ya da yollarını kavramak gerekir.

Bu geçişin en önemli aracı **kitle greviydi.** Rus devriminin özelliği tam da, sosyal içeriği itibariyle **burjuva-demokratik,** mücadele araçları itibariyle ise **proleter** bir devrim olmasında yatmaktadır. Burjuva-demokratik bir devrimdi, çünkü doğrudan hedeflediği ve doğrudan, kendi öz gücüyle elde edebildiği şeyler, demokratik cumhuriyet, sekiz saatlik işgünü, soyluların muazzam büyük toprak mülkiyetine el konulması — tüm bunlar, Fransa'daki burjuva devriminin 1792/93 yıllarında büyük ölçüde gerçekleştirdiği önlemlerdi.

Rus devrimi aynı zamanda, sadece proletaryanın hareketin önder gücünü, öncü müfrezesini oluşturması anlamında değil, aynı zamanda özgül proleter mücadele aracının, yani **grevin,** kitlelerin harekete geçirilmesinde başlıca araç ve tayin edici olayların dalga dalga akan seyri içinde en karakteristik şey olması anlamında da proleter bir devrimdi.

Rus devrimi, dünya tarihinde, politik kitle grevinin korkunç büyük bir rol oynadığı **i l k** —elbette son olmayacaktır— büyük devrimdir. Evet, hatta, bu olayların ve bu değişikliklerin **t e m e l i g r e v i s t a t i s t i k l e r i n d e** aranmadan, Rus devriminin olayları, politik biçimlerindeki değişiklikler bile kavranamaz.

Sözlü bir konferansta kuru istatistiki rakamların ne kadar uygunsuz olduğunu, dinleyenleri nasıl ürkütebileceğini pekâlâ biliyorum. Fakat tüm hareketin gerçek, nesnel temelini takdir edebilmeniz için size birkaç yuvarlak rakam vermeden edemeyeceğim. Rusya'da devrimden önceki on yıl boyunca grevcilerin yıllık ortalama sayısı 43.000'di. Yani devrimden önceki tam on yıl içinde grevcilerin toplam sayısı 430.000'di. Ocak 1905' te, devrimin ilk ayında grevcilerin sayısı ise 440.000'di. Yani **b i r** tek ayda, geçen on yıldakinden **f a z l a**!

Dünyanın hiçbir kapitalist ülkesinde —hatta İngiltere, Amerika Birleşik Devletleri, Almanya gibi en ileri ülkelerde bile— Rusya'da 1905 yılında olduğu kadar büyük bir grev hareketi yaşanmamıştır. Grevcilerin toplam sayısı 280.000'di, fabrika işçilerinin toplam sayısının birbuçuk katı! Bu elbette Rusya'daki kentli fabrika işçilerinin Batı Avrupa'daki kardeşlerinden daha eğitimli, daha güçlü ya da daha mücadeleci olduklarını kanıtlamaz. Tam tersi doğrudur.

Fakat bu, proletaryanın uyuyan enerjisinin bir bütün olarak ne kadar büyük olabileceğini kanıtlar. Bu, proletaryanın devrimci bir dönemde —hiç abartmadan, Rus tarihinin en kesin verileri temelinde söylüyorum—, her zamanki sakin dönemlerde olduğundan **y ü z k e z** daha büyük bir mücadele gücü **g e l i ş t i r e b i l e c e ğ i n i** kanıtlar. Bu, 1905 yılına kadar insanlığın, gerçekten büyük hedefler uğruna, gerçekten devrimci biçimde mücadele etmek söz konusu olduğunda proletaryanın güçlerinin katlanmasının ne kadar muazzam, ne kadar mükemmel olabileceğini, olacağını henüz bilmediğini kanıtlar!

Rus devriminin tarihi bize, mücadeleyi en büyük direşkenlik ve en büyük fedakârlık ruhuyla yürütenin tam da ücretli işçilerin öncü müfrezesi, elit kesimi olduğunu gösteriyor. Fabrikaların çapı ne kadar büyükse, grevler o kadar uzun solukluydu, bir ve aynı yıl içinde grevlerin tekrarlanması o kadar sık oluyordu. Kentler ne kadar büyükse, proletaryanın

mücadeledeki rolü o kadar yüksekti. En aydın ve en çok işçiye sahip üç büyük kentte, yani Petersburg, Riga ve Varşova'da, toplam işçi sayısına oranla grevci sayısı, öteki kentlerle, hele de kırla kıyaslanmayacak ölçüde yüksekti.

Rusya'da —diğer kapitalist ülkelerde de olduğu gibi— metal işçileri, proletaryanın ileri müfrezesini oluştururlar. Ve burada şu öğretici tabloyu görürüz: genel olarak Rusya'da her yüz fabrika işçisi 1905 yılında 160 grevci çıkardı. Buna karşılık aynı yılda her yüz **metal işçisi** 320 grevci çıkardı! 1905 yılında her Rus fabrika işçisinin, grevler sonucunda ortalama 10 Ruble —savaş öncesi kura göre yaklaşık 26 frank— kayba uğradığı, deyim yerindeyse mücadeleye feda ettiği saptanmıştır. Fakat tek başına metal işçilerini aldığımızda, bu rakamın **üç kat fazlasını** elde ederiz! İşçi sınıfının en iyi unsurları, müteredditleri peşinden sürükleyerek, uyuyanları uyandırarak, güçsüzleri cesaretlendirerek en önde yürüdüler.

Devrim sırasında **ekonomik** ve politik grevlerin içiçe geçmesi son derece ilginçti. Grevlerin bu iki biçiminin en içten bağlantısının hareketin büyük gücünü güvence altına almış olduğuna hiç kuşku yoktur. Sömürülenlerin geniş kitlesi eğer günbegün, çok çeşitli branşlardan işçilerin, kapitalistlerden kendi durumlarının doğrudan, derhal iyileştirilmesini zorla kopardıklarının örneklerini görmemiş olsalardı, bu kitleler devrimci hareketin içine asla çekilemezlerdi. Bu mücadeleyle Rus halkının tüm kitlesine yeni bir ruh geldi. Ancak o zaman Rusya o uyuşuk, ataerkil, sofu, itaatkâr, kul-köle eski insandan kurtuldu; ancak o zaman Rus halkı gerçekten demokratik, gerçekten devrimci bir eğitim aldı. Burjuva baylar ve onların körü körüne taklitçileri olan sosyalist reformistler büyük bir gösterişle kitlelerin "eğitilmesi"nden sözettiklerinde, genellikle akıl hocalığı yapan, kılı kırk yaran, kitlelere burjuva önyargıları aşılayan bir "eğitim"i anlarlar.

Kitlelerin gerçek eğitimi hiçbir zaman, bizzat kitlelerin bağımsız politik ve özellikle de devrimci mücadelesinden ayrı ve onun dışında gerçekleşemez. Sömürülen sınıfı eğiten, güçlerini ölçmesine olanak sağlayan, ufkunu genişleten, yeteneklerini geliştiren, onu aydınlatan, iradesini çelikleştiren ancak mücadeledir. Ve bu nedenle gericiler bile, 1905 mücadele yılının, o "çılgın yıl"ın, ataerkil Rusya'yı kesinlikle mezara taşıdığını kabul etmek zorunda kaldılar.

1905 yılındaki grev mücadeleleri sırasında Rusya'da metal işçileriyle tekstil işçilerinin durumuna daha yakından bakalım. Metal işçileri en iyi ücret alan, en aydın, kültür seviyesi en yüksek proleterlerdir. 1905 yılında Rusya'da sayıları metal işçilerinin sayısının ikibuçuk katı olan tekstil işçileri ise en geri, en az ücret alan ve köydeki aileleriyle çok yönlü bağlarını kesin olarak kesmemiş yığını oluşturmaktadır. Ve burada şu çok önemli olguyu görürüz:

Metal işçilerinin grevlerinde bütün 1905 yılı boyunca, politik grevlerin ekonomik grevlere üstünlük sağladığını görürüz, yılın başında bu üstünlük özellikle yılın sonunda olduğu kadar büyük olmamasına rağmen. Buna karşılık tekstil işçilerinde 1905 yılı başında **ekonomik** grevlerin çok daha ağırlıklı olduğunu görürüz, ve ancak yıl sonunda politik grevler üstünlük sağlamaya başladılar. Demek ki, ancak ekonomik mücadelenin, ancak durumlarını derhal, doğrudan düzeltmek için verdikleri mücadelenin, sömürülen kitlenin en geri kesimlerini uyandırabileceği, onlara gerçek bir eğitim verdiği ve —bir devrim döneminde— birkaç ay içinde onlardan bir politik savaşçılar birliği oluşturduğu açıktır.

Bunun için elbette, işçi sınıfının ileri kıtalarının, sınıf mücadelesinden, —reformistlerin işçilere sık sık yaptıkları gibi— küçük bir üst tabakanın çıkarları için mücadeleyi değil, bilakis proleterlerin gerçekten sömürülen çoğunluğun öncüsü olarak ortaya çıkmasını, 1905 yılında Rusya'da olduğu ve hiç kuşkusuz Avrupa'da yaklaşan proleter devrimde olması gerektiği ve olacağı gibi, bizzat bu çoğunluğu mücadelenin içine çekmesini anlaması gerekliydi.

1905 yılının başlangıcı tüm ülkede ilk büyük grev dalgasını getirdi. Aynı yılın ilkbaharında artık Rusya'da sadece ekonomik değil, aynı zamanda politik ilk büyük **köylü hareketinin** patlak verdiğini görürüz. Bu ani değişikliğin nasıl bir çağ açıcı öneme sahip olduğunu ancak, köylülüğün Rusya'da ancak 1861 yılında en kötü serflikten kurtulduğunu[3], köylülerin çoğunlukla okuma yazma bilmediğini, korkunç sefalet içinde, büyük toprak sahibi tarafından ezilerek, papazlar tarafından aptallaştırılarak, son derece büyük uzaklıklar ve neredeyse hiç yol olmaması sebebiyle tecrit edilmiş halde yaşadıklarını göz önüne getirenler anlayabilir.

Rusya ilk kez 1825 yılında çarlığa karşı devrimci bir harekete tanık oldu, ve bu hareket neredeyse tamamen soylular[4] tarafından temsil edilmekteydi. O zamandan, II. Aleksander'in 1881 yılında teröristler[5] tarafından idam edilişine kadar hareketin başına orta sınıflardan aydınlar geçtiler. Bunlar çok büyük bir fedakârlık ruhu geliştirerek, gözüpek terörist mücadele yöntemleriyle tüm dünyayı şaşkınlık içinde bıraktılar. Elbette bütün bu kurbanlar boşuna verilmedi, elbette onlar —gerek doğrudan gerekse dolaylı olarak— Rus halkının daha sonraki devrimci eğitimine katkıda bulundular. Fakat doğrudan amaçlarına, bir halk devrimini başlatma amacına hiçbir zaman ulaşmadılar ve ulaşamazlardı.

Bunu ancak proletaryanın devrimci mücadelesi başarabildi. Ancak tüm ülkeyi kaplayan kitle grevleri dalgası, Rus-Japon emperyalist savaşının dehşet verici dersleriyle birleşerek, geniş köylü kitlelerini ataletten uyandırdı. "Grevci" sözcüğü köylüler arasında yeni bir anlam kazandı: Bu sözcük daha önce "öğrenci" sözcüğüyle ifade edilen isyancı, devrimci gibi bir şey demekti. Fakat "öğrenci" orta sınıfa, "eğitim gören" kesimlere, "efendiler"e mensup olduğu için halka yabancıydı. "Grevci" ise halkın ta içinden geliyordu, bizzat kendisi sömürülenlerdendi, çoğu kez Petersburg'tan kırsal kesimlere sürülüyor ve buralarda kentleri saran ve hem soylulara, hem de kapitalistlere yönelen ateşli öfkeden söz ediyordu. Rus köyünde yeni bir tip ortaya çıktı, genç köylü, "bilinçli" denilen tip. Bu köylü tipi "grevci"lerle anlaşabiliyor, gazete okuyor ve köylülere kentlerdeki olayları anlatıyor, politik taleplerin önemi konusunda onları aydınlatıyor, soylu büyük toprak sahiplerine, papazlara ve memurlara karşı onları teşvik ediyordu.

Köylüler gruplar halinde toplanıp durumlarını tartışıyor ve giderek mücadele yoluna giriyorlardı: yığınlar halinde büyük toprak sahiplerine karşı harekete geçiyor, konaklarını ve köşklerini ateşe veriyor ya da depolarını yağmalıyor, tahıl stoklarına ve başka gıda maddelerine el koyuyor, polis memurlarına işten el çektiriyor, toprak ve arazinin, soyluların muazzam latifundiyalarının halka devredilmesini talep ediyorlardı.[6]

1905 baharında köylü hareketi daha başlangıcındaydı, ancak az sayıda bölgeyi, yani bölgelerin yaklaşık yedide birini sarmıştı.

Fakat kentlerdeki proleter kitle grevinin kırdaki köylü hareketiyle birleşmesi, Çarlığın "en sağlam" ve son dayanağını da sarsmaya yetti. **Orduyu** kastediyorum.

Hem donanmada, hem de orduda **asker isyanları**[7] başladı. Devrim sırasında grev *hareketinin ve köylü hareketinin bütün büyük* dalgalarına Rusya'nın her yerinde meydana gelen asker isyanları eşlik etti. Sanırım bu isyanların en ünlüsü, isyancıların eline geçen, Odesa'da devrime katılan ve hem bu devrimin yenilgiye uğramasından, hem de başka limanları (örneğin Kırım'da Feodosia) ele geçirme girişimleri sonuçsuz kaldıktan sonra Köstence'de Romanya makamlarına teslim olan Karadeniz Donanması'na dahil savaş gemisi "Prens Potemkin"deki isyandı.

Hareketin en yüksek noktasında meydana gelen olaylara ilişkin somut bir tablo edinebilmeniz için, Karadeniz Donanması'ndaki bu isyandan küçük bir ayrıntıyı anlatmama izin verirsiniz sanırım:

> "Devrimci işçilerle bahriyelilerin katıldığı toplantılar örgütlendi, toplantılar gittikçe sıklaştı. Asker kişilerin işçi mitinglerine katılmasına izin verilmediği için, işçiler kitleler halinde asker mitinglerine gitmeye başladılar. Binlerce kişi bir araya geliyordu. Ortak hareket etme fikri çoşkuyla karşılandı. İlerici bölüklerde delegeler seçildi.
>
> Askeri makamlar müdahale etme zamanının geldiğini düşündüler. Tek tek subayların mitinglerde 'yurtsever' konuşmalar yapma çabaları son derece acıklı sonuçlar verdi: tartışma deneyimi olan bahriyeliler amirlerini utanç verici biçimde kaçırttılar. Bu çarenin boşa çıkmasından sonra mitingleri tamamen yasaklama kararı alındı. 24 Kasım 1905 sabahı Donanma kışlalarının kapı önlerine tam teçhizatlı bir savaş bölüğü yerleştirildi. Tümamiral Pisarevski, herkesin duyabileceği şekilde şu emri verdi: 'Kimseyi garnizondan dışarı bırakmayın! Emre itaatsizlik halinde — vurun!' Bunun üzerine, emrin muhatabı olan bölükten bahriyeli Petrov öne çıktı, herkesin gözü önünde silahını doldurdu ve Brest Bölüğünden Yarbay Stein'ı tek kurşunla öldürdü ve *ikincisiyle de Tümamiral Pisarevski'yi yaraladı*. Subayın komutu çınladı: 'Tutuklayın onu!' Kimse yerinden kımıldamadı. Petrov tüfeğini yere attı. 'Ne duruyorsunuz? Beni tutuklasanıza!' Petrov tutuklandı. Her taraftan akın akın gelen bahriyeliler, ona kefil olduklarını söyleyerek serbest bırakılmasını talep ettiler. Heyecan doruktaydı.
>
> — Petrov, silahın tesadüfen ateş aldı, öyle değil mi? diye sordu subay, kendisine bir çıkış yolu bulabilmek için.

— Ne tesadüfü! İnsan öne çıkıp, silahını doldurur ve nişan alırsa, bu tesadüf mü olur?

— Tayfalar serbest bırakılmanı talep ediyorlar...

Ve Petrov serbest bırakıldı. Bahriyeliler bununla kalmak istemediler. Tüm nöbetçi subaylar tutuklandı, silahsızlandırıldı ve kalem odasına götürüldü... Bahriyeli delegeler, yaklaşık 40 kişi, bütün gece boyunca tartıştılar. Subayların salıverilmeleri, ama kışlalara alınmamaları kararlaştırıldı..."

Bu küçük tablo, birçok asker isyanında olayların nasıl geliştiğini size anlatmaktadır. Halk içindeki devrimci kaynaşmanın orduyu da etkilememesi imkânsızdı. Hareketin önderleri, Deniz ve Kara Kuvvetlerinin çoğunlukla sanayi işçilerinden oluşan, örneğin **lağımcılar** gibi en fazla teknik eğitim gerektiren unsurları içinden çıkmıştı. Fakat kitlenin büyük kısmı hâlâ çok naif, çok barışçıl, çok safdil ve çok hıristiyancaydı. Oldukça kolayca alevleniyordu, herhangi bir haksızlık, subayların fazla sert tutumu, yemeklerin kötü çıkması vs. buna yol açabiliyordu. Fakat sebat yoktu, görev hakkında açık bilinç yoktu, ancak silahlı mücadelenin en enerjik şekilde sürdürülmesinin, ancak bütün askeri ve sivil makamlar üzerinde zaferin, ancak hükümetin alaşağı edilip tüm iktidarın ele geçirilmesinin, devrimin başarısının tek güvencesi olabileceği kavranmıyordu.

Bahriyelilerin ve askerlerin büyük kitlesi kolayca kazan kaldırıyor, fakat aynı kolaylıkla, tutuklanmış subayları serbest bırakma aptallığını da yapıyordu; resmi makamların vaatleri ve ikna çabalarıyla kolayca sakinleşebiliyordu — böylece resmi makamlar zaman kazanıyor, takviye güç istiyor, isyancıların güçlerini yarıyor ve nihayet her zaman gaddarca bir baskı ve önderlerin idam edilmesi gündeme geliyordu.

Rusya'da 1905 yılındaki asker isyanlarıyla, 1825 yılındaki Dekabristlerin askeri isyanını karşılaştırmak özellikle ilginçtir. O zaman politik hareketi yönetenler neredeyse yalnızca subaylardı, özellikle de Napolyon savaşları sırasında Avrupa'nın demokratik düşünceleriyle temas sonucunda aşılanmış olan soylu subaylardı. O dönemde henüz serf köylülerden oluşan asker kitlesi pasif durumdaydı.

1905 yılının tarihi bunun tam tersini gözler önüne sermektedir. Subaylar, birkaç istisna dışında, ya burjuva-liberal, reformist, ya da düpe-

düz karşı-devrimci ruhluydu. İsyanların ruhunu asker elbisesi içindeki işçiler ve köylüler oluşturuyordu: hareket popülerleşmiş, Rusya tarihinde ilk kez sömürülenlerin çoğunluğunu içine almıştı. Eksik olan, bir yandan, aptalca bir güven duygusundan mustarip olan kitlelerin sebat ve kararlılığı, öte yandan ise, yönetimi kendi ellerine almayı, devrimci ordunun başına geçmeyi ve hükümet erkine karşı saldırgan bir şekilde davranmayı pek iyi beceremeyen asker üniforması içindeki devrimci sosyal-demokrat işçilerin örgütüydü.

Geçerken, bu iki eksikliğin sadece kapitalizmin genel gelişimi tarafından değil, aynı zamanda bugünkü savaş tarafından da —belki istediğimiz kadar hızlı değil, ama kesinlikle— ortadan kaldırıldığını belirtmek gerekir…

Her halükârda hem Rus devriminin tarihi, hem de 1871[8] Paris Komünü'nün tarihi bize, halk ordusunun bir bölümünün diğer bölümüne karşı muzaffer mücadelesi dışında başka bir şekilde asla ve kesinlikle militarizmin üstesinden gelinemeyeceği ve onun ortadan kaldırılamayacağı reddolunamaz dersini vermektedir. Militarizme küfretmek, lanet okumak, onu "reddetmek", zararlılığını argümanların eleştirisiyle kanıtlamak yetmez; askerlik hizmetini barışçıl biçimde reddetmek aptallıktır — yapılacak şey, proletaryanın devrimci bilincini uyanık tutmaktır, hem de sadece genel olarak değil, aynı zamanda proletaryanın en iyi unsurlarını, halkın huzursuzluğunun en üst noktasında devrimci ordunun başına geçmeleri için somut olarak da hazırlamaktır.

Herhangi bir kapitalist devletin günbegünkü deneyimi de bize aynı şeyi öğretmektedir. Böyle bir devletin yaşadığı her "küçük" kriz, yaşanacak olan büyük bir krizde büyük ölçekte kendisini yineleyecek olan mücadelenin unsur ve nüvelerini küçük ölçekte göstermektedir. Örneğin her grev, kapitalist bir toplumun küçük bir krizinden başka nedir ki? Prusya İçişçileri Bakanı Bay von Puttkamer şu ünlü sözü söylediğinde haklı değil miydi: "Her grevde devrim ejderhası pusuda bekler"? Tüm kapitalist ülkelerde, hatta —tabirim mazur görülsün— en barışçıl ve "en demokratik"lerinde dahi grevler sırasında birliklerin seferber edilmesi, gerçekten **b ü y ü k** kriz dönemlerinde durumun **n a s ı l** olacağını kanıtlamıyor mu?

Fakat yine Rus devriminin tarihine dönmeliyim.

Proleter grevlerin bütün ülkeyi ve sömürülenlerin en geniş, en geri kesimlerini nasıl sarstığını, köylü hareketinin nasıl başladığını, ona nasıl asker ayaklanmalarının eşlik ettiğini anlatmaya çalıştım.

1905 sonbaharında tüm hareket zirvesine ulaştı. 19 (6) Ağustos'ta çarın, bir Devlet Meclisi kurulmasına dair bildirgesi çıktı. Buligin Duması denilen bu meclis, gülünç derecede az sayıda insana oy hakkı veren ve bu tuhaf "parlamento"ya yasama erki **değil**, sadece **istişari** erk, danışma erki tanıyan bir seçim yasası temelinde kuruldu.

Burjuvalar, liberaller, oportünistler, korkuya kapılmış çarın "armağanı"na dört elle sarılmaya hazırdı. Bütün reformistler gibi bizim reformistlerimiz de 1905 yılında, reformların ve özellikle de reform vaatlerinin **yalnızca** halkın galeyanını yatıştırma, devrimci sınıfı mücadelesini durdurmaya ya da en azından zayıflatmaya sevketme amacını güttüğü tarihi durumların olduğunu anlayamamışlardır.

Rusya'nın devrimci sosyal-demokrasisi Ağustos 1905'deki bu dayatmanın, bu göstermelik meclis armağanının gerçek karakterini çok iyi kavradı. Ve bu nedenle bir an bile tereddüt etmeden şu parolayı attı: "İstişari" Duma'ya hayır! Duma'yı boykot! Kahrolsun Çarlık hükümeti! Bu hükümeti yıkmak amacıyla devrimci mücadeleye devam! Rusya'da ilk ve gerçek halk meclisini Çar değil, Geçici Devrimci Hükümet toplantıya çağırsın!

Ve tarih, **Buligin Duması** asla toplanamadığı ölçüde, devrimci sosyal-demokratları haklı çıkardı. Devrimci fırtına bu Duma'yı daha oluşmadan silip süpürdü, çarı, oy hakkına sahip olanların sayısını epeyce yükselten ve Duma'nın yasama erkini tanıyan yeni bir seçim yasası çıkarmaya zorladı.[9]

Ekim ve Aralık 1905, Rus devriminin yükselen çizgisindeki zirveyi oluştururlar.[10] Halkın devrimci gücünün tüm kaynakları eskisinden çok daha büyük çapta açıldı. Size daha önce de belirttiğim gibi, Ocak 1905'te grevcilerin sayısı 440.000 tutarken, Ekim 1905'te bu sayı yarım milyonu aştı, dikkat edin, sadece bir ayda! Ve **sadece** fabrika işçilerini dikkate alan bu sayıya, daha yüzbinlerce demiryolu, posta ve telgraf memurunu ve daha başkalarını eklemek gerekir.

Demiryolu memurlarının genel Rusya grevi, demiryolu ulaşımını tamamen durdurdu ve hükümet otoritesini en şiddetli biçimde sarstı. Üniversite kapıları açıldı, ve sakin zamanlarda genç beyinleri profesörlerin kürsü bilgelikleriyle kandırıp burjuvazinin ve Çarlığın uysal hizmetkârları haline getirmekten başka bir işe yaramayan konferans salonları, politik meseleleri açık ve serbestçe tartışan binlerce işçi, zanaatkâr ve hizmetçi için toplantı lokalleri olarak hizmet ettiler.

Basın özgürlüğü ele geçirildi. Sansür düpedüz bir kenara atıldı. Hiçbir yayıncı, ilgili makamlara örnek nüsha göndermeyi göze alamıyor, hiçbir makam da bu duruma müdahale etmeye cesaret edemiyordu. Rusya tarihinde ilk kez, devrimci gazeteler Petersburg'ta ve öteki kentlerde serbestçe çıktı. Tek başına Petersburg'da, 50 - 100 bin baskı yapan üç günlük sosyal-demokrat gazete vardı.[11]

Proletarya hareketin ta başında yürüyordu. Önüne sekiz saatlik işgününü devrimci yoldan elde etme görevini koymuştu. O günlerde Petersburg proletaryasının savaş şiarı şuydu: "**Sekiz saatlik işgünü ve silah!**" Çünkü gittikçe artan sayıda işçi için, devrimin kaderini ancak silahlı mücadelenin belirleyebileceği ve belirleyeceği açıktı.

Mücadelenin ateşi içinde ilginç bir kitle örgütü yaratıldı: ünlü **İşçi Temsilcileri Konseyleri**, her fabrikadan işçi temsilcilerinin meclisleri.[12] Ve bu **İşçi Temsilcileri Konseyleri** Rusya'nın birçok kentinde gitgide bir Geçici Devrimci Hükümet rolünü, ayaklanmanın organları ve yöneticileri rolünü üstlendiler. Asker ve Bahriyeli Temsilcileri Konseyleri kurma ve bunları İşçi Temsilcileri Konseyleriyle birleştirme girişimlerinde bulunuldu.

Rusya'nın bazı kentleri, hükümet erkinin görevden alındığı ve İşçi Temsilcileri Konseyinin gerçekten yeni devlet gücü olarak işlev gördüğü o günlerde, çeşitli yerel ve küçük "Cumhuriyetler" dönemini yaşadı. Ne yazık ki bunlar çok kısa dönemler ve çok güçsüz, çok yalıtık "zaferler"di.

Köylü hareketi 1905 güzünde daha büyük boyutlara ulaştı. Tüm ülkedeki kazaların **üçte birinden fazlasında** o dönemde "köylü huzursuzlukları" ve doğrudan köylü isyanları kaydedildi. Köylüler yaklaşık ikibin çiftliği yakıp, soylu haydutların halktan çaldıkları yiyecek maddelerini aralarında paylaştılar.

Ne yazık ki bu çok adamakıllı bir çalışma değildi! Ne yazık ki köylüler o günlerde soylu çiftliklerinin sadece **onbeşte birini**, yani feodal büyük toprak mülkiyeti rezaletini Rus toprağının yüzünden tamamen silmek için yok etmeleri **gerekenin** sadece onbeşte birini yokettiler. Ne yazık ki köylüler de çok parçalanmış, çok dağınık ve çok az saldırganca davrandılar, ve devrimin yenilgisinin temel nedenlerinden biri buydu.

Rusya'nın ezilen halkları[13] arasında ulusal kurtuluş hareketleri yükseldi. Rusya'da nüfusun **yarısından fazlası, hemen hemen beşte üçü** (tam olarak: yüzde 57) ulusal baskı altındadır, anadilini konuşma özgürlüğü bile yoktur, zorla "ruslaştırılmakta"dır. Örneğin Rusya'da sayıları onlarca milyona ulaşan müslümanlar, o dönemde —o günler gerçekten çok çeşitli örgütlerin olağanüstü geliştiği bir dönemdi— şaşılacak bir hızla bir Müslümanlar Birliği örgütlediler.

İşçi hareketiyle bağıntılı olarak ulusal kurtuluş hareketinin o zamanki Rusya'da nasıl hızla büyüdüğünü burada bulunanlara ve özellikle de gençlere göstermek için, size küçük bir örnek sunacağım.

Aralık 1905'te yüzlerce okulda Polonyalı okul çocukları bütün Rusça kitapları, resimleri ve çarın portrelerini yaktılar, Rus öğretmenlerini ve Rus arkadaşlarını şu parola altında döverek okuldan attılar: "Rusya'ya defolun!" Ortaokullardaki Polonyalı öğrencilerin talepleri arasında şunlar da yer almaktaydı: "1- Bütün ortaokullar İşçi Temsilcileri Sovyetine bağlansın; 2- okul salonlarında öğrenci ve işçiler ortak toplantı yapabilsin; 3- yakında kurulacak proleter cumhuriyete aidiyetin göstermek için liselerde kırmızı gömlek giyilsin" vs.

Hareketin dalgaları yükseldikçe, devrime karşı mücadele etmek amacıyla gericilik daha büyük bir enerji ve acımasızlıkla silahlandı. Karl Kautsky'nin 1902 yılında "Sosyal Devrim" üzerine yazısında söyledikleri, 1905 Rus devriminde doğrulandı (o zamanlar o henüz —geçerken belirteyim— sosyal-yurtseverlerin ve oportünistlerin savunucusu değil, devrimci bir Marksistti). O şöyle yazmıştı:

> "... Gelecek devrim... hükümete karşı ani bir ayaklanmadan çok, uzun süreli bir **içsavaşa** benzeyecektir..."

Öyle de oldu! Gelecek Avrupa devriminde de mutlaka öyle olacaktır!

Çarlığın nefreti özellikle Yahudilere karşı yöneldi.[14] Bir yandan Yahudiler (toplam Yahudi nüfusa oranla) devrimci harekette özellikle yüksek bir oranda yöneticiler çıkarıyorlardı. Geçerken belirteyim ki, Yahudiler bugün de enternasyonalist akımda başka uluslardan hissedilir oranda daha çok temsilcisi olma liyakatine sahipler. Öte yandan ise Çarlık, halkın en cahil kesimlerinin Yahudilere karşı en kötü önyargılarını kullanmayı mükemmel biçimde başardı. Böylece, eğer doğrudan yönetilmiyorsa, çoğunlukla polis tarafından desteklenen **pogromlar** meydana geldi; kanlı Çarlığın tüm uygar dünyanın nefretini kazanmasına yol açan, barışçıl Yahudilerin, kadın ve çocukların korkunç kıyımı. Bunu söylerken, elbette uygar dünyanın gerçek demokratik unsurlarını kastediyorum, ve bunlar **yalnızca** sosyalist işçilerdir, proleterlerdir.

Bu dönemde 100 kentte 4000'den fazla ölü, 10.000'den fazla sakat sayıldı. Batı Avrupa'nın en özgür, en cumhuriyetçi ülkelerinde de burjuvazi, "Rus dehşeti" üzerine ikiyüzlü laflarla en utanmazca para işlerini; özellikle de Çarlığın mali bakımdan desteklenmesini[15] ve Rusya'nın sermaye ihracı vs. yoluyla emperyalist sömürüsünü birleştirmeyi çok iyi bilir.

1905 devriminin doruk noktasını, Moskova'daki Aralık ayaklanması oluşturdu. Az sayıda ayaklanmacı, yani örgütlü ve silahlı işçi —sayıları **sekiz binden** fazla değildi— dokuz gün boyunca, Moskova Garnizonu'na güvenmeyen, bu garnizonu daha çok kilit altında tutmak zorunda kalan ve Petersburg'tan gelen Zemenovski Alayı sayesinde ayaklanmayı bastırmayı başaran çarlık hükümetine karşı direndi.

Burjuvazi Moskova Aralık ayaklanmasını "yapay" birşey olarak adlandırıp alaya almayı sever. Alman sözde "bilimsel" yazınında örneğin Bay Profesör Max Weber, Rusya'nın politik gelişimi üzerine büyükçe yapıtında, Moskova ayaklanmasını bir "darbe" olarak nitelemektedir. "... Lenin'in grubu —diye yazar bu "allame" bay profesör— ve Sosyal-Devrimcilerin bir kesimi, bu **budalaca** ayaklanmayı çoktan beri **hazırlıyorlardı** ..."

Korkak burjuvazinin bu profesörce bilgeliğini değerlendirebilmek için, grev istatistiklerine ilişkin kuru rakamları anımsamak yeter.

Ocak 1905'te Rusya'da salt politik grevcilerin sayısı sadece 13.000'di, Ekim'de 330.000'di, **Aralıkta azamiye ulaşıldı** — 370.000 salt politik grevci, sadece bir tek ayda! Karşı-devrimin kaydettiği ilerlemeler, köylü ve asker isyanları anımsandığında, insan hemen şu yargıya varır: burjuva "bilimi"nin Aralık ayaklanması hakkındaki değerlendirmesi sadece gülünç olmakla kalmaz, aynı zamanda, devrimci proletaryayı en tehlikeli sınıf düşmanı olarak gören korkak burjuvazinin temsilcilerinin şaşkınlık ifadesidir.

Gerçekte Rus devriminin tüm gelişimi, doğal bir gereklilik olarak, çarlık hükümetiyle sınıf bilinçli proletaryanın öncüsü arasında silahlı bir kati mücadeleye yol açmıştır.

Rus devriminin geçici yenilgisine neden olan zaaflarının neler olduğunu daha önceki açıklamalarımda ifade etmiştim.

Aralık ayaklanmasının bastırılmasıyla, devrimin alçalan çizgisi başlar. Bu dönemde de son derece ilginç anlar vardır, özellikle de işçi sınıfının en savaşçı unsurlarının, iki kez, devrimin genel gerileyişini kırma ve yeni bir saldırıya geçmesini sağlama girişimi.

Fakat zamanım nerdeyse bitiyor, ve dinleyicilerin sabrını taşırmak istemiyorum. Ve Rus devrimini, onun sınıf karakterini ve itici güçlerini, mücadele araçlarını anlamak için en önemli şeyleri göstermiş olduğuma inanıyorum; elbette böylesine kapsamlı bir konu kısa bir konferansta ne kadar anlatılabilirse o kadar.

Rus devriminin dünya tarihi açısından önemi üzerine sadece birkaç söz daha.

Rusya gerek coğrafi gerekse de ekonomik ve tarihsel açıdan sadece Avrupa'ya değil, aynı zamanda Asya'ya da dahildir. O nedenle Rus devriminin, sadece Avrupa'nın en geri ve en büyük ülkesini tamamen uykusundan uyandırmakla, ve devrimci proletaryanın önderlik ettiği devrimci bir halk yaratmakla kalmadığını görüyoruz.

Sadece bu değil. Rus devrimi bütün Asya'yı harekete geçirdi. Türkiye, İran ve Çin'deki devrimler, 1905 yılındaki muazzam ayaklanışın derin izler bıraktığını ve **yüzlerce** ve **yüzlerce** milyon insanın ilerlemesindeki etkilerinin silinemez olduğunu kanıtlamaktadır.

Rus devrimi dolaylı bir şekilde batıdaki ülkeler üzerinde de etki bırakmıştır. 30 Ekim 1905 tarihinde çarın anayasa manifestosuna dair telg-

raf Viyana'ya ulaştığında, bu haberin Avusturya'da genel seçim hakkının kesin olarak zafer kazanmasına muazzam katkıda bulunduğu unutulmamalıdır.[16]

Bu telgraf, Avusturya sosyal-demokrasisinin parti kongresi oturumu sırasında Ellenbogen yoldaşın —o zamanlar henüz bir sosyal-yurtsever değil, hâlâ bir yoldaştı— politik grev üzerine konuşması sürerken masasına kondu. Görüşmeler derhal kesildi. Sokaklara çıkmalıyız! — Avusturya sosyal-demokrasisi delegelerinin toplantısından yükselen şiar buydu. Ve sonraki günler hem Viyana'da en büyük sokak gösterilerine hem de Prag'da kurulan barikatlara tanık oldu. Avusturya'da genel seçim hakkının zaferi belirlenmişti.

Sık sık, Rus devrimi üzerine ahkâm kesen ve bu en geri ülkedeki olayların, süreçlerin, mücadele araçlarının Batı Avrupa koşullarıyla kıyaslanamayacağı, o nedenle de bunların herhangi bir pratik öneme sahip olmadığını söyleyen Avrupalılarla karşılaşıyoruz.

Bundan daha yanlış bir şey olamaz.

Elbette gelecekteki Avrupa devriminin gelecekteki mücadelelerinin biçimleri ve saikleri bazı açılardan Rus devrimininkilerden farklı olacaktır.

Fakat bütün bunlara rağmen Rus devrimi —daha önce sözünü ettiğim sözcüğün özgül anlamıyla proleter karakteri nedeniyle— gelecekteki Avrupa devriminin bir **provası** olarak kalır. Çünkü bu yaklaşan devrimin ancak bir proleter, —hem de daha derin anlamda, içeriği itibariyle de— ancak bir proleter, sosyalist devrim olabileceği tartışılmazdır! Bu gelen devrim, bir yandan, insanlığı sermayenin boyunduruğundan ancak şiddetli savaşların ve özellikle de içsavaşların kurtarabileceğini, öte yandan, ancak sınıf bilinçli proleterlerin, sömürülenlerin büyük çoğunluğunun önderi olarak sahneye çıkabileceğini ve çıkacağını çok daha kapsamlı bir şekilde gösterecektir.

Avrupa'da şimdiki mezar sessizliğinin bizi yanıltmasına izin vermemeliyiz. Avrupa devrime gebedir. Emperyalist savaşın korkunç vahşeti, pahalılık dehşeti her yerde devrimci bir atmosfer yaratıyor ve egemen sınıflar, burjuvazi, ve onun mutemetleri, hükümetler, son derece büyük sarsıntılar geçirmeden çıkamayacakları bir çıkmaza gittikçe daha çok batıyorlar.

Nasıl Rusya'da 1905 yılında bir demokratik cumhuriyet kurmak amacıyla çarlık hükümetine karşı proletarya önderliğinde halk ayaklanması ortaya çıktıysa, önümüzdeki yıllar da, süregiden bu fetih savaşıyla bağıntılı olarak, finans kapitalin, büyük bankaların, kapitalistlerin iktidarına karşı proletarya önderliğinde Avrupa'da bir halk ayaklanmasını ortaya çıkaracaktır, ve bu sarsıntılar burjuvazinin mülksüzleştirilmesinden, sosyalizmin zaferinden başka bir biçimde son bulamaz.

Biz yaşlılar belki gelecekteki devrimin bu tayin edici savaşlarını göremeyeceğiz. Fakat ben, İsviçre'de ve bütün dünyada sosyalist hareket içinde böylesine mükemmel biçimde çalışan gençliğin, gelecek proleter devrimde sadece savaşmak değil, aynı zamanda zafer kazanmak mutluluğunu da yaşayacağına olan umudumu büyük bir güvenle ifade edebileceğime inanıyorum.

Ocak 1917

SOSYAL-DEMOKRASİ VE GEÇİCİ DEVRİMCİ HÜKÜMET[17]

I

Daha beş yıl önce "Kahrolsun Otokrasi!" şiarı, sosyal-demokrasinin birçok temsilcisine zamansız, işçi kitleleri için anlaşılmaz geliyordu. Bu temsilciler haklı olarak oportünist sayılıyorlardı. Onlara hareketin arkasında kaldıkları, sınıfın öncüsü, önderi ve örgütleyicisi olarak, hareketin bütününün temsilcisi olarak Parti'nin görevlerini, temel ve ana hedeflerini kavramadıkları açıklanmış ve anlatılmıştı. Bu hedefler günlük çalışma tarafından geçici olarak üstü örtülebilirler, fakat mücadele eden proletarya için bir kutup yıldızı olma anlamını hiçbir zaman yitirmemelidirler.

Ve şimdi artık, devrim alevlerinin bütün ülkeyi sardığı, en inanmazların bile otokrasinin yakın zamanda yıkılacağının kaçınılmazlığına inandıkları zaman gelmiştir. Ve sosyal-demokrasi —bu sanki tarihin bir ironisidir— bir kez daha aynı gerici, oportünist, hareketi geri çekme, görevlerini küçültme, şiarlarını karartma girişimleriyle uğraşmak zorundadır. Bu tür girişimlerin temsilcilerine karşı polemik anın emri haline gelmekte ve (Parti içi polemikten hoşlanmayan birçoklarının düşüncesinin tersine) muazzam bir **p r a t i k** önem kazanmaktadır. Çünkü en yakın politik görevlerimizin doğrudan gerçekleştirilmesine yaklaştıkça, bu görevleri tam bir açıklıkla kavramak bir o kadar daha büyük bir zorunluluktur, bu sorunda her türlü belirsizlik, bulanıklık ya da düşüncesizlik bir o kadar daha zararlıdır.

Ve düşüncesizlik, yeni "Iskra" ya da (neredeyse aynı şey olan) "Raboçeye Dyelo"[18] kampındaki sosyal-demokratlar arasında hiç de az değildir. Kahrolsun otokrasi! — bununla herkes hemfikir, yalnızca tüm sosyal-demokratlar değil, aynı zamanda bütün demokratlar, hatta şimdiki

açıklamalarına inanılacak olursa, liberaller bile. Fakat bu ne demektir? Şimdiki hükümetin bu yıkılması nasıl olacaktır? Şimdi "Kurtuluş Birlikçi"lerin de —genel vs. seçim haklarının tanınması temelinde— kendi şiarları olarak atmaya hazır oldukları (bkz. "Osvobojdeniye"[19] No. 67) Kurucu Meclis'i kim toplantıya çağıracaktır? Böyle bir meclis için, serbest ve tüm halkın çıkarlarını dile getiren seçimlerin gerçek güvencesi ne olacaktır?

Bu sorulara açık ve kesin yanıt vermeyenler, kahrolsun otokrasi şiarını kavramamaktadır. Bu sorular ise bizi kaçınılmaz olarak Geçici Devrimci Hükümet sorununa getirmektedir. Otokrasi altında, Kurucu Meclis için, tüm halkın katılacağı, gerçekten genel, eşit, doğrudan ve gizli oy verme güvencesi olan gerçekten özgür seçimlerin sadece ihtimal dışı değil, bilakis düpedüz olanaksız olduğunu anlamak zor değildir. Ve eğer biz, otokratik hükümetin derhal yıkılması pratik talebini gelişigüzel ileri sürmüyorsak, o zaman, yıkılacak hükümetin yerine **hangi başka hükümeti** geçirmek istediğimizi bilmek zorundayız, ya da başka bir deyişle: sosyal-demokrasinin Geçici Devrimci Hükümet'e karşı tutumunu nasıl düşünüyoruz?

Bu sorunda bugünkü sosyal-demokrasinin oportünistleri, yani yeni "Iskra"cılar, Partiyi beş yıl önce "Raboçeye Dyelo" cuların genel olarak politik mücadele sorununda yaptığı gibi geriye çekmektedirler. Bu noktadaki gerici görüşleri en tam biçimiyle, "Iskra"nın (No. 84) özel bir haberde onayladığı ve tavsiye ettiği ve bizim de birçok kez okurlarımızın dikkatini çektiğimiz Martinov'un "İki Diktatörlük" broşüründe geliştirilmiştir.

Daha broşürünün başında Martinov bizi şu müthiş perspektifle korkutuyor:

> "Eğer Lenin'in düşlediği gibi, devrimci sosyal-demokrasinin sağlam bir örgütü otokrasiye karşı 'genel silahlı halk ayaklanması'nı 'saptayacak ve uygulayacak' durumda olsaydı, genel halk iradesinin devrimden sonra derhal tam da bu partiyi Geçici Devrimci Hükümet'e atayacağı açık değil midir? Halkın devrimin bundan sonraki kaderini başkasına değil de tam da bu partiye emanet edeceği açık değil midir?"

İnanılmaz ama gerçek. Rus sosyal-demokrasisisinin gelecekteki tarihçisi, Rus devriminin daha başlangıcında, sosyal-demokrasinin Jironden-

lerinin devrimci proletaryayı böyle bir perspektifle **k o r k u t t u ğ u n u** hayretle saptamak zorunda kalacaktır! Martinov'un broşürünün (ve yeni "Iskra"nın tam bir dizi makalesinin ve makalelerindeki tek tek pasajların) tüm içeriği, bu perspektifin "korkunçluğu"nun anlatımına çıkmaktadır. Yeni "Iskra" taraftarlarının düşünsel önderi burada "iktidarın ele geçirilmesi"ni tahayyül ediyor, muhtelif devrimci çocuk bakıcılarının politik süt çocuklarını korkuttukları "Jakobencilik", Bakunizm, Tkatçevizm[20] gibi bir sürü korkunç 'izm' umacısı gözlerinin önüne geliyor. Ve elbette bu hususta Marx ve Engels'den "alıntı" yapmadan olmaz. Zavallı Marx ve Engels, eserlerinden alıntılarla ne naneler yeniyor! Anımsanacağı gibi, **b i z i m** politik görevlerimizin ve politik ajitasyon ve politik mücadele yöntemlerimizin darlığını ve geriliğini **h a k l ı ç ı k a r m a k** için, "her sınıf mücadelesi politik bir mücadeledir" doğrusuna dayanılıyordu. Şimdi de Engels, kvostizm* lehine yalancı tanık olarak alıntılanıyor. Engels "Alman Köylü Savaşı"nda şunları yazmıştı:

> "Radikal bir parti liderinin, hareketin onun temsil ettiği sınıfın iktidarı için ve bu sınıfın iktidarının gerektirdiği önlemleri uygulamak için henüz olgunlaşmadığı bir dönemde iktidara geçmek zorunda kalması, onun başına gelebilecek en kötü şeydir."

Martinov'un yaptığı uzun alıntının sadece buradaki başlangıcını okumak, kuyrukçumuzun yazarın düşüncelerini nasıl çarpıttığına kanaat getirmek için yeterlidir. Engels **b i r s ı n ı f ı n e g e m e n l i ğ i n i g ü v e n c e a l t ı n a a l a n i k t i d a r d a n** söz etmektedir. Bu açık değil mi? Proletarya açısından bu, demek ki, **p r o l e t a r y a n ı n e g e m e n l i ğ i n i g ü v e n c e a l t ı n a a l a n** iktidardır, yani sosyalist devrimin uygulanması için proletarya diktatörlüğüdür. Martinov bunu kavramıyor ve otokrasinin yıkıldığı dönemin geçici devrimci hükümetiyle, burjuvazinin yıkıldığı dönemde proletaryanın güvence altına alınmış egemenliğini birbirine karıştırıyor, proletarya ve köylülüğün demokratik diktatörlüğüyle, işçi sınıfının sosyalist diktatörlüğünü birbirine karıştırıyor. Oysa alıntının devamında Engels'in düşüncesi daha da netleşir. Radikal partinin önderi,

---

* *Rusça "kvost" kuyruk' tan: Hareketin peşinden gitme, hareketin dümensuyun-da yüzme politikası. —* ***Alm. Red.***

> "bizzat hareketin çıkarı için, kendisine yabancı bir sınıfın çıkarlarını hayata geçirmek ve kendi öz sınıfını **safsatalarla, vaatlerle** savuşturmak, ona, **söz konusu yabancı sınıfın çıkarlarının kendi çıkarları olduğunu temin etmek** zorunda kalır. Bu **eğik düzleme** giren, kurtarılamaz biçimde yitmiştir."

der.

Espasla vurgulanan yerler, Engels'in tam da, önder tarafından "kendi öz" sınıfının gerçek çıkarlarının ve gerçekleştirilen devrimin gerçek sınıf içeriğinin kavranmaması sonucu girilen eğik düzleme karşı uyarıda bulunduğunu açıkça göstermektedir. Sarahat uğruna, keskin zekâlı Martinov'umuza basit bir örnekle anlatmak istiyoruz. "Halkın İradesi" Partisi yandaşları, "emeğin" çıkarlarını temsil etme inancıyla, kendilerine ve başkalarına, gelecekteki Rus kurucu meclisindeki köylülerin yüzde 90'mın sosyalist olacağı güvencesini verdiklerinde,[21] kurtarılamaz biçimde politik çöküşlerine yol açacak olan bir eğik düzleme girmişlerdi, çünkü bu "vaatler ve teminatlar" nesnel gerçekliğe uygun düşmüyordu. Gerçekte burjuva demokrasisinin çıkarlarını, "yabancı bir sınıfın çıkarlarını" uygulamış olacaklardı. Anlamaya başlamıyor musunuz, sayın Martinov? Sosyal-Devrimciler[22] Rusya'nın kaçınılmaz olarak önünde duran tarım reformlarını, "sosyalizasyon" olarak, "toprağın halka devredilmesi" olarak, "dengeleyici kullanım hakkı"nın başlangıcı olarak gösterdiklerinde, kendilerini kaçınılmaz biçimde politik çöküşe götürecek bir eğik düzleme girmiş oluyorlar, çünkü tam da onların hedefledikleri reformlar, gerçekte **başka bir sınıfın**, köy burjuvazisinin egemenliğini güvence altına alacaktır ve böylece Sosyal-Devrimcilerin tumturaklı sözleri, vaatleri ve teminatları, devrim ne kadar çabuk ilerlerse gerçek tarafından o kadar çabuk çürütülecektir. Meselenin ne olduğunu hâlâ kavramıyor musunuz sayın Martinov? Engels'in düşüncesinin **özünün**, devrimin gerçek tarihsel görevlerinin **kavranmamasının** zararlarına işaret etmekten ibaret olduğunu, dolayısıyla Engels'in sözlerinin "Halkın İradesi" Partisi ve "Sosyal-Devrimciler" için kullanılabilir olduğunu hâlâ anlamıyor musunuz?

II

Engels, proleterlerin önderlerinin devrimin **proleter olmayan** karakterini anlayamaması tehlikesine işaret ediyor, açıkgöz Martinov ise buradan, hem program ve taktik (yani tüm propaganda ve ajitasyon) ve hem de örgütle kendilerini devrimci demokrasiden ayırmış olan proletaryanın önderlerinin, demokratik cumhuriyetin kurulmasında önder bir rol oynayabilmeleri tehlikesini türetiyor. Engels tehlikeyi, önderin devrimin görünürdeki sosyalist içeriğiyle gerçek demokratik içeriğini karıştırmasında görüyor, akıllı Martinov ise buradan, burjuva egemenliğinin son biçimi ve proletaryanın burjuvaziye karşı sınıf mücadelesi için en iyi biçim olarak demokratik cumhuriyetin kurulmasında proletaryanın köylülükle *birlikte bilinçli olarak* diktatörlüğü üstlenebilmesi tehlikesini türetiyor. Engels tehlikeyi, bir şey söyleyip başka bir şeyin yapıldığı, bir sınıfın egemenliği vaat edilip gerçekte bir başka sınıfın egemenliğinin güvence altına alındığı yanlış, eğik düzlemde görüyor; Engels bu yanılgıda kurtarılamaz politik çöküşü görüyor, akıllı Martinov ise çöküş tehlikesini, burjuva demokrasisi yanlılarının, proletarya ve köylülüğün gerçek bir demokratik cumhuriyeti güvence altına almalarını engelleyeceklerinden türetmektedir. Akıllı Martinov, gerçekten demokratik bir cumhuriyet için mücadelede böyle bir yokoluşun, proletaryanın bir önderinin yokoluşunun, binlerce proleterin yokoluşunun fiziki bir yokoluş olduğunu, bunun sadece politik bir yokoluş olmamakla kalmayıp, bilakis tam tersine proletaryanın en büyük politik kazanımı, özgürlük uğruna mücadelede hegemonyasının en büyük gerçekleştirilmesi olduğunu anlamıyor. Engels, kendi sınıf yolundan ayrılıp, yabancı bir sınıfın yoluna girenlerin politik yokoluşundan söz ediyor, büyük bir saygıyla Engels'ten alıntı yapan Martinov ise, sınıfın doğru yolunda hep ileriye yürüyenlerin yokoluşundan söz ediyor.

Devrimci sosyal-demokrasinin *bakış açısıyla kuyrukçuluğunki* arasındaki fark burada bütün açıklığıyla ortaya çıkıyor. Martinov ve yeni "Iskra", köylülükle birlikte proletaryaya düşen en radikal demokratik devrim görevinden ürküp geriliyorlar, bu devrimin sosyal-demokrasi tarafından yönetilmesinden ürküp geriliyorlar ve böylece, bilinçsizce de olsa, proletaryanın çıkarlarını burjuva demokrasisinin eline bırakıyorlar. **Geleceğin** hükümet partisini değil muhalefet partisini hazırla-

mak zorunda olduğumuz şeklindeki Marx'ın doğru düşüncesinden Martinov, **b u g ü n k ü** devrimde kuyrukçu bir muhalefet pozisyonu almamız gerektiği sonucunu çıkarıyor. Martinov'un politik bilgeliği buna çıkıyor. Okura üzerinde düşünmesini ısrarla tavsiye etmek istediğimiz değerlendirmesi şöyledir:

> "Proletarya sosyalist devrimi yapmadığı müddetçe, ne devlette tüm politik iktidarı, ne de bir kısmını ele geçirebilir. Bu bizi oportünist Jaurèsizmden ayıran çürütülemez temel ilkedir..." (Martinov, s. 58).

— ve, diye ekliyoruz, sayın Martinov'un şeyleri birbirinden doğru biçimde ayırma yeteneksizliğini çürütülemez biçimde kanıtlar. Proletaryanın sosyalist devrime karşı çıkan bir hükümete katılmasıyla, proletaryanın demokratik devrime katılmasını aynı kefeye koymak, meselenin ne olduğunu kesinlikle anlamamak demektir. Bu, Gallifet celladının hükümetine Millerand'ın bakan olarak katılmasıyla, Cumhuriyeti savunan ve kabul ettiren Komün'e Varlin'in katılmasını aynı kefeye koymak istemekle bir ve aynıdır.

Yazarımızın nasıl herşeyi birbirine karıştırdığını görmek için devam edelim.

> "Eğer bu böyleyse ama, önümüzdeki devrimin **t ü m** burjuvazinin **i r a d e s i n e k a r ş ı** (altı Martinov tarafından çizilmiştir) hiçbir politik biçimi gerçekleştiremeyeceği açıktır, çünkü yarının sahibi burjuvazi olacaktır..."

Birincisi, bir önceki cümlede, sosyalist devrime kadar, bir bütün olarak proletaryanın iktidarından söz edilirken, neden bu cümlede sadece politik biçimlerden söz edilmektedir? Yazar neden ekonomik biçimlerin gerçekleştirilmesinden söz etmiyor? Çünkü kendisi, farkında olmaksızın, sosyalist devrimden demokratik devrime sıçramıştır. Eğer bu böyleyse ama (ve bu ikincisi), yazarın tout court (tez elden) "tüm burjuvazinin iradesi"nden söz etmesi tamamen yersizdir, çünkü demokratik devrim dönemi, tam da, otokrasiden daha yeni kurtulmakta olan burjuvazinin çeşitli kesimlerinin iradelerinin çeşitliliğiyle belirlenir. Demokratik devrimden söz edip de basitçe ve sadece "proletarya" ve "burjuvazi" karşıtlığıyla kendini sınırlamak tam bir saçmalıktır, çünkü **b u** devrim tam da toplumun —ana kütlesi itibariyle— aslında proletarya ile burjuvazi arasında durduğu ve çok kapsamlı bir küçük-burjuva, köylü katmanı oluşturduğu gelişme dönemini karakterize etmektedir. Bu dev katman,

tam da demokratik devrim henüz gerçekleşmediği için, politik biçimlerin gerçekleştirilmesinde, proletarya ile, kelimenin asıl ve dar anlamında "burjuvazi" ile olduğundan çok daha fazla ortak çıkarlara sahiptir. Martinov'un kafa karışıklığının ana kaynaklarından biri bu basit meselenin anlaşılmamasında yatmaktadır. Devam edelim:

> "...Eğer bu böyleyse, proletaryanın devrimci mücadelesi, burjuva unsurların çoğunluğunun gözü yıldırılarak sadece bir tek şeye, otokrasinin eski biçimiyle yeniden tesisine yol açabilir ve proletarya elbette bu olası sonuç karşısında durmayacak, eğer olayların seyri, yıkılmakta olan otokratik iktidarı göstermelik bir anayasa taviziyle yeniden canlandırmak ve sağlamlaştırmak yönünde gelişirse kesinlikle, en kötü ihtimalle burjuvazinin gözünü yıldırmaktan vazgeçmeyecektir. Fakat proletarya, savaşa giriştiğinde, elbette bu kötü sonucu göz önünde bulundurmamıştır."

Bir şey anladınız mı, sevgili okur? Proletarya, göstermelik bir anayasa tavizi tehdidiyle karşı karşıya kalırsa, otokrasinin yeniden canlandırılmasına yol açacak olan bir göz yıldırmaktan geri durmayacaktır! Bu aynı şuna benziyor: Beni Martinov'la bir gün boyunca sohbet etme biçiminde karanlık bir felaket tehdit ediyor; o nedenle en kötü ihtimalle bir göz yıldırmaya başvuruyorum, hem de sadece Martinov ve Martov'la iki gün boyunca sohbete yol açabilecek bir göz yıldırma. Çok saçma, sayın beyefendi!

Buraya aktardığımız saçmalığı kaleme alırken Martinov'un aklından geçen düşünce şuydu: eğer proletarya demokratik devrim aşamasında burjuvazinin gözünü sosyalist devrimle korkutmaya başlarsa, bu ancak, demokratik kazanımları da tehlikeye atan bir gericiliğe yol açar. Hepsi bu. Burada elbette ne otokrasinin eski biçimde yeniden tesisinden, ne de proletaryanın en kötü ihtimalle kötü bir aptallığa sığınma istekliliğinden söz edilebilir. Bütün bunlar yeniden, Martinov'un unuttuğu, demokratik devrimle sosyalist devrim arasındaki farka, demokratik bir devrimi destekleme, fakat mevcut durumda sosyalist bir devrimi destekleme yeteneğinde olmayan muazzam bir köylü ve küçük-burjuva nüfusun varlığına çıkar.

Akıllı Martinov'umuzu dinlemeye devam edelim:

> "... Besbelli ki burjuva devriminin arifesinde proletarya ile burjuvazi arasındaki mücadele, bazı açılardan, aynı mücadelenin son aşamasından, sosyalist devrimin arifesinde yürütülecek mücadeleden farklı olmak zorundadır..."

Evet, bu besbellidir, ve eğer Martinov bu farkın neden ibaret olduğu üzerinde düşünseydi, daha önceki saçmalıkları ve genel olarak bu broşürünü herhalde yazmazdı.

"... Burjuva devriminin seyrini ve sonucunu etkileme mücadelesi, ifadesini ancak, proletaryanın, liberal ve radikal burjuvazinin iradesine devrimci bir baskı uygulamasında, toplumun daha demokratik 'alt katmanları'nın, 'üst katmanları', burjuva devriminin mantıki sonucuna kadar götürülmesine razı olmaya zorlamalarında bulabilir. Bu, ifadesini, proletaryanın her fırsatta burjuvaziyi şu ikilemle karşı karşıya bırakmasında bulacaktır: Ya geriye, içinde boğulduğu otokrasinin zincirlerine dönüş, ya da halkla birlikte ileriye."

Bu laf bolluğu, Martinov'un broşürünün merkezi noktasıdır. Broşürün özü, bütün temel "fikirleri" burada yatar. Ve bu zekice fikirler nelerdir? Görelim: Toplumun bu "alt katmanları", çokbilmiş yazarımızın nihayet aklına gelen bu "halk" kimdir? Bu, kesin olarak devrimci-demokrat eyleme geçme yeteneğinde olan kent ve kırda sayıları milyonlara ulaşan küçük-burjuva katmandır. Ve proletarya ve köylülüğün, toplumun üst kesimine yaptığı bu **b a s k ı** nedir, proletaryanın, toplumun üst kesimlerine rağmen halkla birlikte bu ilerleme hareketi nedir? Bu, kuyrukçumuzun ateş püskürdüğü işte **o proletarya ve köylülüğün devrimci-demokratik diktatörlüğüdür!** O, sonuna kadar düşünmekten, şeyleri adlı adınca adlandırmaktan korkuyor. Bu nedenle, anlamlarını kavramadığı sözcükler kullanıyor, gülünç ve akılsızca bezeklemelerle,* gerçek anlamlarının farkında olmadığı şiarları yüreksizce tekrarlıyor. Bu nedenle, çıkardığı sonuçların "en ilginç" bölümünde şöyle bir tuhaflık ancak bir kuyrukçunun başına gelebilir: Proletarya ve "halk"ın, toplumun üst katmanları üzerinde devrimci baskısı uygulanacak, fakat proletarya ve köylülüğün devrimci-demokratik diktatörlüğü olmadan — bunu ancak bir Martinov başarabilirdi! Martinov, proletaryanın toplumun üst katmanlarını halkla birlikte ileri gitmek yönünde tehdit etmesini, fakat aynı zamanda proletaryanın, yeni "Iskra"cı liderleriyle birlikte, demokratik yolda **i l e r i g i t m e m e y i** kesin kararlaştırmasını istiyor, çünkü bu yol devrimci-demokratik

* *Proletaryanın düşünülebilecek en kötü durumda bile burjuvaziyi geri iteceği yolundaki düşüncesinin saçmalığını daha önce belirttik.*

diktatörlük yoludur. Martinov, proletaryanın, kendi iradesizliğini ilan ederek, *üst katmanlarının iradesi* üzerinde baskı uygulamasını istiyor. Martinov, proletaryanın, üst katmanları, burjuva devrimini mantıki devrimci-demokratik sonucuna kadar götürmeye "razı etmesini" istiyor, ve bunu da proletaryanın, halkla birlikte devrimi sonuna kadar götürmeyi **üstlenme**, iktidarı ve demokratik diktatörlüğü üstlenme konusundaki korkusunu ilan ederek onları razı etmesini istiyor. Martinov proletaryanın demokratik devrimde öncü müfrezeyi oluşturmasını istiyor, ve **bu nedenle** akıllı Martinov proletaryayı, ayaklanma başarılı olduğu takdirde geçici devrimci hükümete katılma perspektifiyle **korkutuyor.**

Bu, gerici kuyrukçuluğun dikâlâsıdır. Yeni "Iskra"nın kuyrukçu eğilimlerini sonuna kadar götürdüğü ve son derece aktüel ve politik bir temel sorunda canlı ve sistematik biçimde dile getirdiği için Martinov'un önünde bir azizmiş gibi eğilmek gerekir.*

III

Martinov'un kafa karışıklığının kaynağı nerede yatmaktadır? Demokratik devrimle sosyalist devrimin karıştırılmasında, "burjuvazi" ile "proletarya" arasında bulunan ara katmanın, halk katmanının (kent ve kır yoksullarının küçük-burjuva kitlesi, "yarı-proleterler", yarı mülk sahipleri) rolünün unutulmasında, asgari programımızın gerçek anlamının kavranmamasında yatmaktadır. Martinov (proletarya sosyalist bir devrim için mücadele ettiğinde) bir burjuva hükümete katılmanın sosyaliste yakışmadığını duymuştur ve bunu aceleyle, devrimci burjuva demokrasisiyle birlikte devrimci-demokratik devrime ve böyle bir devrimin tamamen uygulanması için gerekli olan diktatörlüğe katılınmaması gerektiği biçiminde "anlayıvermiştir". Martinov asgari programımızı[24] okumuştur, fakat sosyalist dönüşümlerden farklı olarak burjuva toplumunun zemini üzerinde gerçekleştirilebilen reformların katı biçimde ayrıl-

---

* *"Iskra" No. 93 elimize geçtiğinde makale dizilmişti. Bu sayıyı daha sonra ele alacağız.* [23]

masının sadece yazınsal değil, aynı zamanda son derece canlı ve pratik bir anlamı olduğunu farketmemiştir; bu programın devrim döneminde derhal bir sınamaya ve pratik uygulamaya tabi tutulduğunu farketmemiştir. Martinov, otokrasinin devrilmesi zamanında devrimci-demokratik diktatörlük fikrinden vazgeçmenin, asgari programımızın uygulanmasından vazgeçmekle eşanlamlı olduğunu düşünüp taşınmamıştır. Gerçekten de bu programda ileri sürülen bütün ekonomik ve politik reformlar, cumhuriyet, halkın silahlanması, kilise ve devletin ayrılması, tam demokratik özgürlükler, kararlı ekonomik reformlar talepleri anımsansın. Alt sınıfların devrimci-demokratik diktatörlüğü olmadan, bu reformları burjuva düzeni zemini üzerinde uygulamanın düşünülemeyeceği açık değil midir? Burada söz konusu olanın, "burjuvazi"den farklı olarak sadece "proleterya" değil, her demokratik devrimin itici gücü olan "alt sınıflar" olduğu açık değil midir? Bu sınıflar proletarya ve, küçük-burjuva varlık koşulları içinde yaşayan, sayıları düzinelerce milyon olan kent ve kır yoksullarıdır. Bu kitlenin pekçok temsilcisinin burjuvaziye mensup olduğuna kuşku yoktur. Fakat demokrasinin tam anlamıyla gerçekleştirilmesinin bu kitlenin çıkarına olduğu ve bu kitle ne kadar aydınlanmış olursa, bu tam olarak gerçekleştirme için mücadelesinin de o kadar kaçınılmaz olacağına hiç mi hiç kuşku yoktur. Sosyal-demokrat, kent ve kır küçük-burjuva kitlesinin çelişik politik-ekonomik doğasını elbette hiçbir zaman unutmayacaktır; sosyalizm için mücadele eden proletaryanın ayrı ve bağımsız bir sınıf örgütünün zorunluluğunu hiçbir zaman unutmayacaktır. Fakat o, bu kitleyi ileriye, devrimci-demokratik diktatörlüğe doğru ilerleten "bir geçmişi dışında bir geleceği, önyargıları dışında bir yargısı" olduğunu da unutmayacaktır; bilinçlenmenin tek başına kitapla olmadığını ve hatta kitaptan çok, gözleri açan, politik bir okul olan devrimin seyriyle olduğunu unutmayacaktır. Bu koşullar altında, devrimci-demokratik diktatörlük fikrinden vazgeçen bir teori, politik geriliğin felsefi açıdan haklı çıkarılmasından başka bir şey olarak tanımlanamaz.

Devrimci sosyal-demokrat böyle bir teoriyi elinin tersiyle reddedecektir. Devrimin arifesinde sadece "kötü son"a dikkat çekmeyecektir. Hayır, aynı zamanda iyi sona ulaşma olanağına da dikkat çekecektir. Av-

rupa'nın dev deneyiminden sonra, Rusya'da işçi sınıfının enerjisinin eşsiz biçimde gelişmesinden sonra, şimdiye kadar eşi görülmemiş biçimde, cahil ve ezilen kitlenin önünde devrimci aydınlığın meşalesini yakmayı başaracağımızı, —Avrupa'nın bir dizi devrimci kuşağının omuzlarında yükselmemiz sayesinde— tüm demokratik reformları, tüm asgari programımızı bugüne kadar eşi görülmedik bir tamlıkla gerçekleştirmeyi başaracağımızı; Rus devriminin birkaç aylık bir hareket değil, yıllar süren bir hareket olmasını, iktidar sahiplerinin sadece küçük tavizler vermesine değil, tamamen yıkılmasına yol açmasını sağlamayı başaracağımızı düşleyecektir — eğer iflah olmaz bir darkafalı değilse, düşlemekle yükümlüdür. Eğer bunu başarırsak, o zaman ... o zaman devrimci yangın Avrupa'yı saracaktır; burjuva gericiliği altında ezilen Avrupalı işçi ayaklanacak ve "nasıl yapıldığını" bize gösterecektir, o zaman Avrupa'nın devrimci atılımı Rusya'yı etkileyecek ve birkaç yıl süren devrimler çağı, yerini onlarca yıl süren devrimler çağına bırakacaktır, o zaman ... ama daha, "o zaman" ne yapmamız gerekeceğini defalarca konuşacak zamanımız olacak; hem de ta lanet olası Cenevre'den değil, Moskova ve Petersburg sokaklarında binlerce kişinin katıldığı işçi mitinglerinde, Rus "mujik"lerinin* özgür toplantılarında konuşacağız.

IV

Yeni "Iskra"nın darkafalıları ve onların "önde gelen beyni", kitap kurdu Martinov'umuza bu tür düşler elbette yabancı ve tuhaf geliyor. Bunlar, asgari programımızın, sıradan, sade halkın devrimci diktatörlüğü tarafından tamamen gerçekleştirilmesinden korkuyorlar. Kendi kavrayış yetenekleri adına korkuyorlar, ezberledikleri (ama üzerinde düşünmedikleri) kitapçık temelinde geliştirdikleri konsepti yitirmekten korkuyorlar, doğru ve cesur demokratik reform adımlarını Narodniklerin ya da anarşistlerin sınıfsız sosyalizmlerinin maceracı sıçramalarından ayırt edemeyeceklerinden korkuyorlar. Darkafalı ruhları onlara haklı olarak, hızlı bir ilerleyişte doğru yolu saptamanın, karmaşık ve yeni

* *Rus köylülerine eskiden böyle deniyordu.* ***—Alm. Red.***

sorunları çabucak çözmenin, küçük günlük çalışmanın rutin işlerinden daha zor olduğunu söylüyor; o nedenle içgüdüsel olarak homurdanıyorlar: Beni rahatsız etme! Devrimci-demokratik diktatörlüğün acıları bize değmesin! Bu bir yokoluş olabilir, baylar! Sizin için şu daha iyi: "Ağır adımlarla, çekingen zikzaklar çizerek"!...*

Özellikle en eski ve liyakatlilerin koopte edilmesi** söz konusu olduğu sürece, yeni "Iskra"yı alicenapça desteklemiş olan bir Parvus'a bile, böyle bir bataklıkta bulunmanın en sonunda tekin gelmemesine şaşmamak gerekir. Böyle bir yerde giderek daha çok midesi bulanmasına şaşmamak gerekir. Ve sonunda isyan bayrağını çekti. Yeni "Iskra"yı ölümüne korkutan "devrimi örgütlemek" şiarını savunmakla yetinmedi, "Iskra"nın bildiri olarak bastığı ve "Jakobencilik" korkusu nedeniyle Sosyal-Demokrat İşçi Partisi'nin sözünü etmeyi bile unutan*** çağrılarla yetinmedi. Hayır. Çokbilmiş Akselrodçu (ya da Luxemburgçu mu?) süreç olarak örgütlenme[25] teorisinin kâbusundan sıyrıldıktan sonra Parvus, yengeç gibi geriye doğru sürüneceğine, nihayet ilerlemeyi bildi. Martinov'un ve Martov'un sayısız budalalıklarını düzeltmek için artık daha fazla "iğneyle kuyu kazmak" istemedi. Doğrudan (ne yazık ki Troçki ile birlikte), devrimci-demokratik diktatörlük fikrinin, otokrasinin yıkılmasından sonra sosyal-demokrasinin geçici devrimci hükümete katılma yükümlülüğü fikrinin savunusuyla öne atıldı. Parvus, sosyal-demokrasinin ileriye doğru cesur adımlar atmaktan korkmaması gerektiğini söylediğinde, örgütlerin birbirine karışmaması zorunlu (ve tam zamanında anımsatılan) koşuluyla, devrimci burjuva-demokrasisi ile el ele düşmana ortak "darbeler" indirmekten çekinmemesi gerektiğini söylediğinde bin kez haklıdır; ayrı yürü, birlikte vur; çıkarların farklılığını gizleme; müttefikini düşmanın gibi kolla vs.

---

* *Martov'un 1900 yılında Ekonomistlere ve oportünistlere karşı yazdığı ve Narsis Tuporilov takma adıyla yayınladığı bir taşlamadan.* ***—Alm. Red.***

** *Eski "Iskra"nın eski yazı kurulu üyeleri Akselrod, Zasuliç ve Potresov'un seçilmesi kastediliyor.* ***—Alm. Red.***

*** *Okurlarımızın şu karakteristik gerçeği görüp görmediklerini bilmiyorum: Yeni "Iskra"nın yayınladığı bir sürü ıvır zıvır içinde Parvus imzalı bildiriler de vardı. "Iskra" yazı kurulu, ne Partimizin adını, ne de Parti yayınevinin adını anmak istemediği için bu bildirilere arka çıkmamıştır.*

Fakat kuyrukçulardan uzaklaşan bu devrimci sosyal-demokratın tüm bu şiarlarına duyduğumuz sempati ne kadar büyükse, Parvus'un yaptığı bazı falsolar bizi o kadar rahatsız etti. Bu küçük yanılgıları huysuzluğumuzdan değil, çok olandan çok istendiği için öne çıkartıyoruz. Şimdi en tehlikeli şey, Parvus'un doğru pozisyonunun, kendi dikkatsizliği sonucu zarar görmesi olur. Parvus'un Troçki'nin broşürüne yazdığı söz konusu önsözde en azından düşüncesizce kaleme alınmış sözler arasında şu cümle de vardır:

> "Eğer devrimci proletaryayı diğer politik akımlardan ayırmak istiyorsak, ideolojik olarak devrimci hareketin en önünde durmayı" (bu doğru), "hepsinden daha devrimci olmayı bilmeliyiz".

Bu doğru değil. Yani bu cümleyi Parvus'un söyleminde içerili genel anlamda alırsak doğru değildir; söz konusu önsözü, Parvus'un söz etmediği yeni "Iskra"cılardan ve Martinov'dan bağımsız, kendi başına birşey olarak gören okurun bakış açısından doğru değildir. Bu cümleye diyalektik olarak, yani göreli, somut, bütün yanlarıyla bakıldığında, yıllar sonra bile bütünlüklü bir yapıttan *tek tek cümleleri alarak anlamlarını* çarpıtan yazın devriyeleri gibi yapılmadığında — bunun Parvus tarafından kuyrukçuluğa karşı yöneltildiği açıklık kazanmaktadır, ve **bu ölçüde de** doğrudur (bkz. özellikle Parvus'un daha sonraki şu sözleri: "eğer devrimci gelişimin **gerisinde kalıyorsak**" vs.). Fakat okur sadece kuyrukçuları göz önünde bulunduramaz, ve devrimciler kampındaki tehlikeli devrim dostları arasında kuyrukçulardan başkaları da vardır, "Sosyal-Devrimciler" vardır, olayların cereyanına kapılıp, devrimci lafazanlık karşısında çaresiz kalan Nadyejdinler gibileri vardır, ya da içgüdüsü devrimci dünya görüşünün yerine geçmiş olanlar (Gapon gibileri) vardır. Parvus bunları unutmuştur, ve şu nedenle unutmuştur, çünkü anlatımı, düşüncelerinin gelişimi serbest değildir, bilakis okuru uyarmaya çalıştığı Martinovculuğun keyifli anısı tarafından kösteklenmiştir. Parvus'un anlatımı yeterince somut değildir, çünkü demokratik devrim çağında kaçınılmaz olan ve doğal olarak böyle bir devirde toplumun yetersiz sınıfsal ayrışımını yansıtan Rusya'daki çeşitli devrimci akımları bütünlüğü içinde göz önünde bulundurmamıştır. Böyle bir dönemde belirsiz, hatta bazen gerici sosyalist düşünceler, dev-

rimci-demokrat programları gayet doğal olarak çevreler ve devrimci lafızların arkasına gizlenirler ("Devrimci Sosyalistler"den ayrılıp yeni "Iskra"ya geçtiğinde, öyle anlaşılıyor ki sadece adını değiştiren Nadyejdin[26] ve Sosyal-Devrimciler anımsansın). Bu koşullar altında biz sosyal-demokratlar hiçbir zaman "hepsinden daha devrimci olmak" şiarını ortaya atmayız ve atamayız. Biz, gösterişli laflara ve revaçta olan ve ucuz sloganlara (özellikle tarım alanında) meraklı olan sınıfsal zeminden kopmuş bir demokratın devrim çığırtkanlığına katılmayı düşünmüyoruz; biz tam tersine, ona karşı her zaman eleştirel tavır takınacağız, sözcüklerin gerçek anlamlarını, idealize edilen büyük olayların gerçek içeriklerini açığa çıkaracağız ve devrimin en hareketli anlarında sınıfları ve sınıflar içindeki nüansları soğukkanlılıkla değerlendirmeyi öğreteceğiz.

Parvus'un şu cümleleri de yine aynı nedenden dolayı yanlıştır: "Rusya'da geçici devrimci hükümet bir işçi demokrasisi hükümeti olacaktır", "eğer sosyal-demokrasi Rus proletaryasının devrimci hareketinin başında olursa, bu hükümet sosyal-demokrat bir hükümet olacaktır", sosyal-demokrat geçici hükümet "sosyal-demokrat çoğunluğa sahip bütünlüklü bir hükümet olacaktır". Eğer söz konusu olan rastlantısal, kısa süreli değil de, bir ölçüde sürekliliği olacak, tarihte belli izler bırakacak bir devrimci diktatörlük olacaksa, bu **o l a m a z**. Bu olamaz, çünkü ancak halkın muazzam çoğunluğuna dayanan bir devrimci diktatörlük bir ölçüde sürekli (elbette mutlak değil, göreli olarak) olabilir. Oysa Rus proletaryası bugün Rusya nüfusunun azınlığını oluşturuyor. Muazzam, ezici bir çoğunluk haline ancak yarı-proleterler kitlesiyle, yarı-mülk sahipleriyle, yani kent ve kırın küçük-burjuva yoksul kitleleriyle birleştiğinde gelebilecektir. Olanaklı ve arzu edilir bir devrimci-demokratik diktatörlüğün sosyal tabanının böyle bir bileşimi, elbette devrimci hükümetin bileşimine de yansıyacaktır, bu hükümete devrimci demokrasinin en çeşitli temsilcilerinin katılımını, hatta ağır basmasını kaçınılmaz kılacaktır. Bu konuda hayallere kapılmak son derece zararlı olurdu. Kuru nutukçu Troçki şimdi (ne yazık ki Parvus'un yanında) "Papaz Gapon sadece bir kez ortaya çıkabilirdi", "ikinci bir Gapon'a yer yoktur" diye yazıyorsa, bunun nedeni onun kuru nutukçu oluşudur. Rusya'da ikinci bir Gapon'a yer olmasaydı, ülkemizde gerçekten "büyük", sonuna kadar giden de-

mokratik bir devrim için de yer olmazdı. Devrimin büyük bir devrim olabilmesi, 1846—1850'leri değil, 1789—1793'leri anımsatması ve aşabilmesi için, muazzam kitleleri aktif hayata, kahramanca çabalara, "esaslı tarihsel yaratım"a çekmek, onları korkunç karanlıktan, eşi görülmedik baskıdan, dile gelmez sefaletten ve umutsuz cehaletten çıkarmak zorundadır. Devrim kitleleri sarsmaya başladı, daha da sarsacaktır — hükümetin kendisi bunu şiddetli direnişiyle daha da kolaylaştırmaktadır; fakat bu kitlelerin ve onların sayısız "kendinden bitme" halk ve hatta köylü liderinin derli toplu bir politik bilincinden, sosyal-demokrat bilincinden söz edilemez elbette. Bir dizi devrimci sınavdan geçmeden sosyal-demokrat olamazlar hemen, sadece bilinçsizlikleri nedeniyle değil (devrim, yineliyoruz, inanılmaz bir hızla aydınlatır), sınıfsal konumları proleter bir konum olmadığı için, tarihsel gelişimin nesnel mantığı onların önüne şu an kesinlikle sosyalist değil, demokratik bir devrimin görevlerini koyduğu için bu böyledir.

Ve devrimci proletarya bazılarının acınası kuyrukçuluğunu, diğerlerinin devrimci lafazanlığını elinin tersiyle iterek, olayların başdöndürücü kasırgasına sınıfsal kesinlik ve bilinç taşıyarak, durmadan ve cesaretle ilerleyerek, demokratik devrimden korkmayarak, tersine bu devrimin gerçekleşmesini isteyerek, sosyalizm mücadelesi için gerçekten geniş ve 20. yüzyıla yaraşır bir arena yaratılması amacıyla cumhuriyet ve bütün cumhuriyetçi özgürlükler, ciddi ekonomik reformlar için mücadele ederek bu devrime bütün enerjisiyle katılacaktır.

Nisan (Mart) 1905.

DEMOKRATİK DEVRİMDE SOSYAL-DEMOKRASİNİN İKİ TAKTİĞİ [27]

ÖNSÖZ

Devrimci bir anda, devrimci partilerin taktik şiarlarının değerlendirilişi için bol bol yeni malzeme sağlayan olaylara ayak uydurmak çok zordur. Önünüzdeki broşür Odesa olaylarından önce yazılmıştır.* Daha önce "Proletari"de (No. 9, "Devrim Öğretir"**), olayların seyrinin, süreç olarak ayaklanma teorisini yaratmış olan ve Geçici Devrimci Hükümet propagandasını reddetmiş bulunan sosyal-demokratları bile, fiilen hasımlarının tarafına geçmeye ya da geçmeye başlamaya zorladığına işaret etmiştik.[28] Devrim, hiç kuşkusuz, politik gelişmenin dingin dönemlerinde tamamen ihtimal dışı görülen bir hız ve esaslılıkla öğretir. Ve daha da önemlisi, devrim sadece önderlere değil, aynı zamanda kitlelere de öğretir.

Devrimin Rusya'daki işçi kitlelerine sosyal-demokrat öğretiyi öğreteceğine hiç kuşku yoktur. Devrim sosyal-demokrasinin program ve tak-

---

* *"Prens Potemkin" zırhlısında meydana gelen ayaklanma kastedilmektedir. (Yazarın 1908 baskısına dipnotu. Bkz. Not 7. —**Alm. Red.***

** *Bkz. Bütün Eserler, Cilt VIII, sayfa 14. —**Alm. Red.***

tiğini pratikte doğrulayacaktır, çünkü çeşitli toplumsal sınıfların gerçek niteliğini, demokrasimizin burjuva karakterini ve köylülüğün burjuva-demokratik anlamda devrimci olan, fakat "toplumsallaştırma" fikrini değil, bilakis köylü burjuvazi ile kır proletaryası arasında yeni bir sınıf mücadelesini içinde taşıyan gerçek özlemlerini gösterecektir. Eski Narodnizmin, örneğin "Sosyal-Devrimci Parti"nin program taslağında son derece açık biçimde su yüzüne çıkan, gerek Rusya'da kapitalizmin gelişmesi sorununda, gerek "topluluğumuz" un demokratizmi sorununda, gerekse de köylü ayaklanmasının tam zaferinin anlamı sorunundaki yanılsamaları — tüm bu yanılsamalar devrim tarafından acımasızca ve kesinlikle yokedilecektir. Çeşitli sınıflar devrimde ilk kez gerçek siyasal kimliklerini kazanacaklardır. Bu sınıflar devrimden kesin bir politik fizyonomi ile çıkacaklar ve kendilerini sadece ideologlarının programları ve taktik şiarlarında değil, aynı zamanda kitlelerin açık politik eyleminde de göstereceklerdir.

Devrimin bize ve halk kitlelerine öğreteceğine hiç kuşku yoktur. Fakat militan politik parti için şimdi sorun, bizim devrime herhangi bir şey öğretecek durumda olup olmayacağımız, sosyal-demokrat öğretimizin doğruluğunu ve biricik tutarlı devrimci sınıfla, proletarya ile bağımızı, devrime proletaryanın damgasını vurmak, devrimi sadece sözde değil gerçekten tayin edici zafere kadar götürmek, demokratik burjuvazinin istikrarsızlığını, yarım gönüllülüğünü ve ihanetini paralize etmek için kullanacak durumda olup olmayacağımız sorunudur.

Bütün çabalarımızı bu hedefe yöneltmeliyiz. Bu hedefe ulaşıp ulaşmayacağımız, bir yandan politik durumu değerlendirişimizin doğruluğuna ve taktik şiarlarımızın doğruluğuna, öte yandan bu şiarların işçi kitlelerinin gerçek mücadele gücü tarafından desteklenmesine bağlıdır. Partimizin tüm örgüt ve gruplarının tüm olağan, düzenli, günlük çalışmaları, yani ajitasyon, propaganda ve örgütleme çalışması, kitlelerle bağlarımızın sağlamlaştırılmasına ve genişletilmesine yönelmiştir. Bu çalışma her zaman gereklidir, fakat devrimci bir anda her zaman olduğundan daha az yeterli sayılmalıdır. Böyle bir anda işçi sınıfı, içgüdüsel olarak açık devrimci eyleme yönelir, ve biz bu eylemin hedeflerini doğru koymayı öğrenmeli ve sonra bu hedeflerin mümkün olduğunca bilinme-

sini ve anlaşılmasını sağlamalıyız. Kitlelerle bağımız konusundaki yaygın kötümserliğin ardında, şimdi büyük çoğunlukla, proletaryanın devrimdeki rolü hakkında burjuva anlayışların saklandığı unutulmamalıdır. Hiç kuşkusuz, işçi sınıfını eğitmek ve örgütlemek için daha uzun, çok uzun süre çalışmamız gerekiyor, ama şimdi asıl önemli olan, bu eğitim ve örgütleme çalışmasında asıl politik ağırlığı nereye vermemiz gerektiğidir. Sendikakalara ve legal derneklere mi, yoksa devrimci ayaklanmaya, devrimci bir ordu ve devrimci bir hükümet yaratma çalışmasına mı? Hem biri hem de diğeri işçi sınıfının eğitimini ve örgütlenmesini ilerletir. İkisi de elbette çok gereklidir. Fakat şimdi, bugünkü devrimde bütün sorun, işçi sınıfının eğitilmesi ve örgütlenmesinde ağırlığın nereye, birincisine mi, ikincisine mi verileceğinde yatmaktadır.

Devrimin sonucu, işçi sınıfının hangi rolü oynayacağına bağlıdır: otokrasi üzerinde büyük bir baskı uygulamasına rağmen politik olarak güçsüz olan 'burjuvazinin yamağı' rolünü mü, yoksa halk devriminin önderi rolünü mü? Burjuvazinin daha akıllı temsilcileri bunun çok iyi farkındalar. İşte "Osvobojdeniye", **ş i m d i** sendikaları ve legal örgütleri ön plana çıkaran Akimovculuğu, sosyal-demokrasi içindeki "Ekonomizm"i tam da bu nedenle övmektedir. İşte Bay Struve ("Osvobojdeniye" No. 7), yeni "Iskra" kampındaki Akimovculuğun ilkesel eğilimlerini tam da bu nedenle onaylamaktadır. Rusya Sosyal-Demokrat İşçi Partisi 3. Kongresi'nin kararlarının nefret ettiği devrimci müsamahasızlığına tam da bu nedenle ateş püskürmektedir.

Kitlelere önderlik etmek için sosyal-demokrasinin doğru taktik şiarlara sahip olması bugün özellikle ciddi öneme sahiptir. Devrim dönemlerinde ilkeli taktik şiarların önemini küçümsemek kadar tehlikeli bir şey olamaz. Örneğin "Iskra", 104. sayısında fiilen sosyal-demokrasi içindeki karşıtlarının safına geçmekte, fakat aynı zamanda, yaşamın önünde giden ve —bir dizi başarısızlık, yanılgı vs.nin eşlik ettiği— hareketin tuttuğu yolu gösteren şiarları ve taktik kararları küçümsemektedir.[29] Oysa, olayların peşinde sürüklenmek değil, tutarlı Marksist ilkeler doğrultusunda proletaryaya önderlik etmek isteyen bir parti için, doğru taktik kararların hazırlanması muazzam bir öneme sahiptir. Rusya Sosyal-Demokrat İşçi Partisi 3. Kongresi'nin ve Parti'den ayrılmış kesimin Konfe-

ransının kararları,* taktik görüşlerin en açık, en iyi düşünülmüş ve en tam anlatımını içermektedir — tek tek Partili yazarlar tarafından gelişigüzel ifade edilmiş haliyle değil, sosyal-demokrat proletaryanın sorumlu temsilcileri tarafından kabul edilmiş biçimiyle. Partimiz tüm diğerlerinden öndedir, çünkü tüm üyeleri tarafından kabul edilmiş kesin bir programa sahiptir. Partimiz, "Osvobojdeniye"li demokratik burjuvazinin oportünizminin ve bir program "taslağı"yla ortaya çıkmayı ve gözleri önünde cereyan eden devrimin bir burjuva-demokratik devrim olup olmadığı sorunuyla ilgilenmeyi ancak devrim sırasında akıl eden Sosyal-Devrimcilerin devrimci lafızlarının aksine, taktik kararlarına sımsıkı uyarak da tüm diğer partilere örnek olmalıdır.

Bu nedenle biz, Rusya Sosyal-Demokrat İşçi Partisi 3. Kongresi'nin ve Konferan'sın taktik kararlarını titizlikle incelemeyi, Marksizmden ilkesel sapmaların nerelerde olduğunu saptamayı ve demokratik devrimde sosyal-demokrat proletaryanın somut görevlerini açıklığa kavuşturmayı, devrimci sosyal-demokrasinin en önemli meselesi olarak görüyoruz. Bu broşürün amacı da bu görevi yerine getirmektir. Taktiğimizin Marksist ilkeler ve devrimin dersleri bakış açısından sınanması, salt uyarıcı konuşmalarla yetinmek istemeyip, tüm Rusya Sosyal-Demokrat İşçi Partisi'nin gelecekteki tam birliğinin temeli olarak taktik birliğini gerçekten hazırlamak isteyenler için de gereklidir.

Temmuz 1905 — ***N. Lenin.***

* *Rusya Sosyal-Demokrat İşçi Partisi 3. Kongresi'ne (Londra, Mayıs 1905) sadece Bolşevikler katıldı. Aynı sırada yapılan Konferansa (Cenevre) ise sadece Menşevikler katıldı; elinizdeki broşürde onların sıkça "yeni Iskracılar" olarak adlandırılmalarının nedeni, "Iskra"yı çıkarmaya devam ederken, o zamanki politik yandaşları Troçki'nin ağzından, eski "Iskra" ile yeni "Iskra" arasında bir uçurum olduğunu açıklatmış olmalarıydı. (Yazarın 1908 baskısına dipnotu. —Alm. Red.*

1— GÜNCEL BİR POLİTİK SORUN

Şimdi yaşamakta olduğumuz devrimci anda, gündemde tüm halk tarafından seçilmiş bir Kurucu Meclis'in toplantıya çağrılması duruyor. Bu sorunun nasıl çözüleceği konusunda görüşler farklı. Üç politik eğilim öne çıkıyor. Çarlık hükümeti halk temsilcilerinin toplantıya çağrılması gereğini teslim ediyor, fakat hiçbir halde meclisin genel bir halk meclisi ve bir kurucu meclis olmasına izin vermek istemiyor. Buligin Komisyonu'nun çalışmaları üzerine basında çıkan haberlere inanılacak olursa, çarlık hükümeti, ajitasyon özgürlüğünün olmadığı ve mal varlığına dayalı ya da zümresel bir kısıtlı seçim sistemi temelinde seçilecek bir danışma meclisiyle hemfikir olmuş görünmektedir. Devrimci proletarya, sosyal-demokrasinin önderliği altında olduğu ölçüde, iktidarın tamamen Kurucu Meclisin eline geçmesini talep etmekte ve bu amaçla sadece genel seçim hakkı ve tam bir ajitasyon özgürlüğünü değil, ayrıca çarlık hükümetinin derhal yıkılmasını ve yerine bir geçici devrimci hükümetin geçmesini istemektedir. Son olarak, taleplerini "Anayasacı-Demokrat Parti"[30] denilen partinin liderinin ağzından dile getiren liberal burjuvazi, çarlık hükümetinin yıkılmasını talep etmemekte, geçici hükümet şiarını ileri sürmemekte ve temsilciler meclisinin gerçekten genel bir halk meclisi ve bir kurucu meclis olabilmesi için seçimlerin tamamen serbest ve kurallara uygun yapılması için gerçek garantilerin yaratılmasında diretmemektedir. "Osvobojdeniye" eğiliminin tek ciddi sosyal dayanağı olan liberal burjuvazi, aslında çar ile devrimci halk arasında mümkün olduğunca barışçıl bir pazarlık için, iktidarda en büyük payın burjuvaziye, en küçük payın ise proletarya ve köylülüğe verileceği bir pazarlık için uğraşmaktadır.

Şu anda politik durum böyledir. Günümüz Rusyası'nın üç ana toplumsal gücüne tekabül eden en bellibaşlı üç politik eğilim bunlardır. "Osvobojdeniye"cilerin yarım gönüllülüklerini, dobra dobra ve daha basit bir şekilde söylemek gerekirse, devrime karşı kaçaklık ve ihanet politikasını sahte demokratik laflarla nasıl gizlediklerini "Proletari"de defalarca gösterdik (No. 3, 4 ve 5).* Şimdi de sosyal-demokratların anın görevlerini nasıl değerlendirdiklerini görelim. RSDİP 3. Kongresi'nde ve Partiden ayrılan kesimin Konferansında kısa süre önce kabul edilen iki karar bize bu hususta mükemmel malzeme sağlamaktadır. Bu iki karardan hangisinin andaki politik durumu daha doğru değerlendirdiği ve devrimci proletaryanın taktiğini daha doğru saptadığı sorunu büyük önem taşır. Propagandacı, ajitatör ve örgütleyici olarak yükümlülüklerini bilinçle yerine getirmek isteyen her sosyal-demokrat, konuyla ilgisi bulunmayan bütün mülahazaları bir yana bırakarak, bu sorunu büyük bir dikkatle incelemelidir.

Bir partinin taktiğinden, o partinin siyasi davranışı ya da siyasi faaliyetinin karakteri, yönü, yöntemleri anlaşılır. Taktik kararlar, bir parti kongresinde, yeni görevlerle bağıntı içinde ya da yeni bir politik durum karşısında bir bütün olarak partinin siyasi tavrını belirlemek için alınır. Rusya'da başlayan devrim işte böyle yeni bir durum yarattı: halkın muazzam çoğunluğunun çarlık hükümetinden tamamen, kesin ve açık biçimde yüz çevirmesi. Yeni sorun, gerçekten genel bir halk meclisinin, gerçek bir kurucu meclisin hangi pratik yoldan toplantıya çağrılacağı sorunudur (teorik olarak bu sorun çoktan ve bütün öteki partilerden çok önce sosyal-demokrasi tarafından Parti programında resmen karara bağlanmıştır). Halk hükümetten yüz çevirmişse ve kitleler yeni bir düzen kurmanın zorunluluğunu kavrıyorlarsa, hükümeti yıkmayı önüne hedef olarak koymuş parti, zorunlu olarak, eski, yıkılacak hükümetin yerine hangi hükümetin geçirileceğini düşünmek zorundadır. Burada karşımıza y e n i bir sorun çıkıyor: Geçici Devrimci Hükümet. Bu sorunu esaslı

* *Bkz. Bütün Eserler, cilt VII, "Devrimci Mücadele ve Liberal Simsarlık" makalesi, s. 457; "Devrimci Proletaryanın Demokratik Görevleri" makalesi, s. 468; "Burjuva İhanetinin İlk Adımları" makalesi, s. 477; " Beyaz Eldivenli Devrimciler" makalesi, s. 485.* **—*Alm. Red.***

surette yanıtlamak için, sınıf bilinçli proletaryanın partisi şu hususları açıklığa kavuşturmak zorundadır: birincisi, bugünkü devrimde ve genelde proletaryanın tüm mücadelesi içerisinde Geçici Devrimci Hükümet'in **anlamı**; ikincisi, Geçici Devrimci Hükümet'e karşı kendi **öz tutumu**; üçüncüsü, **sosyal-demokrasinin** bu hükümete **katılmasının** kesin koşulları; dördüncüsü, bu hükümete **tabandan** —yani sosyal-demokratlar hükümete katılmadıkları takdirde— baskı yapmak için hangi koşulların mevcut olduğu. Ancak tüm bu sorunlar açıklığa kavuşturulduğunda, partinin bu konudaki politik tutumu ilkeli, berrak ve sağlam olacaktır.

Rusya Sosyal-Demokrat İşçi Partisi 3. Kongresi kararının bu sorunu nasıl çözdüğüne bakalım. Söz konusu kararın tam metni aşağıdadır:

"Geçici Devrimci Hükümet Üzerine Karar

1— Proletaryanın hem dolaysız çıkarlarının, hem de sosyalizmin nihai hedefleri uğruna mücadelesinin çıkarlarının, mümkün olduğunca tam bir politik özgürlüğü ve dolayısıyla otokratik hükümet biçiminin yerini demokratik cumhuriyetin almasını gerektirdiğini;

2— Rusya'da bir demokratik cumhuriyetin kurulmasının ancak muzaffer bir halk ayaklanmasının sonucu olarak mümkün olduğunu, bu ayaklanmanın organının bir geçici devrimci hükümet olacağını, yalnızca onun, tam seçim ajitasyonu özgürlüğünü sağlayacak ve genel, eşit, tek dereceli ve gizli oyla seçilecek, gerçekten halkın iradesini dile getiren bir Kurucu Meclis'i toplantıya çağıracak durumda olduğunu;

3— Rusya'daki demokratik devrimin, mevcut toplumsal ve ekonomik düzen koşullarında burjuvazinin egemenliğini zayıflatmayıp bilakis güçlendireceğini, ve burjuvazinin kaçınılmaz olarak, belirli bir anda, devrimci dönemde elde edilen kazanımların mümkün olduğunca büyük bölümünü proletaryanın elinden koparıp almak için her şeyi yapacağını

göz önünde tutan Rusya Sosyal-Demokrat İşçi Partisi 3. Kongresi şunları kararlaştırır:

a) işçi sınıfı arasında, devrimin en olası seyri hakkında ve devrimin belli bir anında —proletaryanın ondan programımızın en yakın politik ve eko-

nomik taleplerini (asgari program) yerine getirmesini talep edeceği— bir Geçici Devrimci Hükümet kurulması hakkında somut bir fikir yaymak şarttır;

b) güçler dengesine ve önceden kesin olarak kestirilemeyecek başka faktörlerin varlığına göre, tüm karşı-devrimci girişimlerle amansızca mücadele etmek ve işçi sınıfının bağımsız çıkarlarını korumak amacıyla Partimiz temsilcilerinin Geçici Devrimci Hükümet'e katılması caizdir;

c) böyle bir katılım için vazgeçilmez önkoşul, Partinin temsilcileri üzerindeki sıkı denetimi ve tam sosyalist devrimi hedefleyen ve dolayısıyla tüm burjuva partileriyle uzlaşmaz karşıtlık içinde olan sosyal-demokrasinin bağımsızlığının korunmasıdır;

d) sosyal-demokrasinin Geçici Devrimci Hükümete katılmasının mümkün olup olmayacağından bağımsız olarak, proletaryanın en geniş çevreleri içinde, sosyal-demokrasinin önderliği altındaki silahlı proletaryanın, devrimci kazanımların savunulması, sağlamlaştırılması ve genişletilmesi amacıyla geçici hükümet üzerinde sürekli baskı uygulaması fikri propaganda edilmek zorundadır."

2—RSDİP 3. KONGRESİ'NIN GEÇICI DEVRİMCİ HÜKÜMET ÜZERİNE KARARI BİZE NE ANLATIYOR?

RSDİP 3. Kongresinin kararı, adından da anlaşılacağı üzere, tüm kapsamıyla ve yalnızca Geçici Devrimci Hükümet sorunuyla uğraşmaktadır. Böylece, sosyal-demokrasinin Geçici Devrimci Hükümet'e katılımı, burada genel sorunun bir parçası olarak alınmaktadır. Öte yandan karar yalnızca ve yalnızca Geçici Devrimci Hükümet'ten söz etmektedir; yani örneğin "iktidarın ele geçirilmesi" vs. vb. gibi bir sorunu hiç içermemektedir. Kongre bu ve benzeri sorunları dışlamakla doğru mu yaptı? Hiç kuşkusuz doğru yaptı, çünkü Rusya'daki politik durum böyle sorunları henüz hiçbir şekilde gündeme getirmemiştir. Buna karşılık tüm halk, otokrasinin devrilmesi ve bir Kurucu Meclisin toplantıya çağrılmasını gündeme koymuştur. Kongreler, şu ya da bu yazarın yerli yersiz değindiği sorunları değil, bilakis anın koşulları sayesinde ve toplumsal ge-

lişmenin nesnel seyri sonucunda ciddi politik önem kazanan sorunları ele alıp karara bağlamalıdır.

Bugünkü devrimde ve proletaryanın genel mücadelesi içinde Geçici Devrimci Hükümet hangi anlama sahiptir? Kongre kararı, bunu daha ilk satırlarında, hem proletaryanın dolaysız çıkarları açısından, hem de "sosyalizmin nihai hedefleri" açısından "mümkün olduğunca tam bir politik özgürlük"ün mutlak zaruriyetine işaret ederek açıklıyor. Tam politik özgürlük ise, Parti programımızda saptanmış olduğu gibi, çarlık otokrasisinin yerine demokratik cumhuriyetin geçirilmesini gerektirir. Kongre kararında demokratik cumhuriyet şiarının vurgulanması mantıki ve ilkesel açıdan mutlak zaruridir, çünkü demokrasinin öncü savaşçısı olarak proletarya tam da tam özgürlükten yanadır; ayrıca şu anda bunu vurgulamak bir o kadar daha gereklidir, çünkü tam şu sırada ülkemizde monarşistler, yani anayasacı-"demokrat" ya da "Osvobojdeniye" partisi denilenler, "demokrasi" bayrağı altında ortaya çıkmaktadır. Bir cumhuriyet kurmak için bir halk meclisinin toplanması mutlak zorunludur, ve bu da her halükârda tüm halkın (genel, eşit, tek dereceli ve gizli oy temelinde) temsilcisi ve kurucu bir meclis olmalıdır. Kongre kararının devamında kabul edilen de budur. Fakat karar bununla yetinmemiştir. "Halkın iradesini gerçekten dile getiren" yeni bir düzen kurmak için temsilciler meclisini Kurucu Meclis olarak adlandırmak yetmez. Meclisin "kurma" yetkisi ve gücü de olmalıdır. Bunun bilincinde olan Kongre kararı, biçimsel bir "Kurucu Meclis" şiarıyla yetinmemekte, bu meclisin görevlerini gerçekten yerine getirmesini mümkün kılacak maddi koşulları da belirtmektedir. Adı itibariyle kurucu olan bu meclisin gerçekten bir kurucu meclis olabilmesi için gerekli olan koşullara işaret etmek muhakkak gereklidir, çünkü anayasacı-monarşist parti şahsında liberal burjuvazi, birçok kez belirttiğimiz gibi, genel Kurucu Meclis şiarını kasıtlı olarak çarpıtmakta ve bu şiarı boş bir söz haline getirmektedir.

Kongre kararı, **a n c a k** ve **y a l n ı z c a** bir Geçici Devrimci Hükümet'in, hem de muzaffer bir halk ayaklanmasının organı olacak bir Geçici Devrimci Hükümet'in, tam seçim ajitasyonu özgürlüğünü sağlayacak ve halkın iradesini gerçekten dile getiren bir meclisi toplayacak durumda olduğunu belirtiyor. Bu tez doğru mudur? Bunu reddeden birinin, çarlık

hükümetinin gericiliğe elini uzatmayacağını, seçim sırasında tarafsız kalacağını, halkın iradesinin gerçekten dile gelmesini kendisine sorun edineceğini iddia etmesi gerekir. Bu tür iddialar o kadar saçmadır ki, hiç kimse bunu açıkça savunmayacaktır, fakat bunlar liberalizm bayrağı altında tam da "Osvobojdeniye"cilerimiz tarafından el altından devreye sokulmaktadır. Birinin Kurucu Meclis'i toplaması gerekir; birinin seçimin özgür ve adil geçmesini güvence altına alması gerekir; birinin bu meclise yetki ve bütün iktidarı vermesi gerekir. Sadece, ayaklanmanın organı olan bir devrimci hükümet bunu içtenlikle isteyebilir ve gerçekleştirmek için her şeyi yapacak güce sahip olabilir. Çarlık hükümeti buna kaçınılmaz olarak karşı çıkacaktır. Çarla anlaşmış ve tamamen halk ayaklanmasına dayanmayan bir liberal hükümet, ne bunu içtenlikle isteyebilir, ne de istese bile başarabilir. Dolayısıyla Kongre, biricik doğru ve tamamen tutarlı demokratik şiarı saptamıştır.

Fakat, demokratik devrimin sınıfsal karakteri göz ardı edilirse, Geçici Devrimci Hükümet'in anlamının değerlendirilmesi eksik ve yanlış olurdu. Bu nedenle karar, devrimin burjuvazinin egemenliğini güçlendireceğini eklemektedir. Bu, verili, yani kapitalist toplumsal ve ekonomik düzen altında kaçınılmazdır. Ve burjuvazinin politik bakımdan bir parça özgür bir proletarya üzerindeki güçlenen egemenliğinin sonucu, bu ikisi arasında kaçınılmaz olarak amansız bir iktidar mücadelesi, "proletaryanın elinden devrimci dönemin kazanımlarını koparıp almak için" burjuvazinin çılgınca girişimleri olmak zorundadır. Bu yüzden proletarya, hepsinden önce ve hepsinin başında demokrasi için mücadele ederken, burjuva demokrasisisinin bağrında yatan yeni uzlaşmaz çelişkileri ve yeni mücadeleyi bir an bile unutmamalıdır.

Böylece, Geçici Devrimci Hükümetin anlamı, kararın incelemiş olduğumuz bölümünde, hem özgürlük ve cumhuriyet için mücadele ile ve hem de Kurucu Meclis ve yeni sınıf mücadelesi için zemini temizleyen demokratik devrim ile ilişkisi içinde, tam kapsamıyla değerlendirilmektedir.

Bir başka sorun, proletaryanın genelde Geçici Devrimci Hükümete karşı tavrının ne olması gerektiği sorunudur. Kongre kararı bunu, her şeyden önce Partiye, işçi sınıfı içinde Geçici Devrimci Hükümet'in zorunluluğu inancını yaygınlaştırmayı doğrudan öğütleyerek yanıtlıyor.

İşçi sınıfı bu zorunluluğun bilincine varmalıdır. "Demokratik" burjuvazi çarlık hükümetinin devrilmesi sorununu karanlıkta bırakırken, biz bu sorunu ön plana çıkarmak ve Geçici Devrimci Hükümet'in zorunluluğu konusunda ısrarlı olmak zorundayız. Dahası, bu hükümet için, içinde bulunduğumuz tarihsel anın nesnel koşullarına ve proleter demokrasinin görevlerine uygun düşen bir de eylem programı hazırlamak zorundayız. Bu program, Partimizin asgari programının **t ü m ü d ü r** ; bu program bir yandan mevcut toplumsal ve ekonomik ilişkiler zemininde tamamen gerçekleştirilebilir olan, ve öte yandan ileriye doğru bir sonraki adım için, sosyalizmin gerçekleştirilmesi için gerekli olan en yakın politik ve ekonomik dönüşümler programıdır.

Böylece karar, Geçici Devrimci Hükümet'in niteliğini ve amacını tamamen açıklığa kavuşturmaktadır. Oluşumu ve niteliği itibariyle bu hükümet, halk ayaklanmasının organı olmalıdır. Biçimsel amacı itibariyle genel Kurucu Meclis'in toplantıya çağrılmasının aracı olmalıdır. Faaliyetinin içeriğini, otokrasiye karşı ayaklanan halkın çıkarlarını güvence altına almaya uygun biricik program olan proleter demokrasinin asgari programını gerçekleştirmek oluşturmalıdır.

Geçici nitelikte olduğu için, Geçici Devrimci Hükümet'in, henüz tüm halkın onayını almamış yapıcı bir programı gerçekleştiremeyeceği ileri sürülebilir. Böyle bir itiraz, gericilerin ve mutlakiyetçilerin safsatasından başka bir şey olmazdı. Yapıcı bir programı uygulamaktan kaçınmak, çürümüş otokrasinin serflik zamanından devralınmış durumlarının varlığına göz yummak demektir. Bu durumlara ancak devrim davasına ihanet edenlerin bir hükümeti göz yumabilir, halk ayaklanmasının organı olan bir hükümet değil. Kurucu Meclisin bir ihtimal toplantı özgürlüğüne karşı çıkabileceği bahanesiyle, Kurucu Meclis tarafından kabul edilene kadar toplantı özgürlüğünü gerçekleştirmekten vazgeçmeyi önermek, işi alaya almak demektir. Asgari programın Geçici Devrimci Hükümet tarafından derhal gerçekleştirilmesine karşı çıkmak da böyle bir alay olur.

Son olarak, Geçici Devrimci Hükümet'e asgari programı uygulama görevini vermekle, kararın, aynı zamanda, azami programımızın doğru-

dan gerçekleştirilmesi, sosyalist devrim amacıyla iktidarın doğrudan ele geçirilmesi yolundaki anlamsız, yarı anarşistçe düşünceleri dışladığını da vurgulayalım.[31] Rusya'nın ekonomik gelişme düzeyi (nesnel koşul) ve proletaryanın geniş yığınlarının bilinç ve örgütlülük düzeyi (nesnel koşulla kopmaz bağ içinde bulunan öznel koşul), işçi sınıfının dolaysız, tam kurtuluşunu olanaksız kılmaktadır. Ancak kara cahiller, cereyan etmekte olan demokratik devrimin burjuva karakterini göz ardı edebilirler; ancak en naif iyimserler, işçi kitlelerinin sosyalizmin hedefleri ve bunların gerçekleştirilme araçları hakkında henüz ne kadar az şey bildiklerini unutabilirler. Hepimiz işçi sınıfının kurtuluşunun bizzat işçi sınıfının eseri olacağını biliyoruz; kitlelerin sınıf bilinci ve örgütlülüğü olmadan, kitleler tüm burjuvaziye karşı açık sınıf mücadelesiyle hazırlanmadan ve eğitilmeden, sosyalist devrimden söz edilemez. Ve anarşistlerin, sosyalist devrimi sözüm ona ertelediğimiz yolundaki itirazlarına karşılık şunu söylüyoruz: Biz sosyalist devrimi ertelemiyoruz, tam tersine mümkün olan biricik tarzda ve biricik doğru yoldan, yani demokratik cumhuriyet yolundan sosyalist devrime doğru ilk adımı atıyoruz. Kim sosyalizme politik demokrasi yolundan başka bir yoldan varmak istiyorsa, kaçınılmaz olarak, hem ekonomik hem de politik anlamda saçma ve gerici sonuçlara varacaktır. Şu ya da bu işçi bize, uygun bir zamanda, neden azami programımızı gerçekleştirmediğimizi soracak olursa, buna demokratik fikirli halk kitlelerinin sosyalizme henüz ne kadar yabancı olduklarına, sınıf karşıtlıklarının hâlâ ne kadar az gelişmiş olduğuna, proleterlerin hâlâ ne kadar örgütsüz olduklarına işaret ederek yanıt vereceğiz. Tüm Rusya'da yüzbinlerce işçiyi örgütlemeye çalışın bir, milyonlar arasında programınıza sempati uyandırın! Bunu bir deneyin, ve cafcaflı ama boş anarşistçe palavralarla yetinmeyin — o zaman derhal, bu örgütlenmenin gerçekleştirilmesinin, bu sosyalist bilinçlendirmenin genişlemesinin, demokratik dönüşümlerin mümkün olduğunca tam gerçekleştirilmesine bağlı olduğunu göreceksiniz.

Devam edelim. Geçici Devrimci Hükümet'in anlamı ve proletaryanın ona karşı tutumu açıklığa kavuşturulunca, şu soru ortaya çıkmaktadır: Bizim bu hükümete katılmamız (tepeden eylem) caiz midir ve hangi koşullarda caizdir? Tabandan eylemimiz nasıl olmalıdır? Karar bu iki soru-

ya da berrak yanıtlar vermektedir. Sosyal-demokrasinin Geçici Devrimci Hükümet'e katılımının (demokratik devrim döneminde, cumhuriyet için mücadele döneminde) prensip itibariyle kesinlikle **c a i z** olduğunu açıklamaktadır. Bu açıklamayla, hem bu soruyu prensip itibariyle olumsuzlayan anarşistlerden, hem de bizi böyle bir katılımın kaçınılmaz olduğu bir durumun ortaya çıkabileceği perspektifiyle **k o r k u t m u ş o l a n** sosyal-demokrasinin (Martinov ve yeni Iskracılar gibi) kuyrukçularından kendimizi kesin biçimde ayırıyoruz. RSDİP 3. Kongresi bu açıklamayla yeni "Iskra"nın, sosyal-demokratların Geçici Devrimci Hükümet'e katılımının Millerandizmin bir türü, burjuva düzeninin kutsanması olarak prensip itibariyle caiz olmadığı vs. düşüncelerini kesinkes reddetmiştir.

Fakat sorunun prensip itibariyle caiz olmasının, henüz pratik amaca uygunluk sorusunu çözmediği kendiliğinden anlaşılırdır. Bu yeni mücadele biçimi, Kongre tarafından kabul edilen "tepeden" mücadele, hangi koşullar altında amaca uygundur? Şimdiden güçler dengesi vs. gibi somut koşullardan sözetmenin mümkün olmadığı açıktır ve karar da bu koşulları önceden saptamayı doğal olarak reddetmektedir. Aklıbaşında hiç kimse, şu an bizi ilgilendiren konu üzerine herhangi bir kehanette bulunmaya kalkışmaz. Fakat katılımımızın niteliğini ve amacını saptayabiliriz ve saptamalıyız. Karar da bunu yapmakta ve katılımın iki hedefini belirtmektedir: 1. karşı-devrimci girişimlerle amansızca mücadele etmek ve 2. proletaryanın bağımsız çıkarlarını korumak. Liberal burjuvaların büyük bir gayretle gericiliğin psikolojisinden sözetmeye başlayıp (bkz. Bay Struve'nin "Osvobojdeniye" No. 72'deki son derece öğretici "açık mektubu"), devrimci halkın gözünü yıldırmaya ve otokrasi karşısında boyun eğmesini sağlamaya çalıştığı bir dönemde — böyle bir dönemde proletarya partisinin karşı-devrime karşı gerçek mücadele görevine dikkat çekmesi son derece gereklidir. Politik özgürlük ve sınıf mücadelesinin büyük sorunlarını son tahlilde zor çözer, ve biz bu zoru hazırlamayı ve örgütlemeyi, bu zoru sadece savunmada değil, saldırıda da etkin biçimde kullanmayı başarmalıyız. Avrupa'da Paris Komünü'nden bu yana neredeyse kesintisiz hüküm süren uzun gericilik dönemi, bizi fazlasıyla sadece "tabandan" eylem düşüncesiyle doldurmuş, bizi fazlasıyla sade-

ce savunma savaşını düşünmeye alıştırmıştır. Şimdi hiç kuşkusuz yeni bir döneme girmiş bulunuyoruz; politik sarsıntılar ve devrimler dönemi başlamıştır. Rusya'nın şimdi içinden geçmekte olduğu gibi bir dönemde, eski şablonlarla yetinmek caiz değildir. Tepeden eylem düşüncesini propaganda etmek, en enerjik *saldırı* eylemlerine hazırlanmak ve bu tür eylemlerin koşullarını ve biçimlerini incelemek gerekir. Kongre kararı bu koşullardan ikisini öne çıkarmaktadır: bunlardan biri sosyal-demokrasinin Geçici Devrimci Hükümet'e katılımının biçimsel yanı ile (Partinin temsilcileri üzerindeki sıkı denetimi), diğeri ise bizzat bu katılımın niteliği ile (tam sosyalist devrim hedefini bir an bile gözden uzak tutmamak) ilgilidir.

Karar, Partinin "tepeden" eylemdeki —bu yeni ve şimdiye kadar neredeyse eşi görülmedik mücadele biçimindeki— politikasını bu şekilde bütün yönleriyle açıkladıktan sonra, tepeden eylemde bulunmayı başaramadığımız durumu da öngörmektedir. Geçici Devrimci Hükümet'i tabandan etkilemek bizim her halükârda görevimizdir. Tabandan böyle bir baskı yapmak için proletarya silahlı olmalı —çünkü devrimci anda işler çabucak bir içsavaşa dönüşebilir— ve sosyal-demokrasinin önderliği altında bulunmalıdır. Proletaryanın silahlı baskısının amacı, "devrimci kazanımları", yani proletaryanın çıkarları açısından asgari programımızın tümünün gerçekleştirilmesinden ibaret olan kazanımları "savunmak, sağlamlaştırmak ve genişletmek"tir.

Bununla, Üçüncü Kongre'nin Geçici Devrimci Hükümet konusundaki kararının kısa incelemesini bitirmek istiyoruz. Okurun da göreceği gibi, bu karar hem bu yeni sorunun anlamını ve hem de proletarya partisinin bu sorundaki tavrı ve Parti'nin gerek Geçici Devrimci Hükümet içinde, gerekse de bu hükümetin dışında izleyeceği politikayı açıklığa kavuşturmaktadır.

Şimdi de "Konferans"ın ilgili kararına bakalım.

3— "DEVRİMİN ÇARLIK ÜZERİNDE TAYİN EDİCİ ZAFERİ" NE DEMEKTİR?

"Konferans" kararı şu sorunla uğraşmaktadır: "**İktidarın Ele Geçirilmesi ve Geçici Hükümete Katı-**

l ı m ".* Daha önce de söylediğimiz gibi, daha sorunun bu konuluşunda bir kafa karışıklığı yatmaktadır. Sorun bir yandan dar anlamda konmaktadır: sadece Geçici Hükümet'e katılımımız üzerine, genelde Partinin Geçici Devrimci Hükümet karşısındaki görevleri üzerine değil. Öte yandan birbirinden tamamen farklı iki sorun birbirine karıştırılmaktadır: **d e m o k r a t i k** devrimin aşamalarından birine katılımımız ve — **s o s y a l i s t** devrim. "İktidarın" sosyal-demokrasi tarafından "ele geçirilmesi" kesinlikle sosyalist devrim demektir, ve bu sözcükler doğrudan ve olağan anlamlarıyla kullanılıyorsa, bundan başka bir anlama gelemezler. Yok bu sözcüklerin sadece, iktidarın sosyalist devrim için değil, demokratik devrim için ele geçirilmesi anlamında anlaşılması gerekiyorsa, o zaman sadece Geçici Devrimci Hükümet'e katılmaktan değil, aynı zamanda **g e n e l o l a r a k** "iktidarın ele geçirilmesi"nden söz etmenin anlamı ne? Öyle anlaşılıyor ki, "Konferansçılar"ımızın kendileri de demokratik devrimden mi, yoksa sosyalist devrimden mi söz etmeleri gerektiğini bilmiyorlar. Bu sorun üzerine yazını izlemiş olanlar, Martinov yoldaşta bu kafa karışıklığının o ünlü "İki Diktatörlük"le başlamış olduğunu bilirler: Yeni Iskracılar, (daha 9 Ocak'tan önce) kuyrukçuluğun bu mostralık yapıtında ifadesini bulmuş olan sorunun bu konuluşunu anımsamak istemiyorlar, fakat Konferansın onun ideolojik etkisi altında kaldığına hiç kuşku yoktur.

Fakat kararın başlığını bir yana bırakalım. Kararın içeriğinde çok daha derin ve ciddi yanlışlar ortaya çıkmaktadır. Kararın birinci kısmı şöyledir:

> "Devrimin çarlık üzerindeki tayin edici zaferi ya muzaffer bir halk ayaklanmasının içinden çıkan bir geçici hükümetin kurulmasıyla, ya da halkın doğrudan devrimci baskısı altında, tüm halk tarafından seçilecek bir Kurucu Meclis'in örgütlenmesine karar veren herhangi bir temsili kurumun devrimci inisiyatifiyle karakterize edilebilir."

Yani bize, devrimin çarlık üzerindeki tayin edici zaferinin gerek muzaffer bir ayaklanma... gerekse de temsili bir kurumun bir Kurucu Mec-

---

* *Bu kararın tam metni bu broşürün 400, 403, 407, 431 ve 433. sayfalarındaki alıntılar birbirine eklenerek elde edilebilir. (Yazarın 1908 baskısına notu. —Alm. Red.)*

lis'i toplantıya çağırma kararı olarak görülebileceği söylenmektedir! Bu ne demek? Nasıl anlaşılmalı? 'Tayin edici zafer bir Kurucu Meclis örgütleme "kararı"yla karakterize edilebilir' mi?? Ve böyle bir "zafer", "muzaffer bir halk ayaklanmasının içinden çıkan" bir Geçici Devrimci Hükümet'in kurulmasıyla aynı kefeye konmaktadır!! Konferans, **muzaffer** halk ayaklanmasının ve bir Geçici Hükümet'in **kurulmasının** devrimin **fiili** zaferi anlamına geldiğini, bir Kurucu Meclis örgütleme "kararı"nın ise devrimin sadece **sözde** zaferi anlamına geldiğini farketmemiştir.

Yeni "Iskra"lı Menşeviklerin Konferansı, liberallerin, Kurtuluş Birlikçilerin* her zaman düştükleri yanılgıya düşmüştür. Kurtuluş Birlikçiler "kurucu" meclis lafları savuruyorlar, iktidarın ve egemenliğin çarın elinde kaldığı gerçeğine utangaçça gözlerini kapayarak, "kurmak" için herhangi bir şey kurma **gücüne** de sahip olmak gerektiğini unutuyorlar. Konferans, hangi temsilciler tarafından olursa olsun alınan "karar"dan, bu kararın gerçekleşmesine kadar daha epeyce mesafe olduğunu da unutmuştur. Konferans, iktidar çarın elinde kaldıkça, her türlü temsilciler tarafından alınacak her türlü kararın, tıpkı 1848 Alman Devrimi tarihindeki o ünlü Frankfurt Parlamentosu'nun[32] "kararları" gibi boş ve zavallı gevezelikler olarak kalacağını unutuyor. Devrimci proletaryanın temsilcisi Marx, tam da bu yüzden, "Neue Rheinische Zeitung"da Frankfurtlu liberal "Osvobojdeniyeciler"le, güzel sözler ettikleri, çeşitli demokratik "kararlar" aldıkları, türlü çeşitli özgürlükler "kurdukları", fakat gerçekte iktidarı kralın elinde bırakarak, kralın elindeki askeri güce karşı silahlı bir mücadele örgütlemedikleri için acımasızca alay etmekteydi. Ve Frankfurtlu Kurtuluş Birlikçileri çene çalarken, kral zaman kolladı, askeri güçlerini sağlamlaştırdı, ve gerçek güce dayanan karşı-devrim, tüm o mükemmel "karar"larıyla birlikte demokratları tepeledi.

Konferans, tam da zaferin tayin edici önkoşulunun olmadığı bir şeyi tayin edici zafer olarak adlandırmaktadır. Partimizin cumhuriyetçi programını kabul eden sosyal-demokratlar nasıl olup da böyle bir yanılgıya

* *O sıralar "Anayasacı-Demokratlar"a (bkz. Not 30), bu adlandırma ve kısaltması olan "Kadetler" terimi yerleşene kadar, "Osvobojdeniye" ya da "Kurtuluş Birliği" (bkz. Not 19) yandaşları deniyordu. —**Alm. Red.***

düşebildiler? Bu tuhaflığı anlayabilmek için, 3. Parti Kongresi'nin Parti'den ayrılan kesim üzerine kararını okumak gerekir.* Bu kararda Partimiz içinde "Ekonomizmle akraba" çeşitli akımların varlıklarını sürdürdüklerine işaret ediliyor. "Konferansçılar"ımız (bunların Martinov'un ideolojik önderliği altında olmaları boşuna değildir gerçekten) devrimden, tıpkı Ekonomistlerin politik mücadeleden ya da sekiz saatlik işgününden söz ettikleri ruhla söz etmektedirler. Ekonomistler hemen "aşamalar teorisi"ni harekete geçiriyorlardı: 1- haklar için mücadele; 2- politik ajitasyon; 3- politik mücadele —ya da: 1- onsaatlik işgünü; 2- dokuz saatlik işgünü; 3- sekiz saatlik işgünü. Bu "süreç olarak taktik"in hangi sonuçları verdiğini herkes yeterince biliyor. Şimdi de bize, devrimi de şimdiden aşamalara bölmek öneriliyor: 1- çar temsilci bir kurum toplar; 2- bu temsilci kurum "halkın" baskısı altında bir Kurucu Meclis örgütle-

---

* *İşte bu kararın tam metni:*[33] *"Kongre, RSDİP içinde, onun Ekonomizme karşı mücadelesi zamanından ta bugünkü güne kadar, çeşitli ölçülerde ve çeşitli biçimlerde Ekonomizmle akraba olan ve proleter mücadelede bilinç unsurlarının önemini alçaltma ve onları kendiliğindenliğe tabi kılma ortak eğilimiyle karakterize olan nüanslar kalmıştır. Bu nüansların temsilcileri örgüt sorununda teorik olarak, Parti çalışmasının planlı biçimlendirilmesiyle çelişen, örgütlenmenin bir süreç olduğu ilkesini savunmakta, pratikte ise pekçok durumda, Parti disiplininden bir sapmalar sistemini yürütmekte ve başka durumlarda ise verili zamanda Parti birlikteliğinin biricik olanaklı temelini, Partinin en geri kesimi içinde, Rus gerçekliğinin içinde bulunduğumuz nesnel koşullarını dikkate almadan, seçim ilkesinin geniş bir şekilde uygulamaya konması için propaganda yaparak mayınlamaya çalışmaktadır. Taktik sorunlarında bunlar; Partinin liberal-burjuva partilerden tamamen bağımsız bir taktiğine karşı çıkarak, Partimizin bir geçici, devrimci-demokratik hükümete katılmasına her ne koşul altında olursa olsun karşı çıkarak, ve son olarak Partimizin halk ayaklanmasının örgütleyicisi rolünü üstlenmesinin mümkün ve gerekli olduğuna karşı çıkarak, Parti çalışmasının kapsamını daraltma çabasını göstermektedirler. Kongre, tüm Parti üyelerini, devrimci sosyal-demokrasinin ilkelerinden böyle kısmi sapmalara karşı her yerde enerjik bir mücadele yürütmekle yükümlendirir; fakat Kongre aynı zamanda, şu ya da bu ölçüde böyle görüşler savunan kişilerin, Parti kongrelerini ve Parti tüzüğünü kabul etmeleri ve Parti disiplinine tamamen uymaları mutlak koşuluyla, Parti örgütlerine girmelerinin caiz olduğu görüşündedir." (Yazarın 1908 baskısına notu. —Alm. Red.)*

me kararı alır; 3- ... üçüncü aşama konusunda Menşevikler henüz aralarında anlaşmış değiller; bunlar, halkın devrimci baskısının çarlığın karşı-devrimci baskısına çarpacağını ve dolayısıyla bu "karar"ın ya uygulanamaz kalacağını, ya da sorunun yine bir halk ayaklanmasının zaferi ya da yenilgisiyle sonuca bağlanacağını unutmuşlardır. Konferans kararı tüm noktalarda Ekonomistlerin şu düşünce silsilesini andırmaktadır: işçilerin tayin edici zaferi ya sekiz saatlik işgününün devrimci yoldan gerçekleştirilmesiyle ya da on saatlik işgününün kabul edilmesi ve dokuz saatlik işgününe geçme "kararı"yla karakterize olabilir... Tamı tamına aynısı.

Bize, kararı kaleme alanların, ayaklanmanın zaferini, Çar'ın toplantıya çağırdığı bir temsilci kurumun "kararı"yla **aynılaştırma** niyetinde olmadıkları, sadece her iki durum için de Parti'nin taktiğini önceden belirlemek istedikleri şeklinde itiraz edenler çıkabilir belki. Buna yanıtımız şudur: 1- Karar metni, doğrudan ve iki anlama gelmez bir şekilde, temsilci kurumun **kararını** "devrimin çarlık üzerinde tayin edici zaferi" olarak nitelemektedir. Bu, sözcükleri dikkatsiz kullanmanın bir sonucu olabilir ve kararın formülasyonu tutanaklar temelinde düzeltilebilir; fakat düzetilmediği sürece, kararın bu sözlerinin ancak bir anlamı olabilir ve tamamen **"Osvobojdeniye" ruhundadır.** 2- Kararın yazarlarının düşmüş oldukları "Osvobojdeniye"ye uygun düşünce silsilesi, yeni Iskracıların diğer eserlerinde kıyaslanmaz ölçüde daha canlı biçimde gün yüzüne çıkmaktadır. Örneğin "Tiflis Komitesi"nin organı "Sosial-Demokrat"ta (Gürcü dilinde; "Iskra" No. 100'de övüle övüle bitirilemeyen) "Zemski Sobor ve Taktiğimiz" makalesinin yazarı, "Zemski Sobor'u (ki onun toplantıya çağrılması konusunda henüz kesin hiçbir şey bilmediğimizi ekleyelim!) eylemimizin ekseni yapan" "taktiğin", **"bizim için"** silahlı ayaklanma ve bir Geçici Devrimci Hükümet kurulması "taktiği"nden "daha **elverişli**" olduğunu iddia edecek kadar ileri gitmektedir.[34] Bu makaleye daha sonra yine döneceğiz. 3- Hem devrimin zaferi hali için hem de yenilgisi hali için, hem ayaklanmanın başarısı hali için hem de ciddi bir güç haline gelememesi hali için Parti'nin taktiğinin önceden tartışılmasına hiç kimsenin itirazı olamaz. Çarlık hükümetinin liberal burjuvaziyle bir pazarlık

yapmak için, bir Kurucu Meclis'i toplantıya çağırmayı başarması mümkündür. 3. Kongre kararı bunu öngörmekte ve doğrudan "ikiyüzlü politika"dan, "sahte demokratizm"den ve "Zemski Sobor denilen gibi bir tür halk temsilciliği karikatürü"nden söz etmektedir.* Fakat mesele işte tam da bunun, Geçici Devrimci Hükümet üzerine kararda söylenmemesidir, çünkü bunun Geçici Devrimci Hükümet'le hiçbir ilgisi yoktur. Bu durum ayaklanma ve Geçici Devrimci Hükümet kurulması sorununu erteler, sorunun çehresini değiştirir vs. Fakat şimdi söz konusu olan, çok çeşitli kombinezonların mümkün olması değildir, zafer gibi yenilginin de, doğ-

* *İşte Devrimin Arifesinde Hükümetin Taktiğine Karşı Tavır Üzerine Kararın metni:*

"İçinde bulunduğumuz devrim döneminde, hükümetin, kendini korumak amacıyla, öncelikle proletaryanın sınıf bilinçli unsurlarına karşı yönelen mutat baskılarını artırırken, aynı zamanda;

1— tavizlerle ve reform vaadleriyle işçi sınıfını politik bakımdan demoralize etme ve böylelikle dikkatini devrimci mücadeleden çelmeye çalıştığını;

2— yine bu amaçla, ikiyüzlü taviz politikasını, işçileri her türlü komisyonlara ve konferanslara kendi temsilcilerini seçmeye çağırmaktan başlayıp, Zemski Sobor denilen gibi bir tür halk temsilciliği karikatürü kurulmasına kadar varan sahte demokratik biçimlere büründürdüğünü;

3— Kara-Yüzler denilenleri örgütlediğini ve halkın genel olarak gerici, aydınlanmamış, ya da dinsel veya ırkçı nefretle gözü kararmış unsurlarını devrime karşı seferber ettiğini

göz önünde tutan RSDİP 3. Parti Kongresi, tüm Parti örgütlerine şu çağrıda bulunmayı kararlaştırır:

a) hükümetin verdiği tavizlerin gerici karakterini teşhir ederken, propaganda ve ajitasyonda bir yandan bu tavizlerin zoraki karakterini ve öte yandan otokrasinin proletaryaya tatmin edici reformlar verebileceğinin olanaksızlığını vurgulamak;

b) seçim ajitasyonundan yararlanarak, hükümetin bu tür önlemlerinin gerçek anlamını işçilere kavratmak ve proletarya için genel, eşit, tek dereceli ve gizli oyla seçilmiş bir Kurucu Meclisi devrimci yoldan toplantıya çağırmanın zorunlu olduğunu kanıtlamak;

c) sekiz saatlik işgününü ve işçi sınıfının gündemde olan diğer taleplerini devrimci yoldan derhal gerçekleştirmek için proletaryayı örgütlemek;

d) Kara-Yüzlere ve genel olarak hükümet tarafından yönetilen tüm gerici unsurlara karşı silahlı direnişi örgütlemek." (Yazarın 1908 baskısına notu. —Alm. Red.)

rudan yol gibi dolambaçlı yolun da mümkün olması değildir; söz konusu olan, bir sosyal-demokratın, işçilerin gerçek devrimci yol hakkındaki düşüncelerine karışıklık taşımaya kalkışamayacak olmasıdır; "Osvobojdeniye"nin yaptığı gibi, zaferin t e m e l koşulunun bulunmadığı bir şeyi tayin edici zafer olarak nitelemeye kalkışamayacağıdır. Sekiz saatlik işgününü de bir defada değil, uzun dolambaçlı yollardan geçerek elde etmemiz mümkündür, fakat proletaryanın savsaklamalara, oyalamalara, pazarlıklara, ihanetlere ve gericiliğe k a r ş ı k o y a m a d ı ğ ı böyle bir acz ve halsizlik durumunu işçilerin bir zaferi olarak niteleyen birine ne diyeceğiz? Rus devriminin, bir zamanlar "Vperyod"un* söylediği gibi, "bir anayasal düşük"le sonuçlanması mümkündür, ama bu, tayin edici mücadelenin arifesinde birdenbire, bu düşüğü "çarlık üzerinde tayin edici zafer" diye niteleyen bir sosyal-demokratı haklı çıkarabilir mi? En kötü halde, sadece cumhuriyeti mücadeleyle kazanamamamız değil, aynı zamanda anayasanın da hayali, "Şipovvari" bir anayasa olması mümkündür, ama bu nedenle bir sosyal-demokratın cumhuriyet şiarımızı örtbas etmesi affolunabilir *mi*?

Elbette yeni-Iskracılar henüz bu şiarı örtbas etmeye kadar varmadılar. Fakat devrimci ruhtan ne ölçüde uzaklaşmış oldukları, hayattan kopuk bilgiçliğin onları anın mücadele görevlerine ne ölçüde yabancılaştırdığı, aldıkları kararda tam da cumhuriyetten söz etmeyi u n u t m u ş olmalarından çok açık bir şekilde görülebilir! İnanılmaz ama gerçek. Konferansın çeşitli kararlarında sosyal-demokrasinin bütün şiarları onaylanmış, yinelenmiş, açıklanmış ve ayrıntılandırılmış, hatta işçilerin fabrikalarda temsilci ve delege seçmesi gerektiği bile unutulmamıştır —fakat Geçici Devrimci Hükümet ile ilgili kararda cumhuriyetten de söz etme fırsatı bulunamamıştır. Halk ayaklanmasının "zafer"inden, bir Geçici Hükümetin kurulmasından söz etmek ve bu "adım-

---

.Cenevre'de yayınlanan "Vperyod" gazetesi Ocak 1905' te Parti'nin bolşevik kanadının organı olarak çıkmaya başladı. Ocak'tan Mayıs'a kadar 18 sayı yayınlandı. Mayıs'tan itibaren "Vperyod" un yerine "Proletari", RSDİP 3. Kongresi'nin kararı gereği RSDİP merkez organı olarak yayınlanmaya başladı. (3. Kongre Mayıs'ta Londra'da toplandı; bu kongreye katılmayan Menşevikler Cenevre' de bir "Konferans" yaptılar.) (Yazarın 1908 baskısına notu. —Alm. Red.**)*

lar"ın ve edimlerin cumhuriyetin elde edilmesiyle ilişkisine işaret etmemek— bu, proleter mücadeleyi yönetmek için değil, proleter hareketin kuyruğunda sürüklenmek için bir karar kaleme almak demektir.

Sonuç: kararın birinci bölümü, 1. Geçici Devrimci Hükümetin anlamı hakkında, cumhuriyet uğruna mücadele bakış açısından ve gerçekten genel, gerçekten kurucu bir meclisin toplanmasının güvence altına alınması bakış açısından hiçbir açıklık getirmemiş ve 2. gerçek bir zafer için tam da temel koşulun bulunmadığı bir durumu devrimin çarlık üzerinde tayin edici zaferi olarak niteleyerek, proletaryanın demokratik bilincine doğrudan karışıklık taşımıştır.

4— MONARŞİST DÜZENİN TASFİYESİ VE CUMHURİYET

Kararın bir sonraki bölümüne geçelim:

"... Hem birinci hem de ikinci durumda böyle bir zafer, devrimci dönemin yeni bir evresinin başlangıcını oluşturacaktır.

Bu yeni evrenin önüne toplumsal gelişmenin nesnel koşulları gereğince tamamen kendiliğinden konan görev, politik bakımdan kurtulmuş burjuva toplumunun unsurlarının, kendi sosyal çıkarlarını gerçekleştirmek ve iktidarı doğrudan ele geçirmek için kendi aralarında yürüttükleri mücadele süreci içinde tüm zümresel-monarşist rejimin kesin tasfiyesidir.

Tarihi karakteri itibariyle burjuva olan bu devrimin görevlerini gerçekleştirmeyi üstlenecek bir geçici hükümet, bu yüzden, kurtulmakta olan ulusun karşıt sınıflarının birbirine karşı mücadelesini düzenlerken, sadece devrimci gelişmeyi ilerletmekle kalmamalı, aynı zamanda bu gelişme içerisinde kapitalist düzenin temellerini tehdit eden faktörlere karşı da mücadele etmelidir."

Kararın bağımsız bir bölümünü oluşturan bu parçayı daha yakından inceleyelim. Yukarıda aktardığımız argümanların temel düşüncesi, Kongre kararının üçüncü maddesinde ortaya konmuş olanla aynıdır. Fakat iki karardaki bu bölümler dikkatle karşılaştırıldığında, aralarındaki temel fark derhal göze çarpmaktadır. Kongre kararı, devrimin sosyo-ekonomik temelini birkaç sözle karakterize ettikten sonra bütün

dikkatini, sınıfların belli kazanımlar uğruna şiddetli mücadelelerine yoğunlaştırmakta ve proletaryanın mücadele görevlerini ön plana çıkarmaktadır. Konferans kararı ise, devrimin sosyo-ekonomik temellerinin uzun uzadıya, muğlak ve son derece karışık bir tasvirini yapmakta, belirli kazanımlar uğruna mücadeleden çok belirsiz bir şekilde söz etmekte ve proletaryanın mücadele görevlerini tamamen karanlıkta bırakmaktadır. Konferans kararı, toplumun unsurları arasındaki karşılıklı mücadele süreci içinde eski düzenin tasfiye edilmesinden söz ediyor. Kongre kararı ise, bu tasfiyeyi bizim, proletarya partisinin yerine getirmesi gerektiğini, gerçek bir tasfiyenin ancak demokratik cumhuriyetin kurulmasıyla olabileceğini, bu cumhuriyeti mücadeleyle elde etmemiz gerektiğini, bu cumhuriyet için ve tam özgürlük için sadece otokrasiye karşı değil, kazanımlarımızı elimizden almaya kalkıştığında (ve bunu mutlaka yapacaktır) burjuvaziye karşı da savaşacağımızı söylemektedir. Kongre kararı, belirli bir sınıfı, açıkça belirlenmiş bir yakın amaç için mücadeleye çağırmaktadır. Konferans kararı ise, çeşitli güçlerin karşılıklı mücadelesi üzerine gözlemlerde bulunuyor. Kararın birinde etkin mücadele psikolojisi dile geliyor, diğerinde ise —pasif seyretmenin; kararın birinden canlı faaliyet çağrısı fışkırıyor, diğerinden ise— âciz bir bilgiçlik akıyor. İki karar da, cereyan etmekte olan devrimin bizim için sadece bir ilk adım olduğunu, bunu ikinci adımın izleyeceğini açıklıyor. Kararın biri, bundan, bu ilk adımı bir o kadar çabuk katetmemiz, bir o kadar çabuk tasfiye etmemiz, cumhuriyeti kazanmamız, karşı-devrimi amansızca ezmemiz ve ikinci adımı için zemini hazırlamamız gerektiği sonucunu çıkarıyor. Diğer karar ise ilk adımın uzun uzadıya tasvirleri içinde deyim yerindeyse yolunu yitiriyor ve onun hakkında (kaba tabiri hoşgörün) düşünceler yumurtluyor. Kongre kararı, Marksizmin (demokratik devrimin burjuva karakteri üzerine) eski fakat sonsuza dek yeni düşüncelerini, hem demokratik devrim, hem de sosyalist devrim için mücadele eden en ileri sınıfın ön planda duran görevleri için sonuçlar çıkarmada bir giriş olarak ya da hareket noktası olarak alıyor. Konferans kararı ise bu girişin ötesine geçmiyor, onu tekrar tekrar ağzında geveleyerek bilgiçlik taslıyor.

Bu ayrım tam da, Rus Marksistlerini uzun zamandan beri iki kanada bölen ayrımın ta kendisidir: bir zamanlar, Legal Marksizm[35] dönemin-

de, lafebesi kanat ile mücadeleci kanat; kitle hareketinin başladığı dönemde, Ekonomist kanat ile politik kanat. Genelde sınıf mücadelesinin ve özelde de politik mücadelenin derin ekonomik köklerine dair doğru Marksist önermeden, Ekonomistler, politik mücadeleye sırt çevirmek, gelişmesini yavaşlatmak, kapsamını daraltmak ve görevlerini küçültmek gerektiği orijinal sonucunu çıkarmışlardı. Buna karşılık politik kanat aynı önermeden farklı bir sonuç çıkardı: mücadelemizin kökleri şimdi ne kadar derinse, bu mücadeleyi o kadar daha geniş, daha yürekli, daha kararlı, daha büyük bir inisiyatifle yürütmek zorundayız. Bir başka bağıntıda, değişik bir biçim içinde, bugün de aynı mücadeleyle karşı karşıyayız. Demokratik devrimin kesinlikle sosyalist devrim olmadığı, devrimin hiç de sadece mülksüzleri "ilgilendirmediği", bu devrimin köklerinin **t ü m** burjuva toplumunun önüne geçilemez gereksinmeleri ve sıkıntılarında yattığı öncüllerinden biz, en ileri sınıfın, demokratik görevlerini büyük bir yüreklilikle ortaya koyması, daha kesin ve kararlı biçimde ifade etmesi, doğrudan cumhuriyet şiarını ileri sürmesi ve bir Geçici Devrimci Hükümet'in kurulması ve karşı-devrimin amansızca ezilmesi zorunluluğu düşüncesini çok yönlü propaganda etmesi gerektiği sonucunu çıkarıyoruz. Hasımlarımız ise, yeni Iskracılar ise, aynı öncüllerden, demokratik sonuçları tümüyle ifade etmenin yersiz olduğu, pratik şiarlar arasında cumhuriyet şiarını ileri sürmeye de muhtemelen gerek olmadığı, Geçici Devrimci Hükümet'in zorunluluğu düşüncesini propaganda etmemenin caiz olduğu, bir Kurucu Meclis'i toplantıya çağırma kararının da tayin edici bir zafer olarak nitelenebileceği ve karşı-devrime karşı mücadele görevini aktif görevimiz olarak vurgulamayıp, bunun yerine bu görevin "karşılıklı mücadele süreci" gibi muğlak (ve hemen göstereceğimiz gibi, yanlış formüle edilmiş) bir işaretle kaybolup gitmesinin caiz olduğu sonucunu çıkarmışlardır. Bu dil politikacıların değil, arşivcilerin dilidir.

Ve yeni "Iskra" yandaşlarının kararının tek tek formülasyonları ne kadar yakından incelenirse, burada sözünü ettiğimiz tuhaflıkları daha çarpıcı biçimde ortaya çıkıyor. Örneğin "politik bakımdan kurtulmuş burjuva toplumunun unsurlarının kendi aralarındaki mücadele süreci"nden söz ediliyor. Bu kararın ele aldığı konuyu (Geçici Devrimci Hü-

kümet) göz önünde bulundurarak şaşkınlıkla sormak zorundayız: madem karşılıklı mücadele sürecinden söz ediliyor, o zaman burjuva toplumunu politik olarak **b o y u n d u r u k a l t ı n d a t u t a n** unsurlar nasıl sessizlikle geçiştirilebilir? Konferansçılar devrimin zaferini bir kez varsaydıkları için, bu unsurları şimdiden yokettiklerini mi sanıyorlar? Böyle bir düşünce genelde çok saçma, bu özel durumda ise son derece büyük bir politik naiflik ve politik miyopluk olur. Devrimin karşı-devrim üzerindeki zaferinden sonra karşı-devrim ortadan yok olmayacak, bilakis tam tersine kaçınılmaz olarak yeni ve daha da çılgınca bir mücadeleye başlayacaktır. Bir kararda devrimin zaferinden sonra karşı karşıya kalacağımız görevleri anlatacaksak, o zaman karşı-devrimin saldırısının püskürtülmesi görevine (Kongre kararında yapıldığı gibi) en büyük dikkati göstermeli ve savaşan partinin bu yakın, acil, güncel politik görevlerinin, bugünkü devrimci dönemden **s o n r a** neler olacağı, "politik bakımdan **k u r t u l m u ş** toplum" gerçekleştiğinde neler olacağı üzerine genel gözlemler içerisinde yok olup gitmesine izin vermemeliyiz. Tıpkı Ekonomistlerin güncel politik görevler için kavrayışsızlıklarını politikanın ekonomiye tabi olduğuna dair genel doğrulara işaret ederek gizlemeleri gibi, yeni "Iskracı"lar da politik olarak **k u r t u l m u ş** toplum içindeki mücadele üzerine genel doğrulara işaret ederek bu toplumun politik **k u r t u l u ş u n u n** güncel devrimci görevleri için kavrayışsızlıklarını gizliyorlar.

"Tüm zümresel-monarşist rejimin kesin tasfiyesi" ifadesini alalım. Monarşist düzenin kesin tasfiyesi Rusçaya çevrildiğinde, demokratik cumhuriyetin kurulması demektir. Fakat sevgili Martinovumuz ve çömezleri için böyle bir ifade fazla basit, fazla açıktır. İlle de "derinleştirmek" ve kendilerini "daha zekice" ifade etmek istiyorlar. Sonuç bir yandan gülünç derinleşme çabalarıdır; diğer yandan, bir şiar yerine bir tasvir, ilerlemek için canlı bir çağrı yerine bir tür melankolik anımsama ortaya çıkıyor. Karşımızda hemen şimdi cumhuriyet için mücadele etmek isteyen insanlar değil, bu sorunu sub specie aeternitatis* bakış açısında durup Plusquam-perfektum** bakış açısından ele alan taşlaşmış mumyalar var adeta.

---

* *sonsuzluk —Red.*

** *mişli geçmiş zaman —Red.*

Devam edelim: "...burjuva... devrimin... görevlerini gerçekleştirmeyi üstlenecek bir geçici hükümet..." Burada "Konferansçılar"ımızın, proletaryanın politik önderlerinin önüne çıkan somut sorunu gözden kaçırdıkları hemen görülüyor. Geçici Devrimci Hükümet somut sorunu onların görüş alanından kaybolmuş ve genelde burjuva devriminin görevlerini gerçekleştirmekle yükümlü gelecekteki bir dizi hükümetler sorunuyla örtülmüştür. Eğer sorunu "tarihsel" olarak incelemek istiyorsanız, herhangi bir Avrupa ülkesi örneği size, hiç de "geçici" olmayan bir dizi hükümetin, burjuva devriminin görevlerini yerine getirdiğini, hatta devrimi yenilgiye uğratmış hükümetlerin bile, yine de bu yenik düşmüş devrimin tarihsel görevlerini yerine getirmek zorunda kaldığını gösterecektir. Fakat "Geçici Devrimci Hükümet", sizin sözünü ettiğiniz şey değildir: doğrudan yıkılan hükümetin yerine geçen ve halktan gelen bir tür temsilci kurumlara değil, halk ayaklanmasına dayanan devrimci dönemin hükümetine Geçici Devrimci Hükümet denir. Geçici Devrimci Hükümet, devrimin derhal zafere ulaşması, karşı-devrimci girişimlerinin derhal püskürtülmesi için bir savaş organıdır, ve kesinlikle genelde burjuva devriminin tarihsel görevlerini gerçekleştirmek için bir organ değil. Burjuva devrimin hangi görevlerini sizinle birlikte bizim, hangi görevlerini şu ya da bu hükümetin gerçekleştirdiğini saptamayı geleceğin "Russkaya Starina"sının gelecekteki tarihçilerine bırakalım. Otuz yıl sonra da bunu saptamak için zaman olacaktır, fakat şimdi cumhuriyet için ve proletaryanın bu savaşa en enerjik katılımı için şiarlar ortaya atmak ve pratik talimatlar vermek zorundayız.

Belirttiğimiz nedenlerden dolayı, kararın yukarıya aktardığımız bölümünün son cümleleri de tatmin edici değildir. Geçici hükümetin karşıt sınıflar arasındaki karşılıklı mücadeleyi "düzenlemesi" gerektiğini söylemek son derece yersiz ya da en azından beceriksizcedir: Marksistler, sınıf mücadelesinin organı değil, bu mücadelenin "düzenleyicisi" olarak hizmet eden hükümetlerin mümkün olduğu düşüncesini uyandıran böyle liberallere ve Kurtuluş Birlikçileri'ne uygun bir formülasyonu kullanmamalıdırlar... Hükümet "sadece devrimci gelişmeyi ilerletmekle kalmamalı, aynı zamanda bu gelişme içerisinde kapitalist düzenin temellerini tehdit eden faktörlere karşı da mücadele etmelidir." Bu "faktör" tam da,

kararın adına konuştuğu proletaryadır! Proletaryanın şu anda "devrimci gelişmeyi" nasıl "ilerleteceğini" (anayasacı burjuvazinin isteyebileceğinden daha öteye götüreceğini) gösterecek yerde, proletaryaya, burjuvaziye karşı —burjuvazi devrimin kazanımlarına karşı harekete geçtiğinde— mücadele etmek için kesin hazırlık yapmayı öğütleyeceği yerde, genel bir süreç tasvirini, **b i z i m** faaliyetimizin somut görevleri üzerine hiçbir şey içermeyen tasvirini sunuyorlar. Yeni Iskracıların düşüncelerini anlatma tarzı, Marx'ın (ünlü "Feuerbach Üzerine Tezler"inde) diyalektik düşünceye yabancı olan eski materyalizm hakkındaki vecizesini anımsatıyor. Filozoflar, diyordu Marx, sadece, dünyayı farklı şekillerde **y o r u m l a d ı l a r**, asıl sorun onu **d e ğ i ş t i r m e k t i r**. Aynı şekilde yeni Iskracılar da gözleri önünde cereyan eden mücadele sürecini gayet iyi tasvir edip açıklayabiliyorlar, fakat bu mücadele için doğru şiarı ortaya atma yeteneğinden tamamen yoksundurlar. İyi piyadeler ama kötü önderler olarak bunlar, bir devrimin maddi koşullarını kavramış ve en ileri sınıfların başına geçen partilerin tarihte oynayabilecekleri ve oynamak zorunda oldukları etkin, önder ve yönlendirici rolü görmezden gelerek, materyalist tarih anlayışına gölge düşürüyorlar.

5— "DEVRİMİ" NASIL "İLERLETMELİ"?

Karardan bir bölüm daha aktarıyoruz:

> "Bu koşullar altında sosyal-demokrasi, devrimin tüm seyri sırasında, kendisine devrimi en iyi biçimde ilerletme olanağı sağlayacak, burjuva partilerinin tutarsız ve çıkarcı politikalarına karşı mücadelede elini kolunu bağlamayacak ve onu burjuva demokrasisi içinde erimekten koruyacak bir konumu korumaya çalışmalıdır.
>
> Bu nedenle sosyal-demokrasi, geçici hükümette iktidarı ele geçirme ya da iktidarı paylaşma hedefini önüne koymamalı, bilakis en aşırı devrimci muhalefet partisi olarak kalmalıdır."

Bize devrimi en iyi biçimde ilerletme olanağı sağlayacak konumu koruma tavsiyesi çok hoşumuza gitti. Ancak isterdik ki, bu güzel öğüdün dışında, tam da şimdi, verili politik durumda, halk temsilcilerinin toplantıya çağrılması üzerine söylentiler, tahminler, görüşmeler ve planlar döneminde, sosyal-demokrasinin devrimi nasıl ilerleteceğine dair doğrudan

bir işaret olsun. Kurtuluş Birlikçileri'nin halkın çarla "uzlaşması" teorisinin hangi tehlikeyi içinde barındırdığını kavramayan, bir Kurucu Meclisin toplantıya çağrılması "karar"ını bir zafer olarak niteleyen, Geçici Devrimci Hükümet'in gerekliliği fikrini etkin biçimde propaganda etme görevini önüne koymayan ve demokratik cumhuriyet şiarını karanlıkta bırakan biri, bugün devrimi ilerletebilir mi? Böyle insanlar gerçekte **devrimi geriletmektedirler**, çünkü **pratik litika** açısından bunlar, Kurtuluş Birlikçileri'nin pozisyonunun yesinde kalmışlardır. Bunların devrim döneminde Parti'nin andaki ve gelecekteki görevlerini saptayan taktik kararında cumhuriyet için mücadele şiarı yoksa, otokrasinin yıkılmasını ve cumhuriyetin kurulmasını talep eden bir programa inanmalarının ne yararı var? Tam da Kurtuluş Birlikçileri'nin pozisyonu, anayasacı burjuvazinin pozisyonu, şu anda fiilen, genel bir kurucu meclisin toplantıya çağrılması kararını tayin edici zafer olarak görmekle, öte yandan Geçici Devrimci Hükümet ve cumhuriyet konusunda akıllıca susmakla karakterizedir! Devrimi **ilerletmek**, yani monarşist burjuvazinin götürdüğü sınırın ötesine geçirmek için, burjuva demokrasisinin "tutarsızlığı"nı **dışlayan** şiarları aktif biçimde ortaya atmak, vurgulamak ve öne çıkarmak zorunludur. Şu an bu türden **sadece iki** şiar vardır: 1- Geçici Devrimci Hükümet ve 2- cumhuriyet; çünkü genel bir kurucu meclis şiarını, devrimi el çabukluğuyla yok etme, devrimin tam zaferini engelleme ve büyük burjuvazinin çarlıkla bezirgânca bir pazarlık kesmesi amacıyla monarşist burjuvazi devralmıştır (bkz. Kurtuluş Birliği programı). Ve şimdi görüyoruz ki Konferans, devrimi ilerletmeye uygun bu biricik iki şiardan cumhuriyet şiarını tamamen unutmuş ve Geçici Devrimci Hükümet şiarını doğrudan, Kurtuluş Birlikçileri'nin şiarı olan genel Kurucu Meclis şiarıyla —ikisini de "devrimin tayin edici zaferi" olarak adlandırarak— aynı kefeye koymuştur!!

Evet bu, Rus sosyal-demokrasisinin gelecekteki tarihçilerine kilometre taşı olarak hizmet edecek olan inkâr edilemez bir olgudur. Mayıs 1905'te toplanan bir sosyal-demokrat konferans, demokratik devrimi ilerletme gerekliliği konusunda güzel laflar eden, ama gerçekte onu gerileten ve gerçekte monarşist burjuvazinin demokratik şiarlarının ötesine geçmeyen bir karar kabul etmiştir.

Yeni Iskracılar bizi, proletaryanın burjuva demokrasisi içinde eriyip gitme tehlikesini görmezlikten gelmekle suçlamayı pek seviyorlar. Bu suçlamayı RSDİP 3. Kongresi tarafından alınan kararların metnine dayanarak kanıtlayabilecek birini görmeyi çok isterdik. Muhaliflerimize yanıtımız şudur: Burjuva toplumunun zemini üzerinde faaliyet gösteren sosyal-demokrasi, bazı durumlarda burjuva demokrasisi ile **yan yana** yürümeden politika yapamaz. Bu açıdan aramızdaki fark, bizim onlarla kaynaşmadan devrimci ve cumhuriyetçi burjuvazi ile birlikte yürümemiz, sizin ise yine onlarla kaynaşmadan, fakat **liberal ve monarşist burjuvaziyle** birlikte yürümenizdir. **İşte durum budur.**

Konferans adına ilan edilen sizin taktik şiarlarınız, "anayasacı-demokrat" partinin, yani **monarşist burjuvazinin partisinin** şiarlarıyla örtüşmektedir ve siz bu örtüşmenin farkına bile varmadınız, kavramadınız ve böylece fiilen **Kurtuluş Birlikçilerin peşine** takıldınız.

RSDİP 3. Kongresi adına ilan edilen bizim taktik şiarlarımız ise, demokratik-devrimci ve cumhuriyetçi burjuvazinin şiarlarıyla çakışmaktadır. Rusya'da bu burjuvazi ve küçük-burjuvazi de henüz büyük bir halk partisi kuramamışlardır.*

Fakat böyle bir partinin unsurlarının mevcut olduğundan, ancak Rusya'da olup bitenlerden habersiz olanlar kuşku duyabilir. Biz (büyük Rus devriminin başarıyla seyretmesi halinde) sadece Sosyal-Demokrat Parti tarafından örgütlenen proletaryaya değil, aynı zamanda, bizimle birlikte yürüyebilecek durumda olan küçük burjuvaziye de önderlik etmeyi amaçlıyoruz.

Aldığı kararla Konferans, bilincinde olmaksızın liberal ve monarşist burjuvazinin düzeyine inmektedir. Kongre ise aldığı kararla, devrimci demokrasinin pazarlık değil mücadele etme yeteneğinde olan unsurlarını bilinçli olarak kendi düzeyine **çıkarmaktadır.**

Böyle unsurlar çoğunlukla köylülük arasında bulunur. Büyük toplumsal grupları politik eğilimlerine göre sınıflandırırken, büyük bir hataya düşmeksizin, devrimci ve cumhuriyetçi demokrasiyi köylü kütlesiyle

---

* *"Sosyal-Devrimciler", faaliyetlerinin nesnel anlamı tam da devrimci ve cumhuriyetçi burjuvazinin görevlerinin gerçekleştirilmesinden oluşuyorsa da, böyle bir partinin çekirdeği olmaktan çok, bir terörist aydınlar grubudur.*

özdeşleştirebiliriz — elbette işçi sınıfını sosyal-demokrasi ile özdeşleştirebildiğimiz anlamda ve aynı zımni kayıt ve koşullarla. Çıkardığımız sonuçları başka kelimelerle şöyle de formüle edebiliriz: devrimci bir dönemde Konferans, **genel* politik** şiarlarıyla, bilinçsiz olarak **çiftlik sahipleri kütlesinin düzeyine inmektedir;** Parti kongresi, genel politik şiarlarıyla **köylü kitlesini kendi devrimci seviyesine çıkarmaktadır.** Çıkardığımız bu sonuçtan ötürü bizi paradokslara meyilli olmakla suçlayanlardan, şu tezi çürütmelerini talep edeceğiz: Eğer devrimi sonuna kadar götürecek gücü bulamazsak, eğer devrim "Osvobojdeniye"nin anladığı anlamda, ancak ironiyle Kurucu Meclis olarak adlandırılabilecek, çar tarafından toplantıya çağrılmış bir temsilciler meclisi biçiminde bir "tayin edici zafer"le sonuçlanırsa — o zaman bu devrim **toprak beyi ve büyük burjuva unsurun** ağır bastığı bir devrim olacaktır. Tersine, eğer gerçekten büyük bir devrim yaşamak bize nasip olursa, eğer tarih bu kez bir "düşüğe" izin vermezse, eğer devrimi sonuna, tayin edici zafere kadar götürecek gücümüz olursa —ama "Osvobojdeniye" ve yeni "Iskra"nın anladığı anlamda değil—, o zaman *devrim*, köylü ve proleter unsurun ağır bastığı bir devrim olacaktır.

Belki de kimileri, böyle bir ağır basmanın olanaklı olduğunu kabul etmemizi, önümüzdeki devrimin burjuva karakteri inancımızdan vazgeçtiğimizin kanıtı olarak değerlendireceklerdir. Bu kavramın "Iskra"da ne kadar suiistimal edildiğini göz önüne alırsak, böyle bir şey pekâlâ mümkün olabilir. O nedenle bu sorun üzerinde uzun uzun durmak hiç de fuzuli olmayacaktır.

6— TUTARSIZ BURJUVAZİYE KARŞI MÜCADELEDE PROLETARYANIN ELİ-KOLU BAĞLI KALMA TEHLİKESİ NEREDEN GELİR?

Marksistler Rus devriminin burjuva karakterinden kesinlikle emindirler. Bu ne demektir? Bu, politik düzende demokratik dönüşümlerin, ve

* *Burada özel bir kararda ele alınan köylüler için özel şiarlardan söz etmiyoruz.* [36]

Rusya için zorunluluk haline gelmiş bulunan toplumsal ve ekonomik dönüşümlerin, aslında kapitalizmin yokedilmesi, burjuva egemenliğinin yıkılması anlamına gelmediği, tersine bu dönüşümlerin, kapitalizmin Asya tarzında değil Avrupa tarzında yaygın ve hızlı bir gelişimi için yolu açacağı, sınıf olarak burjuvazinin ilk kez egemenliğini mümkün kılacağı demektir. Sosyal-Devrimciler bu düşünceyi kavrayamazlar, çünkü meta üretiminin ve kapitalist üretimin gelişme yasalarının abecesini bilmiyorlar; onlar köylü ayaklanmasının tam zaferinin de, hatta tüm toprak ve arazinin köylülük yararına ve tamamen onların isteklerine göre ("kara paylaşım"* ya da onun gibi bir şey) yeniden paylaştırılmasının bile kapitalizmi kesinlikle yıkmayacağını, bilakis tam tersine, onun gelişmesine hız vereceğini ve köylülüğün sınıf olarak ayrışmasını hızlandıracağını görmüyorlar. Sosyal-Devrimcilerin bu doğruyu kavramamaları, onları küçük-burjuvazinin bilinçsiz ideologları haline getirmektedir. Bu doğruya sımsıkı sarılmak, Sosyal-demokrasi için sadece teorik açıdan değil, aynı zamanda pratik-politik açıdan da büyük öneme sahiptir, çünkü bugünkü "genel-demokratik" hareket içinde proletarya partisinin sınıf partisi olarak bağımsızlığını koruma görevi bu doğrudan çıkar.

Fakat bundan kesinlikle, **d e m o k r a t i k** devrimin (toplumsal-ekonomik içeriği itibariyle burjuva olmasına rağmen) proletarya için **m u a z z a m** öneme sahip olmadığı sonucu çıkmaz. Ve yine bundan kesinlikle, demokratik devrimin hem esas olarak büyük kapitalistler, mali kodamanlar ve "aydınlanmış" büyük toprak sahiplerine yarar getiren bir biçimde, hem de işçiler ve köylüler için yararlı olan bir biçimde gelişemeyeceği sonucu da çıkmaz.

Yeni Iskracılar, "burjuva devrimi" kategorisinin anlam ve önemini tamamen yanlış anlıyorlar. Savlarında baştan sona, burjuva devriminin sadece burjuvazi için yararlı olabilecek bir devrim olduğu düşüncesi yer almaktadır. Oysa bu düşünceden daha yanlış bir şey olamaz. Burjuva devrimi, burjuva, yani kapitalist toplumsal-ekonomik düzenin çerçevesinin ötesine geçmeyen bir devrimdir. Burjuva devrimi kapitalist gelişmenin gereksinimlerini dile getirir ve kapitalizmin temellerini yıkmak şöyle

* *yani yasasız, kitlelerin kendi başlarına gerçekleştirdikleri paylaşım. —**Alm. Red.***

dursun, bilakis tam tersine bu temelleri genişletir ve derinleştirir. Bu nedenle bu devrim sadece işçi sınıfının değil, aynı zamanda tüm burjuvazinin de çıkarlarına uygundur. Kapitalist düzende burjuvazinin proletarya üzerindeki egemenliği kaçınılmaz olduğu için, çok haklı bir şekilde, bu devrimin proletaryanın çıkarlarından çok, burjuvazinin çıkarlarını dile getirdiği söylenebilir. Fakat burjuva devrimin proletaryanın çıkarlarını hiç dile getirmediği düşüncesi tamamen saçmadır. Bu saçma düşünce, ya burjuva devriminin proletaryanın çıkarlarına ters düştüğünü ve bu nedenle de burjuva politik özgürlüğe ihtiyacımız olmadığını söyleyen dedem zamanından kalma Narodnik teorisine çıkar. Ya da bu saçma düşünce, proletaryanın burjuva politikaya, burjuva devrimine, burjuva parlamentarizmine her türlü katılımını bir bütün olarak reddeden anarşizme çıkar. Teorik bakımdan bu düşünce, Marksizmin, meta üretimi temelinde kapitalist gelişmenin kaçınılmaz olduğu yolundaki en temel ilkelerinin tamamen unutulduğunu gösterir. Marksizm bize, meta üretimine dayanan ve uygar kapitalist uluslarla ticari ilişkiler içine giren bir toplumun, gelişmenin belirli bir aşamasında bizzat kendisinin de kaçınılmaz olarak kapitalizm yoluna girdiğini öğretir. Marksizm, Narodniklerle anarşistlerin, örneğin Rusya'nın kapitalist gelişmeden kaçınabileceği, kapitalizmi atlayabileceği ya da bu aynı kapitalizm temelinde ve çerçevesinde sınıf mücadelesinden başka bir yolla onu aşabileceği yolundaki fantezileriyle bağını kesin biçimde koparmıştır.

Marksizmin bütün bu ilkeleri hem genelde, hem de özelde Rusya ile ilgili olarak bütün ayrıntılarıyla kanıtlanmış ve açıklanmıştır. Ve bu ilkelerden, işçi sınıfının kurtuluşunu, kapitalizmin daha da gelişmesi dışında bir yerde aramanın **gerici** bir düşünce olduğu sonucu çıkar. Rusya gibi ülkelerde işçi sınıfı kapitalizmden çok, kapitalizmin yetersiz gelişmesinden çekmektedir. O nedenle kapitalizmin en yaygın, en serbest, en hızlı biçimde gelişmesi işçi sınıfının **mutlak çıkarınadır.** Kapitalizmin yaygın, serbest ve hızlı gelişimini engelleyen eski düzenin tüm kalıntılarının ortadan kaldırılması, işçi sınıfının mutlak **yararınadır.** İşte burjuva devrimi eski düzenin kalıntılarını, serflik kalıntılarını (sadece otokrasi değil, monarşi de bu kalıntılardandır) en kararlı biçimde ortadan kaldıran bir devrimdir; kapitalizmin en geniş, en

serbest, en hızlı gelişimini bütün kapsamıyla eksiksiz biçimde güvence altına alan bir devrimdir.

Bu nedenle **burjuva** devrimi **proletarya için son derece yararlıdır.** Burjuva devrimi proletaryanın çıkarları açısından **mutlak** gereklidir. Burjuva devrimi ne kadar tam ve kararlı, ne kadar tutarlı olursa, proletaryanın burjuvaziye karşı sosyalizm uğruna mücadelesi o kadar güvence altına alınmış olur. Ancak bilimsel sosyalizmin abecesinden habersiz kişilere bu sonuç yeni, tuhaf ya da paradoksal gelebilir. Ve burjuva devriminin **belli bir anlamda** burjuvaziden çok proletaryanın **yararına** olduğu tezi de zaten buradan çıkar. Bu tezin doğruluğu özellikle şu anlamda her türlü kuşkunun dışındadır: proletaryaya karşı geçmişin bazı kalıntılarına, örneğin monarşiye, sürekli orduya vs. dayanmak burjuvazinin yararınadır. Burjuva devriminin geçmişin tüm kalıntılarını tamamen ortadan kaldırmaması, bunlardan bazılarını bırakması, yani bu devrimin tam tutarlı olmaması, sonuna kadar götürülmemesi, kararlı ve amansız olmaması burjuvazinin yararınadır. Sosyal-demokratlar bu düşünceyi sık sık, burjuvazinin kendi kendine ihanet ettiği, özgürlük davasına ihanet ettiği, burjuvazinin tutarlı bir demokratizme yetenekli olmadığını söyleyerek biraz farklı bir biçimde ifade ederler. Burjuva-demokratik yöndeki kaçınılmaz dönüşümlerin daha yavaş, daha tedrici, daha ihtiyatlı, daha kararsız, devrim yoluyla değil reformlar yoluyla olması; bu dönüşümler sırasında serflik döneminden kalma "saygıdeğer" kurumlara (örneğin monarşi) mümkün olduğunca itinalı davranılması; bu değişikliklerin sade halkın, yani köylülüğün ve özellikle de işçilerin devrimci faaliyetini, inisiyatifini ve enerjisini olabildiğince az geliştirmesi, burjuvazinin yararınadır. Çünkü aksi taktirde Fransızların dediği gibi, işçilerin, "silahlarını bir omuzdan ötekine almaları", yani burjuva devriminin kendilerine sağladığı silahları, özgürlüğü ve feodal sistemden arınmış bir zeminde yükselecek demokratik kurumları burjuvazinin ta kendisine çevirmeleri kolaylaşacaktır.

Tersine, burjuva-demokratik yöndeki zorunlu değişimlerin reformlar yoluyla değil devrim yoluyla olması, işçi sınıfı için daha yararlıdır, çünkü reformlar yolu sürünceme yoludur, erteleme yoludur, ulusal organizmanın çürüyen parçalarının eziyetli ölümü yoldur. Bu çürümeden

ilkönce ve en çok proletarya ve köylülük acı çeker. Devrimci yol ise, hızlı, proletarya için en az acılı operasyondur; bu yol, çürüyen organların doğrudan koparılıp atılması, monarşiye ve onun iğrenç ve aşağılık, çürümüş ve kokuşmuş kurumlarına en az imtiyaz tanıyan ve en az ihtimam gösteren bir yoldur.

Burjuva liberal basınımızın, devrimci yol olanağının varlığı karşısında ağlamaklı olmasının nedeni, sadece sansürü dikkate alması ya da çıplak korku değil, budur işte; devrimden korkmasının, çarı devrimle korkutmasının, devrimden kaçınmak için çaba sarfetmesinin ve reform yoluna girilmesi için kölece reformlar dilenmesinin nedeni budur. Sadece "Ruskiye Vyedomosti", "Sin Otyeçestva", "Naşa Jizn", "Naşi Dni" değil, aynı zamanda illegal ve özgür "Osvobojdeniye" de bu bakış açısında duruyor.[37] Sınıf olarak burjuvazinin kapitalist toplumdaki konumu, demokratik devrimde onu kendiliğinden kaçınılmaz olarak tutarsızlığa götürmektedir. Proletaryanın güçlenmesini içinde taşıyan demokratik ilerlemeden duyduğu korku yüzünden burjuvazinin bakışları geriye dönüktür. Proletaryanın ise zincirlerinden başka kaybedecek bir şeyi yoktur, ama demokrasinin yardımıyla koca bir dünya kazanacaktır. Bu nedenle burjuva devrimi demokratik dönüşümlerinde ne kadar tutarlı olursa, kendisini o kadar daha az sadece burjuvaziye yararlı olanla sınırlayacaktır. Burjuva devrimi ne kadar tutarlı olursa, demokratik devrimin proletarya ve köylülük için yararlarını o kadar çok güvence altına alacaktır.

Marksizm proletere burjuva devriminden yüz çevirmeyi, ona karşı kayıtsızlığı öğretmez, ve devrimin önderliğini burjuvaziye bırakmayı da öğretmez. Tam tersine Marksizm, proletere, burjuva devrimine en enerjik biçimde katılmayı, tutarlı proleter demokrasi için, devrimin sonuna kadar götürülmesi için en kararlı biçimde mücadele etmeyi öğretir. Rus devriminin burjuva-demokratik çerçevesinin dışına çıkamayız, ama bu çerçeveyi muazzam genişletebiliriz, bu çerçeve içinde proletaryanın çıkarları için, onun dolaysız gereksinimleri için ve güçlerinin gelecekteki tam zafere hazırlanmasını olanaklı kılacak koşullar için mücadele edebiliriz ve etmek zorundayız. Burjuva demokrasisi vardır, burjuva demokrasisi vardır. Salt pazarlık edebilmek amacıyla taleplerine genel seçim hakkını da "ekleyen", fakat el altından çarlıkla kuşa çevrilmiş bir anayasa

temelinde pazarlık kesen bir Lordlar Kamarası[38] taraftarı monarşist Zemstvocu da bir burjuva demokratıdır. Silah elde toprak sahiplerine ve devlet yetkililerine karşı yekinen ve "naif cumhuriyetçi" bir tarzda "çarı kovmayı"* öneren köylü de bir burjuva demokratıdır. Almanya'daki gibi burjuva-demokratik ilişkiler olduğu gibi, İngiltere'deki gibiler de vardır; Avusturya'dakiler gibi olduğu kadar, Amerika veya İsviçre'deki gibiler de vardır. Demokratik devrim döneminde demokrasinin dereceleri arasındaki bu farkı ve onun biçimlerinden biri ya da diğerinin değişik karakterini farkedemeyen ve tüm bunların sadece bir "burjuva devrimi" ve "burjuva devrimi"nin ürünleri olduğu yönünde "ukalalık etmekle" yetinen biri, yaman bir Marksist olurdu.

Fakat yeni Iskracılarımız işte tam da miyopluklarıyla övünen bu türden süper zekâlı kişilerdir. Yeni Iskracılar tam da —tutarsız burjuva demokratizmiyle tutarlı proleter demokratizm arasında ayrım yapmayı bir yana bırakalım— cumhuriyetçi-devrimci ve monarşist-liberal burjuva demokrasisi arasında da ayrım yapmayı bilmenin gerekli olduğu bir yerde ve zamanda, devrimin burjuva karakteri üzerine nutuk atmakla yetiniyorlar. Bugünkü devrime bir **d e m o k r a t i k ö n d e r l i k** sağlamak, Bay Struve ve ortaklarının haince şiarlarından farklı olarak **i l e r i c i d e m o k r a t i k** sloganları vurgulamak ve büyük toprak sahiplerinin ve fabrikatörlerin liberal simsarlığından farklı olarak proletarya ve köylülüğün gerçekten devrimci mücadelesinin en yakın amaçlarını açıkça ve doğrudan ileri sürmek söz konusuyken, bunlar, —"Kılıf İçindeki İnsan"lar** gibi— "karşıt sınıfların karşılıklı mücadele süreci" üzerine melankolik konuşmalarla yetiniyorlar. İşte baylar, sorunun sizin gözden kaçırdığınız özü, devrimimizin gerçekten şanlı bir zaferle mi, yoksa sadece acınası bir uzlaşmayla mı sonuçlanacağı, devrimimizin proletarya ve köylülüğün devrimci-demokratik diktatörlüğüne mi ulaşacağı, yoksa daha Şipovvari bir liberal anayasada mı "soluğunun tükeneceği"dir!

İlk bakışta, bu sorunu ortaya atmakla konumuzdan uzaklaştığımız sanılabilir. Fakat bu ancak ilk bakışta böyledir. Aslında Rusya Sos-

* *Bkz. "Osvobojdeniye" No. 71, s. 337, Not 2*

** *Çehov'un bir öyküsünde dünyadan kopuk bir tip.* ***—Alm. Red.***

yal-Demokrat İşçi Partisi 3. Kongresi'nin sosyal-demokrat taktiğiyle yeni İskracıların Konferansı'nda saptanan taktik arasında şimdiden apaçık ortaya çıkan ilkesel farklılığın kökü tam da bu sorunda yatmaktadır. Yeni-Iskracılar şimdi geriye iki değil üç adım atmışlardır, çünkü devrim anında işçi partisinin taktiğinin çok daha karmaşık, çok daha önemli yaşamsal sorunlarının çözümünde, Ekonomizmin yanılgılarını yinelemişlerdir. O nedenle, ortaya attığımız sorunu incelerken çok dikkatli davranmak zorundayız.

Yeni Iskracıların kararının yukarıya aktardığımız bölümünde, sosyal-demokrasinin burjuvazinin tutarsız politikasına karşı mücadelede elini kolunu bağlayabileceği, burjuva demokrasisi içinde eriyip gidebileceği tehlikesine işaret edilmektedir. Bu tehlike düşüncesi, kırmızı bir şerit gibi tüm özgül yeni Iskracı yazın boyunca uzanıp gitmektedir, bu düşünce Partimizin bölünmesinde (bu bölünmede didişme unsuru, Ekonomizme çarketme unsuru tarafından arka plana itildiğinden beri) bütün ilkesel tutumun gerçek özüdür. Ve biz lafı dolandırmadan, bu tehlikenin gerçekten mevcut olduğunu, Rus devriminin bütün hızıyla sürdüğü tam da şu sırada bu tehlikenin özellikle ciddi hale geldiğini kabul ediyoruz. Sosyal-demokrasinin biz teorisyenlerine ya da —kendimi böyle adlandırmayı tercih ederim— yazarlarına düşen geciktirilemez ve son derece sorumlu görev, bu tehlikenin gerçekte **h a n g i y ö n d e n** geldiğini araştırmaktır. Çünkü anlaşmazlıklarımızın kaynağı böyle bir tehlikenin var olup olmadığı tartışmasında değil, bilakis, bu tehlikeye "azınlık"ın kuyrukçuluğunun mu, yoksa "çoğunluk"un* devrimciliğinin mi neden olduğu tartışmasında yatmaktadır.

Yanlış yorumlamaları ve yanlış anlamaları ortadan kaldırmak için, her şeyden önce, burada sözünü ettiğimiz tehlikenin, sorunun öznel yanında değil, nesnel yanında, sosyal-demokrasinin mücadele içinde takınacağı resmi pozisyonda değil, şu anki tüm devrimci mücadelenin maddi sonucunda yattığını belirtmek istiyoruz. Sorun, şu ya da bu sosyal-de-

---

* *1903 yılında yapılan 2. Parti Kongresi'nin azınlık ve çoğunluk kanadı kastedilmektedir. Rusçada azınlık "menşinstvo", çoğunluk ise "bolşinstvo" olduğundan, daha sonraları Menşevikler ve Bolşevikler kavramları türemiştir. —Alm. Red.*

mokrat grubun burjuva demokrasisi içinde erimek isteyip istemediği ve bunun bilincinde olup olmadığı değildir. Kimse böyle bir şey demiyor. Biz hiçbir sosyal-demokratı böyle bir şey istemekle suçlamıyoruz. Sorun istek meselesi de değil zaten. Sorun, şu ya da bu sosyal-demokrat grubun tüm devrim süresince burjuva demokrasisi karşısında biçimsel bağımsızlığını, ayrı konumunu ve kimliğini koruyup koruyamayacağı sorunu da değil. Bu gruplar "bağımsızlık"larını sadece açıklamakla kalmayıp, biçimsel olarak koruyabilirler de, fakat yine de **olaylar öyle sonuçlanabilir ki**, burjuvazinin tutarsızlığına karşı mücadelede elleri-kolları bağlı kalabilirler. Devrimin kesin politik sonucu, sosyal-demokrasinin biçimsel "bağımsızlığına", parti olarak tam örgütsel ayrı konumuna rağmen, gerçekte bağımsız olmadığını ve olayların gidişine proleter bağımsızlığın damgasını vuracak güçte bulunmadığını ortaya koyabilir; sosyal-demokrasi öylesine zayıf kalabilir ki, bir bütün olarak ve son tahlilde burjuva demokrasisi içinde erimesi tarihsel bir gerçek haline gelebilir.

Gerçek tehlike burada yatmaktadır. Şimdi de bu tehlikenin hangi yönden tehdit ettiğine bakalım: bizim inandığımız gibi, sosyal-demokrasinin yeni "Iskra"nın şahsında sağa sapmasından mı, yoksa yeni Iskracıların inandığı gibi, "çoğunluk"un, "Vperyod"un vs. şahsında sola sapmasından mı.

Bu sorunun yanıtlanması, daha önce gösterdiğimiz gibi, çeşitli toplumsal güçlerin nesnel müşterek etkisi ile belirlenir. Bu güçlerin niteliği teorik olarak Rus gerçekliğinin Marksist tahliliyle ortaya konmuştur, ve pratik olarak da şimdi devrimin seyri içinde grup ve sınıfların açık eylemleri ile açıklığa kavuşturulmaktadır. Bugünkü dönemden çok önce Marksistler tarafından yapılan tüm teorik tahlil ve devrimci olayların gelişiminin tüm pratik gözlemleri bize, nesnel koşullar açısından, Rusya'da devrimin iki olası seyri ve iki olası sonucunun mümkün olduğunu göstermektedir. Rusya'da ekonomik ve politik düzenin burjuva demokratik doğrultuda dönüşümü kaçınılmazdır ve önüne geçilemez. Böyle bir dönüşümü engelleyebilecek hiçbir güç yoktur yeryüzünde. Fakat bu dönüşüm sırasında etkide bulunan mevcut güçlerin müşterek etkisi, iki türlü sonuca ya da bu dönüşümün iki türlü biçimine yol açabilir: 1. Ya mesele "devrimin çarlık üzerinde tayin edici zaferi" ile son bulur, ya da 2. güç-

ler tayin edici bir zafer için yetmez ve mesele, çarlığın burjuvazinin "en tutarsız" ve "en çıkarcı" unsurlarıyla anlaşmasıyla son bulur. Hiç kimsenin önceden göremeyeceği sonsuz çeşitlilikteki ayrıntılar ve kombinezonlar, son tahlilde genel olarak bu iki olası sonuçtan birine ya da diğerine varır.

Şimdi bu iki olasılığı önce sosyal anlam ve önemleri ve ikinci olarak da sosyal-demokrasinin bu iki haldeki konumu ("eriyip gitmesi" ya da "elleri kolları bağlı olması") açısından ele alalım.

"Devrimin çarlık üzerindeki tayin edici zaferi" ne demektir? Yeni Iskracıların bu ifadeyi, en yakın politik anlamını bile anlamadan kullandıklarını görmüştük. Bu kavramın sınıfsal içeriği ise daha da az anlaşılmıştır. Fakat biz Marksistler hiçbir durumda, bugün birçok devrimci demokratta (Gapon türü) olduğu gibi, gözümüzün "devrim" ya da "büyük Rus devrimi" gibi **sözcüklerle** kamaştırılmasına izin vermemeliyiz. "Çarlığın" (bu tamamen gerçek, herkes için anlaşılabilir bir güçtür) karşısında hangi gerçek toplumsal güçlerin durduğunu ve bu güçlerin çarlık karşısında "tayin edici zafer" kazanıp kazanamayacaklarını tam olarak hesaplamamız gerekir. Büyük burjuvazi, fabrikatörler ve "Kurtuluş Birlikçileri"ni izleyen "topluluk" kesinlikle böyle bir güç değildir. Bunların tayin edici bir zafer istemediklerini görüyoruz. Sınıfsal konumları gereği çarlığa karşı kararlı bir mücadeleye yetenekli olmadıklarını biliyoruz. Özel mülkiyet, sermaye, toprak ve arazi, onların kararlı bir mücadeleye girmeye hazır olmaları için ayaklarında çok büyük bir ağırlıktır. Onların, çarlığın yokedilmesini isteyemeyecek kadar çok, proletarya ve köylülüğe karşı bürokratik, polis ve askeri güçleriyle çarlığa gereksinimi vardır. Hayır, çarlık üzerinde "tayin edici zafer" kazanabilecek tek güç ancak **halk** olabilir, yani sadece büyük ana güçleri alır ve kent ve kır küçük-burjuvazisini (bunlar da "halk"tır) ikisi arasında paylaştırırsak, proletarya ve köylülüktür. "Devrimin çarlık üzerinde tayin edici zaferi", **proletarya ve köylülüğün devrimci-demokratik diktatörlüğüdür.** "Vperyod"un çok önceden işaret ettiği bu sonuçtan yeni Iskracılarımız kaçamazlar. Çarlık üzerinde tayin edici zafer kazanabilecek başka bir güç yoktur.

Ve böyle bir zafer bir diktatörlük olacaktır, yani kaçınılmaz olarak, "yasal", "barışçıl" yoldan kurulmuş şu ya da bu kuruma değil, askeri zora, kitlenin silahlandırılmasına, ayaklanmaya dayanacaktır. Bu ancak diktatörlük olabilir, çünkü proletarya ve köylülük için vakit geçirmeksizin ve muhakkak zorunlu dönüşümlerin gerçekleştirilmesi, hem büyük toprak sahiplerinin, hem de büyük burjuvazinin ve çarlığın amansız direnişine yol açacaktır. Diktatörlük olmadan bu direnişi kırmak, karşı-devrimci girişimleri püskürtmek olanaksızdır. Fakat bu elbette sosyalist değil, demokratik bir diktatörlük olacaktır. (Devrimci gelişmenin bir dizi ara basamağı olmadan) kapitalizmin temellerini sarsacak durumda olmayacaktır. En iyi halde, toprağın köylüler yararına köklü bir yeniden dağıtımını gerçekleştirecek, cumhuriyetin kurulması da dahil tutarlı ve tam bir demokrasi uygulayacak, sadece köy yaşamındaki değil, fabrika yaşamındaki tüm Asyai, köleciliği anımsatan koşulları da kökünden kazıyacak ve işçilerin konumlarını ciddi biçimde iyileştirecek, yaşam seviyelerini yükseltecek girişimlerde bulunacaktır. Nihayet bu devrim, last but not least,* devrim yangınını Avrupa'ya taşıyacaktır. Böyle bir zafer, burjuva devrimimizi henüz hiçbir biçimde sosyalist bir devrim kılmayacaktır; demokratik devrim, burjuva toplumsal-ekonomik ilişkiler çerçevesinin doğrudan dışına çıkmayacaktır; yine de böyle bir zaferin önemi, hem Rusya'nın hem de tüm dünyanın gelecekteki gelişmesi için son derece büyük olacaktır. Rusya'da başlamış bulunan bu devrimin tayin edici zaferi kadar hiçbir şey, dünya proletaryasının enerjisini bu ölçüde yükseltmeyecek, dünya proletaryasının tam zaferine giden yolu bu ölçüde kısaltmayacaktır.

Böyle bir zaferin ne ölçüde muhtemel olduğu başka bir sorundur. Bu konuda düşüncesizce iyimserliğe kapıldığımız yok, bu görevin korkunç zorluklarını bir an bile unutmuyoruz, ama savaşmak için yola çıktığımıza göre, zafere ulaşmayı amaçlamalı ve zafere giden doğru yolu göstermeliyiz. Böyle bir zafere götürebilecek eğilimler inkâr edilemeyecek biçimde mevcuttur. Fakat proletarya kitleleri üzerindeki sosyal-demokrat etkimiz henüz son derece yetersiz; köylü kitleleri üzerindeki devrimci etki yok denecek kadar az. Proletaryanın ve özellikle de köylülüğün dağı-

* *sıra itibariyle sonuncu, ama önem bakımından sonuncu değil.* —*Alm. Red.*

nıklığı, geriliği, cahilliği hâlâ korkunç büyük. Fakat devrim onları hızla birleştirir ve eğitir. Gelişmesinin her adımında kitleleri uyandırıp, onları karşı konulmaz bir güçle gerçek yaşam çıkarlarını tutarlı ve tam bir şekilde dile getiren biricik devrimci programın yanına çeker.

Mekaniğin bir yasası şöyle der: Etki tepkiye eşittir. Tarihte devrimin yıkıcı gücü, önemli ölçüde, özgürlük çabalarının bastırılmasının ne kadar güçlü olduğuna, ne kadar sürdüğüne ve Nuhu nebiden kalma "üstyapı" ile zamanımızın yaşayan güçleri arasındaki çelişkilerin ne kadar derin olduğuna bağlıdır. Uluslararası politik durum da bazı açılardan Rus devrimi için mümkün olduğunca elverişli gelişmektedir. İşçilerin ve köylülerin ayaklanması şimdiden başlamıştır; bu ayaklanma dağınık, kendiliğinden, güçsüzdür, ama tartışma götürmez ve kesin bir biçimde, kararlı bir mücadeleye girişebilecek ve tayin edici bir zafere doğru yürüyen güçlerin varlığını göstermektedir.

Bu güçler yetmezse, çarlık, şimdiden hem Bay Buligin, hem de Bay Struve olmak üzere iki taraftan hazırlanan bir uzlaşma yapmayı başaracaktır. O zaman mesele, güdük bir anayasa ile, hatta – en kötü ihtimalle – bir anayasa parodisiyle sonuçlanacaktır. Bu da bir "burjuva devrimi" olacaktır, ama sadece bir düşük, bir erken doğum, bir hilkat garibesi. Sosyal-demokrasi hayaller kurmuyor, burjuvazinin hain karakterini biliyor; fakat onun cesareti kırılmayacak ve o, burjuva-anayasal "Şipovvari" mutluluğun en kara günlerinde bile proletaryanın sınıfsal eğitimi hususundaki inatçı, sabırlı ve sürekli çalışmasından vazgeçmeyecektir. Böyle bir sonuç, Avrupa'da 19. yüzyıldaki neredeyse tüm demokratik devrimlerin sonucuna az çok benzer bir sonuç olacak ve Partimizin gelişimi bu durumda çetin, zor, uzun, ama önceden bilinen, daha önce geçilen bir yolu izleyecektir.

Şimdi soru şudur: Sosyal-demokrasi tutarsız ve çıkarcı burjuvaziye karşı mücadelesinde, bu iki olası durumdan hangisinde gerçekten de elleri kolları bağlı kalacak ve burjuva demokrasisi içinde "erimiş" ya da hemen hemen erimiş olacaktır?

Bu soruyu açıkça ortaya koymak, onu bir an bile duraksamaksızın yanıtlamak için yeterlidir.

Burjuvazi, çarlıkla bir uzlaşma yardımıyla Rus devrimini akamete uğratmayı başarırsa, o zaman sosyal-demokrasi tutarsız burjuvaziye kar-

şı mücadelede eli-kolu fiilen bağlı kalacaklar, o zaman sosyal-demokratlar, proletaryanın devrime kendi berrak damgasını vurmayı ve çarlıkla proleterce, ya da bir zamanlar Marx'ın söylediği gibi, "plebce" hesaplaşmayı başaramaması anlamında, "burjuva demokrasisi içinde" erimiş olacaktır.

Devrim tayin edici zafere ulaşırsa, o zaman çarlıkla Jakoben tarzda, ya da isterseniz "plebce" hesaplaşacağız.

> "Tüm Fransız terörizmi, burjuvazinin düşmanlarıyla, mutlakiyetle, feodalizmle ve darkafalılıkla pleb tarzında hesaplaşmaktan başka bir şey değildi". (Bkz. "Karl Marx, Friedrich Engels ve Ferdinand Lassalle'ın Edebi Mirasından", yayımlayan Franz Mehring, ikinci baskı, cilt 3, s. 211.)

Demokratik devrim döneminde Rusya'daki sosyal-demokrat işçileri "Jakobenizm" umacısıyla korkutanlar, Marx'ın bu sözlerinin anlamı üzerine hiç düşünmüşler midir acaba?

Bugünkü Rus sosyal-demokrasisinin Jirondenleri, yeni Iskracılar, Kurtuluş Birlikçileri'yle kaynaşmıyorlar, fakat fiilen, şiarlarının niteliği gereği, onların artçıları haline geliyorlar. Kurtuluş Birlikçileri, yani liberal burjuvazinin temsilcileri ise otokrasiye karşı reformcu tarzda, son derece yumuşak davranmak niyetindedir: aristokrasiye, soylulara, saraya herhangi bir zarar vermeyen bir uysallıkla; hiçbir şeyi kırıp dökmeyen bir ihtimamla; beyaz eldivenler (tıpkı Kanlı Nikola'nın "halk temsilcileri"ni (?) kabulü sırasında Bay Petrunkyeviç'in bir 'başıbozuk'tan ödünç aldıkları gibi, bkz. "Proletari" No. 5*) içinde, terbiyeli, kibar bir biçimde ve büyük bir nezaketle hesaplaşmak istiyorlar.

Modern sosyal-demokrasinin Jakobenleri —Bolşevikler, "Vperyod"cular, Kongre'ye bağlı olanlar ya da "Proletari" yandaşları, bunları nasıl adlandıracağımı bilemiyorum—, şiarlarıyla devrimci ve cumhuriyetçi küçük-burjuvaziyi ve özellikle de köylülüğü, tam sınıfsal özelliğini koruyan proletaryanın tutarlı demokratizminin seviyesine çıkarmak istiyorlar. Halkın, yani proletarya ve köylülüğün, monarşi ve aristokrasiyle "plebçe" hesaplaşmasını, özgürlüğün düşmanlarını acımasızca yok etmesini, direnişlerini şiddet yoluyla kırmasını ve serfliğin, Asyaîliğin ve insanların aşağılanmasının lanet olası kalıntılarına hiçbir taviz vermemesini istiyorlar.

---

* *Bkz. Bütün Eserler, cilt VII, s. 487. Türk redif eratına başıbozuk (Orijinalde bu sözcük Türkçedir. —Red.) deniyordu; sözcük bazı askerler için ironik tanım olarak kullanılıyordu —* ***Alm. Red.***

Elbette bu, bizim 1793 yılının Jakobenlerine öykündüğümüz, onların görüşlerini, programını, şiarlarını ve eylem yöntemlerini devralmak istediğimiz anlamına gelmez. Hiç de öyle değil. Eski değil, yeni bir programımız var: Rusya Sosyal-Demokrat İşçi Partisi'nin asgari programı. Yeni bir şiarımız var: Proletarya ve köylülüğün devrimci-demokratik diktatörlüğü. Devrimin gerçek bir zaferini yaşarsak, işçi sınıfının tam sosyalist devrimi hedefleyen partisinin karakterine ve hedeflerine uygun yeni eylem yöntemlerimiz de olacak. Bu karşılaştırmayla sadece, tıpkı 18. yüzyılın en ileri sınıfının, burjuvazinin temsilcilerinin Jirondenler ve Jakobenler olmak üzere iki kanada bölünmesi gibi, 20. yüzyılın en ileri sınıfının, proletaryanın temsilcilerinin de, yani sosyal-demokratların da iki kanada (oportunist ve devrimci kanat) bölündüklerini açıklamaya çalışıyoruz.

Proletarya ancak demokratik devrimin tam zafere ulaşması halinde, burjuvaziye karşı mücadelede eli-kolu bağlı kalmayacaktır. Ancak bu halde burjuva demokrasisi içinde "erimeyecek", tersine tüm devrime kendi proleter, daha doğrusu proleter-köylü damgasını vuracaktır.

Kısacası, tutarsız burjuva demokrasisine karşı mücadelede eli-kolu bağlı kalmamak için proletarya, köylülüğü kendi durumunun devrimci bilgisine yükseltecek, onun saldırısını yönetecek ve bu yolla tutarlı proleter demokratizmi bağımsız olarak uygulayabilecek bilinçte ve güçte olmak zorundadır.

Yeni Iskracılar tarafından böylesine vahim biçimde çözülen tutarsız burjuvaziye karşı mücadelede eli-kolu bağlı kalma tehlikesi sorununda durum budur. Burjuvazi her zaman tutarsız olacaktır. Yerine getirilmeleri halinde burjuva demokrasisini halkın samimi dostu saymamızı mümkün kılacak koşullar ve maddeler* ileri sürme girişimlerinden daha naif ve sonuçsuz bir şey yoktur. Demokrasi için tutarlı bir savaşçı ancak proletarya olabilir. Proletarya ancak köylü kitlelerinin devrimci mücadeleye katılmaları koşuluyla demokrasi için muzaffer bir savaşçı olabilir. Proletaryanın gücü buna yetmezse, o zaman burjuvazi demokratik devrimin başına geçecek ve ona tutarsız ve çıkarcı bir karakter kazandıracaktır. Bunu önlemek için proletarya ve köylülüğün devrimci-demokratik diktatörlüğünden başka bir çare yoktur.

---

* *Starover'in 3. Kongre tarafından kaldırılan kararında yapmaya çalıştığı gibi ve Konferans'ın aynı ölçüde başarısız kararında yapılmaya çalışıldığı gibi.*

Böylelikle, tam da yeni "Iskra"nın taktiğinin, nesnel anlamı itibariyle, **burjuva demokrasisinin ekmeğine yağ sürdüğü** tartışma götürmez sonucuna varıyoruz. Plebisitlere, düşünsel uzlaşma ilkesine, Parti yazınının Partiden ayrılmasına kadar vardırılan örgütsel belirsizlik propagandası; silahlı ayaklanmanın görevlerinin küçümsenmesi, devrimci proletaryayla monarşist burjuvazinin genel politik şiarlarının birbirine karıştırılması, "devrimin çarlık üzerinde tayin edici zaferi" koşullarının çarpıtılması — bütün bunlar birlikte, devrimci bir anda tam da, proletaryayı yanıltan ve dezorganize eden, bilincini bulandıran ve zafere giden biricik yolu göstermek ve halkın tüm devrimci ve cumhuriyetçi unsurlarını proletaryanın şiarı etrafında toplamak yerine sosyal-demokrasinin taktiğini kıymetten düşüren kuyrukçuluk politikasıdır.*

9— DEVRİM SIRASINDA AŞIRI MUHALEFET PARTİSİ OLMAK NE DEMEKTİR?

Geçici hükümet üzerine karara dönelim. Yeni Iskracıların taktiğinin devrimi ilerletmediğini —aldıkları kararla bu olanağı yaratmak istemişlerdi—, tersine gerilettiğini gösterdik. Tam da bu taktiğin, tutarsız burjuvaziye karşı mücadelede sosyal-demokrasinin **elini-kolunu bağladığını** ve burjuva demokrasisi içinde erimekten onu korumadığını gösterdik. Yanlış öncüllerden hareket eden kararın yanlış sonuçlara vardığı da açıktır:

> "Bu nedenle sosyal-demokrasi önüne geçici hükümette iktidarı ele geçirme ya da iktidarı paylaşma hedefini koymamalı, bilakis aşırı devrimci muhalefet partisi olarak kalmalıdır."

Bu sonucun, hedef koyma ile ilgili olan ilk yarısını ele alalım. Yeni-Iskracılar, sosyal-demokrat faaliyetin önüne devrimin çarlık üzerinde tayin edici zaferi hedefini koyuyorlar mı? Evet, koyuyorlar. Tayin edici zaferin koşullarını formüle etmeyi beceremiyorlar ve "Osvobojdeni-

---

* *"'Muhafazakârları Hükümet Kampından Uzaklaştırma' Taktiği" adlı 7. bölüm ve "'Osvobojdeniye' Eğilimi ve Yeni 'Iskra' Eğilimi" adlı 8. bölümle, bu bölümlere giriş niteliğindeki satırlar buraya alınmamıştır. Bkz. Bütün Eserler, cilt VIII, s. 86-100. —**Alm. Red.***

ye"nin formülasyonuna kapılıyorlar, fakat sözünü ettiğimiz hedefi koyuyorlar. Devamla: Geçici hükümeti ayaklanmaya bağlıyorlar mı? Evet, doğrudan bağlıyorlar, zira geçici hükümetin "muzaffer halk ayaklanmasından çıkacağını" söylüyorlar. Son olarak, önlerine ayaklanmayı yönetme hedefini koyuyorlar mı? Evet; gerçi Bay Struve gibi ayaklanmanın zorunlu ve ertelenemez bir mesele olduğunu kabul etmekten kaçınıyorlar ama, Bay Struve'den farklı olarak aynı zamanda şunu söylüyorlar:

> "Sosyal-demokrasi ayaklanmayı kendi etkisi, **kendi yönetimi altına almaya** ve ondan işçi sınıfının çıkarları doğrultusunda yararlanmaya çaba göstermektedir."

Son derece mantıklı geliyor, öyle değil mi? Önümüze, hem proleter hem de **proleter olmayan** kitlelerin ayaklanmasını kendi etkimiz, kendi önderliğimiz altına alma ve ondan kendi çıkarlarımız doğrultusunda yararlanma **hedefini** koyuyoruz. Dolayısıyla önümüze, ayaklanmada hem proletaryayı, hem de devrimci burjuvaziyi ve küçük burjuvaziyi ("proleter olmayan gruplar") yönetmek, yani ayaklanmanın yönetimini devrimci burjuvaziyle "**paylaşmak**" hedefini koyuyoruz. Hedefimiz, geçici hükümetin (bu "muzaffer bir ayaklanmadan çıkacaktır") kurulmasına yol açacak olan ayaklanmanın **zaferidir. Bu nedenle**... bu nedenle, önümüze Geçici Devrimci Hükümette iktidarı ele geçirme hedefini —ve iktidarı paylaşma hedefini de— koymamalıyız!!

Dostlarımız kesinlikle yönlerini şaşırmışlar. Ayaklanma sorununu kaçamaklarla geçiştiren Bay Struve'nin bakış açısıyla, bu ertelenemez göreve koyulmaya çağıran devrimci sosyal-demokrasinin bakış açısı arasında yalpalıyorlar. Geçici Devrimci Hükümete her türlü katılımı prensip olarak proletaryaya ihanet olarak mahkûm eden anarşizmle, böyle bir katılım için ayaklanmada sosyal-demokrasinin yönetici etkisinin güvence altına alınmış olması koşulunu arayan Marksizm arasında yalpalıyorlar.* Bağımsız bir tutumları yok; ne çarlıkla pazarlık kesmek isteyen ve bu yüzden ayaklanma sorununu geçiştirmek, bu soruna yan çizmek zorunda olan Bay Struve'nin tutumu, ne de her türden "tepeden ey-

Bkz. "Proletari" No. 3, "Geçici Devrimci Hükümet Üzerine", ikinci makale (Bütün Eserler, cilt VII, s. 438. —Alm. Red.**)*

lem"i ve burjuva devrimine her türlü katılımı mahkûm eden anarşistlerin tutumu. Yeni Iskracılar çarlıkla uzlaşmayı çarlık üzerinde zaferle karıştırıyorlar. Burjuva devrimine katılmak istiyorlar. Martinov'un "İki Diktatörlük"ünden biraz öteye geçmiş durumdalar. Hatta, halk ayaklanmasına önderlik etmekle bile hemfikirler, fakat sadece, zaferden sonra derhal (ya da zaferden hemen önce mi?) bu önderlikten vazgeçmek, yani **zaferin meyvelerinden yararlanmamak**, bunun yerine bunları **tümüyle ve bütünüyle burjuvaziye** terketmek için. Buna da "ayaklanmadan işçi sınıfı yararına yararlanmak" diyorlar...

Bu karışıklık üzerinde daha fazla durmaya değmez. Bu karışıklığın, "... aşırı devrimci muhalefet partisi olarak kalmak" formülasyonundaki **kaynağını** incelemek daha faydalıdır:

Burada uluslararası devrimci sosyal-demokrasinin ünlü ilkelerinden biri var önümüzde. Tamamen doğru bir ilke. O, parlamenter ülkelerde revizyonizmin ya da oportünizmin tüm düşmanlarının beylik sözü haline gelmiştir. "Parlamenter budalalığın", Millerandizmin, Bernsteincılığın ve Turati türünden İtalyan reformizminin meşru ve zorunlu reddedilişi olarak genel kabul görmüştür. Uslu yeni Iskracılarımız bu mükemmel tezi ezberlemişlerdir ve bunu büyük bir gayretle... **gayet yersizce** kullanıyorlar. Parlamenter mücadele kategorileri, parlamentonun mevcut olmadığı koşullar için yazılan kararlara alınıyor. Hiç kimsenin ciddi olarak **ayaklanmadan** söz etmediği bir politik durumun yansıması ve ifadesi olan "muhalefet" kavramı, gayet anlamsız bir biçimde, ayaklanmanın **başlamış** olduğu ve bütün devrim yanlılarının ayaklanmanın önderliği üzerine düşünüp konuştuğu bir duruma uygulanıyor. Daha önceden olduğu yerde, yani "tabandan" eylemde "**kalma**" isteği, **tam da** devrimin, muzaffer bir ayaklanma halinde tepeden eylem zorunluluğu sorusunu ortaya attığı **bir zamanda** gürültü ve şamatayla açıklanıyor.

Hayır, yeni Iskracılarımızın hiç şansı yok! Doğru sosyal-demokrat bir ilkeyi formüle ettiklerinde bile, onu doğru uygulamayı bilmiyorlar. Devrimin başladığı, parlamentonun bulunmadığı ve iç savaşın, ayaklanma patlamalarının olgu haline geldiği bir durumda, parlamenter mü-

cadelenin kavram ve ifadelerinin nasıl değiştiklerini ve karşıtlarına dönüştüklerini düşünmemişlerdir. Şimdi söz konusu olan koşullar altında, değişiklik tasarılarının sokak gösterileriyle sunulduğunu, soru önergelerinin silahlı yurttaşların saldırı eylemleriyle verildiğini ve hükümete karşı muhalefetin, hükümeti şiddet yoluyla devirmek biçiminde yapıldığını kavramıyorlar.

Tıpkı halk destanımızdaki doğru öğütleri hiç yeri değilken yineleyen kahraman gibi, Martinov'un öğrencileri de, doğrudan çarpışmaların başladığını kendilerinin de kabul ettikleri yerde barışçıl parlamentarizm derslerini yineliyorlar. "Devrimin tayin edici zaferi"ne ve "halk ayaklanması"na işaretle başlayan bir kararda, daha sonra gösterişli bir ifadeyle "aşırı muhalefet" şiarının ileri sürülmesinden daha tuhaf bir şey olamaz!! Ayaklanma döneminde "aşırı muhalefet" olmanın ne anlama geldiğini bir düşünün baylar! Bunun anlamı hükümetin yüzünü açığa çıkarmak mı, yoksa onu devirmek mi? Bunun anlamı, hükümete karşı oy kullanmak mı, yoksa onun askeri güçlerini açık savaşta yenilgiye uğratmak mı? Bunun anlamı, hükümete devlet hazinesini doldurmayı reddetmek mi, yoksa ayaklanmanın gereksinimleri için, işçilerin ve köylülerin silahlandırılması için, Kurucu Meclis'in toplantıya çağrılması için kullanmak üzere bu devlet hazinesini devrimci yoldan ele geçirmek mi? "Aşırı muhalefet" kavramının sadece olumsuz eylemleri —yüzünü açığa çıkarma, karşı oy kullanma, reddetme gibi— ifade ettiğini anlamaya başlamadınız mı hâlâ baylar? Peki neden? Çünkü bu kavram sadece parlamenter mücadeleyle ilgilidir, hem de hiç kimsenin "tayin edici zafer"i dolaysız mücadele hedefi olarak ileri sürmediği bir dönemde. Politik olarak ezilen halkın zafer uğruna çılgınca mücadelede tüm çizgi boyunca kararlı saldırısının başladığı anda, meselenin bu açıdan kökten değiştiğini anlamaya başlamadınız mı?

İşçiler, ertelenemez ayaklanma meselesini enerjik biçimde ele almanın gerekli olup olmadığım soruyorlar. Başlamış ayaklanmanın muzaffer olması nasıl sağlanmalı? Zaferden nasıl yararlanmalı? Zaferden sonra hangi program uygulanabilir ve uygulanmalı? Marksizmi derinleştiren yeni Iskracılar yanıt veriyorlar: aşırı devrimci muhalefet partisi olarak kalmalı... Bu şövalyeleri darkafalılık üstatları olarak adlandırırken haklı değil miydik?

10— "DEVRIMCI KOMUNLER" VE PROLETARYA VE KÖYLÜLÜĞÜN DEVRİMCİ-DEMOKRATİK DİKTATÖRLÜĞÜ

Yeni Iskracıların Konferansı, yeni "Iskra"nın içine düştüğü anarşist konumda ("tabandan ve tepeden" değil, sadece "tabandan" eylem) ısrar etmedi. Ayaklanmanın olanaklı, fakat zaferin ve Geçici Devrimci Hükümet'e katılmanın imkansız olduğu iddiasının anlamsızlığı apaçıktı. O nedenle karar, sorunun Martinov ve Martovcu çözümüne bazı kayıtlar ve sınırlamalar getirdi. Kararın aşağıya aldığımız bölümünde yer alan bu kayıtlara bakalım:

> "Sadece ayaklanmanın daha da yayılmasını teşvik etmek ve hükümeti dezorganize etmek amacıyla, şu ya da bu kentte, şu ya da bu bölgede iktidarın yer yer ve kısa süreli ele geçirilmesinin ve devrimci komünlerin kurulmasının amaca uygunluğu, bu taktikle ("aşırı devrimci muhalefet partisi olarak kalmak") elbette en ufak biçimde dışlanmaz."

Eğer durum buysa, bu sadece tabandan değil, tepeden eylemin de prensipte kabul edilmesi anlamına gelir. Dolayısıyla L. Martov'un "Iskra"daki (No. 93) ünlü tefrikasında ileri sürülen düstur bir kenara atılır ve "Vperyod" gazetesinin sadece "tabandan" değil, aynı zamanda "tepeden" de eylem taktiğinin doğru olduğu kabul edilir.

Ayrıca, iktidarın (yer yer ve geçici vs. de olsa) ele geçirilmesi, açıktır ki —sadece tek başına sosyal-demokrasinin ve sadece tek başına proletaryanın değil— katılımı öngörür. Bu, demokratik devrimde —sadece tek başına proletaryanın değil— çıkarı olmaktan ve aktif katılımdan çıkan bir sonuçtur. Bu, incelediğimiz kararın girişinde dendiği gibi, ayaklanmanın bir "halk ayaklanması" olmasından, bu ayaklanmaya "proleter olmayan grupların" da (Konferansçıların ayaklanma üzerine kararında böyle ifade edilmiştir), yani burjuvazinin de katılmasından çıkan bir sonuçtur. Dolayısıyla, sosyalistlerin küçük-burjuvaziyle birlikte bir Geçici Devrimci Hükümet'e her türlü katılımının işçi sınıfına ihanet olduğu ilkesi, "Vperyod"un talep ettiği gibi, **Konferans tarafından bir yana atılmıştır.** Bir "ihanet", ilgili olay sadece yer yer

meydana geldiği, geçici olduğu, bazı bölgeleri kapsadığı için ihanet olmaktan çıkmaz. Dolayısıyla, Geçici Devrimci Hükümet'e katılmanın kaba bir Jaurèsizmle eş tutulması, "Vperyod"un talep ettiği gibi, Konferans tarafından **bir yana atılmıştır.** Bir hükümet, iktidarı birçok kenti değil sadece bir kenti, birçok bölgeyi değil sadece bir bölgeyi kapsıyor diye, ya da başka bir adı olduğu için hükümet olmaktan çıkmaz. Demek ki böylece yeni "Iskra"nın vermeye çalıştığı haliyle **sorunun ilkesel konuluşu Konferans tarafından bir yana atılmıştır.**

Şimdi de, prensipte kabul edilen devrimci hükümetlerin kurulması ve bunlara katılım hususunda Konferansın ileri sürdüğü kısıtlamaların akla uygun olup olmadığına bakalım. "Episodik" kavramı ile "geçici" kavramının birbirinden nerede ayrıldığını anlamıyoruz. Korkarız, bu yabancı ve "yeni" sözcükle sadece, berrak bir düşüncenin olmayışı gizlenmektedir. "Daha derin" gibi **görünüyor,** fakat gerçekte daha karanlık ve karışık. Bir kentte ya da bir bölgede "iktidarın" yer yer "ele geçirilmesinin" "amaca uygunluğu" ile tüm ülkenin Geçici Devrimci Hükümet'ine katılma arasında nasıl bir fark var? Bu kentler arasında 9 Ocak'ın gerçekleştiği Petersburg gibi bir kent yok mu? Bölgeler arasında birçok devletten daha büyük olan Kafkasya yok mu? Bölgeyi bir yana bırakalım, bir tek kentte bile "iktidarı ele geçirdiğimiz"de, hapisaneler, polis, devlete ait kurumların vs. idaresi (bir zamanlar yeni "Iskra"nın epeyce başını ağrıtmıştı) gibi sorunlarla karşı karşıya kalmayacak mıyız? Elbette hiç kimse, eğer güç yetmezse, eğer ayaklanma tam zafer kazanmazsa, yani zafer askıdaysa, yer yer, kent kent ve başka Geçici Devrimci Hükümetlerin mümkün olduğunu reddetmek istemiyor. Fakat bunun yeri burası mı baylar? Kararın başında bizzat kendiniz "devrimin tayin edici zaferi"nden, "muzaffer bir halk ayaklanması"ndan söz etmiyor musunuz?? Ne zamandan beri sosyal-demokratlar anarşistlerin işini devraldılar: Proletaryanın dikkatini ve hedeflerini dağıtmak, onun dikkatini genele, bütünlüklüye, tüme ve tama değil, "kısmi"ye yöneltmek? Bir kentte "iktidarın ele geçirilmesi"ni öngörürken, bizzat kendiniz "ayaklanmanın", af buyurun, bir başka kente —bütün kentlere, diye umabilir miyiz?— "yayılması"ndan söz ediyorsunuz. Vardığınız sonuçlar, baylar, öncülleriniz kadar

sallantılı ve tesadüfi, çelişkili ve karışıktır. RSDİP 3. Kongresi, genelde Geçici Devrimci Hükümet sorununa ayrıntılı ve berrak bir yanıt vermiştir. Bu yanıt bütün yerel geçici hükümetleri de kapsamaktadır. Fakat Konferans'ın yanıtı, yapay ve keyfi bir biçimde sorunun bir **bölümünü** bütünden ayırarak sorunun tümüne (son derece başarısız biçimde) **yan çizmekte** ve karışıklık yaratmaktadır.

"Devrimci komünler" ne demektir? Bu kavram "Geçici Devrimci Hükümet" kavramından farklı mıdır? Eğer farklıysa, bu fark ne? Bunu Konferansçı baylarımız da bilmiyor. Devrimci düşüncedeki karışıklık, hep olduğu gibi, onları **devrimci lafazanlığa** götürüyor. Evet, sosyal-demokrasinin temsilcilerinin bir kararında "devrimci komün" söylemi devrimci lafazanlıktır, başka bir şey değil. Marx, **miadını doldurmuş bir geçmişten kalma** "tılsımlı" adlarla geleceğin görevlerinin gizlenmesini sık sık mahkûm etmiştir. Tarihte rolünü oynayıp bitirmiş olan heyecan verici bir ad, böyle bir durumda boş ve zararlı bir yaldıza, boş bir yankıya dönüşür. Geçici Devrimci Hükümet'in kurulmasını **hangi amaçla** *istediğimizi* ve şimdiden başlamış bulunan halk ayaklanmasının zafere ulaşması halinde hükümet üzerinde kesin bir etkiye sahip olduğumuzda hangi dönüşümleri gerçekleştireceğimizi işçilere ve tüm halka berrak ve iki anlama gelmez bir şekilde anlatmalıyız. Politik önderlerin karşı karşıya oldukları sorunlar bunlardır.

RSDİP 3. Kongresi bu soruları mutlak bir berraklıkla yanıtlamış ve bu dönüşümlerin tam bir programını vermiştir: Partimizin asgari programı. Oysa "komün" sözcüğü herhangi bir yanıt vermemekte ve uzaktan gelen... ya da boş bir tınıyla kafaları karıştırmaktadır. Bizim için 1871 Paris Komünü ne kadar değerliyse, yanlışlarını ve özel koşullarını incelemeden ona dayanmak da o kadar uygunsuzdur. Böyle yapmak, Engels'in alaya aldığı, (1874 yılındaki "Manifesto"larında) Komünün her hareketi önünde saygıyla eğilen Blanquistlerin tatsız örneğini yinelemek olur.[39] Kararda adı geçen **bu** "devrimci komün" konusunda soru soran işçiye Konferansçı ne söyleyecektir? Söyleyebileceği tek şey, tarihte bu adla bilinen bir işçi hükümeti olduğu, bu hükümetin o dönemde demokratik devrimle sosyalist devrimin unsurlarını birbirinden ayıracak yete-

nekte ve durumda olmadığı, cumhuriyet için mücadelenin görevleri ile sosyalizm için mücadelenin görevlerini birbirine karıştırdığı, Versay'a karşı enerjik bir askeri saldırı düzenleme görevini başaramadığı, ve Fransa Bankasına el koymama hatasını vs. işlediğidir. Kısacası, —ister Paris Komünü'ne, ister başkasına dayanıyor olun— yanıtınız şu olacaktır: Bu hükümet, **b i z i m k i n i n o l m a m a s ı g e r e k t i ğ i** gibi bir hükümetti. Gerçekten güzel bir yanıt! Bir kararda Parti'nin pratik programı konusunda hiçbir şey söylemeyip, son derece yersiz biçimde tarih dersi vermeye başlandığında, bu bir incil yorumcusunun ukalâlığını anımsatmaz mı, bir devrimcinin çaresizliğini kanıtlamaz mı? Burada tam da boşuna bize mal edilmek istenen hata: hiçbir "Komün" tarafından ayırt edilmeyen, demokratik devrimle sosyalist devrimi birbirine karıştırma hatası kendini göstermiyor mu?

(Gayet yakışık almaz biçimde komün olarak adlandırılan) geçici hükümetin hedefi, "sadece", ayaklanmayı yaygınlaştırmak ve hükümeti dezorganize etmek olarak saptanmaktadır. "Sadece" sözcüğü, sözcüğün gerçek anlamında bütün öteki görevleri dışlamaktadır ve "sadece tabandan" saçma teorisinin bir yankısıdır. Tüm diğer görevlerin böylesine dışlanması yine bir başka miyopluk ve düşüncesizliktir. "Devrimci komün", yani devrimci hükümet, tek kentte de olsa, kaçınılmaz olarak (geçici, "yer yer, episodik" de olsa) devletin **b ü t ü n** işlerini yerine getirmek zorundadır. Burada devekuşu politikası izlemek akılsızlığın dikalasıdır. Bu hükümet hem sekiz saatlik işgününü yasal olarak emretmek ve fabrikalarda işçi müfettişliği kurmak, hem de parasız genel eğitimi, yargıçların seçilmesini sağlamak, köylü komiteleri kurmak vs. zorunda olacaktır — kısacası, mutlaka bir dizi reformlar yapmak zorunda kalacaktır. Bu reformları "ayaklanmanın yayılmasını teşvik etmek" kavramı içine sokmak istemek, sözcük oyunu yapmak ve açıklığın en fazla gerekli olduğu bir konuda kasıtlı olarak karışıklık yaratmak demektir. *

*

Yeni Iskracıların kararının son bölümü, Partimizde yeniden ortaya çıkan "Ekonomizm"in ilkesel eğilimlerinin eleştirisine yeni bir şey getirmiyor, yukarıda söylenenleri ise biraz farklı bir açıdan örnekliyor.

* *Bu konuda ayrıca bkz. Lenin'in bu cildin 19 ve 20. sayfasındaki notları.*

İşte bu bölüm:

> "Sosyal-demokrasi sadece bir durumda, yani devrimin, sosyalizmin gerçekleşmesi için koşulların daha şimdiden belli (?) bir olgunluğa erişmiş olduğu Batı Avrupa'nın gelişmiş ülkelerine sıçraması durumunda, kendi inisiyatifine dayanarak çabalarını iktidarın ele geçirilmesine ve olabildiğince uzun süre elde tutulmasına yöneltmelidir. Bu durumda Rus devriminin kısıtlı tarihsel sınırları önemli ölçüde genişleyebilir, ve sosyalist dönüşümler yoluna girme olanağı doğacaktır.
>
> Tüm devrimci dönemin seyri içinde, Sosyal-Demokrat Parti'ye, devrimci olayların nöbetleşe değişmesiyle birbirinin yerini alacak olan bütün hükümetler karşısında aşırı devrimci muhalefet konumunu koruma hedefini güden bir taktik uygulamakla sosyal-demokrasi, kendi eline düşer düşmez (??) hükümet gücünden yararlanmaya da en iyi biçimde hazırlanabilecektir."

Buradaki temel düşünce, "Vperyod"un, sosyal-demokrasinin ve demokratik devrimin tam zaferinden, yani proletarya ve köylülüğün devrimci-demokratik diktatörlüğünden (Martinov gibi) korkmamamiz gerektiği, çünkü böyle bir zaferin bize Avrupa'yı ayağa kaldırma olanağı vereceği, ve Avrupa'nın sosyalist proletaryasının o zaman, burjuvazinin boyunduruğunu attıktan sonra, bu kez sosyalist devrimi yapmak için bize yardım edeceğini söyleyerek defalarca formüle etmiş olduğu düşüncenin aynısıdır. Fakat bu düşüncenin, Yeni Iskracıların elinde ne kadar bozulduğuna bakın. Tek tek ayrıntılarla uğraşmak istemiyoruz: iktidarı ele geçirme taktiğini zararlı bulan bilinçli bir partinin eline iktidarın "düşebilmesi" saçmalığıyla; Avrupa'da koşulların sosyalizm için belli bir olgunluk düzeyine ulaşmış olmak değil, bir bütün olarak olgunlaşmış olduğuyla; ya da Parti programımızın sosyalist değişiklikler gibi birşey değil, sadece sosyalist devrimi tanıdığıyla uğraşmak istemiyoruz. "Vperyod"un düşünce silsilesiyle kararınki arasındaki esas ve temel farkı ele alalım. "Vperyod" Rusya'nın devrimci proletaryasının önüne aktif bir görev koyuyordu: Demokrasi uğruna mücadelede zafer kazanmak ve bu zaferden devrimi Batı Avrupa'ya taşımak için yararlanmak. Karar ise bizim "tayin edici zafer"imizle ("Iskra"nın anladığı anlamda değil), Avrupa'daki devrim arasındaki ilişkiyi anlamıyor ve bu yüzden de proletaryanın görevlerinden, o n u n zafer perspektiflerinden değil, bir bütün olarak olanakların birinden söz ediyor: "Devrim ... sıçrayacak olursa"...

"Vperyod" doğrudan ve kesin biçimde, toplumsal gelişmenin şimdiki aşamasında nelerin derhal gerçekleştirilebileceğini ve sosyalizm için mücadelenin demokratik önkoşulları olarak nelerin öncelikle gerçekleştirilmesi gerektiğini gözönüne alarak, "hükümet gücü"nden proletaryanın çıkarları doğrultusunda nasıl "yararlanılabileceği"ne ve yararlanılması gerektiğine işaret etmiştir — ve bu işaretler RSDİP 3. Kongresi kararına alınmıştır. Burada da karar, "... yararlanmaya hazırlanabilecektir" deyip, bunun **nasıl** yapılacağını, buna **nasıl** hazırlanılacağını ve bundan **nasıl** yararlanılacağını belirtme durumunda olmadığı için, umutsuzca geri kalmaktadır. Örneğin yeni Iskracıların, Parti içindeki yönetici konumdan "yararlanmaya" "hazırlanabilecekleri"ne eminiz, fakat mesele, yararlanma ve hazırlanma hususunda şimdiye kadarki deneyimlerinin, onların imkânı gerçeklik kılmasına fazla umut vermediğidir...

"Vperyod" "iktidarı elde tutma" gerçek "olanağı"nın nerede yattığını gayet açık belirtti: proletarya ve köylülüğün devrimci-demokratik diktatörlüğünde, onların karşı-devrimin tüm güçleri üzerinde üstünlük sağlayacak durumda olan ortak kitle gücünde, ve onların çıkarlarının **demokratik** dönüşümlerde kaçınılmaz olarak çakışmasında. Konferans kararı bu hususta da olumlu bir şey vermiyor, sadece bu soruna yan çiziyor. Rusya'da iktidarı elde tutma olanağı, bizzat Rusya'daki toplumsal güçlerin bileşimine bağımlı olmak gerekir, bugün ülkemizde cereyan etmekte olan demokratik devrimin koşullarına bağımlı olmak zorundadır. Avrupa'da proletaryanın zaferi (ve devrimin Avrupa'ya taşınmasından proletaryanın zaferine kadar daha epeyce bir yol vardır) ise Rus burjuvazisinin amansızca bir karşı-devrimci mücadelesine yol açacaktır. Yeni Iskracıların kararı, RSDİP 3. Kongresi'nde önemi değerlendirilmiş olan bu karşı-devrimci güç hakkında tek söz etmemektedir. Cumhuriyet ve demokrasi uğruna mücadelede proletaryanın dışında köylülüğe de dayanacak durumda olmasaydık, o zaman "iktidarı elde tutma" davası umutsuz bir dava olurdu. Fakat bu dava umutsuz değilse, "çarlık üzerinde tayin edici zafer" böyle bir olanak sunuyorsa, o zaman bu olanağa işaret etmek, bunu gerçekliğe dönüştürmek için aktif çağrı yapmak, sadece devrimin Avrupa'ya taşınması **hali için** değil, aynı zamanda taşınması **amacıyla** da pratik şiarlar ileri sürmek zorundayız. Sos-

yal-demokrasinin kuyrukçularında "Rus devriminin kısıtlı tarihsel sınırları"na yapılan atıf sadece, bu demokratik devrimin görevleri ve bu devrimde proletaryanın önder rolü hakkındaki kavrayışın kısıtlılığının üstünü örtmektedir!

"Proletarya ve köylülüğün devrimci-demokratik diktatörlüğü" şiarına karşı itirazlardan biri, diktatörlüğün bir "irade birliği"ni ("Iskra" No. 95) öngörüyor olması, oysa proletaryanın küçük-burjuvaziyle bir irade birliğine sahip olamayacağıdır. Bu itiraz çürüktür, çünkü "irade birliği" kavramının soyut, "metafizik" bir yorumuna dayanmaktadır. İradenin bir açıdan ortak, bir başka açıdan ortak olmadığı durumlar vardır. Sosyalizm sorunlarında ve sosyalizm uğruna mücadelede irade birliğinin bulunmayışı, demokratizm sorunlarında ve cumhuriyet uğruna mücadelede irade birliğinin varlığını dışlalamaz. Bunu unutmak, demokratik devrimle sosyalist devrim arasındaki mantıki ve tarihi farkı unutmak demektir. Bunu unutmak, demokratik devrimin niteliği itibariyle **tüm halkı** kapsadığını unutmak demektir; madem ki "tüm halkı"kapsıyor, o zaman "irade birliği" de **vardır**, ve bu da, bu devrim tüm halkın gereksinimlerini ve taleplerini gerçekleştirdiği ölçüde. Demokratizm sınırlarının ötesinde proletarya ile köylü burjuvazinin irade birliğinden söz edilemez. Bunlar arasında sınıf mücadelesi kaçınılmazdır, fakat demokratik cumhuriyet zemininde bu mücadele, halkın **sosyalizm için** en şiddetli ve en geniş mücadelesi olacaktır. Proletarya ve köylülüğün devrimci-demokratik diktatörlüğünün de, dünyadaki her şey gibi, bir geçmişi ve bir geleceği vardır. Onun geçmişi otokrasidir, serfliktir, monarşidir, ayrıcalıklardır. Bu geçmişe karşı mücadelede, karşı-devrime karşı mücadelede proletarya ve köylülüğün "irade birliği" mümkündür, çünkü çıkar birliği vardır.

Onun geleceği ise özel mülkiyete karşı mücadeledir, ücretli işçinin işverene karşı mücadelesidir, sosyalizm için mücadeledir. Burada bir irade birliği imkânsızdır.* Burada önümüzdeki yol, otokrasiden cumhuriyete değil, küçük-burjuva demokratik cumhuriyetten sosyalizme uzanır.

* *Özgür bir rejim altında daha da hızlı ve yaygın cereyan edecek olan kapitalizmin gelişmesi, irade birliğine hızla son verecektir; karşı-devrim ve gericilik ne kadar çabuk ezilirse, o kadar hızlı.*

Somut tarihsel durumda geçmişin ve geleceğin unsurları elbette iç içe geçer, iki yol kesişir. Ücretli emek ve onun özel mülkiyete karşı mücadelesi otokratik rejiminde de vardır, hatta bu mücadelenin başlangıcı serfliğe kadar uzanır. Fakat bu, bizim gelişmenin bellibaşlı dönemlerini mantıki ve tarihi olarak birbirinden ayırmamızı kesinlikle engellemez. Hepimiz burjuva devrimiyle sosyalist devrimi karşı karşıya koyarız, hepimiz bunları mutlaka en sıkı bir şekilde birbirinden ayırma zorunluluğunda ısrar ederiz; fakat tarihte bu iki devrimin tek tek kısmi unsurlarının iç içe geçtiği yadsınabilir mi hiç? Avrupa'daki demokratik devrimler döneminde bir dizi sosyalist hareket ve sosyalist girişimlerin olduğunu bilmiyor muyuz? Ve Avrupa'da gelecekteki sosyalist devrim, demokrasi hususunda tamamlanmamış daha çok, pekçok şeyi tamamlamak zorunda kalmayacak mı?

Bir sosyal-demokrat bir an için bile, proletaryanın sosyalizm için sınıf mücadelesinin, en demokratik ve en cumhuriyetçi burjuvaziye ve küçük-burjuvaziye karşı da yürütüleceğini unutmamalıdır. Bu konuda hiçbir kuşku olamaz. Buradan, ayrı, bağımsız, tamamen sınıf esasına göre kurulmuş bir sosyal-demokrasi *partisinin* mutlak zorunlu olduğu sonucu çıkar. Buradan, burjuvaziyle birlikte "ortak darbe vurma" taktiğimizin geçici karakteri ve "müttefikini düşmanı gibi kollama" vs. yükümlülüğü çıkar. Bütün bunlar da her türlü kuşkunun ötesindedir. Fakat buradan, süreksiz ve geçici nitelikte de olsa bugün güncel olan görevleri unutmak, görmezden gelmek ya da küçümsemek gibi bir sonuç çıkarmak gülünç ve gericidir. Otokrasiye karşı mücadele, sosyalistler için süreksiz ve geçici bir görevdir, fakat bu görevin her türlü görmezden gelinmesi ya da ihmal edilmesi, sosyalizme ihanet ve gericiliğe hizmetle eşanlamlıdır. Proletarya ve köylülüğün devrimci-demokratik diktatörlüğü, hiç kuşkusuz, sosyalistlerin süreksiz, geçici bir görevidir, fakat demokratik devrim döneminde bu görevin sadece görmezden gelinmesi bile doğrudan gericiliktir.

Somut politik görevler, somut duruma uygun saptanmalıdır. Her şey görelidir, her şey akıp gider, her şey değişir. Alman sosyal-demokrasisi programında cumhuriyet talebine yer vermiyor. Orada durum öyledir ki, cumhuriyet sorununu pratikte sosyalizm sorunundan ayırmak neredeyse

imkânsızdır (Engels 1891 yılında Erfurt Program taslağına ilişkin notlarında Almanya için de cumhuriyetin ve cumhuriyet uğruna mücadelenin öneminin küçümsenmesine karşı uyarılarda bulunmasına rağmen![40]). Rus sosyal-demokrasisi içinde ise cumhuriyet talebini programdan ve ajitasyondan çıkarma sorunu ortaya bile atılmamıştır, çünkü bizde cumhuriyet sorunuyla sosyalizm sorunu arasında kopmaz bir bağıntı olması söz konusu bile olamaz. 1898 yılında cumhuriyet sorununu özel olarak ön plana çıkarmayan bir Alman sosyal-demokratı, ne hayret ne de suçlama yaratmayacak doğal bir görüngüdür. Fakat 1848 yılında cumhuriyet sorununu arka plana itmiş bir Alman sosyal-demokratı, doğrudan bir devrim haini olurdu. Soyut doğru yoktur. Doğru her zaman somuttur.

Rus otokrasisine karşı mücadelenin son bulacağı, ve Rusya için demokratik devrim döneminin geçmiş olacağı bir zaman gelecektir, o zaman proletarya ve köylülüğün "irade birliği"nden, demokratik diktatörlüğünden vs. söz etmek bile gülünç olacaktır. O zaman geldiğinde, doğrudan proletaryanın sosyalist diktatörlüğünü düşüneceğiz ve bu konu üzerine uzun uzun konuşacağız. Fakat şimdi en ileri sınıfın partisi, demokratik devrimin çarlık üzerinde tayin edici zaferi için en enerjik çabayı harcamaktan başka bir şey yapamaz. Ve tayin edici zafer de proletarya ve köylülüğün devrimci-demokratik diktatörlüğünden başka bir şey değildir.*

12—EĞER BURJUVAZİ SIRT ÇEVİRECEK OLURSA DEMOKRATİK DEVRİMİN KAPSAMI DARALIR MI?

Yeni-Iskracıların Kafkasya Konferansı'nın "Iskra" tarafından yayınlanan kararları ancak bir önceki bölüm yazıldıktan sonra elimize geçti. Pour la bonne bouche (eninde sonunda) bundan daha iyi malzeme bulamazdık.

* *RSDİP 'Üçüncü Kongresi'nin ve 'Konferans'ın Bazı Kararlarının Kısa Bir Karşılaştırması" adlı 11. bölüm buraya alınmamıştır. Bkz. Bütün Eserler, Cilt VIII, s. 115-121.—**Alm. Red.***

"Iskra" yazı kurulu haklı olarak şöyle diyor:

> "Taktik temel sorununda Kafkasya Konferansı da, Tüm-Rusya (yani yeni Iskracıların) Konferansında kabul edilene **b e n z e r** (gerçekten de doğru!) bir karara varmıştır... Sosyal-demokrasinin Geçici Devrimci Hükümet karşısında tutumu sorununu Kafkasyalı yoldaşlar, 'Vperyod' grubunun ve ona katılan sözümona Kongre delegelerinin propagandasını yaptıkları yeni yöntemi şiddetle reddetme anlamında çözüme bağlamışlardır." "Burjuva devriminde proletarya partisinin taktiklerinin Konferans tarafından formüle edilişinin **s o n d e r e c e i s a b e t l i** olduğu kabul edilmelidir."

Doğru söze ne denir. Yeni Iskracıların temel yanılgısını hiç kimse "daha isabetli" formüle edemezdi. Bu formülasyonu tam olarak aktarmak ve ilkönce parantez içinde çiçeklerine, sonra da olgun meyvelerine dikkat çekmek istiyoruz.

İşte yeni Iskracıların Kafkasya Konferansının geçici hükümet üzerine kararı:

> "Konferans, devrimci durumdan proletaryanın sosyal-demokrat bilincini derinleştirmek" (Evet, elbette! Sadece: Martinovvari derinleştirmek, diye eklemek gerekirdi!) "için yararlanmayı" (sadece bilinci derinleştirmek için, cumhuriyeti kurmak için değil, öyle mi? Ne "derin" bir devrim anlayışı!) "görevi saydığından ve Partimizin oluşmakta olan burjuva devlet sistemine mutlak eleştiri özgürlüğünü güvence altına almak hedefini güttüğünden" (Cumhuriyeti güvence altına almak bizim işimiz değil! Bizim işimiz sadece, eleştiri özgürlüğünü güvence altına almak. Anarşist fikirler anarşist bir ifade tarzı da üretiyor: 'burjuva devlet sistemi'), "sosyal-demokrat bir geçici hükümetin kurulmasına ve böyle bir hükümete katılmaya karşı çıkar" (Engels tarafından aktarılan, İspanya devriminden on ay önce Bakunincilerin aldığı karar anımsansın, bkz. "Proletari" No. 3)* "ve devlet sistemini münasip bir şekilde (?!) demokratlaştırması amacıyla geçici burjuva hükümete dışarıdan" (tepeden değil tabandan) "baskı uygulamayı en amaca uygun yol sayar. Konferans, sosyal-demokratlar tarafından bir geçici hükümet oluşturulmasının ya da böyle bir hükümete katılımın, bir yandan düş kırıklığına uğrayan proletarya kitlelerinin sosyal-demokrat partiden uzaklaşmalarına yol açacağına, çünkü sosyal-demokrasi iktadarı ele geçirmiş olmasına rağmen, sosyalizmin gerçekleştirilmesinden önce işçi sınıfı-

* *Bkz. "Bütün Eserler", Cilt VII, "Geçici Devrimci Hükümet Üzerine" adlı makale, s. 442. —**Alm. Red.***

nın acil gereksinimlerini tatmin edecek durumda olmayacaktır" (cumhuriyet acil bir gereksinim değilmiş! Kararı masumiyetle kaleme alanlar, sanki burjuva devrimine katılmayı reddediyorlarmış gibi tamamen anarşist bir dil kullandıklarının farkında değiller!), "öte yandan ise **burjuva sınıfların devrime sırt çevirmelerine neden olacağına ve böylece devrimin kapsamının daralacağına** inanır."

İşte meselenin püf noktası buradadır. Anarşist düşünce silsilesinin en katıksız oportünizmle iç içe geçtiği yer burasıdır (tıpkı Batı Avrupa Bernsteincılarında da olduğu gibi). Düşünün bir: geçici hükümete katılmamak, çünkü bu, burjuvazinin devrimden sırt çevirmesine neden olacak ve böylece devrimin kapsamı daralacak. Burada gerçekten de yeni "Iskra"nın katıksız felsefesiyle karşı karşıyayız: devrim bir burjuva devrimi olduğu için, burjuva tatsızlığının önünde eğilmeli ve önceliği ona bırakmalıyız. Hükümete katılmamızın burjuvazinin devrime sırt çevirmesine neden olacağı düşüncesini kendimize kısmen ve bir an için de olsa kılavuz edinmekle, devrimde önder rolü tümüyle ve bütünüyle burjuva sınıflara bırakırız. Böyle yapmakla, burjuvazi devrimden sırt çevirmesin diye, proletaryayı ılımlı ve uysal olmaya zorlayarak tamamen burjuvazinin vesayeti altına sokarız (ve tam "eleştiri özgürlüğü"nde takılıp kalırız). Burjuvazi devrime sırt çevirmesin diye, proletaryanın en acil gereksinimlerini, yani politik gereksinimlerini —Ekonomistler ve ardılları hiçbir zaman bu gereksinimleri anlayamamışlardır— iğdiş ederiz. Demokrasinin proletaryanın gereksindiği ölçüde gerçekleşmesi için devrimci mücadele zeminini terkedip ilkelere ve devrime ihanet ederek, burjuvazinin özgür rızasını ("devrime sırt çevirmesin" diye) satın alarak, burjuvaziyle pazarlık zeminine gireriz.

Kafkasyalı yeni Iskracılar, devrime ihanet taktiğinin, proletaryayı burjuva sınıfların zavallı bir uzantısına dönüştürme taktiğinin tüm özünü iki kısa satır içinde ifade etmeyi başarmışlardır. Daha yukarıda yeni "Iskra" eğiliminin yanılgılarından eğilim olarak çıkardığımız şey, şimdi gözümüzün önünde açık ve kesin bir ilke olarak ortaya çıkıyor: monarşist burjuvazinin dümen suyunda gitmek. Cumhuriyetin gerçekleştirilmesi burjuvazinin devrime sırt çevirmesine neden olacağı için (ve şimdiden neden olmuştur — bkz. Bay Struve örneği!), bu nedenle: Kahrolsun

cumhuriyet için mücadele! Proletaryanın her enerjik ve tutarlı demokratik talebi, her zaman ve dünyanın her yerinde burjuvazinin devrime sırt çevirmesine neden olacağı için, bu nedenle: Deliklerinize girin, işçi yoldaşlar, sadece dışarıdan etkide bulunun, "burjuva devlet" rejiminin aletleri ve araçlarından devrimin çıkarları uğruna yararlanmayı düşünmeyin, ve "eleştiri özgürlüğü"nüzü koruyun.

"Burjuva devrimi" kavramının temelden yanlış kavranışı burada apaçık ortaya çıkmaktadır. Martinovcu ya da yeni "Iskra"cı bu "kavrayış", proletaryanın davasını doğrudan burjuvaziye satmaya çıkmaktadır.

Eski Ekonomizmi unutan, onu incelemeyen ve anımsamayanlar, Ekonomizmin bugünkü yeni baskısını da zor kavrayacaktır. Bernsteincı "Credo" anımsansın! "Saf proleter" görüşlerden ve programlardan bu insanlar şu sonucu çıkardılar: Biz sosyal-demokratların ekonomiye, gerçek işçi davasına, her türlü politikacılığı özgürce eleştirmeye, sosyal-demokrat çalışmayı gerçekten derinleştirmeye ihtiyacı var. Politika siz liberallerin işidir. Tanrı bizi "devrimcilik"e düşmekten korusun; bu burjuvazinin sırt çevirmesine neden olur. Tüm "Credo"yu ya da sadece "Raboçaya Mysl"ın 9. sayısının (Eylül 1899) özel ekini okuyanlar, tüm bu düşünce silsilesini bulabilirler.[41]

Bugün aynı şeyi, sadece daha büyük ölçekte, ne yazık ki ortodoks darkafalılığın teorisyenleri tarafından daha baştan bayağılaştırılmış ve karikatürleştirilmiş "büyük" Rus devriminin değerlendirilmesine uygulanışı içinde görüyoruz! Biz sosyal-demokratlara eleştiri özgürlüğü, bilinci derinleştirmek, dışarıdan etkide bulunmak yakışır. Eylem özgürlüğü, devrimci (siz liberal diye okuyun) önderlik özgürlüğü ve "reformlar"ın tepeden uygulanması özgürlüğü siz burjuva sınıflara kalsın.

Marksizmi bayağılaştıran bu insanlar, Marx'ın eleştiri silahının yerine silahların eleştirisini geçirmek gerektiği sözleri üzerine hiç düşünmemişlerdir. Marx'ın adını ağızlarından düşürmemekte, ama gerçekte tamamen, otokrasiyi özgürce eleştiren, demokratik bilinci derinleştiren, fakat devrim döneminin bir eylem dönemi, hem tabandan, hem de tepeden eylem dönemi olduğunu anlamayan Frankfurt'un burjuva lafebelerinin anlayışına uygun taktik kararlar almaktadırlar. Marksizmi bir safsa-

taya dönüştürerek bunlar, en ileri, en kararlı ve en enerjik devrimci sınıfın ideolojisini, zorlu devrimci-demokratik görevlerden kaçan ve bu demokratik görevleri Struve beylere bırakan onun en geri katmanlarının bir ideolojisine dönüştürmüşlerdir.

Eğer burjuva sınıflar sosyal-demokrasi devrimci hükümete katıldığı için devrim davasına sırt çevirirse, devrimin "kapsamı daralır"mış.

Rus işçileri, şuna bir kulak verin: devrimin kapsamı, sosyal-demokratlar tarafından ürkütülmeyen, çarlık üzerinde zaferi değil çarlıkla anlaşmayı amaçlayan Struve beyler tarafından gerçekleştirilirse daha güçlü olacak. Devrimin kapsamı, yukarıda özetlenen iki olası sonuçtan birincisi gerçekleştiğinde, yani monarşist burjuvazi otokrasi ile Şipovvari bir "anayasa" üzerine anlaştığında daha güçlü olacak!

Tüm Partiye önderlik etmek için saptanan kararlarda böyle yüz kızartıcı şeyler kaleme alan ya da böylesine "isabetli" kararları onaylayan sosyal-demokratların gözü, Marksizmin yaşayan ruhunu ortadan kaldıran safsatayla öylesine kamaşmıştır ki, bu kararlarının tüm diğer güzel sözlerini nasıl boş sözcüklere dönüştürdüğünü görememektedirler. "Iskra"dan herhangi bir makale, alın, hatta şu mükemmel Martinov'umuzun kötü ünlü broşürünü alın, **halk ayaklanması**, devrimi sonuna kadar götürme ve tutarsız burjuvaziye karşı mücadelede **halkın alt katmanlarına** dayanmaya çalışma üzerine konuşmalar duyarsınız. Fakat bütün bu iyi şeyler, burjuvazinin devrime sırt çevirmesi halinde "devrimin kapsamının daralacağı" düşüncesi kabul edilir ya da onaylanır onaylanmaz zavallı sözcüklere dönüşürler. İkisinden biri baylar: ya halkla birlikte devrimi sonuna kadar götürmeye, tutarsız, çıkarcı ve korkak burjuvaziye rağmen çarlık üzerinde tam bir zafer kazanmaya çalışacağız — ya da bu "rağmen"i kabul etmeyeceğiz, burjuvazinin devrime "sırt çevirebileceği"nden korkacağız, ve o zaman da proletaryayı ve halkı tutarsız, çıkarcı ve korkak burjuvaziye terkedeceğiz.

Sakın sözlerimi yanlış yorumlamaya kalkmayın. Bilinçli bir ihanetle suçlandığınızı söyleyerek feryat etmeyin. Hayır, siz tüm zaman boyunca bilinçsizce bataklığa doğru sürüklendiniz ve nihayet battınız, tıpkı Marksizmin "derinleştirilmesi" eğik düzleminde durdurulamaz ve karşı

konulmaz biçimde aşağı kayarak anti-devrimci, ruhsuz ve cansız bir "ukalâlığa" kadar düşen eski Ekonomistler gibi.

"Devrimin kapsamı" hangi gerçek toplumsal güçlere bağlıdır? Bu konuda hiç kafa yordunuz mu baylar? Bugün bizim için son derece elverişli olan, ama söz konusu olan Rusya'nın iç güçleri olduğu için hepimizin haklı olarak mülahaza dışı tuttuğu dış politika güçlerini, uluslararası kombinezonları bir yana bırakalım. Bu iç toplumsal güçlere bir bakın. Devrimin karşısında otokrasi, saray, polis, bürokrasi, ordu ve bir avuç soylu var. Halkın öfkesi ne kadar büyükse, ordu o kadar güvenilmez olur, bürokrasi içindeki yalpalamalar o kadar büyür. Ayrıca burjuvazi şu anda genel olarak devrimden yanadır, özgürlük üzerine ateşli konuşmalar yapmakta, gittikçe daha çok halk adına, hatta devrim adına konuşmaktadır.* Fakat biz Marksistler hepimiz, hem teoriden biliyoruz ve hem de liberallerin, Zemstvo politikacılarının ve Kurtuluş Birlikçileri'nin pratiğinde her gün, her saat yaşıyoruz ki, burjuvazi devrimi ancak tutarsız, çıkarcı ve korkak biçimde desteklemektedir. Büyük kütlesi itibariyle burjuvazi, kendi dar, bencil çıkarları tatmin olur olmaz, tutarlı demokratizme "sırt çevirir çevirmez" (**ve bunu daha şimdiden yapmaktadır!**), kaçınılmaz olarak karşı-devrime, otokrasiye iltihak edecek ve devrime, halka karşı çıkacaktır. Geriye "halk", yani proletarya ve köylülük kalır: yalnızca proletarya, güvenilir biçimde sonuna kadar gidecek durumdadır, çünkü o demokratik devrimden çok daha öteye gitmektedir. Bu nedenle proletarya da cumhuriyet için mücadelede ön saflarda yer alır ve burjuvazinin "sırt çevirmemesi" için dikkatli olma yönündeki aptalca ve değersiz öğütleri elinin tersiyle reddeder. Köylülük yarı-proleter unsurlar kütlesinin yanısıra küçük-burjuva unsurları da kapsar. Bu nedenle köylülük de istikrarsızdır, bu yüzden proletarya katı bir sınıf partisi içinde birleşmek zorundadır. Fakat köylülüğün istikrarsızlığı burjuvazinin istikrarsızlığından temelli farklıdır, çünkü köylülük şu an pek o kadar da özel mülkiyetin mutlaka korunmasına değil, bu özel mülkiyetin temel biçimlerinden biri olan büyük toprak mülki-

* *Kısa süre önce Bay Jaurès tarafından "Humanité" de ve Bay Struve tarafından "Osvobojdeniye" No. 72'de yayınlanan Bay Struve'nin Jaurès'e açık mektubu bu bakımdan ilginçtir.*

yetinin mülksüzleştirilmesine ilgi göstermektedir. Sosyalist olmadan, küçük-burjuva olmaktan çıkmadan, köylülük demokratik devrimin tam ve en radikal taraftarı olabilir. Devrimci olayların aydınlatıcı seyri burjuvazinin ihanetiyle ve proletaryanın yenilgisiyle çok zamansızca kesintiye uğramazsa, köylülük mutlaka bu duruma gelecektir. Köylülük bu koşulla kesinlikle devrimin ve cumhuriyetin dayanağı haline gelecektir, çünkü ancak muzaffer devrim köylülüğe tarım reformları alanında **h e r ş e y i** verebilir: (Sosyal-Devrimcilerin zannettikleri gibi kapitalizmi ortadan kaldırmak için değil) yarı-feodalizm bataklığından, baskının ve köleliğin karanlığından kurtulmak, yaşam koşullarını meta üretimi sistemi içinde ne kadar mümkünse o kadar iyileştirmek için, köylülerin istedikleri, düşledikleri ve köylülük için gerçekten bir zorunluluk olan **h e r ş e y i.**

Dahası: sadece radikal tarım refomları değil, aynı zamanda tüm genel ve sürekli çıkarları da köylülüğü devrime bağlamaktadır. Proletaryaya karşı mücadelede bile köylülük demokrasiye ihtiyaç duyar, çünkü onun çıkarlarını ancak demokratik rejim tam olarak ifade edebilir ve büyük kütle olarak, çoğunluk olarak üstünlüğü ona tanıyabilir. Köylülük ne kadar aydınlanırsa (ve Japon savaşından bu yana bu aydınlanma, aydınlanmayı okul ölçeğiyle ölçmeye alışık pekçok kimsenin aklından bile geçmeyen bir hızla sürmektedir), o kadar kararlı ve tutarlı bir şekilde tam demokratik devrimden yana tavır takınır, çünkü halkın egemenliği onu burjuvazi gibi korkutmaz, bilakis böyle bir egemenlik onun çıkarınadır. Demokratik cumhuriyet, köylülük naif monarşizmden kurtulmaya başlar başlamaz onun için bir ideal haline gelecektir: çünkü pazarlık yapan (Lordlar Kamarası vs. ile) burjuvazinin bilinçli monarşizmi, köylülük için, —belki sadece biraz Avrupai-anayasacı cila ile cilalanmış olarak— bugün karşı karşıya olduğu aynı hak yoksunluğu, aynı baskı ve aynı cahillik demektir.

Sınıf olarak burjuvazinin doğal ve kaçınılmaz biçimde liberal-monarşist partinin kanatları altına sığınmaya çalışmasının, kütle olarak köylülüğün ise devrimci ve cumhuriyetçi bir partinin önderliği altına girmek istemesinin nedeni budur. Burjuvazinin demokratik devrimi sonuna kadar götürecek durumda olmamasının, köylülüğün ise devrimi sonuna

kadar götürebilecek oluşunun nedeni budur; ve ona bu hususta tüm gücümüzle yardım etmek zorundayız.

Bunu kanıtlamaya gerek yok, bu malumu ilamdır, bunu tüm sosyal-demokratlar mükemmel bir biçimde kavrıyor diye itiraz edilebilir. Hayır, burjuvazinin devrimden kopması halinde "kapsamın daralacağı"ndan söz edebilenler bunu kavramamıştır. Bu kimseler tarım programımızın ezberledikleri cümlelerini yineliyorlar, fakat anlamlarını kavramıyorlar, çünkü aksi takdirde tüm Marksist dünya görüşünden ve programımızdan çıkan proletarya ve köylülüğün devrimci-demokratik diktatörlüğü kavramından korkmazlardı, aksi takdirde büyük Rus devriminin kapsamını burjuvazinin kapsamına indirgemezlerdi. Bu kimseler soyut Marksist devrimci laflarını somut anti-Marksist ve anti-devrimci kararlarıyla kesin çürütmektedirler.

Muzaffer Rus devriminde köylülüğün rolünü gerçekten anlayanlar, devrimin kapsamının burjuvazinin devrimden kopmasıyla azalacağından imkânsız söz etmezlerdi, çünkü gerçekte Rus devriminin gerçek kapsamı, demokratik devrim döneminde mümkün olan en büyük devrimci kapsamı, ancak burjuvazi devrime sırt çevirdiği ve köylülüğün büyük kütlesi proletaryanın yanında aktif devrimci olarak yer aldığında gündeme gelecektir. Demokratik devrimimiz, tutarlı biçimde sonuna kadar götürülebilmek için, burjuvazinin kaçınılmaz tutarsızlığını paralize edecek durumda olan güçlere (yani "Iskra"nın Kafkasyalı yandaşlarının hiç sebepsiz yere o çok korktukları şeye, burjuvaziyi "devrime sırt çevirtecek" durumda olan güçlere) dayanmak zorundadır.

Proletarya, otokrasinin direnişini şiddet yoluyla kırmak ve burjuvazinin yalpalayan tavrını etkisizleştirmek için, köylülüğün büyük kütlesini yanına çekerek demokratik devrimi sonuna kadar götürmelidir. Proletarya, burjuvazinin direnişini şiddet yoluyla kırmak ve köylülük ve küçük-burjuvazinin yalpalayan tavrını etkisizleştirmek için, halkın yarı-proleter unsurlarını yanına çekerek sosyalist devrimi gerçekleştirmelidir. Yeni Iskracıların dev-

rimin kapsamı konusundaki bütün değerlendirme ve kararlarında öylesine dar koydukları proletaryanın görevleri bunlardır.

Fakat bu "kapsam" konusundaki tartışmalarda çoğu kez göz ardı edilen bir husus unutulmamalıdır. Görevin zorluklarından değil, bilakis görevin çözümünün hangi yolda aranacağı ve mücadeleyle elde edileceğinden söz edildiği unutulmamalıdır. Söz konusu olan devrimin kapsamını güçlü ve yenilmez kılmanın kolay ya da zor olması değil, bilakis bu kapsamı güçlendirmek için ne yapılması gerektiğidir. Fark tam da faaliyetimizin temel karakteri ve doğrultusuyla ilgilidir. Bunu vurguluyoruz, çünkü dikkatsiz ve hiçbir şeyden çekinmeyen insanlar, şu iki farklı sorunu elden geldikçe birbirine karıştırmaktadırlar: tutulacak yol sorunu, yani iki farklı yoldan birinin seçilmesi sorunu, ve seçilen yolla hedefe kolay varılıp varılmayacağı, hedefin yakın olup olmadığı sorunu.

Bu soruna yukarıda hiç değinmedik, çünkü bu sorun Partimizde görüş ayrılıklarına ve anlaşmazlıklara yol açmamıştı. Fakat bu sorunun aslında olağanüstü önemli olduğu ve bütün sosyal-demokratların çok ciddi dikkatini gerektirdiği açıktır. Harekete sadece işçi sınıfının değil, köylülüğün kitlelerini de çekmekle bağıntılı zorlukları unutmak affedilmez bir iyimserlik olacaktır. Bu zorluklar demokratik devrimi sonuna kadar götürme çabalarını tekrar tekrar boşa çıkarmış, bundan çoğunlukla, bir yandan onu halka karşı savunarak monarşiden "parsa toplayan", öte yanda liberalizmin... ya da "Osvobojdeniye" eğiliminin "masumiyeti"ni "koruyan" tutarsız ve çıkarcı burjuvazi galip çıkmıştır. Fakat zorluk, olanaksızlık demek değildir. Önemli olan, yolun doğru seçildiğine inanmaktır; bu inanç, mucizeler yaratabilecek devrimci enerjiyi ve devrimci coşkuyu yüz kat artırır.

Yol seçimi sorununda bugünkü sosyal-demokratların ne kadar ayrıldığı, yeni Iskracıların Kafkasya kararı ile Rusya Sosyal-Demokrat İşçi Partisi'nin 3. Kongre kararı karşılaştırıldığında derhal görülür. Kongre kararı şöyle diyor: burjuvazi tutarsızdır, devrimin kazanımlarını mutlaka elimizden almaya çalışacaktır. Bu nedenle, işçi yoldaşlar, enerjik biçimde savaşa hazırlanın! Silahlanın ve köylülüğü yanınıza çekin! Devrimci kazanımlarımızı çıkarcı burjuvaziye mücadelesiz teslim etmeyeceğiz. Kafkasyalı yeni Iskracıların kararı ise şöyle diyor: burjuvazi tutar-

lı değildir, devrime sırt çevirebilir. Bu nedenle, işçi yoldaşlar, bir geçici hükümete katılımı düşünmeyin, çünkü o zaman burjuvazi muhakkak sırt çevirecektir, ve devrimin kapsamı azalacaktır!

Bir taraf şöyle diyor: Tutarsız burjuvazinin direnişine ya da pasifliğine rağmen devrimi ilerletin, sonuna kadar götürün!

Öteki taraf ise şöyle diyor: Devrimi bağımsızca gerçekleştirmeyi aklınızdan bile geçirmeyin, çünkü o zaman tutarsız burjuvazi devrime sırt çevirecektir!

Burada taban tabana zıt iki yolla karşı karşıya değil miyiz? Taktiklerden birinin diğerini mutlak surette dışladığı apaçık değil mi? Birinci taktiğin devrimci sosyal-demokrasinin biricik doğru taktiği, ikinci taktiğin ise özünde saf "Osvobojdeniye" taktiği olduğu açık değil mi?

13— (SONUÇ) ZAFERİ GÖZE ALACAK MIYIZ?

Rus sosyal-demokrasisi içindeki durumu sadece yüzeysel olarak bilen ya da Ekonomizm döneminden bu yana tüm Parti içi mücadelenin tarihini bilmeden dışarıdan ahkâm kesenler, bugün, özellikle de 3. Kongre'den sonra biçimlenmiş olan taktik ayrılıkları, her sosyal-demokrat hareket içinde rastlanan doğal, kaçınılmaz ve pekâlâ uzlaştırabilir iki eğilimin varlığına işaret ederek bir yana iterler. Deyim yerindeyse, bir yanda sıradan, her günkü işlerin sürdürülmesinin, ajitasyon ve propagandanın geliştirilmesinin, güçlerin hazırlanmasının, hareketin derinleştirilmesinin vs. kaçınılmazlığının vurgulanması vardır. Öte yanda ise hareketin genel-politik, devrimci mücadele görevlerinin, silahlı ayaklanmanın kaçınılmazlığının vurgulanması, devrimci-demokratik diktatörlük ve Geçici Devrimci Hükümet şiarlarının öne çıkarılmasına işaret vardır. İki görüşten hiçbiri abartılmamalıdır, ne orada ne de burada (genel olarak dünyanın hiçbir yerinde) aşırılık yarar getirmemiştir vs. vs.

Bu yargılarda hiç kuşkusuz içerili olan hayat (ve ırmak içinde "politika") bilgeliğinin arkasında, çoğu kez, Parti'nin en acil ve en yakıcı gereksinmeleri için anlayışsızlık gizlidir. Rus sosyal-demokratları arasındaki bugünkü taktik farklılıkları alalım. Aslında, yeni Iskracıların taktik de-

ğerlendirmelerinde gördüğümüz günlük çalışmanın en güçlü biçimde de olsa vurgulanmasının, henüz mutlaka herhangi bir tehlike anlamına gelmesine ya da taktik şiarlarda herhangi bir görüş ayrılığı ortaya çıkarmasına gerek olmadığı kendiliğinden anlaşılırdır. Buna karşılık, Rusya Sosyal-Demokrat İşçi Partisi'nin 3. Kongre kararlarıyla Konferans'ın kararları karşılaştırıldığında, fark derhal göze çarpmaktadır.

Peki bu neden böyle? Birincisi, sadece genel olarak, soyut bir şekilde, hareketteki bu iki eğilimden ve aşırılığın zararlılığından söz etmek yetmediği için. Söz konusu hareketin belli bir anda'ne'den mustarip olduğunu ve Parti için gerçek politik tehlikenin nerede yattığını somut olarak bilmek gerekir. İkinci olarak, ileri sürülen taktik şiarların —ya da şu veya bu şiarın yokluğunun— hangi gerçek politik güçlerin değirmenine su taşıdığını bilmek gerekir. Yeni Iskracılara bakılacak olursa, Sosyal-Demokrat Parti'yi tehdit eden tehlikenin, propaganda ve ajitasyonun, ekonomik mücadelenin, burjuva demokrasisini eleştirmenin bir kenara atılmasında, Partinin askeri hazırlıklara, silahlı saldırılara, iktidarı ele geçirme konusuna fazlaca kapılmasında yattığı sonucuna varılır. Fakat gerçekte Parti'yi tehdit eden tehlike bambaşka bir yönden gelmektedir. Hareketin içinde bulunduğu durumu birazcık da olsa yakından bilen ve hareketi dikkatle ve akılla izleyen biri, yeni Iskracıların kaygılarının gülünçlüğünü görmeden edemez. Rusya Sosyal-Demokrat İşçi Partisi'nin tüm çalışması, faaliyetin ağırlık merkezinin ajitasyon ve propagandaya, hazırlıksız toplantı ve kitle mitinglerine, bildiri ve broşürlerin dağıtılmasına, ekonomik mücadelenin ilerletilmesine ve şiarlarının sahiplenilmesine kaydırılmasını güvence altına alan sıkı, istikrarlı bir çerçeveye sokulmuştur. Ta doksanlı yılların ikinci yarısından beri Parti içinde sımsıkı kök salmış olan tüm bu işlevlere, dikkatinin, gücünün ve zamanının yüzde doksan dokuzunu daima ve sürekli olarak ayırmamış tek Parti Komitesi, tek bölge komitesi, tek merkezi toplantı, tek fabrika komitesi yoktur. Bunu ancak hareketi hiç tanımayan insanlar bilmez. Sadece çok naif ve kötü bilgilendirilmiş insanlar, yeni Iskracıların eski hikâyeleri ciddi bir yüz ifadesiyle yinelemelerine itibar edebilir.

Olgu, tümüyle ve bütünüyle ayaklanma görevlerine, genel politik şiarlara ve tüm halk devrimine önderlik etme davasına kapılıp gitmek şöy-

le dursun, bilakis tam tersine tam da bu hususlardaki **g e r i l i ğ i m i z i n** çok çarpıcı olduğudur; bu geriliğin hareketin bamteli olduğu, ve devrimci eylemin bir hareketi olmaktan kolayca çıkıp devrimci lafazanlığın bir hareketine yozlaşabilecek ve yer yer şimdiden böyle bir harekete yozlaşmış olan hareket için gerçek bir tehlike oluşturduğudur. Parti çalışması yürüten yüzlerce örgüt, grup ve çevre arasında, yeni Iskracı çokbilmişlerin, yeni doğrular keşfetmiş kişi havasında sözünü ettikleri günlük çalışmayı, kuruldukları andan başlayarak yürütmemiş bir tek örgüt dahi bulamazsınız. Buna karşılık, silahlı ayaklanmanın görevlerinin bilincine varmış, bu görevleri yerine getirmeye koyulmuş ve çarlığa karşı tüm halkın devriminin önderliğini üstlenmenin zorunluluğu ve bu amaçla, başka şiarların değil tam da bu ileri şiarların ileri sürülmesi gerektiği konusunda kafası açık olan grup ve çevrelerin oranının çok düşük olduğu görülecektir.

En bellibaşlı ve gerçekten devrimci görevlerimizin gerisinde kaldık, sayısız durumda bunların farkına bile varmış değiliz ve bizim bu geriliğimizin sırtından şurada ya da burada devrimci burjuva demokrasisinin güç kazandığını göremedik. Yeni "Iskra"nın yazarları ise olayların akışına ve zamanın gereklerine sırt çeviriyor ve inatla şunu iddia ediyorlar: Eskiyi unutma! Yeniye kapılma! Konferansın tüm önemli kararlarının değişmeyen temel düşüncesi budur, oysa Kongre kararlarında hep şunu okursunuz: eskiyi (gereksiz ayrıntılara girmeksizin, zira söz konusu olan, yazında, kararlarda ve deneyimlerde çözümlenmiş ve karara bağlanmış eski olandır) olumlarken, yeni görevi öne çıkarıyoruz, dikkatleri bu göreve çekiyoruz, yeni bir şiar ileri sürüyor ve gerçekten devrimci sosyal-demokratları, derhal bu görevleri uygulamaya çalışmaya çağırıyoruz.

Sosyal-demokrasinin taktiğindeki iki eğilim sorununda durum gerçekte böyledir. Devrimci dönem önümüze, ancak tamamen körlerin göremeyecekleri yeni görevler koymuştur. Bir kısım sosyal-demokratlar bu görevleri kararlılıkla benimseyerek şöyle dediklerinde bunları gündeme koyuyorlar: Silahlı ayaklanma ertelenemez, vakit geçirmeksizin ve enerjik biçimde ona hazırlanın; tayin edici zafer için bunun mutlak zaruri olduğunu akıldan çıkarmayın; cumhuriyet, Geçici Devrimci Hükümet ve proletarya ve köylülüğün devrimci-demokratik diktatörlüğü şiarını atın!

Başka sosyal-demokratlar ise pes edip, yerinde sayıyorlar; şiarlar ortaya atacaklarına, oturup önsözler yazıyorlar, ve eskiyi pekiştirmenin yanı sıra yeniyi göstereceklerine, eskiyi uzun uzun ve en sıkıcı biçimde geveleyip duruyorlar ve yeni'den kaçmak için bahaneler uyduruyorlar, çünkü tayin edici zaferin koşullarını saptama ve tam zafer çabasına uygun düşen şiarlar ileri sürme yeteneğinde değiller.

Bu kuyrukçuluğun politik sonucu bizim için tamamen açıktır. Rusya Sosyal-Demokrat İşçi Partisi'nin "çoğunluğu"nun devrimci burjuva demokrasisine yakınlaşması masalı, ne herhangi bir politik olguyla, ne "Bolşevikler"in aldıkları önemli bir kararla, ne de Rusya Sosyal-Demokrat İşçi Partisi 3. Kongresi'nin herhangi bir edimiyle doğrulanmayan bir masal olarak kalmaktadır. Buna karşılık "Osvobojdeniye" şahsında oportünist monarşist burjuvazi, yeni Iskracılar tarafından savunulan "ilkesel" eğilimleri uzun zamandan beri **selamlıyor**; yeni Iskracıların suyu şimdiden "Osvobojdeniye" değirmenini doğrudan döndürmeye başladı bile. O, "gizlilik kurallarına" ve "isyan"a, devrimin "teknik" yanlarının abartılmasına, silahlı ayaklanma şiarının doğrudan ileri sürülmesine, aşırı taleplerin "devrimciliği"ne vs. vb. karşı yeni "Iskra"nın tüm sözcük ve "fikircik"lerini devralıyor. Kafkasya'nın "Menşevik" sosyal-demokratlarının tüm Konferansının kararı ve bu kararın yeni "Iskra" yazı kurulu tarafından onaylanması, tüm bunları şu tek cümlede özetliyor: Proletarya devrimci-demokratik diktatörlüğe katılırsa, burjuvazi devrime sırt çevirebilir! Bununla her şey söylenmiştir. Bununla proletaryanın monarşist burjuvazinin uzantısına dönüşmesi perçinlenmiştir. Bununla yeni "Iskra" eğiliminin kuyrukçuluğunun **politik anlamı**, tek bir kişinin tesadüfi bir açıklamasıyla değil, bilakis tüm eğilim tarafından özellikle onaylanmış bir kararla fiilen ispatlanmıştır.

Bu olgular üzerine düşünen biri, sosyal-demokrat hareket içindeki iki kanat ve iki eğilime dair mutat ayrımın gerçek anlamını kavrayacaktır. Bu eğilimleri daha büyük çapta incelemek için sadece Bernsteincılığı almak yeter. Bernsteincılar da aynı şekilde, proletaryanın gerçek gereksinimlerini, onun güçlerini artırma, çalışmayı derinleştirme, yeni toplumun unsurlarını hazırlama görevini, hakeza propaganda ve ajitasyon görevlerini en iyi tam da kendilerinin anladıklarını iddia ediyorlardı ve hâlâ

da iddia ediyorlar. Olanın açıkça kabul edilmesini istiyoruz! – diyor Bernstein: böylece "nihai amaç" **o l m a d a n** "hareket"i onaylıyor, sadece savunma taktiğini onaylıyor ve korku taktiğini vaazediyor: "burjuvazi devrime sırt çevirebilir". Bernsteincılar da devrimci sosyal-demokrasinin "Jakobenizmi"ne, işçilerin "kendi başlarına hareket etmeleri"ni anlamayan yazarlara vs. karşı avaz avaz bağırmışlardı. Gerçekte sosyal-demokratlar, herkesin bildiği gibi, günlük küçük işleri, güçlerin toplanmasını vs. vs. bir yana bırakmayı düşünmüyorlardı. İstedikleri tek şey, nihai amacın açıkça tanınması, devrimci görevlerin açıkça konmasıydı; yarı-proleter ve yarı küçük-burjuva katmanları proletaryanın devrimci düşüncesine yükseltmek ve bu düşüncenin yerine "burjuvazinin devrime sırt çevirebileceği" oportünist düşüncesinin geçmesine izin vermemekti. Parti'nin aydın-oportünist kanadı ile proleter-devrimci kanadı arasındaki bu anlaşmazlık en canlı ifadesini sanırım şu soruda buluyordu: "Zaferi göze alacak mıyız?" Zafer caiz olur mu? Zafer tehlikeli olmaz mı? Zafer kazanmalı mıyız?[42] İlk bakışta tuhaf gelen bu soru gerçekten ortaya atıldı ve atılması da gerekiyordu, çünkü oportünistler zaferden korkuyor, proletaryayı zaferle korkutuyor, bunun felâket getireceği kehanetinde bulunuyor ve açıkça zafere çağıran şiarlarla alay ediyorlardı.

Aydın-oportünist eğilim ile proleter-devrimci eğilim arasındaki aym temel bölünme bizde de vardır, sadece şu çok özsel farkla ki, bizde söz konusu olan sosyalist devrim değil, demokratik devrimdir. İlk bakışta saçma gelen soru bizde de ortaya atıldı: "Zaferi göze alacak mıyız?" Bu soru Martinov tarafından "İki Diktatörlük" broşüründe ortaya atıldı, orada Martinov, ayaklanmayı çok iyi hazırlamamız ve muzaffer olmamız halinde, felâket kehanetinde bulundu. Bu soru yeni İskracıların Geçici Devrimci Hükümet üzerine tüm yazınında ortaya atıldı ve onlar Millerand'ın burjuva-oportünist hükümete katılımını, Varlin'in küçük-burjuva devrimci hükümete katılımıyla aynı kefeye koyma yolunda yoğun ama başarısız çabalar harcadılar. Bu sorun kararda içerilidir: "burjuvazi sırt çevirmesin diye". Ve örneğin Kautsky şimdi, Geçici Devrimci Hükümet üzerine anlaşmazlığımızın, henüz öldürülmemiş ayının postunu paylaşmayı anımsattığını[43] söyleyerek alaya almaya çalışsa da, bu alay sadece, kulaktan dolma şeyler üzerine konuştuklarında akıllı ve

devrimci sosyal-demokratların bile çıkmaza düştüklerini kanıtlar. Alman sosyal-demokrasisi henüz ayıyı öldürmeye (sosyalist devrimi yapmaya) pek yakın değildir, fakat ayıyı öldürmeyi "göze alıp almama" konusundaki polemiğin büyük bir ilkesel ve pratik-politik önemi vardı. Rus sosyal-demokratları henüz "ayılarını öldürebilmeye" (demokratik devrimi yapmaya) pek yakın değildir, fakat onu öldürmeyi "göze alıp almama" sorunu Rusya'nın ve Rus sosyal-demokrasisinin tüm geleceği için son derece ciddi bir öneme sahiptir. Zaferi "göze alabileceğimize" inanç duymadan, bir orduyu enerjik ve başarılı biçimde bir araya toplamaktan ve onu sevk ve idare etmekten söz edilemez.

Eski Ekonomistlerimizi alın! Onlar da hasımlarının komplocular, Jakobenler oldukları (bkz. "Raboçeye Dyelo", özellikle 10. sayısı ve Martinovun 2. Parti Kongresi'nde program tartışmaları sırasında yaptığı konuşma), politikaya dalarak kitlelerden koptukları, işçi hareketinin esaslarını unuttukları, işçilerin öz faaliyetini dikkate almadıkları vs. yolunda yaygara koparıyorlardı. Gerçekte ise "işçilerin öz faaliyeti"nin bu yandaşları, proletaryanın görevleri konusunda kendi darkafalı ve kıt anlayışlarını işçilere dayatan oportünist aydınlardı. Gerçekte Ekonomizmin düşmanları, eski "Iskra"dan kolayca görülebileceği gibi, sosyal-demokrat çalışmanın tek bir yönünü bile ihmal etmemiş veya geri plana itmemiş ve ekonomik mücadeleyi birazcık olsun unutmamışlardı. Fakat onlar aynı zamanda, gündemde duran acil politik sorunları tüm kapsamıyla ortaya koymayı ve işçi partisinin liberal burjuvazinin bir "ekonomik" uzantısına dönüşmesine karşı koymayı becerebilmişlerdir.

Ekonomistler, ekonominin politikanın temelini oluşturduğunu ezbere öğrenmişlerdi ve bunu politik mücadelenin ekonomik mücadeleye indirgenmesi olarak "anlıyorlar"dı. Yeni Iskracılar demokratik devrimin ekonomik temeli bakımından burjuva devrimini içerdiğini ezbere öğrenmişlerdir ve bunu proletaryanın demokratik görevlerini burjuva ılımlılığı derekesine indirmek ve bu sınırlar içinde tutmak gerektiği şeklinde "anlamışlardır", bu *sınırlar* aşılırsa "burjuvazi sırt çevirir"miş. Ekonomistler, çalışmayı derinleştirme, işçilerin öz faaliyeti ve katıksız sınıf politikası paravanası altında, işçi sınıfını liberal-burjuva politikacıların eline *teslim* etmişler, yani Parti'yi nesnel *anlamı* bu olan bir yola sokmuş-

lardı. Yeni Iskracılar aynı paravana altında gerçekte demokratik devrimde proletaryanın çıkarlarını burjuvaziye satıyorlar, yani Parti'yi nesnel anlamı bu olan bir yola sokuyorlar. Ekonomistler, politik mücadelede hegemonyanın sosyal-demokratları değil, bilakis aslında liberalleri ilgilendirdiğini düşünüyorlardı. Yeni Iskracılar ise, demokratik devrimin etkin yönetiminin sosyal-demokratları değil, bilakis aslında demokratik burjuvaziyi ilgilendirdiğini, çünkü proletaryanın önderliğinin ve üstünlük kazanmasının devrimin "kapsamı"nı "daraltacağı"nı sanıyorlar.

Kısacası yeni Iskracılar, Ekonomizmin ardılları olduklarını göstermişlerdir — sadece bu eğilimin 2. Parti Kongresi'nde ortaya çıkmasından dolayı değil, aynı zamanda demokratik devrimde proletaryanın taktik görevleri sorununu koyuş tarzlarıyla da. Onlar da Parti'nin oportünist-aydın kanadını oluşturmaktadır. Örgütlenmede bu kanat aydınların anarşist bireyciliği ile başlamış, ve "süreç olarak dağılma" ile bitirmiştir; Konferans tarafından kabul edilen "tüzük"te, yazın'ın Parti örgütünden ayrılmasını, dolaylı, hatta dört aşamalı seçimleri ve demokratik temsil sistemi yerine Bonapartist referandum sistemini ve parça ile bütün arasında "anlaşma" ilkesini saptamıştır. Parti taktiğinde aynı şekilde eğik bir düzleme girmişlerdir. "Zemstvo Kampanyası Planı"nda[44] Zemstvocular önüne çıkmayı "en yüksek gösteri tipi" olarak göstermişlerdir, çünkü (hem de 9 Ocak'ın arifesinde!) politik sahnede sadece iki aktif güç görüyorlardı: hükümet ve burjuva demokrasisi. İvedi silahlanma görevini, bu doğrudan ve pratik şiarın yerine kendini özsilahlanma ivedi talebiyle donatma çağrısını geçirerek "derinleştirmişler"dir. Silahlı ayaklanmanın, geçici hükümetin ve devrimci-demokratik diktatörlüğün görevlerini şimdi resmi kararlarında çarpıtmış ve iğdiş etmişlerdir. "Burjuvazi sırt çevirmesin diye" — son kararlarının çıkardığı bu son akort, onların yolunun Parti'yi nereye götürdüğüne güçlü bir ışık tutmaktadır.

Rusya'da demokratik devrim sosyo-ekonomik özü bakımından bir burjuva devrimidir. Bu doğru Marksist önermeyi basitçe yinelemek yetmez. Onu anlamak ve politik şiarlar ileri sürerken doğru uygulamak gerekir. Bugünkü, yani kapitalist üretim ilişkileri zemini üzerindeki tüm politik özgürlük, aslında burjuva özgürlüktür. Özgürlük talebi her şeyden önce burjuvazinin çıkarlarını ifade eder. Bu talebi ilk ileri süren, burjuvazi-

nin temsilcileri olmuştur. Onun yandaşları, egemenler olarak, elde edilen özgürlükten her yerde yararlanmış, onu ılımlı ve harfiyen burjuva ölçüsüne indirgemiş ve barış zamanlarında devrimci proletaryanın son derece inceltilmiş, fırtınalı zamanlarda ise vahşice bastırılmasıyla örtüştürmüşlerdir.

Fakat buradan, özgürlük mücadelesini reddetme ya da küçümseme sonucunu ancak darbeci Narodnikler, Anarşistler ve "Ekonomistler" çıkarabilirlerdi. Proletaryaya bu aydın-darkafalı öğretiyi dayatmak ancak hep geçici olarak, onun direnişine rağmen başarılabilmiştir. Proletarya özgürlüğe gereksinimi olduğunu, her ne kadar özgürlük doğrudan burjuvaziyi sağlamlaştırıp örgütleyecek olsa da, özgürlüğe en çok kendisinin gereksinimi olduğunu içgüdüsel olarak hissetmiştir. Proletarya, kurtuluşunu sınıf mücadelesinden vazgeçmekte değil, bilakis onun gelişmesinde, kapsamının, bilinçli yönetiminin, örgütlülük ve kararlılığının yükseltilmesinde bulmayı beklemektedir. Kim politik mücadelenin görevlerini küçümsüyorsa o sosyal-demokratı halkın savunucusu olmaktan çıkarıp bir trade-unionist sekretere dönüştürüyor demektir. Kim demokratik devrimin proleter görevlerini küçümsüyorsa, o sosyal-demokratı, halk devriminin önderi olmaktan çıkarıp, bir serbest işçi birliğinin önderine dönüştürüyor demektir.

Evet, **h a l k** devrimi. Sosyal-demokrasi, gayet haklı olarak, "halk" sözcüğünün burjuva-demokrat istismarına karşı savaşmıştır ve savaşmaktadır. Sosyal-demokrasi, halk içindeki sınıf karşıtlıklarının kavranmayışını bu sözcüğün ardına gizlememeyi talep etmektedir. Proletarya partisinin tam bağımsızlığının mutlak zorunluluğunda ısrar etmektedir. Fakat sosyal-demokrasi "halkı", öncüyü oluşturan sınıfın kendisini öteki sınıflara kapalı tutması, dar sınırlara hapsolması ve faaliyetini dünyanın ekonomik egemenlerinin sırt çevirebilecekleri düşüncesiyle felce uğratması için değil, tersine öncü sınıfın ara sınıfların yarım-gönüllülüğünden, *istikrarsızlığından* ve *kararsızlığından* etkilenmeden ve dolayısıyla da daha büyük bir enerji, daha büyük bir coşkuyla, tüm halkın en önünde tüm halkın davası uğruna mücadele etmesi için "sınıflara" böler!

Demokratik devrimde etkin politik şiarların yerine "sınıflar" sözcüğünün bütün pragmatik biçimlerde çokbilmişçe yinelenmesini koyan bugünkü yeni Iskracıların çoğu kez anlamadıkları da budur işte.

Demokratik devrim burjuvadır. Kara paylaşım ya da "toprak ve özgürlük" şiarı —yıldırılmış, bilinçsiz, ama ışık ve havayı tutkuyla talep eden köylü kitlelerinin bu en yaygın şiarı— burjuvadır. Fakat biz Marksistler, proletaryanın ve köylü kitlelerin gerçek özgürlüğü için burjuva özgürlüğünden ve burjuva ilerlemesinden başka bir yol olmadığını ve olamayacağını bilmek zorundayız. Şu anda, sosyalizme yaklaşmak için, tam politik özgürlük, demokratik cumhuriyet, proletarya ve köylülüğün devrimci-demokratik diktatörlüğünden başka bir araç olmadığını unutmamalıyız. Kayıtsız şartsız, ikirciksiz ve bakışları geriye yönelik olmadan devrimci en ileri ve biricik sınıfın temsilcileri olarak, demokratik devrimin görevlerini tüm halkın önünde mümkün olduğunca geniş kapsamlı, cesaretli ve inisiyatifli bir şekilde ortaya koymalıyız. Bu görevlerin küçümsenmesi teorik olarak Marksizmin bir karikatürü ve onun darkafalı biçimde çarpıtılması demektir; pratik-politik olarak ise bu, devrim davasını, devrimin tutarlı biçimde uygulanınasına kaçınılmaz olarak yan çizecek olan burjuvaziye teslim etmek demektir. Devrimin tam zaferinin yolu üzerindeki zorluklar son derece büyüktür. Elinden geleni yaptığı halde, çabaları yine de gericiliğin direnişi, burjuvazinin ihaneti ve kitlelerin bilinçsizliği yüzünden başarısızlığa uğrarsa, hiç kimse proletaryanın temsilcilerini suçlayamaz. Fakat herkes, ve her şeyden önce de sınıf bilinçli proletarya, sosyal-demokrasi demokratik devrimin devrimci enerjisini ve devrimci coşkusunu zafer korkusuyla ve burjuvazinin devrime sırt çevirebileceği kaygısıyla felce uğratırsa, onu mahkûm edecektir.

Devrimler tarihin lokomotifleridir, der Marx. Devrimler ezilenlerin ve sömürülenlerin bayramıdır. Halk yığınları hiçbir zaman, yeni bir toplumsal düzenin yaratıcıları olarak devrim sırasında olduğu kadar etkin öne atılmazlar. Böyle zamanlarda halk kitleleri, tedrici ilerlemenin dar küçük-burjuva ölçüleriyle değerlendirildiğinde mucizeler yaratma yetisindedir. Fakat böyle zamanlarda devrimci partilerin önderlerinin de görevlerini daha kapsamlı ve daha cesurca ortaya koymaları, şiarlarının devrimci kitlelerin inisiyatifinin önünde gitmesi, onların yolunu aydınlatması, onlara demokratik ve sosyalist idealimizi bütün görkemi ve güzelliği içinde göstermesi ve tam, mutlak ve tayin edici zafere giden en kısa, en doğrudan yolu göstermesi zorunludur. Devrimden ve dolaysız yol-

dan duydukları korkuyla dolambaçlı ve gizli yollar, uzlaşma yolları aramayı, "Osvobojdeniye" etrafında toplanmış burjuvazinin oportünistlerine bırakalım. Eğer zorla bu yollardan geçmeye zorlanacak olursak, günlük küçük çalışmalarda da görevlerimizi yerine getirecek durumda olacağız. Fakat bırakın önce amansız mücadele yol seçimi sorununu karara bağlasın! Kitlelerin olağanüstü enerjisini ve devrimci coşkusunu doğrudan ve tayin edici yol uğruna amansız ve özverili mücadelesi için kullanmayacak olursak, devrime ihanet etmiş oluruz. Bırakalım burjuva oportünistleri, korkakça, gelecekteki gericiliği düşünsünler. İşçiler ne gericiliğin korkunçluğu ne de burjuvazinin devrime sırt çevireceği düşüncesinden korkmayacaklardır. İşçiler uzlaşma beklemiyorlar, sadaka istedikleri de yok; onlar gerici güçlerin acımasızca ezilmesi için çaba gösteriyorlar, yani **proletarya ve köylülüğün devrimci-demokratik diktatörlüğü için.**

Hiç kuşkusuz, fırtınalı bir zamanda Parti gemimizi, işçi sınıfının sömürücüleri tarafından acılı ve yavaş ezilmesi anlamına gelen liberal ilerlemenin dalgasız sularında "yol alındığı" zamanlardakinden daha büyük tehlikeler bekliyor. Hiç kuşkusuz, devrimci-demokratik diktatörlüğün görevleri, "aşırı muhalefet" ve salt parlamenter mücadele görevlerinden bin kez daha zor ve karmaşıktır. Fakat bugünkü devrimci durumda, durgun denizde yol almayı ve tehlikesiz "muhalefet" yolunu bilinçli olarak tercih edebilenler, iyisi mi bir süre için sosyal-demokrat çalışmadan uzaklaşsınlar, devrimin sonucunu beklesinler, bayram geçip günlük yaşam yeniden başlayasıya kadar beklesinler, yani kendi dar rutin standartlarının böyle iğrençe bir akortsuz nota ve işçi sınıfının görevlerini böylesine sakatlamak demek olmadığı zamana kadar beklesinler.

Tüm halkın ve özellikle de köylülüğün başında —tam özgürlük için, tutarlı demokratik devrim için, cumhuriyet için! Tüm emekçilerin ve sömürülenlerin başında— sosyalizm için! Devrimci proletaryanın politikası gerçekte bu olmalıdır, devrim zamanında her taktik sorunun çözümünü ve işçi partisinin atacağı her pratik adımı belirleyecek ve ona baştan sona nüfuz edecek sınıf şiarı bu olmalıdır.

SONSÖZ*

Bir Kez Daha "Osvobojdeniye" Eğilimi, Bir Kez Daha Yeni "Iskra" Eğilimi

3— Diktatörlüğün Kaba-Burjuva Konuluşu ve Diktatörlük Üzerine Marx'ın Görüşü

Mehring, kendisi tarafından yayımlanan Marx'ın 1848 yılına ait "Neue Rheinische Zeitung"daki makalelerine düştüğü notlarda, burjuva yazınının bu gazeteye, başka şeylerin yanında, "demokrasiyi gerçekleştirmenin biricik aracı olarak derhal bir diktatörlüğün kurulmasını talep etmiş" olma suçlaması getirdiğini söylemektedir (Marx ve Engels, "Miras", 2. baskı, cilt III, s. 53). Kaba-burjuva görüş açısından diktatörlük kavramı ve demokrasi kavramı birbirini dışlar. Sınıf mücadelesi teorisini kavramayan ve politik arenada burjuvazinin çeşitli çevre ve mahfellerinin küçük boğuşmalarını görmeye alışmış olan burjuva, diktatörlükten, tüm demokratik özgürlüklerin ve garantilerin ortadan kaldırılmasını, her türlü zorbalığı, diktatörün kişisel çıkarları uğruna iktidarın kötüye kullanılmasını anlar. "Proletari" ve "Vperyod"un diktatörlük şiarına düşkünlüklerini, Yeni "Iskra"daki "yeni sefer"inin sonunda, Lenin'in "tutkuyla şansını denemek istemesi" ile açıklayan ("Iskra" No. 103, sayfa 3, 2. sütun) Martinov'umuzda da özünde tam da bu kaba-burjuva bakış açısı sırıtmaktadır. Martinov'a sınıfın diktatörlüğü ile kişinin diktatörlüğü arasındaki farkı ve demokratik diktatörlüğün görevleri ile sosyalist diktatörlüğün görevleri arasındaki farkı açıklayabilmek için "Neue Rheinische Zeitung"un görüşlerini anımsatmak yararsız olmayacaktır.

> "Bir devrimden sonra —diye yazıyordu 14 Eylül 1848 tarihli "Neue Rheinische Zeitung"— her geçici devlet durumu bir diktatörlüğü, hem de enerjik bir diktatörlüğü gerektirir. Baştan beri Camphausen'i" (18 Mart 1848'den sonra Prusya başbakanı) "diktatörce davranmamakla, eski kurumların kalıntılarını derhal ezip ortadan kaldırmamakla suçladık. Yani

* *Buraya sonsözün sadece 3. bölümünü aldık. —Alm. Red.*

> Bay Camphausen anayasal düşlerle oyalanırken, yenik parti (yani gerici parti) bürokrasi ve ordu içinde konumunu güçlendirdi, hatta yer yer açık mücadeleye bile girişti."

> "Gazete burada" — diyor Mehring haklı olarak — "Camphausen hükümeti konusundaki uzun incelemelerinde ayrıntılı biçimde gerekçelendirdiği şeyleri birkaç cümlede özetlemektedir."

Marx'ın bu sözleri bize ne anlatıyor? Bir Geçici Devrimci Hükümetin diktatörce davranmak **z o r u n d a** olduğunu (diktatörlük şiarını reddeden "Iskra"nın kesinlikle anlayamadığı bir düşüncedir bu); bu diktatörlüğün görevinin eski kurumların kalıntılarını ortadan kaldırmak olduğunu (RSDİP 3. Kongre kararında karşı-devrimle mücadele hakkında açıkça vurgulanan ve yukarıda da gösterildiği gibi Konferans kararında atlanan şeyi) anlatıyor. Üçüncü ve son olarak bu sözlerden, Marx'ın devrim ve açık içsavaş döneminde "anayasal hayalleri" yüzünden burjuva demokratlarına şiddetle saldırdığını anlıyoruz. Bu sözlerin anlamı 6 Haziran 1848 tarihli "Neue Rheinische Zeitung"daki makalede özellikle çarpıcı biçimde görülmektedir.

> "Bir Kurucu Ulusal Meclis, —diye yazıyordu Marx— her şeyden önce aktif, devrimci-aktif bir meclis olmalıdır. Frankfurt'taki Meclis ise parlamenter alıştırmalarla iştigal ediyor ve bırakıyor hükümet istediğini yapsın. Varsayalım ki bu allame meclis, derin derin düşündükten sonra, en iyi gündemi ve en iyi anayasayı bulmayı başardı, hükümet bu arada süngüyü gündeme getirdikten sonra, en iyi gündem ve en iyi anayasa neye yarar?"

Diktatörlük şiarının anlamı işte budur. Bu sözlerden Marx'ın, "bir Kurucu Meclis örgütleme kararı"nı tayin edici bir zafer sayan ya da partiyi "aşırı muhalefet partisi olarak kalmaya" çağıran kararlara karşı tutumunun ne olacağı kestirilebilir.

Büyük sorunlar halkların yaşamlarında ancak şiddet yoluyla çözülür. Şiddete, iç savaşa genellikle ilk olarak gerici sınıflar başvurmuş ve "gündeme süngüleri getirmişlerdir"; Rus otokrasisinin yaptığı gibi ve 9 Ocak'tan bu yana her yerde sistematik biçimde ve inatla uygulamayı sürdürdüğü gibi. Fakat böyle bir durum ortaya çıkar çıkmaz, politik gündemin birinci maddesini süngüler oluşturmaya başlar başlamaz ve ayaklanmanın zorunlu ve ivedi bir hal aldığı anlaşılır anlaşılmaz, bütün anayasal hayallerin ve parlamenter alıştırmaların, burjuvazinin devrime iha-

netini gizleyen, burjuvazinin devrime "sırt çevirmesini" gizleyen örtüler olduğu görülür. Ve o zaman gerçekten devrimci sınıf, *tam* da diktatörlük şiarını atmak zorundadır.

Diktatörlüğün görevleri sorunu üzerine Marx, "Neue Rheinische Zeitung"da şunları yazıyordu:

> "Onun (Ulusal Meclis'in) zamanı geçmiş hükümetlerin gerici aşırılıklarına karşı her yerde diktatörce davranması yeterdi, ve karşısında bütün süngülerin ve dipçiklerin paramparça olacağı kamuoyunun gücünü kazanacaktı... Ama bu meclis Alman halkını ardından sürükleyeceğine ya da onun ardından sürükleneceğine, halkın canını sıkmaktadır."

Marx'ın görüşüne göre ulusal meclis şunları yapmakla yükümlüydü:

> "Almanya'nın fiilen varolan durumundan halk egemenliği ilkesine ters düşen her şeyi çıkarıp atmak" ve sonra "devrimin kazanımlarını, halk egemenliğini bütün saldırılara karşı güvence altına almak için, üzerinde durduğu devrimci zemini korumak."

Dolayısıyla, Marx'ın 1848 yılında devrimci hükümetin ya da diktatörlüğün önüne koyduğu görevler, içeriği itibariyle her şeyden önce bir **d e m o k r a t i k** devrimdi: karşı-devrime karşı savunma ve halk egemenliği ile bağdaşmayan her şeyin gerçekten ortadan kaldırılması. Bu da devrimci-diktatörlükten başka bir şey değildir.

Devam edelim: Marx'ın görüşüne göre bu görevleri (halkın egemenliği ilkesini fiiliyatta eksiksiz uygulamak ve karşı-devrimin saldırılarını püskürtmek) hangi sınıflar gerçekleştirebilirdi ve gerçekleştirmek zorundaydı? Marx "halk"tan söz ediyor. Fakat Marx'ın "halk"ın birliği ve halk içinde sınıf mücadelesinin olmadığına dair küçük-burjuva hayallere karşı daima amansızca mücadele ettiğini biliyoruz. "Halk" sözcüğüyle Marx, sınıf çelişkilerinin üstünü örtmez, bilakis devrimi sonuna kadar götürebilecek belli unsurları bu kavram altında toparlardı.

Berlin proletaryasının 18 Mart'taki zaferinden sonra —diye yazıyordu "Neue Rheinische Zeitung"— devrimin iki türlü sonucu görüldü:

> "... bir yanda halkın silahlanması, dernek kurma hakkı, halk egemenliğinin fiilen kazanılması; öte yanda monarşinin ve Camphausen-Hansemann hükümetinin, yani büyük-burjuvazinin temsilcilerinin hükümetinin korunması.

Böylece devrim, birbirinden kaçınılmaz olarak uzaklaşmak zorunda olan iki sonuçlar dizisi ortaya çıkardı. Halk zafer kazanmış, kesin demokratik nitelikte özgürlükler elde etmişti, fakat dolaysız egemenlik kendi eline değil, büyük burjuvazinin eline geçmişti. Kısacası, devrim tamamlanmamıştı. Halk, bir büyük burjuva hükümetine izin vermişti, ve büyük burjuvalar eğilimlerini derhal, eski Prusya soylularına ve bürokrasiye bir ittifak önererek kanıtladılar. Arnim, Canitz, Schwerin hükümete katıldılar.

Evvelden beri anti-devrimci olan büyük burjuvazi, halktan, yani işçilerden ve demokratik burjuvaziden duyduğu korkuyla, gericilikle bir savunma ve saldırı ittifakı kurdu." (Altını biz çizdik.)

Böylece, sadece "bir Kurucu Meclis örgütleme kararı" değil, *hatta bu* meclisin fiilen toplanması bile devrimin tayin edici zaferi için yeterli değildir! Hatta silahlı mücadelede kısmi bir zaferden sonra bile (Berlinli işçilerin 18 Mart 1848'de askeri birlikler karşısında sağladığı zafer) "bitmemiş", "tamamlanmamış" bir devrim olanaklıdır. Peki, devrimin tamamlanması neye bağlıdır? Dolaysız egemenliğin kimin eline geçtiğine bağlıdır: Petrunkyeviç ve Rodiçev'in, demek istiyordum ki: Camphausen ve Hansemann'ın eline mi, yoksa **halkın**, yani işçilerin ve demokratik burjuvazinin eline mi. Birinci durumda burjuvazi iktidara sahip olacaktır, proletarya ise "eleştiri özgürlüğü"ne, "aşırı muhalefet partisi olarak kalma" özgürlüğüne. Bu durumda burjuvazi zaferin hemen ardından gericilikle ittifak yapacaktır (örneğin Petersburg işçileri sokak savaşında sadece kısmi bir zafer kazanıp hükümeti kurma işini Bay Petrunkyeviç ve ortaklarına bıraktıklarında kaçınılmaz olarak Rusya'da da aynı şey olacaktır). İkinci durumda bir devrimci-demokratik diktatörlük, yani devrimin tayin edici zaferi mümkün olacaktır.

Şimdi sorun, Marx'ın, büyük burjuvaziden farklı olarak, işçilerle birlikte halk olarak adlandırdığı "demokratik burjuvazi"den ne anladığını daha tam bir şekilde formüle etmektir.

Bu soruna açık yanıtı 29 Temmuz 1848 tarihli "Neue Rheini sche Zeitung"un makalesindeki şu pasaj vermektedir:

"... 1848 Alman Devrimi 1789 Fransız Devrimi'nin sadece bir parodisidir. Bastil'in zaptedilmesinden üç hafta sonra, 4 Ağustos 1789'da, Fransız halkı bir günde bütün feodal yükümlülüklerin üstesinden geldi.

Mart barikatlarından dört ay sonra, 11 Temmuz 1848'de, feodal yükümlülükler Alman halkının üstesinden gelmiştir, teste Gierke cum Hansemanno.*

1789'un Fransız burjuvazisi, müttefiklerini, köylüleri bir an için yarı yolda bırakmadı. Egemenliğinin temelinin kırda feodalizmin yıkılması, özgür toprak sahibi köylü sınıfının yaratılması olduğunu biliyordu.

1848'in Alman burjuvazisi hiç tereddüt etmeden bu köylülere, onlar olmadan soylulara karşı güçsüz kalacağı aynı kandan, aynı candan en doğal müttefiklerine ihanet etmiştir.

(Yanıltıcı) tazminat maskesi altında feodal hakların sürdürülmesi, pekiştirilmesi — işte 1848 Alman Devrimi'nin sonucu budur. Dağın doğurduğu fare budur işte!"

Bu bize dört önemli tez veren çok öğretici bir pasajdır: 1. Tamamlanmamış Alman Devrimi, tamamlanmış Fransız Devrimi'nden, burjuvazinin sadece genelde demokrasiye değil, özelde köylülüğe de ihanet etmesiyle ayrılır. 2. Demokratik devrimin tam olarak gerçekleştirilmesinin temelini bir özgür köylüler sınıfının yaratılması oluşturur. 3. Böyle bir sınıfın yaratılması, feodal yükümlülüklerin ortadan kaldırılması ve feodalizmin yıkılması demektir, ama henüz kesinlikle bir sosyalist devrim anlamına gelmez. 4. Köylüler burjuvazinin —yani onlar olmadan demokratik burjuvazinin gericilik karşısında "iktidarsız" kalacağı— "en doğal" müttefikleridir.

Somut ulusal özelliklerin ilgili çeşitliliği dikkate alındığında ve feodalizmin yerine serflik konduğunda, tüm bu tezler 1905 Rusyası'na tamamen uygulanabilirdir. Almanya deneyiminden çıkarılan ve Marx tarafından aydınlatılan derslere dayanarak, devrimin tayin edici zaferi için şu

* *"Gierke ve Hansemann tanıktırlar." Hansemann büyük burjuvazinin partisini temsil eden bir bakandı (yani Prusyalı bir Trubetskoi ya da Rodiçev, ya da benzeri). Gierke ise Hansemann hükümetinde tarım bakanıydı ve "feodal yükümlülüklerin" "tazminatsız" "kaldırılması" için "yürekli" bir plan hazırlamıştı. Gerçekte ise, küçük ve önemsiz yükümlülükleri kaldırırken, önemli yükümlülükler için tazminatları koruyor ya da bedel getiriyordu. Gierke "köylü toprak mülkiyetinin genişlemesini" talep eden, ama çiftlik beylerine zarar vermek istemeyen Rus Kablukov, Manuilov, Herzenstein ve benzeri türünden burjuva-liberal bir köylü dostuydu.*

şiardan başka bir şiara ulaşılamayacağına hiç kuşku yoktur: proletarya ve köylülüğün devrimci-demokratik diktatörlüğü. Marx'ın 1848 yılında direnişe geçen gericilerin ve hain burjuvazinin karşısına koyduğu "halk"ın temel ögelerini proletarya ve köylülüğün oluşturduğuna hiç kuşku yoktur. Ve hiç kuşkusuz Rusya'da da liberal burjuvazi ve Kurtuluş Birlikçisi beyler köylülüğe ihanet ediyorlar ve edeceklerdir, yani sahte bir reformla kendilerini kurtarıp, büyük toprak sahipleriyle köylülük arasındaki tayin edici savaşta toprak sahiplerinin tarafına geçeceklerdir. Sadece proletarya, bu mücadelede köylüleri sonuna kadar destekleyecek durumdadır. Son olarak, Rusya'da da köylü mücadelesinin başarısının, yani tüm toprak ve arazinin köylülere geçmesinin, tam bir demokratik devrim anlamına geleceğine ve tamamlanmış devrimin sosyal dayanağı olacağına, ama bunun hiçbir zaman bir sosyalist devrim, ya da küçükburjuva ideologlarının, Sosyal-Devrimcilerin sözünü ettiği "toplumsallaştırma" anlamına gelmeyeceğine hiç kuşku yoktur. Köylü ayaklanmasının başarısı ve demokratik devrimin zaferi, demokratik cumhuriyet zemini üzerinde sosyalizm uğruna gerçek ve tayin edici mücadele için yolu daha yeni açacaktır. Toprak sahibi sınıf olarak köylülük bu mücadelede, burjuvazinin demokrasi uğruna mücadelede şimdi oynamakta olduğu aynı haince, sallantılı rolü oynayacaktır. Bunu unutmak, sosyalizmi unutmak demektir, proletaryanın gerçek çıkar ve görevleri hakkında kendi kendisini ve başkalarını aldatmak demektir.

Marx'ın 1848 yılına ait görüşlerini aktarırken herhangi bir eksik yan bırakmamak için, o zamanın Alman sosyal-demokrasisi (ya da o zamanın diliyle konuşacak olursak, proletaryanın komünist partisi) ile bugünün Rus sosyal-demokrasisi arasındaki özsel bir farkı belirtmek gerekir. Sözü Mehring'e bırakalım:

> "... Neue Rheinische Zeitung politik araneya 'demokrasi organı' olarak çıkmıştı, ve çalışmalarına egemen olan ana çizgi ne kadar belli olsa da, önceleri burjuvaziye karşı proletaryanın çıkarlarını savunmaktan çok, otokrasiye ve feodalizme karşı burjuva devriminin çıkarlarını savundu. Devrim yıllarındaki özel işçi hareketi hakkında onun sütunlarında pek az şey bulunur, fakat bu gazetenin yanı sıra Moll ve Schapper'in yönetimi altında haftada iki kez Köln İşçi Birliği'nin özel bir organının çıktığı da unutulmamalıdır. Fakat her halükârda 'Neue Rheinische Zeitung'un o günkü Alman işçi

hareketine ne kadar az ilgi gösterdiği günümüz okurunun gözüne çarpmaktadır; bu hareketin en yetenekli beyni Stephan Born, Paris ve Brüksel'de Marx ve Engels'in öğrencisi olmasına ve o sırada gazetenin Berlin muhabirliğini yapıyor olmasına rağmen. Born anılarında, Marx ve Engels'in kendisinin yürüttüğü işçi ajitasyonunu onaylamadıklarını gösterir tek sözcük etmediklerini söylüyor; fakat Engels'in daha sonradan yaptığı açıklamalar, kendilerinin bu ajitasyonun en azından yöntemleri konusunda hoşnutsuzluk duymuş olabileceklerini göstermektedir. Marx ve Engels, Born'un Almanya'nın büyük kesiminde proletaryanın henüz tam olarak gelişmemiş bilincine, Komünist Manifesto karşısında savunulamayacak bazı ödünler vermek zorunda kalmış olması bakımından, hoşnutsuzluk göstermekte haklılardı: Born'un ajitasyonu her şeye rağmen nispeten çok yüksek bir düzeyde tutabilmiş olması bakımından, hoşnutsuzluk göstermekte haksızlardı... Hiç kuşkusuz Marx ve Engels, işçi sınıfının en önemli çıkarının öncelikle burjuva devriminin olabildiğince ileriye götürülmesinde olduğu yolundaki düşüncelerinde tarihsel ve politik açıdan haklılardı... Bütün bunlara rağmen Nisan 1849'da özgül bir işçi örgütü kurulması ve özellikle Doğu Elbe proletaryası tarafından hazırlanan işçi kongresine katılma kararı almaları, işçi hareketinin temel içgüdüsünün, en parlak düşünürlerin düşüncelerini bile nasıl düzeltebildiğine ilginç bir kanıttır."

Demek ki Marx ve Engels, ancak Nisan 1849'da, devrimci gazetenin çıkmaya başlamasından neredeyse bir yıl sonra ("Neue Rheinische Zeitung" 1 Haziran 1848'de yayınlanmaya başladı), özel bir işçi örgütünden yana olduklarını açıklamışlardır! O zamana kadar bir işçi sınıfı partisiyle herhangi bir örgütsel bağı olmayan bir "demokrasi organı"nı yönetiyorlardı! Bugünkü bakış açımızdan korkunç ve inanılmaz gelen bu olgu, o zamanın Alman Sosyal-Demokrat Partisi ile bugünkü Rusya Sosyal-Demokrat İşçi Partisi arasında ne kadar büyük bir fark olduğunu açıkça göstermektedir. Bu olgu bize, Alman demokratik devriminde (1848 yılında Almanya'nın hem ekonomik hem de politik bakımdan geriliği yüzünden — devlet bütünlüğünün olmayışı) hareketin proleter karakter çizgilerinin, proleter akımın ne kadar az dile geldiğini göstermektedir. Proletaryanın bağımsız bir parti örgütünün gerekliliğine dair Marx'ın bu döneme ve biraz daha ileri döneme ait açıklamaları değerlendirilirken bu unutulmamalıdır. Marx ancak demokratik devrimin deneyiminden ve neredeyse bir yıl sonra bu sonucu çıkarmıştır; Almanya'da tüm ortam o sıralar böylesine dargörüşlü ve küçük-burjuvacaydı. Bizim

için bu sonuç, çoktan beri sabit olan, uluslararası sosyal-demokrasinin yarım yüzyıllık deneyiminden çıkarılan, Rusya Sosyal-Demokrat İşçi Partisini ona dayanarak örgütlemeye **başladığımız** bir bilgidir. Bizde örneğin proletaryanın devrimci gazetelerinin proletaryanın sosyal-demokrat partisi dışında durmaları, ya da bunların bir an için de olsa basitçe "demokrasi organları" olarak ortaya çıkabilmeleri söz konusu olamaz.

Fakat Marx ile Born arasında pek az görülmeye başlayan karşıtlık, bizde devrimimizin demokratik akışı içerisinde proleter akımın güçlü biçimde ortaya çıktığı oranda, çok daha gelişmiş biçimde mevcuttur. Mehring, Marx ve Engels'in Stephan Born'un yaptığı ajitasyon konusunda olası bir hoşnutsuzluğundan söz ederken çok yumuşak ve kaçamaklı bir dil kullanmıştır. Engels'in 1885'te Born hakkında ("Köln Komünist Davası Üzerine Açıklamalar"a Önsözde, 1885 Zürih) söylediklerini buraya aktarıyoruz:

> "Fakat (Komünistler) Birliği'nin devrimci faaliyetin mükemmel bir okulu olduğu kanıtlandı." "... aşırı-demokratik hareketin başında her yerde Birlik üyeleri bulunuyordu." "... Brüksel ve Paris'te Birliğin etkin üyesi olarak faaliyet gösteren mürettip Stephan Born, Berlin'de, epeyce yaygınlaşan ve 1850'ye kadar varlığını sürdüren bir İşçi Kardeşliği kurdu. Son derece yetenekli olan ama politik bir şahsiyet olma konusunda çok acele davranan bu genç adam, bir kalabalık meydana getirebilmek için olur olmaz adamlarla kardeşlik kurdu, ve birbiriyle çelişen eğilimlere birlik, kargaşaya ışık getirebilecek bir adam kesinlikle değildi. O nedenle derneğin resmi açıklamalarında, Komünist Manifesto'da temsil edilen görüşler de, lonca anıları, lonca hevesleri, Louis Blanc, Proudhon kırıntıları, himayecilik vs. ile karmakarışık bir halde bulunuyordu; kısacası, herkes için herşey olmak istenmişti. **Özellikle grevler, sendikalar, üretim kooperatifleri kuruldu, ama asıl meselenin, böyle şeylerin kalıcı olarak gerçekleşebilmesi için, her şeyden önce alanın ilk olarak politik zaferlerle ele geçirilmesi olduğu unutuldu.** (a.b.ç.) Sonra gericiliğin zaferleri Kardeşlik'in önderlerine doğrudan devrim mücadelesine katılma zorunluluğunu hissettirdiğinde, çevrelerinde toplanan dağınık kalabalık tarafından elbette yarı yolda bırakıldılar. Born 1849 Dresden Mayıs ayaklanmasına katıldı ve şans eseri kurtuldu. Fakat İşçi Kardeşliği, proletaryanın büyük politik hareketi karşısında, büyük ölçüde kâğıt üzerinde var olan ve

gericiliğin ancak 1850'de, şubelerini ise daha sonraki yıllarda kapatma gereksinimi duyduğu oldukça tali bir rol oynayan ayrı bir birlik çıktı. Asıl adı Buttermilch olan Born, politik bir kişilik değil, Marx'ı lonca diline çevirmeyi artık bırakıp, yumuşak başlı Renan'ı kendi yapmacık Almancasına çeviren küçük bir İsviçreli profesör oldu."

Engels demokratik devrimde sosyal-demokrasinin iki taktiğini işte böyle değerlendiriyordu!

Yeni Iskracılarımız da öylesine akılsızca bir gayretle "Ekonomizm"i hedefliyorlar ki, "gerçeği gördükleri" için monarşist burjuvazinin övgüsünü hakediyorlar. Onlar da etraflarında ne idüğü belirsiz bir kalabalık topluyor, "Ekonomistler"in sırtını sıvazlayıp, geri kitleleri "öz faaliyet", "demokratizm", "özerklik" vs. şiarları ile tavlıyorlar. Onların işçi birlikleri de çoğu kez sadece, hilekâr yeni "Iskra"nın sütunlarında varlık sürdürüyor. Onların şiarları ve kararları da "proletaryanın büyük politik hareketi"nin görevlerinin aynı şekilde anlaşılmadığını gösteriyor.

Haziran-Temmuz 1905

DEVRİMİN SAFHALARI, YÖNÜ VE PERSPEKTİFLERİ[45]

1— İşçi hareketi RSDİP önderliğinde proletaryayı bir çırpıda daha yüksek bir aşamaya yükseltir ve liberal burjuvaziyi **uyandırır:** 1895—1901/02.

2— İşçi hareketi açık politik mücadeleye geçer ve liberal ve radikal burjuvazinin ve küçük-burjuvazinin politik bakımdan uyanmış kesimlerini kendine **bağlar:** 1901/02—1905.

3— İşçi hareketi açık **devrime** başlarken, liberal burjuvazi artık Anayasacı-Demokratik Parti'de birleşmiştir ve çarlıkla anlaşarak devrimi durdurmayı düşünür: fakat burjuvazinin ve küçük-burjuvazinin **radikal** unsurları **devrimi sürdürmek amacıyla** proletaryayla ittifaka meyillidirler: 1905 (özellikle sonlarına doğru).

4— İşçi hareketi, liberaller pasif beklerken, **köylülüğün,** artı radikal, cumhuriyetçi aydınların ve kentlerde küçük-burjuvazinin ilgili kesimlerinin desteğiyle **demokratik** devrimde zafere ulaşır. Köylü ayaklanması zafer kazanır, çiftlik beylerinin iktidarı kırılır.

("Proletarya ve köylülüğün devrimci-demokratik diktatörlüğü.")

5— Üçüncü dönemde bekleyen, dördüncü dönemde pasif kalan liberal burjuvazi, artık açıkça karşı-devrimci olur ve proletaryanın elinden devrimin kazanımlarını almak için örgütlenir. Köylülüğün tüm zengin kesimi ve orta köylülerin önemli bir bölümü de "akıllanır", sakinleşir ve proletarya ile, proletaryaya sempati duyan yoksul köylülerin elinden iktidarı almak için karşı-devrime yönelir.

6— Beşinci dönemde ortaya çıkan koşullar temelinde, yeni bir kriz ve yeni bir mücadele büyür ve alevlenir, burada proletarya artık sosyalist

devrimin çıkarları doğrultusunda demokratik kazanımların korunması için mücadele eder. **E ğ e r A v r u p a ' n ı n s o s y a l i s t p r o l e t a r y a s ı** Rus proletaryasına yardıma gelmezse, bu mücadele tek başına Rus proletaryası için nerdeyse umutsuz ve yenilgisi de, tıpkı 1849/50 yıllarında Alman devrimci partisinin yenilgisi gibi, ya da 1871 yılında Fransız proletaryasının yenilgisi gibi kaçınılmaz olacaktır.

Bu safhada liberal burjuvazi ve zengin köylüler (ve orta köylülerin bir kısmı) karşı-devrimi örgütlüyorlar. Rus proletaryası **a r t ı** Avrupa proletaryası ise devrimi örgütlüyor.

Bu koşullar altında Rus proletaryası ikinci bir zafer kazanabilir. Artık mesele umutsuz değildir. İkinci zafer **A v r u p a ' d a s o s y a l i s t d e v r i m** olacaktır.

Avrupalı işçiler bize "nasıl yapıldığını" gösterecekler ve sonra biz onlarla birlikte sosyalist devrimi yapacağız.

1906 başlarında yazılmıştır.

II

1905-1907 DEVRİMİ'NDE TARIM VE KÖYLÜ SORUNU

SOSYAL-DEMOKRASİNİN KÖYLÜ HAREKETİYLE İLİŞKİSİ

Rusya'da bugünkü demokratik devrimde köylü hareketinin olağanüstü büyük önemi tüm sosyal-demokrat basında defalarca açıklanmıştır. Rusya Sosyal-Demokrat İşçi Partisi'nin 3. Kongresi bilindiği gibi bu soruna ilişkin olarak sınıf bilinçli proletaryanın tüm partisinin tam da bugünkü köylü hareketiyle ilgili olarak faaliyetini daha sıkı biçimde saptamak ve her yerde aynı kılmak için özel bir karar almıştır. Bu karar daha önceden hazırlanmış olmasına rağmen (ilk taslak "Vperyod"un 11. sayısında bu yılın 23 (10) Mart'ında* yayınlanmıştı), tüm Rusya sosyal-demokrasisinin varolan kesin görüşlerini formüle etmek için çaba sarfeden Kongre tarafından titizlikle hazırlanmış olmasına rağmen — tüm bunlara rağmen karar Rusya'da faaliyet gösteren bir dizi yoldaşta kuşkulara yol açtı. Saratov Parti Komitesi oybirliğiyle bu kararı kabul edilemez ilan etti (bkz. "Proletari" No: 10). Ne yazık ki o zaman ifade ettiğimiz, bu hükmün izahatının gönderilmesi dileğimiz şimdiye kadar yerine getirilmedi. Sadece, Saratov Komitesi'nin, yeni-Iskracı Konferansın tarım kararını da kabul edilemez ilan ettiğini biliyoruz. Yani Komite ne iki kararda ortak olan, ne de iki kararı birbirinden ayıran şeyden hoşnut kalmamıştır.

Moskovalı bir yoldaşın elimize ulaşan (teksir edilmiş bildiri olarak yayınlanan) mektubu, bu soruna ilişkin yeni malzeme sunmaktadır. Bu mektubu kısaltmadan yayınlıyoruz:

---

* *Bkz. Bütün Eserler, Cilt VII. s. 228; 3. Parti Kongresi üzerine ayrıca bkz. "3. Kongre", "İlk Rus Devriminde Sosyal-Demokrasinin Tarım Programı" makaleleri (elinizdeki ciltte, bölüm 2, madde 1). —**Alm. Red.***

"Merkez Komitesi'ne ve Kırda Faaliyet Yürüten Yoldaşlara Açık Mektup

Yoldaşlar! Moskova Parti Komitesi bölge örgütü köylülük arasında çalışma işine doğrudan koyulmuştur. Böylece bir çalışmanın örgütlenmesi hususunda yetersiz deneyim, Merkezi Rusya köylerinin özel koşulları, ayrıca 3. Kongre'nin bu soruna ilişkin talimatlarının yeterince açık olmayışı ve köylülük içinde çalışma üzerine ne periyodik yayınlarda, ne de genelde Parti yayınlarında neredeyse hiç malzeme bulunmayışı, bizi, gerek ilkesel gerekse de pratik karakterde ayrıntılı talimatlar vermesi dileğiyle MK'ya başvurmak zorunda bırakmıştır. Bölgede çalışan siz yoldaşlardan ise çalışmalarınızda topladığınız pratik deneyimler üzerine bizi bilgilendirmenizi rica ediyoruz.

3. Kongre'nin "Köylü Hareketiyle İlişki Üzerine" kararını okurken duyduğumuz kuşkuları ve burada köylerde uygulamaya başladığımız örgütlenme planını bildirmeyi gerekli görüyoruz.

"§ a) Halkın en geniş kesimleri arasında, sosyal-demokrasinin, köylülüğün durumunu iyileştirmeye uygun bütün devrimci önlemlerini —çiftlik beylerine, devlete, kiliseye, manastırlara ve saraya ait toprakların zoralımı da dahil— en enerjik biçimde desteklemeyi önüne görev olarak koyduğunu propaganda etmek" (RSDİP 3. Kongresi kararından).

Bu paragrafta her şeyden önce, Parti örgütlerinin propagandayı nasıl yürütecekleri ve yürütmeleri gerektiği açık değildir. Propaganda, her şeyden önce, aydınlatılacak olanlarla yakın ilişki içinde olan bir örgütü gerektirir. Kır proletaryası komisyonlarının bu örgüt olup olmayacağı, ya da sözlü ve yazılı propaganda için başka örgütlenme olanaklarının bulunup bulunmadığı sorusu açık kalmıştır.

Aynı şey enerjik bir destek vaadi için de söylenmelidir. Destek, hem de enerjik bir destek, ancak yerel örgütler var olduğunda mümkündür. "Enerjik destek" sorunu bize bir bütün olarak son derece belirsiz gelmektedir. Sosyal-demokrasi, işlenmesi sırasında en yoğun yöntemlerin (makineler, daha gelişmiş ekim vs.) kullanıldığı bu tür çiftlik beylerinin arazilerinin mülksüzleştirilmesini destekleyebilir mi? Bu tür arazilerin küçük-burjuva mülk sahiplerinin —bunların durumu bir iyileştirmeyi ne kadar önemli gösterirse göstersin— mülkiyetine geçmesi, böyle bir çiftliğin kapitalist gelişmesi anlamında bir geri adım anlamına gelmektedir. Ve sosyal-demokratlar olarak bizler, görüşümüzce, "destek"le ilgili bu maddeye şu kaydı eklemek zo-

rundayız: "Eğer bu arazilerin köylü (küçük-burjuva) toprak mülkiyeti yararına kamulaştırılması, kamulaştırılacak arazilerin mevcut işlenmesinden daha yüksek bir gelişme biçimi anlamına geliyorsa."

Ayrıca:

"§ d) Kır proletaryasının bağımsız örgütlenmesine, Sosyal-Demokrat Parti'nin bayrağı altında kent proletaryasıyla kaynaşmasına ve kır proletaryasının temsilcilerinin köylü komitelerine seçilmelerine dikkat etmek."

Bu paragrafın son bölümü kuşku yaratıyor. Mesele şudur: örneğin "Köylü Birliği" gibi burjuva-demokratik örgütlerle, Sosyal-Devrimciler gibi gerici-ütopyacı örgütler, köylülüğün hem burjuva, hem de proleter unsurlarını kendi bayrakları altında toplamaktadırlar. Eğer kır proletaryası örgütlerimizin temsilcilerini bu tür "köylü" komitelerine gönderirsek, kendi kendimizle, blok vs. üzerine düşüncelerimizle çelişmiş oluruz.

Görüşümüzce burada da düzeltmeler, hem de ciddi düzeltmeler gereklidir.

Bunlar 3. Kongre kararına ilişkin birkaç nottur. Dileğimiz, bunların mümkün olduğunca çabuk ve mümkün olduğunca ayrıntılı incelenmesidir.

Bölge örgütümüz içerisinde bir "kır" örgütü planına gelince, 3. Kongre kararında hiç mi hiç değinilmeyen koşullar altında çalışmak zorundayız. Her şeyden önce, faaliyet bölgemizin —Moskova vilayeti ve komşu vilayetlerin sınır kazaları—, köylü ev endüstrisinin nispeten zayıf gelişmiş olduğu ve s a d e c e tarımla uğraşanların nüfusun son derece küçük bir bölümünü oluşturduğu öncelikle endüstriyel bir bölge olduğu söylenmelidir. Büyük küçük uzak köylere dağılmış 500-1000 işçi çalıştıran küçük fabrikaların yanında 10.000–15.000 işçinin çalıştığı dev işletmeler var. Bu koşullar altında sosyal-demokrasinin burada son derece uygun bir faaliyet sahaşı bulabileceği sanılabilir, ama gerçeklik, bu tür kuşbakışı varsayımların eleştiriye dayanmadığını kanıtlamaktadır. Bizim "proletarya"mız, büyük çoğunluğu itibariyle, bazı fabrikalar 40 -50 yıldır var olmasına rağmen, bugüne kadar topraktan kurtulamamıştır. "Köy" onun belleğinde öyle bir yer tutmuştur ki, "katıksız proletarya" içinde kollektif çalışma sürecinin yarattığı psikolojik ve diğer koşullar bizim proletaryamız içinde gelişememektedir. Bizim "proleterler"imizin tarımı bazı melez biçimler gösterir. Fabrikada çalışan bir dokumacı, kendi küçücük parselini işletmek için bir yanaşma tutar. Aynı küçük toprak parçasında (eğer bir fabrikada işçi değilse) karısı, çocukları, yaşlılar, sakatlar çalışır, yaşlandığında ya da sakatlandığında, ya da uygunsuz ve güvenilmez davranışları nedeniyle işten atıldığında kendisi de burada çalışacaktır. Böyle "prole-

terler"i proleter olarak tanımlamak zordur. Ekonomik durumları itibariyle yoksuldurlar. İdeolojileri itibariyle ise — küçük-burjuva. Cahil ve tutucudurlar. "Kara Yüzler"in unsurları bunlar arasından çıkmaktadır. Fakat son zamanlarda bunların benlik duyguları da uyanmaya başlamıştır. Onları "katıksız" proletaryaya bağlayan bağların yardımıyla bu cahil kitleyi yüzyıllar süren uykusundan —başarıyla— uyandırıyoruz. Bağlar daha sıklaşıyor, yer yer sağlamlaşıyor, etkimiz altına giren bu yoksullar hem fabrikalarda, hem de kırda ideolojimizi benimsiyorlar. Ve biz "saf" proleter olmayan çevrelerde örgütler kurulmasının ortodoks bakış açısına aykırı olmadığına inanıyoruz. Başka bir çevremiz yok ve sadece kır "proletarya"sını örgütleme ortodoks bakış açısında ısrarlı olursak, örgütümüzü ve bize yakın örgütleri dağıtmak zorunda kalacağız. Çiftlik sahipleri tarafından ihmal edilmiş tarım arazisinin bütün müştemilatıyla birlikte ya da rahipler tarafından uygun biçimde işlenmeyen manastır arazilerinin kamulaştırılması talebine karşı mücadele etmemizin zor olacağını biliyoruz. "Demokratik" monarşist fraksiyondan (böyle bir fraksiyon Ruza mıntıkasında vardır) "Köylü" Birliği'ne kadar burjuva demokrasisinin "yoksulları" etkileme konusunda bizimle mücadele edeceklerini biliyoruz, fakat biz bu yoksulları onlara karşı hazırlayacağız. Yoksullardan sosyal-demokrat komiteler oluşturmak ve sağlamlaştırmak için çevredeki tüm sosyal-demokrat güçlerden, gerek aydınların, gerekse de sanayi proletaryasının güçlerinden yararlanacağız. Ve bunu şu plan uyarınca yapacağız. Her kaza merkezinde ya da her sanayi merkezinde bölge örgütlerinin gruplarından kaza komisyonları kuracağız. Kaza komisyonu bölgesindeki fabrika ve işletmelerin dışında "Köylü" Komisyonları da örgütler. Bu komisyonlar konspiratif nedenlerden dolayı fazla üyeli olmamalı ve bileşimi yoksul köylülerin en devrimci ve en yetenekli olanları tarafından belirlenmelidir. Hem fabrikaların, hem de köylülerin olduğu yerlerde, bunları birlikte bir alt grup komisyonunda örgütlemek gerekir.

Böyle bir komisyon her şeyden önce yerel koşulları açıklık ve kesinlikle bilmek zorundadır; bu koşullar şunlardır:

A) Tarım koşulları: 1- Köylü toprak payları, kira bedeli, mülk biçimi (köy birliğinin toprakları, saray toprakları vs). 2- Çevredeki araziler: a) kime ait oldukları; b) ne kadar toprağı olduğu; c) köylülerin bu arazilerle ilişkisi nedir; d) bu arazilerden yararlanma koşulları nedir; 1- çalışarak ödeme. 2- "köylülerden alınmış toprak parçaları" için aşırı kiralar vs. ; e) büyük köylülere, çiftlik sahiplerine borçlanma vs.

B) Vergiler, resimler, köylülerin ve çiftlik sahiplerinin arazileri için yükümlü olduğu toprak vergisi miktarı.

C) Sezon ve ev işi, pasaportlar, kışın istihdam vs.

D) Bölgedeki fabrika ve işletmeler: buralardaki çalışma koşulları: 1- ücretler, 2- işgünü, 3- idarenin tavrı, 4- barınma koşulları vs.

E) Kamu yönetimi: kaymakam, belde muhtarı, yazıcı, sulh hakimi, köy polisi, din adamı.

F) Zemstvo: Köylü temsilcisi, Zemstvo hizmetlileri: öğretmenler, doktorlar, kütüphaneler, okullar, çayevleri.

G) Kaza encümeni: Bileşimi ve işleri yürütüşü.

H) Örgütler: "Köylü Birliği", Sosyal-Devrimciler, Sosyal-Demokratlar.

Sosyal-demokrat köylü komisyonu bütün bu meseleleri öğrendikten sonra, şu ya da bu anormal durumdan çıkan kararlara kaza encümenlerinde geçerlilik sağlamakla yükümlüdür. Böyle bir komisyon aynı zamanda kitleler arasında sosyal-demokrasinin düşünceleri lehine propaganda ve ajtasyon çalışmasını da yönetir, sohbet toplantıları, korsan mitingler, kitle toplantıları düzenler, bildiriler ve ajitasyon malzemeleri dağıtır, Parti kasası için para toplar ve bölge grupları aracılığıyla kaza örgütleriyle ilişki kurar.

Böyle bir dizi komisyon kurmayı başarırsak, sosyal-demokrasinin başarısı garanti altına alınmış olacaktır.

Bir Bölge Teşkilatçısı."

Elbette yoldaşın sözünü ettiği ayrıntılı pratik talimatların hazırlanması görevini üzerimize almayacağız; bu, yerel örgütlerde faaliyet yürüten yoldaşların ve pratik olarak yöneten Rus merkezi makamının işidir. Biz Moskovalı yoldaşın içerik itibariyle zengin mektubundan, 3. Kongre kararını ve genel olarak Parti'nin ivedi görevlerini aydınlatmak için yararlanacağız. Mektuptan, 3. Kongre kararının yarattığı kuşkuların sadece kısmen teorik kuşkularla gerekçelendirildiği anlaşılıyor. Bu kuşkuların ikinci kaynağı ise **yeni**, daha önce ortaya atılmamış olan, "Devrimci Köylü Komiteleri" ile, köylülük içinde etkinlik gösteren **"Sosyal-Demokrat Komiteler"** arasındaki ilişki sorunudur. Salt bu sorunun ortaya atılması olgusu bile, köylülük içindeki sosyal-demokrat faaliyetin önemli ilerlemeler kaydettiğini kanıtlıyor. Gündeme daha şimdiden nispeten ayrıntılı sorular gelmiştir bile; bunları, güçlenmeye, sağlamlaşmaya ve istikrarlı biçimler almaya başlayan "kırsal" ajitasyonun gereksinimleri meydana çıkarmıştır. Ve mektubun yazarı

Kongre kararını belirsizlikle suçlarken, Kongre'nin sormadığı, soramayacağı bir soruya yanıt istediğini sık sık unutmaktadır.

Böylece örneğin mektup yazarının, hem düşüncelerimizin propagandasının, hem de köylü hareketinin desteklenmesinin, "sadece" yerel örgütlerin var olduğu koşullarda mümkün olduğu görüşü tam doğru değildir. Elbette böyle örgütlerin olması istenir ve faaliyet büyüdüğünde zorunludur, fakat sözü edilen çalışma bu tür örgütlerin bulunmadığı yerlerde de mümkün ve gereklidir. Tüm faaliyetimizde, hatta sadece kent proletaryası içindekinde bile, köylü sorununu göz ardı etmemeli ve **sınıf bilinçli proletaryanın tüm partisinin 3. Kongresi** tarafından yapılan açıklamayı yaygınlaştırmalıyız: Köylü ayaklanmasını destekliyoruz. Köylüler bunu bilmelidir — yazın yoluyla, işçiler vasıtasıyla, özel örgütler vasıtasıyla vs. Köylüler bilmelidir ki, sosyal-demokrat proletarya burada toprağın zor alımından (yani mülk sahibine bedel ödemeksizin kamulaştırma) **hiçbir şekilde çekinmeyecektir.**

Mektubun yazarı burada teorik bir sorun ortaya atıyor: büyük çiftliklerin "köylü, küçük-burjuva mülkiyet" yararına kamulaştırılmasını özel bir kayıtla kısıtlamak gerekmez mi. Fakat mektubun yazarı bu kaydı önermekle, 3. Kongre kararının anlamını keyfi olarak daraltmaktadır. Kararda, Sosyal-Demokrat Parti'nin el konulan çiftliklerin tam da küçük-burjuva mülk sahiplerinin eline geçmesini desteklemeyi taahhüt ettiğine dair **tek sözcük söylenmemektedir.** Kararın dediği şudur: toprakların "zoralımı"na kadar, yani bedelsiz kamulaştırmaya kadar destekliyoruz. Fakat kamulaştırılan toprağın kime temlik edileceği sorunu kararda hiç yanıtlanmamıştır bile. Bu sorunun açık bırakılması bir tesadüf değildir: "Vperyod" gazetesinin makalelerinden (No. 11, 12, 15), bu soruyu ilk ve son olarak yanıtlamanın akılsızca olacağının kabul edildiği görülür. Örneğin orada, sosyal-demokrasinin bir demokratik cumhuriyette toprağın ulusallaştırılması konusunda hiçbir taahhüt altına giremeyeceği ve elini kolunu bağlayamayacağına işaret edilmiştir.

Gerçekten de, küçük-burjuva Sosyal-Devrimcilerden farklı olarak bizim için **bugün** ağırlık noktası, köylü ayaklanmalarının devrimci-demokratik yanı ve kır proletaryasının bir sınıf partisi içinde ayrı örgüt-

lenmesidir. Bugün sorunun özü "kara paylaşım" ya da ulusallaştırma projelerinde değil, eski düzenin köylülük tarafından **devrimci** tarzda yıkılmasının kavranmasında ve gerçekleştirilmesinde yatmaktadır. O nedenle Sosyal-Devrimciler "toplumsallaştırma"da vb. ısrar ediyorlar, biz ise **Devrimci Köylü Komiteleri'nde** ısrar ediyoruz; bunlar olmadan, diyoruz, bütün reformlar bir hiçtir. Onlarla birlikte ve onlara dayanarak, **köylü ayaklanmasının zaferi** mümkündür.

Köylü ayaklanmasına her biçimde yardım etmek zorundayız, arazilerin zoralımına kadar — **fakat kesinlikle her türlü küçük-burjuva projelere kadar değil.** Köylü hareketini devrimci-demokratik olduğu sürece ve ölçüde destekliyoruz. Gerici, anti-proleter yanı ortaya çıkar çıkmaz onunla mücadele etmek için hazırlanıyoruz (hem de derhal ve vakit geçirmeksizin). Marksizmin bütün özü, Marksizmi anlamayanlar tarafından basitleştirilen tekil ve sıradan bir göreve indirgenen bu ikili görevde yatmaktadır.

Somut bir örnek alalım. Köylü ayaklanmasının zafere ulaştığını varsayalım. Devrimci Köylü Komiteleri ve (kısmen tam da bu komitelere dayanan) Geçici Devrimci Hükümet, büyük mülkiyetin zoralımını istediği gibi uygulayabilir. Biz zoralımdan yanayız, bunu daha önce de açıkladık. El konulan arazilerin kimlere temlik edilmesini tavsiye edeceğiz? Bu hususta kendimizi bağlamadık ve mektup yazarının dikkatsizce önerdiği türden açıklamalarla da asla bağlamayacağız. Mektubun yazarı, 3. Kongre'nin aynı kararının, birinci olarak, "**köylü hareketinin devrimci-demokratik içeriğinin tüm gerici katkılardan temizlenmesi**"nden, ikinci olarak "**kır proletaryasının bütün durumlarda ve her koşul altında bağımsız örgütlenmesi**"nden sözettiğini unutuyor.* Bizim talimatlarımız bunlar. Köylü hareketinin daima gerici bileşenleri olacaktır, ve biz bunlara peşinen savaş ilan ediyoruz. Kır proletaryası ile köylü burjuvazi arasında uzlaşmaz sınıf karşıtlığı kaçınılmazdır, ve biz bunu peşinen açığa çıkarıyoruz, onu açıklıyoruz, **onun temelinde mücadeleye hazır-**

* *Bkz. Bütün Eserler, Cilt VII, s. 573. —Alm. Red.*

l a n ı y o r u z . El konulan toprakların kime ve nasıl temlik edileceği sorunu bu mücadelenin bir vesilesi olabilir. Ve biz bu sorunun üstünü örtmüyoruz, dengeleyici paylaşım, "toplumsallaştırma" vs. vb. vaadetmiyor, bilakis şunu söylüyoruz: bu alanda daha mücadele edeceğiz, yeniden savaşacağız, yeni mücadele zemininde ve başka müttefiklerle beraber savaşacağız; bu mücadelede muhakkak kır proletaryası ile birlikte, tüm işçi sınıfı ile birlikte köy burjuvazisine **k a r ş ı** duracağız. Pratikte bu hem toprağın küçük çiftçiler sınıfına geçmesi anlamına gelebilir —köleleştirici yarı-feodal büyük toprak mülkiyetinin var olduğu, sosyalist büyük üretimin maddi koşullarının bulunmadığı yerlerde—, hem demokratik devrimin tam zafere ulaştığı koşullarda ulusallaştırma anlamına gelebilir, ya da büyük kapitalist çiftliklerin **i ş ç i** birliklerine devredilmesi anlamına da gelebilir; çünkü demokratik devrimden sonra derhal, gücümüz oranında, sınıf bilinçli ve örgütlü proletaryanın gücü oranında sosyalist devrime geçmeye başlayacağız. Biz kesintisiz devrimden yanayız. Yarı yolda durmayacağız. Eğer derhal ve doğrudan her türlü "toplumsallaştırmalar" vaat etmiyorsak, bunun nedeni tam da, bu görevin gerçek koşullarını bildiğimiz ve köylülüğün bağrında olgunlaşan yeni sınıf mücadelesinin üstünü örtmeyip, bilakis açığa çıkardığımız içindir.

İlk başta, sonuna kadar, bütün araçlarla, zoralıma kadar, köylüyü genelde çiftlik beylerine karşı destekliyoruz; ondan sonra ise (hatta ondan sonra değil, aynı zamanda), proletaryayı bir bütün olarak köylülere karşı destekliyoruz. (Demokratik) devrimin "ertesi gününde" köylülük içindeki güçler kombinezonunun nasıl olacağını **ş i m d i d e n** hesaplamak istemek boş bir ütopya olur. Maceracılığa düşmeden, bilimsel vicdanımıza ihanet etmeden ve ucuz popülerlik peşinde koşmadan, **s a d e c e b i r t e k ş e y** söyleyebiliriz ve söyleyeceğiz: demokratik devrimi gerçekleştirmede tüm köylülüğe elimizden geldiğince yardım edeceğiz ki, **b ö y l e l i k l e b i z i m ,** proletarya partisinin, yeni ve daha yüksek göreve, sosyalist devrime mümkün olduğunca çabuk koyulması **o k a d a r k o l a y o l s u n .** Biz **ş i m d i k i** köylü ayaklanmasının zaferinden kendimize hiçbir uyum, hiçbir denge, hiçbir "toplumsallaştırma" vaat etmiyoruz, tam tersine, yeni mücadele, yeni eşitsizlik ve önümüze hedef olarak koyduğumuz yeni bir devrim "vaat ediyoruz". Bizim öğretimiz, Sosyal-Devrimcilerin masalları kadar "tatlı" değil; zaten

tatlı içeceklerle serinletilmek isteyenler Sosyal-Devrimcilere gitsinler, onlara iyi yolculuklar dileriz.

Bu Marksist bakış açısı görüşümüzce komiteler sorununu da çözmektedir. Görüşümüzce, **sosyal-demokrat köylü komiteleri diye bir şey olmamalıdır:** eğer komite sosyal-demokratsa, o zaman sadece köylü değildir; eğer köylü komitesiyse, o zaman saf proleter, sosyal-demokrat değildir. Bu ikisini birbirine geçirmeyi pek seven bir sürü insan var elbette; biz onlardan değiliz.* Biz mümkün olan her yerde **kendi öz** komitelerimizi, **Sosyal-Demokrat İşçi Partisi'nin** komitelerini örgütleme çabasında olacağız. Bu komitelere yoksullar gibi köylüler de, aydınlar gibi fahişeler de (kısa süre önce bize mektup yazan bir işçi, neden fahişeler arasında ajitasyon yapılmadığını soruyordu), askerler gibi öğretmenler ve işçiler de — kısacası **bütün sosyal-demokratlar mensup olacaklardır, ve sosyal-demokratların dışında hiç kimse mensup olmayacaktır.** Bu komiteler tüm kapsamıyla tüm sosyal-demokrat çalışmayı yürüteceklerdir, fakat özel olarak ve özellikle de kır proletaryasını örgütlemeye çalışacaklardır, çünkü sosyal-demokrasi proletaryanın sınıf partisidir. Henüz geçmişin her türlü kalıntısından kurtulmamış bir proletaryanın örgütlenmesini "ortodoks olmayan" bir şey olarak görmek **en büyük yanılgıdır**, ve biz mektubun bu konuyla ilgili bölümünün basit bir yanlış anlamadan kaynaklandığını var saymak isteriz. Kent ve sanayi proletaryası kaçınılmaz olarak Sosyal-Demokrat İşçi Partimizin ana çekirdeği olacaktır, fakat programımızın da söylediği gibi, istisnasız bütün emekçileri ve sömürülenleri yanımıza çekmek, aydınlatmak ve örgütlemek zorundayız: ev işçilerini, yoksulları, dilencileri, hizmetçileri, yersiz yurtsuzları, fahişeleri — ama elbette, sosyal-demokrasinin onlara değil, onların sosyal-demokrasiye katılması gerekli ve zorunlu koşuluyla; proletaryanın onların bakış açısına değil, onların proletaryanın bakış açısına gelmesi koşuluyla.

Fakat Devrimci Köylü Komiteleri'nin bununla ne ilgisi var? — diye soracaktır okur. Bu onların gereksiz olduğu anlamına mı gelir? Bilakis

* *Griboyedov'un "Akıl Dert Getirir" adlı komedisinden alıntı. —Alm. Red.*

onlar gereklidir. İdealimiz, köylerde her yerde katıksız sosyal-demokrat komitelerin var olması ve sonra bunların, **t ü m** devrimci-demokrat unsurlar, gruplar ve köylü çevreleriyle, devrimci komitelerin kurulması üzerine bir anlaşma yapmasıdır. Burada, Sosyal-Demokrat İşçi Partisi'nin kentteki bağımsızlığı ve onun ayaklanma amacıyla tüm devrimci-demokratlarla ittifakı ile tam bir analoji vardır. Köylülüğün ayaklanmasından yanayız. Farklı sınıf unsurlarının ve farklı partilerin birbirine karışmasına ve kaynaşmasına karşıyız. Sosyal-demokrasinin ayaklanma amacıyla **t ü m** devrimci demokrasiyi şevklendirmesinden, örgütlenmesi için **t ü m** devrimci demokrasiye yardım etmesinden ve, onunla kaynaşmadan, onunla **o m u z o m u z a** kentlerde barikatlara ve kırda toprak sahiplerine ve polise karşı **ç ı k m a s ı n d a n** yanayız.

Eylül 1905

KÜÇÜK-BURJUVA SOSYALİZMİ VE PROLETER SOSYALİZM[46]

Avrupa'da bugün çeşitli sosyalizm öğretileri arasında Marksizm sınırsız egemenlik kazanmıştır, ve sosyalist düzeni gerçekleştirme mücadelesi neredeyse tamamen sosyal-demokrat partilerin önderliğinde işçi sınıfının mücadelesi olarak yürütülmektedir. Fakat Marksizmin öğretileri üzerine kurulu proleter sosyalizmin sınırsız egemenliği birdenbire değil, bir sürü geri öğretiyle, küçük-burjuva sosyalizmiyle, anarşizmle vs. uzun mücadelelerden sonra gerçekleşmiştir. Daha otuz küsur yıl önce Marksizm, aslında henüz küçük-burjuva sosyalizmiyle proleter sosyalizm arasında duran karışık, eklektik görüşlerin ağırlıkta olduğu Almanya'da bile egemen değildi. Latin ülkelerinde, Fransa, İspanya, Belçika'da ise, ileri işçiler arasında en yaygın öğretiler, besbelli proletaryanın değil, küçük-burjuvazinin bakış açısını dile getiren Proudhonculuk, Blanquizm ve anarşizmdi.

Marksizmin tam da son on yıllardaki bu çabuk ve tam zaferinin nedeni neydi? Modern toplumun ekonomik ve politik tüm gelişimi, devrimci hareketin ve ezilen sınıfların mücadelesinin tüm deneyimi, Marksist dünya görüşünün doğruluğunu gitgide teyit etmiştir. Küçük-burjuvazinin çöküşü er geç kaçınılmaz olarak her türlü küçük-burjuva önyargıların da sönüp gitmesini beraberinde getirmiş, kapitalizmin gelişmesi ve kapitalist toplum içinde sınıf mücadelesinin keskinleşmesi ise, proleter sosyalist düşünceler için en iyi ajitasyon görevi görmüştür.

Rusya'nın geriliği, ülkemizde sosyalizmin daha geri çeşitli öğretilerinin uzun süre varlığını sürdürmesini açıklar. Son çeyrek yüzyılda Rus

devrimci düşüncesinin tüm tarihi, Marksizmin Narodniklerin küçük-burjuva sosyalizmine karşı mücadelesinin tarihidir. Ve Rus işçi hareketinin hızla büyümesi ve şaşırtıcı başarıları Rusya'da da Marksizmin zaferini sağladıysa, öte yanda hiç kuşkusuz devrimci köylü hareketinin gelişmesi de —özellikle de 1902 yılında Küçük Rusya'da meydana gelen ünlü köylü ayaklanmalarından sonra[47]— güçten düşmüş Narodnizmin belli ölçüde canlanmasına yol açmıştır. Moda olan Avrupa oportünizmi ile (revizyonizm, Bernsteincılık, Marx'ın eleştirisi) tazelenen babadan kalma Narodnizm, Sosyal-Devrimciler denilenlerin tüm orijinal düşünsel dağarcığını oluşturmaktadır. O nedenle köylü sorunu da Marksistlerin hem "katıksız" Narodniklerle, hem de Sosyal-Devrimcilerle mücadelesinin merkezinde durmaktadır.

Narodnizm belli bir ölçüye kadar kendi içinde kapalı ve tutarlı bir öğretiydi. Rusya'da kapitalizmin egemenliğini, bütün proletaryanın öncü savaşçısı olarak fabrika işçilerinin rolünü, politik devrimin ve burjuva politik özgürlüklerin önemini inkâr ediyor ve küçük köylü iktisadına sahip köylü Köy Birliğin'den[48] doğacak olan "sosyalist devrim"i vaaz ediyordu. Bu kendi içinde kapalı öğretiden şimdi geriye sadece kırıntılar kalmıştır; fakat bugünkü tartışmada yönünü bulabilmek ve tartışmayı boş bir söz düellosuna dünüştürmemek için, Sosyal-Devrimcilerimizin yanılgılarının genel ve kökü Narodnizmde yatan **temellerini** her zaman göz önünde tutmalıyız.

Rusya'da geleceğin insanı köylüdür, diye inanıyorlardı Narodnikler, ve bu görüş, önüne geçilemez biçimde, Köy Birliği'nin sosyalist karakteri inancından ve kapitalist yola inançsızlıktan kaynaklanıyordu. Rusya'da geleceğin insanı işçidir, diye düşünüyorlardı Marksistler, ve Rus kapitalizminin hem tarımda hem de sanayide gelişmesi onların görüşünü gitgide daha çok doğrulamaktadır. Rusya'da işçi hareketi bugün artık kendisini zorla kabul ettirmiştir, fakat köylü hareketi hususunda Narodnizmle Marksizm arasındaki uçurum bugün de bu hareketin farklı **kavranmasında** kendisini belli etmektedir. Narodnik için Marksizm tam da köylü hareketi tarafından çürütülmektedir, çünkü bu hareket doğrudan sosyalist devrimden yana bir harekettir; o, hiçbir burjuva politik özgürlük tanımaz; hareket noktası büyük işletme değil, küçük

iktisattır. Kısacası, Narodnik için köylü hareketi, gerçekten sahici sosyalist ve doğrudan sosyalist bir harekettir. Narodniklerin köylülerin Köy Birliğine ve Narodnik anarşizmine duydukları inanç bu tür sonuçların kaçınılmazlığını tamamen açıklar.

Marksistler için ise köylü hareketi sosyalist değil, demokratik bir harekettir. Bu hareket öteki ülkelerde olduğu gibi Rusya'da da demokratik —toplumsal-ekonomik içeriği itibarı ile burjuva— devrimin kaçınılmaz refakatçisi olarak ortaya çıkmaktadır. Bu hareket kesinlikle burjuva düzeninin temellerine, meta ekonomisine, sermayeye karşı yönelmez. Buna karşılık köydeki eski, kapitalizm öncesi derebeylik ilişkilerine ve serfliğin bütün kalıntılarının temel dayanağı olan büyük toprak mülkiyetine karşı yönelir. O halde bu köylü hareketinin tam zaferi, kapitalizmi ortadan kaldırmaz, bilakis tam tersine onun gelişmesi için daha geniş bir temel yaratır ve katıksız kapitalist gelişmeyi hızlandırır ve şiddetlendirir. Köylü ayaklanmasının tam zaferi, sadece, içinde proletaryanın burjuvaziye karşı mücadelesinin de tam saf haliyle gelişebileceği demokratik burjuva cumhuriyeti için temeli yaratabilir.

Böylece önümüzde, Sosyal-Devrimcilerle Sosyal-Demokratlar arasındaki ilkesel uçurumu incelemek isteyen herkesin, önce hakkında netliğe ulaşması gereken birbirine taban tabana zıt iki görüş bulunmaktadır. Bir görüşe göre köylü hareketi sosyalist bir harekettir, diğerine göre ise demokratik-burjuva bir harekettir. Buradan, Sosyal-Devrimcilerimizin, ortodoks Marksistlerin zamanın birinde köylü sorununu "görmezden geldikleri"ni (bu sorunu duymak bile istemediklerini) yüzüncü kez tekrarlarken (bkz. örneğin "Revolusionnaya Rosiya" No. 75) ne büyük bir anlayışsızlık sergiledikleri görülebilir.[49] Böylesine kaba cahilliğe karşı tek çare var: Abece'yi yinelemek, eski tutarlı Narodnik görüşleri ortaya koymak, gerçek farkın köylü sorununu hesaba katmakta ya da katmak istememekte değil, onu tanımakta ya da görmezden gelmekte değil, bilakis Rusya'da bugünkü köylü hareketini ve bugünkü köylü sorununu **farklı değerlendirmekte** yattığına yüzüncü, bininci kez dikkat çekmek. Rusya'da Marksistlerin köylü sorununu "görmezden geldikleri"ni söyleyen, ilk olarak, tam bir cahildir; çünkü —Plehanov'un "Görüş Ayrılıklarımız"ından (20 yıldan fazla bir süre önce yayınlan-

mıştır) başlayarak— Rus Marksistlerinin bütün önemli eserleri, her şeyden önce tam da Rus köylü sorununda Narodnik görüşlerin yanlışlığını aydınlatmak amacını gütmüştür. Ve ikinci olarak, Marksistlerin köylü sorununu "görmezden geldikleri" yolunda gevezelik yapan, bununla sadece, gerçek ilkesel görüş ayrılıklarının ayrıntılı değerlendirilmesinden kaçtığını kanıtlamaktadır: bugünkü köylü hareketi burjuva-demokratik bir hareket midir, değil midir; nesnel anlamı itibariyle serflik kalıntılarına karşı yönelmiş midir, yoksa yönelmemiş midir.

Bu soruya Sosyal-Devrimciler hiçbir zaman açık, kesin bir yanıt vermemişlerdir, ve zaten veremezler de, çünkü Rusya'da köylü sorunu üzerine Narodniklerin eski görüşleriyle bugünkü Marksistlerin görüşleri arasında umutsuz biçimde yollarını şaşırmışlardır. İşte bu nedenle Marksistler, Sosyal-Devrimcilerin küçük-burjuva bir bakış açısında durduklarını (küçük-burjuvazinin ideologları olarak), köylü sorununun değerlendirilmesinde Narodniklerin küçük-burjuva yanılsamalarından, fantezilerinden kurtulamadıklarını söylemektedirler.

Ve bu nedenle yeniden abece'den başlamak zorundayız. Rusya'da bugünkü köylü hareketi neyi amaçlamaktadır? Toprak ve özgürlüğü. Bu hareketin tam zaferi ne anlama gelecektir? Özgürlük elde edildikten sonra, çiftlik sahiplerinin ve bürokrasinin devlet idaresindeki egemenliğini *ortadan kaldıracaktır. Toprağı ele geçirdikten sonra büyük toprak* mülkiyetini köylülere verecektir. Fakat en tam özgürlük ve çiftlik sahiplerinin tamamen mülksüzleştirilmesi (büyük toprak mülkiyetinin elinden alınması) meta ekonomisini ortadan kaldıracak mıdır? Hayır, ortadan kaldırmayacaktır. En tam özgürlük ve çiftlik sahiplerinin tamamen mülksüzleştirilmesi, köy birliği ya da "toplumsallaştırılmış" topraklar zemininde köylü çiftliklerinin bireysel iktisadını ortadan kaldıracak mıdır? Hayır, kaldırmayacaktır. Yoksa tam özgürlük ve çiftlik sahiplerinin tamamen mülksüzleştirilmesi birçok atı ve ineği olan zengin köylüyle, kır işçisi, yanaşma arasındaki, yani köy burjuvazisiyle köy proletaryası arasındaki derin uçurumu ortadan kaldıracak mıdır? Hayır, kaldırmayacaktır. Tam tersine: en üst **katmanın** (çiftlik sahipleri) ezilmesi ve yokedilmesi ne kadar tam olursa, burjuvaziyle proletarya arasındaki **sınıf farkı** da o kadar derin olacaktır. Köylü ayaklanmasının tam za-

ferinin nesnel anlamı ne olacaktır? Bu zafer serfliğin kalıntılarını tamamen yokedecek, ama burjuva iktisadını, kapitalizmi, toplumun yoksullar ve zenginler olarak, burjuvazi ve proletarya olarak sınıflara ayrılmasını hiç mi hiç ortadan kaldırmayacaktır. Bugünkü köylü hareketi neden burjuva-demokratik bir harekettir? Çünkü bürokrasinin ve toprak sahiplerinin iktidarını yok ederek demokratik bir toplum düzeni yaratmaktadır — bu demokratik toplumun burjuva temellerini değiştirmeden, sermayenin egemenliğini yoketmeden. Sınıf bilinçli işçi, sosyalist, bugünkü köylü hareketine karşı nasıl bir tutum almalıdır? O bu hareketi desteklemeli, köylülere en enerjik biçimde, sonuna kadar, hem bürokrasinin, hem de çiftlik sahiplerinin iktidarını tamamen yok etmek için yardım etmelidir. Fakat aynı zamanda o, köylülere, bürokrasinin ve toprak sahiplerinin iktidarını yıkmanın yetmediğini kafasına sokmalıdır. Bu iktidarı yıkarken, aynı zamanda, sermayenin, burjuvazinin iktidarının yok edilmesine hazırlanılmalıdır; bu amaçla ise vakit geçirmeksizin sosyalist, yani Marksist öğretiyi bütün kapsamıyla açıklamak ve kır proletaryasını köylü burjuvaziye ve tüm Rus burjuvazisine karşı birleştirmek, toparlamak ve örgütlemek zorunludur. Sınıf bilinçli işçi sosyalist mücadele uğruna demokratik mücadeleyi, ya da demokratik mücadele uğruna sosyalist mücadeleyi unutabilir mi? Hayır; sınıf bilinçli işçi kendisine tam da bir mücadelenin diğeriyle ilişkisini anladığı için sosyal-demokrat demektedir. O, sosyalizme demokrasi üzerinden, politik özgürlükler üzerinden gitmekten başka bir yol olmadığını bilir. O işte bu nedenle nihai hedefe, sosyalizme ulaşmak için, demokrasinin tam ve tutarlı biçimde gerçekleştirilmesini sağlamaya çalışır. Demokratik mücadeleyle sosyalist mücadelenin koşulları neden aynı değildir? Çünkü işçilerin bu iki mücadelenin her birinde farklı müttefikleri olacaktır. İşçiler demokratik mücadeleyi burjuvazinin bir kesimiyle, özellikle de küçük-burjuvaziyle birlikte yürütürler, sosyalist mücadeleyi ise burjuvazinin tamamına karşı yürüteceklerdir. Bürokrasiye ve çiftlik sahiplerine karşı mücadele, bütün köylülerle, hatta zengin ve orta köylüler de dahil, yürütülmek zorundadır ve yürütülmelidir. Oysa burjuvaziye karşı, yani bu demektir ki zengin köylülere de karşı mücadele, ancak kır proletaryasıyla birlikte başarılı biçimde yürütülebilir.

Marksizmin Sosyal-Devrimcilerin her zaman incelemekten kaçındıkları bütün bu en temel doğrularını anımsadığımızda, Sosyal-Devrimcilerin Marksizme karşı aşağıya aldığımız "en yeni" itirazlarını gerektiği gibi değerlendirmek daha kolay olacaktır.

> "Ne gerek vardı – diye haykırıyor "Revolusionnaya Rosiya" (No. 75) –, hemen proletaryayı büyük toprak sahiplerine karşı desteklemek yerine önce 'bir bütün olarak köylüyü' toprak sahibine karşı, sonra da (yani aynı zamanda) proletaryayı bir bütün olarak 'köylüye' karşı desteklemeye? Bunda Marksizmin nerede olduğunu ancak Allah bilir."

Bu, son derece ilkel, çocukça saf anarşizmin bakış açısıdır. İnsanlık yüzyıllardan, bin yıllardan beri bütün ve her türlü sömürünün "bir vuruşta" yokedilmesi düşünü görmektedir. Fakat bu düşler, milyonlarca sömürülen, kapitalist toplumun kendi gelişimi yönünde dönüştürülmesi için tutarlı, ısrarlı, çok yönlü mücadele amacıyla bütün dünyada birleşmeye başlamadığı sürece düş olarak kaldılar. Sosyalist düşler ancak, Marx'ın bilimsel sosyalizmi, dönüştürücü eğilimleri belli bir sınıfın mücadelesiyle birleştirdiğinde milyonlarca insanın sosyalist mücadelesine dönüştü. Sınıf mücadelesi dışında sosyalizm boş lafazanlık ve safça düştür. Fakat **Rusya'da** iki farklı sosyal gücün iki farklı mücadele tarzıyla karşı karşıyayız. Kapitalist üretim ilişkilerinin varolduğu her yerde (ve bu ilişkiler, bunu Sosyal-Devrimcilerimiz için söylüyoruz, köy birliklerinde, yani Sosyal-Devrimcilerimizin bakış açısına göre en çok "toplumsallaştırılmış" zeminde bile mevcuttur), proletarya burjuvaziye karşı mücadele etmektedir. Küçük toprak sahipleri katmanı olarak, küçük-burjuvalar olarak köylülük, tüm serflik kalıntılarına, bürokrasiye ve toprak beylerine karşı mücadele etmektedir. Bu iki farklı, farklı türden toplumsal mücadeleyi ancak politik ekonomiden ve bütün dünyadaki devrimlerden bihaber olan biri görmezlikten gelebilir. Bu mücadelelerin farklı türden oluşunu "bir vuruşta" sözcüğüyle görmezden gelmek, kafayı kuma gömmek ve gerçekliğin her türlü tahlilinden vazgeçmek demektir.

Eski Narodnizmin görüşlerinin kendi içinde kapalılığını koruyamamış olan Sosyal-Devrimciler, bizzat Narodnik öğretinin bir sürü esasını da unutmuşlardır.

> "Köylülüğün çiftlik sahiplerini mülksüzleştirmesine yardım etmekle, —diye yazıyor "Revolutsionnaya Rosiya"— Bay Lenin bilmeden, kapita-

list tarımın az çok gelişmiş biçimlerinin enkazı üzerine küçük-burjuva iktisadının yerleştirilmesini desteklemektedir. Bu, ortodoks Marksizmin bakış açısından bakıldığında, 'bir adım geri' değil midir?"

Utanın beyler! Efendiniz V. V.'yi tamamen unutuyorsunuz! Onun "Kapitalizmin Akibetleri"ne, Bay Nikolai-on'un "Tarihçe"sine ve bilgeliğinizin öteki kaynaklarına bir bakın! O zaman, Rusya'da toprak beyi ekonomisinin, kapitalist ve feodal çizgileri içinde barındırdığını göreceksiniz. "Çalışarak ödeme" iktisat sisteminin, **f e o d a l i z m i n** bu doğrudan kalıntısının, hâlâ varlığını sürdürdüğünü öğreneceksiniz. Ve sonra bir adım daha atıp Marx'ın "Kapital"inin III. cildi gibi ortodoks-Marksist bir kitaba göz atarsanız, derebeyi iktisadının gelişmesinin ve kapitalist ekonomiye dönüşmesinin hiçbir yerde küçük-burjuva köylü ekonomisinin dolayımı dışında gerçekleşmediğini ve gerçekleşemeyeceğini öğrenirsiniz. Marksizmi çürütebilmek için son derece ilkel, çoktan teşhir olmuş şu yönteme göre hareket ediyorsunuz: Marksizmin, derebeylerinin büyük iktisadının yerini doğrudan kapitalist büyük iktisadın alacağı yolundaki karikatürümsü-basit düşünceye sahip olduğunu uydurmak! Şöyle muhakeme yürütüyorsunuz: Büyük toprak sahiplerinin mahsulü köylülerden daha fazla, öyleyse büyük toprak sahiplerinin mülksüzleştirilmesi geri adım demektir. Bu ancak dördüncü sınıf öğrencisine yaraşır bir akıl yürütmedir. Yoksa serfliğin düşüşü sırasında —bir düşünün beyler!— verimsiz köylü topraklarının çok verimli büyük toprak mülkiyetinden ayrılması da mı "bir geri adım"dı?

Rusya'da bugünkü toprakbeyi iktisadı, içinde kapitalist ve derebeyi iktisadının çizgilerini birleştiriyor. Köylülerin büyük toprak sahiplerine karşı bugünkü mücadelesi, nesnel anlamı itibariyle, serfliğin kalıntılarına karşı bir mücadeledir. Fakat bütün durumları birer birer saymak ve serfliğin nerede son bulduğunu, katıksız kapitalizmin nerede başladığını deyim yerindeyse eczacı terazisiyle tartmak, kendi kılı kırk yarıcılığını Marksistlere mal etmek demektir! Küçük bir bakkaldan aldığımız gıda maddesinin fiyatının hangi bölümünün emek **d e ğ e r i n e**, hangi bölümünün tefeciye düştüğünü vs. hesaplayabilmemiz imkânsızdır. Fakat bu hemen, emek değer teorisini bir kenara atmak gerekir demektir mi baylar?

Bugünkü toprakbeyi iktisadı, içinde kapitalist ve feodal çizgileri birleştirmektedir. Bundan ancak kılı kırk yaranlar, tek tek her durumda tek

tek en küçük özelliği şu ya da bu türdeki sosyal karakterine göre tartmak, hesaplamak ve kaydetmekle yükümlü olduğumuz sonucunu çıkarabilirler. Bundan ancak ütopyacılar, farklı türden iki toplumsal mücadeleyi "ne pahasına olursa olsun" birbirinden ayırt edemeyeceğimiz sonucuna varabilirler. Gerçekte buradan bir ve yalnızca bir sonuç çıkar: hem programımızda ve hem de taktiğimizde, kapitalizme karşı saf proleter mücadeleyi, feodalizme karşı genel-demokratik (ve tüm köylülerin) mücadelesiyle birleştirmek zorundayız.

Bugünkü yarı-derebeyi iktisadı niteliğindeki toprakbeyi iktisadında kapitalist çizgiler ne kadar güçlü gelişmişse, kır proletaryasını daha şimdiden bağımsız örgütleme zorunluluğu o kadar gerekli hale gelir, çünkü her türlü zoralımda saf kapitalist, ya da saf proleter antagonizma o kadar hızla gün yüzüne çıkacaktır. Toprakbeyi iktisadında kapitalist çizgiler ne kadar güçlüyse, demokratik zoralım sosyalizm yolunda gerçek mücadeleyi o kadar çabuk dayatacaktır; o halde demokratik devrimin "toplumsallaştırma" sözcüğünün yardımıyla yanlış biçimde idealize edilmesi daha da tehlikelidir. Toprakbeyi iktisadında kapitalizmin ve serfliğin karışımından çıkan sonuç budur.

O halde, bu ikisini birbirine karıştırmadan, saf proleter mücadeleyle genel-köylü mücadelesini birleştirmek. Sınıf karakteri taşımayan bu mücadeleyle kendini özdeşleştirmeden, ya da onu "toplumsallaştırma" gibi yanlış tanımlamalarla idealize etmeden, hem **k e n t** hem de **k ı r** proletaryasını tamamen bağımsız bir sınıf partisinde, sosyal-demokraside örgütlemeyi bir an bile unutmadan, genel-demokratik ve genel-köylü mücadelesini desteklemek. Bu parti en kararlı demokrasiyi tümüyle ve bütünüyle destekleyecek, fakat bunu yaparken gerici düşlerle ve meta ekonomisi egemenliği altında bir "eşitlik" kurma çabalarıyla kendisinin devrimci yoldan saptırılmasına izin vermeyecektir. Köylülerin büyük toprak sahiplerine karşı mücadelesi şimdi devrimcidir; büyük toprak mülkiyetinin zor alımı da ekonomik ve politik gelişmenin verili anında her açıdan devrimcidir, ve biz bu devrimci-demokratik önlemi de destekliyoruz. Fakat bu önlemi "toplumsallaştırma" olarak adlandırmak, meta ekonomisinin egemenliği altında "dengeleyici" toprak kullanımı hakkında kendini ve halkı yanıltmak, bizim sosyal-gericilere bıraktığımız gerici, küçük-burjuva bir ütopyadır.

Kasım (Ekim) 1905

1905-1907 İLK RUS DEVRİMİ'NDE SOSYAL-DEMOKRASİNİN TARIM PROGRAMI[50]

1905 güzünden 1907 güzüne kadar iki devrim yılı, Rusya'da köylü hareketi, köylülüğün toprak uğruna mücadelesinin karakteri ve önemi alanında muazzam tarihi deneyimler sağlamıştır. Sözümona "barışçıl" gelişmenin onlarca yılı (yani milyonların kendilerini tepedeki onbine sessizce sömürttüğü yıllar), toplumsal düzenimizin iç mekanizmasının aydınlatılması için bu iki yılın sağladığı ölçüde çok malzeme sağlayamaz — hem köylü kitlelerinin çiftlik sahiplerine karşı doğrudan mücadelesi anlamında, hem de halk temsilciliklerinde köylü taleplerinin nispeten daha özgür biçimde ifade edilmesi anlamında. Bu nedenle, Rus sosyal-demokratlarının tarım programının bu iki yılın deneyimleri bakış açısından bir gözden geçirilmesi mutlak zorunlu hale gelmiştir, özellikle de RSDİP'in bugünkü tarım programının Nisan 1906'da Stockholm Parti Kongresi'nde —yani bütün Rusya köylülüğünün temsilcilerinin, hükümet programına ve liberal burjuvazinin programına karşıt bir köylü tarım programıyla kendi başına ortaya çıkışının arifesinde— karara bağlandığı göz önünde tutulursa.

Sosyal-demokrat tarım programının gözden geçirilmesinin temeline, Rusya'da toprak mülkiyeti üzerine en yeni istatistik malzemeler konmalıdır ki, günümüzün bütün tarım programlarının iktisadi temelinin ne olduğu, büyük tarihsel mücadelenin aslında ne uğruna verildiği mümkün olduğunca tam biçimde saptanabilsin. Gerçek mücadelenin bu iktisadi temeliyle, onun çeşitli sınıfların temsilcilerinin programları, açıklamaları, talepleri ve teorilerindeki ideolojik-politik ifadesi karşılaştırılmalıdır. Bir Marksist, soyut "adalet"ten, "emek ilkesi" teorisinden vs. hareket

eden küçük-burjuva sosyalistinden farklı olarak, aynı zamanda, her değişiklikte, sömürücülerin çıkarlarını savunmayı reformun pratik uygulanabilirliği üzerine ve "resmi" bakış açısı üzerine argümanlarla örtme çabası güden liberal bürokrattan da farklı olarak, bu yolu ve ancak bu yolu izleyebilir.

Bölüm I

RUSYA'DA TARIM DEVRİMİNİN EKONOMİK TEMELLERİ VE ÖZÜ

1— Avrupa Rusyası'nda Toprak Mülkiyeti

Merkezi İstatistik Komitesi tarafından 1907 yılında yayınlanan "1905 Toprak Mülkiyeti İstatistikleri", Avrupa Rusyası'nın 50 eyaletinde köylü ve büyük toprak mülkiyetinin kapsamını tam olarak ortaya koyma olanağı vermektedir. Önce bazı genel rakamlar. Avrupa Rusyası'nın toplam yüzölçümü (50 eyalet) (8 Şubat [26 Ocak] 1897 sayımına göre) 4.230.500 verstkaredir, yani 448,8 milyon desiyatindir. 1905 toprak mülkiyeti istatistiği, aşağıdaki üç büyük gruptan oluşan 395,2 milyon desiyatini kapsamaktadır:

a) Özel mülkiyet toprakları	101,7	milyon	desiyatin
b) Pay toprağı	138,8	"	"
c) Devlet, kilise ve çeşitli kurumların toprakları	154,7	"	"
Avrupa Rusyası'nda toplam	395,2	"	"

Bu toplam rakamından, her şeyden önce, kuzeyde yakın zamanda tarımsal olarak değerlendirilmesi beklenemeyecek olan kısmen tundralardan, kısmen de ormanlardan oluşan devlete ait araziler çıkarılmalıdır. Kuzey bölgesinde (Arhangelsk, Olonets ve Vologda eyaletleri) bu türden 107,9 milyon desiyatin arazi vardır. Bunların tümünü çıkarırsak, tarım

için elverişli olmayan toprak miktarını elbette gayet önemli ölçüde abartırız. A. A. Kaufmann gibi ihtiyatlı bir istatistikçinin bile, Vologda ve Olonets eyaletlerinde ek olarak köylülere verilebilecek (yüzde yirmibeşten fazla ormanlık arazi dışında) 25,7 milyon desiyatin orman bulunduğunu kabul ettiğine işaret etmek yeter.* Fakat ormanlar üzerine rakamları özellikle vurgulamayan bir genel toprak istatistiğiyle çalıştığımız için, tarıma elverişli toprak fonlarını biraz daha ihtiyatlı tahmin etmemiz daha doğru olacaktır. 107,9 milyon desiyatin çıktıktan sonra 287.3 milyon desiyatin kalır, yuvarlak rakam 280 milyon diyelim; burada kentlerin toprak mülkiyetinin bir bölümünü (toplam 2 milyon desiyatin tutar) ve Vyatka ve Perm eyaletlerindeki devlet arazilerinin bir bölümünü (bu iki eyalette toplam 16,3 milyon desiyatin devlet mülkiyeti sayılmıştır) hesaba katmıyoruz.

Ortaya, Avrupa Rusyası'nda tarıma elverişli toprağın şu **g a y r ı s a f i** dağılımı çıkar:

a) Özel mülk	101,7 milyon desiyatin
b) Pay toprağı	138,8 milyon desiyatin
c) Devlet ve kurum toprakları	39,5 milyon desiyatin
Avrupa Rusyası'nda toplam	280,0 milyon desiyatin

Şimdi artık, Rus devriminde köylülerin toprak uğruna mücadelesinin cereyan ettiği koşulları somut olarak göz önüne getirebilmek için küçük ve büyük (özellikle de en büyük) toprak mülkiyetine ilişkin ayrı rakamlara gerek vardır. Fakat bu konudaki veriler tam değildir. 138,8 milyon desiyatin pay toprağından 136,9 milyon desiyatini toprak mülkiyetinin büyüklüğüne göre gruplara ayrılmıştır. 101,7 milyon desiyatin özel mülkün ise sadece 85,9 milyon desiyatini [toprak mülkiyetinin büyüklüğüne göre gruplara ayrılmıştır —ÇN.]; geriye kalan 15,8 milyon desiyatin "şirketlere ve kooperatiflere" aittir. Son sözünü ettiğimiz toprak kategorisini daha yakından incelediğimizde, 11,3 milyon desiyatinin köylü bir-

* *"Tarım Sorunu", yayınlayan Dolgorukov ve Petrunkyeviç, cilt II, makale derlemesi, Moskova 1907, s. 305.*

liklerine ve kooperatiflerine ait olduğunu görürüz; dolayısıyla söz konusu olan genellikle küçük mülkiyettir, fakat ne yazık ki kapsamlarına göre gruplandırılmamıştır. Bunun dışında 3,6 milyon desiyatin "ticaret ve sanayi kooperatifleri, fabrika kooperatifleri ve diğer" kooperatifler olmak üzere toplam 1042 kooperatife aittir. Bunlardan 272 kooperatif, her biri 1000 desiyatinden fazla toprağa, hepsi birlikte ise 3,6 milyon desiyatin toprağa sahiptir. Bunlar besbelli toprakbeyi latifundiyalarıdır. Bu toprakların büyük kısmı Perm eyaletinde yoğunlaşmıştır: burada bu tür dokuz kooperatif 1.448.902 desiyatin toprağa sahiptir! Bilindiği gibi Ural Metalurji İşletmelerinin onbinlerce desiyatin toprağı vardır — bu, burjuva Rusya'nın göbeğinde, yüksek aristokrasinin derebeyi latifundiyalarının doğrudan bir kalıntısıdır.

Böylece, şirket ve kooperatiflere ait 3,6 milyon desiyatin toprağı büyük toprak mülkiyetine sayıyoruz. Bu kategoriye ait geriye kalan topraklar için büyüklükleriyle ilgili veriler eksiktir, ama söz konusu olan esas olarak küçük mülkiyettir.

Devlete vb. ait 39,5 milyon desiyatin topraktan sadece hükümdarlık arazilerinin kapsamı saptanabilmektedir (5,1 milyon desiyatin). Aynı şekilde bu da çok büyük çapta yarı ortaçağvari büyük toprak mülkiyetidir. Ortaya, büyüklüğüne göre gruplandırılmış ya da gruplandırılmamış şu toprak mülkiyeti tablosu çıkar:

	Gruplandırılmış	Gruplandırılmamış
a) Özel mülkiyet	89,5* milyon desiyatin	12,2 milyon desiyatin
b) Pay toprağı	136,9 milyon desiyatin	1,9 milyon desiyatin
c) Devlet ve kurum arazileri	5,1 milyon desiyatin	34,4 milyon desiyatin
Toplam	231,5 milyon desiyatin	48,5 milyon desiyatin
Genel toplam	280,0 milyon Desiyatin	

Şimdi de toprağın büyüklüğüne göre pay toprağının dağılımını inceleyelim. Kaynağımızın açıkladığı rakamları daha büyük gruplarda toplarsak şu tabloyu elde ederiz:

* *85,9 milyon desiyatin özel mülk, ve fabrika ve işletmelere, ticaret ve sanayi kooperatiflerine ait 3,6 milyon desiyatin latifundiya.*

Pay Toprağı

Çiftlik grupları	Çiftlik Sayısı	Desiyatin toprak	Çiftlik başına ortalama
5 desiyatine kadar	2.857.650	9.030.333	3,1
5-8 " "	3.317.601	21.706.550	6,5
Toplam 8 desiyatine kadar	6.175.251	30.736.833	4,9
8-10 " "	3.932.485	42.182.923	10,1
15-30 " "	1.551.904	31.271.922	20,7
30 desiyatinden fazla	617.715	32.695.510	52,9
Avrupa Rusyası'nda Toplam	12.227.355	136.887.238	11,1

Bu rakamlardan, çiftliklerden yarısından çoğunun (12,3 milyondan 6,2 milyonunun) çiftlik başına 8 desiyatine kadar, yani genelde bir ailenin geçimi için kesinlikle yetersiz toprağa sahip olduğu görülmektedir. 15 desiyatine kadar toprağa sadece 10,1 milyon çiftlik sahiptir (hepsi birlikte toplam 72,9 milyon); böylece köylü çiftliklerinin toplam sayısının beşte dörtten fazlası, köylü tarım tekniğinin bugünkü seviyesi dikkate alındığında, açlık sınırında bir varlık sürdürmektedir. Zengin ve orta —kendi toprağının büyüklüğüne göre— çiftliklerin sayısı, 12,3 milyondan sadece 2,2 milyonu oluşturur ve bunlar 136,9 milyon desiyatin topraktan 63,9 milyon desiyatine sahiptir. Ancak 30 desiyatinden fazla toprağa sahip çiftlikler zengin olarak tanımlanabilir — bunların sayısı ise sadece 0,6 milyondur, yani toplam sayının yirmide biri. Toplam toprağın neredeyse dörtte biri —136,9 milyon desiyatinden 32,7'si— ise bunların elindedir. Bu çok topraklı çiftlikler grubunun hangi köylü kategorilerinden oluştuğunu değerlendirebilmek için, burada ilk sırada Kazakların geldiğine işaret ediyoruz. 30 desiyatinden fazla toprağa sahip grup içinde 14.426403 desiyatin toprağa sahip 266.929 Kazak çiftliği sayılmaktadır, yani Kazakların çok büyük çoğunluğu (Avrupa Rusyası'nda 14.689.498 desiyatin toprağa sahip 278.650 çiftlik, yani çiftlik başına ortalama 52,7 desiyatin).

İktisadın kapsamına göre —pay toprağı mülkiyetinin büyüklüğüne göre değil— bütün köylü çiftliklerinin yaklaşık nasıl dağıldığı hakkında bir yargıya varabilmek için, tüm Rusya için elimizde sadece sahip olunan

at miktarlarına ait veriler var. 1888-1891 son askeri at sayımları, Avrupa Rusyası'nın 48 eyaletinde at sayısına göre çiftliklerin dağılımım şöyle göstermektedir:

Yoksul köylüler	Atı olmayan	2.765.970	çiftlik
	Tek atı olan	2.885.192	"
Orta köylüler	İki atı olan.	2.240.574	"
	Üç atı olan.	1.070.250	"
Zengin köylüler	*Dört ve daha fazla atı olan*	1.154.674	"
Toplam		10.116.660	çiftlik

Genel olarak bunun anlamı şudur: yarıdan çoğu yoksul köylü (10.1 milyondan 5, 6 milyonu), yaklaşık üçte biri orta köylü (2 ya da 3 ata sahip 3,3 milyon), onda birden biraz fazlası zengin köylülerdir (10,1 milyondan 1,1 milyonu).

Şimdi de özel bireysel toprak mülkiyetini inceleyelim. İstatistik burada çok küçük toprak mülkiyeti hakkında yeterli açıklık getirmiyor, fakat büyük latifundiyalar hakkında gayet ayrıntılı veriler sağlıyor.

Avrupa Rusyası'nda Bireysel, Özel Toprak Mülkiyeti

Gruplar	Mülk Sayısı	Desiyatin Toprak	Çiftlik Başına Ortalama
10 desiyatin ve daha az	409.864	1.625.226	3,9 desiyatin
10-50 des.'ne kadar	209.119	4.891.031	23,4 desiyatin
10-500 " "	106.065	17.326.495	163,3 desiyatin
500-2000 " "	21.748	20.590.708	917,0 desiyatin
2000-10 000 " "	5.386	20.602.109	3.825,0 desiyatin
10 000'den fazla	699	20.798.504	29.754,0 desiyatin
Toplam 500 Des',den Fazla	27.833	61.991.321	2.227,0 desiyatin
Avrupa Rusyası'nda Toplam	752.881	85.834.073	114,0 desiyatin

Böylece burada ilk olarak büyük toprak mülkiyetinin muazzam üstünlüğünü görüyoruz: 619.000 küçük toprak sahibi (50 desiyatine kadar) sadece 6,5 milyon desiyatin toprağa sahiptir. İkinci olarak muazzam latifundiyalar görüyoruz: 699 toprak sahibinin her biri neredeyse 30.000 desiyatin toprağın sahibi! 28.000 toprak sahibinin elinde 62 milyon desiyatin yoğunlaşmıştır, yani her birine 2227 desiyatin düşmektedir. Bu latifundiyaların çok büyük çoğunluğu soylulara aittir, ve bu da toplam 44.471.994 desiyatin toprağa sahip 18.102 mülktür (27.833'ten); yani toplam toprağın yüzde 70'i latifundiya mülkiyetidir. Feodal büyük toprak sahibinin ortaçağdan kalma toprak mülkiyeti bu verilerde tüm çarpıcılığıyla gün yüzüne çıkmaktadır.

2— Mücadele Ne Uğruna?

10 milyon köylü çiftliği 73 milyon desiyatin toprağa sahiptir. 28.000 asil ve adi Landlord* 62 milyon desiyatin toprağa sahiptir. İşte köylülüğün toprak uğruna mücadelesinin cereyan ettiği sahnenin genel arka planı budur. Bu genel arka planda şaşırtıcı bir teknik gerilik, ziraatin ihmal edilmesi, köylü kitlelerin bezginliği, serfliğin çeşitli biçimlerinde feodal sömürü kaçınılmazdır. Konumuzun dışına çıkmamak için, burada herkes tarafından bilinen köylü iktisadı üzerine son derece zengin yazında ayrıntılı biçimde anlatılan olgulara çok kısaca işaret etmekle yetinmek zorundayız. Tek tek mülklerin genişliği hiçbir surette iktisatların genişliğine denk düşmez. Büyük, kapitalist biçimde yapılan tarım saf Rus eyaletlerde hiç kuşkusuz geri plandadır.[51] Büyük latifundiyalarda küçük işletme egemendir: toprak kiralamanın feodal-tefeci çeşitli biçimleri, çalışarak ödemeye dayalı iktisat (feodal iktisat), "yaz emeğinin kıştan kiralanması", tarlalara verilen hasara istinaden, "kesilip alınan toprak parçaları"na istinaden köleleştirme vs. vb. Feodal sömürü tarafından bel-

* *İngiltere'de yüksek ayrıcalıklı zümrelerden kalıtsal büyük toprak sahiplerine Landlord denir. Burada Lenin "asil" sözcüğüyle soylu büyük toprak sahiplerini, "adi" sözcüğüyle ise tüccar zümresinden ve köy burjuvazisinden (Kulaklar) büyük toprak sahiplerini kastetmektedir.* —***Alm. Red.***

leri kırılan köylü kütlesi yıkıma sürüklenmekte ve kısmen toprak paylarını "doğru dürüst" çiftlik sahiplerine kiralamaktadır. Zengin köylülerin küçük azınlığı köy burjuvazisi olarak ortaya çıkmakta, kapitalist iktisat yürütmek için toprak kiralamakta, yüzbinlerce toprak kölesini ve gündelikçiyi sömürmektedir.

Rus ekonomi bilimi tarafından kuşku götürmez biçimde saptanan bu olguları dikkate alarak, köylülüğün toprak uğruna bugünkü mücadelesi sorununda toprak mülkiyetinin **dört ana grubunu** birbirinden ayırmak zorundayız: 1- feodal latifundiyalar tarafından ezilen, bunların kamulaştırılmasında doğrudan çıkarı olan, böyle bir kamulaştırmadan en çok ve doğrudan kazançlı çıkacak köylü iktisatları kütlesi; 2- daha bugünden, orta büyüklükte, oldukça iyi bir iktisat yürütmeyi olanaklı kılan toprak mülkiyetine sahip küçük bir orta köylü azınlık; 3- köylü burjuvazisi olma yolunda gelişen ve bir dizi ara aşamayla kapitalist tarzda iktisat yürüten toprak mülkiyetiyle bağlı küçük bir zengin köylü azınlık; 4- günümüzde Rusya'da kapitalist tarzda işletilen iktisatları kapsam itibariyle çok çok aşan ve gelirleri ilk planda köylülüğün çalışarak ödeme ve köleleştirilmesi yoluyla sağlanan feodal latifundiyalar.

Bu ana grupların, toprak mülkiyeti üzerine istatistik veriler temelinde sadece çok yaklaşık olarak, sadece tahmini, şematik olarak özetlenebileceği ortadadır. Buna rağmen bu grupları öne çıkarmak zorundayız, çünkü aksi takdirde Rus devriminde toprak uğruna mücadelenin bütünlüklü bir tablosu elde edilemez. Ve şu peşinen ve tam bir kesinlikle söylenebilir ki, bu rakamlardaki kısmi değişiklikler, şu ya da bu grubun sınırlarındaki kısmi kaymalar genel tabloyu önemli ölçüde etkileyebilecek **durumda değildir**. Önemli olan bu küçük değişiklikler değildir — önemli olan, bilakis, toprak edinmeyi hedefleyen küçük toprak mülkiyetiyle, toprağın büyük kütlesini tekelinde bulunduran feodal latifundiyaların açıkça karşılaştırılmasıdır. Hem hükümetin (Stolipin'in) ekonomisinin, hem de liberal ekonominin (Kadetlerinkinin) yalancılığı, işte tam da bu açıkça karşılaştırmanın üstünün örtülmesine dayanmaktadır.[52]

Yukarıda gösterilen dört grup için şu toprak mülkiyeti genişliğini varsayalım: 1) 15 desiyatine kadar; 2) 15-20 desiyatin; 3) 20-500 desiyatin; 4) 500 desiyatinden fazla. Toprak **uğruna** mücadeleyi bir bütün olarak göz önüne getirebilmemiz için, elbette her grup içinde pay toprağı-

nı ve özel toprak mülkiyetini bir arada saymak zorundayız. Kaynağımız özel toprak mülkiyetini iki gruba ayırmaktadır: 10 desiyatine kadar ve 10-20 desiyatin; böylece 15 desiyatine kadar olan grup ancak yaklaşık olarak tespit edilebilmektedir. Bu yaklaşık hesaplamadan ve rakamları yuvarlamamızdan ortaya çıkacak hata son derece cüzidir (okur böyle olduğunu hemen görecektir) ve çıkarılacak sonuçları hiçbir biçimde etkilemez.

Avrupa Rusyası'nda sözünü ettiğimiz gruplara göre toprağın bugünkü dağılımı aşağıdadır:

	Mülk sayısı (milyon)	Desiyatin (milyon)	Desiyatin olarak mülk başına ortalama büyüldük
a) Yıkılmış, Feodal sömürü tarafından ezilmiş köylüler	10,5	75,0	7,0
b) Orta köylüler	1,0	15,0	15,0
c) Köy burjuvazisi ve kapitalist toprak mülkiyeti	1,5	70,0	46,7
d) Feodal latifundiyalar	0,03	70,0	2.333,0
Toplam	13,03	230,0	17,6
Büyüklüğüne göre dağılmamış	-	50,0	-
Toplam*	13,03	280,0	21,4

* *Daha önce de söylendiği gibi bu tabloda verilen rakamlar yuvarlanmıştır. Tam rakamlar şöyledir; a) 10,1milyon mülk ve 79,9 milyon desiyatin; b) 874,000 mülk ve 15,0 milyon desiyatin. Özel toprak mülkiyeti 10 desiyatine kadar — 410,000 mülk ve 1,6 milyon desiyatin; özel toprak mülkiyeti 10-20 desiyatin — 106,000 mülk ve 1,6 milyon desiyatin. Toplam olarak a) ve b)'nin iki türü için 11,5 milyon mülk ve 91,2 milyon desiyatin. c) grubu için tam rakamlar şunlardır: 1,5 milyon mülk ve 68,5 milyon desiyatin. d) grubu için 27,833 mülk ve 61,99 milyon desiyatin. Bu son rakamın içine 5,1 milyon desiyatin çar toprakları ve büyük fabrika, ticaret ve sanayi kooperatiflerinin mülkiyetindeki 3,6 milyon desiyatin toprak da dahildir. Büyüklüğüne göre gruplandırılmamış mülkler üzerine rakamları daha önce belirttik — 48,5 milyon desiyatin. Okur buradan rakamları yuvarlamamızın ve yaklaşık hesaplarımızın son derece küçük değişikliklere yol açtığını ve çıkardığımız sonuçları bir nebze olsun sarsmadığını görecektir.*

Köylülerin toprak için mücadelesine kaynaklık eden koşullar bunlardır. Köylülerin (çiftlik başına 7-10 desiyatin ve üstelik fahiş kiralar vs.) büyük toprak beylerine (çiftlik başına 2333 desiyatin) karşı mücadelesinin **çıkış noktası** budur. Bu mücadelenin **sonuç noktasının** nesnel eğilimi nedir? Feodal büyük toprak mülkiyetinin yokedilmesi, bu toprakların (şu ya da bu biçimde) köylülerin eline geçmesi olduğu açıktır. Bu nesnel eğilim, feodal latifundiyalar tarafından köleleştirilmiş **küçük iktisadın** egemenliği olgusundan kaçınılmaz olarak çıkmaktadır. Bu eğilimi, tıpkı mücadelenin çıkış noktası için, yani meselenin bugünkü durumu için yaptığımız gibi canlı bir şema ile anlatabilmek için, **düşünülebilecek en iyi** durumu göz önüne almalıyız, yani hem feodal latifundiyaların tüm toprak ve arazisinin ve hem de bireysel mülkiyet olarak dağılmamış tüm toprakların yoksul köylülüğün eline geçtiğini varsaymak zorundayız. Bu, andaki tarım mücadelesine katılan **herkesin** az çok belirgin bir şekilde tasavvur ettiği en iyi durumdur: Hükümet de "muhtaç"lara "toprak tahsisi"nden söz ediyor, liberal memur da (Kadet de) az topraklı köylülere ek toprak tahsisinden bahsediyor, Trudovikler üyesi köylü de toprak mülkiyetinin "tüketim" ya da "emek" normuna kadar genişletilmesi gerektiğini söylüyor, toprağın kullanım biçimleri sorununda farklı görüşte olan sosyal-demokrat ise yoksul köylülere toprak dağıtılması üzerine Narodniklerin önerilerini esası itibariyle benimsiyor (Tsereteli, 8 Haziran [26 Mayıs] 1907' de II. Devlet Duması'nın 47. oturumunda, Narodnik Karavayev'in rakamlarını kabul etti: kamulaştırılacak 57 milyon desiyatin toprak için 6,5 milyar; 5 desiyatinden az toprağa sahip köylüler için — 2,5 milyar; bkz. stenografik rapor, s. 1221). Kısacası, tarım reformunun görevleri ve koşulları üzerine toprak sahiplerinin, memurların, burjuvazinin, köylülüğün ve proletaryanın görüşleri ne kadar farklı olursa olsun, hepsinde eğilim aynıdır: büyük toprak mülkiyetinin yoksul köylülüğün eline geçmesi. Bu geçişin boyutu ve koşulları üzerine çeşitli sınıfların düşüncelerindeki temel farklardan yeri geldiğinde söz edeceğiz. Şimdi mücadelenin çıkış noktasına ilişkin şemamızı, olası sonuç noktası üzerine şemayla tamamlamak istiyoruz. Durumun **bugün** ne olduğunu gösterdik. Şimdi **daha sonra** ne olabileceğini göstermek istiyo-

ruz. Varsayalım ki, 0,03 milyon toprak sahibinin her birinin elinde 100 desiyatin toprak, yani toplam 3 milyon desiyatin toprak kalıyor, geriye kalan 67 milyon desiyatin toprakla, gruplandırılmamış 50 milyon desiyatin toprak 10.5 milyon yoksul köylüye dağıtılıyor. Şu tabloyu elde ederiz:

	Şimdi			Sonra		
	Mülk sayısı milyon	toprak milyon disiyatin	mülk başına ortalama desiyatin	mülk sayısı milyon	toprak mil.desiyatin	mülk başına ortalama desiyatin
a) yoksul yıkılmış köylüler	10,5	75	7,0	-	-	-
b) Orta köylüler	1,0	15	15,0	11,5	207	18,0
c) Zengin köylüler ve burjuvazi	1,5	70	46,7	1,53	73	47,7
d) Feodal toprak sahipleri	0,03	70.	2.333,0	-	-	-
Toplam	13,03	230	17,6	13,03	280	21,4
gruplandırılmamış toprak	-	50	-	-	-	-
	13,03	280	21,4	-	-	-

Rus devriminde toprak uğruna mücadelenin ekonomik temeli budur. Bu mücadelenin çıkış noktası ve eğilimi, yani sonuç noktası, mücadele edenler açısından en yararlı durumda sonucu budur.

Bu temeli ve bunun ideolojik (aynı zamanda ideolojik-politik) görüntüsünü incelemeye geçmeden önce, olası yanlış anlamalar ve itirazlar üzerinde durmak istiyoruz.

Birincisi. Çizdiğim tabloda, belediyeleştirme, paylaştırma, ulusallaştırma, toplumsallaştırma sorununu henüz tartışmadan, toprağın **paylaştırılmasının** kabul edildiğini söyleyerek bana itirazda bulunulabilir.

Bu bir yanlış anlama olurdu. Tablomda toprak mülkiyetinin **koşullarına**, toprağın köylülüğün eline geçmesinin **koşulla-**

r ı n a (köylülüğe bu toprakların mülk olarak mı, yoksa şu yada bu biçimde intifaı için mi verileceğine) hiçbir şekilde değinilmemiştir. Ben sadece g e n e l d e t o p r a ğ ı n küçük köylülerin e l i n e g e ç m e s i n d e n söz ettim — tarım mücadelemizin bu eğiliminden ise kesinlikle kuşkulanılamaz. Mücadele eden, küçük köylülüktür, o, toprağın k e n d i eline geçmesi için mücadele etmektedir. Büyük (feodal) toprak mülkiyetine karşı mücadele eden, küçük (burjuva) iktisattır.* Devrim, en iyi halde de, benim ortaya koyduğumdan başka bir sonuca kesinlikle yol açamaz.

İkincisi. Tüm kamulaştırılan (ya da zorla el konulan, zira şimdilik benim açıklamalarımda zoralım koşullarından söz edilmemiştir) toprağın en az topraklı köylülerin eline geçmesini varsaymaya hakkım olmadığı söylenebilir. Toprağın iktisadi zorunluluk nedeniyle zengin köylülere geçmek z o r u n d a olduğu söylenebilir. Fakat böyle bir itiraz da bir yanlış anlamaya dayanırdı. Devrimin burjuva karakterini tanıtlamak için, Narodniklerin bakış açısından e n e l v e r i ş l i durumu almak, mücadele edenlerin önlerine koydukları hedefe ulaşmasını verili olarak v a r s a y m a k zorundaydım. Tarım devriminin daha sonraki sonuçlarını değil, "Kara Paylaşım" denen şeye en yakın olan momenti benimsemek zorundaydım. Eğer kitle mücadelede zafere ulaşırsa, zaferin meyvelerini kendisi toplayacaktır. Bu meyvelerin daha sonra kimin eline düşeceği bir başka sorundur.

Üçüncüsü. Yoksul köylülük için böylesine olağanüstü elverişli bir sonuca (onların tüm kitlesinin çiftlik başına 1 8 d e s i y a t i n toprağa sahip orta köylülere dönüşmesi), serbest toprak fonunu a b a r t a r a k ulaştığım söylenebilir. Köylülere toprak payı olarak tahsis edilemeyecek olan o r m a n l a r ı n bu toplamdan çıkarılması gerekirdi denebilir. Bu tür itirazların Kadetlerle hükümet kampındaki iktisatçılardan gelmesi mümkündür ve hatta kaçınılmazdır, ama bu itirazlar çürüktür.

İlk olarak, Kuzey Bölgesinin t ü m ü n ü (Arhangelsk, Vologda ve Olonets) ve Perm ve Vyatka eyaletlerinin bir kısmını, yani yakın bir gelecekte ormanlık bölgelerden tarımsal olarak yararlanmanın neredeyse düşünülemeyecek olduğu bölgeleri hesaba katmadım. İkinci olarak, or-

* *Parantez içindekiler küçük-burjuva Narodnik ideolojisi tarafından inkâr edilmektedir, ya da farkedilmemektedir. Bunun üzerine daha söz edilecektir.*

manların özel olarak hesaba katılması, hesapları olağanüstü karmaşıklaştırırdı, ama sonuçta pek bir şeyi değiştirmezdi. Örneğin bir Kadet olan ve dolayısıyla da toprak beylerinin mülkiyetine yeterince **d i k k a t** gösteren Kaufmann, yüzde 25 orman dışındaki fazlanın toprak sıkıntısının karşılanması için kullanılabileceğini varsaymaktadır ve böylece 44 eyalet için 101,7 milyon desiyatinlik bir toprak fonuna ulaşmaktadır. Ben 47 eyalet için toprak fonunu yaklaşık 101 milyon desiyatin olarak hesapladım, ve bu da 70 milyon desiyatin feodal latifundiyadan 67 milyon ve 34 milyon desiyatin devlet ve kurum arazileri. 100 desiyatin* üzerindeki bütün mülklerin zoralımını varsayarsak, toprak fonuna 9-10 milyon desiyatinlik bir katkı daha gelir.

3— Mücadelenin Öz İçeriğinin Kadet Yazarlar Tarafından Örtbas Edilmesi

Rusya'da toprak uğruna mücadelede büyük çiftlik işletmelerinin rolü üzerine aktardığımız veriler **b i r** açıdan tamamlanmak zorundadır.

---

* *Kamulaştırma sınırını —500 desiyatin— tamamen keyfi olarak tespit ettim. Eğer bu sınırı 100 desiyatin olarak saptarsak —elbette yine sadece varsayım olarak— devrim şu tabloyu ortaya çıkarır:*

Ş i m d i

a)	10,5 milyon iktisat	....	75 milyon desiyatin
b)	1,0 " "	....	15 " "
c)	1,4 " "	....	50 " "
d)	0,13 " "	....	90 " "
Topl.	13,3 " "	....	230 " "
			+ 50

S o n r a

b)	11,50 milyon iktisat	217 milyon desiyatin	= 18,8 desiyatin/çiftlik
c)	1,53 " "	63 " "	= 41,1 " "
	13,03 " "	280 " "	= 21,4 " "

Devrimin karakteri ve özü üzerine temel sonuçlar iki durumda da aynı kalır.

Burjuvazimizin ve küçük-buryjuvazimizin tarım programlarının bir karakteristiği, hangi sınıfın köylülüğün en güçlü düşmanı olduğu, mülksüzleştirilecek toprakların ana kütlesini hangi mülklerin oluşturduğu sorusunun, "normlar" üzerine bir mülahazalar yığını ardında kaybolup gitmesi hususudur. Öncelikle şu ya da bu "norm"a göre köylülerin ne kadar toprağa ihtiyaç duydukları üzerine konuşuluyor (hem Kadetler hem de Trudovikler tarafından) — çok daha somut ve canlı şu sorun dururken: mülksüzleştirilebilecek ne kadar toprak var? Sorunun birinci tarzda konuluşu sınıf mücadelesinin üstünü örter, "resmi" bir bakış açısı edinebilmek için boş çabalarla meselenin özünü gizler. Sorunun ikinci tarzda konuluşu, ağırlık noktasını sınıf mücadelesine, feodal eğilimleri en belirgin biçimde temsil eden belirli bir toprak sahibi katmanın sınıf çıkarlarına çeker.

Daha sonra "normlar" sorunuyla da ilgileneceğiz. Şu an burada Trudovikler içinde "ünlü" bir istisnaya ve tipik bir Kadet yazara atıfta bulunmak istiyoruz.

II. Duma'da Halkçı-Sosyalist Celarov, toprak sahiplerinin yüzde kaçının kamulaştırmadan etkileneceği sorununa değindi (8 Haziran [26 Mayıs] 1907'deki 47. oturum). Ve konuşmacı zoralım sorununu ortaya atmadan kamulaştırmadan (zorunlu kamulaştırmadan) söz etti, ve galiba benim tablomda varsaydığım kamulaştırma normundan, yani 500 desiyatinden hareket ediyordu. Ne yazık ki Celarov'un konuşmasının ilgili pasajı II. Duma'nın stenografik raporunda (s. 1217) tahrif edilmiştir, ya da bizzat Celarov bir hata yapmıştır. Raporda zorunlu kamulaştırmanın özel mülklerin yüzde 32'sini ve bu mülklerin topraklarının yüzde 96'sını etkileyeceğini söylemektedir; geriye kalan mülk sahiplerinin yüzde 68'inin elinde ise özel toprak mülkiyetinin sadece yüzde 4'ü bulunur. Gerçekte bunun yüzde 32 değil, yüzde 3,2 olması gerekirdi, zira 752.881 toprak sahibinden 27.833'ü yüzde 3,2 yapar; bunların elindeki topraklar ise, 85,5 milyon desiyatin toprağın 62 milyon desiyatini, yani yüzde 72,3'üdür. Celarov'un bu yanlışı konuşurken mi yaptığı, yoksa doğru olmayan rakamların mı söz konusu olduğu belli değil. Fakat herşeye rağmen Celarov, eğer yanılmıyorsak, sayısız Duma konuşmacısı arasında asıl mücadele sorununa en doğrudan, en somut anlamda yaklaşan tek konuşmacıdır.

Bu sorunu tartışırken "eserler"ini sessizlikle geçiştirmememiz gereken Kadet yazarı, S. Prokopoviç'tir. Gerçi Prokopoviç "Besaglayiva"[53] çevresindendir ve —burjuva gazetesi "Tovarişç"te çalışanların büyük çoğunluğu gibi— kâh Kadet, kâh Menşevik sosyal-demokrat olarak ortaya çıkmaktadır. Rus burjuva aydınları içinde o, Kadetlerle sosyal-demokratlar arasında yalpalayan, (büyük çoğunlukla) hiçbir partiye üye olmayan ve liberal basında sistematik olarak Plehanov'dan biraz daha sağ bir bakış açısı savunan bir avuç tutarlı Bernsteincının tipik bir temsilcisidir. Burada S. Prokopoviç'ten söz etmek zorunda olmamızın nedeni, onun basında 1905 toprak mülkiyeti istatistiklerinden rakamlar veren ilk kişilerden biri olması ve bunu yaparken fiilen Kadetlerin tarım reformu zemininde durmasıdır. "Tovarişç"te yayınlanan iki makalede (1907, 26 [13] Mart tarihli No. 214 ve 23 [10] Nisan tarihli No. 238) Prokopoviç, resmi istatistiğin yazarı General Solotarev'le polemiğe girmektedir; General Solotarev, hükümetin hiçbir zorunlu kamulaştırmaya başvurmadan tarım reformunu gayet iyi halledebileceğini, iktisat yürütmek için çiftlik başına 5 desiyatin toprağın ise köylüye tamamen yetmesi gerektiğini kanıtlamak ister. Prokopoviç daha liberaldir; çiftlik başına 8 desiyatin varsayar. Gerçi defalarca bu miktarın "tamamen yetersiz" olduğunu, bunun "son derece mütevazı" bir hesaplama olduğunu vs. tekrarlar, fakat buna rağmen "topraksızlığın kapsamı"nın (Prokopoviç'in söz konusu iki makalesinden birincisinin adı budur) saptanması için tam da bu miktarı alır. Ve bunu "gereksiz tartışmalardan kaçınmak için" yaptığını açıklar... Solotarev ve benzerleriyle "gereksiz tartışmalar" mı? Prokopoviç böylece "kuşkusuz az topraklı" köylü çiftliklerinin sayısını toplam sayının yarısı kadar hesaplayarak, bunların topraklarını çiftlik başına 8 desiyatine çıkarmak için 18,6 milyon desiyatine ihtiyaç olduğunu doğru biçimde saptamaktadır; fakat hükümetin elindeki toprak fonları güya sadece 9 milyon desiyatin olduğu için, "zorla kamulaştırmaya başvurmaksızın işin içinden çıkılamaz" demektedir.

Menşeviklere yakın olan bu Kadet ya da Kadetlere yakın olan bu Menşevik, hesaplamalarında ve değerlendirmelerinde liberal tarım programının özünü ve ruhunu mükemmel biçimde dile getirmiştir. Feodal latifundiyalar ve genelde latifundiyalar asıl sorunu tamamen gizlenmiştir. Prokopoviç sadece 50 desiyatinin üzerindeki özel toprak mülki-

yetine ilişkin rakamlar vermektedir. Böylece aslında mücadelenin konusunu oluşturan şey gözlerden uzak kalır. Böylece bir avuç —kelimenin tam anlamıyla bir avuç— Landlordun sınıf çıkarlarının üzeri örtülür. Burada bunların açığa çıkarılması yerine "resmi" bir bakış açısı buluruz: sadece devlet arazileriyle "işin içinden çıkılamaz". Eğer bu mümkün olabilseydi, Bay Prokopoviç'in —değerlendirmelerinden çıkan budur— feodal latifundiyalara hiçbir itirazı olmayacaktır.

Köylülerin toprak payı olarak (8 desiyatin) "açlık normu" alınmaktadır. Toprak beylerinin "zorla kamulaştırılması"nın kapsamı gülünç derecede düşük tutulmuştur (500 desiyatinden büyük 62 milyon desiyatin mülkten 18 eksi 9 = 9 milyon desiyatin!). Böyle bir "zorunlu kamulaştırma" yapmak için toprak beyleri köylülere zor uygulamak zorundadırlar — 1861'de olduğu gibi!

Kasıtlı ya da kasıtsız, bilerek ya da bilmeyerek Bay Prokopoviç Kadetlerin tarım programının toprakbeyi özünü isabetli biçimde dile getirmiştir. Kadetler sadece ihtiyatlı ve akıllılar: Toprak beylerinin elinden aslında ne kadar toprak almaya niyetli oldukları konusunda tamamen susmayı tercih ediyorlar.

4— Tarım Devriminin Ekonomik Özü ve Büründüğü İdeolojik Örtüler

Cereyan etmekte olan devrimin özünün feodal latifundiyaların yokedilmesi ve özgür ve (mevcut koşullar altında mümkün olduğu ölçüde) zengin ziraatçilik yapan bir köylülük* yaratmak olduğunu gördük; zavallı bir yaşam süren, toprağı üzerinde kendisini perişan eden bir köylülük değil, üretici güçleri geliştirebilecek, tarımı ilerletebilecek bir köylülük. Tarımda küçük işletmeye, pazarın üretici üzerindeki egemenliğine ve dolayısıyla da meta üretiminin egemenliğine bu devrim dokunmayacaktır, zaten bu mümkün de değildir, çünkü toprağın yeniden paylaşılması uğruna mücadele üretim ilişkilerinde hiçbir değişikliğe yol açamaz. Fakat gördük ki, bu mücadelenin bir özelliği, feodal latifundiyaların toprak ve arazileri üzerinde küçük iktisadın güçlü biçimde gelişmesidir.

* *Eski Rusya'da köylülük bir* **z ü m r e y d i ,** *köylü başka bir iş yaptığı zaman da bu zümreye ait olmaktan çıkmıyordu. Bu nedenle bu anlamda ziraatçilik yapmayan pekçok köylü de vardı. —**Alm. Red.***

Cereyan etmekte olan mücadelenin büründüğü ideolojik örtü Narodnik teorilerdir. Tüm Rusya'nın köylü temsilcilerinin I. ve II. Devlet Duması'nda tarım programlarıyla açıkça ortaya çıkmaları, Narodnik teorilerin ve Narodnik programların gerçekten de köylülerin toprak uğruna mücadelesinin büründüğü ideolojik örtü olduğunun kesin ispatı olmuştur.

Büyük feodal çiftliklerin, köylülüğün uğrunda savaştığı toprak fonunun temelini, ana bölümünü oluşturduğunu gösterdik. Mülksüzleştirme normunu çok yüksek tuttuk: 500 desiyatin. Fakat çıkardığımız sonucun, bu normun daha aşağılara —örneğin 50 ya da 100 desiyatin— çekilmesi halinde de aynı kaldığı kolayca görülebilir. 20 - 500 desiyatin toprağa sahip olan grubu üç alt gruba ayırıyoruz: aa) 20 - 50 desiyatin; bb) 50 - 100 desiyatin; cc) 100 - 500 desiyatin ve bu ayrım temelinde pay toprağı ve özel toprak mülkiyetinin kapsamını değerlendiriyoruz:

Pay Toprağı

Gruplar	Mülk Sayısı	Toprak Miktarı	Mülk Başına Ortalama desiyatin olarak
20-50 desiyatin	1.062.504	30.898.147	29,1
50-100 "	191.898	12.259.171	63,3
100-500 "	40.658	5.762.276	117,1

Özel Toprak Mülkiyeti

Gruplar	Mülk Sayısı	Toprak Miktarı	Mülk Başına Ortalama desiyatin olarak
20-50 desiyatin	102.237	3.301.004	32,8
50-100 "	44.877	3.229.858	71,9
100-5000 "	61.188	14.096.637	230,4

Avrupa Rusyası'nda Toplam

Gruplar	Mülk Sayısı	Toprak Miktarı	Mülk Başına Ortalama desiyatin olarak
20-50 desiyatin	1.165.741	34.199.151	29,3
50-100 "	236.775	15.489.029	65,4
100-500 "	101.846	19.858.913	194,9

Buradan, 100 desiyatinin üzerindeki toprakların zoralımının, toprak fonunu, daha önce de söylendiği gibi, 9-10 milyon desiyatin, I. Devlet Duması milletvekili Çijevski tarafından önerilen 50 desiyatin üzerindeki toprakların zoralımının ise 18.5 miyon desiyatin yükselteceği ortaya çıkmaktadır. Dolayısıyla feodal latifundiyalar bu durumda da toprak fonunun temeli olarak kalmaktadır. Bunlar günümüzde tarım sorununun özünü oluştururlar. Bu büyük toprak mülkiyetiyle bürokrasinin en üst katmanlarının ilişkisi de bilinmektedir: G. A. Aleksinski II. Devlet Duması'nda, Rusya'da yüksek dereceli memurların toprak mülkiyetinin büyüklüğü üzerine Rubakin'in istatistiğini tebliğ etmişti. İkinci olarak bu rakamlardan, toprak payları ve 100 desiyatin üzerindeki topraklar bir yana bırakıldığında da, en büyük pay topraklarıyla küçük çiftlikler arasında hâlâ büyük farkların var olduğu anlaşılmaktadır. Devrim köylülüğü hem sahip oldukları toprak miktarlarına, hem de ve daha çok da sermaye miktarı, hayvan mevcudu, cansız envanterin miktar ve niteliğine vs. göre farklılaşmış olarak bulmaktadır. Farklılaşmanın, köylülüğün pay mülkiyetine[54] nazaran, —tabir yerindeyse— pay mülkiyeti olmayan alanında çok daha ilerlemiş olduğu, ekonomik yazınımızda yeterince kanıtlanmıştır.

Peki, köylülerin toprak uğruna mücadeleye dair anlayışlarını az çok tam olarak yansıtan Narodnik teorilerin önemi nedir? Bu Narodnik teorilerin özünü iki "prensip" oluşturur: "Emek prensibi" ve "dengeleme". Bu prensiplerin küçük-burjuva niteliği öylesine açık ve Marksist yazında öylesine sık ve öylesine ayrıntılı biçimde kanıtlanmıştır ki, burada da aynı nokta üzerinde durmanın gereği yok. Fakat bu "pensipler"in şimdiye kadar Rus sosyal-demokratları tarafından gerçek değeriyle takdir edilmemiş olan bir özelliğini belirtmek önemlidir. Belirsiz bir biçimde bu prensipler gerçekten de bugünkü tarihsel anda reel ve ilerici olan bir şeyi ifade etmektedirler. Ve bu da feodal latifundiyalara karşı yoketme mücadelesidir.

Tarım düzenimizin bugünkü biçiminden, bugünkü burjuva devriminin "nihai hedefi"ne kadar yukarıda aktardığımız gelişmesinin özeti incelendiğinde, gelecekteki "sonra"nın bugünkü "şimdi"den kıyaslanamaz büyüklükte bir "dengeleme" ile ayrıldığı, toprağın yeni dağılımının

"emek prensibine" kıyaslanamaz ölçüde uygun düştüğü görülecektir. Bu kesinlikle rastlantı değildir. Burjuva gelişmesinin onu feodal egemenlikten kurtardığı bir köylü ülkesinde başka türlü olamaz. Feodal latifundiyaların yokedilmesi böyle bir ülkede mutlaka kapitalist gelişmenin taleplerinden biridir. Küçük işletmenin egemenliği koşullarında ise bu, toprak mülkiyetinin kesinlikle daha büyük "dengelenmesi" anlamına gelir. Ortaçağ latifundiyalarının parçalanması temelinde kapitalizm daha "dengelenmiş" bir toprak mülkiyetiyle başlar ve ancak ondan yeni bir büyük tarım yaratır; hem de emek ve köleleştirme zemininde değil, ücretli emek, makine ve yüksek tarımsal teknik zemininde bir tarım yaratır.

Bütün Narodniklerin hatası, kendilerini küçük-köylülüğün dar ufkuyla sınırlayarak, köylü için feodal egemenliğin zincirlerinden kurtulduğundan beri başlamış bulunan sosyal ilişkilerin burjuva karakterini görmemeleridir. Küçük-burjuva tarımın "emek prensibi"ni ve dengelemeyi feodal latifundiyaların parçalanması şiarından çıkarıp mutlak bir şey, özel, burjuva olmayan bir düzen anlamına gelen kendi kendine yeterli bir şey haline getiriyorlar.

Bazı Marksistlerin hatası ise Narodnik teorinin eleştirisini yaparken, feodalizme karşı mücadelede onun tarihsel-reel ve tarihsel-meşru içeriğini görmemeleridir. "Emek prensibi"ni ve "dengeleme"yi, haklı olarak, geri, gerici, küçük-burjuva sosyalizmi olarak eleştirirken, bu teorilerin ilerici, devrimci, küçük-burjuva demokratizminin ifadesi olduğunu, eski feodal Rusya'ya karşı en kararlı mücadelenin bir bayrağı olduğunu unutuyorlar. Eşitlik düşüncesi, genelde eski otokratik düzene, özelde ise eski feodal büyük toprak mülkiyetine karşı en devrimci düşüncedir. Küçük-burjuva köylülerde eşitlik düşüncesi, feodal, derebeyi eşitsizliğine karşı mücadelenin bir ifadesi olduğu ölçüde kesinlikle haklı ve ilericidir. Toprak mülkiyetinin "dengelenmesi" düşüncesi, sadece 7 desiyatinlik bir toprak payına sahip, toprak beyleri tarafından yıkıma uğratılan 10 milyonun, 2300 desiyatinlik feodal latifundiyaların dağıtılması* çabası-

* *Burada söz konusu olan toprağın mülkiyet olarak değil, iktisaden yararlanma için tahsisidir. Böyle bir paylaştırma, toprağın gerek ulusallaştırılması gerekse de belediyeleştirilmesi koşullarında mümkündür — ve küçük işletmenin egemenliği altında belli bir süre için kaçınılmazdır.*

nı ifade ettiği ölçüde haklı ve ilericidir. Verili tarihsel durumda ise bu düşünce gerçekten de bu çabayı ifade etmekte, gerçekten de tutarlı burjuva devrimine zorlamaktadır, bunu yaparken herşeyin üstünü belirsiz, sözde sosyalist laf kalabalığıyla örtmektedir. Ve burjuva şiarların sahte sosyalist söylemini eleştiren bir Marksist, feodalizme karşı savaşta kararlı burjuva şiarlar olarak bunların tarihsel ilerici anlamlarını doğru değerlendirecek durumda olmazsa kötü bir Marksist olurdu. Narodniklerin onda "toplumsallaştırma"yı gördüğü bu devrimin gerçek içeriği, kapitalizm için yolun en tutarlı biçimde açılması, angarya iktisadının en kararlı biçimde kökünün kazınması olacaktır. Yukarıda sunduğum özet, işte, angarya iktisadının azami tasfiyesini ve sağlanan azami "dengeleme"yi göstermektedir. Narodnik, bu "dengeleme"nin burjuva karakterin ortadan kaldırılması olduğunu sanır, halbuki o gerçekte burjuvazinin en radikal kesimlerinin çabalarını ifade eder. Bunun dışında "dengeleme"de görülmek istenen her şey, ideolojik kuru gürültüden ibarettir, bir küçük-burjuva hayalidir.

Narodnik teorilerin Rus burjuva devrimindeki öneminin bazı Rus Marksistleri tarafından kısa görüşlü ve tarihsel olmayan değerlendirmesi, Narodnikler tarafından savunulan feodal toprak mülkiyetinin "zoralımı"nın anlamını iyice düşünmemiş olmalarıyla açıklanır. Bizdeki toprak mülkiyetinin mevcut koşulları altında, böyle bir devrimin ekonomik temelini düşünmek yeter, o zaman Narodnik teorilerde sadece yanıltıcı olanı değil, aynı zamanda mücadelenin belirli tarihsel bir görevle sınırlı gerçeğini, bu hayali teorilerin gerçek içeriğini oluşturan feodalizme karşı mücadele gerçeğini de anlarız.

5 — Burjuva Tarımsal Gelişmenin İki Tipi

Devam edelim. Burjuvaziye karşı sosyalizm için mücadele açısından bakıldığında anlamsız ve gerici olan Narodnik teorilerin, feodalizme karşı burjuva mücadelede (özel tarihsel bir görev anlamında) "akla uygun" ve ilerici olduğunu gördük. Şimdi soru şudur: Rus toprak mülkiyetinde ve Rusya'nın tüm toplumsal düzeninde feodalizmin yokoluşunun

kaçınılmazlığı, burjuva-demokratik devrimin kaçınılmazlığı, onun sadece belirli **b i r** biçimde cereyan edilebileceği anlamında mı anlaşılmalıdır? Yoksa onun çeşitli biçimleri mümkün müdür?

Bu soru, devrimimize ve sosyal-demokrat tarım programımıza dair doğru anlayışların oluşturulması için birincil öneme sahiptir. Ve bu sorunun çözümünde, devrimin ekonomik temelleri üzerine yukarıda verdiğimiz verilerden hareket etmek zorundayız.

Mücadelenin belkemiğini, Rusya'da feodal kalıntıların en önemli cisimleşmesi ve en sağlam dayanağı olarak feodal latifundiyalar oluşturmaktadır. Meta ekonomisinin ve kapitalizmin gelişmesi, bu kalıntıların mutlak bir kaçınılmazlıkla sonunu hazırlamaktadır. Burada Rusya'nın önünde yalnızca kapitalist gelişme yolu açık durmaktadır.

Fakat bu gelişmenin biçimleri iki türlü olabilir. Angarya iktisadının kalıntıları hem çiftliklerin dönüştürülmesi yoluyla, hem de feodal latifundiyaların yokedilmesi yoluyla, yani reform yoluyla ya da devrim yoluyla ortadan kaldırılabilir. Burjuva gelişme, onun başını tedricen gitgide daha çok burjuvalaşan ve feodal sömürü yöntemlerinin yerine gitgide burjuva sömürü yöntemlerini geçiren büyük çiftlik sahibi iktisatlarının çekmesi biçiminde cereyan edebilir; onun başını, "kamburları", feodal latifundiyaları toplumsal organizmadan devrimci tarzda uzaklaştıran ve sonra bu kamburlardan kurtulmuş olarak kapitalist çiftçilik yolunda serbestçe gelişen küçük köylü iktisatlarının çekmesi biçiminde de cerayan edebilir.

Burjuva gelişmenin nesnel olarak olası bu iki yoluna Prusya yolu ve Amerikan yolu derdim.[55] Birinci durumda feodal çiftlik sahibi iktisadı yavaş yavaş bir burjuva iktisadına, junker iktisadına dönüşür, bu durumda köylüler, bir yandan küçük bir büyük-köylü azınlık oluşurken, onlarca yıl sürecek olan acılı bir mülksüzleştirmeye ve köleleştirmeye mahkûm edilir. İkinci durumda çiftlik beyi iktisadı yoktur ya da derebeyi çiftliklerine zorla el koyan ve dağıtan devrim tarafından ortadan kaldırılır. Bu durumda köylü egemendir, tarımın itici gücü haline gelir ve kapitalist çiftçiye gelişir. Birinci durumda gelişmenin esas içeriği, angarya iktisadının feodal beylerin, junkerlerin ve çiftlik sahiplerinin toprağı üze-

rinde esarete ve kapitalist sömürüye dönüşmesidir. İkinci durumda gelişmenin ağır basan arka planı, ataerkil köylünün burjuva çiftçiye gelişmesidir.

Rusya'nın iktisat tarihinde gelişmenin bu iki türü olanca açıklığıyla gün yüzüne çıkmaktadır. Serfliğin kaldırıldığı dönemi alalım. Çiftlik sahipleri ve köylüler bu reformun nasıl uygulanacağı konusunda savaş içerisindeydiler. Hem biri ve hem de diğeri (bilincinde olmaksızın) burjuva ekonomik gelişmenin önkoşullarını savundular, fakat çiftlik sahipleri, çiftlik iktisatlarının, çiftlik sahiplerinin gelirlerinin ve toprakbeyi (köleleştirici) sömürü yöntemlerinin azami ölçüde korunmasını güvence altına alan bir gelişme türünü temsil ediyorlardı. Köylüler ise verili kültürel seviye ve köylülüğün verili refah seviyesinde, feodal latifundiyaların, bütün feodal ve köleleştirici sömürü yöntemlerinin yok edilmesini ve özgür köylü toprak mülkiyetinin genişletilmesini en azami biçimde güvence altına alabilecek bir gelişmenin çıkarlarını temsil ediyorlardı. Açıktır ki, ikinci yolun izlenmiş olması halinde, kapitalizmin ve üretici güçlerin gelişmesi, mücadelenin çiftlik sahiplerinin amaçladığı biçimde sona erdiği durumdan daha yaygın ve hızlı olacaktı.* Sadece, Marksizme karşı mücadele eden Narodniklerin tasavvur etmeye çalıştıkları gibi karikatür Marksistler, 1861'de köylülerin topraklarının gaspedilmesinde, kapitalist gelişmenin bir güvencesini görebilirlerdi. Tam tersine bu, —olgular da kanıtlamıştır ki— köleleştirici, yani yarı-feodal kiralama ve çalışa-

* *"Nauçnoye Obozreniye" dergisinde (1900 Mayıs-Haziran) bu soruna ilişkin şunları yazmıştım:. . . "**Kurtuluş sırasında köylüler ne kadar çok toprak elde etseydi ve bu topraklar onlara ne kadar ucuza mal olsaydı, Rusya'da kapitalizm o kadar çabuk, yaygın ve serbest gelişebilecekti,** halkın yaşam seviyesi o kadar yükselecek, iç pazar o kadar genişleyecek, üretimde makine kullanımı o kadar hızlanacaktı, bir başka deyişle, Rusya'nın ekonomik gelişmesi, Amerika'nın ekonomik gelişmesine benzeyecekti. Son iddiayı görüşümce güçlendiren iki hususu vurgulamakla yetiniyorum: 1. Topraksızlık ve vergi yükü nedeniyle ülkemizde çok geniş bir bölgede özel çiftlik iktisadında çalışarak ödeme sistemi, yani hiç de kapitalizm değil, doğrudan serflik kalıntısı bir sistem gelişti; 2. Serfliğin ya hiç bilinmediği, ya da son derece az gelişmiş olduğu, köylülerin fazla topraksızlık, çalışarak ödeme, vergi yükü altında bulunmadığı tam da kenar bölgelerimiz, tarımda kapitalizmin gelişmesinin en güçlü olduğu yerlerdir." (Bkz. Bütün Eserler, c. III, s. 585-586 —**Alm. Red.**)*

rak ödemeye dayalı, yani Rus tarımında kapitalizmin gelişimini ve üretici güçlerin büyümesini olağanüstü geciktiren angarya iktisadının bir güvencesiydi. Köylü ve çiftlik sahiplerinin çıkarları arasındaki mücadele, (Narodniklerimizin o zaman ve halen zannettikleri gibi) burjuvaziye karşı "halk üretimi"nin ve "emek prensibi"nin mücadelesi değil, bilakis burjuva gelişmenin Prusya tarzına karşı Amerikan tarzı için mücadeleydi.

Rusya'nın serfliğin bulunmadığı, sadece ya da esas itibariyle özgür köylünün tarımcılık yaptığı bölgelerinde (örneğin ancak reformdan sonra kolonileştirilen Volga ötesindeki bozkırlarda, Yeni Rusya'da,* Kuzey Kafkasya'da), kapitalizmin gelişmesi ve üretici güçlerin büyümesi, serflik kalıntılarının baskısı altında bulunan merkezi bölgeyle kıyaslanamayacak ölçüde hızlı bir tempo kaydetmiştir.**

Rusya'nın tarımsal merkezi bölgesi ve tarımsal kenar bölgeleri, deyim yerindeyse bize tarımsal gelişmenin şu ya da bu tarzının egemen olduğu bölgelerin yer itibariyle ya da coğrafi dağılımını gösteriyorsa, her iki gelişme tarzının ana çizgileri, köylü iktisadının ve çiftlik iktisadının yan yana var oldukları bütün bölgelerde de görülmektedir. Narodniklerin ulusal ekonomi anlayışlarındaki temel hatalardan biri, çiftlik iktisadını tarımda kapitalizmin biricik kaynağı saymaları, köylü çiftliklerini ise "halk üretimi" ve "emek prensibi" bakış açısından değerlendirmeleriydi (bugün de Trudovikler, "Halkçı Sosyalistler" ve Sosyal-Devrimcilerin yaptığı bundan başka bir şey değil). Bunun doğru olmadığını biliyoruz. Çiftlik iktisadı kapitalist doğrultuda gelişiyor ve bu arada da çalışarak ödemenin yerine "özgür ücretli emeği", üç-tarla iktisadının yerine yoğun tarımı, atadan kalma tarım aletlerinin yerine büyük çiftliğin mükemmel araç-gerecini geçiriyor. Köylü iktisadı da aynı şekilde kapitalist doğrultuda gelişiyor, köy burjuvazisini ve kır proletaryasını ortaya çıkarıyor.

---

* *Besarabya'dan Don'a kadar güneydeki bölge. —**Alm. Red.***

** *Kapitalizmin gelişmesi altında Rusya'nın kenar bölgelerinin kolonizasyon fonu olarak önemini "Kapitalizmin Gelişmesi" adlı çalışmamda (St. Petersburg, 1899, s. 185 ve sonrası) ayrıntılı biçimde ele aldım. (Bkz. "Bütün Eserler" Cilt III, s. 218-219, s. 301-302, s. 549-554 ve elinizdeki baskının birinci cildi, s. 236-241. —**Alm. Red.** [Lenin, Seçme Eserler c. 1, s. 363-367, İnter Yayınları].) Sosyal-demokrat program sorunu için önemlerine daha sonra değineceğim.*

"Köy Birliği"nin durumu ne kadar iyiyse, genelde köylülüğün refahı ne kadar yüksekse, köylülüğün kapitalist tarımın iki karşıt sınıfına ayrışması o kadar çabuk gerçekleşiyor. Dolayısıyla tarımsal gelişmenin her iki doğrultusu her yerde var. 1861 Reformu'ndan sonra Rusya'nın bütün tarihinde görülen ve devrimimizin en önemli ekonomik temelini oluşturan köylülerin ve toprak beylerinin çıkarlarının mücadelesi, burjuva tarımsal gelişmenin şu ya da bu tarzı uğruna mücadeledir.

Sadece bu iki tarz arasındaki farkı ve bunların burjuva karakterini apaçık kavradığımızda, Rus devriminde toprak sorununu doğru bir tarzda açıklayabiliriz ve çeşitli partiler tarafından ileri sürülen tarım programlarının sınıfsal anlamını idrak edebiliriz.* Yineliyoruz: Mücadelenin canalıcı noktası feodal latifundiyalardır. Bunların kapitalist gelişimi tartışmasızdır, fakat bu iki biçimde olabilir: onların devrimci tarzda ortadan kaldırılması, köylü çiftçiler tarafından yok edilmesi biçiminde; ya da gitgide junker çiftliklerine dönüşmeleri biçiminde (ve köleleştirilmiş köylünün de köleye dönüşmesi).

---

* *Rusya'da burjuva tarımsal gelişmenin iki yolu sorununda, Rus sosyal-demokratlarının kafasının bazen ne kadar karışık olduğunu P. Maslov örneği göstermektedir. "Obrasovaniye" dergisinde (1907, No:3) o iki yol göstermektedir: 1. "gelişen kapitalizm"; 2. "ekonomik gelişmeye karşı yararsız mücadele". "Birinci yol" —öyle değil mi?— "işçi sınıfını ve tüm toplumu sosyalizme götürür; ikinci yol ise işçi sınıfını burjuvazinin kollarına (!) atar (!), onu büyük ve küçük mülk sahipleri arasındaki mücadeleye, işçi sınıfına yenilgiden başka bir şey getirmeyecek olan bir mücadeleye atar" (s. 92). İlk olarak "ikinci yol" bir yol değil, boş bir söz, bir kuruntudur; gerçek bir gelişme olanağı değil, yanlış bir ideolojidir. İkincisi, Maslov, Stolipin ve burjuvazinin de köylülüğü kapitalist bir yola götürdüğünü farketmiyor — dolayısıyla gerçek mücadelede söz konusu olan kapitalizm değil, gelişmenin kapitalist tarzıdır. Üçüncüsü, Rusya'da işçi sınıfını burjuvazinin egemenliği altına "sokmayan" herhangi bir gelişme yolunun mümkün olduğunu söylemek tam bir saçmalıktır... Dördüncüsü, büyük ve küçük mülk sahipleri arasında mücadelenin olmadığı bir "yol" olabileceğini iddia etmek de keza saçmalamaktır. Beşincisi, Maslov genel-Avrupai kategorilerin (büyük ve küçük mülk sahipleri) yardımıyla bugünkü devrimde önde gelen bir rol oynayan Rusya'nın tarihsel özelliğinin üstünü örtüyor: Küçük-burjuva mülk sahipleriyle, büyük feodal toprak sahipleri arasındaki mücadele.*

6— Devrimde Tarım Programlarının İki Çizgisi

Tek tek partiler tarafından devrimin seyri içinde ileri sürülen tarım programlarını, yukarıda anlatılan ekonomik temellerle karşılaştırdığımızda, tarımsal gelişmenin gösterdiğimiz iki tarzına uygun olarak bu programların iki çizgisini hemen farkederiz.

Sağcı toprak beyleriyle Oktobristlerin[56] paylaştığı Stolipin'in programını alalım. Bu apaçık bir çiftlik sahipleri programıdır. Fakat onun ekonomik anlamda gerici olduğu, yani kapitalizmin gelişmesini dışladığı ya da dışlamak istediği, burjuva tarımsal gelişmeyi istemediği söylenebilir mi? Asla. Tam tersine, Stolipin'in ünlü tarım yasası[56a] 87. paragraf gereğince katıksız burjuva ruhuyla hazırlanmıştır. O hiç kuşkusuz kapitalist gelişme çizgisinde durmakta, bu gelişmeyi kolaylaştırmakta, ilerletmekte, köylülüğün mülksüzleştirilmesini, köy birliğinin dağılmasını, bir köy burjuvazisinin ortaya çıkmasını hızlandırmaktadır. Ekonomi bilimi açısından bu yasa kuşkusuz ilericidir.

Fakat bu, sosyal-demokratların bu yasayı "desteklemek" zorunda oldukları anlamına mı gelir? Hayır. Böyle bir gerekçelendirmeyi ancak, tohumları, eski düzene karşı savaşında burjuvaziyi desteklemenin zorunlu olduğunu bütün makamlarda tekrarlayıp duran Plehanov ve Menşevikler tarafından büyük bir gayretle saçılan kaba Marksizm başarabilirdi. Hayır. Üretici güçlerin gelişmesinin (toplumsal ilerlemenin bu en üst ölçüsü) çıkarları doğrultusunda çiftlik iktisadının burjuva gelişmesini değil, köylülüğün burjuva gelişmesini desteklemek zorundayız. O, köleleştirmenin ve burjuvalaşan angarya iktisadının büyük ölçüde korunması, üretici güçlerin en yavaş biçimde gelişmesi ve kapitalizmin gelişmesinin geciktirilmesi anlamına gelmektedir, köylülüğün ve dolayısıyla da proletaryanın geniş kitleleri için ölçüsüzce daha çok acı ve aşağılanma, sömürü ve baskı anlamına gelmektedir. Köylü iktisadının burjuva gelişmesi ise, üretici güçlerin en hızlı biçimde gelişmesi ve köylü kitleleri için (meta üretimi koşullarında genelde mümkün olduğu kadarıyla) en iyi varlık koşulları demektir. Rus burjuva devriminde sosyal-demokrasinin taktiği, oportünistlerin inandığı gibi, liberal burjuvazinin desteklenmesi göreviyle değil, savaşan köylülüğün desteklenmesi göreviyle belirlenir.

Liberal burjuvazinin, yani Kadetlerin programını alalım. "Ne arzu edersiniz?" (yani çiftlik sahibi beyler ne arzu ederler?) şiarı altında Birinci Duma'da bir tarım programı, İkinci Duma'da ise bir başkasını ileri sürdüler. Genelde Avrupa'daki bütün ilkesiz burjuva kariyeristleri gibi, onlar için de program değiştirmek kolay bir iştir. Birinci Duma döneminde devrim güçlü görünüyordu ve liberal program ondan bir parça ulusallaştırma ("devlete ait genel toprak fonu") ödünç aldı. İkinci Duma döneminde karşı-devrim güçlü görünüyordu — ve liberal program, devlet toprak fonunu bir yana attı, Stolipin'in güçlü köylü mülkiyeti düşüncesine yöneldi, toprakbeyi topraklarının zorunlu kamulaştırılması genel kuralına getirdiği istisnaları genişletti ve çoğalttı. Burada liberallerin bu ikiyüzlülüğüne sadece geçerken değiniyoruz. Burada bizim için önemli olan başka bir şeydir: liberal tarım programının bu iki biçiminde ortak olan ilkesel temeldir — 1. bedel ödeme; 2. çiftlik iktisatlarının korunması; 3. reformun uygulanmasında çiftlik sahibi ayrıcalıklarının korunmasıdır.

"Bedel ödeme", toplumsal gelişmeye dayatılan, feodal latifundiya sahiplerine ödenen bir haraçtır. Bedel ödeme, feodal sömürü yöntemlerinin, burjuva "genel eşdeğer" biçiminde bürokratik ve polisiye olarak güvence altına alınmış realizasyonudur. Devam edelim: çiftlik iktisatlarının şu ya da bu ölçüde korunması, burjuva politikacılar bu gerçeği halktan ne kadar gizlemeye çalışsalar da, her iki Kadet programında da görülmektedir. Üçüncü yan —reformun uygulanmasında çiftlik sahibi ayrıcalıklarının korunması— ise Kadetlerin yerel toprak komitelerinin genel, eşit, doğrudan ve gizli oy hakkı temelinde seçilmesi konusundaki tavrında kesin ifadesini bulmaktadır. Burada ayrıntılara giremiyoruz, bunlar açıklamalarımızın bir başka bölümüne aittir.* Burada sadece Kadetlerin tarım programının çizgisini saptama durumundayız. Burada, yerel

*Bkz. I. Duma tutanakları, 14. oturum, 6 Haziran [24 Mayıs] 1906. Burada Kadetler Kokoşkin ve Kotlyarevski (o zamanki) Oktobrist Heyden ile hoş bir birlik içinde en aşağılık safsataların yardımıyla yerel toprak komiteleri düşüncesini çürütmeye çalıştılar. II. Duma'da: Kadet Savelyev'in hile ve dolapları (16. oturum, 8 Nisan [26 Mart] 1907), ve yerel toprak komiteleri düşüncesine karşı Kadet Tatarinov'un açıkça mücadeleye girişmesi (24. oturum, 22 [9] Nisan 1907, stenografik rapor s. 1783). "Reç" gazetesinin 7 Haziran (25 Ma-

toprak komitelerinin bileşimi sorununun birincil öneme sahip olduğunu belirtmek zorundayız. Kadetlerin "zorunlu kamulaştırma" şiarına ancak politik süt çocukları kanabilirler. Sorun şudur: Kim ve kimi zorlayacaktır —toprak sahipleri köylüleri (kumlu topraklar için asıl değerinin üç mislini ödemeye) mi, yoksa köylüler toprak sahiplerini mi? Kadetlerin "çatışan çıkarların eşit temsili" ve "tek yanlı zor"un istenmezliği üzerine ettikleri gevezelikler, meselenin özünün ne olduğunu büyük bir açıklıkla göstermektedir— Kadet tarzı zorunlu kamulaştırmada çiftlik sahipleri köylüleri zorlamalıdır!

Kadetlerin tarım programı Stolipinci, yani çiftlik beyci, burjuva ilerleme çizgisindedir. Bu olgudur. Bu olgunun anlaşılmaması, tıpkı bazı Menşevikler gibi Kadetlerin tarım programını Narodniklerinkinden daha ilerici saymaya hazır sosyal-demokatların temel hatasıdır.

Köylülüğün temsilcilerinde, yani Trudovikler, Sosyal-Narodnikler ve kısmen de Sosyal-Devrimcilerde, iki Devlet Duması'nda da, birçok yalpalamalara rağmen, tamamen berrak bir köylü çıkarlarını çiftlik sahiplerine karşı savunma çizgisi görürüz. Örneğin Trudoviklerin programında kabul edilen bedel ödeme sorununda yalpalamalar vardır; fakat bu, birincisi, çoğünlukla çalışamayacak durumdaki çiftlik sahipleri için

---

yıs) 1906 tarihli 82. sayısında, ayrıca Milyukov'ca basılan başyazı ilginçtir ("Bir Mücadele Yılı", No: 117, s. 457-459.) İşte bu tebdili kıyafet etmiş Oktobristin uzun açıklamalarının tayin edici pasajı: "Biz, bu komitelerin bileşiminin genel oylama yoluyla saptanmasının, bu komitelerin tarım sorununun yerel ölçekte barışçıl çözümü için değil, bilakis bambaşka bir şey için düşünüldüğü anlamına geleceğine inanıyoruz. Reformun genel idaresi devlete bırakılmak zorundadır... Yerel komisyonlarda, başlatılan reformun devletsel önemi ihlal edilmeksizin ve bu çıkar çatışması tek yanlı bir zor eylemine dönüşmeksizin tarafların uzlaştırılabilecek birbiriyle çatışan çıkarları mümkün olduğunca eşit (aynen böyle!) temsil edilmelidir..." (s. 459). Kadetler tarafından yayınlanan "Tarım Sorunu" nun II. cildinde Bay Kutler, tüm merkezi, eyalet ve kaza toprak komisyonlarında ve komitelerinde çiftlik sahiplerinin ve memurların köylüler üzerinde üstünlüğünü güvence altına alan (s. 640-641) kendi yasa tasarısını yayınlamıştır, Bay A. Çuprov ise— bir "liberal"! —çiftlik sahiplerinin köylülerin dolandırılmasını amaçlayan bu alçakça planını prensip olarak savunmaktadır (s. 33).

sosyal yardım anlamında yorumlanmaktadır,* ikincisi, Devlet Duması'nın tutanaklarından, her türlü bedel ödemeyi reddeden ve şu şiarı ilan eden, son derece karakteristik bir dizi köylü konuşmasını okumak olanaklı: Tüm topraklar halka!** Yerel toprak komiteleri sorununda —tayin edici sorunda: kim ve kimi zorlayacak— köylü temsilcileri, bu komitelerin genel oylamayla seçilmesi düşüncesinin sahibi ve savunucusu olmuşlardır.

Bir yanda Trudovikler ve Sosyal-Devrimcilerin, öte yanda sosyal-demokratların tarım programının içeriğine şimdilik girmiyoruz. Her şeyden önce şu inkâr kabul etmez olguyu saptamak zorundayız ki, Rus devriminde açıkça ortaya çıkan tüm partilerin ve sınıfların tarım programları, burjuva tarımsal gelişmenin iki türüne uygun olarak açıkça iki ana türe ayrılmaktadır. "Sağ" tarım programlarını "sol" tarım programlarından ayıran sınır, Menşeviklerin ("anayasal-demokratik" sözlerin büyüsüne kapıldıkları ve sınıfların tahlilinin yerine parti adlarının tahlilini koydukları için) sık sık tamamen yanlış bir şekilde zannettikleri gibi, Oktobristlerle Kadetler arasında değildir. Sınır çizgisi Kadetlerle Trudovikler arasındadır. Bu çizgi, Rus toplumunun toprak uğruna mücadele eden iki ana sınıfı tarafından belirlenir: toprak beyleri ve köylülük. Kadetler toprakbeyi mülkiyetinin korunmasını istiyorlar ve tarımın kültürel, Avrupai, fakat junker-burjuva doğrultuda gelişmesini savunuyorlar. Trudovikler (ve sosyal-demokrat işçi temsilcileri), yani köylülüğün ve proletaryanın temsilcileri ise tarımın köylü-burjuva evrimini savunuyorlar.

Bir yandan tarım programlarının büründüğü ideolojik örtüler, onların çeşitli politik ayrıntıları vs. ile, öte yandan bu programların ekonomik te-

* *Bkz. "'İzvestiya Krestyanskih Deputatov' ve 'Trudovaya Rosiya' Derlemesi", Petersburg 1906 —I. Devlet Duması'ndaki Trudoviklerin gazete makalelerinden derleme— örneğin "Tazmin Etme Bedel Ödeme Değil" adlı makale (s. 44-49) ve diğerleri.*

** *Bkz. II. Devlet Dumasi'nda sağcı köylü Petroçenko'nun konuşması (18 [5] Nisan 1907 tarihinde yapılan 22. oturum): Kutler, elverişli koşullar önermişti... "elbette zengin bir adam olarak o yüksek bir fiyat söyledi, biz yoksul köylüler ama o kadar çok para ödeyemeyiz" (s. 1616). Sağcı köylü kendisine liberal süsü veren burjuva kahvehane politikacısından daha solda bulunuyor. Ayrıca bkz. partisiz köylü Semyonov'un ilkel devrimci köylü mücadelesinin ruhunu soluyan konuşması (25 [12] Nisan 1907) ve daha pekçokları.*

melini birbirinden sımsıkı ayırmak zorunludur. Şimdi zorluk, hem çiftlik sahiplerinin ve hem de köylülerin talep ve programlarının burjuva karakterinin kavranmasında değildir: bu çalışma Marksistler tarafından daha devrimden önce yapılmıştır, ve devrim bu çalışmanın sonuçlarını onaylamıştır. Zorluk, burjuva toplumunun ve burjuva gelişmenin zemini üzerinde iki sınıfın mücadelesinin temelini kavramakta yatmaktadır. Bu mücadele kapitalist Rusya'nın ekonomik gelişmesinin nesnel eğilimlerine dayandırılmazsa, onu yasal toplumsal bir olgu olarak kavramak mümkün değildir.

Rus devriminde tarım programlarının iki türünün, burjuva tarımsal gelişmenin iki türüyle bağıntısını gösterdikten sonra, sorunun yeni, son derece önemli bir başka yanını incelemeye geçmemiz gerekiyor.

7— Rusya'nın Yüzölçümü. Kolonizasyon Sorunu

Yukarıda ekonomik tahlilin bizi, Rusya'da kapitalizm sorununda, angarya iktisadının sayısız kalıntılarının varlığını sürdürdüğü merkezi tarım bölgesiyle, bu tür kalıntıların hiç bulunmadığı ya da yalnızca zayıf biçimde bulunduğu ve özgür köylü kapitalist gelişmenin özelliklerini gösteren kenar bölgeler arasında ayrım yapmaya zorladığına atıfta bulunduk.

"Kenar bölgeler"den ne anlaşılmalıdır? Apaçık iskân edilmemiş ya da tamamen iskân edilmemiş, tamamen tarıma açılmamış bölgeler. Böylece bu "kenar bölgeler"in niteliğini ve iktisadi önemini tam olarak kavramak için Avrupa Rusyası'ndan tüm Rusya imparatorluğuna geçmek zorundayız.

Baylar Prokopoviç ve Mertvago'nun "Rusya'da Ne Kadar Toprak Var Ve Bu Toprakları Nasıl Kullanıyoruz?" adlı broşüründe (Moskova 1907), Bay Mertvago, tüm Rusya'nın yüzölçümü ile, bilinen yüzölçümünün iktisadi kullanımı üzerine yazında bilinen tüm istatistiği özetleme çabasında bulunuyor. Mertvago'nun verilerini daha açık olması için tablo biçiminde aşağıya alıyoruz ve bunları 1897 nüfus sayımına göre nüfus üzerine verilerle tamamlıyoruz.

	Bütün Rusya'nın Yüzölçümü								1897 Sayımına göre nüfus	
	toplam yüzölçümü				faydalı yüzey					
	bin Verstkare	milyon desiyatın	yaklaşık verilere sahip olmayan topraklar	yaklaşık verilere sahip topraklar	tarla	çayır	orman	toplam	toplam bin olarak	bin verstkare
			milyon desiyatin		milyon desiyatin					
Polanya Krallığının 10 eyaleti	111,6	11,6	—	11,6	7,4	0,9	2,5	10,8	9.402,2	84,3
Volga'nın batısında 38 eyalet...............	1.755,6	183,0	—	183,0	93,6	18,7	34,0	146,3	—	—
Volga'nın kuzeyinde ve doğusunda 12 eyalet............	2.474,9	258,0	—	258,0	22,3	7,1	132,0	161,4	—	—
Av. Rusyası'nda Top.*	4.230,5	441,0	—	441,0	123,3	26,7	168,5	318,5	93.442,9	22,1
Kaf asya...........	411,7	42,9	22,1	20,8	6,5	2,2	2,5	11,2	9.289,4	22,6
Sibirya	10.966,1	1.142,6	639,7	502,9	4,3	3,9	121,0	129,2	5.758,8	0,5
Orta Asya	3.141,6	327,3	157,4	169,9	0,9	1,6	8,0	10,5	7.746,7	2,5
Asya Rusya'sında Toplam.....	14.519,4	1.512,8	819,2	693,6	11,7	7,7	131,5	150,9	—	—
Rus İmparatorluğunda toplam*.......	18.861,5	1.965,4	819,2	1.146,2	135,0	34,4	300,0	469,4	125.640,0	6,7

*Finlandiya dahil değildir.

Bu rakamlar Rusya'da ne muazzam çok toprak olduğunu ve bizim kenar bölgeler ve bunların iktisadi önemi üzerine ne kadar az şey bildiğimizi çarpıcı biçimde göstermektedir. Bu bölgelerin hemen bugün ve bugünkü biçimleriyle Rus köylüsünün toprak talebini karşılamak için uygun olduğuna inanmak elbette yanlış olacaktır. Gerici yazarlar tarafından* pek seyrek olmayan biçimde ileri sürülen bu tür değerlendirmeler her türlü bilimsel değerden yoksundur. Bu bakımdan A. A. Kaufmann, verstkare verileri temelinde yerleşim amacıyla serbest araziler aranmasıyla alay ederken tamamen haklıdır. Aynı şekilde Rusya'nın kenar bölgelerinde bugün yerleşim amacına uygun toprakların ne kadar az olduğuna, Rus köylüsünün toprak sıkıntısının yeniden iskân suretiyle yönlendirilebileceği düşüncesinin ne kadar yanlış olduğuna işaret ederken de tamamen haklıdır.**

Fakat liberal Bay Kaufmann'ın tüm bu doğru açıklamaları aynı zamanda oldukça önemli bir yanlışı da içeriyor. O şu şekilde muhakeme yürütüyor: "Göçmenlerin bugünkü seçimi, bugünkü refah ve kültür seviyeleri" (a.g.e., s. 129) hesaba katıldığında, Rus köylüsünün yeniden iskânı suretiyle toprak ihtiyacını karşılayacak yeterli toprak kesinlikle yoktur. O nedenle —diye sonuç çıkarıyor Bay Kaufmann, Kadetlerin tarım programını destekleyerek— Avrupa Rusyası'nda özel toprak mülkiyetinin zorunlu kamulaştırılması gerekmektedir.

Bu, liberal ve liberal-Narodnik ruhlu iktisatçılarımızın basmakalıp argümantasyonudur. Bu argümantasyon öyle kurulmuştur ki, buradan şu sonuç çıkar: eğer iskâna uygun yeterli miktarda arazi olsaydı, feodal latifundiyalara el atmak gerekmezdi. Tümüyle ve bütünüyle hayırhah bürok-

---

* *Aynı zamanda gerici milletvekilleri tarafından da. II. Devlet Duması'nda Oktobrist Teterevenkov, Sçerbina tarafından bozkır bölgesindeki 65 milyon desiyatin üzerinde yapılan incelemenin rakamlarını ve Altay'daki 39 milyon desiyatin üzerine verileri, Avrupa Rusyası'nda zorunlu kamulaştırmanın gereksiz olduğunu kanıtlamak için ileri sürmüştür. Bu, feodal çiftlik sahibine Stolipinci anlamda birlikte "ilerleme" amacıyla ayak uyduran bir burjuvaya tipik bir örnektir. (II. Devlet Duması Stenografik Raporu, 39. oturum, 29 (16) Mayıs 1907, s. 658-661)*

** *"Tarım Sorunu", yayınlanan Dolgorukov ve Petrunkyeviç, Cilt II, Kaufmann'ın makalesi "Göç ve Tarım Programında Göçün Rolü". Bkz. aynı yazarın "Göç ve Kolonizasyon" adlı kitabı, Petersburg 1905.*

ratın bakış açısında duran Kadet baylar ve onlar tipli politikacılar, sınıflarüstü olma, sınıf mücadelesinin üstünde olma iddasındalar. Feodal latifundiyaları, milyonlarca insanın feodal sömürüsü, köleleştirilmesi ve üretici güçlerin gelişmesini engelleme anlamına geldikleri için değil, bugün milyonlarca köylü ailesini Sibirya'nın ya da Türkistan'ın herhangi bir köşesine sürmek olanaksız olduğu için yok etmek gerekir! Ağırlık noktası Rus latifundiyalarının feodal sınıf karakterine değil, sınıfların uzlaşması olanağına, toprak sahibine zarar vermeden köylüleri tatmin etme olanağına, kısacası yeterince bilinen ünlü "sosyal barış" olanağına verilmektedir.

Kaufmann'ın ve Rus aydınları arasındaki sayısız kafadarının argümantasyonunun doğru hale gelmesi için onu baş aşağı etmek gerekir: Rus köylüsü feodal latifundiyalar altında ezildiği için, **i ş t e b u n e d e n l e ,** hem nüfusun Rusya'nın bütün topraklarına serbestçe yerleşmesi ve dağılması ve hem de Rusya'nın kenar bölgelerinin geniş arazilerinden tarım için rasyonel bir şekilde yararlanılması inanılmaz derecede engellenmiştir. Feodal latifundiyalar Rus köylüsü üzerinde ağır bir yük oluşturdukları, çalışarak ödeme ve köleleştirme yoluyla en geri tarımsal yöntemleri ebedileştirdikleri için — **i ş t e b u n e d e n l e ,** hem teknik ilerleme ve hem de köylü kitlelerinin zihinsel gelişmesi, onların bağımsız faaliyetinin, eğitiminin ve inisiyatifinin, Rusya'nın bugün yararlanılan toprak rezervleri kütlesiyle karşılaştırılamayacak büyüklükte topraklardan iktisaden yararlanmak için gerekli olduğu şekilde yükseltilmesi zorlaştırılmıştır. Çünkü tarımda feodal latifundiyalar ve köleleştirme, aynı zamanda buna tekabül eden bir politik üstyapı, devlette gerici toprak beylerinin egemenliği, halkın haklardan yoksun oluşu, yönetimde Gurko-Lidval'ci yöntemlerin yaygınlaştırılması vs. vb. ilh. anlamına gelmektedir.

Rusya'nın merkezi tarım bölgesindeki feodal latifundiyaların, tüm toplumsal düzen üzerinde, tüm toplumsal gelişme, tarımın içinde bulunduğu durum ve köylü kitlelerinin yaşam seviyesi üzerinde en felâketli etkide bulunduğu herkesçe bilinmektedir. Burada sadece, merkezi Rusya'da çalışarak ödeme, borç köleliği, köleleştirici toprak kirası, "iş-

gücünün kıştan kiralanması" ve ortaçağdan kalan başka saltanatların egemenliğini kanıtlamış olan geniş Rus iktisadi yazınına değinmem yeter.*

Serfliğin kaldırılması, nüfusun feodal mirasçıların bu merkezinden (ayrıntılı anlatım için bkz. "Rusya'da Kapitalizmin Gelişmesi") dört bir yöne kaçması sonucunu doğuran bir durum yarattı. Nüfus merkezi tarım bölgesinden sanayi bölgelerine, başkentlere, Avrupa Rusyası'nın doğu ve güney kenar bölgelerine kaçtı ve o zamana kadar iskân edilmemiş topraklara yerleşti. Sözünü ettiğim broşürde Mertvago, başka şeylerin yanında, ziraat için elverişli olmayan araziler kavramının hızlı bir değişime tabi olduğunu da isabetli biçimde belirtmektedir.

> "Taur stepleri, —diye yazıyor o— iklimi ve su kıtlığı nedeniyle daima en yoksul ve tarıma en az elverişli bölgeler arasında olacaktır. 1845'te ünlü doğabilimcisi akademisyenler Beer ve Helmersen böyle diyorlardı. O zamanlar nüfusu şimdikinin yarısı kadar olan Taur, çeşitli türden 1,8 milyon çetvert tahıl üretiyordu... O zamandan beri 60 yıl geçti ve iki katı büyüklükte bir nüfus 1903'te 17,6 milyon çetvert üretmektedir, yani neredeyse on katı." (s. 24)

Bu sadece Taur eyaleti için değil, Güney ve Doğu Rusya'nın tam bir dizi eyaleti için de geçerlidir. Güneydeki bozkır eyaletleri gibi, tahıl üretimleri altmışlı ve yetmişli yıllarda Merkezi Kara Topraklar eyaletlerinin üretiminin gerisinde kalan Volga ötesi eyaletler de sekseni yıllarda bu eyaletleri geçmişlerdir. ("Kapitalizmin Gelişmesi", s. 186).** Tüm Avrupa Rusyası'nın nüfusu 1863-1897 yılları arasında yüzde 53 —kırsal nüfus yüzde 48, kent nüfusu yüzde 97— artış sağlarken, Yeni Rusya eyaletleri, Aşağı Volga Bölgeleri ve Doğu eyaletlerinde nüfus artış oranı aynı zaman dilimi içerisinde yüzde 92 olmuştur — kırlarda yüzde 87, kentlerde yüzde 134 (aynı yerde s. 446).***

---

* *Çiftlik beylerinin angarya iktisadından kapitalist iktisada geçişleri ve çalışarak ödeme sisteminin yaygınlığı üzerine bkz. "Kapitalizmin Gelişmesi", Bölüm 3. (Bütün Eserler, Cilt III, s. 150-210, aynı zamanda elinizdeki baskının birinci cildi, s. 100-152. —**Alm. Red.** [Lenin, Seçme Eserler C. 1, s. 235-285, İnter Yayınları.])*

** *Bütün Eserler Cilt III. s. 218. —**Alm. Red.***

*** *Bütün Eserler, Cilt III, s. 518 ve elinizdeki baskının birinci cildi, s. 204. —**Alm. Red.** (Lenin, Seçme Eserler, C.1, s. 337, İnter Yayınları.)*

> "Toprak rezervlerimizin ekonomik önemine ilişkin bugünkü bürokratik değerlendirmenin de, —diye yazıyor Mertvago devamla— Beer ve Helmersen'in Taur eyaletine ilişkin 1845'deki değerlendirmesinden daha az yanlış olmadığından hiç kuşkumuz yok." (aynı yerde.)

Bu doğrudur. Fakat Bay Mertvago, Beer'in hatasının, bütün bürokratik değerlendirmelerin hatasının nedenini görmüyor. Bu neden, mevcut teknik ve kültürel seviyenin pekâlâ dikkate alınması, fakat yükseltilmesinin dikkate alınmamasında yatmaktadır. Beer ve Helmersen, serfliğin yıkılmasından sonra mümkün hale gelmiş olan teknik değişiklikleri kestiremediler. Bugün de Avrupa Rusyası'nda feodal latifundiyaların ortadan kalkmasını kaçınılmaz olarak üretici güçlerin muazzam bir gelişmesinin, teknik ve kültürel seviyenin muazzam bir yükselişinin izleyeceğinden kuşku duyulamaz.

Meselenin bu yanı Rusya'da tarım sorunu hakkında değerlendirmeler yapanların birçoğu tarafından hatalı bir şekilde gözden kaçırılmaktadır. Rusya'nın dev kolonizasyon fonunun değerlendirilmesinin önkoşulu, Avrupa Rusyası'nda gerçekten özgür, feodal ilişkilerin boyunduruğundan tamamen kurtulmuş bir köylülüğün yaratılmasıdır. Bugün bu fonun önemli bir bölümünün ziraate elverişli olmaması, kenar bölgelerdeki şu ya da bu bölgenin doğal özelliklerinden çok, asıl Rusya'nın ekonomisinin toplumsal özelliklerinden — tekniği durgunluğa, halkı haklardan yoksunluğa, bezginliğe, cehalete ve çaresizliğe mahkûm eden özelliklerden kaynaklanmaktadır.

Meselenin bu son derece önemli yanı, şöyle diyen Kaufmann tarafından gözardı edilmektedir:

> "Peşin söylüyorum: bir milyonun mu, üç milyonun mu, yoksa on milyonun mu iskân ettirilebileceğini bilmiyorum." (a.g.e., s. 128.)

O, toprağın ziraate elverişli olmaması kavramının göreceliğine atıfta bulunuyor:

> "Çorak topraklar sadece ümitsiz bir durum arzetmemekle kalmamaktadır, bilakis belirli teknik yöntemlerin kullanılması durumunda son derece verimli hale getirilebilir." (s. 129)

Verstkare başına sadece 3,0 kişi düşen Türkistan'da "son derece büyük bölgeler meskûn değildir." (s. 137)

"Türkistan'ın 'Açlık Bozkırları'nın pekçoğunun toprağı, yeterli sulandığında son derece verimli olan ünlü Orta Asya lösüdür... Sulamaya elverişli toprak bulunup bulunmadığı sorusunu sormaya bile değmez: Birçok verstkarelik alana yayılmış bir zamanlar işleyen su kanalları ve su arkları şebekesiyle çevrili yüzyıllar önce terkedilmiş sayısız kent ve köyün harabelerini saptamak için, ülkeyi hangi yöne doğru olursa olsun dolaşmak yeter. Yapay sulanmayı bekleyen lös bozkırlarının toplam alanı hiç kuşkusuz milyonlarca desiyatini bulmaktadır." (a.g.e., s. 137)

Gerek Türkistan'daki gerekse de Rusya'nın başka bölgelerindeki bu milyonlarca desiyatin toprak, sadece yapay sulanmayı ve çeşitli ıslah çalışmalarını değil, aynı zamanda Rus tarım nüfusunun serflik kalıntılarından, soylu beylerin latifundiyalarının baskısından, devletteki gerici diktatörlükten kurtulmasını da "bekliyor".

Rusya'da "ziraate elverişli olmayan" toprakların ne kadarının ziraate elverişli hale getirilebileceği hakkında tahminler yürütmek yararsızdır. Fakat Rusya'nın tüm iktisat tarihi tarafından kanıtlanan ve Rus burjuva devriminin öne çıkan bir özelliğini oluşturan bir olgu açıkça kavranmalıdır. Rusya, sadece genelde tarımsal tekniğin her ilerlemesiyle değil, aynı zamanda Rus köylüsünün feodal baskıdan kurtuluşu davasındaki her ilerlemeyle de gittikçe daha çok yerleşime ve tarıma açılacak muazzam bir kolonizasyon fonuna sahiptir.

Bu husus, Rus tarımının Amerikan usulü burjuva gelişmesinin ekonomik temelini oluşturur. Marksistlerimiz tarafından öyle sık sık anlamsız ve şabloncu kıyaslamalar içine çekilen Batı Avrupa devletlerinde, burjuva-demokratik devrim döneminde bütün topraklar doluydu. Tarımsal tekniğin her ilerlemesinin beraberinde getirdiği yenilik, sadece, toprağa yeni emek ve yeni sermaye yatırma imkânı vermesinden ibaretti. Rusya'da ise burjuva-demokratik devrim, tarımsal teknikteki ve halkın gerçek özgürlüğündeki her ilerlemenin, sadece eski topraklara emek ve sermaye yatırma değil, aynı zamanda "uçsuz bucaksız" mücavir toprakları da değerlendirme imkânı yarattığı koşullar altında gerçekleşmektedir.

8—Birinci Bölümün Ekonomik Sonuçlarının Özeti

Şimdi de sosyal-demokrasinin tarım programının gözden geçirilmesine giriş olarak hizmet edecek olan ekonomik sonuçları özetleyelim.

Feodal latifundiyaların devrimimizde tarım mücadelesinin "özü"nü oluşturduğunu gördük. Köylülerin toprak mücadelesi her şeyden önce ve büyük ölçüde bu latifundiyaların yokedilmesi için bir mücadeledir. Onların yok edilip tamamen köylülüğün eline geçmesi, hiç kuşkusuz Rus tarımının kapitalist gelişme çizgisindedir. Gelişmenin bu yolu, özgür köylülüğün çiftçilere dönüşmesi çerçevesinde, kapitalizmin en hızlı gelişmesi anlamına gelmektedir. Fakat tarımın burjuva gelişmesinin bir başka yolu daha mümkündür: çiftlik iktisatlarının ve latifundiyaların korunması ve bunların yavaş yavaş feodal, köylüleri köleleştiren iktisatlar olmaktan çıkıp, junker iktisatlarına dönüşmesi. Rus devriminde çeşitli sınıflar tarafından ileri sürülen tarım programlarının bu iki türünün temelinde, işte olanaklı burjuva gelişme seyrinin bu iki türü yatmaktadır. Burada Rusya'nın —"Amerikan" tarzı gelişme olanağının iktisadi temellerinden biri olan— özelliği, muazzam bir kolonizasyon fonunun varlığında yatmaktadır. Avrupa Rusyası'nda Rus köylülüğünün feodal baskıdan kurtulması için tamamen elverişsiz olan bu fon, asıl Rusya'da köylülük ne kadar özgür olur ve üretici güçler ne kadar serbest gelişebilirse o kadar büyük ve kullanılabilir olacaktır.

Bölüm II

RSDİP'İN TARIM PROGRAMLARI VE DEVRİMDE ATEŞLE İMTİHANI

Artık sosyal-demokrat tarım programını değerlendirmeye geçebiliriz. Tarım sorununda sosyal-demokrat anlayışların tarihsel gelişmesindeki en önemli anları daha önce "İşçi Partisinin Tarım Programının Revizyonu" broşürünün*[57] birinci bölümünde ortaya koydum. Rus sosyal-demokrasisinin eski tarım programlarının, yani 1885 ve 1903 programlarının hatasının nerede yattığını biraz daha ayrıntılı anlatmamız gerekiyor.

* *Bkz. Bütün Eserler, Cilt IX. —Alm. Red.*

1— Rus Sosyal-Demokrasisinin Eski Tarım Programlarının Hatası Nerede Yatıyordu

"Emeğin Kurtuluşu" grubunun 1885 yılında yayınlanan tasarısında tarım programı şöyle formüle edilmekteydi:

> "Tarım ilişkilerinin, yani topraktan bedel ödeyerek kurtulma ve köylü birliklerine toprak dağıtılması koşullarının radikal revizyonu. Kendileri için bunun daha iyi olacağını düşünen köylüler için pay toprağından vazgeçme ve köy birliğinden çıkma hakkı" vs.

Hepsi bu. Bu programın hatası, yanlış ilkelerde ya da yanlış kısmi taleplerde yatmıyor. Hayır. Onun ilkeleri doğrudur, içinde yer alan tek kısmi talep ise (pay toprağından vazgeçme hakkı) öyle tartışma götürmezdir ki, bugün tuhaf Stolipinci yasa tarafından bile yerine getirilmiştir. Bu programın hatası onun soyut karakterindedir, konunun herhangi bir somut değerlendirmesinden yoksun olmasıdır. Aslında bu bir pogram değil, son derece genel tutulmuş bir Marksist açıklamadır. Elbette, İşçi Partisi'nin kurulmasından çok önce, belirli ilkeleri ortaya koyan programın yazarlarını bu eksiklikten dolayı suçlamak anlamsız olurdu. Tam tersine, bu programın, Rus devriminden yirmi yıl önce, köylü reformunun "radikal bir revizyonu"nun kaçınılmazlığını görmüş olması özellikle vurgulanmalıdır.

Bu programın geliştirilmesi, teorik olarak, tarım programımızın ekonomik temellerinin neler olduğu, radikal olmayan, reformcu bir revizyondan farklı olarak radikal bir revizyon talebinin nelere dayanabileceği ve dayanması gerektiği, keza bu revizyonun içeriğinin (radikal bakış açısından özünde bir bütün olarak farklı olan) proletaryanın bakış açısından somut olarak belirlenmesinin aydınlığa kavuşturulmasından oluşmalıydı. Pratik olarak ise program, köylü hareketinin deneyimlerini dikkate almalıydı. Köylü kitlelerinin hareketinin, evet bundan da öte tüm Rusya imparatorluğunda köylü hareketinin deneyimleri olmadan, Sosyal-Demokrat Parti'nin programı somut olamazdı, çünkü köylülüğümüzün kapitalist yönde ne ölçüde çözüldüğü, devrimci-demokratik bir devrime ne ölçüde yetenekli olduğu sorununun salt teorik mülahazalara dayanarak çözülebileceğini zannetmem, ya da bu olanaksızdır.

Partimizin 2. Kongresi'nin, RSDİP'in ilk tarım programını karara bağladığı 1903 yılında da, köylü hareketinin karakteri, kapsamı ve derinliği üzerine böyle deneyimlerimiz yoktu. 1902 ilkbaharında Güney Rusya'da meydana gelen köylü ayaklanmaları tek tük çıkışlar olarak kalmışlardı. O nedenle tarım programının hazırlanmasında sosyal-demokratların çekingenlikleri anlaşılırdır: burjuva toplumu için böyle bir program "keşfetmek" proletaryanın hiç mi hiç meselesi değildir; köylülüğün proletaryanın desteklemesi gereken feodalizmin kalıntılarına karşı hareketinin ne kadar gelişebileceği ise henüz açık değildi.

1903 yılı programı, sosyal-demokratların 1885 yılında genel biçimde söz ettikleri "revizyon"un içeriğini ve koşullarını somut olarak saptama girişiminde bulundu. Bu girişim —programın "geri alınmış toprak parçaları" üzerine ana maddesinde— köylülüğün feodal, köleleştirici sömürüsüne hizmet eden topraklar ("köylü toprağından 1861'de kesilip alınan topraklar") ile, kapitalist kullanımda olan toprağı birbirinden yaklaşık olarak ayırmaya dayanıyordu. Bu yaklaşık ayrım tamamen yanlıştı, çünkü pratikte köylü hareketi feodal toprağın özel kategorilerine değil, bilakis sadece bir bütün olarak feodal toprak mülkiyetine karşı yönelebilirdi. 1903 programı, 1885 yılında henüz sorulmamış olan bir soruyu ortaya atar: tüm sosyal-demokratlar tarafından kaçınılmaz kabul edilen, tarım ilişkilerinin değiştirilmesi anında köylülerin ve çiftlik sahiplerinin çıkarları arasındaki mücadele sorunu. Fakat 1903 programı bu sorunu yanlış çözmüştür, çünkü burjuva devriminin tutarlı-köylü ve tutarlı-junker yöntemini birbirinin karşısına koyacağı yerde, bu ikisi arasında yapay bir şey uydurmaktadır. Elbette burada da, o sıralar açık bir kitle hareketinin olmayışının, sorunu Sosyal-Devrimcilerin yaptığı gibi boş laflar, iyiniyetli dilekler ya da küçük-burjuva ütopyaları temelinde değil de, kesin olgular temelinde çözmeyi olanaksız kıldığı dikkate alınmalıdır. Toprak sahiplerinin kısmen çalışarak ödemeden ücretli emeğe geçişlerinin etkisi altında köylülüğün ayrışmasının ne ölçüde gelişmiş olduğunu hiç kimse önceden kesin bir biçimde söyleyemezdi. Hiç kimse 1861 reformundan sonra ortaya çıkan kır işçileri katmanının ne kadar büyük olduğunu ve bunların çıkarlarının sefalete düşmüş köylü kitlelerinin çıkarlarından ne kadar farklılaştığını saptayamazdı.

1903 tarım programının ana kusuru ise, Rusya'da burjuva devrimi sürecinde gelişecek olan tarım mücadelesinde neyin söz konusu olabileceği ve olacağı, bu mücadelede şu ya da bu toplumsal güçlerin zaferi halinde nesnel olarak mümkün olabilecek kapitalist tarımsal gelişmenin türlerinin neler olduğu konusunda berrak bir fikrin yokluğuydu.

2— RSDİP'in Bugünkü Tarım Programı

Sosyal-Demokrat Parti'nin Stockholm Parti Kongresi'nde karara bağlanan bugünkü tarım programı[58] daha önceki programla karşılaştırıldığında, önemli bir sorunda büyük bir ilerleme anlamına gelmektedir: toprakbeyi topraklarının zoralımını* tanımakla Sosyal-Demokrat Parti kararlılıkla köylü tarım devrimini tanıma yoluna girmiştir. Programda "Parti, toprakbeyi topraklarının zoralımına kadar köylülüğün bütün devrimci eylemlerini destekleyerek"... sözleriyle bu düşünce kesin biçimde ifade edilmektedir. Stockholm Parti Kongresi'ndeki tartışmalarda, konuşmacılardan biri olan John'la birlikte bu programın kabul edilmesini sağlayan Plehanov, doğrudan, "köylü tarım devrimi" korkusunu bırakma zorunluluğundan sözetmişti (bkz. Plehanov'un raporu, "Stockholm Parti *Kongresi Tutanakları*", *Moskova 1907, s. 42*).

Burjuva devrimimizin, tarım ilişkileri alanında "köylü tarım devrimi" olarak görülmesi gerektiği olgusunun bu şekilde tanınmasının, sosyal-demokrasi içinde tarım programı üzerine en büyük görüş ayrılıklarına bir son vermiş olması gerektiği sanılabilir. Gerçekte ise, sosyal-demokratların, toprakbeyi topraklarının köylülere paylaştırılıp özel mülkiyet olarak tahsis edilmesini mi, yoksa toprakbeyi topraklarının belediyeleştirilmesini mi, yoksa tüm toprak ve arazinin ulusallaştırılmasını mı savunmaları gerektiği konusunda görüş ayrılıkları çıkmıştır. Bu nedenle her şeyden önce, sosyal-demokratlar tarafından garip biçimde sık sık unutulan şu önermeyi ileri sürmek zorundayız: tüm bu sorunlar yal-

---

* *Program metninde (madde 4) özel toprak mülkiyetinden, programa eklenen kararda ise (Tarım programının ikinci bölümü) toprakbeyi mülkiyetinin zoralımından söz edilmektedir.*

nızca, Rusya'da köylü tarım devrimi bakış açısından doğru biçimde çözülebilir. Söz konusu olan elbette, bu köylü devriminde sosyal-demokrasinin ayrı bir sınıf olarak proletaryanın çıkarlarının bağımsız biçimde belirlenmesinden vazgeçmesi değildir. Hayır. Önemli olan daha çok, tam da, burjuva devriminin bir varyasyonu olarak köylü tarım devriminin karakteri ve önemi hakkında berrak bir düşünceye sahip olmaktır. Özel bir reform "projesi" "keşfedemeyiz". Kapitalist gelişme içindeki Rusya'da köylü tarım devriminin nesnel koşullarını araştırmak, bu nesnel araştırma temelinde şu ya da bu sınıfın yanlış ideolojisini, gerçek değişikliklerin gerçek içeriğinden ayırmak ve bu gerçek ekonomik değişiklikler zemininde üretici güçlerin gelişmesinin çıkarlarının ve proletaryanın sınıf mücadelesinin çıkarlarının neler talep ettiğini saptamak zorundayız.

RSDİP'in bugünkü tarım programı, el konulan topraklar üzerinde ortak mülkiyetin tanınmasını (özel biçimde) içermektedir (ormanların, suların ve kolonizasyon fonunun ulusallaştırılması, özel toprak mülkiyetinin belediyeleştirilmesi) — en azından "devrimin muzaffer gelişmesi" halinde. "Koşulların elverişsiz olması" halinde, toprakbeyi topraklarının köylülere özel mülkiyet olarak tahsis edilmesi kabul edilmiştir. Fakat her halükârda köylülerin ve küçük toprak sahiplerinin bugünkü toprakları üzerindeki özel mülkiyeti tanınmaktadır. Dolayısıyla program yeni, burjuva Rusya için iki tür toprak ilişkisi öngörmektedir: özel toprak mülkiyeti ve (en azından devrimin muzaffer gelişmesi halinde) belediyeleştirme ve ulusallaştırma biçiminde toplumsal mülkiyet.

Programı kaleme alanlar bu ikili sistemi nasıl açıklıyorlar? Her şeyden önce ve özellikle köylülüğün çıkarları ve talepleriyle, köylülükle yabancılaşma korkusuyla, proletarya ve devrime karşı onun düşmanlığını uyandırma korkusuyla açıklıyorlar. Programın yazarları ve yandaşları, bu tür nedenler ileri sürerek köylü tarım devrimini tanıma, proletaryanın belirli köylü taleplerini destekleme zeminine geldiler. Hem de bu nedenler, başta John yoldaş olmak üzere programın en nüfuzlu yandaşları tarafından ileri sürüldü! Bundan emin olmak için, Stockholm Parti Kongresi'nin tutanaklarına bir göz atmak yeter.

John yoldaş raporunda bu argümanı açıkça ve tam bir kesinlikle ileri sürdü.

"Eğer devrim —dedi— Lenin yoldaşın önerdiği gibi köylü pay toprağının ya da kamulaştırılmış toprakbeyi mülkiyetinin ulusallaştırılması girişimine yol açacak olursa, bu önlem sadece kenar bölgelerde değil, merkezde de karşı-devrimci bir hareketle sonuçlana aktır. O zaman sade e bir Vendée[59] ile değil, köylülerin **k e n d i** (altını John çizmiştir) pay toprağı üzerinde özgür tasarrufuna devletin müdahale girişimine karşı, onu ulusallaştırma girişimine karşı genel bir köylü ayaklanmasıyla karşı karşıya kalırız". ("Stockholm Parti Kongesi Tutanakları", s. 40.)

Yeterince açık, öyle değil mi? Köylülerin kendi pay toprağının ulusallaştırılması genel köylü ayaklanmasına yol açarmış! Sadece özel toprak mülkiyetinin değil, aynı zamanda "mümkünse" tüm toprağın Zemstvolara devredilmesini öngören X'in ilk belediyeleştirme taslağının yerine (yukarıda "İşçi Partisi'nin Tarım Programının Revizyonu"* broşüründe aktarılmıştır), köylü toprağını bunun dışında tutan Maslov'un belediyeleştirme taslağının geçirilmesinin gerçek nedeni budur.[60] Gerçekten de, tam ulusallaştırma girişimlerine karşı, 1903'ten sonra keşfedilen köylü ayaklanmasının kaçınılmazlığı olgusu nasıl hesaba katılmazdı! Stockholm'de şöyle haykıran bir başka Menşevikin, Kostrov yoldaşın bakış açısına nasıl katılınmazdı:

"Köylülerin önüne bununla" (ulusallaştırmayla) "çıkmak onları kendimizden uzaklaştırmak demektir. Köylü hareketi yanımızdan geçip gide ek ya da bize karşı cephe alacaktır, ve biz devrim tarafından bir kenara atılacağız. Ulusallaştırma sosyal-demokrasiyi güçsüzleştirir, onu köylülerden uzaklaştırır, dolayısıyla devrimi de güçsüzleştirir." (s. 88.)

Bu argümantasyonun ikna gücü inkâr edilemez! Köylü tarım devriminde, köylülerin iradesine karşı onların kendi toprağını ulusallaştırmak! Stockholm Parti Kongresi'nin bir kez John ve Kostrov'a inandıktan sonra bu düşünceyi reddetmesi şaşırtıcı değildir.

Fakat onlara inanması bir hata değil miydi?

Tüm Rusya'da ulusallaştırmaya karşı çıkan bir Vendée sorununun önemi göz önünde bulundurulduğunda, küçük bir tarihsel sınama zararlı olmaz.

---

* *Bkz. Bütün Eserler, Cilt IX. —Alm. Red.*

3— Belediyeleştirme Taraftarlarının Ana Argümanının Yaşam Tarafından Sınanması

John ve Kostrov'un aktardığım kesin açıklamaları 1906 Nisan'ında, yani I. Devlet Duması'ndan hemen önceki dönemde yapılmıştır. Köylülüğün ulusallaştırmadan yana olduğunu kanıtlamıştım (bkz. yukarıda "Revizyon" üzerine broşür).* Bunun üzerine bana, "Köylü Birliği"[61] Kongrelerinin kararlarının kanıt gücünde olmadığı, bunların Sosyal-Devrimci ideologlar tarafından hazırlandığı, köylü kütlesinin bu taleplere hiçbir zaman katılmayacağı söylenerek karşı çıkıldı.

O zamandan bu yana bu sorun I. ve II. Devlet Dumalarında belgelerle çözüme bağlanmıştır. Köylülüğün Rusya'nın dört bir yanından gelen temsilcileri, I. ve özellikle de II. Duma'da konuştular. Her iki Duma'da da köylülüğün politik ve ekonomik taleplerinin dile getirildiğini ancak "Rossiya"** ya da "Novoye Vremya" yazarları inkâr edebilirler. İnsanın, köylü temsilcilerinin diğer partilerin karşısına bağımsız çıkışlarından sonra bugün, köylü toprağının ulusallaştırılması düşüncesi nihayet ölmüş ve gömülmüştür diyesi geliyor, öyle değil mi? İnsanın, John ve Kostrov yandaşları, köylü temsilcilerinin Duma'da ulusallaştırmanın uygunsuzluğu üzerine yanıp yakılmalarını sağlamaları işten bile değildi diyesi geliyor, öyle değil mi? İnsanın, Menşevikler tarafından yönetilen sosyal-demokrasi, karşı-devrimci bir Vendée'ye neden olan ulusallaştırma yandaşlarını şimdi artık devrimden gerçekten "tecrit" edecekti diyesi geliyor, öyle değil mi?

Gerçekte ise durum farklı çıktı. I. Devlet Duması'nda köylülüğün k e n d i (altı John tarafından çizilmiştir) toprakları için kaygılanan, Stişinski ve Gurko oldu. İki Duma'da da aşırı sağcılar, hükümet temsilcileriyle birlikte toprak ve arazi üzerinde özel mülkiyeti savundular, toplumsal mülkiyetin her biçimini —hem ulusallaştırmayı ve hem de toplumsallaştırmayı ve belediyeleştirmeyi— reddettiler. Her iki Duma'da

* *Bkz. Bütün Eserler, Cilt IX. —**Alm. Red.***

** *"Rossiya" (Rusya) — 1906 yılında hükümet tarafından resmi organ durumuna getirilen ve onun tarafından sübvanse edilen bir bulvar gazetesi. —**Alm, Red.***

da Rusya'nın dört bir yanından gelen köylü temsilcileri ulusallaştırmadan yana konuştular.

Maslov yoldaş 1905'te şöyle yazıyordu:

> "Tarım sorununun çözüm (?) yolu olarak toprağın ulusallaştırılması, bugün Rusya'da her şeyden önce" (bu "her şeyden önce"ye dikkat edin) "iflah olmaz biçimde ütopik olduğu için kabul edilemez. Ulusallaştırmanın önkoşulu, tüm toprağın devlete geçmesidir. Fakat köylüler, özellikle de bireysel çiftlik sahipleri, kime olursa olsun topraklarını gönüllü olarak vermeye hazır olacaklar mıdır?" (P. Maslov, "Tarım Programlarının Eleştirisi", Moskova 1905, s. 20.)

Böylece 1905'te ulusallaştırma "her şeyden önce" bir ütopyaydı, çünkü köylüler onaylamayacaklardı.

Mart 1907'de aynı Maslov şöyle yazıyordu:

> "Tüm Narodnik gruplar (Trudovikler, Halkçı-Sosyalistler ve Sosyal-Devrimciler) şu ya da bu biçimde toprağın ulusallaştırılmasından yanalar" ("Obrasovaniye", 1907, No: 3, s. 100).

İşte size yeni Vendée! İşte size köylülerin ulusallaştırmaya karşı tüm Rusya çapında ayaklanması!

Fakat, iki Devlet Duması'nın deneyimlerinden sonra, ulusallaştırmaya karşı yönelen bir Vendée'den söz eden ve yazan kişilerin içine düştükleri gülünç durum üzerine düşünüp taşınacak yerde; 1905'te işlenen hata için bir açıklama arayacak yerde, Maslov sanki hiçbir şey olmamış gibi davrandı. Gerek aktardığım sözleri, gerekse de Stockholm Kongresi'ndeki konuşmaları unutmayı yeğledi! Evet, bununla da kalmadı, 1905'te köylülerin ulusallaştırmayı onaylamayacaklarını iddia ettiği o aynı kolaylıkla, bugün tam tersini iddia ediyor. Dinleyin:

> "Küçük mülk sahiplerinin çıkar ve umutlarını dile getiren Narodnikler" (bak hele!), "ulusallaştırmadan yana tavır koymak zorunda kaldılar" ("Obrasovaniye", aynı yerde).

İşte belediyeleştirmecilerimizin bilimsel vicdanına bir örnek! Tüm Rusya köylülüğünün temsilcilerinin politik sahneye çıkışından önce zor bir sorun üzerine karar verirken, küçük mülk sahiplerine dayanarak bir iddiada bulunmuşlardı, iki Devlet Duması'nda bu sahneye çıkış gerçekleştikten sonra, yine aynı "küçük mülk sahipleri"ne dayanarak, şimdi tam tersini iddia ediyorlar.

Özel gariplik olarak, Maslov'un, Rus köylüsünün ulusallaştırmaya meyilli oluşunu köylü tarım devriminin özel koşullarıyla değil, kapitalist toplumda küçük mülk sahibinin genel özellikleriyle açıkladığını belirtmek gerekir. İnanılmaz ama gerçek:

"Küçük mülk sahibi —diye kehanette bulunuyor Maslov— en çok rekabetten ve büyük mülk sahibinin egemenliğinden, sermayenin egemenliğinden korkar"... Meseleleri birbirine karıştırıyorsunuz, Maslov yoldaş! Feodal büyük toprak sahibiyle sermaye sahibini yanyana koymak, küçük-burjuva önyargıları yinelemek demektir. Köylü tam da bugünkü tarihsel anda, tarımda özgür kapitalist gelişmenin temsilcisi olduğu için, feodal latifundiyalara karşı böyle enerjik bir şekilde mücadele etmektedir.

> "... İktisadi zeminde sermayeye karşı mücadele edecek durumda olmayan küçük mülk sahibi, umutlarını büyük toprak sahibine karşı küçük mülk sahibinin yardımına koşacak hükümet gücüne bağlar... Rus köylüsü yüzyıllarca toprak sahiplerine ve Çinovniklere karşı merkezi iktidarın korumasından medet umduysa, Fransa'da Napoleon, köylülüğe dayanarak cumhuriyeti boğduysa, bunu sadece köylülüğün, merkezi iktidarın desteğine bağladığı umut sayesinde yapabilmiştir"[62] ("Obrasovaniye", s. 100).

Maslov ne kadar mükemmel muhakeme yürütüyor! İlk olarak, bugünkü tarihsel durumda Rus köylüsü de Napoleon yönetimi altındaki Fransız köylüsüyle aynı özellikleri sergileyecek olsa — toprağın ulusallaştırılmasının bununla ne alakası var? Fransız köylüsü Napoleon yönetimi altında hiçbir zaman ulusallaştırmadan yana olmadı ve olamazdı da. Bütün bunlar biraz karışık, Maslov yoldaş!

İkincisi, burada sermayeye karşı mücadelenin ne işi var? Burada söz konusu olan, köylü toprak mülkiyetiyle, tüm toprağın, bu arada köylü toprağının da ulusallaştırılmasının karşılaştırılmasıdır. Napoleon yönetimi altında Fransız köylüsü küçük mülkiyete fanatik biçimde sarıldı, çünkü onda sermayeye karşı bir koruma duvarı görüyordu, oysa Rus köylüsü... Bir kez daha, burada başlangıçla son arasındaki bağıntı nerede sayın beyefendi?

Üçüncüsü, Maslov hükümete umut bağlamaktan söz ederken, sanki köylüler bürokrasinin kepazeliğini, özyönetimin önemini bilmiyorlarmış gibi davranıyor — ama o, ilerici Peter Maslov, bütün bunları takdir

etmeyi biliyormuş. Son derece yalınkat bir Narodnik eleştirisi! Maslov'un argümantasyonunun (ya da imasının?) tüm yanlışlığını görmek için, I. ve II. Devlet Duması'na sunulan Trudoviklerin ünlü tarım tasarısına (104'ler tasarısı) bakmak yeter. Tam tersine, olgular, Trudoviklerin tasarısının, özyönetim prensiplerini ve toprak sorununun bürokratik çözümüne karşı düşmanlığı, "Maslovvari" kaleme alınan sosyal-demokrat programdan daha sert ifade ettiğini kanıtlamaktadır! Tam da bizim programımız yerel özyönetim organlarının seçiminde sadece "demokratik ilkeler"den söz ederken, Trudoviklerin tasarısında (madde 16) açık seçik bir şekilde, özyönetim organlarının "genel, eşit, doğrudan ve gizli oyla" seçilmesinden söz edilmektedir. Bu kadarla da kalmıyor. Bizzat tasarı, bilindiği gibi sosyal-demokratlar tarafından da desteklenen, aynı usulle seçilecek ve toprak reformunun tartışılmasını örgütlemek ve hazırlamakla görevli toprak komitelerini öngörmektedir. Tarım reformunu uygulamanın bürokratik yöntemi Trudovikler tarafından değil, Kadetler tarafından, köylüler tarafından değil, liberal burjuvalar tarafından savunulmaktaydı. Maslov'un herkesçe bilinen bu olguları çarpıtmasına ne gerek vardı?

Dördüncüsü. Küçük mülk sahiplerinin neden "ulusallaştırmadan yana tavır koymak zorunda kaldıkları"na dair dikkate değer "açıklama"sında Maslov, köylülerin merkezi devlet iktidarı tarafından korunma umutlarını vurgulamaktadır. Bu belediyeleştirme ile ulusallaştırma arasında bir ayrım noktasıdır: burada yerel makamlar, orada merkezi iktidar. Bu, asıl ekonomik ve politik önemi üzerinde daha sonra ayrıntılı biçimde duracağımız Maslov'un gözde fikirciğidir. Burada sadece, Maslov'un, tüm devrim tarihimiz tarafından önüne konulan bir soruna, yani neden köylülerin toprak ve arazilerinin ulusallaştırılmasından çekinmedikleri sorununa yan çizmeye çalıştığına işaret etmekle yetiniyoruz. Sorunun özü burada yatmaktadır!

Fakat hepsi bu değil. Maslov'un Trudoviklerce savunulan ulusallaştırmanın sınıfsal köklerini bu açıklama girişiminde şu husus özellikle çarpıcıdır: Maslov, toprak üzerinde dolaysız tasarruf sorununun Narodnikler tarafından da keza yerel özyönetimler lehine karara bağlandığını okurdan gizlemektedir! Maslov'un köylülerin merkezi iktidardan "me-

det" umdukları argümanı, köylüler hakkında aydın dedikodusundan başka bir şey değildir. Trudoviklerin iki Duma'ya da sundukları toprak reformu tasarısının 16. maddesi şöyle demektedir:

> "Halkın genel toprak fonunun idaresi, genel, eşit, doğrudan ve gizli oyla seçilen ve yasayla belirlenen sınırlar içinde bağımsızca tasarrufta bulunan yerel özyönetimlerin görevidir."

Bununla, bizim programımızın ilgili talebini karşılaştırın:

> "... RSDİP şunları talep eder:... 4) Küçük topraklar hariç özel toprak mülkiyetine el konulması ve bunların demokratik temelde seçilmiş (kırsal ve kentsel bölgeleri kapsayan — bkz. madde 3) büyük özyönetim organlarının tasarrufuna devredilmesi"...

Burada merkezi ve yerel iktidarın hakları bakış açısından fark nedir? "İdare" "tasarruf"tan nerede ayrılır?

Trudoviklerin ulusallaştırmaya bakış açısını tartışırken Maslov neden okurdan —hatta belki kendisinden de— bu 16. maddenin içeriğini gizlemek zorunda kaldı? Bu onun anlamsız "belediyeleştirme"sini yerle bir ettiği için.

Maslov'un bu belediyeleştirme lehine Stockholm Parti Kongresi'ndeki gerekçelerine bakın, bu Kongre'nin tutanaklarını okuyun, bunlarda ulusların ve kenar bölgelerinin baskı altına alınmasının, yerel çıkarların farklılığının dikkate alınmamasının vs. kabul edilemezliğine ilişkin bir sürü atıf bulursunuz. Daha Stockholm Kongresi'nden önce, Maslov'un dikkatini, bu tür tüm argümanların "A dan Z'ye kadar bir yanlış anlama"dan başka bir şey olmadığına çektim (bkz. "...Revizyon" vs., s. 18),* çünkü programımız hem ulusların kendi kaderini tayin hakkını, hem de geniş yerel ve bölgesel özyönetimi içermektedir. Dolayısıyla aşırı merkezileşmeye, bürokratlaşmaya ve düzenlemelere karşı bu taraftan başka "güvenceler" keşfetmeye gerek yoktu ve olmamalıydı, çünkü bu ya içerikten yoksun olur ya da anti-proleter, federalist anlamda yorumlanabilirdi.

Trudovikler, belediyeleştirme yandaşlarına, benim haklı olduğumu kanıtladılar.

---

* *Bkz. Bütün Eserler, Cilt IX: "İşçi Partisinin Tarım Programının Revizyonu", Bölüm II. —**Alm. Red.***

Maslov şimdi, köylülüğün bakış açısını ve çıkarlarını dile getiren tüm grupların, yerel özyönetimlerin hak ve yetkilerini en az Maslov kadar koruyan bir biçimde ulusallaştırmadan yana tavır koyduklarını kabul etmek zorundadır! Yerel özyönetimlerin haklarının sınırları üzerine yasa, merkezi parlamento tarafından çıkarılacaktır — Maslov bunu söylemiyor, ama burada devekuşu politikasının hiçbir yararı yok, çünkü başka bir prosedür asla düşünülemez.

"Tasarrufuna devredilmesi" sözleri en büyük karışıklığı yaratıyor. Hiç kimse el konulmuş arazilerin asıl sahibinin kim olduğunu bilmiyor!* Hiç kimsenin bunu bilmediği bir durumda bu ancak devlet olabilir. "Tasarruf"un neden ibaret olduğunu, onun sınırlarının, biçim ve koşullarının neler olduğunu da yine ancak merkezi parlamento saptayabilir. Aslında bu kendiliğinden anlaşılırdır, ama Partimizin programı bundan başka ayrıca "devlet çapında genel öneme sahip ormanlar"ı ve "kolonizasyon fonu"nu özellikle vurgulamaktadır. Bütün ormanlar içinden devlet çapında genel öneme sahip ormanları ve bütün topraklar içinden "kolonizasyon fonu"nu ancak merkezi iktidarın saptayabileceği açıktır.

Kısacası, artık iyice çarpık biçimiyle Partimizin programı haline gelmiş olan Maslovcu program, Trudoviklerin programına kıyasla tamamen anlamsızdır. İki yakası bir araya gelmez "belediyeleştirme"mizle burjuva demokrasisinin temsilcileri karşısında içine düştüğümüz aptalca durumu kamuoyundan gizlemek için, Maslov'un ulusallaştırma vesilesiyle Napoleon köylülerini bile işin içine çekmek zorunda kalmasına şaşmamak gerekir!

Kesinkes gerçek ve kayıtsız şartsız biricik fark, burjuva pay toprağına karşı tutumda yatmaktadır. Bu toprak Maslov tarafından, sadece, bir "Vendée"den korktuğu için ayrı ele alınmıştır. Fakat I. ve II. Devlet Duması'na gönderilen köylü temsilcilerinin, kendi öz topraklarının ulusallaştırılmasını savunarak, sosyal-demokrat kuyrukçu politikacıların korkularını boşa çıkardıkları görülmüştür.

---

* *Menşevikler Stockholm Parti Kongresi'nde "tasarrufuna" sözlerinin yerine "mülkiyet olarak" sözlerinin konulmasını isteyen bir önergeyi reddettiler (Tutanaklar, s. 152). Sadece taktik kararda, daha yakından tanımlanmayan genel bir "devrimin muzaffer gelişmesi" halinde "sahiplik"ten söz edilmektedir.*

Belediyeleştirmeciler şimdi Trudovik köylülere karşı sefere çıkıp, onları, topraklarını ulusallaştırmamaya ikna etmeye çalışmalıdır. Tarihin cilvesi, Maslov, John, Kostrov ve ortaklarının argümanlarını bizzat kendilerine karşı çevirmiştir.

4 — Köylülüğün Tarım Programı

Maslov'un, ağında çaresizce çırpındığı şu sorunda açıklığa kavuşmaya çalışalım: küçük mülk sahibinin çıkar ve umutlarını dile getiren tüm politik gruplar neden ulusallaştırmadan yana tavır koymak zorunda kaldılar.

Her şeyden önce 104'lerin,[63] yani I. ve II. Devlet Duması'ndaki Trudoviklerin tarım tasarısının, tüm Rusya köylülüğünün taleplerini ne ölçüde gerçekten dile getirdiğini inceleyelim. Gerek iki Duma'daki temsilin bileşimi, gerek "parlamento" sahnesinde tek tek sınıfların temsilcileri arasında tarım sorununda patlak veren politik mücadelenin karakteri, bu konuda kanıtlar sunmaktadır. Genelde toprak ve arazi mülkiyeti, özelde de köylü toprak mülkiyeti düşüncesi, Devlet Duması'nda sadece hiçbir şekilde geri plana itilmemekle kalmamış, bilakis tam tersine belirli partiler tarafından daima ön plana çıkarılmıştır. Gerek Bay Stişinski, Bay Gurko, çok sayıda bakan ve resmi basının şahsında hükümet —özellikle köylü temsilcilerine hitap ederek—, gerekse de köylülere köylü toprak mülkiyetinin yararlarını tekrar tekrar vaaz eden sağcı politik partiler (sırf II. Duma'daki "ünlü" Svyatopolk-Mirski anımsansın) bu fikri savunmuşlardır. Bu sorunda güçlerin fiili dağılımı öylesine kapsamlı belgeler temelinde gün yüzüne çıktı ki, doğruluğundan (sınıf çıkarları bakış açısından) kuşkulanılamaz. Liberaller devrimci halkı bir güç olarak görüp, ona kur yaparken, I. Duma'daki Kadet Partisi, toprağın ulusallaştırılması doğrultusundaki genel akıntıya sürüklenmişti. Bilindiği gibi I. Duma'daki Kadetlerin tarım tasarısı, kamulaştırılan tüm arazilerin, uzun vadeli yararlanma hakkı için dağıtılması amacıyla "devlet toprak fonu"na devredilmesi üzerine bir madde içeriyordu. I. Duma'daki Kadetler bu talebi elbette herhangi bir ilkeden hareketle ileri sürmediler —Kadet

Partisi'nin ilkesel bir tavrından söz etmek gülünç olur—, hayır, bu talep liberallerde köylü kitlelerinin taleplerinin sadece zayıf bir yankısı olarak ortaya çıktı. Daha I. Duma'da köylü temsilcileri ta baştan itibaren özel bir grup olarak birleşmeye başladılar, ve 104'lerin tarım tasarısı, bilinçli toplumsal bir güç olarak ortaya çıkan tüm Rusya köylülüğünün ana ve temel platformu haline geldi. I. ve II. Devlet Duması'ndaki köylü temsilcilerin konuşmaları, "Trudovik" basının ("İzvestiya Krestyanskih Deputatov", "Trudovaya Rossiya") makaleleri, bu 104'ler tasarısının köylü çıkarlarını ve umutlarını isabetli biçimde ifade ettiğini göstermiştir. O nedenle bu tasarıyla daha yakından ilgilenmek gerekiyor.

Tasarının altına imza atan temsilcilerin mensubiyetine bakmak ilginçtir. Birinci Duma'da 70 Trudovik, 17 partisiz, politik görüşleri üzerine ayrıntılı bilgi vermeyen 8 köylü, 5 Kadet,* 3 sosyal-demokrat** ve 1 Litvanyalı otonomcu tasarıyı imzalamıştır. II. Duma'da 104'ler tasarısının altında 99 imza vardır; tekrarlar çıkarıldığında 91 imza kalır; bunlardan 79'u Trudovik, 4'ü Halkçı-Sosyalist, 2'si Sosyal-Devrimci, 2'si Kazak grubunun üyesi, 2'si partisiz, 1'i Kadetlerin solunda bir milletvekili (Peterson) ve 1'i Kadettir (köylü Odnokosov). Böylece köylülük ağırlıktadır (II. Duma'da 91 imzanın en azından 54'ü, I. Duma'da ise 104 imzadan en az 52'si). Ayrıca P. Maslov'un, ulusallaştırmayı onaylayamayacak olan bireysel çiftlik sahipleri (bkz. yukarıda aktarılmıştır)*** ile ilgili özel beklentilerinin de her iki Duma'daki köylü temsilcileri tarafından tamamen çürütülmüş olması ilginçtir. Örneğin Podolsk eyaletinde neredeyse bütün köylüler bireysel çiftlik sahibidir. (1905'te 457.134 bireysel çiftlik sahibi ve bunların sadece 1630'u Köy Birlikleri'ne katılmış durumdadır). Ve yine de I. Duma'da Podolya'nın 13 temsilcisi (çoğu çiftçi) ve II. Duma'da 10 temsilcisi tasarıyı imzalamıştır. Bireysel çiftlik mülkiyetinin egemen olduğu diğer eyaletlerden, temsilcileri keza 104'ler tasarısını imzalamış olan Vilna, Kovno, Kiev, Poltava, Besarabya ve

* *Zubçenko, T. Volkov, İ. Gerassimov— hepsi köylü; S. Loşkin— doktor; Afanasyev — rahip*

** *Antonov — Perm eyaletinden bir işçi; Yerşov — Kazan eyaletinden bir işçi; V. Çurişkov — Moskova eyaletinden bir işçi.*

*** *Elinizdeki ciltte s. 176 - 177 —**Alm. Red.** (Türkçesi: elinizdeki cilt s. 175-176 —**Red.**)*

Volhinya'yı özellikle vurguluyoruz. Topluluk köylüleriyle* bireysel çiftlik sahipleri arasında toprağın ulusallaştırılması sorunundaki fark, sadece Narodnik önyargıların yandaşlarına anlamlı ve önemli gelebilir — fakat bu önyargılar tüm Rusya'nın köylü temsilcilerinin bir tarım programıyla ilk kez sahneye çıkışlarıyla en güçlü biçimde zaten sarsılmıştı. Gerçekte toprağın ulusallaştırılması talebi, toprak mülkiyetinin özel bir biçimi tarafından değil, köylülerin "topluluk alışkanlıkları ve içgüdüleri" tarafından değil, feodal latifundiyalar tarafından ezilen tüm köylü küçük toprak mülkiyetinin (gerek köy birliği içindekinin gerekse de bireysel çiftlik mülkiyetinin) genel koşullarından doğmuştur.

104'lerin tarım tasarısını imzalamış olan I. ve II. Duma temsilcileri arasında Rusya'nın tüm yörelerinden temsilciler görürüz — sadece merkezi tarım bölgesinin değil ve Kara-Topraklar Bölgesi'ne ait olmayan sanayi eyaletlerinin değil, sadece Kuzey (II. Duma'da Arhangelsk ve Vologda eyaletleri), Doğu ve Güney kenar bölgelerinin değil (Astrahan, Besarabya, Don Bölgesi, Yekaterinoslav, Kuban, Taur, Stavropol eyalet ve bölgeleri), aynı zamanda Küçük Rusya, güneybatı, kuzeybatı, Polonya (Zuvalki eyaleti) ve Sibirya (Tobolsk eyaleti) yörelerinin de temsilcilerini görürüz. Besbelli ki, saf Rus merkezi tarım bölgesinde özellikle güçlü ve doğrudan başgösteren küçük köylünün feodal toprak mülkiyeti altında ezilmesi, tüm Rusya'da her yerde görülüyor ve her yerde toprağın ulusallaştırılması için mücadelenin desteklenmesine yol açıyor.

Bu mücadeleye küçük-burjuva bireyciliğinin şaşmaz özellikleri sinmiş durumdadır. Bu bağlamda sosyalist basınımızda sık sık görmezlikten gelinen bir olgu özellikle vurgulanmalıdır: yani Sosyal-Devrimcilerin "sosyalizm"inin, köylülerin bağımsız bir tarım programıyla açık politik arenaya daha ilk çıkışlarında çok ağır bir yenilgi almış olması. Sosyal-Devrimci toplumsallaştırma tasarısı (I. Duma'daki 33'ler tasarısı)[64] lehinde ilerici köylü temsilcilerinin sadece azınlığı tavır koymuştur. Büyük çoğunluk 104'lerden yana, programları bizzat Sosyal-Devrimciler tarafından bireyci olarak tanımlanan Halkçı-Sosyalistlerin tasarısından yana tavır almıştır.

* *Köy Birliği'ne mensup köylü.* —*Alm. Red.*

Sosyal-Devrimci "Makale Derlemesi"nde ("Naşa Mysl" Yayınevi, Petersburg 1907, No. 1) örneğin P. Vihlyayev'in bir makalesini buluruz: "Halkçı-Sosyalist Parti ve Tarım Sorunu". Yazar Halkçı-Sosyalist Pyeşehonov'u eleştiriyor ve onun şu sözlerini aktarıyor: "104'ler tasarısı toprağın nasıl ele geçirilebileceği konusundaki bizim" (Halkçı-Sosyalistlerin) "bakış açımızı yansıtıyor" (s. 81). Sosyal-Devrimciler doğrudan, 104'lerin tasarısının, "toprağın Köy Birliği tarafından kullanılması temel prensibinin inkârına vardığını" açıklıyorlar — "tıpkı" (metinde aynen böyle) Stolipin'in tarım yasası gibi, 9 Kasım 1906 yasası gibi (aynı yerde, s. 86; devamla, Sosyal-Devrimcilerin, önyargıları yüzünden nasıl bu iki yolun: Stolipinci yolla, Trudoviklerin temsil ettiği yolun gerçek ekonomik farkını göremediklerini göstereceğiz). Sosyal-Devrimciler Pyeşehonov'un programatik görüşlerinde "bencil bir bireycilik ifadesi"ni (s. 89), "geniş düşünsel akımın bireyci çamur tarafından kirletilmesi"ni (s. 91), "halk kitleleri arasında bireyci ve egoist eğilimlerin teşvik edilmesi"ni (aynı yerde s. 93) görüyorlar.

Bütün bunlar doğru. Fakat Sosyal-Devrimciler boşuna umuyorlar, "güçlü" sözlerle, meselenin özünün hiç de Pyeşehonov ve ortaklarının oportünizminde değil, bilakis küçük köylünün bireyciliğinde aranması gerektiği olgusunu geçiştirebilmeyi; Sosyal-Devrimci ideolojik akımın Pyeşehonov ve ortakları tarafından kirletilmesinde değil, ileri köylü temsilcilerinin çoğunluğunun, Narodnik eğilimin gerçek ekonomik içeriğini, küçük çiftçilerin gerçek emellerini görmüş olmaları olgusunda aranması gerektiğini geçiştirebilmeyi. Sosyal-Devrimci politikanın geniş, gerçek bir tüm Rusya köylü temsilciliği karşısındaki çöküşü — I. ve II. Devlet Duması'ndaki 104'lerin tarım tasarılarının bize gösterdiği şey işte budur.*

---

* *II. Devlet Duması'nın stenografik raporlarından, Sosyal-Devrimci temsilci Muşenko'nun 105 milletvekili tarafından imzalanan bir tarım tasarısı sunduğu anlaşılıyor. Ne yazık ki bu tasarıyı ele geçiremedim. Duma malzemesi olarak elimde sadece II. Duma'ya sunulan 104'lerin Trudovik tasarısı vardı. Dolayısıyla, 105'lerin Sosyal-Devrimci tasarısı, (I. ve II. Duma'daki) bu iki Trudovik tasarısının varlığı gözönüne alındığında, en iyi halde sadece bazı köylülerin Halkçı-Sosyalistlerle Sosyal-Devrimciler arasında yalpaladığını gösterir, ama hiçbir şekilde tarafımdan metinde söylenenleri çürütmez.*

Trudovikler tasarılarında toprağın ulusallaştırılmasından yana tavır alırken, küçük toprak sahiplerinin "egoist ve bireyci" emellerini bütün açıklığıyla ortaya koyuyorlar. Pay toprağı ve küçük özel toprak mülkiyetini bugünkü sahiplerinin ellerinde bırakıyor (104'ler tasarısının 3. maddesi) ve ancak daha sonra bu toprakların "yavaş yavaş genel halk mülkiyetine geçmesi"ni güvence altına alan yasal önlemler talep ediyorlardı. Gerçek ekonomik ilişkiler diline tercüme edildiğinde bu şu anlama gelir: Gerçek mülk sahiplerinin, sadece ismen değil gerçekten çiftçi olanların çıkarlarından yola çıkıyoruz, fakat bunların ekonomik faaliyetinin ulusallaştırılmış* topraklar üzerinde tamamen özgür gelişmesini istiyoruz. Tasarının 9. maddesi "sıralamada yerleşik ahalinin, başka bir yerden gelerek oraya yerleşenlere, çiftçilerin çiftçi olmayanlara önceliği vardır" demektedir; bu bir kez daha Trudoviklerin küçük çiftçilerin çıkarlarını ön plana koyduğunu göstermektedir. "Eşit toprak hakkı" sadece boş laftan ibaretir: "iktisat yürütmek için gerekli demirbaş eşyayı temin etmek için yeterli olanağa sahip olmayan kişilere" devletin borç vermesi ve para yardımında bulunması (104'ler tasarısının 15. maddesi) iyi niyetli bir istekten başka bir şey değildir. Gerçekte kaçınılmaz ve zorunlu olarak, bugün iyi çiftçi olabilecek durumda olanlar, bugün köleleştiril-

---

* *Geçerken. A. Finn-Yenotayevski yoldaş, "Köylü Birliği" nin ve genelde köylülüğün ulusallaştırma çabalarının ciddiyetini ve bilinçliliğini inkâr ederken, Bay V. Groman'ın, Köylü Kongreleri delegelerinin "toprak için ödeme yapmayı düşünmedikleri" ve diferansiyel rantın kolektif bütüne düşeceğini hiç tasavvur etmedikleri yönündeki ifadesini aktarıyor ("Tarım Sorunu ve Sosyal-Demokrasi", A. Finn, s. 69). 104'ler tasarısının 7. ve 14. maddeleri bu anlayışın yanlışlığını göstermektedir. Bu maddelerde, Trudovikler tarafından, hem toprak için ödeme (payın kapsamıyla birlikte artan toprak vergisi), hem de diferansiyel rantın devlete geçmesi öngörülmektedir. ("Mülk sahiplerine, onların emeğine ve sermayesine değil —dikkat, Trudovikler sermayeye karşı değil!— toplumsal koşullara bağlı olduğu ölçüde", toprağın "değer artışı hakkının sınırlandırılması".) Gerçi 13. maddede kentteki ve diğer toprak mülkiyeti hakkında şöyle denmektedir: "Bu mülkiyet genel halk mülkiyeti haline gelesiye kadar" mülk sahiplerinin hakları vs. sınırlandırılmak zorundadır. Fakat bu muhtemelen bir kalem sürçmesidir: aksi takdirde bu, Trudoviklerin rantı toprak sahibinden alıp, tüm halkın malı olan toprağın kiracılarına vermeleri anlamına gelir.*

miş köylü olmaktan çıkıp, özgür ve zengin köylüye dönüşebilecek durumda olanlar kazançlı çıkmaktadır. Elbette proletaryanın çıkarları, Rusya'da tarımın feodal çiftlik sahipleri ve köleleştirilmiş, cehalet, yoksulluk ve geleneklerin baskısı altında ezilmiş köylülerin elinden çıkıp, çiftçilerin eline geçmesini teşvik eden bu tür önlemlerin desteklenmesini gerektirmektedir. Zaten 104'ler tasarısı da köleleştirilmiş köylülüğün hali vakti yerinde kesiminin özgür çiftçilere dönüşme mücadelesinin platformundan başka bir şey değildir.

5— Ortaçağ Toprak Mülkiyeti ve Burjuva Devrimi

Şimdi sorulması gereken şudur: Rus burjuva-demokratik tarım devriminin ekonomik ilişkileri altında, küçük mülk sahiplerini toprağın ulusallaştırılmasını talep etmeye zorlayan maddi koşullar var mıdır, yoksa bu talep de sadece boş bir laf, sadece sade köylünün iyi niyetli bir dileği, ataerkil çiftçinin boş bir kuruntusu mudur?

Bu soruyu yanıtlamak için ilkönce tarımdaki her burjuva-demokratik devrimin koşullarını somut olarak göz önüne getirmek ve sonra da bu koşullarla, kapitalist tarımsal gelişmenin —yukarıda ortaya koyduğumuz gibi— Rusya için olası iki yolunu karşılaştırmak zorundayız.

Toprak mülkiyeti ilişkileri bakış açısından tarımda burjuva devriminin koşulları hakkında Marx, "Artı-Değer Teorileri Üzerine" adlı eserinin son cildinde (Cilt II, Bölüm 2, Stuttgart 1905) çok açık şeyler söyler.

Rodbertus'un anlayışlarını tahlil ettikten, bu Pomeranyalı derebeyinin teorisinin tüm darkafalılığını gösterdikten sonra (Cilt II, Bölüm 1, s. 256-258) Marx, Ricardo'nun rant teorisine geçer (Cilt II, Bölüm 2, 3. madde: "Ricardo'nun Teorisinin Tarihsel Koşulları") ve Ricardo ve Anderson üzerine şunları söyler:

> "Fakat her ikisi de, Kara Avrupası'nda son derece garip görünen, 1) toprağa istendiği kadar sermaye yatırımı için köstek olan toprak mülkiyetinin bulunmadığı; 2) iyi topraktan kötü toprağa gidildiği görüşünden yola çıkıyorlar. Ricardo'da bu —bilimin ve sanayiin tepkileriyle meydana gelen kesintiler hariç— mutlak; kötü toprağın yeniden iyi toprağa dönüştürüldü-

ğü Anderson'da görelidir; 3) tarımda kullanılmak için sermayenin, gerekli sermaye kütlesinin daima mevcut olduğudur.

1 ve 2'ye ilişkin olarak, Kıta Avrupalısına, feodal toprak mülkiyetinin en güçlü biçimde korunduğunu düşündükleri bir ülkede, iktisatçıların toprak mülkiyetinin var olmadığı düşüncesinden yola çıkmaları çok tuhaf gelmek zorundadır. Hem Anderson hem de Ricardo. Bu,

birincisi: Kıta Avrupasındaki adi taksimle kesinlikle benzerliği olmayan İngiliz "Law of Enclosures"[65] özelliğiyle açıklanır;

ikincisi: Kapitalist üretim, VII. Henry'den bu yana dünyanın hiçbir yerinde geleneksel tarım ilişkilerine böylesine acımasızca davranmamış ve koşulları kendisine böylesine uydurarak onları kendisine tabi kılmamıştır. İngiltere bu bakımdan dünyanın en devrimci ülkesidir. Tarihsel olarak miadını doldurmuş tüm ilişkiler, sadece köylerin konumu değil, bizzat köyler, sadece tarımsal nüfusun ikametgâhları değil, bizzat bu nüfus, sadece eski idare merkezleri değil, bizzat bu idareler, tarımda kapitalist üretim koşullarına karşı çıktıkları ya da uygun olmadıkları durumlarda acımasızca ortadan kaldırılmışlardır. Örneğin bir Alman, ekonomik ilişkileri feldmarkların* geleneksel ilişkileri, ekonomik merkezlerin konumu, belli nüfus yığışımları tarafından belirlenmiş olarak bulur. Bir İngiliz, tarımın tarihsel koşullarını, onbeşinci yüzyılın sonundan beri sermaye tarafından giderek artan biçimde oluşturulmuş olarak bulur. Birleşik Krallıkta kullanılan "clearing of estates" teknik terimi kıta Avrupası'nda hiçbir ülkede yoktur. Peki, bu "clearing of estates" (Türkçesi: Çiftliklerin ayıklanması, temizlenmesi —***Red.***) ne demektir? Yerinden kovulup atılan yerleşik nüfus, tıraşlanan mevcut köyler, yıkılan çiftlik binaları, bir çırpıda değiştirilen, örneğin bir tarladan bir otlağa dönüştürülen tarım türlerinin, gözünün yaşına bakılmaksızın, geleneksel halleriyle tüm üretim koşullarının kabul edilmeyip, tersine bunların tarihsel olarak sermayenin en kârlı yatırımı için gerekli olduğu şekilde tarihsel olarak oluşturulmasıdır. Yani bu bakımdan toprak mülkiyeti yoktur; bırakın sermaye –kiracı– onu istediği gibi işletsin, çünkü onu sadece para geliri ilgilendirir. O nedenle kafasında geleneksel tarla sınırları, iktisat merkezleri ve tarım meclisleriyle bir Pomeranyalı çiftlik sahibinin, Ricardo'nun tarım ilişkilerinin gelişmesi hakkında sahip olduğu "tarihsel olmayan" görüşleri üzerine hayretten ağzı açık kalabilir. O bununla sadece, Pomeranya ve İngiltere koşullarını safça karıştırdığını gösterir. Fakat burada İngiltere koşullarından hareket eden Ricardo'nun, Pomeranya koulları içinde düşünen Pomeranyalı çiftlik sahibi kadar darka-

* *Bir beldeye ya da çiftliğe ait araziler. —**Çev.***

falı olduğu söylenemez. İngiliz koşulları, modern toprak mülkiyetinin, yani kapitalist üretim tarafından değişikliğe uğratılan toprak mülkiyetinin içinde uygun biçimde geliştiği tek örnektir. Bu hususta İngiliz görüşü modern, kapitalist üretim biçimi klasiktir. Buna karşılık Pomeranya görüşü, gelişmiş koşulları tarihsel olarak daha geri, henüz uygun olmayan bir biçime göre değerlendirmektedir." (s. 6–7, 1923 "International Bibliothek" Berlin baskısında s. 5–7. —*Alm. Red.*)

Marx'ın son derece derin anlamlı açıklamaları bunlardır. "Belediyeleştiricilerimiz" bunun üzerine hiç düşündüler mi acaba?

Daha "Kapital"in III. cildinde (2. Bölüm, s. 156) Marx, kapitalist üretim tarzının gelişmesinin başlangıcında önünde bulduğu toprak mülkiyeti biçiminin, kapitalizme uygun düşmediğine dikkat çekiyordu. Kapitalizm, tarım ilişkilerinin eski biçimleri içinden —feodal-toprakbeyi toprak mülkiyeti, köylü ortak mülkiyeti, klan mülkiyeti vs. içinden— kendisine uyan yeni biçimler yaratır. Bu pasajda Marx, sermaye tarafından, kendisine uygun toprak mülkiyeti biçimlerinin yaratılmasının çeşitli yöntemlerini karşılaştırır. Almanya'da ortaçağ toprak mülkiyeti biçimlerinin transformasyonu, deyim yerindeyse reformist biçimde yürümüş ve kendisini alışılmışa, geleneğe, yavaş yavaş junker iktisatlarına dönüşen feodal çiftliklere uydurmuştur; aynı zamanda bu değişiklik kendisini angaryadan toprak kölesine ve büyük köylü olmaya doğru acılı bir geçiş yaşayan uyuşuk köylünün* geleneksel toprak parçasına da uydurmuştu. İngiltere'de ise bu transformasyon devrimci yoldan, şiddet yoluyla yürüdü, fakat şiddet, vergiler yoluyla iliklerine kadar soyulan, topraklarından, köylerinden sürülen, nesli tükenen, göç eden köylülere uygulanmıştır. Amerika'da bu transformasyon, Güney devletlerinin köleci iktisatlarına karşı şiddet yoluyla gerçekleşmiştir. Burada feodal çiftlik sahiplerine karşı şiddet uygulanmıştır. Toprak ve arazileri dağıtılmış, toprak mülkiyeti, feodal büyük mülkiyetten burjuva küçük mülkiyete doğru bir değişiklik izlemeye başlamıştır.** "Serbest" Amerikan

* *Bkz. "Artı-Değer Teorileri Üzerine", Cilt II, Bölüm 1, s. 280: Tarımda Kapitalist Üretim Tarzının Koşulları — "Uyuşuk Köylünün Yerine İşadamının Geçmesi".*

** *Köleliğin kaldırılmasının sonucu olarak ABD'nin güneyindeki küçük çiftliklerin artışı hakkında bkz. Kautsky, "Tarım Sorunu" (s. 132 vd).*

toprakları kütlesi karşısında, yeni üretim tarzı için (yani kapitalizm için) yeni toprak ilişkileri yaratma rolünü üzerine alan ise "Amerikan Usulü Kara Paylaşım", kırklı yılların Anti-Rant Hareketi,[66] Homestead'ler* üzerine yasama vb. oldu. Alman komünisti Hermann Kriege, 1846'da Amerika için eşit toprak dağıtımının propagandasını yaptığında, Marx bu sahte sosyalizmin sosyal-devrimci önyargılarını ve darkafalı teorilerini alaya almış, buna karşılık üretici güçlerin gelişmesinin çıkarlarını, Amerika'da kapitalizmin çıkarlarını ilerici biçimde ifade eden bir hareket olarak toprak mülkiyetine karşı Amerikan hareketinin** tarihi önemini takdir etmişti.

6— Rusya'daki Küçük Mülk Sahipleri Neden Ulusallaştırmadan Yana Tavır Koymak Zorunda Kaldılar?

19. yüzyılın ikinci yarısından başlayarak Rusya'daki tarımsal gelişmeyi bu bakış açısından inceleyelim.

Aslında "büyük" Köylü Reformumuz, toprağın köylünün mülkiyetinden kesilip alınması, köylülerin "kum"a yerleştirilmesi, askeri zor, kurşunlamalar, idamlar yardımıyla yeni toprak ilişkilerinin uygulamaya sokulması nedir? Bu, tarımda oluşmaya başlayan kapitalizmin çıkarı için, köylülüğe karşı ilk kitlesel zor uygulanmasıdır. Bu, kapitalizm yararına çiftlik sahipleri tarzında bir "clearing of estates"dir.

---

* *Çiftlik ve müştemilatı. —Çev.*

** *"Amerikan Ulusal Reformcuları Hareketini tarihi haklılığı itibariyle tamamen tanıyoruz —diye yazdı Marx 1846'da— Bu hareketin, gerçi şu an için modern burjuva toplumunun sanayiciliğini teşvik edecek olan bir sonuç hedeflediğini, fakat proleter bir hareketin sonucu olarak, genelde toprak mülkiyetine saldırı olarak ve özelde de Amerika'da mevcut koşullar altında bizzat kendi sonuçları sonucunda komünizme yürümek zorunda olduğunu biliyoruz. New York'taki Alman komünistleriyle birlikte Anti-Rant Hareketine katılmış olan Kriege, hareketin içeriğine asla değinmeden, abartmalı söylemleriyle bu ince olgunun üstünü örtüyor." (Marx-Engels Eserler'in Mehring tarafından yapılan derlemesinin 2. cildi: "Marx-Engels ve Lassalle'in Edebi Mirasından", cilt 2, s. 420. —Bkz. Lenin'in 20 (7) Nisan 1905 tarihli "Vperyod" No. 15'teki makalesi: "Amerikan Usulü 'Kara Paylaşım' Üzerine Marx", Bütün Eserler, Cilt VII, s. 303 - 309. —**Alm. Red.**)*

Aslında 87. maddeye göre Stolipinci tarım yasası, Köy Birlikleri'nin Kulaklar tarafından yağmalanmasının bu teşviki, bir avuç zengin köylü yararına kitlenin hızla sefalete sürüklenmesi pahasına eski toprak ilişkilerinin bu *yıkılması nedir?* Bu, kapitalizmin çıkarı için köylülüğe karşı kitlesel zor uygulanmasının ikinci adımıdır; bu, kapitalizm yararına çiftlik sahipleri tarzında ikinci bir "clearing of estates"dir.

Peki, Rus devriminde *Trudoviklerin anlayışı* doğrultusunda toprağın ulusallaştırılması nedir?

Bu, kapitalizm yararına köylü tarzında bir "clearing of estates" dir.

Evet, belediyeleştiricilerimizin Rusya'da *tarım devriminin iki* olası *türünün* —toprakbeyi-burjuva ve köylü-burjuva— ekonomik temellerini kavramama aptallıklarının kaynağı tam da budur. Kısmen feodal, kısmen Asyaî ortaçağ tarım koşul ve ilişkilerinin bir "clearing"i olmaksızın, tarımda burjuva devriminin gerçekleşmesi olanaksızdır; çünkü sermaye kendisine yeni, serbest, pazar için üretim yapan tarıma uygun hale getirilmiş tarım ilişkileri yaratmak zorundadır — ekonomik gereklilik anlamında "zorundadır". Genelde tarım ilişkilerinin ve ilk planda da eski toprak mülkiyetinin ortaçağ molozundan bu "temizlenmesi", esas itibariyle toprakbeyi topraklarını ve keza köylü pay toprağını da etkilemek zorundadır, çünkü hem biri, hem de diğeri, bugünkü haliyle, serbest, kapitalist biçimde gelişen bir ekonomiye göre değil, çalışarak ödemeye, angarya kalıntılarına, ekonomik köleleştirmeye göre düzenlenmiştir. Stolipinci "temizlik" hiç kuşkusuz Rusya'nın ilerleyen kapitalist gelişmesi yönündedir, fakat tamamen çiftlik sahiplerinin çıkarlarına uydurulmuştur: eğer zengin köylüler "Köylü Bankası"na[67] (toprak beyleri bankası diye okuyun) üç misli fiyat ödüyorlarsa, biz de onlara Köy Birlikleri'ni yağmalamada, kütleyi zorla mülksüzleştirmede, kendi mülklerini temizlemede, yoksul köylüleri kovmada, köylerin varlık temellerini sarsmada ve ne pahasına olursa olsun, hiçbir şeyi dikkate almadan, pay toprağı üzerinde *iktisat yapan —sayısı ne* kadar olursa olsun— "yerleşik" çiftçinin iktisadını ve hayatını hiçe sayarak, yeni, kapitalist tarımın temeli olarak kişisel mülkler oluşturmada serbesti tanıyoruz. Bu çizginin hiç kuşkusuz ekonomik bir anlamı vardır: bu çizgi, gelişmenin —*jun-*

kerlere doğru gelişen toprak beylerinin egemenliği altında olması gerektiği gibi— gerçek seyrini ifade etmektedir.

Peki, öteki çizgi, köylü çizgisi hangisidir? Ya o iktisaden imkânsızdır —o zaman toprakbeyi topraklarının köylülük tarafından zoralımı gevezeliği, köylü tarım devrimi lafları vs. bir aldatmaca ya da boş kuruntudur. Ya da o, burjuva toplumunun bir unsurunun öteki unsuru üzerinde zafer kazanması koşuluyla iktisaden mümkündür — o zaman da bu gelişmenin somut koşulları, eski tarım koşullarının köylüler tarafından yeni, kapitalist biçimde değişikliğe uğratılması koşulları hakkında berrak bir düşünceye sahip olmalı ve bunu halka açıkça göstermeliyiz.

Burada gayet doğal olarak şu düşünce ortaya çıkıyor: bu köylü çizgisi, toprakbeyi topraklarının köylülere mülk olarak paylaştırılmasının ta kendisidir. Mükemmel. Fakat bunun tarımdaki yeni, kapitalist ilişkilere gerçekten uygun olması için bu paylaştırma eski biçimde değil, yeni bir biçimde yapılmalıdır. Bu paylaşımın temelini, yüz yıl önce, efendilerin mutasarrıflarının ya da Asyaî bir despotizmin memurlarının keyfince dağıtılan eski toprak payları değil, serbest, pazar için üretim yapan bir tarımın icapları oluşturmalıdır. Paylaşımın kapitalizmin icaplarına uygun olması için, o, ezici çoğunluğu gelenek ve göreneklere göre ekip biçen, ataerkil, kapitalist-olmayan ilişkilere uyan "uyuşuk" köylüler arasında değil, çiftçiler arasında bir paylaşım olmak zorundadır. Eski normlar temelinde, yani eski, pay mülkiyetine uygun bir paylaşım, eski toprak mülkiyetinin "temizlenmesi" değil, ebedileştirilmesi olacaktır; kapitalizm için yolun açılması değil, tersine, bu yolun hiçbir zaman çiftçi olamayacak, işe yaramaz, işe yarar unsurlar haline getirilebilmeleri imkansız bir "uyuşuklar" kütlesiyle yüklenmesi anlamına gelecektir. Paylaşımın ilerici olabilmesi için, o, çiftçilerin işe yaramaz unsurlardan ayrıldığı köylülük içindeki yeni bir ayrışma üzerinde yükselmek zorundadır. Bu yeni ayrışma, toprağın ulusallaştırılmasıdır, yani toprak ve arazi üzerinde özel mülkiyetin tamamen yok edilmesi, toprakta işletmeciliğin tam serbestliği, eski köylülük safları arasından çiftçilerin oluşması özgürlüğüdür.

Bugünkü köylü iktisadını ve pay mülkiyetinin, yani eski köylü toprak mülkiyetinin niteliğini göz önüne getirelim.

"Köy topluluğu vasıtasıyla minik idari-mali ve toprak sahibi birlikler içinde toplanan köylüler, —toprak payının büyüklüğüne, vergilerin miktarına göre vs.— çok sayıda çeşitli tasniflerle gruplara, kategorilere ayrılmışlardır. Örneğin Saratov ili Zemstvo istatistiklerini alalım. Burada köylülük şu kategorilere ayrılmıştır: Armağan topraklar üzerindeki köylüler, mülk sahipleri, tam mülk sahipleri, devlet köylüleri, topluluk toprağına sahip devlet köylüleri, çeyrek toprak sahibi devlet köylüleri, eski çiftlik köylüsü olan devlet köylüleri, tımar köylüleri, devlet arazisi kiracıları, topraksızlar, eski çiftlik köylüsü olan mülk sahipleri, bedeli ödenmiş çiftliklerdeki mülk sahipleri, eski tımar köylüsü olan mülk sahipleri, köylü mülk sahipleri, göçmenler, armağan çiftlik toprağı üzerindeki eski çiftlik köylüleri, eski devlet köylüsü olan mülk sahipleri, azat edilmiş olanlar, muafiyet vergisi ödemeyenler, özgür çiftçiler, geçici olarak bağımlı köylüler, eski fabrikaya-bağımlı köylüler vs.; dahası, yeni kaydedilmiş köylüler, göçmenler vs. Tüm bu türler, tarımsal ilişkilerin tarihçesi, toprak paylarının büyüklüğü, vergilerin miktarı vs. ile birbirinden ayrılır. Bu türler içinde de yine bir yığın fark vardır: bazen aynı köyün köylüleri bile tamamen ayrı iki kategoriye ayrılmıştır; örneğin Bay N. N.'nin eski köylüleri, ya da Bayan M. M.'nin eski köylüleri. Bütün bu çeşitlilik ortaçağda ... doğal ve zorunlu bir görüngüydü."*

Toprak beyi topraklarının yeniden paylaşımı —ister toprağın eşit bir norma ulaşılasıya kadar ek olarak dağıtılması, yani eşit paylaşım biçiminde, isterse eski ve yeninin belli bir ilişkisi biçiminde, isterse de başka bir biçimde olsun— bu feodal toprak mülkiyeti temelinde yapılacak olursa, böyle bir paylaşım, dağıtılan toprak parçalarının kapitalist tarımın icaplarına uygunluğu için herhangi bir güvence oluşturmayacak, tam tersine, bilerek yaratılmış orantısızlığın sürmesini sağlayacaktır. Böyle bir paylaşım toplumsal gelişmeyi zorlaştıracak, yeniyi eskiden kurtaracağı yerde, ona iyice bağlayacaktır. Gerçek kurtuluşu sadece, çiftçilerin yükselmesine izin veren ve eskiyle, ortaçağ toprak payı mülkiyetiyle herhangi bir bağı bulunmayan çiftçi iktisatlarının oluşmasına olanak sağlayan toprağın ulusallaştırılması sunmaktadır.

Köylülüğün ortaçağ toprak payı üzerinde kapitalist gelişme, Rusya'da 1861 reformu sonrasında, iktisaden ileri unsurların, toprak payının belirleyici etkisinden kurtulmaları biçiminde yürüdü. Bir yandan, toprak

* *"Rusya'da Kapitalizmin Gelişmesi", Bölüm V, Kısım 9: "Köyümüzün Kapitalizm-Öncesi Gelişmesi Üzerine Birkaç Not", 1. baskı, s. 293. (Bütün Eserler, cilt III, s. 342 - 343. —**Alm. Red.**)*

paylarını kiraya veren, ihmal eden, kendi haline bırakan proleterler ortaya çıktı. Öte yandan, satın aldıkları ya da kiraladıkları eski, ortaçağ toprak mülkiyetinin çeşitli toprak parçalarını yavaş yavaş yeni işletmeler biçiminde inşa eden çiftçiler gelişti. Bugün bir ölçüde zengin Rus köylüsünün —yani devrimin başarılı olması durumunda gerçekten özgür bir çiftçiye doğru gelişebilecek olan köylünün— üzerinde iktisat yaptığı toprak, kısmen kendi toprak payından, kısmen beldedaşı köylülerden kiraladığı toprak paylarından, kısmen de belki devletten uzun vadeli olarak, ya da çiftlik sahibinden yıllık kiralayıp işlediği ya da bankadan satın aldığı parsellerden vb. oluşmaktadır. Kapitalizm bütün bu tek tek toprak türleri arasındaki farkların ortadan kaldırılmasını talep eder, her tarımsal işletmenin yeni ilişkilere, pazarın ve tarımın icaplarına göre inşa edilmiş olmasını talep eder. Toprağın ulusallaştırılması bu icapları devrimci-köylü yoldan yerine getirir ve halkı ortaçağ toprak mülkiyeti biçimlerinin bütün ve her türlü çürümüşlüğünden hızla kurtarır. Ne toprakbeyi toprak mülkiyeti, ne köylü pay toprağı mülkiyeti, bunların yerine sadece yeni, özgür toprak mülkiyeti — radikal köylülerin şiarı budur. Ve bu şiar (radikal köylünün bütün masumiyetiyle önünde üç kez haç çıkardığı) kapitalizmin çıkarlarını, meta üretimi koşulları altında toprağın üretici güçlerinin mümkün olan en büyük gelişmesinin çıkarlarını en kararlı ve tutarlı biçimde dile getirmektedir.

Buna göre, tarım programının Trudoviklerin köylü tarım programından tüm farkı, eski ortaçağ pay mülkiyetinin pekiştirilmesine çıkan Peter Maslov'un darkafalılığı üzerine bir yargıya varılabilir! Köylünün pay toprağı, köylünün içinde boğulduğu, bunun dışında bir özgür toprağa* hasret duyduğu bir gettodur. Ne var ki Peter Maslov, köylülerin özgür, yani ulusallaştırılmış toprak talebine rağmen bu gettoyu ebedileştirmek,

---

* *II. Devlet Duması'nda partisinin bakış açısını en tutarlı biçimde ortaya koyan "Sosyal-Devrimci" Muşenko dobra dobra şunu söyledi: "Toprağın kurtuluşu bayrağını açıyoruz" (47. oturum, 26 Mayıs 1907, s. 1174). Sadece bu sözde "sosyalist" bayrağın kapitalist niteliğini değil (ki P. Maslov da bunu görüyor), aynı zamanda Stolipin'in ve Kadetlerin reformlarıyla karşılaştırıldığında böyle bir tarım devriminin ekonomik ilericiliğini görmemek için (ki P. Maslov bunu görmüyor) kör olmak gerekir.*

eskiyi sağlamlaştırmak, çiftlik sahiplerinin elinden alınan ve kamu kullanımına devredilen en iyi arazileri, eski toprak mülkiyetinin, eski iktisat tarzının koşullarına tabi kılmak istiyor. Gerçekte en kararlı burjuva devrimcisi olan Trudovik saflardaki köylü, konuşmalarında, "Kara Paylaşım"ı kapitalist çiftçiliğin değil de uyum ve kardeşliğin* çıkış noktası olduğunu sanan bir küçük-burjuva ütopyacısıdır. Peter Maslov ise gerçekte, gelecek bir karşı-devrimci Vendée korkusuyla eski toprak mülkiyetinin bugünkü anti-devrimci unsurlarını sağlamlaştıran, köylü gettosunu ebedileştiren, ama aynı zamanda burjuva ilerleme üzerine iyice düşünülmemiş, anlamsızca ezberlenmiş laflar eden bir gericidir. Rus tarımının gerçekten özgür bir burjuva gelişmesinin, Stolipinci türde olmayan bir gelişmenin gerçek koşullarını ise Maslov ve ortakları kesinlikle kavramamışlardır.

P. Maslov'un kaba Marksizmiyle, Marx'ın gerçekte uyguladığı inceleme yöntemleri arasındaki fark, Narodniklerin (aynı zamanda Sosyal-Devrimcilerin de) küçük-burjuva ütopyalarına karşı alınan tavırda en açık biçimde görülmektedir. 1846'da Marx, Amerika için tam bir "Kara Paylaşım" öneren ve bunu "komünizm" olarak niteleyen Amerikalı Sosyal-Devrimci Herman Kriege'nin darkafalılığını acımasızca teşhir etmişti. Marx' ın diyalektik ve devrimci eleştirisi, "toprak mülkiyetine saldırılar"ın ve "Anti-Rant Hareketi"nin sağlıklı özünü küçük-burjuva doktrinin süprüntülerinden ayırıyordu.** Kaba Marksistlerimiz ise "dengeleyici paylaşım", "toprağın toplumsallaştırılması", "eşit toprak hakkı"nı eleştirirken doktrini çürütmekle yetiniyorlar ve böylece Narodnik teorilerin ölü doktrini ardında atan köylü devriminin hayat fışkıran nabzını görmeyen kendi dar doktrinciliklerini sergiliyorlar. Maslov ve Menşevikler, "belediyeleştirme" programımızda en geri ortaçağ toprak mülkiyetinin pekiştirilmesinin ifade edildiği şekliyle zavallı doktrinciliklerinde, sosyal-demokrasi adına II. Duma'da şu düşüncesizce sözleri sarfedebilecek kadar ileri gitmişlerdir:

---

* *Bkz. Halkçı-Sosyalist Volk-Karaçevski'nin "Özgürlük, Eşitlik, Kardeşlik" üzerine konuşmasında bu burjuva-demokratik bakış açısı naif ifadesini bulur (II. Duma, 16. oturum, 26 Mart 1907, s. 1077 - 1080)*

** *Bkz. "Amerikan Usulü 'Kara Paylaşım' Üzerine Marx" makalesi, Bütün Eserler, Cilt VII, s. 303 - 309. —**Alm. Red.***

"Biz (sosyal-demokratlar), toprağa el koyma tarzı konusunda bu fraksiyonlara (Narodniklere), Kadet fraksiyonuna olduğumuzdan çok daha yakın olmamıza rağmen, toprağın kullanım biçimleri sorununda daha uzağız" (47. oturum, 26 Mayıs 1907, stenografik rapor, s. 1230).

Gerçekten de: köylü tarım devriminde Menşevikler devrimci köylü ulusallaştırmasına uzak, liberal toprak sahiplerinin savunduğu pay toprağı mülkiyetinin korunmasına (ve sadece bu biçimin değil) daha yakın durmaktadırlar. Pay toprağı mülkiyetinin korunması, baskının, geriliğin, köleleştirmenin korunmasıdır. Bedel düşü gören liberal toprak sahibinin, ... toprak beyi mülklerinin önemli bir bölümünün korunmasının yanı sıra, pay mülkiyetine asılması çok doğaldır!* "Belediyeleştirmeciler" tarafından yanıltılan sosyal-demokrat ise, sözün sedasının uçup gittiğini, meselenin ise kaldığını anlamıyor. Dengeleme, toplumsallaştırma vs. sözcüklerinin sedası uçup gidecektir, çünkü meta üretiminde dengelilik olamaz. Fakat mesele ortada kalır: feodal geçmişle, ortaçağ pay mülkiyetiyle, her türlü görenekle, her türlü gelenekle kapitalizm altında mümkün olan en büyük şekilde kopmak. "Dengeleyici paylaşımdan hiçbir şey çıkmaz" dendiğinde, Marksist bundan, bu "hiçbir şey"in sadece sosyalist görevler için geçerli olduğunu ve bunun kapitalizmin bu yolla ortadan kalkmayacağını ifade ettiğini anlamalıdır. Fakat böyle bir paylaşım girişiminden, hatta sadece düşüncesinden bile burjuva-demokratik devrim için çok şey "çıkacak"tır.

Çünkü bu devrim, ya toprak beylerinin köylüler üzerinde üstünlük sağlaması tarzında cereyan edebilir — fakat bu, eski mülkiyetin korunmasını ve onun salt ruble gücüyle Stolipinci tarzda yeniden biçimlenmesini şart koşar. Ya da köylülüğün toprak sahipleri üzerinde zafer kazan-

* *Menşevikler (konuşmasını aktardığım Tsereteli yoldaş da) Kadetlerin, köylülerin özgür toprak mülkiyetini bir ölçüde tutarlı temsil ettiklerine inanmakla ağır bir hata işlemektedirler. Bu yanlıştır. Kadet Partisi adına Kutler (devlet toprak fonu üzerine I. Duma'daki Kadet tasarısından farklı olarak) II. Duma'da mülkiyet lehinde tavır koymuş, ama aynı zamanda şöyle demiştir: "Parti onları (köylüleri) sadece (!) satma ve ipotek haklarında kısıtlamak, yani gelecekte toprak satınalımını ve toprağın devrini önlemek niyetindedir." (12. oturum, 19 Mart 1907, stenografik rapor, s. 740.) Bu, liberal kılığına bürünmüş bir bürokratın koyu gerici programıdır.*

maları tarzında cereyan edebilir — bu ise, kapitalist ekonominin nesnel koşulları nedeniyle, —gerek toprak beyi, gerek köylü— tüm ortaçağ toprak mülkiyeti yokedilmeden olanaksızdır. Ya Stolipinci tarım reformu, ya da köylü-devrimci ulusallaştırma. Sadece bu iki çözümün iktisadi gerçekliği vardır. Menşevik belediyeleştirmeden Kadetlerin önerisine göre bedel ödemeye kadar tüm orta yollar ise, küçük-burjuva darkafalılıktan, doktrinin tahrif edilmesinden, berbat bir uydurmadan başka bir şey değildir.

7—Pay Toprağının Ulusallaştırılması Üzerine Köylüler ve Narodnikler

Pay toprağı üzerinde mülkiyetin kaldırılmasının özgür, yeni, kapitalist koşullara uygun bir köylü iktisadının önkoşulu olduğu konusunda köylülerin kafası bizzat tamamen açık. Köylü kongrelerindeki tartışmaları tam ve ayrıntılı olarak anlatan Bay Groman,* bir köylünün şu dikkat çekici sözleri üzerine bilgi veriyor:

> "Bedel ödeme sorunu tartışılırken, bir delege, özde bir çelişkiyle karşılaşmadan şöyle dedi: 'Çalışarak kazandıkları parayla toprak satın almış birçok köylünün, bedel ödeme uygulaması olmazsa zarara uğrayacakları söylendi. Fakat bu tür köylülerin sayıları fazla değildir, fazla toprakları da yoktur, eşit paylaşımda zaten toprak elde edeceklerdir.' Satın alınmış toprak ve pay toprağı üzerinde mülkiyet hakkından vazgeçmeye hazır oluşun kaynağı buradadır."

Ve biraz ileride (sayfa 20) Bay Groman aynı şeyi köylülerin genel anlayışı olarak tekrarlıyor.

"Eşit paylaşımda zaten toprak elde edecekler!" Bu argümanı hangi iktisadi zorunluluğun dayattığı açık değil mi? Gerek çiftlik beylerinin toprağı, gerekse de pay toprağı olmak üzere tüm toprağın yeni, eşit biçimde paylaşımı köylülüğün onda dokuzunun (daha doğrusu yüzde

* *"Köylü Sorununa İlişkin Materyaller" (Tüm Rusya Köylü Birliği Delegeler Kongresi Toplantısı Üzerine Rapor, 19- 23 [6-10] Kasım 1905, V. Groman'ın önsözüyle. Bkz. "Novi Mir", St. Petersburg 1905, s. 12.)*

99'unun) topraklarını azaltmayacaktır; korkacakları hiçbir şey yok. Zorunluluğu ise, iyi, çalışkan çiftçilere, tam da pay toprağının büyüklüğünü, durumunu, dağılımını belirleyen o ortaçağ koşullarına tabi olmak zorunda kalmadan, toprak kullanımını yeni ilişkilere göre, kapitalizmin yeni taleplerine (bireysel üreticiler için "pazarın emirleri"ne) göre düzenleme olanağı vermesindendir.

Pratik, aklı başında bir Halkçı-Sosyalist (Sosyal-Kadet diye okuyun) olan ve gördüğümüz gibi kendisini tüm Rusya'daki küçük çiftçilerin taleplerine uydurmayı başaran Pyeşehonov, bu görüşü daha büyük bir kesinlikle ifade etmektedir.

> "Mevcut toprakların üretim için en önemli bölümü olan pay toprağı —diye yazıyor—, belirli bir zümreye, evet, hatta daha kötüsü: bu zümrenin tek tek küçük gruplarına, tek tek çiftliklere ve köylere zincirlenmiştir. Dolayısıyla köylülük, bir bütün olarak değerlendirildiğinde, kendi çerçevesi içinde bile yerleşim özgürlüğüne sahip değildir... Yanlış, pazarın icaplarına" (dikkat edilsin!) "uygun olmayan nüfus dağılımı... Devlet arazileri için var olan yasak kaldırılmalı, pay toprağı mülkiyet zincirinden kurtarılmalı, özel toprak mülkiyetinin çitleri yerle bir edilmelidir. Rus halkına toprağı geri verilmelidir, o zaman Rus halkı onun üzerinde ekonomik gereksinimlerine uygun biçimde dağılacaktır." (A. V. Pyeşehonov, "Köylü Hareketi ile Bağıntı İçinde Tarım Sorunu", Petersburg 1906, s. 83, 86, 88–89).

Bu Halkçı-Sosyalistin ağzından konuşanın, kendi ayakları üzerinde durmak isteyen çiftçi olduğu açık değil mi? Bu çiftçinin yeniden dağıtım için, "pazarın icaplarına uygun", yani kapitalist tarıma uygun parsellerin yeniden oluşturulması için "pay toprağının mülkiyet zincirinden kurtarılması"na zorunlu ihtiyaç duyduğu açık değil mi? Bay Pyeşehonov, tekrar ediyoruz, her türlü toplumsallaştırmayı, her türlü Köy Birliği hukukunu —Sosyal-Devrimciler tarafından bireycilikle suçlanması boşuna değildir!—, köylü çiftliklerinde her türlü ücretli emek yasağını reddedecek kadar akıllıdır.

Köylülüğün bu tür ulusallaştırma çabaları karşısında köylü pay mülkiyetinin desteklenmesinin gericiliği ortadadır. Broşüründe, Pyeşehonov'un alıntı yaptığımız ifadelerinden bazılarını aktaran A. Finn, onu Narodnik olarak eleştirmekte ve ona kapitalizmin köylü çiftliklerinde ve bunlardan hareketle gelişmesinin kaçınılmazlığını kanıtlamaktadır (adı geçen broşür, s. 14 ve devamı). Bu eleştiri tatmin edici değildir, çünkü

A. Finn, kapitalist gelişme genel sorunu yoluyla, kapitalist tarımın pay toprağı üzerinde daha özgür gelişmesinin koşulları somut sorununu gözden kaçırmıştır! A. Finn genelde kapitalizm sorununu ortaya atmakla yetiniyor ve böylece çoktan yenilgiye uğratılmış Narodnizme karşı kolay bir zafer kazanıyor. Oysa söz konusu olan çok daha somut bir sorundur:* Kapitalizm için "çitlerin *yıkılması*"nın (Pyeşehonov'un deyimi), toprağın "temizlenmesi"nin köylü tarzı ile toprakbeyi tarzı sorunudur.

Tarım sorunu üzerine tartışmalarda son konuşmayı yapan Sosyal-Devrimci Parti'nin resmi sözcüsü temsilci Muşenko, II. Duma'da, küçük-burjuva sosyalistlerin "toplumsallaştırma", "eşit toprak hakkı"nın saptanması vs. biçiminde niteleme sevdasında oldukları toprağın ulusallaştırılmasının kapitalist özünü Pyeşehonov'a benzer bir kesinlikle ifade etti.

> "Nüfusun doğru dağılımı —diyordu temsilci Muşenko— ancak, toprak ve arazi üzerinde özel mülkiyet ilkesinin yarattığı bütün çitler, bütün engeller yıkıldığında mümkündür." (47. oturum, 8 Haziran [26 Mayıs] 1907, Stenografik Rapor s. 1173.)

Son derece isabetli! "Doğru" nüfus dağılımı, pazarın, kapitalizmin talep ettiği dağılımdır! Bugün "gerçek" çiftçilerin ülkeye "doğru" biçimde dağılmasının önünde, hem toprak beyi mülkiyeti, hem de pay toprağı mülkiyeti engeli vardır.

---

* *A. Finn "Pyeşehonovcu emek iktisadı sonuçta neye yol açacaktır?" diye soruyor ve gayet isabetli bir şekilde şu yanıtı veriyor: "Kapitalizme" (adı geçen broşür, s. 16). Narodniklere gerçekten anlatılmak zorunda olan bu itiraz kabul etmez doğrudan, yazar, köylü tarım devriminde kapitalizmin icaplarının özel tezahür biçimlerini açıklığa kavuşturmaya koyulmalıydı. Yazar bunun yerine geriye dönüyor ve şöyle yazıyor: "Sonunda yine bugünkü yola çıkacaksak, neden geri dönelim, neden tuhaf yollara sapalım? Yararsız bir çaba, Bay Pyeşehonov!" (aynı yerde). Hayır, bu yararsız bir çaba ve "sonunda" kapitalizme götüren yol değil, oraya en doğrudan, en özgür, en çabuk biçimde götüren yoldur. A. Finn Rus tarımında Stolipinci kapitalist evrimle, köylü-devrimci kapitalist evrimin farklı özelliklerini düşünüp taşınmamıştır.*

Köylü Kongresi delegelerinin beyanları üzerine bir gözlem daha dikkatimizi hak etmektedir. Bay Groman sözünü ettiğimiz broşürde şunları yazıyor:

> "Ünlü Köy Birliği sorunu —eski ve yeni Narodnik eğilimin temel direği olan bu sorun— hiç ortaya atılmamış ve zımnen olumsuz anlamda karara bağlanmıştır: Topraktan yararlananlar tekil bireyler ve kooperatifler olmak zorundadır; 1. ve 2. Kongre kararlarında böyle denmektedir" (s. 12).

Böylece köylüler, açık ve kesin bir şekilde, eski Köy Birliği'ne karşı, özgür kooperatiflerden ve toprağın bireyler tarafından kullanılmasından yana tavır almışlardır. Bu tavrın gerçekten de bütün köylülüğün tavrı olduğuna kuşku yoktur, çünkü Trudoviklerin (104'lerin) yasa tasarısı da Köy Birliği'nden tek kelimeyle bile söz etmemektedir. Oysa Köy Birliği pay toprağı mülkiyeti için kurulmuş bir birliktir!

Stolipin Köy Birliği'ni, bir avuç zengin köylüye yarar sağlamak için zorla ortadan kaldırıyor. Köylüler ise Köy Birliği'ni, yerine özgür kooperatifleri ve ulusallaştırılmış topraklar üzerinde "tekil bireyler" tarafından toprak kullanımını koymak için ortadan kaldırmak istiyorlar. Maslov ve ortakları ise, burjuva ilerleme adına, aynı ilerlemenin temel talebine karşı çıkıyor ve ortaçağ toprak mülkiyetini savunuyorlar. Bizi böyle bir "Marksizm"den kurtar tanrım!

8— M. Şanin ve Diğer Paylaşım Taraftarlarının Hatası[68]

Broşüründe* sözünü ettiğimiz soruna biraz değişik bir açıdan yaklaşan M. Şanin yoldaş, hiç istemeden, nefret ettiği ulusallaştırma lehinde bir başka kanıt sunmuştur. İrlanda örneğinde[69] tarımda burjuva reformculuğunun koşullarını tahlil ederken Şanin sadece şunu kanıtlamıştır: toprak mülkiyeti ilkesi ile, toplumsal ya da devlet toprak mülkiyetinin bağdaşmazlığı (yine de bu bağdaşmazlık, Şanin'in aklından bile geçirmediği genel teorik bir tahlille kanıtlanmalıdır); ayrıca Şanin, kapitalist

* *M. Şanin, "Belediyeleştirme mi, Yoksa Paylaştırma ve Mülkiyet Olarak Verme mi", Vilna 1907.*

olarak gelişen tarım alanında her türlü ulusal reform faaliyeti için, mülkiyetin tanınmasının zorunluluğunu da kanıtlamıştır. Fakat Şanin'in bütün bu kanıtları hedefi tamamen şaşırmıştır: Burjuva reformculuğu koşulları altında toprak ve arazi üzerinde elbette sadece özel mülkiyet düşünülebilir; Birleşik Krallık* topraklarının ana kütlesinde özel mülkiyetin korunması, bu krallığın bir parçasında özel mülkiyetten başka bir yol bırakmamıştır elbette. Fakat bunun Rusya'daki "köylü tarım devrimi"yle ne alakası var? Şanin yoldaş, eğer isterseniz, doğru bir yola işaret etmiştir — köylü tarım devrimi için değil, Stolipinci tarım reformu için doğru bir yola.** M. Şanin, ikisi arasındaki farkı bir nebze olsun anlamamıştır; oysa bu fark iyice anlaşılmadan Rus devriminde sosyal-demokrat bir programdan söz etmek gülünçtür. Ve M. Şanin son derece iyi niyetlerle dolu olarak, bedel ödemeye karşı zoralımı savunduğunda, burada her türlü tarihsel perspektif yitirilmiş demektir. M. Şanin burjuva toplumunda zoralımın, yani tazminat ödemeden mülksüzleştirmenin, tıpkı toprağın ulusallaştırılması gibi, reformculukla bağdaşmaz olduğunu unutuyor. Zoralımdan dem vurmak, ama aynı zamanda tarım sorununun devrimci değil, reformcu çözümünden söz etmek, toprak beyi mülkiyetinin kaldırılması için Stolipin'e dilekçe vermekten farklı bir şey değildir.

* *İngiltere ve İrlanda'nın eski adı. —Alm. Red.*

** *Şanin'in, özel mülkiyetin kiralamaya (tüm toprak ve arazinin ulusallaştırılmasına değil) üstün olduğunu gösteren İrlanda örneğine yaptığı atıf da yeni değildir. "Liberal" profesör Çuprov da İrlanda örneğine dayanarak köylü toprak mülkiyeti lehinde gerekçeler ileri sürmüştü ("Tarım Sorunu", Bölüm II, s. 11). Bu "liberal", hatta "Anayasacı-Demokrat"ın gerçek niteliği, yapıtının 33. sayfasında açıkça görülmektedir. Sadece Rusya'da görülebilecek inanılmaz bir liberal utanmazlıkla Çuprov, dağınık toprakların birleştirilmesi için kurulacak komisyonlarda, köylüleri toprak sahiplerinden oluşacak bir çoğunluğa tabi kılmayı önermektedir!! Komisyonlarda köylülerden 5, toprak sahiplerinden 5 üye olacak, fakat komisyon başkanı "Zemstvo Meclisi tarafından", yani bir toprak beyleri meclisi tarafından seçilecektir. I. Devlet Duması'nda sağcı Prens Drutski-Lyubetski, toprak ve arazi üzerinde özel mülkiyetin gerekliliğini kanıtlamak ve Kadet tasarısını çürütmek için İrlanda örneğine dayanmıştı (24 Mayıs 1906 tarihli oturum, Stenografik Rapor, s. 626.)*

Şanin'in broşürünün bir başka yanı da, tarım krizimizin tarımsal karakterinin, daha yüksek iktisat biçimlerine, Rusya'da inanılmaz biçimde geri olan çiftçilik tekniğinin vs. yükseltilmesine geçmenin mutlak gerekliliğini ısrarla vurgulamasıdır. Aslında doğru olan bu önermeleri Şanin öylesine tek yanlı geliştirmiş, bu teknik devrimin önkoşulu olarak feodal latifundiyaların yokedilmesi ve toprak mülkiyeti ilişkilerinin değiştirilmesini öylesine sessizce geçiştirmiştir ki, baştan sona yanlış bir perspektif ortaya çıkmıştır. Çünkü Stolipinci tarım reformu da teknik ilerlemeye yönelmiştir ve bunu yaparken toprak sahiplerinin çıkarları açısından doğru bir yol tutmuştur. Köy Birliği'nin 22 (9) Kasım 1906 yasalarıyla vs. zorla parçalanması, bireysel çiftliklerin oluşturulması ve Köy Birliği'nden ayrılan çiftliklere para yardımı yapılması, demokratik basındaki düşüncesiz lafebelerinin zaman zaman iddia ettikleri gibi bir serap değil, bilakis toprak beyleri iktidarının korunması zemini üzerindeki, toprak beylerinin çıkarları zemini üzerindeki iktisadi ilerlemenin bir gerçeğidir. Bu son derece yavaş, en geniş köylü kitleleri ve proletarya için son derece acılı bir yol, fakat köylü devrimi muzaffer olmazsa, aynı zamanda kapitalist Rusya için biricik mümkün yoldur da.

Şanin'in ortaya attığı sorunu böyle bir devrim bakış açısından inceleyelim. Yeni tarım tekniği, pay toprağı üzerindeki eskiden kalma, kabuk bağlamış, ilkel, kültürsüz, sefil köylü iktisadının bütün koşullarının yeniden biçimlendirilmesini talep ediyor. Üç tarla iktisadı, ilkel iş aletleri, köylünün geleneksel parasızlığı, göreneksel hayvancılık, pazarın icapları ve ilişkileri konusunda naif ve kaba bir cehalet — bütün bunlar bir tarafa atılmalıdır. Ee? Toprak mülkiyeti muhafaza edildiğinde, iktisadın bu devrimcileştirilmesi mümkün müdür? Bugünkü pay sahipleri arasında yapılacak bir paylaştırma, yarı yarıya* ortaçağ toprak mülkiyetinin korunması olacaktır. Paylaştırma, yeni bir iktisat tarzını, yeni bir tarımı pekiştirseydi ve eskiyi bir kenara atsaydı, ilerici olabilirdi. Fakat eski pay toprağı üzerinde yükseliyorsa, yeni bir tarım için bir itilim olamaz. Paylaştırma taraftarı Borisov yoldaş Stockholm'de şöyle dedi:

---

* *Yukarıda, Avrupa Rusyası'nda 280 milyon desiyatin toprağın 138,8 milyon desiyatininin, yani yarısının, pay toprağı olduğunu göstermiştim.*

"Tarım programımız, gelişen devrim döneminin, eski sosyo-politik düzenin yıkılıp yeni bir sosyo-politik düzenin örgütlendiği dönemin bir programıdır. Onun temel fikri budur. Sosyal-demokrasi kendisini, belirli bir iktisat biçimini desteklemekle yükümlü kılan kararlarla bağlamamalıdır. Yeni toplumsal güçlerin, eski düzenin temellerine karşı yürüttüğü bu mücadelede kördüğüm, kararlı bir kılıç darbesiyle kesilip atılmalıdır." (Tutanaklar, s. 125.)

Bütün bunlar tamamen doğru ve mükemmel ifade edilmiştir. Ve bütün bunlar ulusallaştırma lehine konuşmaktadır, çünkü yalnızca o, ulusallaştırılmış topraklar üzerinde yeni iktisatların gelişmesine tam bir özgürlük tanıyarak, tüm ortaçağ toprak mülkiyetini gerçekten "parçalamakta", yalnızca o, kördüğümü gerçekten kesip atmaktadır.

Ortaya şu soru çıkıyor: Yeni tarımın, yeni iktisatlarda eski engelleri sağlamlaştırmayıp, bilakis toprağın dağılımı ona uydurulabilecek ölçüde geliştiğinin kıstası neredеdir? Burada sadece tek kıstas olabilir — pratik. Dünyanın hiçbir istatistiği, herhangi bir ülkede, köylü burjuvazisi unsurlarının, mülkiyet biçiminin toprağın işleniş biçimine uydurulmasını mümkün kılacak kadar "sağlamlaşmış" olup olmadığını saptayamaz. Buna ancak bizzat çiftçi kütlesi karar verebilir. Ve şu anda böyle bir saptamanın olanaksızlığı, devrimimizde köylü kitlelerinin bir ulusallaştırma programıyla ortaya çıkmasıyla kanıtlanmıştır. Tüm dünyada her zaman ve her yerde, küçük çiftçi, iktisadıyla (eğer bu iktisat Rusya'da çoğunlukla olduğu gibi çalışarak ödemeye dayalı bir toprak beyi iktisadının bir parçacığı değil de, gerçekten kendi çiftliğiyse) öylesine bütünleşmiştir ki, tarihin belirli dönemlerinde ve belirli bir süre toprak mülkiyetini "fanatikçe" savunması kaçınılmazdır. İçinde bulunduğumuz dönemde Rus köylü kitleleri içinde, tüm egemen sınıflar tarafından, tüm burjuva-liberal politikacılar tarafından aşılanan mülkiyet fanatizmi yerine toprağın ulusallaştırılması talebi yaygınlık kazanmış ve böyle derin kökler salmışsa, bunu "Ruskoye Bogatstvo" yazarlarının ya da Çernov'un makalelerinin etkisiyle açıklamak çocukluk, ya da kılı kırk yarıcı bir darkafalılık olacaktır. Bunun nedeni, küçük ziraatçinin, köydeki küçük çiftçinin gerçek yaşam ilişkilerinin, onun önüne, halihazırda geliş-

miş yeni bir tarımı, toprağı paylaştırıp mülkiyet olarak vererek pekiştirme iktisadi görevini değil, bilakis "özgür", yani ulusallaştırılmış topraklar üzerinde yeni bir tarımın (mevcut unsurlar içinden) oluşması için yolu açmak görevini koymasıdır. Mülkiyet fanatizmi, belirli bir dönemde, yumurtadan çıkmış çiftçinin, kendi iktisadını güvenceye alma talebi olarak ortaya çıkabilir ve çıkmak zorundadır. Rus devriminde ise toprağın ulusallaştırılması, köylü kitlelerin bir talebi haline gelmek zorundaydı — hem de ortaçağ kabuğunu parçalamak isteyen çiftçilerin şiarı olarak. Bu nedenle, sosyal-demokrat paylaştırma propagandası, ulusallaştırmadan yana olan ve içinden kapitalist tarımın yaratılması için uygun çiftçilerin çıkacağı nihai bir "ayrışma" ilişkilerine yeni girmeye başlayan ulusallaştırma yanlısı köylü kitlelerini hedef alan tarihsel bir isabetsizliktir, somut tarihsel anı kavrayamamaktır.

Sosyal-demokrat "paylaşımcılar"ımız Finn, Borisov ve Şanin yoldaşlar, "belediyeleştirmeciler"in düştükleri ve Marksist rant teorisinin kaba eleştirisine (bu konuya daha sonra değineceğiz) kadar vardırdıkları teorik ikilik içinde değiller — fakat başka bir hata, tarihsel perspektifte bir hata yapıyorlar. Teorik olarak doğru genel bir bakış açısında durup (ki bu noktada "belediyeleştirmeciler"den ayrılırlar), programımızın "kesinti toprak parçaları" ile ilgili 1903 yılında düştüğü hatayı yineliyorlar. Bu hatanın kaynağı, gelişmenin yönünü doğru görmüş, fakat anını görememiş olmamızdır. Rusya'da kapitalist tarımın unsurlarının halihazırda tamamen oluşmuş olduğunu var saydık — hem çiftlik iktisadında (köylülüğü köleleştiren "kesinti toprak parçaları" hariç, onlarla ilgili talep de zaten bu yüzdendir), hem de halihazırda güçlü bir köylü burjuvazisini ortaya çıkarmış ve o nedenle de bir "köylü tarım devrimi" yapmaya yetenekli değil gibi görünen köylü iktisadında. Bu hatalı program, köylü tarım devriminden duyulan "korku"dan değil, Rus tarımının kapitalist gelişme derecesinin abartılmasından kaynaklanıyordu. Serflik kalıntıları o dönemde bize, öze ait olmayan bir ayrıntı gibi görünüyor, çiftlik beyi toprağı ve pay toprağı üzerinde kapitalist iktisat ise tamamen olgunlaşmış ve oluşmuş bir şey olarak gözüküyordu.

Devrim bu hatayı ortaya çıkardı. Tarafımızdan saptanan gelişme yönünü ise doğruladı. Rus toplumundaki sınıfların Marksist tahlili, genelde olayların seyri ve özelde de iki Devlet Duması sayesinde öylesine parlak biçimde doğrulandı ki, Marksist olmayan sosyalizm kesin yenilgiye uğramıştır. Fakat kırda angarya iktisadının kalıntılarının, düşündüğümüzden çok daha güçlü olduğu anlaşıldı, tüm imparatorlukta köylülüğün bir hareketine neden oldu ve bu hareketi tüm burjuva devriminin denektaşı yaptı. Burjuva özgürlük hareketinde, sosyal-demokrasi tarafından daima proletaryaya biçilen hegemon rolü, köylü kitlelerinin önünde yürüyen bir önderin rolü olarak daha ayrıntılı tanımlanmak zorundaydı. Ve o, onları nereye götürüyordu? En tutarlı ve kararlı biçimiyle burjuva devrimine. Hatanın düzeltilmesi, tarım sisteminde eskinin kalıntılarına karşı mücadele kısmi görevinin yerine, tüm eski tarım sistemine karşı mücadele görevini önümüze görev olarak koymak zorunda oluşumuzdan ibaretti. Çiftlik beyi iktisadının temizlenmesi yerine, onun yok edilmesini koyduk.

Ne var ki, olayların harekete geçirici seyrinin etkisiyle yapılan bu düzeltme, pekçoğumuzu, Rus tarımının kapitalist gelişme derecesini yeni tanımlayışımızı tutarlılıkla baştan sona düşünmeye sevketmedi. Tüm toprak beyi topraklarının zoralımı talebi tarihsel olarak doğru çıktıysa —ve durum hiç kuşkusuz böyleydi—, bu, kapitalizmin yaygın gelişmesinin, yeni toprak mülkiyeti ilişkilerini gerektirdiği, çiftlik beyi iktisadında kapitalizm yönündeki ilk adımların, yeni biçimlenen küçük iktisat zemini üzerinde kapitalizmin yaygın ve özgür gelişmesine feda edilebileceği ve edilmesi gerektiği anlamına geliyordu. Toprak beyi mülkiyetinin zoralımı talebini kabul etmek, kapitalizm altında tarımda küçük işletmenin yeniden biçimlendirilmesi imkan ve zorunluluğunu tanımak demektir.

Fakat bu caiz midir? Kapitalizm altında küçük işletmenin desteklenmesi bir macera değil midir? Küçük işletmenin yeniden biçimlendirilmesi boş kuruntu değil midir? Bu, köylüleri demagojikçe kandırmak değil midir? Bazı yoldaşlar hiç kuşkusuz böyle düşünüyorlardı. Fakat yanılıyorlardı. Eğer tarihsel görev kapitalizm-öncesi düzene karşı mücadele

etmekse, küçük işletmenin yeniden biçimlendirilmesi kapitalizm altında da mümkündür. Amerika'da küçük iktisat, köle sahiplerinin latifundiyaları devrimci yöntemlerin yardımıyla yıkıldıktan ve en özgür, en hızlı kapitalist gelişim için koşullar yaratıldıktan sonra böyle yeniden biçimlendirilmiştir. Rus devriminde toprak uğruna mücadele, yeni açılan kapitalist gelişme yolu uğruna mücadeleden başka bir şey değildir. Bu yeniden biçimlendirmenin tutarlı şiarı, toprağın ulusallaştırılmasıdır. Pay toprağını ulusallaştırmanın dışında tutmak iktisaden gericidir (böyle bir dışlamanın siyaseten gerici niteliğinden daha sonra özel olarak söz edeceğiz). "Paylaşımcılar" ise söz konusu devrimin tarihsel görevini atlayıp, köylülüğün kitlesel mücadelesinin konusu olmaya yeni başlayan şeyi şimdiden tartışma götürmez bir şey olarak kabul ediyorlar. Yeniden biçimlendirme sürecini ilerletecek yerde, köylüleri tutarlı bir yeniden biçimlendirmenin koşulları hakkında bilinçlendirecek yerde, daha şimdiden, hoşnut edilmiş, yeniden biçimlendirmenin içinden çıkmış çiftçileri uyutma hazırlığı yapıyorlar.*

"Her meyve — mevsimi gelince." Sosyal-demokrasi paylaşımı desteklemeyi ilk ve son olarak reddedemez. Başka bir tarihsel durumda, tarım devriminin başka bir aşamasında, paylaştırma kaçınılmaz olabilir. Fakat 1907 yılında Rusya'da burjuva-demokratik devrimin görevleri paylaşımla tamamen isabetsiz bir şekilde ifade edilmektedir.**

---

* *Paylaşım taraftarları Marx'ın şu sözlerini sıkça yineliyorlar ("Kapital", Cilt III, 2. Bölüm, s. 341): "Kendi iktisadını yürüten köylünün özgür mülkiyeti, açıktır ki, küçük işletme için toprak mülkiyetinin en normal biçimidir... Bu işletme tarzının tam gelişmesi için, toprakta mülkiyet, el sanatları işletmesinin özgür gelişmesi için aletlerin mülkiyeti gerekli olduğu kadar gereklidir." Buradan sadece, özgür köylü iktisadının tam zaferinin özel mülkiyeti gerektirebileceği sonucu çıkar. Fakat bugünkü küçük iktisat özgür değildir. Devletin toprak mülkiyeti, "köylüden çok toprak sahibinin elinde bir araçtır, köylüler için özgür emek imkânından çok, onlardan emek hizmeti sızdırmanın bir aracıdır". Özgür bir küçük iktisadın yaratılması için feodal toprak mülkiyetinin tüm biçimlerinin yıkılması ve özgür yerleşim zorunludur.*

** *Buraya III. Bölüm, yani "Ulusallaştırma ve Belediyeleştirmenin Teorik Temelleri" alınmamıştır. Bkz. Not 50.* —**Alm. Red.**

Bölüm IV

TARIM PROGRAMI SORUNLARINDA POLİTİK VE TAKTİK MÜLAHAZALAR

Tam da bu tür mülahazalar, daha önce söylediğimiz gibi, tarım programı üzerine Parti tartışmamızda nispetsizce çok yer tutuyor. Bu gibi mülahazaları mümkün olduğunca sistematik ve kısa biçimde incelemek, çeşitli politik önlemlerle (ve bakış açılarıyla), tarım devriminin iktisadi temelleri arasındaki ilişkiyi göstermek görevimizdir.

1— *"Bir Restorasyona Karşı Güvence"*[70]

Stockholm Parti Kongresi "Raporu"nda* tartışmaları aklımda kaldığı kadarıyla aktarırken, bu argümanı inceledim. Şimdi tutanağın tam metni elimde.

> "Tavrının anahtarı —diye haykırdı Plehanov, Stockholm Parti Kongresi'nde— bir restorasyon olasılığına işaret etmektir." (s. 113.)

Bu anahtarı biraz daha yakından inceleyelim. İşte Plehanov'un ilk konuşmasında konuya ilişkin ilk işaret:

> "Lenin şöyle diyor: 'ulusallaştırmayı zararsız kılacağız', fakat bunu başarmak için, restorasyona karşı bir güvence bulmak gerekir. Böyle bir güvence ise yoktur ve olamaz. Fransa tarihini düşünelim; İngiltere tarihini düşünelim; bu ülkelerden her birinde geniş devrimci yükselişi restorasyon izlemiştir. Aynı şey bizde de olabilir; ve programımız öyle olmalı ki, uygulanması durumunda, bir restorasyonun getireceği zararları en aza indirebilsin. Programımız çarlığın iktisadi temelini ortadan kaldırmalıdır; fakat devrimci dönemde toprağın ulusallaştırılmasıyla buna ulaşılmaz. Bu nedenle toprağın ulusallaştırılması talebini anti-devrimci bir talep olarak görüyorum." (s. 44.)

* *RSDİP Birlik Kongresi Raporu, Bütün Eserler, Cilt IX.* —***Alm. Red.***

Bu "çarlığın iktisadi temeli"nin ne olduğu konusunda Plehanov aynı konuşmada şöyle diyor:

> "Ülkemizde olaylar öyle gelişti ki, toprak çiftçiyle birlikte devlet tarafından köleleştirildi, ve bu köleleştirme temeli üzerinde Rus despotizmi gelişti. Despotizmi yıkmak için onun iktisadi temelini ortadan kaldırmak gerekir. Bu nedenle şimdi ulusallaştırmaya karşıyım." (s. 44)

İlkönce restorasyona dair bu muhakemenin mantığına bakalım. Önce şöyle deniyor: "Restorasyona karşı bir güvence yoktur ve olamaz." Ve aynı konuşmanın bir sonraki sayfasında Plehanov nihayet bir güvence buluyor:

> "Bir restorasyon durumunda —diyor dobra dobra—, o" (belediyeleştirme; bak hele!), "toprağı eski düzenin politik temsilcilerine teslim etmez."

Buna göre, restorasyona karşı "bir güvence olamamasına" rağmen, bir güvence bulunmuştur. Numara gözkamaştırıcı biçimde başarılmıştır ve bu illüzyonistin becerisine Menşevik yazın hayranlıkla doludur.

Plehanov konuşurken espriler yapıyor, şakalaşıyor, gürültü çıkarıyor, donanma fişeği gibi ışıldayarak dört bir yana dönüyor. Fakat konuşmasını sözcük sözcük kaydeden ve daha sonra sözlerini mantıksal bir incelemeden geçirecek olan böyle bir konuşmacının vay haline!

Restorasyon nedir? Devlet iktidarının eski düzenin politik temsilcilerinin eline geçmesi. Böyle bir restorasyona karşı bir güvence olabilir mi? Hayır, olamaz. O halde hemen bulalım bir tane: "toprağı teslim etmeyen" belediyeleştirme... Belediyeleştirmenin "toprağın teslim edilmesi"ne karşı koyduğu engel neden ibarettir? diye soruyoruz devamla. Sadece, devrimci parlamento tarafından çıkarılan, şu ve şu arazileri (eski toprak beyi mülkleri vs.) taşra meclislerinin mülkiyeti ilan eden yasadan ibarettir. Peki, yasa nedir? Yasa, zafere ulaşmış ve devlet iktidarını elinde tutan sınıfların iradesinin ifadesidir.

Böyle bir yasanın, devlet iktidarının onların eline geçmesi durumunda "toprağı eski düzenin temsilcilerine teslim etmediği"ni artık kavrıyor musunuz?

Ve bu inanılmaz saçmalık, sosyal-demokratlar tarafından Stockholm Parti Kongresi'nden hemen sonra propaganda edilmiş ve hatta Duma kürsüsünden zırvalanmıştır!*

---

* *8 Haziran (26 Mayıs) 1907'de Tsereteli'nin konuşması,*[71] *II. Duma Stenografik Tutanakları, s. 1234.*

Bu meşhur "bir restorasyona karşı güvence" sorununa ilişkin içerik olarak şunlar söylenmelidir. Elimizde restorasyona karşı bir güvence olamayacağına göre, bu sorunun tarım programıyla ilişkili olarak ortaya atılması, dinleyicinin dikkatini saptırmak, düşüncesini bataklaştırmak ve tartışmayı karıştırmak demektir. Batıda bir sosyalist devrimi —Rusya'da bir restorasyona karşı bu tek mutlak güvenceyi— istediğimiz zaman yaratamayız. Görece ve koşullu bir "güvence", yani restorasyonun mümkün olduğunca zorlaştırılması, Rusya'da devrimci altüst oluşun mümkün olduğunca temelli, tutarlı ve kararlı uygulanmasıdır. Devrim ne kadar ileri giderse, eskinin restorasyonu o kadar zor olacaktır, hatta bir restorasyon durumunda bile yeni'den o kadar çok şey kalacaktır. Eski toprak devrim tarafından ne kadar derinden altüst edilirse, restorasyonu da o kadar zor olacaktır. Politik alanda demokratik cumhuriyet, demokratik yerel özyönetimden daha temelli bir altüst oluştur, daha büyük devrimci enerjileri, geniş halk kitlelerinin daha büyük bilinçliliğini ve örgütlülüğünü gerektirir (ve harekete geçirir); arkasında, kökünü kazımak çok daha zor olan gelenekler bırakır. O nedenle örneğin bugünkü sosyal-demokratlar, tüm restorasyonlara rağmen Büyük Fransız Devrimi'nin büyük sonuçlarına değer veriyor ve bu yanlarıyla, monarşi altında demokratik Zemstvoları "restorasyona karşı güvence" olarak tercih eden Kadetlerden (ve Kadet benzeri sosyal-demokratlardan?) ayrılıyorlar.

İktisadi alanda, burjuva tarım devriminde ulusallaştırma en ileriye gidendir, çünkü tüm ortaçağ toprak mülkiyetini yıkar. Bugün köylü bir parçacık pay toprağı, toprak sahibinden kiraladığı bir parçacık toprak vs. üzerinde iktisat yapmaktadır. Ulusallaştırma, toprak mülkiyetindeki tüm engelleri yıkmayı ve tüm toprağı yeni, kapitalizmin icaplarına uygun bir iktisat için "temizleme"yi mümkün kılar. Elbette böyle bir "temizlik"te de eskinin geri gelmesine karşı bir güvence yoktur — halka "restorasyona karşı bir güvence" vaat etmek şarlatanlık olurdu. Fakat eski toprak mülkiyetinin böyle bir temizlenmesi yeni iktisadı öyle sağlamlaştıracaktır ki, eski tarıma dönüş olabildiğince zorlaştırılmış olacaktır, çünkü hiçbir güç kapitalizmin gelişmesini engelleyemez. Buna karşılık belediyeleştirme altında eski toprak mülkiyetine dönüş kolaylaştırılır, çünkü o "yerleşim sınırları"nı, ortaçağ toprak mülkiyetiyle, yeni, belediyeleş-

tirilmiş toprak mülkiyeti arasındaki ayrım çizgisini ebedileştirir. Ulusallaştırmadan sonra restorasyon, eski toprak mülkiyetini yeniden tesis etmek için milyonlarca yeni kapitalist iktisadı (çiftçi iktisadını) yoketmek zorunda kalacaktır. Belediyeleştirmeden sonra ise restorasyon, herhangi bir iktisadı yoketmek, herhangi bir yeni ayrışma yapmak zorunda kalmayacaktır — X "Belediyesi"nin arazilerinin, çiftlik sahibi soylu Y. Z.'ye özel mülkiyet olarak devredildiğine ilişkin bir kâğıt imzalaması; ya da doğrudan, "belediyeleştirilmiş" arazilerin toprak rantının toprak beylerine devredilmesi, kelimenin tam anlamıyla yetecektir.

Artık restorasyon sorununda Plehanov'un mantık hatasından, politik kavram karışıklığından, restorasyonun ekonomik özüne geçmek zorundayız. Stockholm Parti Kongresi tutanağı, "Rapor"da söylediklerimi —yani Plehanov'un, kapitalizm temelindeki Fransız restorasyonunu, "bizim eski, yarı-Asyaî düzenimiz"in restorasyonuyla kesinlikle izin verilemez biçimde karıştırdığını ("Stockholm Parti Kongresi Tutanağı", s. 116)— tamamen doğrulamıştır. O nedenle, "Rapor"umda bu soruna ilişkin söylediklerime herhangi bir şey eklememe gerek yok. Burada sadece "despotizmin ekonomik temelinin ortadan kaldırılması"na değinelim. İşte Plehanov'un konuşmasından konuyla ilgili en önemli pasaj:

> "Restorasyon" (Fransa'da) "feodalizmin kalıntılarını yeniden tesis etmemiştir, doğru; fakat bizde bu kalıntılara tekabül eden şey, toprağın ve çiftçinin devlete olan eski bağımlılığıdır, toprağın eski garip ulusallaştırılmasıdır. Bizim restorasyonumuz için bu" (!) "ulusallaştırmayı yeniden ayakları üzerine dikmek, bizzat sizler toprağın ulusallaştırılmasını talep ettiğiniz ölçüde, eski yarı-Asyaî düzenimizin bu mirasına dokunmadığınız ölçüde daha kolay olacaktır" (s. 116).

Böylece restorasyonun bu, yani yarı-Asyaî ulusallaştırmayı yeniden tesis etmesi "daha kolay olacak"tır, çünkü Lenin (ve köylülük) bugün ulusallaştırmayı talep etmektedir! Nedir bu? Tarihsel-materyalist tahlil mi, yoksa salt rasyonalist "kelime oyunu" mu?* Yarı-Asyaî koşulların yeniden tesisini kolaylaştıran "ulusallaştırma" sözcüğü mü, yoksa belirli ekonomik değişiklikler mi? Eğer Plehanov bunun üzerine düşünseydi, belediyeleştirme ve paylaştırmanın Asyaîliğin bir temelini, yani ortaçağ

* *Stockholm'de Schmidt yoldaşın sözleri, "Tutanak", s. 122.*

toprak beyi toprak mülkiyetini yokettiğini, bir başkasını, ortaçağ pay mülkiyetini ise muhafaza ettiğini farkederdi. Dolayısıyla, meselenin özü itibariyle, devrimin iktisadi içeriği itibariyle (şu ya da bu sözcükle adlandırılmasına göre değil), Asyaîliğin iktisadi temellerini çok daha temelli ortadan kaldıran tam da ulusallaştırmadır. Plehanov'un "gözbağcılığı marifeti", ortaçağdan kalan, bağımlı, angarya ve hizmetle yükümlü toprak mülkiyetini "garip ulusallaştırma" olarak tanımlamasından ve bu toprak mülkiyetinin şu iki türünü: çiftlik beyi mülkiyetini ve pay mülkiyetini atlamasından ibarettir. Bu kelime oyunuyla gerçek tarihsel sorun karmaşıklaştırılmıştır: şu ya da bu tarımsal önlemle, ortaçağ toprak mülkiyetinin hangi türlerinin yok edileceği sorunu. Gerçekten de, Plehanov'un havai fişek yöntemleri pek akıllıca değil!

Restorasyon sorununda Plehanov'da egemen olan tüm bu neredeyse inanılmaz kafa karışıklığının gerçek açıklaması iki hususta aranmalıdır. Birincisi, Plehanov "köylü tarım devrimi"nden söz ederken, kapitalist bir evrim olarak bu devrimin özelliği konusunda kesinlikle açık değildir: Narodnizmle, kapitalist olmayan bir gelişme olasılığı öğretisiyle, kapitalist tarımsal gelişmenin olası iki biçiminden sözeden Marksist anlayışı birbirine karıştırmaktadır. Plehanov'da hep karışık bir "köylü devrimi korkusu"nun (Stockholm'de kendisine söylediğim gibi, s. 106-107),* bunun iktisaden gerici olabileceği, Amerikan çiftçiliğine değil, ortaçağ köleliğine yol açabileceği korkusunun izleri görülür. Gerçekte ise bunlar iktisaden olanaksızdır. İspatı — köylü reformu ve daha sonraki gelişme seyri. Köylü reformunda feodalizmin (gerek toprak beyi feodalizmi, gerek "devlet feodalizmi"nin — ki bunun üzerine Stockholm Kongresi'nde Plehanov'dan sonra Martinov da konuşmuştu) kabuğu, son derece güçlüydü. Fakat iktisadi gelişme daha güçlü çıktı ve bu feodal kabuğu kapitalist içerikle doldurdu. Ortaçağ toprak mülkiyeti biçimindeki engele rağmen, muazzam yavaş da olsa, gerek köylü iktisadı, gerek çiftlik sahibi iktisadı burjuva yollarda gelişti. Eğer Plehanov'un Asyaîliğin geri geleceği korkusunun gerçek bir nedeni olsaydı, (80'li yıllara kadar) devlet köylülerinin ya da (bu zamandan sonra) eski devlet köylülerinin toprak mülki-

* *Bkz. "RSDİP Birlik Kongresi'nde Tarım Sorunu Üzerine Kapayış Konuşması". Bütün Eserler, Cilt IX. Oradan alıntılar için bkz. Not 70.* ***—Alm. Red.***

yeti "devlet feodalizmi"nin en saf tipi çıkardı. Gerçekte ise o, çiftlik beyi köylülerinin topraklarına kıyasla daha özgür çıktı, çünkü feodal sömürünün 19. yüzyılın ikinci yarısında artık olanaksız olduğu anlaşıldı. "Çok topraklı"* devlet köylüleri arasında köleleştirme daha azdı ve köylü burjuvazi daha çabuk gelişti. Rusya'da bugün ya Prusya örneği üzere, junker örneği üzere yavaş, acı dolu bir burjuva gelişme, ya da Amerikan örneği üzere hızlı ve özgür bir gelişme mümkündür. Bunun dışında her şey hayaldir.

Bazı yoldaşların kafasında "restorasyon karışıklığı"nı yaratan ikinci neden ise, 1906 ilkbaharında durumun belirsizliğiydi. Kütle olarak köylülük henüz kesin bir şekilde öne çıkmamıştı. Hâlâ, ne köylü hareketinin, ne de "Köylü Birliği"nin, köylülüğün ezici çoğunluğunun gerçek çabaları için kesin kanıt olmadığı düşünülebilirdi. Mutlakiyetçi bürokrasi ve Vitte, "sade köylünün durumu kurtaracağı"na (Vitte'nin gazetesi "Ruskoye Gosudarstvo"nun klasik ifadesi, 1906 ilkbaharı), yani sağa yöneleceğine dair umutlarını henüz kesin olarak yitirmemişlerdi. 24 (11) Aralık 1905 tarihli yasadan sonra köylülüğün güçlü temsilinin nedeni de budur. Otokrasinın, "çiftlik sahibine ait olacağına, bütün topraklar Çar'ın olsun" köylü düşüncesi temelinde herhangi bir maceracı girişime kalkışması, o zamanlar birçok sosyal-demokrata hâlâ mümkün görünüyordu. Fakat iki Duma, 16 (3) Haziran 1907 yasası[72] ve Stolipin'in tarım yasaları herkesin gözünü açmak zorundaydı. Otokrasi, kurtaracak ne kaldıysa kurtarabilmek için, çarnaçar, toprakta özel mülkiyet yararına Köy Birliği'ni şiddet yoluyla yıkma yolunu tutmak zorunda kaldı, yani karşı-devrime, köylülerin ulusallaştırmaya dair belirsiz konuşmaları (Toprak "Mir"e** aittir vs.) biçiminde değil, bilakis toprak beylerinin iktidarının korunmasının biricik olanaklı iktisadi temeli biçiminde, Prusya örneğine göre kapitalist evrim temelinde bir esas vermek zorunda kaldı.

---

* *Eski devlet köylüleri elbette sadece eski çiftlik beyi köylülerine kıyasla "çok topraklı" idi. 1905 istatistiklerine göre birinciler çiftlik başına 12,5 desiyatin pay toprağına, ikinciler 6,5 desiyatin pay toprağına sahipti.*

** *Köy Birliği'nin eski adı. "Dünya" ve "barış" da demektir.* ***—Alm. Red.***

Şimdi ise durum tamamen açıklık kazanmıştır, ve toprak ve arazi üzerinde özel mülkiyete karşı köylü hareketi zemininde "Asyaî" restorasyondan duyulan karışık korkuyu silkip atmanın zamanıdır.*

2— "Gericiliğe Karşı Siper" Olarak Yerel Özyönetim

"Toprağın sahibi olan özyönetim organlarında —dedi Plehanov Stockholm Parti Kongresi'nde— o" (belediyeleştirme), "gericiliğe karşı bir siper oluşturur. Ve bu çok güçlü bir siper olacaktır. Bizim Kazakları alalım" (s. 45)... Hemen "bizim Kazakları almak" ve onlara yapılan bu atfın ne kıymeti harbiyesi olduğunu görmek istiyoruz. Fakat ilkönce, yerel özyönetimlerin gericiliğe karşı bir siper oluşturabileceği anlayışının genel temellerini inceleyelim. Bu anlayış belediyeleştirmecilerimiz tarafından sayısız kez ifade edilmiştir ve burada Plehanov'un sözlerinin yanı sıra, John'un konuşmasından bir alıntı yapmak yetecektir:

> "*Eğer ikisinin de politik düzenin* demokratikleştirilmesiyle gerçekleştirilebileceğini ve demokratikleşmeyle o ölçüde ilişkili olduğunu kabul ediyorsak, toprağın ulusallaştırılmasıyla belediyeleştirilmesi arasındaki fark neresidir? Fark, belediyeleştirmenin devrimin kazanımlarını, demokratik düzeni daha iyi pekiştirmesi ve onların daha da gelişmesi için temel olarak hizmet etmesinde, ulusallaştırmanın ise sadece devlet iktidarını sağlamlaştırmasında yatmaktadır" (s. 112).

Gerçekten Menşevikler, restorasyona karşı güvence olanağını reddediyorlar, sonra da herkesin gözü önünde, hokkabazın kılıcı yutması gibi, "güvence" ve "siper" pişirip getiriyorlar önümüze. Bir yerel yönetim, gericiliğe karşı nasıl bir siper olabilir, ya da devrimin kazanımlarını sağlamlaştırabilir — lütfen biraz düşünün baylar! Sadece **b i r t e k ş e y** gericiliğe karşı siper olabilir ve devrimin kazanımlarını pekiştirebilir: proletarya ve köylülük kitlelerinin bilinçlilik ve örgütlülüğü. Bu örgütlülük ise, bürokrasinin keyfi sonucunda değil, ekonomik gelişmenin kaçınılmaz icapları sonucunda merkezileşmiş kapitalist devlette, tüm

* *Restorasyonla korkutmanın, burjuvazinin proletaryaya karşı kullandığı politik bir silahı olduğundan burada artık söz etmek istemiyorum, çünkü bu konuda gereken her şey "Rapor" da söylenmiştir.*

devlet çapında birleşik bir güç haline gelmek zorundadır. Merkezileşmiş köylü hareketi olmadan, proletaryayı izleyen köylülüğün tüm devlet çapında merkezileşmiş politik mücadelesi olmadan, "pekiştirilme"ye değecek ciddi "devrim kazanımları" olamaz, "gericiliğe karşı siper" oluşturulamaz.

Toprak beyleri iktidarı tamamen yıkılmadan ve toprak beyi toprak mülkiyeti yok edilmeden, gerçekten bir ölçüde demokratik yerel özyönetim imkânsızdır. Bunu dil ucuyla kabul eden Menşevikler, bunun gerçekte ne anlama geldiğine kafa yormayı şaşırtıcı bir düşüncesizlikle reddediyorlar. Gerçekte tüm devlette politik iktidar devrimci sınıflar tarafından ele geçirilmeden, bu uygulanamaz, ve iki devrim yılının, en inatçı "Kılıftaki İnsanlar"a* bile Rusya'da bu devrimci sınıfların proletarya ve köylülük olduğunu öğrettiği sanılabilirdi. Sözünü ettiğiniz "köylü tarım devrimi", baylar, zafere ulaşmak için, köylü devrimi olarak tüm devletin merkezi gücü haline gelmek zorundadır.

Demokratik özyönetimler, demokratik köylülüğün bu merkezi gücünün ancak parçacıkları olabilirler, ve taşra darkafalılığının ve köylülüğün yerel aptallaştırılmasının teşvik edilmesine değil, gerçek "köylü tarım devrimi"ne ancak köylülüğün yerel ve bölgesel parçalanmışlığıyla mücadele içinde, ancak tüm Rus imparatorluğunda merkezileştirilmiş bir hareketi propaganda etmek, hazırlamak ve örgütlemek suretiyle hizmet edilebilir. Sizler, Plehanov yoldaş ve John yoldaş, yerel özyönetimin "gericiliğe karşı siper" ya da "devrimin kazanımlarının sağlamlaştırılması" olabileceği saçma ve koyu gerici düşüncesinin propagandasını yaparak tam da bu aptallaştırmaya hizmet ediyorsunuz. Tam da Rus devriminin iki yılının deneyimleri, köylü hareketinin (asker hareketi köylü hareketinin bir parçasıdır) yerel ve bölgesel parçalanmışlığının, her şeyden daha çok yenilginin nedeni olduğunu göstermiştir.

Bir "köylü tarım devrimi" programı sunmak ve onu merkezi iktidarın değil, sadece yerel özyönetimin demokratikleştirilmesiyle ilişkilendirip, yerel özyönetimi gerçek bir "siper", bir "sağlamlaştırma" katına yükseltmek, gerçekte gericilikle Kadetvari bir uzlaşmadan başka bir şey

* *Çehov'un öykü kişilerinden biri; dünyadan bihaber insan. —**Alm. Red.***

değildir.* Kadetler ağırlık merkezini yerel "demokratik" özyönetime kaydırıyorlar, çünkü daha önemli sorunlara değinmek istemiyorlar ya da bundan korkuyorlar. Menşevikler ise "köylü tarım devrimi"ni günün görevi kabul ettiklerinde, telaffuz ettikleri sözün büyüklüğünü düşünmemişlerdi, ve tarım programına ilişkin politik açıklamalarında taşralı iddiacılığını ilahlaştırdılar.

İsterseniz John yoldaşın şu değerlendirmesini alalım:

> "Lenin yoldaş, gericiliğin, kamulaştırılmış arazileri yerel özyönetimin elinden alabileceğinden korkuyor; devletin eline geçmiş topraklar için bu söylenebilirse de, belediyeleştirilmiş topraklar için asla söylenemez. Rus otokratik hükümeti bile, halkın şiddetli direnişiyle karşılaştığı için, Ermeni özyönetiminin topraklarını elinden alamadı" (113).

Mükemmel, değil mi? Otokrasinin tüm tarihi, yerel, ulusal ve bölgesel toprakların kesintisiz biçimde yağmalanmasından başka bir şey değildir, fakat çokbilmişlerimiz, taşra çaresizliği içinde körelen halkı sakinleştiriyorlar: "otokrasi bile" Ermeni kiliselerinin elinden topraklarını almadı — oysa buna başlamıştı ve gerçekte otokrasiyi engelleyen sadece tüm Rusya devrimi olmuştur... Merkezde otokrasi, taşrada "el konulamayan" "Ermeni toprakları"... Sosyal-demokrasimizdeki bunca darkafalılık nereden geliyor?

---

* *"Rapor" da bu düşünceyi ayrıntısıyla açımladım (bkz. Tüm Eserler, Cilt IX. —Alm. Red.). Burada sadece, bunu şaşırtıcı bir biçimde doğrulayan Menşevik Novosedski'nin Kongre'de dinlemediğim konuşmasına işaret etmek istiyorum (bkz. "Rapor"). "Demokratik devlet" sözleri yerine "demokratik cumhuriyet" sözlerinin konmasını isteyen değişiklik önergesine karşı çıkarken Novosedski şöyle dedi: "Gerçekten demokratik yerel özyönetimler mevcut olduğunda, bugün karara bağlanan program, **merkezi hükümetin, en ileri derece olarak tanımlanamayacak belli bir demokratikleşme derecesinde de uygulanabilecektir. Deyim yerindeyse göre-ce bir demokratikleşmede bile belediyeleştirme zararlı değil, yararlı olacaktır.**" (s. 138, a.b.ç.) Daha açık söylenemez. Otokrasinin devrilmediği köylü tarım devrimi — Menşeviklerin koyu gerici düşüncesi budur.*

Şimdi de Plehanov'un Kazakları:

> "Kazaklarımızı alalım. Hakiki gericiler gibi davranıyorlar, fakat (otokratik) hükümet onların toprağına dokunmaya kalkışsa, bütün Kazaklar tek adammışçasına topraklarını savunmak üzere ayaklanacaklardır. Dolayısıyla belediyeleştirmenin iyi yanı, restorasyon durumunda bile kullanılabilecek olmasıdır" (s. 45).

Gerçekten de "dolayısıyla"! Otokrasi, otokrasinin savunucularına karşı ayaklanırsa, otokrasinin savunucuları da otokrasiye karşı ayaklanacaklar. Ne derin fikir! Oysa Kazak toprak mülkiyeti sadece restorasyon durumunda değil, yıkılacak olanın daha restore edilmeden desteklenmesinde de kullanılabilir. Belediyeleştirmenin bu ilginç yanına Plehanov'a karşı konuşan Schmidt yoldaş dikkat çekmiştir.

> ... "Anımsatırım ki, otokrasi daha bir ay önce Kazaklara yeni imtiyazlar sağladı, yani otokrasi belediyeleştirmeden korkmuyor, çünkü Kazak arazileri bugün de önemli ölçüde belediyeleştirmeye benzeyen bir biçimde yönetilmektedir... O" (belediyeleştirme) "karşı-devrimci bir rol oynayacaktır" (123-124).

Plehanov bu konuşmaya öyle sinirlendi ki, bir kez (aslında gayet önemsiz bir konuşmada, sanırım Orenburg Kazaklarından söz ediliyordu) konuşmacının sözünü kesti ve bir açıklama yapmak üzere sıradışı söz almak için içtüzüğü ihlâl etmeye kalkıştı. İşte Plehanov'un daha sonra yaptığı yazılı açıklamanın metni:

> "Schmidt yoldaş Kazaklarla ilgili yaptığım göndermeyi doğru yansıtmamıştır. Orenburg Kazaklarıyla ilgili herhangi bir gönderme yapmadım. Şunu söyledim: Kazaklara bakın; koyu gerici bir tutum içindeler, fakat Hükümet, topraklarına dokunmaya kalkarsa, onlar da tek adammışçasına ona karşı ayaklanacaklardır. Devrimin el konulan çiftlik beyi topraklarını kendilerine devrettiği bölgesel kuruluşlar da az çok aynı şeyi yapacaklardır. Onların bu tavrı, bir restorasyon durumunda gericiliğe karşı güvencelerden biri olacaktır" (127).

Elbette bu, otokrasiye dokunmadan onu devirmenin en zeki planıdır: onun elinden tek tek bölgeleri alalım, sonra otokrasi bunları tekrar ele geçirmeye uğraşıp dursun. Bu neredeyse, kapitalizmi tasarruf sandıkları yardımıyla mülksüzleştirmek kadar zekicedir. Neyse, şimdi konumuz

bu değil. Şimdi konumuz, devrimin zaferinden sonra bölgelerin elinde mucizevi bir rol oynayacağı "rivayet edilen" belediyeleştirmenin, bugün karşı-devrimci bir rol oynadığıdır. Fakat bu gerçeği Plehanov atlamıştır!

Kazak arazileri bugün tam bir belediyeleştirme tablosu sunmaktadır. Büyük bölgeler, Orenburg Kazaklarına, Don Kazaklarına ve başka Kazaklara aittir. Kazakların hane başına ortalama 52 desiyatin toprağı var, köylülerin 11 desiyatin. Ayrıca Orenburg Kazaklarının 1,5 milyon desiyatin, Don Kazaklarının 1,9 milyon desiyatin toprağı var vs. Bu "belediyeleştirme" zemininde tamamen feodal ilişkiler gelişmektedir. Bu fiilen mevcut belediyeleştirme, askerlik hizmeti karşılığında, toprak mülkiyetinin büyüklüğü, ödemelerin miktarı, ortaçağ toprak kullanım koşulları vs.deki farklarla parçalanmış olan köylülerin zümresel ve bölgesel içine kapanıklığı anlamına gelmektedir. "Belediyeleştirme" genel demokratik hareket için bir destek değildir, bilakis onun parçalanmasına, ancak merkezileşmiş bir güç olarak zafere ulaşabilecek gücün bölgesel olarak zayıflatılmasına, bölgelerin birbirine yabancılaşmasına katkıda bulunmaktadır.

Ve böylece II. Duma'da Stolipin'i savunan (Stolipin açıklamasında zorunlu sınır kaydırmalarını kabul ediyor), ulusallaştırmaya karşı en az Plehanov kadar iyi ateş püsküren ve doğrudan bölgesel ölçekte belediyeleştirmeden yana tavır koyan sağcı Kazak Karaulov'u görüyoruz (18. Oturum, 29 Mart 1907, Stenografik Rapor, s. 1366).

Sağcı Kazak Karaulov, meselenin özünü Maslov ve Plehanov'dan bin kez daha doğru anlamıştır. Bölgelerin parçalanması devrime karşı bir güvencedir. Eğer Rus köylülüğü ("bölgeden bölgeye" değil, merkezileşmiş bir proleter hareketin desteğiyle) bölgelerin birbirine yabancılaşması çerçevesini parçalamayı ve tüm Rusya çapında bir hareket örgütlemeyi başaramazsa, devrim daima, merkezi iktidarın ihtiyaca göre mücadeleye sokacağı daha iyi durumdaki tek tek bölgelerin temsilcileri tarafından yenilgiye uğratılacaktır.

Belediyeleştirme, bölgelerin ortaçağdan kalma yalıtılmışlıklarını idealize eden ve köylülük içinde merkezileşmiş bir tarım devriminin zorunluluğu bilincini körelten gerici bir şiardır.

3— Merkezi İktidar ve Burjuva Devletin Sağlamlaşması

Tam da merkezi devlet iktidarı, belediyeleştirmecilerde en büyük nefreti yaratıyor. Burada ileri sürülen argümanların incelenmesine geçmeden önce, siyasi hukuk bakış açısından (ekonomik içeriğini daha önce açıkladık) ulusallaştırmanın ne olduğunu açıklığa kavuşturmak zorundayız.

Ulusallaştırma, tüm toprak ve arazinin devletin mülkiyetine geçirilmesidir. Mülkiyet, rant ve toprağın mülkiyeti ve kullanımı üzerine devlet iktidarı tarafından genel, tüm devlet için geçerli hükümler saptama hakkı demektir. Ulusallaştırma altında bu genel hükümlere mutlaka her türlü aracılığın yasaklanması, yani alt kiralama yasağı, toprağın şahsen çiftçi olmayan kişilere devredilmesi yasağı vs. dahildir. Ayrıca: Söz konusu devlet, (Novosedski'vari Menşevik anlamda değil) eğer gerçekten demokratik bir devletse, onun toprak ve arazi üzerindeki mülkiyeti, toprak üzerinde dolaysız tasarrufun genel devlet yasaları çerçevesinde yerel ve bölgesel özyönetim organlarına bırakılmasını hiç de dışlamaz, bilakis tam tersine, onu talep eder. "Revizyon vs." broşüründe* açıkladığım gibi, asgari programımız bu talebi doğrudan ileri sürmektedir, hem de ulusların kendi kaderini tayin hakkından, bölgelerin geniş özyönetiminden vs. söz ettiği yerde. O nedenle yerel özellikleri dikkate alan ayrıntılı hükümler, toprakların pratik tahsisi ya da tek tek kooperatiflere, kişelere dağıtılması vs., kaçınılmaz olarak devlet iktidarının yerel organlarının, yani yerel özyönetim organlarının işi olacaktır.

Tüm bunlara rağmen hâlâ yanlış anlamalar olabiliyorduysa, bunlar ya mülkiyet, zilyetlik, tasarruf, kullanım gibi kavramlar arasındaki farkları anlamamaktan, ya da taşracılık ve federalizmle cilveleşmekten kaynaklanıyordu.** Belediyeleştirme ile ulusallaştırma arasındaki temel

* *"İşçi Partisi Tarım Programının Revizyonu" adlı daha önce sözünü ettiğimiz broşür kastedilmektedir. "Bütün Eserler", Cilt IX. —**Alm. Red.***

** *Maslov'da da böyle bir cilveleşme ile karşılaşıyoruz... "Belki —diye yazıyor "Obrasovaniye" de (1907, cilt 3, s. 104)— bazı bölgelerin köylüleri, kendi topraklarını paylaştırmaya hazır olduklarını açıklayacaklardır, ama Polon-*

fark, hakların merkezi iktidarla taşra arasında paylaştırılmasında değil, hele merkezin "bürokratizmi"nde hiç değil —ancak son derece cahil insanlar böyle düşünebilirler—, belediyeleştirmede belli bir toprak türünde toprak ve arazi üzerinde özel mülkiyetin muhafazası ve ulusallaştırmada tamamen kaldırılmasıdır. Farkın temeli, birinci programa göre caiz olan, ikinci programa göre ise kaldırılması gereken "tarımsal bimetalizm"*dir.*[73]

Bugünkü tarım programına merkezi iktidarın zorbalığı olasılığı açısından vs. yaklaşıldığında (belediyeleştirmenin kaba temsilcileri sık sık bu argümanla gururlanırlar), onda bu bakımdan büyük bir karışıklık ve belirsizliğin hüküm sürdüğü görülecektir. Programın "demokratik devlet"e hem "kolonizasyon fonu için gerekli araziler"i, hem de "devlet çapında genel öneme sahip orman ve suları mülkiyet olarak" havale ettiğine işaret etmek yeter. Bu kavramların tamamen belirsiz olduğu ve anlaşmazlıklar için sınırsız imkânlar sunduğu ortadadır. Örneğin Kadetçi "Tarım Sorunu"nun 2. cildinde yer alan Kaufmann'ın en son çalışmasını ("Ek Toprak Tahsisi Normları Sorunu Üzerine") alın, orada, toprak rezervi fonunun 44 eyaleti için köylülere ek toprak tahsisi 1861'in en yüksek normlarına göre hesaplanmıştır. "Pay arazisi olmayan toprak fonu" önce ormanlar hariç tutularak, sonra da ormanlarla birlikte (yüzde 25 orman normu dışında) hesap edilmiştir. Bu ormanlardan hangilerinin "devlet çapında genel öneme" sahip olduğuna kim karar verecektir? Elbette sadece merkezi devlet iktidarı — ve dolayısıyla Menşevik program

---

ya gibi büyük bir bölgenin köylülerinin bunu yapmayı reddetmesi, toprağın ulusallaştırılması planının saçmalık olduğunu görmek için yeterli olacaktır." En ufak bir düşünce izi taşımayan ve sadece kelimelerin ardarda sıralanmasından ibaret olan bir kaba argüman örneği. Özel koşullara sahip bir bölgenin de olsa bunu "reddetmesi", genel programda hiçbir şeyi değiştiremez ve programı saçmalık haline getirmez: bazı bölgeler de belediyeleştirmeyi "reddedebilirler". Önemli olan bu değil. Önemli olan, yekpare kapitalist devlette, toprak ve arazi üzerinde özel mülkiyetle, geniş çaplı ulusallaştırmanın yan yana iki sistem olarak var olamayacağıdır. Bunlardan biri üstünlük sağlamak zorundadır. İşçi Partisi'nin görevi, üretici güçlerin hızlı gelişme temposunu ve sınıf mücadelesi özgürlüğünü kolaylaştıran daha ileri sistemi savunmaktır.

merkezi devlet iktidarına 44 eyalette muazzam bir alan vermektedir: 57 milyon desiyatin (Kaufmann'a göre). "Kolonizasyon fonu"na neyin dahil olduğuna kim karar verecektir? Elbette sadece burjuva merkezi iktidar. Örneğin Orenburg Kazaklarının 1,5 milyon desiyatin toprağının mı, yoksa Don Kazaklarının 2 milyon desiyatin toprağının mı tüm ülke için "kolonizasyon fonu" olduğuna (zira Kazakların hane başına 52,7 desiyatini var) sadece burjuva merkezi iktidar karar verebilir. Sorunun Maslov, Plehanov ve ortaklarının koyduğundan tamamen farklı olduğu açıktır. Önemli olan, yerel ve bölgesel özyönetimleri merkezi devlet iktidarının müdahalelerine karşı kâğıt üzerindeki kararlarla korumak değildir — bu ne kâğıtla ne de topla başarılabilir, çünkü kapitalist gelişme merkezileşme yönünde yürümektedir ve burjuva merkezi devlet iktidarının elinde, "bölgelerin" karşısında hiçbir zaman direnemeyecekleri bir gücü yoğunlaştırmaktadır. Asıl önemli olan, politik iktidarın hem merkezde, hem de periferide bir ve aynı sınıfın elinde olması, hem burada hem orada demokrasinin tüm tutarlılıkla tamamen eşit derecede uygulanmasıdır ki, diyelim ki örneğin halkın çoğunluğunun, yani köylülüğün egemenliği güvence altına alınsın. Merkezin "aşırı" müdahalelerine karşı gerçek güvence sadece burada yatar; Menşevikler tarafından keşfedilmiş tüm diğer güvenceler tamamen aptallıktır, merkezi iktidarın kapitalizm tarafından yoğunlaştırılmış gücüne karşı darkafalı bir taşra miskinliğiyle direnmek anlamına gelmektedir. Novosedski ve bugünkü tarım programı, yerel özyönetimler için tam demokrasiyi, merkez için ise "en yüksek derecede" olmayan bir demokrasiyi kabul ederken, tam da böyle bir darkafalı aptallık yapmaktadır. Tam olmayan demokrasi, merkezde halkın çoğunluğunun, yerel özyönetimlerde egemen olan unsurların iktidarının güvencede olmaması demektir. Bu ise, ekonomik gelişme yasaları sayesinde demokratik olmayan merkezi iktidarın galip geleceği çatışma olasılığı değil sadece, aynı zamanda bu çatışmaların kaçınılmazlığı anlamına gelmektedir!

Bölgelere merkezi iktidara karşı bazı "güvenceler" verme yönünden bakıldığında, belediyeleştirme darkafalı bir aptallıktan başka bir şey değildir. Bu merkezi burjuva iktidara karşı bir mücadele ise, ancak anti-Semitlerin kapitalizme karşı yürüttükleri türden bir mücadeledir: cahil

ve körleşmiş kitleleri tavlayan aynı tantanalı vaatler, bu vaatlerin gerek iktisadi gerek politik aynı uygulanamazlığı.

Belediyecilerin ulusallaştırmaya karşı "en revaçta" argümanını alalım: Ulusallaştırma burjuva devleti güçlendirir (John'un şu güzel sözleri anımsansın: "s a d e c e devlet iktidarını sağlamlaştıracaktır"), anti-proleter burjuva iktidarın gelirlerini artırır, o y s a belediyeleştirme — aynen böyle denmektedir: o y s a belediyeleştirme, halkın, proletaryanın ihtiyaçları için gelir getirir. Böyle bir argüman karşısında sosyal-demokrasi adına utanılmalıdır, çünkü bu tam bir anti-Semitik demagoji ve anti-Semitik aptallıktır. Plehanov ve Maslov tarafından yanıltılmış olan "küçükler"den örnek vermemek için, "bizzat" Maslov'dan alıntı yapıyorum.

> "Sosyal-demokrasi daima —diye ahkâm kesiyor o "Obrasovaniye" okurlarına—, plan ve görevlerini en kötü koşullar altında bile yararlı olacak şekilde hesaplar... Toplumsal yaşamın bütün alanlarında, bütün olumsuz yanlarıyla birlikte burjuva düzeninin egemen olacağını varsaymak zorundayız. Özyönetim tüm devlet düzeni gibi burjuva olacaktır ve içinde Batı Avrupa belediyelerinde olduğu gibi aynı şiddetli sınıf mücadelesi cereyan edecektir.
>
> O halde özyönetimle devlet iktidarı arasında ne fark vardır? Sosyal-demokrasi neden toprağın devlete değil de, yerel özyönetimlere geçmesi için çaba sarfetmektedir?
>
> Devletin ve yerel özyönetimlerin görevlerini saptamak için, onların bütçelerini karşılaştırmak istiyoruz" ("Obrasovaniye", 1907, cilt 3, s. 102).

Ardından karşılaştırma yapılır: en demokratik cumhuriyetlerden birinde, Birleşik Devletler'de, devlet bütçesinin yüzde 42'si ordu ve donanmaya harcanmaktadır. İngiltere, Fransa vs.de de aynı tablo. Rusya'daki "toprak beyi Zemstvoları" ise bütçelerinin yüzde 27,5'ini sağlık için, yüzde 17,4'ünü eğitim için, yüzde 11,9'unu ulaştırma için harcamaktadır vs.

> "Demokratik devletlerin bütçeleriyle, en az demokratik olan yerel özyönetimlerin bütçelerinin karşılaştırılmasından, onların işlevleri itibariyle egemen sınıfın hizmetinde olduklarını, devlet kaynaklarının, baskı araçları için, demokrasinin baskı altında tutulması için harcandığını; ve bunun tersine, en gayri-demokratik, en kötü özyönetimin bile, kötü de olsa demokrasiye hizmet etmek, yerel ihtiyaçları tatmin etmek zorunda olduğunu görüyoruz" (s. 103).

> "Bir sosyal-demokrat, ulusallaştırılmış topraktan gelecek gelirlerin cumhuriyetçi birlikler için harcanacağı gerekçesiyle, toprağın ulusallaştırılmasıyla uzlaşacak kadar budala olmamalıdır... Olenov'un, Marx'ın teorisinin sadece toprağın ulusallaştırılması talebini, yani toprak rantının (ister mutlak, ister diferansiyel olarak adlandırılsın, hiç farketmez) ordu ve donanma için kullanılmasını programa almaya izin verdiği, aynı teorinin toprağın belediyeleştirilmesi, yani gelirlerin halkın ihtiyaçları için kullanılmasına izin vermediği yolundaki iddiasına inanacak okur son derece saftır" (s. 103).

Açık, değil mi? Ulusallaştırma ordu ve donanma için, belediyeleştirme halkın ihtiyaçları için. Yahudi kapitalisttir. Kahrolsun Yahudi! demek: Kahrolsun kapitalistler! demektir.

Aslan Maslov farketmiyor ki, özyönetimlerin yüksek kültürel harcamalar oranı, ikincil önemdeki harcamalar için yüksek bir oran anlamına geliyor. Neden? Çünkü yerel özyönetimlerin yetki alanı ve mali hakları aynı merkezi devlet iktidarı tarafından belirlenmektedir, ve bu da ordu ve donanma için en büyük lokmayı talep etmesi, "kültürel amaçlar" için ise sadece birkaç kırıntı atması biçiminde olmaktadır. Burjuva toplumunda böyle bir ayrım hüküm sürmek **zorunda mıdır**? Evet, çünkü burjuvazi sınıf olarak egemenliğini güvence altına almak için en yağlı lokmayı harcamayıp, "kültürel amaçlar" için sadece birkaç kırıntı vermese, burjuva toplumunda egemen olamazdı. Şu dâhiyane düşüncenin esiri olmak için insanın gerçekten bir Maslov olması gerekir: Yeni yağlı lokmayı Zemstvoların mülkiyeti olarak ilan edersem, burjuvazinin egemenliğinden de sakınabilirim! Eğer Maslov gibi argüman yürütselerdi, proleterlerin işi ne kolay olurdu: demiryollarının, posta-telgraf kurumlarının, alkol tekelinin gelirlerinin "ulusallaştırılması" yerine "belediyeleştirilmesi"ni talep etmek, bütün bu gelirlerin ordu ve donanma için değil, kültürel amaçlar için kullanılmasını kararlaştırmaya yeter. Merkezi iktidarı yıkmaya ya da temelden yeniden biçimlendirmeye ne gerek var, bütün büyük gelir kalemlerinin "belediyeleştirilmesi"ni kabul ettirmek yeter, ve her şey yoluna girer.

Belediye gelirleri, Avrupa'da ve her burjuva ülkede —aslan Maslov bunu kulağının arkasına yazsın—, burjuva merkezi iktidarın kültür amaçları için feda etmeye hazır olduğu gelirlerdir, çünkü bu gelirler daha az önemlidir, çünkü merkezi iktidar açısından toplanması zordur ve çün-

kü burjuvazinin en önemli, temel, tayin edici ihtiyaçları zaten yağlı lokmayla güvence altına alınmıştır. O nedenle halka: "belediyeleştirilmiş arazilerden yeni bir 'yağlı lokma' çıkar, yüzlerce milyon çıkar ve bunları merkezi iktidara değil, Zemstvolara devrederek kültürel amaçlar için kullanılmasını güvence altına al" öğüdü vermek şarlatanların işidir. Burjuva toplumunda burjuvazi, kültürel amaçlar için birkaç kuruştan fazla harcamaz, çünkü en yağlı lokmaya sınıf olarak iktidarını korumak için kendisinin ihtiyacı vardır. Merkezi iktidar neden toprağın, ticaretin vs. vergilendirilmesinden elde edilen gelirin onda dokuzunu alıyor ve Zemstvoların munzam vergilerinin belirli bir düşük oranı geçemeyeceğini yasalarla saptayarak onlara bu gelirin sadece onda birini bırakıyor? Çünkü burjuvazinin, sınıf olarak egemenliğini güvence altına almak için en büyük lokmaya ihtiyacı vardır ve, eğer burjuvazi olarak kalmak istiyorsa, kültürel amaçlar için birkaç kuruştan fazla harcayamaz.*

Avrupalı sosyalistler bu yağlı lokma ve kırıntılar dağılımını verili birşey olarak kabul ederler, çünkü onlar burjuva toplumunda başka türlü

---

* *Kaufmann'ın son derece ayrıntılı çalışmasından ("Belediye Maliyesi", iki cilt, Leipzig 1906, II. Bölüm, Siyasal Bilimler El ve Ders Kitabının 5. cildi, esası Frankenstein tarafından oluşturulmuş, Heckel tarafından geliştirilmiştir), İngiltere'de yerel ve merkezi harcamaların dağılımının, yerel özyönetimler açısından, Prusya ve Fransa'da olduğundan daha iyi olduğu anlaşılmaktadır. İngiltere'de 3 milyarlık harcama yerel kuruluşlara, 3,6 milyar merkezi devlet iktidarına düşer; Fransa'da 1,1 milyar yerel kuruluşlara, 2,9 milyar merkezi iktidara; Prusya'da ise 1,1 milyar yerel kuruluşlara, 3,5 milyar merkezi iktidara düşer. Belediyeleştiricilerin bakış açısından en elverişli ülke olan İngiltere'de örneğin eğitim amaçlı kültürel harcamalara bakalım. Yerel özyönetimin (1902 - 1903'te) 151,6 milyon sterlin tutarındaki toplam harcamasından 16,5 milyon sterlinin, yani onda birden biraz fazla bir miktarın eğitim amaçları için harcandığını görüyoruz. Merkezi iktidar 1908 bütçesine göre (bkz. Gotha Yıllığı) 198,6 milyon sterlin tutarındaki toplam harcama içinden onda birden az bir miktarı, yani 16,9 milyon sterlini eğitim amaçları için harcamaktadır. Ordu ve donanma için harcamalar 59,2 milyon sterlin tutmaktadır. Ayrıca devlet borçlarının ödenmesi için 28,5 milyon sterlin, adalet ve polis için 3,8 milyon sterlin, dışişleri için 1,9 milyon ve vergi tahsilatı için 19,8 milyon vs. ayrılmıştır. Görüldüğü gibi burjuvazi, kültürel amaçlar için sadece birkaç kuruş ayırmakta, aslan payını ise sınıf olarak iktidarını korumak için harcamaktadır.*

olamayacağım çok iyi bilirler. Fakat bu arada şunu söylerler: Merkezi devlet iktidarına katılamayız, çünkü o bir baskı aracıdır; buna karşılık belediyelere katılabiliriz, çünkü burada kırıntılar kültürel amaçlar için harcanmaktadır. Fakat bu sosyalistler, İşçi Partisi'ne, gerçekten büyük gelir kaynaklarının, yerel arazilerin tüm rantının, yerel posta kuruluşlarının, demiryollarının vs. bütün gelirlerinin Avrupa belediyelerine havale edilmesi ajitasyonu yapmasını öğütleyen birine acaba ne derlerdi? Bunu öğütleyen biri ya deli olarak, ya da yanlışlıkla sosyal-demokratlar arasına katılmış bir "hıristiyan-sosyalist" olarak değerlendirilirdi.

Rusya'da bugünkü (yani burjuva) devrimin görevlerini tartışırken: 'burjuva devletin merkezi iktidarını sağlamlaştırmamamız gerekir' diyenler, bununla tam bir düşünme yeteneksizliği sergiliyorlar. Almanlar böyle bir argüman yürütebilirler ve yürütmek zorundalar, çünkü önlerinde sadece junker-burjuva bir Almanya var; sosyalizme kadar bundan başka bir Almanya olamaz. Bizim ülkemizde ise kitlelerin bugünkü devrimci mücadelesi, Rusya'nın (Stolipin ve Kadetlerin istediği gibi) junker-burjuva bir ülke mi, yoksa (köylülerin ve işçilerin hedefledikleri gibi) köylü-burjuva bir ülke mi olacağı mücadelesidir. Böyle bir devrime burjuvazinin bir kesimini diğer kesimine, burjuva devriminin bir tipini diğer tipine karşı desteklemeden katılınamaz. Nesnel iktisadi nedenler yüzünden bugünkü devrimde köylü çiftçilerin merkezileşmiş burjuva cumhuriyeti ile junker çiftlik sahiplerinin merkezileşmiş burjuva monarşisi arasında bir "seçim" yapmaktan başka bir olanağımız yok, başka bir "seçim" olanağımız da olamaz. Bu zor "seçim"den, kitlelerin dikkatini "hiç olmazsa daha demokratik bir Zemstvo"ya sahip olmak isteğine çekerek yan çizmek, en büyük darkafalı yavanlıktır.

4— Politik Devrimin ve Tarım Devriminin Kapsamı

"Seçim"in zor olduğunu söyledik, ama böyle derken elbette öznel bir seçimi (keşke böyle olsaydı) değil, tarihsel sorunu çözecek olan toplum-

sal güçlerin mücadelesinin nesnel sonucunu kastediyorduk. Köylülerin lehine olan sonucun "zorluğu" nun nerede yattığını, cumhuriyeti ulusallaştırmayla bağlayan programımı iyimser olarak niteleyen kişiler hiç düşünmemişlerdir. İşte bu sorunda Plehanov'un söyledikleri:

> "Lenin sorunun zorluğuna iyimser varsayımların yardımıyla yan çiziyor. Bu mutat ütopyacı düşünme yöntemidir. Örneğin anarşistler şöyle derler: 'Zorunlu örgütlenmeye gerek yoktur'; fakat onlara böyle bir örgütlenmenin yokluğunun, toplumun tek tek üyelerine, canı istediği zaman bu topluma zarar verme imkânı vereceğini söylediğimizde, anarşistlerin verdiği yanıt şudur: 'Böyle bir şey olamaz'. Benim düşünceme göre bu, iyimser varsayımlarla sorunun zorluğuna yan çizmektir. Ve Lenin bunu yapıyor. Onun savunduğu uygulamaların olası sonuçları tam bir dizi iyimser 'eğer'le çevrelenmiştir. İspat olarak, Lenin'in Maslov'a karşı ileri sürdüğü suçlamayı alıyorum. Broşürünün* 23. sayfasında o şöyle diyor: 'Maslov'un tasarısı aslında zımnen, asgari programımızın taleplerinin tam kapsamıyla gerçekleştirilmemiş, halkın egemenliğinin güvence altına alınmamış, daimi ordunun kaldırılmamış, memurların seçilmesi ilkesinin uygulanmamış vs. olacağını varsaymaktadır. Başka bir deyişle, demokratik devrimin Avrupa'daki demokratik devrimlerin çoğu gibi çarpıtılmış, kuşa çevrilmiş ve geriletilmiş olacağını varsayıyor. Maslov'un tasarısı özel olarak yarım kalmış, tutarsız, tamamlanmamış ya da gericilik tarafından kuşa çevrilmiş ve "zararsızlaştırılmış" bir demokratik devrime göre biçilmiştir.' Maslov'a karşı getirilen suçlamanın haklı olduğunu varsayalım, fakat aktardığımız alıntı, Lenin'in kendi tasarısının ancak bütün 'eğer'ler gerçekleştiğinde iyi olacağını göstermektedir. Fakat bu 'eğer'ler yerine gelmemişse, onun** tasarısının gerçekleşmesi zararlı olacaktır. Oysa bizim bu tür tasarılara ihtiyacımız yok. Bizim tasarımız bütün durumlar için, yani olumsuz 'eğer'ler için donanmış olmalıdır" (Stockholm Parti Kongresi Tutanakları, s. 44 - 45).

Bu pasajı kısaltmadan aktardım, çünkü Plehanov'un hatası burada açık biçimde gün ışığına çıkmaktadır. Onu böylesine korkutan iyimserlik, onun tarafından anlaşılmamıştır. "İyimserlik" memurların halk tarafından seçilmesinin vs. varsayılmasında değil, köylü tarım devriminin

---

* *Söz konusu olan daha önce sözünü ettiğimiz "İşçi Partisi Tarım Programının Revizyonu" adlı broşürdür, bkz. Bütün Eserler, Cilt IX. Plehanov'un aktardığı bölüm, 2. bölümde yer alıyor. —**Alm. Red.***

** *O zaman o benim tasarım olmaz! Plehanov mantıksız argüman yürütüyor!*

zaferinin varsayılmasında yatıyor. Gerçek "zorluk", en azından 1861'den bu yana burjuva-junker tipte gelişen bir ülkede, köylü tarım devriminin zafere ulaşacağını kabul etmekte yatmaktadır; fakat bu temel iktisadi zorluğu aşılmış olarak kabul ettikten sonra, siyasi demokrasinin zorluklarını âdeta bir anarşizm olarak görmek gülünçtür. Siyasal ve tarımsal dönüşümlerin kapsamının zorunlu olarak birbirine uygun olması gerektiğini, iktisadi dönüşümün buna uygun bir politik üstyapı gerektirdiğini unutmak gülünçtür. Bu sorunda Plehanov'un temel hatası, ortak —hem Menşevik, hem Bolşevik— tarım programımızın "iyimserliği"nin köklerinin kavranmamasında yatmaktadır.

Gerçekten de: Bugünkü Rusya'da büyük toprak mülkiyetine el koyan "köylü tarım devrimi"nin ne anlama geldiği somut olarak göz önüne getirilsin. Hiç kuşku yok ki, kapitalizm yarım yüzyıl süresince, bugün hiç kuşkusuz sadece verimin yüksekliği itibariyle değil (çünkü bu kısmen çiftlik beyi topraklarının kalitesinin daha iyi olmasından ileri geliyor), daha gelişmiş aletlerin yaygınlığı ve ekin değiştirme itibariyle de (yemcilik) köylü iktisatlarına üstün olan çiftlik beyi iktisatları üzerinden kendine yol açmıştır.* Hiç kuşku yok ki, çiftlik beyi iktisadı sadece bürokrasiyle değil, aynı zamanda burjuvaziyle de binlerce bağla bağlıdır. Zoralım büyük burjuvazinin bir yığın çıkarına zarar verir, fakat köylü devrimi aynı zamanda, Kautsky'nin isabetle belirttiği gibi, devletin iflasına yol açar, yani sadece Rus burjuvazisinin değil, uluslararası burjuvazinin çıkarlarını da yaralar. O nedenle, bu koşullar altında, gerek toprak sahipleri gerekse büyük burjuvazi üzerinde köylü devriminin zaferinin, küçük-burjuvazinin zaferinin, özellikle elverişli koşulların bir araya gelmesini, karamsar biri ya da karamsar bir tarihçi açısından gayet olağanüstü "iyimser" varsayımları ve muazzam bir köylü inisiyatifini, halkın devrimci enerjisini, bilinçlilik, örgütlülük ve zengin yaratıcı faaliyetini gerektirdiği açıktır. Bu tartışma götürmez ve Plehanov'un son söylenen sözler üzerine yaptığı darkafalı numaralar, ciddi bir soruna yan çizmek

---

* *Yemciliğin yaygınlaşmasından sonra çiftlik beyi iktisatlarının köylü iktisatlarına üstünlüğü üzerine kitlesel anketlere dayalı en son istatistikler için bkz. Kaufmann'ın "Tarım Sorunu", 2. cilt.*

için başvurduğu ucuz bir numaradır.* Fakat meta üretimi köylülüğü birleştirmeyip merkezileştirmediği, tersine çözdüğü ve parçaladığı için, burjuva bir ülkede köylü devrimi ancak proletaryanın önderliğinde olanaklıdır — bu, dünyanın en güçlü burjuvazisini bu devrime daha çok karşı çıkaran bir durumdur.

Fakat buradan, Marksistlerin köylü devrimi düşüncesinden tamamen vazgeçmeleri sonucu mu çıkar? Hayır, böyle bir sonucu ancak, dünya görüşü Marksizmin liberal bir parodisi olan bir insan çıkarabilir. Söylenenlerden sadece şu çıkar: 1) Marksizm Rusya'da sosyalizmin kaderini burjuva-demokratik devrimin sonucuna bağlamamalıdır; 2) Marksizm Rusya'da tarımın kapitalist gelişmesinin her iki olasılığını da hesaba katmak** ve halka bunlardan her birinin koşullarını ve anlamını açıkça göstermek zorundadır; 3) Marksizm Rusya'da, radikal bir tarım dönüşümünün radikal politik bir dönüşüm olmadan olanaklı olduğu anlayışıyla enerjik biçimde mücadele etmek zorundadır.

1) Sosyal-Devrimciler ve bir ölçüde tutarlı tüm diğer Narodnikler, köylü devriminin burjuva karakterini anlamıyorlar ve tüm sözde sosyalizmlerini bu devrime bağlıyorlar. Köylü devriminin başarıyla sonuçlanması, Narodniklerin anlayışına göre Rusya'da Narodnik sosyalizmin zaferi anlamına gelecektir. Gerçekte ise bu, Narodnik sosyalizmin (köylü sosyalizminin) en hızlı ve nihai çöküşü olacaktır. Köylü devriminin zaferi ne kadar tam ve kesin olursa, köylülük, Narodnik "sosyalizm"in sepetini koluna verecek özgür burjuva çiftçilere o kadar çabuk dönüşecektir. Ve tersine, başarısız bir sonuç, Narodnik sosyalizmin can çekişmesini bir süre daha uzatacak, kapitalizmin toprak beyi-burjuva eleştirisinin genelde kapitalizmin eleştirisi olduğu hayalinin bir süre daha direnmesine olanak sağlayacaktır.

---

* *"Halkın yaratıcı faaliyeti", "Halkın İradesi" Partisi'nin ruhuna uygundur diye alay ediyordu Plehanov. Bu, "Çiçikov'un Maceraları" nı isimle dalga geçerek eleştirmenin aynısıdır: "Çiçikov, Çi... Çi... Hapşiii... ay ne komik!" Rus devriminde "halkın yaratıcı faaliyeti"nin, mücadelenin yeni biçimlerinin, köylülüğün yeni örgütlenme biçimlerinin gerekliliği fikrini, ancak burjuvaziye ve çiftlik sahiplerine karşı köylü devriminin kabulünü bir "Halkın İradesi" fikri olarak gören biri ciddi ciddi "Halkın İradesi" ruhuna uygun sayabilir.*

** *Yani Lenin'in bu yazının I. Kısmının 5. Bölümünde söz ettiği "Prusya" ve "Amerikan yolu" olasılığı. —Alm. Red.*

Sosyal-demokrasi, proletaryanın partisi, sosyalizmin kaderini hiçbir şekilde burjuva devriminin şu ya da bu biçimde sonuçlanmasına bağımlı kılmaz. Bunların ikisi de kapitalist gelişme ve proletaryanın ezilmesi anlamına gelmektedir — hem toprak ve arazi üzerinde özel mülkiyetin var olduğu bir çiftlik sahipleri monarşisi, hem de —toprak ulusallaştırılmış da olsa— bir çiftçiler cumhuriyeti. O nedenle, "demokratik tarımsal dönüşümlerinin her safhasında" sosyalizm davasını ancak muhakkak bağımsız ve saf proleter bir parti temsil edebilir — benim tarım programımın son bölümünde dendiği gibi (bu bölüm Stockholm Parti Kongresi'nin taktik kararına* girmiştir).

2) Fakat tarım devriminin her iki türünün de sonucunun burjuva karakteri, asla, sosyal-demokratların şu ya da bu sonuç uğruna mücadeleye kayıtsız kalmaları gerektiği anlamına gelmez. İşçi sınıfının çıkarları kesinlikle köylü devrimini azimle desteklemesini — hatta dahası, onda önder rolü oynamasını gerektirir. Devrimin başarıyla sonuçlanması için mücadele ederken, kitleler arasında, tarımsal gelişmenin toprak beyi yolunun korunmasının ne anlama geldiği, bütün emekçi kitleler için ne büyük bir sefaleti (kapitalizmden değil, kapitalizmin yetersiz gelişmesinden ileri gelen bir sefaleti) beraberinde getirdiği hakkında en berrak anlayışı yaymalıyız. Öte yandan, köylü devriminin küçük-burjuva karakterini olduğu gibi, ona bağlanan "sosyalist" umutların asılsızlığını da anlatmalıyız.

Burada bizim programımız —sosyalizmin kaderini burjuva devriminin şu ya da bu sonucuna bağlamıyorsak— elverişli ve "elverişsiz" durum için aynı olamaz. Plehanov, her iki durumu da öngören (yani "eğer"le ifade edilen) tasarılara ihtiyacımız olmadığını söylerken düşünmeden *konuşmuştur*. Çünkü *tam* da kendisinin bakış açısından, en kötü sonuç ihtimalinden ya da bunu bekleme zorunluluğu bakış açısından, programın benim programımda da olduğu gibi, iki kısma bölünmesi özellikle zorunludur. 'Toprak beyi-kapitalist gelişmenin bugünkü yolunda, işçi sınıfı partisi şu şu önlemleri savunuyor, fakat bunu yaparken, toprak beyi mülkiyetini tamamen yok etmek ve böylece daha geniş ve daha özgür gelişme koşulları olasılığını açmak için köylülere tüm gücüyle yardım

* *Bu kararın son paragrafı kastedilmektedir. Bkz. Not 58.* —***Alm. Red.***

ediyor' denmek zorundadır. Bu konuda "Rapor"um* ayrıntılı açıklamalar içeriyor (kira üzerine madde, bunun "en kötü durum için" programa alınmasının gerekliliği, Maslov'da bu maddenin olmaması). Sadece şunu eklemek istiyorum ki, sosyal-demokrat faaliyetin dolaysız koşullarının iyimser varsayımlara en az uygun düştüğü günümüzde, Plehanov'un hatası daha da berrak biçimde gün ışığına çıkmaktadır. Üçüncü Duma bizi asla köylü tarım devrimi için mücadeleden vazgeçmeye sevkedemez, fakat belirli bir süre toprak beylerinin en azgın sömürüsünü güvence altına alan tarımsal ilişkiler zemini üzerinde çalışmak zorundayız. En kötü durum için çok kaygılanan Plehanov, bugün en kötü durum için bir programdan yoksundur!

3) Köylü devriminin desteklenmesini madem ki görevimiz yapıyoruz, o zaman hem bu görevin zorluğu, hem de politik ve tarımsal reformların uyuşması zorunluluğu hakkında tamamen açık olmalıyız. Aksi takdirde, tarım "iyimserliği" ile (belediyeleştirmeli ya da paylaştırmalı mülksüzleştirme) politik "karamsarlık" (Novosedski: merkezde "görece" demokratikleşme) arasında bilimsel olarak çürük, fakat pratikte gerici bir ilişki oluşur.

Menşevikler köylü devrimini adeta gönülsüzce kabul ediyorlar, onu berrak ve kesin biçimiyle halka göstermek istemiyorlar. Menşevikler arasında, Stockholm'de Menşevik Ptitsin tarafından eşsiz bir naiflikle dile getirilen şu anlayışın izleri vardır.

> "Devrimci felaketler geçip gidecek, burjuva yaşamı alışılmış rayına tekrar oturacaktır ve eğer Batı'da bir işçi devrimi olmazsa, ülkemizde burjuvazi kaçınılmaz olarak dümene geçecektir. Bunu Lenin yoldaş da inkâr etmez ve edemez" (*Tutanaklar*, s. 91).

Yeterince derinden anlaşılmayan soyut burjuva devrimi kavramı, onun bir türü olan köylü devrimi sorununu arka plana atmıştır! Bütün bunlar sadece "felakettir", sadece "alışılmış ray" gerçektir. Darkafalı bakış açısı ve burjuva devrimimizde ne uğruna mücadele edildiğinin anlaşılmaması, bundan daha çarpıcı biçimde ifade edilemezdi.

Köylülük eski iktidarı, daimi orduyu ve bürokrasiyi ortadan kaldırmadan tarım devrimini yapamaz, çünkü bunlar çiftlik beyi toprak mülki-

---

* *Yani "RSDİP Birlik Kongresi Raporu", Bütün Eserler, cilt IX.* ***—Alm. Red.***

yetinin ona binlerce bağla bağlı en sadık destekçileridir. Bu nedenle, merkezi kurumları tamamen yerle bir etmeden, sadece yerel kuruluşlarda demokrasinin olduğu bir tarım devrimi düşünmek bilimsel olarak çürüktür. Bu düşüncenin pratikte gerici olmasının nedeni ise, meseleyi "son derece" basit düşünen: 'bizim ihtiyacımız topraktır, politikanın ne işe yaradığını ise tanrı bilir!' diye düşünen küçük-burjuva darkafalılığı ve küçük-burjuva oportünizminin değirmenine su taşımasıdır. Tüm toprağa el konmalı, ama bütün iktidara el konmalı mı konmamalı mı, bu mümkün mü değil mi ve nasıl el konmalıyı köylü düşünmez (ya da iki Duma'nın da dağıtılması kendine bir ders oluncaya değin bunlar üzerine düşünmemişti). Bu nedenle daha "Tarım Sorunu"nda şunu yazan "köylü Kadet" Bay Pyeşehonov'un bakış açısı son derece gericidir: "Bugün tarım sorununa verilecek kesin bir yanıt, örneğin cumhuriyet sorunundakinden çok daha gereklidir" (s. 114). Ve bu politik budalalık bakış açısı (gericiliğin ustası V. V.'nin bir mirası), bilindiği gibi, Halkçı-Sosyalist Parti'nin tüm program ve taktiğine damgasını vurmuştur. Köylülerin, tarımsal ve politik radikalizm arasındaki bağıntıyı kavramayan anlayışsızlığına karşı mücadele edecek yerde, Halkçı-Sosyalistler kendilerini buna uydurmaya çalışıyorlar. Onlara bu "daha pratik" gibi geliyor, oysa gerçekte köylülüğün tarım programını mutlak başarısızlığa mahkûm eden tam da bu tavırdır. Radikal politik devrim zor bir görevdir, hiç kuşkusuz, fakat tarım devrimi de zordur; politik devrimle bağlantısız bir tarım devrimi imkânsızdır, ve sosyalistlerin görevi bunu köylülerden saklamamak, bunun üzerini örtmemek (tarım programımızın yaptığı gibi "demokratik devlet" üzerine yarı-Kadetimsi son derece belirsiz ve açık olmayan lafızlarla), bilakis herşeyi olduğu gibi söylemektir, köylüleri, eğer politikada tutarlılıkla sonuna kadar gitmezlerse, toprak beyi topraklarının zoralımını ciddi olarak düşünemeyecekleri yolunda eğitmektir.

Önemli olan programdaki "eğer"ler değildir. Önemli olan, tarımsal ve politik dönüşümlerin birbirine uygun olması gerektiğine işaret edilmesidir. Aynı düşünce, "eğer" yerine başka biçimde de ifade edilebilir: "Parti, burjuva toplumunda toprak mülkiyetinin en iyi türünün toprak ve arazi üzerinde özel mülkiyetin kaldırılması, onun ulusallaştırılması, devlet mülkiyetine geçirilmesi olduğunu, ve bu uygulamanın sadece yerel kuru-

luşlarda değil, bütün devlet örgütünde de, cumhuriyete kadar uzanan tam bir demokrasi olmadan, daimi ordu kaldırılmadan, memurların halk tarafından seçilmesi sağlanmadan vs. ne gerçekleşebileceğini, ne de gerçek bir yarar sağlayabileceğini açıklar."

Programımıza böyle bir açıklama almamakla, halkta, toprak beyi topraklarının zoralımının, merkezi iktidarda tam demokrasi olmadan da mümkün olduğu yanlış düşüncesini uyandırdık. Oportünist küçük-burjuvazinin, yani "Halkçı-Sosyalistler"in seviyesine düştük, çünkü iki Duma'da da hem onların programı (104'ler tasarısı), hem de bizimki, tarım reformlarıyla demokrasiyi sadece yerel kuruluşlarda birbiriyle ilişkilendiriyordu. Böyle bir anlayış küçük-burjuva darkafalılığıdır, ve 3 Haziran 1907'nin ve Üçüncü Duma'nın birçoklarını, ama öncelikle de sosyal-demokratları bu hastalıktan kurtarması gerekirdi.

5— İktidarın Köylüler Tarafından Ele Geçirilmediği Bir Köylü Devrimi?

Rus sosyal-demokrasisinin tarım programı, tarım düzenimizde serfliğin kalıntılarına, ortaçağdan kalma her şeye karşı yönelen köylü devriminde proleter bir programdır. Teorik olarak bu önerme, gördüğümüz gibi, Menşevikler tarafından da kabul edilmektedir (Plehanov'un Stockholm'deki konuşması). Ne var ki Menşevikler bunun üzerine bir nebze olsun düşünmemişler, bunun Rus burjuva devriminde sosyal-demokrat taktiğin genel temelleri ile kopmaz bağını farketmemişlerdir. Ve bu en çok da Plehanov'un yapıtlarında en berrak biçimde ortaya çıkmıştır.

Tüm toplumsal düzenin kapitalist karakterde olduğu koşullarda ortaçağ kalıntılarına karşı yönelen her köylü devrimi bir burjuva devrimidir. Fakat her burjuva devrimi köylü devrimi değildir. Tarımın tamamen kapitalist tarzda örgütlendiği bir ülkede, kapitalist çiftçiler ücretli işçilerin yardımıyla bir tarım devrimi gerçekleştirirse, örneğin toprak ve arazi üzerinde özel mülkiyeti ortadan kaldırırsa, bu pekâlâ bir burjuva devrimi olur, fakat asla bir köylü devrimi olmaz. Tarım ilişkilerinin halihazırda bir bütün olarak kapitalist iktisatla, bu ilişkilerin yokedilebilmesi için ay-

nı zamanda kapitalizmin de yokedilmesini gerektirecek kadar iç içe geçmiş olduğu bir ülkede, örneğin otokratik bürokrasi yerine sanayi burjuvazisini dümene getiren bir devrim olursa, bu bir burjuva devrimi olur, fakat asla bir köylü devrimi olmaz. Başka bir deyişle: köylülüğün olmadığı bir burjuva ülkesi mümkündür ve böyle bir ülkede köylülüğün olmadığı bir burjuva devrimi de mümkündür. Önemli ölçüde köylü nüfusa sahip bir ülkede burjuva devrimi mümkündür, ve öte yandan asla köylü devrimi olmayan, yani özel olarak köylülüğü ilgilendiren tarım ilişkilerini devrimcileştirmeyen ve köylülüğü devrimi yapan bir ölçüde aktif toplumsal güçler arasına koymayan bir devrim de mümkündür. Dolayısıyla "burjuva devrimi" genel Marksist kavramı, kapitalist gelişme içindeki bir ülkede gerçekleşen her köylü devrimine mutlaka uygulanabilir olan belirli önermeler içerir; fakat bu genel kavram, bu ülkenin burjuva devriminin, tam zafere ulaşmak için bir köylü devrimi haline gelmek zorunda olup olmadığı (nesnel zorunluluk anlamında) konusunda bize henüz hiçbir şey söylemez.

Rus devriminin ilk döneminde (yani 1905–1907) Plehanov ve onu izleyen Menşeviklerin tüm taktik çizgisinin yanlışlığının ana kaynağı, genel burjuva devrimiyle, köylü burjuva devrimi arasındaki bu ilişkiyi kavramamış olmalarıdır. Menşevik yazında son derece yaygın olan, Bolşeviklerin bugünkü devrimin burjuva karakterini anlamadıkları yolundaki kaba yaygara,* bu kavramamanın maskelenmesinden başka birşey değildir. Gerçekte ne o fraksiyondan ne de bu fraksiyondan hiçbir sosyal-demokrat, devrim öncesinde ya da sırasında, bu devrimin burjuva karakterinin Marksist anlayışından sapmamıştır. Sadece fraksiyonel görüş ayrılıklarını "basitleştirenler", kabalaştıranlar aksini iddia edebilirler. Fakat Marksistlerin bir bölümü, yani sağ kanat, verili burjuva devriminin tam da bir köylü devrimi olarak özelliğini kavramadan, genel, soyut, şabloncu burjuva devrimi kavramıyla yetindi. Sosyal-demokrasinin bu kanadının, Rus devriminde burjuvazimizin karşı-devrimci niteliğinin kaynağını anlayamaması, bu devrimde hangi sınıfların tam zaferi elde edebileceklerini tam olarak belirleyememesi, burjuva devriminde prole-

* *"Taktik ve Taktsızlık (Densizlik) Üzerine Yeni Mektuplar" da (yay. Glagolyev, St. Petersburg) bu yaygara düpedüz komik bir etki bırakıyor.*

taryanın burjuvaziyi desteklemesi gerektiği, burjuva devriminde burjuvazinin baş aktör olması gerektiği, eğer burjuvazi devrime sırt çevirirse devrimin kapsamının daralacağı vs. düşüncesine meyletmek zorunda kalması, son derece doğal ve kaçınılmazdır.

Tersine Bolşevikler, devrimin ta başından itibaren, 1905 ilkbaharında *ve yazında*, bugün cahil ve akılsız insanlar arasında son derece yaygın olan Bolşevizmle boykotçuluğun, "ne pahasına olursa olsun mücadelenin" vs. birbirine karıştırılmasının henüz söz konusu olamayacak olduğu bir *zamanda*, taktik görüş ayrılıklarımızın kaynağını açıkça göstermişler, burjuva devriminin bir türü olarak köylü devrimi kavramını açıkça ortaya koymuşlar ve zaferinin önkoşullarını saptamışlardı: "proletarya ve köylülüğün devrimci-demokratik diktatörlüğü". O zamandan bugüne kadar uluslararası sosyal-demokrasi içinde Bolşevizmin en büyük ideolojik kazanımı, Kautsky'nin Rus devriminin itici güçleri üzerine yazısı[74] olmuştur (Rusça çevirisi: "Rus Devriminin İtici Güçleri ve Olasılıkları", Lenin'in redaksiyonu ve önsözüyle, Moskova 1907, "Novaya Epoha" Yayınevi).* Bilindiği gibi Kautsky 1903 yılında, Bolşeviklerle Menşevikler arasındaki bölünmenin başlangıcında, Menşeviklerin tarafını tutmuştu. Fakat 1907 yılında, üzerine defalarca yazdığı Rus devriminin seyrini titizlikle izledikten sonra, Kautsky birden, ünlü anketini kendisine de yollayan Plehanov'un hatasını kavradı. Plehanov bu ankette, köylü burjuva devrimi kavramını açıkça belirtmeden ve "burjuva demokrasisi", "burjuva muhalefet partileri" genel kavramlarının ötesine geçmeden, sadece Rus devriminin burjuva karakteri sorusunu ortaya atıyordu. Kautsky bu hatayı, Plehanov'a Rus devriminin itici gücünün burjuvazi olmadığı ve bu anlamda burjuva devrimi zamanının geride kaldığı yanıtını vererek düzeltti; "devrimci mücadelenin tüm zamanı için sağlam bir çıkar birliği ise sadece proletarya ile köylülük arasında vardır" (bkz. adı geçen broşür, s. 30-31). "Bu (bu çıkar birliği) Rusya sosyal-demokrasisinin tüm devrimci taktiğinin temelini oluşturmalıdır" (a.g.e., s. 31). Burada Menşevik taktiğe karşıt olarak Bolşevik taktiğin temelleri tam bir açıklıkla ifade edilmiştir. "Yeni Mektuplar vs."de Plehanov buna iyice öfkelenmektedir. Fakat bu öfke, argümantasyonun aczini daha da açık

---

** Lenin'in önsözü için bkz. "Bütün Eserler", cilt X, s. 314. —**Alm. Red.***

bir şekilde öne çıkarmaktadır. İçinde bulunduğumuz kriz "kesinlikle bir burjuva" krizidir diye yineliyor Plehanov, ve Bolşeviklere "cahiller" diye küfrediyor (s. 127). Bu küfürler sadece aczin öfkesidir. Plehanov köylü burjuva devrimiyle köylü olmayan burjuva devrimi arasındaki farkı kavramamıştır. Plehanov, Kautsky'nin "köylümüzün gelişme temposunu abarttığı"nı (s. 131), "aramızdaki (yani Plehanov'la Kautsky arasındaki) görüş ayrılıklarının sadece nüansta mümkün olduğu"nu vs. söylüyorsa eğer, bunlar acınası, korkakça kaçamaklardır, çünkü biraz düşünebilen herkes, tam tersinin söz konusu olduğunu görür. Söz konusu olan, Plehanov'un yaygara kopardığı "nüanslar", gelişmenin çabukluğu sorunu, "iktidarın ele geçirilmesi" değil, bilakis Rus devriminin itici gücü olabilecek sınıflara dair temel bir anlayıştır. Plehanov ve Menşevikler —bilerek ve bilmeyerek— burjuvaziyi oportünistçe destekleme durumuna düşüyorlar, çünkü köylü burjuva devriminde burjuvazinin karşıdevrimci karakterini anlamıyorlar. Bolşevikler bu devrimin zaferinin genel ve temel sınıfsal koşullarını baştan itibaren proletarya ve köylülüğün demokratik diktatörlüğü olarak tanımlamışlardır. Kautsky "İtici Güçler"inde aslında aynı anlayışa varmış ve bunu "Sosyal Devrim" adlı çalışmasının ikinci baskısında yinelemiştir. Orada şöyle demektedir: "... o (Rus sosyal-demokrasisinin yakın bir gelecekteki zaferi) ancak proletarya ve köylülüğün bir ittifakının eseri olabilir" (Kautsky, "Sosyal Devrim", 2. baskı, Berlin 1907, s. 62). Yer darlığı, 2. baskının bir başka ekine, Kautsky'nin Menşevizmin değerlendirmesinden temelden farklı olan 1905 Aralık ayaklanmasının[75] derslerini değerlendirişine girmemizi imkânsız kılıyor.

Böylece Plehanov'un, ancak bir köylü devrimi olarak zafere ulaşabilecek olan böyle bir burjuva devriminde, bir bütün olarak tüm sosyal-demokrat taktiğin temelleri sorununda tamamen başarısız olduğunu görüyoruz. Stockholm'de söylediğim, Plehanov'un köylü devriminde iktidarın köylüler tarafından ele geçirilmesini reddederek Menşevizmin saçmalığını kanıtladığı yolundaki sözlerim, sonraki yazın tarafından tamamen doğrulanmıştır. Ve taktik çizgideki bu temel hata, kaçınılmaz olarak Menşevik tarım programında ortaya çıkmak zorundaydı. Yukarıda tekrar tekrar gösterdiğim gibi, belediyeleştirme, ne politik ne de ekono-

mik alanda, köylü devriminin gerçek zaferinin koşullarını, iktidarın proletarya ve köylülük tarafından gerçekten ele geçirilmesini tam olarak ifade etmiyor. İktisadi alanda böyle bir zafer, eski pay toprağı mülkiyetinin pekiştirilmesiyle bağdaşmaz; politik alanda ise merkezi devlet iktidarında tam olmayan bir demokrasi varken sadece tek tek bölgelerde demokrasiyle uyuşmaz.

6— Toprağın Ulusallaştırılması Yeterince Esnek Bir Önlem midir?

John yoldaş Stockholm'de (Tutanaklar, s. 111) dedi ki: "Belediyeleştirme tasarısı daha kabul edilebilirdir, çünkü daha esnektir, iktisat koşullarının çeşitliliğini hesaba katar ve bizzat devrim sürecinde uygulanabilir." Belediyeleştirmenin bu bağlamda ana kusurunu daha önce gösterdim: Pay toprağı mülkiyete dönüştürülecek. Oysa ulusallaştırma kıyaslanamayacak kadar daha esnektir, çünkü "çitlerden kurtulmuş topraklar" üzerinde çok daha serbest yeni iktisatların örgütlenmesini olanaklı kılar. Burada John'un daha az önemli öteki argümanlarına da kısaca değinelim.

> "Toprağın paylaştırılması —diyor John—, bazı bölgelerde eski toprak ilişkilerinin yeniden tesisine neden olacaktır. Bazı bölgelerde hane başına 200 desiyatine kadar toprak düşecektir ve böylece örneğin Ural bölgesinde yeni çiftlik beyleri yaratmış olacağız."

Kendi sistemini suçlayan bir kanıt örneği! Menşevik Parti Kongresi'nde bu tür argümanlar meseleyi karara bağlamıştır! Burada işaret edilen kötülükten tam da belediyeleştirme, ve yalnızca o mustariptir, çünkü yalnızca o, toprağı tek tek bölgelere bağlar. Gülünç bir düşünme hatası yapan John yoldaşın zannettiği gibi, *bunun suçlusu toprak* dağıtımı değil, belediyeleştirmecilerin taşracılığıdır. Menşevik programa göre, Ural bölgesinde belediyeleştirilmiş toprak zaten Urallıların "mülkiyeti"nde kalacaktır. Bu durum yeni gerici bir Kazak topluluğu yaratmak anlamına gelecektir; gerici, çünkü geriye kalan köylü kitlesiyle kıyaslandığında on misli toprağa sahip olan ayrıcalıklı küçük toprak sahipleri, kaçınılmaz olarak köylü devrimine karşı direnecekler, kaçınılmaz olarak

toprakta özel mülkiyet ayrıcalığını savunacaklardır. Geriye sadece, "demokratik devlet"in aynı programa dayanarak milyonlarca desiyatin Ural ormanlarını "devlet çapında genel öneme sahip ormanlar" ya da "kolonizasyon fonu" olarak ilan edeceğini (Kadet Bay Kaufmann, yüzde 25'lik ormanlık bölge çerçevesinde Ural Bölgesi ormanlarının böyle bir saptamaya tabi tutulmasını uygun buluyor, Vyatka, Ufa ve Perm eyaletlerinde bu 21 milyon desiyatin tutmaktadır!) ve bu nedenle buraları devlet mülkü haline getireceğini kabul etmek kalıyor. Belediyeleştirmenin özelliği esnek olması değil, karışıklık yaratmasıdır, başka bir şey değil.

Devam edelim. Belediyeleştirmenin bizzat devrim sürecinde uygulanmasına bir göz atalım. Bu noktada tarafından savunulan "Devrimci Köylü Komiteleri"ne 'zümresel kuruluşlar' diye saldırıldığını görüyoruz. Biz zümresizlikten yanayız! — diye liberallik etmişlerdi Stockholm'de Menşevikler. Ucuz liberalizm! Menşeviklerimiz, zümresiz bir özyönetimin getirilmesi için, önce zaferin elde edilmesi ve mücadele edilen ayrıcalıklı zümrenin iktidardan yoksun bırakılmış olması gerektiğini düşünmüyorlar. John'un dediği gibi, tam da "bizzat devrim sürecinde", yani toprak beylerinin iktidardan uzaklaştırılması mücadelesi sürerken, Menşeviklerin taktik kararında da sözü edilen "köylülüğün devrimci eylemleri" sürerken, sadece Köylü Komiteleri olanaklıdır. Zümresiz bir özyönetimin getirilmesi, politik programımızda garanti altına alınmıştır ve tüm halkın yeni düzenin zaferini tanımak zorunda kalacağı zaferden sonraki yönetimin örgütlenmesi olarak kaçınılmaz olarak uygulanacaktır, uygulanmak zorundadır. Fakat eğer programımızdaki "toprakbeyi topraklarının zoralımına kadar köylülüğün bütün devrimci eylemlerinin desteklenmesi" sözleri boş laf değilse, kitlelerin bu "eylemler" için örgütlenmesini düşünmek zorundayız! Menşevik program bunu aklından bile geçirmiyor. Bu program öyle düzenlenmiştir ki, kolayca bir parlamenter yasa tasarısına dönüşebilir — bu tasarı, her türlü "eylem"den nefret eden (Kadetler gibi) ya da bu eylemlerin sistemli olarak desteklenmesi ve örgütlenmesi görevine oportünist kaçamaklarla yan çizen (Halkçı-Sosyalistler gibi) burjuva partilerinin tasarıları arasında bir tasarıdır. Fakat köylü tarım devriminden söz eden bir işçi partisinin programını

böyle düzenlemesi yakışıksızdır; büyük burjuvazinin ve bürokrasinin sakinleştirilmesini (Kadetler gibi) değil, küçük-burjuvazinin sakinleştirilmesini (Halkçı-Sosyalistler gibi) değil, bilakis sadece feodal Rusya'ya karşı giriştikleri mücadele sürecinde geniş kitlelerin bilincinin ve inisiyatifinin geliştirilmesini kendine hedef edinen bir parti için yakışıksızdır.

Rusya'da 1905 ilkbaharında, 1905 güzünde ve 1906 ilkbaharında gerçekleşen köylülerin yoğun "devrimci eylemleri"ni genel hatlarıyla da olsa anımsayalım. Bu tür eylemlere destek sözü veriyor muyuz, vermiyor muyuz? Eğer vermiyorsak, programımız yalan söylüyor demektir. Eğer veriyorsak, programımızın bu eylemlerin örgütlenmesi için talimatlar içermediği açıktır. Bu tür eylemlerin örgütlenmesi doğrudan savaş alanında mümkündür, örgüt ancak bizzat mücadele eden kitleler tarafından yaratılabilir, yani o mutlaka Köylü Komiteleri biçiminde inşa edilmelidir. Bu tür eylemlerde büyük bölgelerin özyönetim organlarını beklemek düpedüz gülünç olur. Muzaffer yerel komitelerin, bunların iktidarlarının ve nüfuzlarının komşu köylere, kazalara, eyaletlere, kentlere ve bütün devlete genişletilmesi elbette arzu edilir ve zorunlu bir şeydir. Programda böyle bir genişletme zorunluluğundan söz edilmesine kimsenin bir diyeceği olamaz, fakat o zaman kesinlikle bölgelerle yetinmeyip, merkezi iktidara kadar gidilmelidir. Bu birincisi. İkincisi ise, burada özyönetimlerden sözedilmemesi gerekir, çünkü böyle bir tanım, yönetim örgütlerinin devlet sisteminin örgütlenmesine bağımlılığına işaret eder. "Özyönetim" merkezi iktidar tarafından konulan kurallara göre ve merkezi iktidarın çizdiği çerçeve içerisinde işler. Fakat bizim sözünü ettiğimiz savaşan halkın örgütleri, eski iktidarın bütün kuruluşlarından tamamen bağımsız olmalıdır, bu örgütler yeni bir devlet düzeni için mücadele yürütmeli ve halkın tam egemenliğinin ve bu egemenliğin güvence altına alınmasının aracı olmalıdırlar.

Kısaca, "bizzat devrim süreci" bakış açısından Menşevik program her yönden gayri-tatminkârdır; bu program geçici iktidar vs. sorunlarında Menşevik düşüncelerin karışıklığını yansıtmaktadır.

7— Toprağın Belediyeleştirilmesi ve Belediye Sosyalizmi

Bu iki kavramın birlikte anılması, Stockholm'de tarım programını kabul ettiren bizzat Menşeviklerden çıkmıştır. Önde gelen iki Menşeviğin adını vermek yeterlidir: Kostrov ve Larin.

> "Bazı yoldaşlar —dedi Kostrov Stockholm'de—, sanki belediye mülkiyetini ilk kez duymuş gibi davranıyorlar. Bu yoldaşlara, Batı Avrupa'da kentsel ve kırsal özyönetimlerin mülkiyetlerinin genişlemesinden ibaret olan ve yoldaşlarımızın da benimsediği tüm bir eğilimin (! tam da öyle!), İngiltere'de 'belediye sosyalizmi'nin[76] var olduğunu anımsatmak istiyorum. Birçok belediyenin gayrimenkulleri var ve bu durum bizim programımızla çelişmiyor. Şimdi belediyelerimiz için parasız(!!) gayrimenkul servet edinme(!) olanağımız var ve bu olanaktan yararlanmalıyız. Elbette el konulmuş toprağı belediyeleştirmek zorunludur." (s. 88)

"Parasız servet elde etme olanağı" naif bakış açısı, burada mükemmel biçimde ifade edilmiştir. Ne var ki konuşmacı, örnek gösterdiği bu belediye sosyalizmi "eğilimi"nin tam da özel bir eğilim olarak ve özellikle de —örnek olarak ileri sürdüğü— İngiltere'de neden son derece oportünist bir eğilim olduğu üzerine hiç düşünmemiştir. Engels, Sorge'ye mektuplarında İngiliz Fabianlarının bu aşırı aydın oportünizmlerini karakterize ederken, "belediyeleştirme" çabalarının küçük-burjuva anlamını neden vurguluyordu?

Larin ise Menşevik programın yorumunda Kostrov'la ağız birliği içerisinde şöyle diyor:

> "Belki halkın yerel özyönetimleri, bazı bölgelerde bu büyük işletmeleri, örneğin bugün belediyelerin tramvayları ya da mezbahaları idaresinde tutması gibi, kendi idaresine alabilecektir, ve o zaman onların bütün(!!) safi hasılatı tüm(!) halkın hizmetinde olacaktır"*

— yerel burjuvazinin hizmetinde olmayacak yani, öyle mi Bay Larin?

Batı Avrupa belediye sosyalizminin küçük-burjuva kahramanlarının küçük-burjuva hayalleri gün ışığına çıkmaya başlıyor artık. Burjuvazinin egemenliği unutuluyor, sadece yüksek oranda proleter nüfusun bu-

* *"Köylü Sorunu ve Sosyal-Demokrasi"*, s. 66.

lunduğu kentlerde, belediye idarelerinden emekçiler için üç-beş kuruş koparılabildiği olgusu da unutuluyor. Fakat bu tali bir yan. Toprağın belediyeleştirilmesine dair "belediye sosyalisti" düşüncenin esas hatası şudur.

Batıdaki burjuva aydınları, İngiliz Fabianlarına benzer biçimde, belediye sosyalizmini tam da, sosyal barış, sınıflararası uzlaşma düşü kurdukları ve kamuoyunun dikkatini iktisat ve tüm devlet düzeninin temel sorunlarından, yerel özyönetimlerin küçük sorunlarına çekmeye çalıştıkları için, özel bir "eğilim" derekesine yükseltmişlerdir. Birinci tür sorunlar alanında sınıf çelişkileri en keskin durumdadır, tam da bu alan, daha önce de söylendiği gibi, burjuvazinin sınıf olarak egemenliğinin temellerine dokunmaktadır. O nedenle, tam da bu alanda sosyalizmin kısmen gerçekleştirilmesi küçük-burjuva ütopyasının özellikle hiç şansı yoktur. Dikkatler yerel nitelikli küçük sorunlara — burjuvazinin sınıf olarak egemenliği sorununa değil, bu egemenliğin *temel araçları sorunu*na değil, bilakis burjuvazinin "halkın gereksinimleri için" ayrılmasına izin verdiği üç-beş zavallı kırıntının harcanması sorununa çekilir. Burjuvazinin kendisinin sağlık hizmetleri için (Engels, "Konut Sorunu"nda, kentlerde salgın hastalıkların gelişmesinin burjuvaziyi korkuttuğuna dikkat çekmektedir), eğitim için (burjuvazinin tekniğin yüksek seviyesine ayak uydurabilecek eğitilmiş işçilere ihtiyacı vardır!) vs. ayırdığı (toplam artı-değer kütlesiyle ve burjuvazinin devlet giderlerinin toplam tutarıyla karşılaştırıldığında) son derece düşük olan bu miktarların harcanması sorunu öne çıkarıldığında, böylesine küçük sorunlar alanında "sosyal barış", "sınıf mücadelesinin zararları" vs. üzerine güzel laflar etmek mümkün olur. Bizzat burjuvazinin "halkın gereksinimleri" için, sağlık hizmetleri için, eğitim için vs. para harcadığı bir yerde sınıf mücadelesinden nasıl söz edilebilir? Eğer yerel özyönetimler sayesinde "ortak mülkiyeti" birazcık ve yavaş yavaş genişletmek ve üretimi —değerli Larin yoldaşın öylesine işine gelir biçimde işaret ettiği tramvayları, mezbahaları— "toplumsallaştırmak" olanaklıysa, sosyal devrime ne gerek var?

Bu "eğilim"in küçük-burjuva oportünizmi, "belediye sosyalizmi"nin (gerçekte İngiliz sosyal-demokratlarının Fabianlara karşı haklı biçimde

açıkladıkları gibi, belediye kapitalizminin) dar sınırlarının unutulmasında yatmaktadır. Burjuvazinin, sınıf olarak egemenliğini sürdürdükçe, egemenliğinin gerçek temellerine sadece "beledi" açıdan da olsa dokundurtmayacağı ve burjuvazi eğer "belediye sosyalizmi"ne izin veriyorsa, ona göz yumuyorsa, bunu tam da, o bu temellere dokunmadığı, zenginliğinin ciddi kaynaklarına saldırmadığı ve burjuvazinin kendi isteğiyle "halk"a bıraktığı sınırlı yerel harcamalarla yetindiği için yaptığı unutuluyor. Batıdaki "belediye sosyalizmi"nin en yüzeysel bilgisi bile, sosyalist belde meclislerinin, alışılmış olanın, yani küçük, en küçük olanla yetinen, işçilere önemli kolaylıklar getirmeyen idareimaslahatın biraz dışına çıkma yönündeki her türlü girişimlerinin, sermayeye birazcık saldıran her girişimin, daima, burjuva devletin merkezi iktidarının mutlaka kesin bir vetosunu beraberinde getirdiğini bilmek için yeterlidir.

İşte Batı Avrupalı Fabianların, Possibilistlerin ve Bernsteincıların tam da bu temel hatası, bu küçük-burjuva oportünizmi, belediyeleştirmecilerimiz tarafından devralınmıştır.

"Belediye sosyalizmi", yerel özyönetim sorunlarında sosyalizmdir. Yerel çıkarlar sınırını aşan, devletin idari işlevlerinin sınırının ötesine geçen herşey, yani egemen sınıfların en önemli gelir kaynaklarını, egemenliğini güvence altına almanın temel araçlarını ilgilendiren, devlet idaresine değil, devlet düzenine dokunan herşey, "belediye sosyalizmi"nin çerçevesi dışındadır. Fakat çokbilmişlerimiz, tüm halkın davası olan, egemen sınıfların temel çıkarlarına en doğrudan biçimde dokunan toprak sorununun yakıcılığına, bu sorunu "yerel idari sorunlar" kategorisine sokarak yan çiziyorlar. Batıda tramvaylar ve mezbahalar belediyeleştiriliyor — niye biz de tüm toprakların yarısını belediyeleştirmeyelim? diye düşünüyor Rus aydını; bu, hem bir restorasyon durumunda, hem de merkezi iktidarda tam bir demokrasinin olmaması durumunda iyidir!

Yakıcı sorunlarda sınıf mücadelesinin, bu sorunların küçük, sadece yerel özyönetimleri ilgilendiren sorunlar kategorisi içine sokulması yoluyla yumuşatılmasına dayanan burjuva devriminde tarım sosyalizmi ve en küçük-burjuvaca bir küçük-burjuva sosyalizmi böylece oluşmuş oluyor. Fakat gerçekte en iyi toprakların yarısının işletilmesi ne yerel ne de

idari bir sorun olabilir. Bu devlet çapında genel öneme sahip bir sorundur, sadece toprak beyi devletinin değil, aynı zamanda burjuva devletinin de yapısal bir sorunudur. Ve halkı, tarımda "belediye sosyalizmi"nin gelişmesinin sosyalist devrimden önce mümkün olduğu düşüncesiyle tavlamak, en kötü türden demagoji yapmak demektir. Marksizm, ulusallaştırmayı burjuva devrimi programına almayı mümkün kılıyor, çünkü mutlak rant kapitalizmin gelişmesini engellemektedir, toprak ve arazi üzerinde özel mülkiyet onun için bir engeldir. Burjuva devriminin programına büyük çiftliklerin belediyeleştirilmesini alabilmek için ise, Marksizmi Fabiancı bir aydın oportünizmine dönüştürerek tepetaklak etmek gerekir.

Tam da bu noktada, burjuva devriminde küçük-burjuva ve proleter yöntemler arasındaki fark açıkça ortaya çıkmaktadır. Küçük-burjuvazi, en radikal olanı da dahil, —bunlar arasında bizim Sosyal-Devrimciler Partisi de— *burjuva devriminden sonra sınıf mücadelesi değil yatışma* ve genel refah bekliyor. O nedenle kendine peşinen "sıcak bir yuva" hazırlıyor, burjuva devrimine küçük-burjuva reform planları taşıyor, türlü çeşitli "norm"lardan, toprak mülkiyetinin "düzenlenmesi"nden, emek prensibinin ve küçük emek iktisadının sağlamlaştırılmasından vs. söz ediyor. Küçük-burjuva yöntem mümkün olduğunca büyük bir sosyal barış ilişkilerinin yaratılması yöntemidir. Proleter yöntem ise sadece, yolun bütün ortaçağ kalıntılarından temizlenmesi, sınıf mücadelesi için açılması yöntemidir. O nedenle proleter, çeşitli toprak mülkiyeti "normları" üzerine tartışmayı küçük mülk sahiplerine bırakır: proleterleri sadece toprak beyi latifundiyalarının yok edilmesi, tarımda sınıf mücadelesinin önündeki son engel olarak toprak ve arazi üzerinde özel mülkiyetin yokedilmesi ilgilendirir. Bizi burjuva devriminde küçük-burjuva reformculuğu değil, yatışan küçük mülk sahiplerinin gelecekteki "yuva"sı değil, burjuva toplumu zemininde her türlü küçük-burjuva yatıştırma politikasına karşı proleter mücadelenin koşulları ilgilendiriyor.

Fakat belediyeleştirme sayesinde tam da bu anti-proleter ruh, burjuva tarım programına taşınmaktadır, çünkü belediyeleştirme, —Menşeviklerin kökten yanlış anlayışının tersine— sınıf mücadelesini genişletip şiddetlendirmez, bilakis tam tersine köreltir. O bunu merkezi iktidarda

tam demokrasi olmadan yerel demokrasiye izin vererek de yapmaktadır. O bunu "belediye sosyalizmi" düşüncesiyle de yapmaktadır, çünkü bu burjuva toplumunda ancak sınıf mücadelesinin büyük yolu dışında, sadece, burjuvazinin kendisinin sınıf olarak egemenliğini koruma olanağını kaybetmeksizin alttan alabileceği, uzlaşabileceği küçük, yerel, önemsiz sorunlarda mümkündür.

İşçi sınıfı burjuva topluma, toprağın burjuva ulusallaştırılması da dahil burjuva devriminin en saf, en tutarlı, en kararlı programını vermek zorundadır. Proletarya, burjuva devriminde küçük-burjuva reformculuğunu elinin tersiyle reddedip ona sırt çevirir: Bizi kendi köşesinde küçük-burjuva mutluluğu için özgürlük değil, mücadele için özgürlük ilgilendiriyor.

İşçi Partisi içindeki aydınların oportünizmi elbette başka bir çizgi izliyor. Burjuva devriminin geniş devrimci bir programını sunmak yerine, dikkatleri bir küçük-burjuva ütopyasına çekiyor: merkezi devlet iktidarında demokrasi yokken, yerel demokrasinin savunulması, büyük "karışıklıklar"ın dışındaki bir küçük reformculuk için sakin bir belediye iktisadı köşesini garantilemek, had safhadaki toprak çatışmasının sertliğine, anti-Semitik reçeteye göre, yani tüm halkı ve tüm devleti ilgilendiren büyük bir sorunu, küçük yerel sorunlar kategorisine sokarak yan çizmek.

8— Belediyeleştirmenin Neden Olduğu Kafa Karışıklığına Birkaç Örnek

"Belediyeleştirme" programının sosyal-demokratların kafasında nasıl bir belirsizlik yarattığını, propagandist ve ajitatörleri ne büyük bir çaresizliğe mahkûm ettiğini aşağıdaki olaylar kanıtlamaktadır.

Hiç kuşkusuz J. Larin, en önde gelen ve yazında en çok tanınan Menşeviklerden biridir. Tutanaklardan görüldüğü gibi, Larin Stockholm'de programın kabul ettirilmesinde yoğun bir faaliyet göstermiştir. "Novi Mir"in broşür dizisine alınan "Köylü Sorunu ve Sosyal-Demokrasi" adlı broşürü, Menşevik programın neredeyse resmi bir yorumudur. Peki, bu yorumcu ne yazmaktadır? Broşürünün son sayfaları toprak ilişkilerinin dönüştürülmesi sorununun özetlenmesine ayrılmıştır. Broşürün yazarı

bu dönüştürme için üç türlü sonuç öngörüyor: 1) Tazminat karşılığında toprağın mülkiyet olarak köylülere geçeceği ek toprak tahsisi — "işçi sınıfı, köylülüğün alt katmanları ve ulusal ekonominin tüm gelişimi için en yararsız sonuç" (s. 103). İkinci sonuç en iyisidir ve ihtimal dışı da olsa üçüncü sonuç: "kağıt üzerinde zorunlu dengeleyici toprak kullanımının ilan edilmesi". Belediyeleştirme programından yana birinin düşüncesine göre, ikinci sonucun belediyeleştirmenin ta kendisinden ibaret olduğuna inanası geliyor insanın. Fakat hayır. Dinleyin:

> "Belki de tüm el konulan toprak ya da genelde tüm toprak devletin ortak mülkiyeti ilan edilir ve elbette tüm Rusya için bağlayıcı olacak bir dengeleyici toprak kullanımı getirilmeden ve ücretli emek yasaklanmadan, onu gerçekten işleyenler yararlansın diye onlar arasında parasız(?) dağıtılması için yerel özyönetimlere devredilir. Sorunun bu biçimde çözümü, gördüğümüz gibi, hem proletaryanın en yakın çıkarlarını, hem de sosyalist hareketin genel çıkarlarını ve Rusya için yaşamsal bir sorun olan emek üretkenliğinin yükseltilmesini güvence altına alır. O nedenle sosyal-demokratlar bu tür bir tarım reformunu savunmalı ve uygulamalıdır. Bu, doruğuna ulaşan devrim sırasında toplumsal gelişmenin bilinçli unsurları güçlü olduğunda gerçekleşecektir" (s. 103).

Eğer J. Larin ve diğer Menşevikler burada belediyeleştirme programının anlatıldığını düşünüyorlarsa, bu trajikomik bir yanılgıdır. Tüm toprağın mülkiyet olarak devlete verilmesi, toprağın ulusallaştırılmasıdır, ve onun üzerinde doğrudan tasarruf da, genel devlet yasaları çerçevesinde faaliyet gösteren özyönetim organlarında olmaktan başka şekilde düşünülemez. Böyle bir programa —elbette "reformlar" programına değil, devrim programına— hemen imzamı atarım, ücretli işçi çalıştırsa da toprağı işleyenlere toprağın "parasız" dağıtımı hakkındaki madde hariç. Buna benzer şeyleri burjuva toplumu için vaat etmek, bir sosyal-demokrattan çok bir anti-Semite yakışır. Kapitalist gelişme çerçevesinde böyle bir sonucu bir Marksist mümkün göremez — ayrıca rantın toprağı işveren olarak işleyen çiftçiye devredilmesini arzu edilir görmek için de hiçbir neden yoktur. Fakat büyük ihtimalle yazarın gözünden kaçmış olan bu madde dışında, popüler bir Menşevik broşürde, devrimin en yüksek gelişmesiyle bağıntı içinde toprağın ulusallaştırılmasının en iyi sonuç olarak propaganda edildiği kesindir.

Aynı Larin özel mülkiyet altında bulunan arazilerin ne olacağı sorununa ilişkin şunları yazıyor:

> "Kapitalist büyük iktisatlara ait olan özel mülkiyet altında bulunan arazilere gelince, sosyal-demokratlar kesinlikle küçük çiftçiler arasında dağıtmak amacıyla bunlara el koymayı düşünmüyorlar. Kendi toprağı ya da kiralanmış toprak üzerinde küçük köylü iktisadının ortalama üretkenliği, desiyatin başına 30 pudu aşmazken, Rusya'da kapitalist tarımın ortalama üretkenliği 50 pudun üzerindedir" (s. 64).

Larin böyle konuşurken, aslında köylü tarım devrimi düşüncesini bir kenara atıyor, çünkü verdiği ortalama ürün miktarları, çiftlik sahiplerinin tüm topraklarını kapsamaktadır. Angarya iktisadından kurtulmuş küçük tarımda emek üretkenliğinin daha hızlı ve yaygın yükselmesi imkânsız sayılıyorsa, "toprak beyi topraklarının zoralımına kadar köylülüğün tüm devrimci eylemlerinin desteklenmesi"nin hiçbir anlamı yoktur. Bunun da ötesinde Larin, "sosyal-demokratların kapitalist işletmelerin zoralımını hangi amaçlarla düşündükleri" sorununda Stockholm Parti Kongresi'nin bir kararının mevcut olduğunu unutuyor.

Stockholm Parti Kongresi'nde (karara) "ekonomik gelişme" sözcüklerinin ardından şunların eklenmesi önerisini tam da Strumilin yoldaş getirmişti:

> "O nedenle biz, el konulan büyük kapitalist iktisatların, tüm halkın yararına ve kır proletaryasının yaşam gereksinimlerini en iyi şekilde güvence altına alan koşullar altında kapitalist tarzda işletilmesine devam edilmesinde ısrarlıyız" (s. 157).

Bu önerge bir oya karşı oybirliğiyle reddedilmiştir (aynı yerde).

Buna rağmen, Kongre kararı dikkate alınmaksızın kitleler arasında propagandaya devam ediliyor! Belediyeleştirme, pay toprağı üzerinde özel mülkiyetin korunmasından dolayı öylesine karışık bir meseledir ki, programın yorumları Kongre'nin kararından gayriihtiyari sapmaktadır.

Öylesine sık ve öylesine haksız bir biçimde (haksız biçimde, çünkü Kautsky, bu sorunda kesin bir tavır takınma önerilerini daima kesinlikle reddetmiş ve bazı genel doğruların açıklanmasıyla yetinmiştir) şu ya da bu program lehine alıntılanan ve hatta adeta bir tuhaflık örneği olarak belediyeleştirmenin savunulmasında dahi atıfta bulunulan Kautsky, ortaya çıktığı üzere, Nisan 1906'da Şanin'e şunları yazmıştır:

"Belli ki ben, belediyeleştirmeden sizin ve belki de Maslov'un anladığından bambaşka bir şey anlıyordum. Benim anladığım şuydu: Büyük toprak mülkiyetine el konulacak ve bu topraklar üzerinde belediyeler (!) ya da daha büyük örgütler tarafından büyük işletme halinde iktisat yürütmeye devam edilecek ya da toprak üretim kooperatiflerine kiralanacak. Böyle bir şeyin Rusya'da mümkün olup olmadığını bilmiyorum; köylülerin buna yanaşıp yanaşmayacağını da bilmiyorum. Bunu talep etmemiz gerektiğini de söylemiyorum, ben sadece, başkaları bunu talep ederse, bunu kabul edebileceğinizi sanıyorum. Bu ilginç bir deney olurdu."*

Bu alıntılar, Stockholm programına tam bir sempati duyan ya da duymuş olanların, kendi yorumlarıyla bu programı nasıl iptal ettiklerini göstermeye yeter sanırım. Bu durumun sorumlusu, programdaki iflah olmaz karışıklıktır; bu program, teorik olarak, Marksist rant teorisinin reddedilmesiyle bağlıdır, pratik olarak, imkânsız olan, "orta" sonuç olarak gösterilen, demokratik olmayan bir merkezi iktidar bünyesinde yerel demokrasi örneğine uydurulmuştur ve iktisadi olarak burjuva devriminin programına küçük-burjuva sözde sosyalist reformculuğu taşımaktır.**

---

* *M. Şanin: "Belediyeleştirme mi, Yoksa Paylaştırma ve Mülkiyet Olarak Verme mi", Vilna 1907, s. 4. — M. Şanin, Kautsky'nin belediyeleştirme tarafları olarak görülüp görülemeyeceği konusunda haklı kuşkular ifade ediyor ve Menşevik propagandanın Kautsky'yi kullanmasına ("Pravda" 1905) karşı çıkıyor. Kautsky, Maslov tarafından yayınlanan mektubunda[77] açıkça şunu söylüyor: "Büyük toprak sahiplerinin elinden alınan mülkiyetin hangi biçimler alacağı sorununda kararı köylülere bırakabiliriz. Bu bağlamda onlara bir şeyler dayatmak istemeyi yanlış buluyorum." (Maslov ve Kautsky, "Tarım Programı Sorunu Üzerine", s. 16; "Novi Mir" Yayınevi tarafından yayınlanmıştır, Moskova 1906). Kautsky'nin bu gayet kesin açıklaması, Menşeviklerin köylülere dayatmak istedikleri tam da belediyeleştirmeyi dışlamaktadır. (Kautsky'nin mektubundan pasajlar burada Rusçadan Almancaya geri çevrilmiştir. —Alm. Red.)*

** *Bu broşürün V. Bölümü: "İkinci Duma'daki Tarım Tartışmalarında Sınıflar ve Partiler" buraya alınmamıştır. Buna ilişkin bkz. Not 50. Bölümün kendisi için bkz. Bütün Eserler, cilt XI. —Alm. Red.*

SONSÖZ

Tarım sorunu Rusya'da burjuva devriminin temelini oluşturur ve ulusal özelliğini koşullandırır.

Bu sorunun özünü, köylülüğün, çiftlik beyi toprak mülkiyetini ve Rusya'nın tarım ilişkilerinde ve dolayısıyla ülkenin tüm sosyal ve politik kurumlarında angarya iktisadının kalıntılarını yok etme mücadelesi oluşturur.

Avrupa Rusyası'nda 10,5 milyon köylü hanesinin 75 milyon desiyatin toprağı vardır. Esas itibariyle "soylu" ama kısmen de "adi" 30.000 landlordun her birinin 500 desiyatinden fazla ve toplam 70 milyon desiyatin toprağı vardır. Tablonun genel hatları budur. Rusya'nın tarım sisteminde ve böylelikle de genelde Rus devletinde ve tüm Rus yaşamında feodal toprak sahiplerinin ağırlığının temel koşulları bunlardır. Derebeyleri, sözcüğün ekonomik anlamında latifundiya sahipleridir: onların toprak mülkiyetinin temeli, serfliğin tarihi tarafından, "asil" soyluların yüzyıllar süren toprak yağmalarının tarihi tarafından atılmıştır. Onların iktisat tarzının temeli, çalışarak ödeme sistemidir; yani angaryanın doğrudan bir kalıntısıdır, köylünün demirbaşlarının yardımıyla yürütülen, küçük çiftçilerin ekonomik köleleştirilmesinin sayısız biçimi vasıtasıyla yapılan bir iktisat — işgücünün kıştan kiralanması, yıllık kiralama, yarıcılık, çalışarak ödeme karşılığı kiralama, borç köleliği, köylülerin elinden alınmış toprak parçaları, ormanlar, otlaklar, sular vs. vasıtasıyla sayısız köleleştirme biçimleri. Son yarım yüzyılda Rusya'nın kapitalist gelişmesi öyle ilerlemeler kaydetmiştir ki, tarımda angarya iktisadının korunması mutlak olanaksız hale gelmiş, onun ortadan kaldırılması şiddetli bir kriz biçimini, genel bir halk devrimi biçimini almıştır. Fakat burjuva bir ülkede angarya iktisadının ortadan kaldırılması iki şekilde mümkündür.

Angarya iktisadının ortadan kaldırılması, feodal çiftlik sahibi iktisatlarının tedricen burjuva-junker iktisatlara dönüşmesi, köylü kitlelerinin uşak ve yanaşmalara dönüşmesi, kitlelerin sefil yaşam seviyesinin zorla muhafaza edilmesi, kapitalizm tarafından köylülüğün safları arasından

kaçınılmaz biçimde yaratılan az sayıda büyük köylünün, burjuva büyük köylünün oluşması yoluyla mümkündür. Gerici çiftlik sahipleri ve onların bakanı Stolipin tam da bu yolu tutmuştur. Onlar, paslanmış ortaçağ toprak mülkiyeti biçimleri şiddetle parçalanmadan Rusya'nın gelişmesi için yolun açılamayacağını kavramışlardır. Ve çiftlik sahiplerinin çıkarları doğrultusunda bu parçalamayı yapmak için cesaretle karar almışlardır. Bürokraside ve çiftlik sahipleri arasında daha kısa süre önceye kadar yaygın olan *yarı-feodal* Köy Birliği'ne duyulan sempatiyi bir kenara atmışlardır. Onu şiddetle yıkmak için bütün "anayasal" yasaları gözardı etmişlerdir. Köylü kitlelerini yağmalamak, eski toprak mülkiyetini paramparça etmek, binlerce iktisadı felâkete sürüklemek için Kulaklara hareket serbestisi vermişler; ortaçağ köyünü rublesi olanın yağma ve talanına terketmişlerdir. Sınıf olarak egemenliklerini korumak için başka türlü davranamazlar, çünkü kapitalist gelişmeyle mücadele etmenin değil, ona ayak uydurmanın zorunluluğunu anladılar. Fakat egemenliklerini korumak için köylü kitlelere karşı birleşebilecekleri "aşağılık" bir adamdan, köy tefecisinden başka kimse yok. Bu tefecilere şöyle seslenmekten başka çıkar yolları yok: Enrichissezvous! Zenginleşin! Size bir rubleyle yüz ruble kazanma imkânı vereceğiz, siz de buna karşılık yeni koşullar altında iktidarımızın temellerini korumakta bize yardım edin! Bu gelişme yolunun izlenmesi, köylü kitlelerine ve proletaryaya karşı sistemli, planlı, azgın bir zor ve şiddet uygulanmasını gerektirir. Ve feodal karşı-devrim tüm hat boyunca bu zor ve şiddet uygulamasını örgütlemek için acele ediyor.

Gelişmenin öteki yolunu, birinci yoldan, Prusya yolundan farklı olarak, kapitalizmin gelişmesinin Amerikan yolu olarak adlandırmıştık. Bu yol da eski toprak mülkiyetinin şiddetle parçalanmasını gerektirir — Rusya'da inanılmaz derecede keskinleşmiş olan krizin acısız, barışçıl bir sonuca ulaşabileceği düşünü ancak Rus liberalizminin darkafalı küçük-burjuvaları görebilir.

Fakat bu zorunlu ve kaçınılmaz parçalanma, toprak beyleri kliğinin değil, köylü kitlelerin çıkarı doğrultusunda da mümkündür. Hiçbir çiftlik beyi iktisadının bulunmadığı bir özgür çiftçi kitlesi, kapitalizmin gelişmesinin temeli haline gelebilir, çünkü çiftlikbeyi iktisadı bir bütün olarak

iktisaden gericidir, oysa çiftçi unsurlar köylülük içinde ülkenin daha önceki iktisadi tarihi tarafından yaratılmıştır. İç pazarın muazzam büyümesi, halkın yaşam seviyesinin, enerjisinin, inisiyatifinin ve kültürünün yükselmesi sonucunda, bu yoldan kapitalizmin gelişmesi kıyas kabul etmez genişlikte, serbestlikte ve hızda gelişecektir. Asıl Rusya'da köylülüğün feodal baskı altında olması ve feodal-bürokratik toprak politikası sonucunda değerlendirilmesi olağanüstü zorlaştırılan Rusya'nın muazzam kolonizasyon fonu ise, tarımın muazzam ölçüde genişletilmesi ve üretimin sadece derinlemesine değil, aynı zamanda genişlemesine de geliştirilmesinin ekonomik *temelini* güvence altına alır.

Böyle bir gelişme yolu ise sadece toprak beyi mülkiyetinin yok edilmesini talep etmekle kalmaz. Çünkü feodal toprak sahiplerinin egemenliği, yüzyıllar süresince ülkenin tüm toprak mülkiyetine —gerek köylü pay toprağı mülkiyetine, gerekse de daha serbest kenar bölgelere yeni yerleşenlerin toprak mülkiyetine— damgasını vurmuştur: otokrasinin tüm kolonizasyon politikası, baştan sona, göçmenlerin serbestçe yerleşmesini engelleyen, yeni toprak ilişkilerine iflah olmaz bir karışıklık taşıyan ve Rusya'nın kenar bölgelerine merkezi Rusya'nın feodal bürokratizm zehirini bulaştıran örümcek kafalı memurların Asyaî müdahalesiyle doludur.* Rusya'da sadece toprak beyi mülkiyeti değil, köylü pay mülkiyeti de ortaçağdan kalmıştır. Korkunç karmaşıktır. Köylülüğü binlerce küçük parçaya, ortaçağ kategorilerine, zümresel gruplara böler. Hem merkezi devlet iktidarının, hem de yerel makamların köylülüğün toprak ilişkilerine en utanmazca müdahalesinin yüz yıllık tarihini yansıtır. Sanki bir gettodaymış gibi, köylüleri, beylik karakterli, angarya karakterli küçük ortaçağ birliklerine, toprak mülkiyeti birliklerine, yani Köy Birlikleri'ne zorlar. Ve Rusya'nın ekonomik gelişmesi, bir yandan payların kiraya verilmesine ve ihmal edilmesine yol açmak suretiyle, öte yandan çok çeşitli toprak parçalarından —kendisinin ya da kiraladığı pay toprağından, parayla satın alınmış, kiralanmış çiftlik beyi toprağından, kiralanmış devlet toprağından vs.— geleceğin özgür çiftçilerinin (ya da junker

* *"Göç ve Kolonizasyon" (Petersburg 1905) kitabında Kaufmann, göç politikasının tarihine ilişkin bir özet veriyor. Gerçek bir "liberal" olarak Kaufmann, derebeyleri bürokrasisine karşı olağanüstü bir saygıyla hareket ediyor.*

Rusyası'nın büyük köylülerinin) iktisatlarını yaratmak suretiyle, köylülüğü fiili olarak bu ortaçağ ilişkilerinden koparmaktadır.

Rusya'da gerçekten özgür bir çiftçi iktisadı kurmak için, hem toprak beyi toprakları hem de pay toprağı üzerindeki "bütün çitler yıkılmalı"dır. Tüm ortaçağ toprak mülkiyeti parçalanmalı, özgür topraklar üzerindeki özgür çiftçiler önünde tüm toprak mülkiyeti eşit kılınmalıdır. Toprak mübadelesi, yeni yerleşimler, dağınık tarlaların birleştirilmesi, eski, küf tutmuş angarya birliklerinin yerine yeni, özgür kooperatiflerin kurulması mümkün olduğunca geniş ölçüde kolaylaştırılmalıdır.

Bu iktisadi zorunluluğun ifadesi, toprağın ulusallaştırılmasıdır, toprak ve arazi üzerinde özel mülkiyetin kaldırılması, kırda angarya ilişkilerinden tam bir kopuş sağlamak için tüm toprak ve arazinin devlet mülkiyetine geçirilmesidir. İşte bu iktisadi zorunluluk, Rus köylü kitlelerini ulusallaştırma yandaşı yapmıştır. Gerek "Köylü Birliği"nin 1905 yılındaki toplantılarında, gerekse de 1906 yılındaki Birinci Duma'da ve 1907 yılındaki İkinci Duma'da, yani devrimin bütün ilk dönemi boyunca, kitle olarak küçük toprak sahipleri, toprağın ulusallaştırılmasından yana tavır almışlardır. Bunu Köy Birliği onlarda özel "yaklaşımlar", burjuva olmayan "emek prensipleri" yarattığı için yapmamışlardır. Tam tersine, yaşam onlardan ortaçağ Köy Birliği'nden, ortaçağdan kalma pay toprağı mülkiyetinden kurtulmayı talep ettiği için yapmışlardır. Sosyalist bir tarım kurmak istedikleri ya da kurabilecekleri için değil, bilakis gerçekten burjuva, yani eski angarya iktisadı geleneklerinden tamamen özgür bir küçük tarım kurmayı geçmişte ve şimdi istedikleri için, geçmişte ve şimdi kurabilecekleri için yapmışlardır.

Böylece, Rus devriminde mücadele eden sınıfların toprak ve arazi üzerinde özel mülkiyet sorunlarındaki özgün tavrını yaratan şey ne bir tesadüf, ne de (darkafalı bazılarının zannettiği gibi) şu ya da bu doktrinin etkisidir. Bu özgünlük tamamen, Rusya'da kapitalizmin gelişme koşullarıyla ve bu gelişmenin bugün geldiği noktada, kapitalizmin icaplarıyla açıklanır. Bütün gerici toprak sahipleri, tüm karşı-devrimci burjuvazi (Kadetler ve Oktobristler de dahil), toprak ve arazi üzerinde özel mülkiyetten yana saf tutmuşlardır. Tüm köylülük ve tüm proletarya ise buna karşıdır. Bir junker-burjuva Rusya yaratmanın reformist yolu, zorunlu

olarak, eski toprak mülkiyetinin temellerinin korunması ve yavaş yavaş, halk kitleleri için acı dolu bir biçimde kapitalizme uydurulmasını gerektirir. Eski düzeni gerçekten yıkma şeklindeki devrimci yol ise, kaçınılmaz biçimde, iktisadi temel olarak, bütün eski toprak mülkiyeti biçimlerinin, Rusya'nın bütün eski politik kurumlarıyla birlikte yokedilmesini talep eder. Rus devriminin ilk döneminin deneyimleri, onun ancak bir köylü tarım devrimi olarak zafere ulaşabileceğini ve toprağı ulusallaştırmadan tarihsel misyonunu tam kapsamıyla yerine getiremeyeceğini kesin olarak göstermiştir.

Önüne tüm dünyayı kapsayan hedefler koyan uluslararası proletaryanın partisi olarak sosyal-demokrasi, herhangi bir burjuva devriminin herhangi bir dönemiyle kaynaşamaz, kaderini şu ya da bu burjuva devriminin şu ya da bu sonucuna bağlayamaz. Sonuç ne olursa olsun, emekçi kitleleri tutarlı biçimde büyük sosyalist hedefine doğru götüren katıksız bir proleter partisi olarak kalmak zorundayız. O nedenle burjuva devriminin herhangi bir kazanımının istikrarı için güvenceler üstlenemeyiz, çünkü burjuva devriminin **bütün** kazanımlarının istikrarsızlığı, içsel çelişkili karakteri, burjuva devriminin bizzat içinde bulunan bir özelliktir. "Bir restorasyona karşı güvenceler" "keşfetmek" sadece kavrayışsızlığın kanıtıdır. Bizim görevimiz sadece şu olabilir: Proletaryanın sosyalist devrim için birleşmesi, eski düzene karşı her türlü mücadelenin mümkün olduğunca kararlı biçimde desteklenmesi, gelişmekte olan burjuva toplumunda proletarya için mümkün olan en iyi koşullar uğruna mücadele. Buradan zorunlu olarak Rus burjuva devriminde sosyal-demokrat programımızın, **ancak** toprağın ulusallaştırılması olabileceği sonucu çıkar. Programımızın her **bölümü** gibi onu da politik dönüşümlerin belirli biçimleri ve belirli bir aşamasıyla ilişkilendirmek zorundayız, çünkü politik devrimle tarım devriminin kapsamı türdeş olmak zorundadır. Programımızın herhangi bir bölümü gibi bu bölümünü de küçük-burjuva hayallerden, "norm"lara dair aydın ve memur gevezeliğinden, Köy Birliği'nin pekiştirilmesi ya da dengeleyici toprak kullanımına dair gerici laklaktan katı çizgilerle ayırmak zorundayız. Proletaryanın çıkarları şu ya da bu burjuva devrimi için özel bir şiar, özel bir "plan" ya da "sistem"in keşfedilmesini değil, bilakis bu devrimin nesnel koşullarının

t u t a r l ı biçimde ifade edilmesini ve bu nesnel, iktisaden kaçınılmaz koşulların hayaller ve ütopyalardan arındırılmasını gerektiriyor. Toprağın ulusallaştırılması, tarımda ortaçağ kalıntılarının tamamen ortadan kaldırılmasının biricik yolu değil, aynı zamanda kapitalizm altında tarım ilişkilerini düzenlemenin de düşünülebilecek en iyi biçimdir.

Üç türden husus, Rus sosyal-demokratlarını geçici olarak bu doğru tarım programından saptırmıştır. Birincisi, Rusya'da "belediyeleştirme"nin inisiyatörü olan Maslov yoldaş Marx'ın teorisini "düzeltmiş", mutlak rant teorisini reddetmiş ve azalan toprak verimi yasası, bunun rant teorisiyle ilişkisi vs. üzerine neredeyse çürümüş burjuva öğretileri temcit pilavı gibi yeniden önümüze sürmüştür. Mutlak rantın reddi, kapitalizm koşulları altında toprakta özel mülkiyetin her türlü iktisadi öneminin reddidir ve o nedenle, zorunlu olarak Marksist ulusallaştırma anlayışının tahrifine yol açmak zorundaydı. İkincisi. Rus sosyal-demokratları, köylü devriminin **b a ş l a n g ı c ı n ı** gözlerinin önünde görmedikleri sürece, bu tür bir devrim olasılığını büyük bir ihtiyatla karşılamadan edemezlerdi, çünkü bu devrimin zaferi gerçekten de bir dizi özellikle uygun önkoşulları ve kitlelerin devrimci bilincinin, devrimci enerji ve inisiyatifinin özellikle uygun ölçülerde olmasını gerektirir. **D e n e y i m l e r i** olmadığı ve **b u r j u v a** hareketler keşfetmenin uygunsuzluğuna kani oldukları için, Rus sosyal-demokratları **d e v r i m d e n ö n c e** elbette doğru bir tarım programı oluşturamazlardı. Fakat devrim başladıktan sonra da, Marx'ın teorisini özgün Rus koşullarına **u y g u l a m a k** yerine (teorimiz bir dogma değil, **e y l e m k ı l a v u z u d u r ,** diye öğretiyorlardı Marx ve Engels), Marksist teorinin başka koşullara, **b a ş k a** bir devre uygulanmasından çıkan sonuçları eleştiri süzgecinden geçirmeden yineleme hatasını işlediler. Örneğin Alman sosyal-demokratları gayet haklı bir şekilde, toprağın ulusallaştırılmasını talep eden bütün eski Marksist programlardan vaz geçmişlerdi, çünkü Almanya kesin olarak junker-burjuva bir ülkeye gelişmişti, burjuva düzeni zeminindeki bütün hareketler Almanya'da zamanında geriye döndürülmez biçimde miadlarını doldurmuşlardı, Almanya'da toprağın ulusallaştırılması lehine bir halk hareketinden söz edilmiyor ve edilemez. Junker-burjuva unsurun egemenliği, ulusallaştırma planlarını **g e r -**

ç e k t e , kitlelerin junkerler tarafından yağmalanmasının bir oyuncağına, hatta bir aracına **d ö n ü ş t ü r d ü .** Almanlar, ulusallaştırmanın sözünü bile etmeyi reddederken son derece haklılar, fakat bu sonucu Rusya'ya taşımak (belediyeleştirme ile Marx'ın rant teorisinin Maslovcu düzeltmesi arasındaki ilişkiyi farketmeyen Menşeviklerimizin yaptığı gibi), sosyal-demokrat partilerin tarihsel gelişimlerinin özel dönemlerindeki somut görevleri hakkında kafa yoracak durumda olmamak demektir.

Üçüncüsü. Rus burjuva devriminde Menşevizmin tamamen yanlış taktik çizgisi belediyeleştirme programında açık biçimde gün yüzüne çıkmıştır: Devrimin zaferini ancak "proletarya ve köylülüğün koalisyonu"nun* güvence altına alabileceği olgusunun kavranmaması. Burjuva devriminde proletaryanın önder rolünün kavranmaması, proletaryayı bir kenarda bırakma, proletaryayı devrimin çelişik sonucuna uydurma, bir önder rolünden çıkarıp, liberal burjuvazinin yardımcısı (gerçekte çırağı ve hizmetçisi) rolüne sokma çabası. "Duygularına kapılma, her zaman uyum göster, yavaşça ilerle ey işçi!" — Narsis Tuporilov'un Ekonomistlere (RSDİP içindeki ilk oportünistler) karşı söylediği bu sözler bugünkü tarım programımızın **r u h u n u** isabetli biçimde ifade ediyor.

Küçük-burjuva sosyalizminin "taşkınlığı"na karşı mücadele, devrimin hızının ve proletarya tarafından belirlenen görevlerinin kısıtlanmasına değil yükselmesine yol açmalıdır. Partikülarizmi —küçük-burjuvazinin geri kesimlerinde ve ayrıcalıklı köylülük (Kazaklar) arasında ne kadar güçlü olursa olsun—, ulusların kendi içine kapanmasını teşvik etmemeliyiz, hayır, köylülüğe zafer için birliğin önemini anlatmalı, hareketi daraltmayan, tersine genişleten, burjuva devriminin **t a m a m l a n m a m ı ş l ı ğ ı n d a n** proletaryanın yanlış düşünme tarzını değil, burjuvazinin geriliğini sorumlu tutan bir şiar ortaya atmalıyız. Programımızı "yerel" demokrasiye "uydurmamalı", demokratik olmayan bir merkezi iktidar altında kırda gerçekleşmesi imkânsız olan bir "belediye sosyalizmi" uydurmamalı, burjuva devrimine küçük-burjuva sosyalist bir reformculuk taşımaya çalışmamalı, tersine kitlelerin dikkatini burjuva devrimi olarak bu devrimin zaferinin gerçek koşullarına, sa-

* *"Sosyal Devrim" broşürünün ikinci baskısında Kautsky bu ifadeyi kullanmıştır.*

dece yerel değil, aynı zamanda mutlaka "merkezi" demokrasinin zorunluluğuna, yani bu amaçla merkezi devlet iktidarında demokratizmin, hem de sıradan bir demokrasinin değil, bilakis onun en tam ve en yüksek biçimlerinin zorunluluğuna yoğunlaştırmalıyız, çünkü bu olmadan Rusya'da tarım devrimi sözcüğün bilimsel anlamında bir **ü t o p y a** olur.

İçinde yaşadığımız tarihsel anın, koyu gerici zalimlerin Üçüncü Duma'da bağırıp çağırdıkları, yaygara kopardıkları, gericiliğin öfkesinin doruğuna ulaştığı ve gericiliğin genelde devrimcilerden, özelde de II. Duma'nın sosyal-demokrat temsilcilerinden acımasızca politik öç aldığı böyle bir anın, "geniş" bir tarım programı için "elverişsiz" olduğu düşünülmemelidir. Böyle bir düşünce, Rusya Sosyal-Demokrat İşçi Partisi'ne katılmış olan ya da ona sempati duyan küçük-burjuva aydınlarının geniş kesimlerini sarmış olan döneklik, korkaklık, dağılma ve çöküşle akrabadır. Bu ayrık otları İşçi Partisi'nden sökülüp atılırsa, proletarya bundan sadece kazançlı çıkacaktır. Hayır, gericilik ne kadar kudurursa, aslında kaçınılmaz olan ekonomik gelişmeyi o kadar geciktirir, demokratik hareketin daha geniş bir şekilde yükselişini o kadar başarıyla hazırlar. Ve kitle eyleminin geçici duraklaması döneminden, büyük devrimin deneyimlerini eleştirel biçimde incelemek, sınamak, pislikten arındırmak ve yaklaşan mücadelelerde kılavuz olmak üzere kitlelere ulaştırmak için yararlanmalıyız.

Kasım-Aralık 1907.

III
PETERSBURG KANLI PAZARI'NDAN MOSKOVA AYAKLANMASINA
1905 YILI

RUSYA'DA DEVRİMİN BAŞLANGICI[78]

Cenevre, 25 (12) Ocak Çarşamba

Rusya'da muazzam tarihsel olaylar cereyan ediyor. Proletarya çarlığa karşı ayaklandı. Proletarya hükümet tarafından ayaklanmaya zorlandı. Bugün artık hükümetin, grev hareketinin nispeten engellerle karşılaşmadan gelişmesine ve büyük bir gösteriye dönüşmesine, askeri güç kullanmaya bahane yaratmak için izin verdiğine hiç kuşku yok. Ve istediği oldu! Binlerce ölü ve yaralı — Petersburg'da 22 (9) Ocak'ın, Kanlı Pazar'ın sonucu bu. Askeriye, savunmasız işçiler, kadınlar ve çocuklar üzerinde zafer kazandı. Askeriye, düşmanı, boylu boyunca yere uzanmış işçileri kurşunlayarak yenmiş oldu. "Onlara iyi bir ders verdik!" diyor şimdi dile gelmez bir alaycılıkla, Çar'ın hizmetkârları ve onların muhafazakâr burjuvazi içindeki Avrupalı uşakları.

Evet, o büyük bir dersti! Rus proletaryası bu dersi unutmayacak. İşçi sınıfının en az hazırlıklı, en geri kalmış, Çar'a safça inanan ve gerçekten de, sefalet içindeki halkın isteklerini "Çar'ın kendisine" barışçıl biçimde iletmeyi dileyen katmanları, Çar'dan ya da Çar'ın amcası Grandük Vladimir'in komutasındaki ordudan bir ders aldı.

İşçi sınıfı büyük bir iç savaş dersi aldı; proletaryanın devrimci eğitimi, bu bir gün içinde, sıkıcı ve korkuyla dolu günlük yaşamda aylarca, yıllarca atamayacağı büyük bir adım attı. Kahraman Petersburg proletaryasının "ya özgürlük, ya ölüm!" şiarı şimdi tüm Rusya'da yankılanıyor. Olaylar büyük bir hızla gelişiyor. Petersburg'da genel grev büyüyor. Bütün endüstriyel, toplumsal ve politik yaşam felç olmuş durumda. 23 (10)

Ocak Pazartesi günü işçilerle askerler arasındaki çatışma daha amansız oldu. Yalancı hükümet açıklamalarının tersine başkentin birçok yerinde kan akıyor. Kolpino işçileri ayaklanıyor. Proletarya silahlanıyor ve halkı silahlandırıyor. İşçilerin Sestroretsk silah deposunu işgal ettikleri söyleniyor. Silah kuşanıyor, iş aletlerinden silahlar yapıyor, özgürlük uğruna amansız mücadele için bombalar temin ediyorlar. Genel grev taşraya sıçrıyor. Moskova'da 10.000 kişi şimdiden işi bırakmış durumda. Yarın (26 [13] Ocak Perşembe) için Moskova'da genel grev ilan edildi. Riga'da bir isyan patlak verdi. Lodz'da işçiler gösteri yapıyor, Varşova ayaklanmaya hazırlanıyor, Helsingfors'da proletarya gösteriler yapıyor. Bakû, Odesa, Kiev, Harkov, Kovno ve Vilna'da işçiler arasında kaynaşma artıyor ve grev yayılıyor. Sivastopol'de antrepolar ve donanmanın silah ve mühimmat depoları yanıyor, askerler ayaklanan denizcilere ateş etmeyi reddediyor. Reval ve Saratov'da grev. Radom'da işçiler ve ihtiyatlar askeriyeyle çatışıyor.

Devrim yayılıyor. Hükümet şimdiden kendine güvenini yitirmeye başladı. Kanlı sindirme politikasından, ekonomik tavizlere geçmeye ve sadaka niteliğinde bir şeyler vererek ya da dokuz saatlik işgünü vaat ederek kendisini kurtarmaya çalışıyor. Fakat kanlı günün dersi boşa gitmiş olamaz. Ayaklanan Petersburg işçilerinin talebi —genel, doğrudan, eşit ve gizli oy temelinde Kurucu Meclis'in derhal toplantıya çağırılması— bütün grevci işçilerin talebi haline gelmelidir. Hükümetin derhal devrilmesi — önceleri Çar'a güvenen Petersburglu işçilerin bile 9 Ocak katliamına yanıt olarak verdikleri şiar budur; bu kanlı günden sonra şunları söyleyen liderleri papaz Georgi Gapon'un ağzından verdikleri yanıt budur: "Bizim artık Çarımız yok. Çar'ı halktan bir kan gölü ayırıyor. Yaşasın özgürlük mücadelesi!"

Biz, yaşasın devrimci proletarya! diyoruz. Genel grev, işçi sınıfı ve kent yoksullarının gittikçe daha geniş kitlelerini ayaklandırıp seferber ediyor. Halkın silahlandırılması devrimci anın en yakın görevlerinden biri haline geliyor.

Ancak silahlı halk, halkın özgürlüğünün gerçek bir güvencesi olabilir. Ve proletarya silahlanmayı ne kadar çabuk başarırsa, grevci devrimci olma askeri mevziini ne kadar uzun korursa, askeriye o kadar çabuk sarsı-

lacak, askerler arasında nihayet ne yaptıklarını kavrayıp, canavarlara, zalimlere, savunmasız işçilerin, onların karıları ve çocuklarının katillerine karşı halkın safına geçecek olanlar o kadar çoğalacaktır. Şimdiki Petersburg ayaklanması bizzat nasıl sonuçlanırsa sonuçlansın, o her halükârda kaçınılmaz olarak daha kapsamlı, daha azimkâr, daha iyi hazırlanmış bir ayaklanmanın ilk safhasını oluşturacaktır. Hükümet belki misilleme saatini geciktirmeyi başarabilir, fakat bu geciktirme devrimci saldırının bir sonraki adımını daha da muazzam yapacaktır. Sosyal-demokrasi, bu aradan örgütlü savaşçıların saflarını daha da sıklaştırmak ve Petersburglu işçilerin yürekli başlangıcının haberini her yere yaymak için yararlanacaktır. Proletarya fabrikaları ve işletmeleri terkedip silahlanarak bu savaşa katılacaktır. Özgürlük mücadelesinin şiarları kentlerin yoksul halkı ve milyonlarca köylü arasında gittikçe daha çok yayılacaktır. Her fabrikada, her mahallede, her büyük köyde devrimci komiteler kurulacaktır. Ayaklanan halk çarlık otokrasisinin bütün hükümet kurumlarını yıkmaya ve Kurucu Meclis'in derhal toplantıya çağrılacağını açıklamaya koyulacaktır.

Bütün işçilerin ve genel olarak bütün yurttaşların derhal silahlanması, hükümet makamlarını ve kurumlarını yoketmek üzere devrimci güçlerin hazırlanması ve örgütlenmesi — ortak darbeyi vurmak için bütün devrimcilerin birleşebilecekleri, birleşmeleri gereken pratik temel budur. Proletarya, sosyal-demokrat partiyle sıkı bağ içinde, tüm insanlığı her türlü sömürüden kurtarma yüce nihai hedefini sürekli göz önünde tutarak, daima bağımsız yolunda yürümelidir. Fakat sosyal-demokrat proleter partinin bu bağımsızlığı, gerçek devrim anında ortak devrimci saldırının önemini hiçbir zaman unutturmayacaktır. Biz sosyal-demokratlar, burjuva demokrasisi devrimcilerinden bağımsız davranmak ve proletaryanın sınıf bağımsızlığını korumak zorundayız, fakat ayaklanma sırasında, çarlığa karşı girişilen açık saldırılarda, askeriyeye karşı direnişte, tüm Rus halkının kahrolası düşmanlarının kalelerine karşı saldırılarda onlarla el ele olmamız gerekiyor.

Tüm dünya proletaryasının gözü şimdi ateşli bir merakla Rusya proletaryasına çevrilmiş durumda. İşçi sınıfımızın kahramanca başlattığı Rusya'da çarlığın yıkılması, bütün ülkelerin tarihinde bir dönüm noktası

olacaktır, dünyanın dört bir yanındaki tüm uluslardan, tüm devletlerden bütün işçilerin davası için bir kolaylık olacaktır. Ve her sosyal-demokrat, her sınıf bilinçli işçi, bütün halkı harekete geçiren bu mücadelenin omuzlarına ne muzzam bir görev yüklediğini aklından çıkarmamalıdır. Kendisinin bütün köylülüğün, bütün emekçi ve sömürülen kitlelerin, bütün halkın ihtiyaçlarını ve çıkarlarını, tüm halkın düşmanı karşısında temsil ettiğini unutmamalıdır. Bugün Petersburg işçi kahramanlarının örneği herkesin gözü önünde duruyor.

Yaşasın devrim!

Yaşasın devrimci proletarya!

Ocak 1905.

İKİ TAKTİK[79]

Rusya'da proleter kitle hareketinin ta başından beri, yani yaklaşık on yıldan beri, sosyal-demokratlar arasında taktik sorunlara ilişkin derin görüş ayrılıkları mevcut. Bilindiği gibi, doksanlı yılların ikinci yarısında tam da bu türden görüş ayrılıkları, Parti'nin bir oportünist ("Raboçeye Dyelo") ve bir devrimci kanada (eski "Iskra") bölünmesine yol açan Ekonomizm eğilimini yaratmıştı. Fakat Rus sosyal-demokrat oportünizmi, batıdakilerden kendine has özellikleriyle ayrılıyordu. Hem Bernsteincılığın moda sözcüklerine, hem de katıksız bir işçi hareketinin doğrudan sonuçları ve biçimlerine hayranlık besleyen Parti'nin aydın kanadının bakış açısını, ya da dilerseniz bağımsız bir bakış açısından yoksunluğunu olağanüstü bir çarpıcılıkla yansıtmaktaydı. Bu hayranlık, liberalizme çark eden Legal Marksistlerin salgın gibi ihanetlerine ve —oportünistlerimizin Kvostistler (kuyrukçular) adını almalarına yol açan— sosyal-demokratların ünlü "süreç olarak taktik" teorisini ileri sürmelerine yol açtı. Olayların ardından çaresizce sürükleniyor, bir uçtan bir uca savruluyor, her durumda devrimci proletaryanın faaliyetinin kapsamını ve kendi gücüne olan inancını aşağı çekiyorlardı, ve bütün bunların üstü çoklukla ve çoğunlukla proletaryanın öz faaliyetine atıfla örtülüyordu. Bu tuhaftır, ama bir olgudur. Hiç kimse işçilerin bağımsızlığından "Raboçeye Dyelo" yandaşları kadar çok söz etmiyordu, ama aynı zamanda hiç kimse bu öz faaliyeti vaazlarıyla onun kadar daraltmıyor, kuşa çevirmiyor, indirgemiyordu. İşçi kitlelerinin aktivitesini yükseltmekten daha az söz edin, diyorlardı, sınıf bilinçli ve ileri işçiler, gayretli fakat akılsız bu yol göstericilere. Biz sizin zannettiğinizden çok daha eylemliyiz ve "elle tutulur sonuçlar" vaat etmeyen talepleri bile açık sokak çatışmalarıyla destekle-

meyi beceriyoruz. Bizim eylemliliğimizi yükseltmek sizin işiniz değil, çünkü eylemlilikten yoksun olan asıl sizsiniz. Kendiliğindenlik önünde daha az secdeye gelin ve kendi eylemliliğinizi yükseltmeyi biraz daha çok düşünün baylar! — Devrimci işçilerin oportünist aydınlarla ilişkisini böyle karakterize etmek gerekiyordu. ("Ne Yapmalı?", s. 55*)

Yeni "Iskra"nın "Raboçeye Dyelo"ya doğru attığı iki geriye adım bu ilişkiyi *yeniden* canlandırdı. "Iskra"nın sütünlarından aynı iç bulandırıcı yeminlerle süslü kuyrukçuluk propagandası akmaya başladı: İman ediyorum tanrım ve proletaryanın öz faaliyetine inanıyorum! Proletaryanın öz faaliyeti adına Akselrod ve Martinov, Martov ve (Bundcu**)Liber Parti Kongresi'nde, profesörlerin ve lise öğrencilerinin, herhangi bir örgüte girmeksizin parti üyesi olabilmeleri hakkını savundular. Proletaryanın öz faaliyeti adına dağınıklığı haklı çıkaran ve aydın anarşizmini yücelten "süreç olarak örgütlenme" teorisi uyduruldu. Proletaryanın öz faaliyeti adına, üç turlu seçimle iyice elenen işçi delegasyonuyla **Zemstvocular** arasında, panik yaratmadan kendini barışçıl biçimde gösterme amacıyla bir **anlaşma yapma** biçimindeki ünlü "daha yüksek gösteri tipi" teorisi uyduruldu.[80] Proletaryanın öz faaliyeti adına silahlı ayaklanma düşüncesi tahrif edilip yavanlaştırıldı, indirgenip çarpıtıldı.

Muazzam pratik öneme sahip olmasını göz önüne alarak, okurun dikatini bu son soruna çekmek istiyoruz. İşçi hareketinin gelişmesi yeni "Iskra"nın çokbilmişlerine kötü bir oyun oynamıştır. "Proletaryanın sınıf bilincinin ve öz faaliyetinin planlı geliştirilmesi süreci" adına, "işçi deklarasyonlarının milletvekillerine posta yoluyla tebliğ edilmesi ve Zemstvo meclisinin toplantı salonunda bildiri olarak büyük miktarlarda dağıtılması" biçiminde daha yüksek gösteri tipinin öğütlendiği ilk mektupları Rusya'da daha yeni dağıtılmıştı ki; bugünkü "tarihsel anda politik arenanın örgütlü burjuvazi ile bürokrasi arasındaki nifakla dolduğu" (!) ve "alt katmanların her (bak hele!) devrimci hareketinin nesnel anlamının aynı (!) olduğu ve bu iki güçten mevcut rejimin yıkılmasında çıka-

* *Bkz. Bu baskının ikinci cildi s. 94.—Alm. Red. (Lenin, Seçme Eserler C. 2 s. 100–101. Ayrıca bkz. Ne Yapmalı, s. 82 - 83. İnter Yayınları —Red.)*

** *"Genel Yahudi İşçi Birliği" üyesi, kısaca "Bund" deniyordu. —Alm. Red.*

rı olanın şiarlarının desteklenmesiyle sonuçlanacağı" (böylece demokrat aydınlar bir "güç" olarak ilan edilmiştir) ezici keşfinin yapıldığı ikinci mektupları Rusya'ya daha yeni ulaşmıştı ki; — sınıf bilinçli işçiler bu şahane mektupları daha yeni okuyup, bunlar üzerine bol bol eğlenmeye daha yeni zaman bulmuşlardı ki, proletaryanın gerçek mücadelesinin olayları yeni "Iskra"cı yazarların tüm bu politik zırvalarını bir çırpıda çöp tenekesine attı. Proletarya, üçüncü (aslında tabii ki üçüncü değil, sayı itibariyle ikinci, mücadeleciliği itibariyle birinci) bir **güç** daha olduğunu, sadece otokrasinin yıkılmasıyla ilgilenmeyip, aynı zamanda **onun gerçek yıkılışını sağlamaya hazır olan** bir güç daha olduğunu göstermiştir. 9 Ocak'tan beri işçi hareketi gözlerimizin önünde bir halk ayaklanmasına **büyümektedir.**

Şimdi de, bu ayaklanmaya geçişin, eskiden onu taktiğin sorunu olarak ele alan sosyal-demokratlar tarafından nasıl değerlendirildiğine, ve bizzat işçilerin pratikte bu sorunun çözümüne nasıl yaklaştıklarına bakalım.

Üç yıl önce en yakın pratik görevlerimizi belirleyen ayaklanma şiarı üzerine şunlar söylenmişti:

> "Bir halk ayaklanmasını düşünün. Sanırım artık bugün herkes bunu düşünmemiz ve buna hazırlanmamız gerektiğini kabul edecektir. Fakat **nasıl** hazırlanacağız? Merkez Komitesi ayaklanmanın hazırlanması için her yere ajan atayamaz ki! Bir MK'mız olsaydı bile, Rusya'nın bugünkü koşullarında böyle atamalarla hiçbir yere varamazdı. Oysa merkez yayın organının örgütlendirilmesi ve hazırlanması için çalışmalar sırasında kendiliğinden oluşan ajanlar ağının 'oturup' ayaklanma şiarını 'beklemesi' gerekmezdi, bilakis öyle düzenli bir çalışma yapardı ki, ayaklanma anında bu çalışma en büyük başarı ihtimalini garantilerdi. İşte tam da böyle bir çalışma, geniş işçi kitleleriyle ve otokrasiden hoşnutsuz bütün kesimlerle kurulmuş olan bağları sağlamlaştırırdı, bu ise ayaklanma için son derece önemlidir. Tam da böyle bir çalışma içinde, genel politik durumu doğru değerlendirme ve dolayısıyla da ayaklanma için uygun anı seçme yeteneği gelişirdi. İşte böyle bir çalışma, **bütün** yerel örgütlere, tüm Rusya'yı harekete geçiren aynı sorunlara ve olaylara aynı zamanda tepki göstermeyi, bu 'olaylar'a mümkün olduğunca enerjik, mümkün olduğunca yekpare ve uygun bir yanıt vermeyi öğretirdi — ayaklanma aslında halkın hükümete verdiği en enerjik, en yekpare ve en uygun 'yanıt'tır. İşte böyle bir çalışma, son olarak, Rusya'nın her yerindeki bütün devrimci örgütleri,

> Parti'nin **f i i l i** birliğini oluşturan sürekli ve aynı zamanda da sıkı konspiratif bağlar kurmaya yöneltirdi; bu bağlar olmadan ayaklanma planını kolektif olarak tartışmak ve ayaklanma arifesinde en sıkı gizliliğin korunmasını gerektiren gerekli önlemleri almak olanaksızdır.
>
> Tek sözcükle, 'tüm Rusya için bir politik gazete planı' (bu konu üzerinde doğru dürüst düşünmemiş insanların zannettiği gibi) doktrincilik ve kitabîlik hastalığına yakalanmış insanların masa başı çalışmalarının ürünü değil, bilakis tam tersine, **a c i l g ü n l ü k ç a l ı ş m a y ı b i r a n b i l e u n u t m a d a n, h e r y a n d a n a y a k l a n m a n ı n h a z ı r l a n m a s ı n a d e r h a l b a ş l a m a k i ç i n** en pratik plandır." ("Ne Yapmalı?"*.)

Altını çizdiğimiz son kelimeler, devrimci sosyal-demokratların ayaklanma hazırlığını nasıl düşündükleri sorusuna açık bir yanıt vermektedir. Fakat bu yanıt ne kadar açık olsa da, eski kuyrukçu taktik zorunlu olarak bu noktada da kendini açığa vuracaktı. Martinov kısa süre önce, yeni "Iskra" tarafından (No: 84) özellikle öğütlenen "İki Diktatörlük"** adlı bir broşür yayınlattı. Broşürün yazarı "Raboçeye Dyelo"cu mizacının ta en derinliklerinde, Lenin'in "genel silahlı halk ayaklanmasının hazırlanması, **k a r a r l a ş t ı r ı l m a s ı** ve uygulanması"ndan sözetmesine son derece öfkelenmiştir. Amansız Martinov düşmanına hemen gürlüyor:

> "Uluslararası sosyal-demokrasi tarihsel deneyime ve toplumsal güçlerin dinamiğinin bilimsel tahliline dayanarak, daima, ancak saray devrimlerinin ve isyan çağrılarının önceden **k a r a r l a ş t ı r ı l a b i l e c e ğ i** ve önceden hazırlanmış bir plana göre başarıyla uygulanabileceğini kabul etmiştir, çünkü bunlar halk devrimleri, yani toplumsal ilişkilerde altüst oluşlar değil, sadece egemen klik içindeki yeniden gruplaşmalardır. Sosyal-demokrasi daima ve her yerde, bir halk devriminin önceden **k a r a r l a ş t ı r ı l m a y a c a ğ ı n ı**, yapay biçimde yapılmadığını, bilakis kendi kendine cereyan edeceğini kabul etmiştir."

Bu tiraddan sonra belki de okur, Martinov'un besbelli ciddi bir hasım olmadığını, onu ciddiye almanın gülünç olacağını söyleyecektir. Bizce

---

* *Bkz. bu baskının II. cildi s. 190 —**Alm. Red.** (Lenin, Seçme Eserler C. 2 s.190–191. Ayrıca bkz. Ne. Yapmalı? s. 188-189, İnter Yayınları.—**Red.**)*

** *Ayrıca bkz. "Sosyal-Demokrasi ve Geçici Devrimci Hükümet" adlı makale, elinizdeki cilt, s. 24. —**Alm. Red.** (Bu cildin 32-33. Sayfaları —**Red.**)*

bunu söyleyen okur kesinlikle haklıdır. Hatta bu okura, bu dünyada yeni "Iskra"cılarımızın bütün teorilerini ve bütün argümantasyonlarını ciddiye almaktan daha büyük bir eziyet olmadığını da itiraf edebiliriz. Kötü olan, bu saçmalığın "Iskra"nın başyazılarında da (No: 62) görülmesidir. Bundan da kötüsü, Parti içinde (hiç de az olmayan sayıda) bu zırvaların kafalarını karıştırmasına izin vermiş insanların bulunuşudur. Ve böylece biz de, "süreç olarak örgütlenme"yi keşfetmiş olan Rosa Luxemburg'un "teorisi" gibi ciddiye alınmayacak şeylerden konuşmak zorunda kalıyoruz. Martinov'a ayaklanmayı halk devrimiyle karıştırmamak gerektiğini, Rus otokrasisini devirmenin yöntemleri pratik sorununu çözerken toplumsal ilişkilerde altüst oluşa işaret etmenin ancak taşralı bir darkafalıya yakışacağını anlatmaktan başka bir çare kalmıyor geriye. Bu altüst oluş Rusya'da serfliğin kaldırılmasıyla başlamıştır, ve tam da politik üstyapının toplumsal ilişkilerde gerçekleşen altüst oluşun gerisinde kalması, üstyapının çökmesini kaçınılmaz kılmaktadır, ve **bir darbeyle** ani bir çöküş kesinlikle olanaklıdır, çünkü "halk devrimi" Rusya'da çarlığa zaten yüzlerce darbe vurmuştur ve sorun sadece çarlığın yüzbirinci mi, yoksa yüzonuncu darbede mi çökeceğidir. Ancak kendi darkafalılıklarını proleterlerin sırtına yıkmak isteyen oportünist aydınlar, çarlığa yüz küsuruncu darbenin nasıl vurulacağının pratik olarak düşünüldüğü bir dönemde, "toplumsal ilişkilerde altüst oluş"la ilgili liseli bilgileriyle övünebilirler. Ancak yeni "Iskra" oportünistleri, ağırlık noktası, gördüğümüz gibi politik bir gazetenin yardımıyla çok yönlü bir kitle ajitasyonu olan korkunç "Jakobenci" plana isterik bir öfke duyabilirler.

Bir halk devrimi kararlaştırılamaz, doğru. Bu gerçeği bildikleri için Martinov'u ve "Iskra"nın 62. sayısındaki başyazının yazarını kutlamak gerekir ("Partimiz içinde nasıl bir ayaklanma hazırlığından sözedilebilir?" diye soruyordu bu başyazıda Martinov'un sadık mücadele yoldaşı ya da müridi "ütopyacılar"la mücadele içinde). Fakat gerçekten hazırlığını yapmışsak ve toplumsal ilişkilerde **gerçekleşmiş** olan altüst oluş sayesinde bir halk ayaklanması mümkünse, ayaklanmayı kararlaştırmak son derece gerçekleştirilebilir bir şeydir. Bunu yeni "Iskra"

yandaşlarına basit bir örnek üzerinde açıklamak istiyoruz. İşçi hareketi kararlaştırılabilir mi? Hayır, çünkü bu hareket toplumsal ilişkilerdeki altüst oluşun yarattığı binlerce ayrı edimden oluşmaktadır. Bir grev kararlaştırılabilir mi? Evet, hem de her grev toplumsal ilişkilerdeki altüst oluşun bir sonucu olmasına **rağmen** —bunu bir düşünün, Martinov yoldaş!— Bir grev ne zaman kararlaştırılabilir? Onu kararlaştıracak olan örgüt veya çevre, söz konusu işçi **kitlesi** üzerinde etki sahibi olduğu ve işçi kitlesi içinde büyümekte olan hoşnutsuzluk ve öfke anını doğru değerlendirmeyi bildiği zaman. Meselenin ne olduğunu nihayet anladınız mı Martinov yoldaş ve "Iskra"nın 62. sayısının "başmakalecisi" yoldaş? Eğer anladıysanız, şimdi lütfen ayaklanmayla halk devrimini karşılaştırın. "Bir halk devrimi önceden kararlaştırılamaz". Ayaklanma ise, ayaklanmayı kararlaştıranların kitleler üzerinde etkileri varsa ve anı doğru değerlendirmeyi bilirlerse, kararlaştırılabilir.

Neyse ki ileri işçilerin öz faaliyeti, yeni "Iskra"nın kuyrukçu felsefesinden çok daha ileridedir. "Iskra", bir ayaklanmanın, devrimci sınıfın öncüsünü örgütleyerek ona hazırlananlar tarafından kararlaştırılamayacağını kanıtlamaya çalışan teoriler keşfederken, gelişen olaylar, ayaklanmaya hazırlanmamış olanların da ayaklanmayı kararlaştırabileceklerini, evet bazen kararlaştırmak zorunda olduklarını gösteriyor.

İşte Petersburglu bir yoldaşın bize gönderdiği bir bildiri. Bu bildiri 10 Ocak'ta Petersburg'da legal bir matbaayı işgal eden işçiler tarafından dizilip, basılmış ve 10.000 adetten fazla dağıtılmıştır.

"Bütün ülkelerin işçileri, birleşiniz!

Yurttaşlar! Dün otokratik hükümetin zalimliğini gördünüz! Sokakların kan gölüne döndüğünü gördünüz. Yüzlerce işçi davası savaşçısının öldürüldüğünü gördünüz, ölümü gördünüz, yaralı kadınların ve savunmasız çocukların inlemelerini duydunuz! İşçi kanı, işçi ellerinin döşediği kaldırımları suladı. Peki askerleri, silahları ve kurşunları işçilerin bağrına yönelten kim? Çar, grandükler, bakanlar, genaraller ve saray takımı.

İşte katiller bunlardır! Katillere ölüm! Silah başına yoldaşlar, silah ve mühimmat depolarını,

silah ambarlarını, silah mağazalarını işgal edin! Zindanları yıkın yoldaşlar, özgürlük savaşçılarını kurtarın! Polisi, jandarmayı ve bütün resmi kurumları çökertin. Çarlık hükümetini yıkmak ve kendi hükümetimizi kurmak istiyoruz. **Yaşasın devrim**, yaşasın Halk Temsilcileri Kurucu Meclisi!

Rusya Sosyal-Demokrat İşçi Partisi."

İnisiyatifi ele alan bu bir avuç ileri işçinin ayaklanma çağrısı başarısız kaldı. Bizi birçok başarısız ayaklanma çağrısı ya da başarısız ayaklanma "kararları" da şaşırtamaz, cesaretimizi kıramaz. Bu vesileyle "toplumsal ilişkilerde altüst oluş"un gerekliliği üzerine gevezelik etmeyi ve "kendi hükümetimizi kurmak istiyoruz" çağrısını haykıran işçilerin "ütopyacılığı"nı kibirle mahkûm etmeyi yeni "Iskra"ya bırakıyoruz. Sadece iflah olmaz çokbilmişler ya da zihni darmadağın olanlar, bu haykırışta böyle bir çağrının ağırlığını görebilirler. Bizim için önemli olan, hemen önümüzde duran görevi çözme yönündeki bu dikkate değer, cesur ve pratik hamleyi saptamak ve altını çizmektir.

Petersburglu işçilerin çağrısı yerine gelmedi ve işçilerin istedikleri kadar çabuk yerine gelemezdi zaten. Bu çağrı bundan böyle de defalarca tekrarlanacaktır ve ayaklanma girişimi bundan sonra da tekrar tekrar başarısızlıkla sonuçlanabilir. Fakat tek başına bizzat işçilerin bu görevi önlerine koymuş olmaları olgusu bile muazzam önemlidir. Bu görevin pratik yakıcılığının görülmesine yolaçan ve her halk hareketinde en yakın görev olarak önüne koyacak olan işçi hareketinin bu kazanımı, artık proletaryanın elinden hiçbir şekilde alınamaz.

Sosyal-demokratlar daha üç yıl önce, genel mülahazalara dayanarak, ayaklanmanın hazırlanması şiarını ileri sürdüler. İçsavaşın dolaysız derslerinin etkisiyle, proletaryanın öz faaliyeti de aynı şiara varmıştır. Öz faaliyet var, öz faaliyet var. Devrimci inisiyatife sahip proletaryanın öz faaliyeti var, gelişmemiş, çocuk muamelesi gören proletaryanın öz faaliyeti var; bilinçli sosyal-demokrat bir öz faaliyet var, Zubatovcu öz faaliyet var. Ve hatta şu anda bile, tam da bu ikinci tür öz faaliyete coşkuyla batan, güncel sorunlara doğrudan yanıt vermeye "sınıf" sözcüğünü sayısız kere tekrarlayarak yan çizebileceklerini düşünen sosyal-demokratlar mevcuttur. "Iskra"nın 84. sayısına bakalım.

> "Neden", diye soruyor muzaffer bir edayla "başmakaleci", "neden bu çığı (9 Ocak'ta) profesyonel devrimcilerin dar örgütü değil de, işçi derneği harekete geçirmiştir? **Çünkü bu dernek işçi kitlelerin öz faaliyetine dayanan gerçekten"** (bak hele!) **"geniş bir örgüttür."**

Eğer bu harika cümlenin yazarı bir Martinov hayranı olmasaydı, derneğin, devrimci proletaryanın hareketi için Zubatovcu öz faaliyetten sosyal-demokrat öz faaliyete geçtiği zaman ve o ölçüde yararlı olduğunu belki kavrayabilirdi (ve bunun üzerine de zaten derhal legal bir dernek olmaktan çıkmıştır).

Yeni "Iskra" yandaşları ya da yeni "Raboçeye Dyelo"cular kuyrukçu olmasalardı, tam da 9 Ocak'ın şu öngörüde bulunanları haklı çıkardığını göreceklerdi: "İşçi hareketinin legalleşmesi son tahlilde Zubatov'ların değil, bizim yararımıza olacaktır" ("Ne yapmalı?"). Tam da 9 Ocak, orada formüle edilen görevin önemini bir kez daha göstermiştir: "hem bugünkü ayrık otlarını ayıklayabilecek" (yani Zubatovculuğun bugünkü çürümüşlüğünü felç edecek), **"hem de yarınki buğdayları biçecek"** (yani legalleşme yardımıyla bir adım ileri atan hareketi devrimci biçimde yönetecek) "orakçıları hazırlamak". Fakat yeni "Iskra"nın zevzekleri, devrimci orakçıların sıkı örgütünün önemini küçümsemek için bereketli buğday hasadına dayanıyorlar!

Yeni "Iskra"nın aynı başmakalecisi, "devrimin artçısına saldırma"nın suç olacağını söyleyerek devam ediyor. Bu cümlenin aslında ne anlama geldiğini Allah bilir. Bu cümlenin "Iskra"nın genel oportünist fizyonomisiyle hangi bağıntısı bulunduğundan muhtemelen bir başka sefer özel olarak söz edeceğiz. Şimdilik, bu cümlenin gerçek politik anlamının yalnızca şu olduğuna işaret etmekle yetiniyoruz: Yazar devrimin artçı gücü önünde yerlere kadar eğiliyor ve devrimin "dar" ve "Jakobenci" öncüsüne küçümseyerek burun kıvırıyor.

Yeni "Iskra" Martinovcu ruhla ne kadar çok gayret gösterirse, kuyrukçuluk taktiğiyle devrimci sosyal-demokrasinin taktiğin tüm karşıtlığı o kadar su yüzüne çıkıyor. Daha "Vperyod" No. 1'de,* ayaklanmanın

---

* *Bkz. Bütün Eserler, Cilt VII, s. 34, "Otokrasi ve Proletarya" makalesi.* ***—Alm. Red.***

kendiliğinden hareketlerden birine bağlanmak zorunda olduğunu tartıştık. Askeri bir deyimle ifade etmek istersek, "artçının oluşturulması"nın önemini kesinlikle unutmuyoruz. 4. sayıda,* ta baştan itibaren tüm gücünü kendiliğinden hareketin devrimci unsurlarının desteklenmesi ve geliştirilmesine yönelten ve bu kendiliğinden hareketin bilinçsiz Zubatovcu artçısına karşı çekimser ve güvensiz davranan Petersburg Komitesi üyelerinin doğru taktiğinden söz etmiştik. Yeni "Iskra" taraftarlarına bundan böyle de vermek zorunda kalacağımız bir öğütle bitirmek istiyoruz: Devrimin öncüsünün görevlerini küçültmeyin, bu öncüyü **örgütlü** öz faaliyetimizle destekleme görevimizi unutmayın. İşçilerin öz faaliyetinin geliştirilmesi üzerine daha az beylik laf edin —işçiler sizin farketmediğiniz çok büyük bir devrimci öz faaliyet gösteriyorlar!—, ve geri işçilerin, sizin kuyrukçuluğunuzdan demoralize olmamalarına daha çok dikkat edin.

Şubat 1905

---

* *Bkz. Bütün Eserler, Cilt VII, s. 119, "Papaz Gapon". —**Alm. Red.***

PROLETARYANIN MÜCADELESİ VE BURJUVAZİNİN YALTAKÇILIĞI[81]

Lodz'da ayaklanma ve silahlı barikat savaşları — İvanovo - Voznesensk'te kan gölü — Varşova ve Odesa'da genel grevler ve işçilerin kurşunlanması — Zemstvo delegasyonu komedisinin onur kırıcı sonu — geçtiğimiz haftanın en önemli politik olayları bunlardır. Bugünkü (28 [15] Haziran) Cenevre gazetelerinde çıkan Harkov eyaletinin Lebedin kazasındaki köylü huzursuzlukları, beş bey çiftliğinin yakılması ve buralara asker gönderilmesi üzerine haberleri eklersek, bu bir haftanın olaylarında şimdi devrim sırasında böylesine açık ve net biçimde ortaya çıkan tüm temel toplumsal güçlerin karakteri yansımaktadır.

Proletarya, özellikle de 9 Ocak'tan beri, sürekli hareket içindedir; düşmanı bir an bile rahat bırakmıyor, özellikle grevler biçiminde saldırıyor, güçlerini tayin edici büyük savaşa hazırlayarak çarlığın silahlı güçleriyle doğrudan çatışmalardan kaçınıyor. İşçilerin politik olarak en iyi hazırlandığı, ekonomik ve genel politik baskının yanı sıra ulusal baskının da gündemde olduğu endüstriyel bakımdan en gelişmiş bölgelerde, çarlığın polisi ve ordusu özellikle meydan okuyor, işçileri adeta provoke ediyor. Ve savaşa hazırlıklı olmayan işçiler bile, önceleri sadece savunmayla yetinen işçiler bile, Lodz proletaryası şahsında bize, sadece devrimci coşkunun ve kahramanlığın bir örneğini değil, aynı zamanda daha yüksek mücadele biçimlerini de gösteriyorlar. Silahlanmaları hâlâ eksik, aşırı ölçüde eksik, ayaklanmaları hâlâ münferit, hâlâ genel hareketle bağdan yoksun, ve yine de ileriye doğru bir adım atıyorlar, korkunç bir hızla kentin caddelerine düzinelerce barikat dikiyor, çarlığın birliklerine ciddi kayıplar verdiriyor, kendilerini ev ev amansızca savunuyorlar. Si-

lahlı ayaklanma hem derinliğine hem de genişliğine büyüyor. Çarlık cellatlarının yeni kurbanları —Lodz'da yaklaşık 2000 kişi öldürülmüş ve yaralanmıştır— onbinlerce, yüzbinlerce yurttaşta lanetli otokrasiye karşı yeni nefret duygularını ateşliyor. Yeni silahlı mücadeleler, halkın çarlığın silahlı güçlerine karşı silahlı nihai savaşının kaçınılmazlığını gittikçe daha açık biçimde gösteriyor. Tek tek öfke patlamaları arasından, tüm Rusya'da harlayan bir yangın tablosu gittikçe daha açık biçimde görülüyor. Proleter mücadele yeni, gepgeri bölgeleri içine alıyor, ve çarlık ajanlarının gayretleri devrimin işine yarıyor, çünkü ekonomik çatışmaları politik çatışmalara dönüştürüyor, her yerde işçilere, kendi kaderleri örneği üzerinden, otokrasinin mutlaka yıkılması zorunluluğunu kavratıyor, onları halk ayaklanmasının gelecekteki kahramanları ve savaşçıları olarak eğitiyor.

Silahlı halk ayaklanması — bizzat olaylar, genişleyen ve şiddetlenen devrimci hareketin kendiliğinden süreci, Rusya Sosyal-Demokrat İşçi Partisi 3. Kongresi şahsında proletarya partisi tarafından öylesine kararlılıkla ileri sürülen bu şiara götürüyor. O nedenle, umarız bütün yalpalamalar ve kuşkular en kısa zamanda ortadan kalkar, yaşadığımız dönemde bu ertelenemez göreve —silahlı ayaklanmanın en enerjik biçimde hazırlanması— her türlü yan çizme girişimlerinin ne kadar saçma, ne kadar yakışıksız, her türlü gecikmenin ne kadar tehlikeli olduğunu ve her yerde patlak veren kısmi ayaklanmaların birleştirilmesinin, bütünleştirilmesinin ne kadar gerekli olduğunu herkes yakında anlar. Bu öfke patlamaları yalıtılmış kalırsa güçsüzdürler. Çarlık hükümetinin örgütlü gücü, hareket şimdiye kadar olduğu gibi kendiliğinden yavaş bir biçimde bir kentten ötekine, bir bölgeden ötekine yayılırsa, ayaklanmacıları birbiri ardına tepeleyebilir. Fakat birleştiklerinde bu patlamalar öyle güçlü bir devrimci ateş deryası olabilir ki, dünyada hiçbir güç karşısında duramaz. Ve bu birleşme oluyor, bilmediğimiz ve aklımızdan bile geçirmediğimiz binlerce yoldan gerçekleşiyor. Halk bu tek tek patlama ve çatışmalardan devrimi öğreniyor — görevimiz sadece, anın görevlerinin gerisinde kalmamak, mücadelenin bir sonraki daha yüksek basamağını göstermeyi daima bilmek, geçmişin ve anın deneyimlerini ve işaretlerini değerlendirebilmek ve işçileri ve köylüleri, halkın tam zaferine kadar, şimdi bir

ölüm mahkûmunun can havliyle savaşan otokratik çetenin tamamen yok edilmesine kadar ileri ve daima ileri saldırmaları için daha büyük bir cesaret ve kapsamla çağırmaktır.

Sosyal-demokrasi içinde, özellikle de onun aydın kanadında, hareketin görevlerini indirgemeye çalışan, işçi sınıfının devrimci enerjisine inancını korkakça yitiren ne çok insan oldu. Bazıları bugün bile, proletaryanın, demokratik devrim sosyal ve ekonomik karakteri itibariyle burjuva olduğu için, bu devrimde önder rol oynama, ona en enerjik biçimde katılma, çarlık iktidarının yıkılması ve bir Geçici Devrimci Hükümet'in kurulması yönünde ileri şiarlar öne sürme çabası göstermemesi gerektiğini söylüyorlar. Olaylar bu geri insanları bile eğitiyor. Olaylar, Marksizmin devrimci teorisinin çıkardığı mücadele sonuçlarını doğruluyor. Demokratik devrimin burjuva karakteri, bu devrimin sadece burjuvazi için yararlı olabileceği anlamına gelmez. Tam tersine, o en çok proletarya ve köylülük için yararlı ve gereklidir. Olaylar, burjuvazinin güvenilmezliğine ve hercailiğine karşı tam özgürlük için, cumhuriyet için ancak proletaryanın kararlılıkla mücadele etme yeteneğinde olduğunu gittikçe daha açık bir şekilde gösteriyor. Proletarya, otokratik hükümetten baskı ve eziyet ve burjuva Halkın Dostları'ndan ihanet ve sadakatsizliklen başka bir şey bekleyemeyecek olan köylülüğü kendi yanına çekerek, tüm halkın en başına geçebilir. Proletarya, modern toplumdaki sınıfsal konumu nedeniyle, büyük tarihsel sorunların son tahlilde ancak şiddetle çözüldüğünü, en büyük fedakârlıkları göstermeden özgürlüğün kazanılamayacağını, çarlığın silahlı direnişinin silahlı elle kırılıp alaşağı edilmesi gerektiğini tüm diğer sınıflardan daha önce kavrayacak durumdadır. Başka türlü özgürlüğü kazanamayız, başka türlü Rusya'yı Türkiye'nin kaderi bekliyor, özellikle emekçi ve sömürülen halk kitleleri için uzun ve acı dolu bir çöküş ve çözülme bekliyor. Bırakın burjuvazi kendisini aşağılayıp dalkavukluk etsin, zavallı bir özgürlük taklidi için çabalarında pazarlık yapıp sadaka dilensin. Proletarya savaşı kabul edecek ve en aşağılık, en dayanılmaz kölelik ve aşağılanma altında işkence gören köylülüğü peşinden sürükleyecek, ve sadece devrimci iktidara dayanan silahlı halkın koruyabileceği tam özgürlüğü kazanasıya kadar ileri yürüyecektir.

Sosyal-demokrasi ayaklanma şiarını düşünmeden atmamıştır. O devrimci lafazanlıkla daima mücadele etmiştir ve bundan sonra da edecektir, güçlerin gerçekçi bir değerlendirmesini ve durumun gerçekçi bir tahlilini talep edecektir. Sosyal-demokrasi ta 1902 yılından beri ayaklanmanın hazırlanmasından söz etmektedir — bu hazırlığı, güçlerimizi sadece boşu boşuna harcamaya yarayacak olan anlamsız yapay darbe tertipleriyle asla karıştırmadan. Ve İşçi Partisi ancak 9 Ocak'tan sonra, şimdi, ayaklanma şiarını gündemine almış, ayaklanmanın gerekliliğini ve ayaklanma için donanma görevini kabul etmiştir. Bu şiarı bizzat otokrasi, işçi hareketinin pratik şiarı haline getirmiştir. Otokrasi ilk kapsamlı 'içsavaş kitle dersi'ni vermiştir. Bu savaş başlamıştır ve gittikçe daha geniş bir kapsam ve daha şiddetli biçimler almaktadır. Yapmamız gereken, sadece, bu öğretileri genelleştirmek, "içsavaş" sözcüğünün o büyük anlamını eksiksiz aydınlatmak, bu savaşın tek tek çatışmalarından pratik dersler çıkarmak, güçlerimizi örgütlemek ve gerçek savaş için gerekli olan herşeyi doğrudan ve derhal hazırlamaktır.

Sosyal-demokrasi, doğrunun ta gözünün içine bakmaktan korkmaz. Burjuvazinin hain karakterini bilir. Özgürlüğün işçiye huzur ve barış değil, bilakis yeni, daha muazzam bir mücadeleyi, sosyalizm için mücadeleyi, özgürlüğün bugünkü burjuva dostlarına karşı mücadeleyi getireceğini bilir. Ama buna rağmen —ve tam da bundan dolayı— özgürlük, işçiler için mutlak gereklidir, başkaları için olduğundan daha fazla gereklidir. Sadece işçiler, halkın en başında, tam özgürlük için, demokratik cumhuriyet için mücadele etme yeteneğine sahiptirler, ve hayatları pahasına mücadele edeceklerdir.

Elbette halk henüz çok bilinçsiz ve çekingen, işçilerin, ve hele de köylülerin özgüvenlerini geliştirmek için daha muazzam bir çalışma yapmak gerekiyor. Fakat dünkü kölenin ne çabuk ayağa kalktığına, özgürlük ışığının onun yarı kör gözlerinde bile nasıl parladığına bakın. Köylü hareketine bakın. O parçalanmıştır, bilinçsizdir, onun kapsamı ve karakteri hakkında gerçeğin sadece kırıntılarını biliyoruz. Fakat bizim için şu kesindir: sınıf bilinçli işçi ve mücadele için ayağa kalkan köylü, birbiriyle birkaç kelime konuşur konuşmaz anlaşacaklardır, her ışık huzmesi onları özgürlük mücadelesi için birbirine daha sıkı bağlayacaktır, o zaman **k e n d i l e r i n i n** devrimini —toprak ve özgürlüğü verebilecek, sos-

yalizm uğruna mücadeleyi sürdürmek için, emekçilerin yaşamında burjuva toplumunda düşünülebilecek her türlü kolaylığı sağlayabilecek demokratik devrimi— aşağılık, korkak ve çıkarcı burjuvaziyle toprak beylerine bırakmayacaklardır. Merkezi Sanayi Bölgesi'ne bakın. Bu bölgenin derin bir uykudaymış gibi göründüğü, sadece münferit, parçalanmış ve küçük sendikal hareketler mümkünmüş gibi göründüğü ne kadar oldu? Ve bugün orada daha şimdiden genel grev alevlendi. Onbinler ve yüzbinler ayaklandı ve ayaklanıyor. Politik ajitasyon alışılmamış bir hızla gelişiyor. Elbetteki oradaki işçiler henüz kahraman Polonya'nın kahraman işçilerinin epeyce gerisinde bulunuyorlar, fakat çarlık hükümeti onları hızla aydınlatıyor, onları çabucak "Polonya'ya yetişmeye" zorluyor.

Hayır, genel silahlı halk ayaklanması bir düş değil. Bugünkü demokratik devrimde proletarya ve köylülüğün tam zaferi düşüncesi boş bir oyun değil. Böyle bir zafer, mutluluk çabalarının yıllardan bu yana askeri ve junker gericiliği tarafından engellenen Avrupa proletaryasına ne muazzam bir perspektif açacaktır! Rusya'da demokratik devrimin zaferi, sosyalist devrimin başlangıcı için, kardeşlerimizin, bütün ülkelerin sınıf bilinçli proleterlerinin zaferi için bir sinyal olacaktır.

Proletaryanın kahramanca mücadelesiyle karşılaştırıldığında, Zemstvocuların ve "Osvobojdeniye"cilerin II. Nikola'nın huzuruna sadık kölece çıkışları ne kadar zavallı, ne kadar çaresiz görünüyor! Komedyenler hemen hak ettikleri cezayı buldular. Daha Çar'ın lütufkâr sözleri üzerine yazdıkları övgülerin ve coşkulu yorumların mürekkebi kurumadan, tüm dünyanın gözü önünde bu sözcüklerin gerçek anlamı yeni uygulamalarda kendini gösterdi. Sansürün astığı astık, kestiği kestik. "Rus" gazetesi gayet mütevazı bir dilekçeyi bastığı için yasaklanmıştır[82] Trepov'un başını çektiği polis diktatörlüğü gelişip serpiliyor. Çar'ın sözleri, resmi makamlarca, geleneksel ve "doğal" otokrasinin dokunulmazlığı çerçevesinde, **i s t i ş a r i** bir halk temsilcileri meclisi sözü verdiği anlamında yorumlanıyor!

Prens Meşçerski'nin delegasyonun kabul edilmesi hakkında "Grajdanin"deki değerlendirmesinin doğru olduğu anlaşıldı. Nikola, Zemstvocularla liberalleri **a l d a t m a y ı** becerdi (donner le change) — diye yazıyordu o!

Tamamen doğru! Zemstvocuların ve "Osvobojdeniye"cilerin liderleri aldatıldı. Çok iyi oldu. Kölece huzura çıkışları, anayasa hakkındaki gerçek kararlarını ve düşüncelerini gizledikleri, Çar'ın ikiyüzlü konuşmasına yanıt olarak alçakça suskunlukları için çoktan hakettikleri bir cezaydı bu. Pazarlık ettiler ve hâlâ da ediyorlar, burjuvazi için "tehlikesiz" bir özgürlük parodisi elde etmeye çalışıyorlar. Şipov Buligin'le, Trubetskoi Şipov'la, Petrunkyeviç ve Rodiçev Trubetskoi'la, Struve Petrunkyeviç ve Rodiçev'le pazarlık ediyor. Pazarlık ediyorlar ve "muvakkaten" Zemstvo delegasyonunun katıksız Şipovcu programı üzerinde anlaşıyorlar. Bu bezirgânlar doğru yanıtı aldılar... bir postal darbesi.

Rus burjuva "liberalizmi"nin liderlerinin bu utanılası rezaleti sonun başlangıcı olmayacak mı? Samimi ve dürüst **d e m o k r a t l a r** olma yeteneğindekilerin artık bundan sonra bu yaman "Anayasacı-Demokrat Parti"den ayrılmaları gerekmez mi? "Zemstvo fraksiyonu"nun otokrasiye yaltaklandığı, "Kurtuluş Birliği"nin ise Zemstvo fraksiyonuna yaltaklandığı bir "Parti"yi desteklemelerinin kendilerini umutsuzca küçük düşürdüğünü ve devrim davasına ihanet ettiklerini kavramaları gerekmez mi?

Zemstvo delegasyonunun sonunu kutluyoruz! Maske düştü. Kararınızı verin bay büyük toprak sahipleri ve bay burjuvalar. Kararınızı verin aydınlar ve çeşitli "dernek" üyeleri. Devrimden mi yanasınız, karşı-devrimden mi yana? Özgürlükten mi yanasınız, yoksa özgürlüğe karşı mısınız? Gerçekten demokrat olmak isteyen, savaşmak zorundadır, yerlere kadar eğilenlerle ve hainlerle ilişkisini kesmek, kendisine ve inançlarına saygı duyan dürüst bir parti yaratmak, kararlı ve geri dönülmez biçimde silahlı ayaklanmadan yana olmak zorundadır. Fakat diplomasi yapmayı, gerçek görüşünü gizlemeyi, kötü bir alışverişi ve yaltaklanmayı sürdürmek isteyen, kimsenin inanmadığı sözlerle tehditler yağdırmayı sürdürmek isteyen ve taptıkları otokratın verdiği bir soylu mareşallik vaadi üzerine hayranlığa kapılanlar, özgürlük yanlıları tarafından alenen genel horgörüyle damgalanmak zorundadır.

Kahrolsun özgürlüğe ihanet eden burjuva hainler!

Yaşasın devrimci proletarya! Yaşasın tam özgürlük için, cumhuriyet için, proletaryanın ve köylülüğün özbeöz ve acil çıkarları için silahlı ayaklanma!

Temmuz 1905

DEVRİMCİ ORDU VE DEVRİMCİ HÜKÜMET[83]

Odesa'daki ayaklanma ve "Potemkin" zırhlısının devrim safına geçmesi, otokrasiye karşı devrimci hareketin gelişmesinde ileriye doğru atılmış yeni ve büyük bir adımı işaretlemektedir. Olaylar, şaşırtıcı bir hızla, ayaklanma ve bir Geçici Devrimci Hükümet kurma çağrılarının —Rusya Sosyal-Demokrat İşçi Partisi 3. Kongresi'nin şahsında proletaryanın hedef konusunda bilinçli temsilcilerinin halka yaptıkları çağrıların— zamana uygun olduğunu doğrulamıştır. Devrimci ateşin yeniden harlaması, bu çağrıların pratik önemine ışık tutmakta ve Rusya'da bu anda devrimci savaşçıların görevlerini daha tam olarak belirlemeye sevketmektedir.

Genel silahlı halk ayaklanması, olayların kendiliğinden gelişiminin etkisiyle gözlerimizin önünde olgunlaşmakta ve örgütlenmektedir. Otokrasiye karşı halk mücadelesinin biricik tezahürünün **isyanlar** olduğu, yani bilinçsiz, örgütsüz, kendiliğinden ve yer yer barbar öfkeler olduğu zamanlar pek o kadar gerilerde değil. Fakat en ileri sınıfın, proletaryanın hareketi olarak işçi hareketi, bu başlangıç safhasını hızla geride bıraktı. Sosyal-demokrasinin hedef bilinçli propaganda ve ajitasyonu sırasını savdı. İsyanların yerini örgütlü grev mücadeleleri ve otokrasiye karşı **politik gösteriler** aldı. Vahşi askeri infazlar proletaryayı ve kentlerin sade halkını birkaç yıl içinde "eğitti" ve devrimci mücadelenin daha yüksek biçimlerine hazırladı. Otokrasinin halkı soktuğu caniyane ve çirkin savaş,[84] halkın sabrını taşırdı. Çarlık birliklerine karşı kalabalıkların silahlı direniş girişimleri baş gösterdi. Halkla askeriye arasında tam anlamıyla **sokak çarpışmaları, bari-**

k a t s a v a ş l a r ı başladı. Kafkasya, Lodz, Odesa, Libau çok kısa süre önce proleter kahramanlık ve halk çoşkusu örnekleri sergilediler. Mücadele ayaklanmaya dönüşmeye başladı. Özgürlük cellatlarının, polis aynasızlarının aşağılık rolü gittikçe bizzat çarlık ordusunun da gözünü açacaktı. Ordu yalpalamaya başladı. Başlangıçta münferit emre itaatsizlik, ihtiyatların öfke patlamaları, subay protestoları, askerler arasında ajitasyon, bazı bölüklerin ya da alayların işçi kardeşlerine ateş etmeyi reddetmeleri. Sonra — o r d u n u n b i r b ö l ü m ü n ü n a y a k l a n m a s a f ı n a g e ç i ş i.

Odesa'daki son olayların muazzam önemi tam da, burada çarlığın askeri gücünün önemli bir bölümünün —bütün bir zırhlı kruvazörün— ilk kez açıkça devrim safına geçmesinde yatmaktadır. Hükümet bu olayı halktan gizlemek ve denizcilerin ayaklanmasını henüz çekirdek halindeyken boğmak için azgın çabalarda bulundu ve her türlü hileye başvurdu. Hepsi nafile. Devrimci "Potemkin" zırhlısına karşı gönderilen savaş gemileri arkadaşlarına karşı s i l a h k u l l a n m a y ı r e d d e t t i l e r. Avrupa'da "Potemkin"in teslim olduğu, Çar'ın devrimci zırhlıyı batırma emri verdiği haberlerini yayan otokratik hükümet, bütün dünya önünde tamamen küçük düştü. Filo Sivastopol'e geri dönmüş, hükümet aceleyle denizcileri terhis etmeye, savaş gemilerini silahsızlandırmaya girişmiştir; Karadeniz Donanması'nda subayların kitleler halinde terhis edildiği söylentileri dolaşmaktadır; teslim olan "Georgiy Pobyedonosev" zırhlısında yeniden isyanlar patlak vermiştir. Libau ve Kronstadt'ta da denizciler ayaklanmışlardır; askeriyeyle çatışmalar yoğunlaşıyor; Libau'da denizcilerin ve işçilerin askerlere karşı barikat savaşı sürüyor. Yabancı basında tam bir dizi diğer savaş gemisinde de ("Minin", "II. Aleksander" vs.) ayaklanmalar olduğu yolunda haberler var. Çarlık hükümeti d o n a n m a s ı z kaldı. Şimdilik elde ettiği tek şey, donanmayı devrim safına aktif biçimde katılmaktan alıkoyabilmek olmuştur. Fakat "Potemkin" zırhlısı yenilmez bir devrim toprağı olarak kalmıştır, ve akibeti ne olursa olsun, artık önümüzde kuşku götürmez ve son derece önemli bir gerçek var: d e v r i m c i o r d u n u n bir ç e k i r d e ğ i n i oluşturma girişimi.

Hiçbir baskı, devrim üzerinde hiçbir kısmi zafer bu olayın önemini ortadan kaldırmayacaktır. İlk adım atılmıştır. Dönüşü olmayan yola gi-

rilmiştir. Ordunun devrim safına geçmesi, tüm Rusya'nın ve tüm dünyanın belleğine kazınmıştır. Karadeniz Donanması'ndaki olayları, kaçınılmaz olarak, devrimci bir ordunun kurulması için yeni, daha enerjik girişimler izleyecektir. Şimdi görevimiz, bu girişimleri bütün gücümüzle desteklemek, proletarya ve köylülüğün geniş kitlelerine özgürlük uğruna mücadelede devrimci ordunun genel önemini anlatmak, **özgürlük bayrağını**, kitleleri devrime çekecek, çarlık otokrasisini ezecek güçleri birleştirebilecek tüm halkın bayrağını yükseltmekte bu ordunun bölümlerine yardımcı olmaktır.

İsyanlar — gösteriler — sokak çatışmaları — devrimci bir ordunun parçaları — işte halk ayaklanmasının gelişme safhaları bunlardır. Artık nihayet son safhaya geldik. Elbette bu bir bütün olarak hareketin bu yeni, en üst aşamada bulunduğu anlamına gelmez. Hayır, hareket içinde daha birçok şey gelişmemiştir, Odesa olayları hâlâ eski isyanların önemli özelliklerini taşıyor. Fakat bu, kendiliğinden selin ilk dalgasının, otokrasinin "kalesinin" eşiğine kadar yaklaştığı anlamına gelir. Bu, bizzat halk kitlesinin ileri temsilcilerinin, teorik düşünceler sonucunda değil, büyüyen hareketin baskısı altında, mücadelenin, Rus halkının düşmanına karşı nihai mücadelenin yeni, daha üst görevlerine ulaştıkları anlamına gelir. Otokrasi bu savaşa hazırlanmak için **her şeyi** yaptı. Halkı yıllardan beri askeriyeye karşı silahlı mücadeleye itti, ve şimdi ektiğini biçiyor. Bizzat askeriye içinden devrimci ordunun birlikleri oluşuyor.

Bu birliklerin görevi ayaklanmayı ilan etmek, bütün savaşlar gibi iç savaş için de zorunlu olan kitlelere **askeri önderlik** sağlamak, genel açık mücadelenin üslerini oluşturmak, ayaklanmayı komşu bölgelere taşımak, tam politik özgürlüğü —ilk başta imparatorluğun küçük bir bölgesinde de olsa— güvence altına almak, çürümüş otokratik düzenin devrimci yeniden biçimlendirilmesine başlamak, barış zamanlarında bu faaliyete pek katılmayan ama devrimci dönemlerde öne çıkan halkın alt katmanlarının devrimci yaratıcı faaliyetini bütün kapsamıyla geliştirmektir. Bu yeni görevleri kavrar ve bunları atak ve kapsamlı bir biçimde önlerine koyarlarsa, ancak o zaman devrimci ordu birlikleri tam zafere ulaşabilir ve **devrimci hükümetin** üsleri olarak hizmet edebilirler. Ve halk ayaklanmasının verili aşamasında devrimci hükümet,

devrimci ordu kadar acil bir zorunluluktur. Devrimci ordu, askeri mücadele ve otokrasinin askeri gücünün artıklarına karşı halk kitlelerinin askeri yönetimi için gereklidir. Devrimci ordu, büyük tarihsel problemler ancak **şiddetle** çözülebildiği için gereklidir, modern savaşta **şiddetin örgütlenmesi** ise askeri bir örgütlenmedir. Ayrıca otokrasinin askeri gücünün kalıntıları dışında, yıkılmakta olan Rus hükümetinin daha şimdiden yardım dilendiği komşu ülkelerin askeri güçleri vardır — bu konuya daha aşağıda değineceğiz.

Devrimci hükümet, halk kitlelerinin, önce devrimci ordu sayesinde çarlığın elinden koparılıp alınmış bölgelerde, ve sonra da tüm ülkede politik yönetimi için zorunludur. Devrimci hükümet, devrimde söz konusu olan politik dönüşüme derhal koyulmak için zorunludur — halkın devrimci özyönetiminin kurulması, gerçekten ulusal ve gerçekten kurucu bir meclisin toplantıya çağrılması, onlar olmadan halkın iradesinin gerçek ifadesinin imkânsız olduğu "özgürlüklerin" uygulanması için zorunludur. Devrimci hükümet, gerçekten ve kesin olarak otokrasiden kopmuş ayaklanan halk katmanlarının politik birliği için, politik örgütlenmesi için gereklidir. Elbette bu örgüt, halk iradesini güvence altına almak ve faaliyetini halkın yardımıyla yerine getirmek için halk adına iktidarı ele geçiren devrimci hükümet gibi ancak geçici olabilir. Fakat bu örgütlenme, ayaklanmanın her başarılı adımıyla kopmaz bir bağ içinde **derhal** başlamalıdır, çünkü politik birlik ve politik yönetim bir an bile geciktirilemez. Halkın çarlık üzerinde tam zaferi için, ayaklanan halkın politik yönetimi, halk güçlerinin askeri yönetiminden daha az önemli değildir.

Otokrasi yanlılarıyla halk kitleleri arasındaki savaşın nihai sonucunun nasıl olacağı, bir ölçüde değerlendirme yeteneğini korumuş hiç kimse için kuşkulu değildir. Ne var ki ciddi savaşın asıl şimdi başladığı, önümüzde hâlâ büyük sınavların bulunduğu gerçeğine gözlerimizi kapamamalıyız. Devrimci hükümet gibi devrimci ordu da öylesine yüksek tipte "organizmalar" teşkil etmekte, öylesine karmaşık kuruluşlar, öylesine gelişmiş bir yurttaşlık bilinci gerektirmektedir ki, bu görevlerin basitçe bir vuruşta derhal ve doğru biçimde uygulanmasını beklemek yanlış olacaktır. Hayır, bunu beklemiyoruz, sosyal-demokrasinin her zaman

yerine getirdiği ve getireceği inatçı, yavaş ve çoğu kez görünmez politik eğitim çalışmasının değerini biliyoruz. Ancak yaşadığımız şu anda daha da tehlikeli olan halkın güçlerine inançsızlığa da izin vermemeliyiz; muazzam tarihsel olaylar darkafalı insanları inlerinden, tavan aralarından, bodrumlardan zorla çıkarıp **y u r t t a ş** olmaya zorladığında, devrimin ne muazzam bir aydınlatıcı ve örgütleyici güce sahip olduğunu düşünmeliyiz. Devrim ayları insanları onlarca yıllık politik durgunluk dönemlerinden daha hızlı ve kökten biçimde yurttaş olarak eğitir. Devrimci sınıfın bilinçli önderlerinin görevi, bu eğitme görevinde sınıfın daima önünde olmak, yeni görevlerin önemini anlatmak ve onları ileriye, büyük nihai hedefimize yürümeye çağırmaktır. Devrimci bir ordu oluşturma ve bir Geçici Devrimci Hükümet kurma girişimlerimizde kaçınılmaz olarak karşılaşacağımız başarısızlıklar, bize sadece bu görevlerin **p r a t i k** çözümünü öğretecek, sadece, şimdi kuytularda uyuyan yeni ve taze halk güçlerini bu çözüme çekecektir.

Askeriyeyi alalım. Tarihi birazcık da olsa bilen ve bu işin büyük uzmanı Engels'ten öğrenen hiçbir sosyal-demokrat, askeri bilgilerin büyük öneminden, askeri tekniğin, halk kitlelerinin ve halk sınıflarının büyük tarihsel çatışmaları çözmekte kullandıkları bir alet olarak askeri örgütlenmenin muazzam öneminden asla kuşku duymamıştır. Sosyal-demokrasi hiçbir zaman askeri komplolarla oynama derekesine düşmedi, hiçbir zaman, başlamış bulunan içsavaşın koşulları mevcut olmadığı sürece* askeri sorunları asla ön plana çıkarmadı. Fakat **b u g ü n** bütün sosyal-demokratlar askeri sorunları ilk sıraya olmasa bile ilk sıralardan birine koymuşlar, bu sorunların incelenmesini ve bu sorunların halk kitlelerine tanıtılmasını gündeme almışlardır. Devrimci ordu, askeri bilgileri ve askeri araçları, Rus halkının bundan sonraki kaderini çözmek için, ilk, en yakıcı sorunu, özgürlük sorununu çözmek için pratik olarak uygulamak zorundadır.

Bir devrimci hükümet kurma görevi de, tıpkı devrimin askeri güçlerinin örgütlenmesi görevi gibi yeni, zor ve karmaşık bir görevdir. Fakat bu

---

* *Çarlığa karşı kararlı saldırının yöntemleri sorununun (1897 yılında) zamansızlığı konusunda bkz. Lenin'in "Rus Sosyal-Demokratlarının Görevleri". (Bkz. elinizdeki baskının 1. cildi. —**Alm. Red.**)*

görev de halk tarafından çözülebilir ve çözülmek zorundadır. Ve burada da her türlü kısmi başarısızlık, yöntem ve araçların mükemmelleşmesini, sonuçların sağlamlaştırılmasını ve genişletilmesini sağlayacaktır. Rusya Sosyal-Demokrat İşçi Partisi Üçüncü Kongresi, kararında, yeni görevin çözülmesinin genel koşullarını kaba hatlarıyla açıklamıştır — artık bu görevlerin gerçekleştirilmesinin pratik koşullarını tartışmanın ve hazırlamanın zamanı gelmiş, geçmektedir. Partimiz bir asgari programa, demokratik (yani burjuva) devrim çerçevesinde kesinlikle uygulanabilir olan ve proletaryaya sosyalist devrim mücadelesi için gerekli olan dönüşümlerin kendi içinde tutarlı bir programına sahiptir. Fakat bu program temel talepleri ve temel taleplerin sonucu olan ya da kendiliğinden anlaşılır olduğu var sayılan kısmi talepleri içermektedir. Bir Geçici Devrimci Hükümet kurma girişimlerinde önemli olan, tam da, tüm halka, en aydınlanmamış kitleye bile, bu hükümetin hedeflerini, ulusal görevlerini kısa formüller, kesin ve berrak ana hatlar göstermek için temel talepleri öne çıkarmaktır.

Her devrimci hükümetin politik bayrağı ve acil programı olması gereken, halkın sempatisini kazanmaya uygun ve en acil şey olarak halkın tüm devrimci enerjisinin bunlar üzerinde yoğunlaşmak zorunda olduğu bu türden **altı temel** madde sayılabileceği inancındayız.

Bu altı madde şunlardır: 1) Kurucu Ulusal Meclis, 2) halkın silahlanması, 3) politik özgürlük, 4) ezilen ve tam haklara sahip olmayan uluslar için tam özgürlük, 5) sekiz saatlik işgünü ve 6) devrimci köylü komiteleri. Elbette bunlar sadece yaklaşık hususlardır, demokratik cumhuriyeti mücadeleyle kazanmak için derhal gerekli olan bir dizi dönüşümün **başlıklarıdır**, adlandırmalarıdır. Bu hususta her şeyi söylediğimizi iddia etmiyoruz. Sadece belli temel görevlerin önemi üzerine düşüncelerimizi açık bir biçimde anlatmak istiyoruz. Devrimci hükümet halkın alt katmanlarına, işçi sınıfı ve köylü kitlelerine dayanmak zorundadır, bu olmadan ayakta kalamaz, halkın devrimci öz faaliyeti olmadan devrimci hükümet bir sıfırdır, evet hatta sıfırdan da kötüdür. Halkı tumturaklı ama anlamsız vaadlerin (derhal "toplumsallaştırma" gibi; bundan söz edenler bile bundan ne anladıklarını bilmiyorlar) maceracılığına karşı uyarmak, aynı zamanda verili anda gerçekten uygulanabilir olan ve

devrimin sağlamlaştırılması için gerçekten gerekli olan reformlar önermek zorundayız. Devrimci hükümet "halk"ı geliştirmek ve devrimci faaliyetini **ö r g ü t l e m e k** zorundadır. Ezilen uluslara tam özgürlük, yani onların sadece kültürel değil, aynı zamanda politik kaderlerini de tayin etme hakkı, işçi sınıfının korunması için en acil önlemlerin güvence altına alınması (bir dizi önlem arasından ilk sırada sekiz saatlik işgünü) ve nihayet toprak beylerinin çıkarlarını gözetmeksizin, köylü kitlelerin yararına ciddi önlemlerin güvence altına alınması — görüşümüzce, her devrimci hükümetin özellikle vurgulamak zorunda olduğu ana maddeler bunlardır. Yorum gerektirmeyecek kadar açık olan ilk üç maddeden söz etmiyoruz. Çarlığın elinden koparılıp alındığında küçük bir bölgede de olsa bu dönüşümlerin hayata geçirilmesi zorunluluğundan söz etmiyoruz; pratik gerçekleştirme bütün manifestolardan bin kez daha önemlidir, ama bin kez de daha zordur. Biz sadece, genel ve acil görevlerimiz üzerine doğru düşünceyi daha şimdiden ve derhal tüm araçlarla yaygınlaştırma zorunluluğuna dikkat çekiyoruz. Halka —sözcüğün tam anlamıyla— başvurmayı, ama sadece genel bir mücadele çağrısıyla değil (bu devrimci hükümetin kurulma dönemine kadar yeterlidir), en temel demokratik dönüşümlerin derhal uygulanması, bu dönüşümlerin derhal bağımsız olarak hayata geçirilmesi yönünde doğrudan çağrı yaparak başvurmayı becermek zorunludur.

Devrimci ordu ve devrimci hükümet — bunlar aynı madalyonun iki yüzüdür. Bunlar ayaklanmanın başarıya ulaşması ve kazanımlarının pekiştirilmesi için aynı derecede gerekli olan iki kurumdur. Bunlar, biricik tutarlı devrimci şiarlar olarak mutlaka ileri sürülmesi ve anlatılması gereken iki şiardır. Şimdi ülkemizde kendilerine demokrat diyen bir sürü insan var. Fakat pekçoğu bu işe soyunup, pek azı bunu hakediyor. "Topluluk" denilen sözüm ona demokrat Zemstvolarda "Anayasacı Demokrat Parti"nin bir sürü lafebesi, fakat pek az **g e r ç e k** demokrat —yani halkın tam egemenliğini samimiyetle savunan, halk egemenliğinin düşmanlarına karşı, çarlık otokrasisinin savunucularına karşı ölüm kalım pahasına mücadele etme yeteneğinde insan— var.

Sınıf olarak burjuvaziye özgü olan bu korkaklık, bu ikiyüzlü yarım gönüllülük işçi sınıfında yoktur. İşçi sınıfı gayet tutarlı demokrat olabilir ve olmak zorundadır. İşçi sınıfı, Petersburg, Riga, Libau, Varşova, Lodz, Odesa, Bakû ve daha başka pekçok kentin sokaklarında akıttığı kanıyla demokratik devrimde öncü müfreze rolünü hak ettiğini kanıtlamıştır. Şimdi bu tayin edici anda da bu büyük role layık olduğunu göstermelidir. Proletaryanın bilinçli temsilcileri, Rusya Sosyal-Demokrat İşçi Partisi'nin üyeleri, sosyalist hedeflerini, sınıf ve parti olarak bağımsızlıklarını bir an bile unutmadan, tüm halkın önüne ileri demokratik şiarlarla çıkmalıdır. Bizim için, proletarya için demokratik devrim, emeğin her türlü sömürüden tam kurtuluşu yolunda, büyük sosyalist hedefe giden yolda sadece ilk aşamadır. Ve bu nedenle bu ilk aşamayı bir o kadar hızlı geride bırakmak, halkın özgürlüğüne düşman olanları bir o kadar kararlı biçimde ortadan kaldırmak, tutarlı demokrasinin şiarlarını bir o kadar yüksek sesle ilan etmek zorundayız: Devrimci ordu ve devrimci hükümet.

Temmuz 1905.

BULİGİN DUMASI'NI BOYKOT VE AYAKLANMA[85]

Rusya'da şu anki politik durum şöyle görünüyor: Buligin Duması'nın, yani adeta halk temsilciliği düşüncesiyle alay edermişçesine, mal varlığına dayalı, zümresel ve iki dereceli seçim temelinde otokratik hükümetin hizmetkârlarının denetiminde ve onların yardımıyla seçilmiş olan toprak beyleri ve büyük burjuvazinin temsilcilerinden oluşan bir danışma meclisinin yakında toplantıya çağrılması mümkündür. Bu Duma'ya karşı tavır nasıl olmalıdır? Liberal demokrasi bu soruya iki yanıt veriyor: "Birlikler Konfederasyonu" şahsında sol kanat, yani esas olarak burjuva aydınlarının temsilcileri, bu Duma'nın boykot edilmesinden, seçimlere katılmamaktan ve bu andan, genel oy hakkı temelinde demokratik bir anayasa için yoğun ajitasyon için yararlanmaktan yana. Zemstvo temsilcilerinin ve kent fonksiyonerlerinin Temmuz Kongresi[86] şahsında, ya da daha doğrusu bu Kongre'nin bilinen bölümü şahsında sağ kanat boykota karşı, seçimlere katılmaktan ve Duma'ya mümkün olduğunca çok aday sokmaktan yana. Kongre'nin bu sorunda henüz bir karar almadığı ve meseleyi Buligin "anayasası"nın öğrenilmesinden sonra telgrafla toplantıya çağrılacak bir sonraki Kongre'ye ertelediği doğrudur. Fakat liberal demokrasinin sağ kanadının düşüncesi şimdiden yeterince oluşmuş bulunuyor.

Devrimci demokrasi, yani esas olarak proletarya ve onun sınıf bilinçli sözcüsü sosyal-demokrasi, genel olarak kesinlikle ayaklanmadan yanadır. Taktikteki bu fark liberal monarşist burjuvazinin organı "Osvobojdeniye" tarafından doğru kavranmıştır; bu organın son sayısında (No. 74) bir yandan "silahlı ayaklanmanın açıktan propagandası" "saçmalık

ve cinayet" olarak şiddetle mahkûm edilirken, öte yandan boykot düşüncesi de "pratikte verimsiz" olarak eleştirilmekte ve sadece Anayasacı-"Demokrat" (monarşist diye okuyun) Parti'nin Zemstvo fraksiyonunun değil, "Birlikler Konfederasyonu"nun da "devlet sınavı"nı vereceğine, yani boykot düşüncesinden vazgeçeceğine olan inancı dile getirilmektedir.

Sınıf bilinçli proletaryanın partisi boykot düşüncesine karşı hangi tavrı almalıdır ve halk kitleleri önünde hangi taktik şiarları öne çıkarmalıdır? Bu soruyu yanıtlamak için, her şeyden önce Buligin "Anayasası"nın özünün ve temel anlamının neden ibaret olduğunu anımsamak gerekir: çarlığın zararsız, otokrasi için hiçbir tehlikesi olmayan bir sahte anayasa sadakasıyla yavaş yavaş devrimden, yani mücadele eden halktan koparılacak ve otokrasiyle uzlaşacak toprak beyleri ve büyük burjuvaziyle bir anlaşma yapması. Anayasacı-"Demokrat" Partimiz monarşinin korunması ve bir lordlar kamarası kurulmasını candan arzu ettiği (yani ülkenin devlet yapısında "tepedeki onbinin" politik ayrıcalıklarının ve politik egemenliğinin peşinen güvence altında kalmasını arzuladığı) için, böyle bir anlaşma olanağı konusunda hiçbir kuşku yoktur. Evet, dahası: şu ya da bu biçimde, er ya da geç, en azından burjuvazinin bir kesimiyle böyle bir anlaşmanın yapılması kaçınılmazdır, çünkü kapitalist toplumda burjvazinin tüm sınıfsal konumu bunu şart koşmaktadır. Sorun sadece, bu anlaşmanın ne zaman ve nasıl gerçekleşeceğidir ve proletarya partisinin tüm görevi, anlaşma anını mümkün olduğunca geciktirmek, burjuvaziyi mümkün olduğunca bölmek, burjuvazinin halka yaptığı geçici çağrılardan devrim için mümkün olduğunca fazla yarar sağlamak ve bu dönem içinde devrimci halkın (proletarya ve köylülüğün) güçlerini otokrasiyi şiddet yoluyla yıkmak ve hain burjuvaziyi bir tarafa itmek, tarafsızlaştırmak üzere birleştirmektir.

Burjuvazinin politik konumunun özü, şimdiye kadar defalarca kanıtladığımız gibi, gerçekte çarlıkla halk arasında durması, dürüst simsar rolünü oynama ve savaşan halkın arkasından sinsice iktidara ulaşma çabasında yatmaktadır. O nedenle burjuvazi bugün Çar'a, yarın halka hitap etmektedir; ona "ciddi, işsel" bir politik pazarlık önerisiyle, diğerine özgürlük üzerine boş sözlerle (Temmuz Kongresi'nde Bay İ. Petrunkye-

viç'in konuşmaları). Burjuvazinin halka hitap etmesi bizim için yararlıdır, çünkü böylece, sosyal-demokrat ajitasyonun kapsaması şimdilik hayal olan böylesine geri ve böylesine geniş kitleleri politik olarak sarsıp onların politik aydınlanması için malzeme sağlar. Bırakın burjuvazi en geri olanları sarssın, bırakın her yerde toprağı yumuşatsın — biz bu topraklara yılmadan sosyal-demokrat tohumu ekeceğiz. Batıda her yerde burjuvazi, otokrasiye karşı mücadeleyle halkın politik öz bilincini uyandırmak zorunda kalmıştı, fakat aynı zamanda işçi sınıfı içinde burjuva teorilerin tohumlarını ekmeye çabalıyordu. Görevimiz, burjuvazinin otokrasiye karşı tahrip faaliyetinden yararlanmak ve işçi sınıfını onun sosyalist görevleri konusunda, onun çıkarlarının burjuvazinin çıkarlarıyla uzlaşmazlığı konusunda yorulmak bilmeksizin aydınlatmaktır.

Buradan, şu anda taktiğimizin ilk planda boykot düşüncesinin desteklenmesinden ibaret olduğu açıkça ortaya çıkar. Boykot sorunu bizzat burjuva demokrasisinin bir iç meselesidir. İşçi sınıfı buna doğrudan ilgi duymaz, fakat işçi sınıfı burjuva demokrasisinin devrimci olan kesimini desteklemeye mutlaka ilgi duyar, ve politik ajitasyonun genişletilmesine ve keskinleştirilmesine ilgi duyar. Duma'yı boykot, burjuvazinin halka yaptığı şiddetli bir çağrıdır, ajitasyonunun gelişmesi demektir, bizim ajitasyonumuz için fırsatların çoğalması ve politik krizin, yani devrimci hareketin kaynağının derinleşmesi demektir. Liberal burjuvazinin Duma'ya katılması ise andaki ajitasyonunun zayıflaması demektir, halktan çok çarlığa hitap etmesi ve burjuvaziyle çarlık arasında karşı-devrimci bir antlaşmanın oluşmaya başlaması demektir.

Buligin Duması "dağıtılmasa" da gelecekte kaçınılmaz olarak proletaryanın mutlaka yararlanmak zorunda olduğu politik çatışmalara yol açacaktır. Fakat bu geleceğin bir sorunudur. Burjuvazinin ve bürokrasinin bu Duması'ndan ajitasyon ve mücadele amaçları için asla yararlanmayacağına "tövbe etmek" gülünçtür, fakat şimdi söz konusu olan bu değil. Bugün bizzat burjuva demokrasisinin sol kanadı, boykot yoluyla Duma'ya karşı açık ve doğrudan mücadele sorununu ortaya atmıştır ve biz bu daha kararlı saldırıya omuz vermek için bütün gücümüzü ortaya koymalıyız. Burjuva demokratlarının, "Osvobojdeniye"cilerin sözünü senet kabul etmeliyiz: halka çağrıya dair bu "à la Petrunkjeviç" [87] [Petrunkye-

viç tarzı — ÇN.] lafızları mümkün olduğunca yayıp teşhir etmeliyiz, bu lafızların ilk ve en küçük sınanmasının, tam da Duma'nın boykot edilip edilmemesi sorununda, yani protestoyla halka mı hitap edileceğinde, yoksa Duma'nın kabul mü edileceğinde, yani protestodan vazgeçip bir kez daha Çar'ın ayağına giderek, halk temsilciliğiyle alay edilmesine boyun eğilip eğilmeyeceğinde yattığını göstermeliyiz.

Sonra, ikinci olarak, boykotun ajitasyonun genişletilmesi ve derinleştirilmesi anlamında gerçek bir yarar getirmesi ve sadece basit ve sıradan bir oy vermemeyle sınırlı kalmaması için her şeyi yapmalıyız. Eğer yanılmıyorsak, bu düşünce Rusya'da etkinlik gösteren yoldaşlar arasında oldukça yaygındır: bu yoldaşlar düşüncelerini şu sözcüklerle özetliyorlar: **A k t i f** boykot. Pasif uzak kalmanın tersine aktif boykot, ajitasyonun on kat büyümesi, her yerde toplantılar düzenlenmesi, seçim toplantılarından gerekirse bu toplantılara zorla girerek faydalanılması, gösteriler, siyasi grevler vs. vs. örgütlenmesi anlamına gelmelidir. Ajitasyon ve mücadele amacıyla, Partimizin bir dizi kararınca genelde caiz görüldüğü şekilde, devrimci burjuva demokrasisinin şu ya da bu grubuyla bu vesileyle anlaşmalar yapmanın özellikle amaca uygun olduğu kendiliğinden anlaşılırdır. Bunu yaparken bir yandan proletarya partisinin sınıf karakterini gözümüzü kırpmadan korumalı ve burjuva müttefiklerimize karşı sosyal-demokrat eleştirilerimizi bir an bile elden bırakmamalıyız. Öte yandan ajitasyonumuzda verili anda en devrimci şiar olan demokratik devrim şiarını ön plana çıkarmayı bilmezsek, en ileri sınıfın partisi olarak görevimizi yerine getirmemiş oluruz.

Üçüncü dolaysız ve acil politik görevimiz budur. "Duma'yı aktif boykot", daha önce söylediğimiz gibi, ajitasyon, propaganda, devrimci güçlerin daha büyük ölçüde, iki kat bir enerji ve üç kat bir baskı altında örgütlenmesi demektir. Fakat böyle bir çalışma berrak, tam ve dobra dobra bir şiar olmadan düşünülemez. Bu şiar ancak ve yalnız silahlı ayaklanma olabilir. Hükümet tarafından kabaca tahrif edilmiş bir "halk temsilciliği"nin toplantıya çağrılması, gerçek bir halk temsilciliği yönünde ajitasyon için, geniş kitleleri bu gerçek temsilciliğin şimdi (Çar'ın halkı aldatması ve onunla alay etmesinin ardından) ancak, —kurulması için silahlı halk ayaklanmasının zaferi, çarlık hükümetinin fiilen yıkılması gerekli

olan— Geçici Devrimci Hükümet tarafından toplantıya çağrılabileceği hakkında aydınlatmak için mükemmel fırsatlar vermektedir. Ayaklanma yönünde geniş bir ajitasyon için daha iyi bir an düşünülemez ve böyle bir ajitasyon Geçici Devrimci Hükümet'in programı hakkında tam bir berraklığa sahip olmayı gerektirmektedir. Bu programı daha önce saydığımız ("Proletari" No: 7, "Devrimci Ordu ve Devrimci Hükümet"*) **a l t ı** madde oluşturmalıdır: 1) tüm halk tarafından seçilen bir Kurucu Meclisin toplantıya çağrılması; 2) halkın silahlanması; 3) politik özgürlük ve bununla çelişen tüm yasaların derhal iptali; 4) tüm ezilen ve tam haklara sahip olmayan uluslar için tam kültürel ve politik özgürlük; Rus halkı, başka ulusların özgürlüğü için mücadele etmezse kendi özgürlüğünü elde edemez; 5) sekiz saatlik işgünü; 6) bütün demokratik reformları, bu arada büyük toprak mülkiyetine el konulması da dahil tarım reformlarını da desteklemek ve uygulamak için Köylü Komitelerinin kurulması.

O halde: boykot düşüncesini en enerjik biçimde desteklemek; burjuva demokrasisinin boykotu reddeden sağ kanadının ihanetini teşhir etmek; bu boykotu aktif boykota dönüştürmek, yani en geniş ajitasyonu geliştirmek; silahlı ayaklanma propagandası; otokrasiyi yıkmak ve bir Geçici Devrimci Hükümet *kurmak* amacıyla devrimci bir ordunun grup ve birliklerini örgütlemek; bu Geçici Devrimci Hükümet'in, ayaklanmanın bayrağı ve gelecekte tekrarlanacak bütün Odesa olayları için bir örnek olacak temel ve muhakkak bağlayıcı programını yaygınlaştırmak ve izah etmek.

Sınıf bilinçli proletarya partisinin taktiği bu olmalıdır. Bu taktiği tam anlamıyla kavramak ve bütünlüğünü sağlamak için "Iskra"nın taktiği üzerinde de durmak zorundayız. "Iskra"nın taktiği 106. sayıda "Savunma mı, Saldırı mı?" makalesinde ortaya konmuştur. Daha ilk pratiğe geçirme girişiminde kendiliğinden ortadan kalkacak olan önemsiz ve kısmi görüş ayrılıkları üzerinde durmadan, ilkesel görüş ayrılığını belirtmek istiyoruz. "Iskra" pasif boykotu haklı olarak mahkûm ederken, onun karşısına "ayaklanmanın olası başlangıcı" olarak derhal bir "devrimci özyönetimin örgütlenmesi" düşüncesini koymaktadır. "Iskra"ya göre, "İş-

---

** Bkz. elinizdeki cilt, s. 298 —**Alm. Red.** (Bu cildin 291. Sayfası —**Red.**)*

çi Ajitasyon Komiteleri kurarak seçim ajitasyonu hakkını elde etmeliyiz". Bu komiteler "hükümetin çıkaracağı yasalarla saptanacak olan yasal çerçeve dışında devrimci halk temsilcileri seçimini örgütlemeyi kendilerine hedef edinmelidirler", "tüm ülkeyi bir devrimci özyönetim organları ağıyla sarmalıyız".

Böyle bir şiarın hiçbir değeri yoktur. Genelde politik görevler açısından ise bu şiar esasen bir yamalı bohçadır, ve mevcut politik durum açısından "Osvobojdeniye" çizgisinin değirmenine su taşımaktadır. Devrimci özyönetimin örgütlenmesi ve halk temsilcilerinin seçimi ayaklanmanın **başlangıcı** değil, **sonudur**. Bu örgütlenmenin gerçekleştirilmesini şimdi ayaklanmadan önce ve ayaklanmayla bağıntısı olmadan hedef edinmek, önüne anlamsız bir hedef koymak ve devrimci proletaryanın bilincine karışıklık taşımak demektir. İlkönce, ayaklanmada (sadece bir kentte de olsa) zafer kazanmak ve bir geçici devrimci hükümet kurmak gerekir ki bu ayaklanma organı, devrimci halkın kabul gören önderi olarak devrimci özyönetimin örgütlenmesine koyulabilsin. Ayaklanma şiarını devrimci özyönetimin örgütlenmesi şiarıyla el çabukluğuyla ortadan kaldırmak ya da hatta sadece ertelemek bile, önce sineği yakalayıp sonra gözüne flit sıkmayı öğütlemek gibi bir şeydir. Unutulmayacak Odesa olayları günlerinde, Odesalı yoldaşlara, ayaklanmanın başlangıcı olarak devrimci bir ordu örgütlemek yerine Odesa halkı tarafından halk temsilcilerinin seçimini örgütlemeyi öğütlemiş olsaydık, Odesalı yoldaşlar elbette bu öğüde sadece gülüp geçerlerdi. "Iskra", "haklar için mücadele"de otokrasiye karşı mücadelenin başlangıcını görmek isteyen Ekonomistlerin hatasını tekrarlıyor. "Iskra", ayaklanma şiarını "daha yüksek bir gösteri tipi" teorisiyle karartmış olan talihsiz "Zemstvo Kampanyası Planı"nın yanlış sonuçlarına geri dönüyor.

"Iskra"nın bu taktik hatasının kaynağı üzerinde durmanın yeri burası değil; ilgilenen herkese, N. Lenin'in "Demokratik Devrimde Sosyal-Demokrasinin İki Taktiği" broşürünü salık veririz.* Burada önemli olan, yeni "Iskra"cıların şiarının neden Kurtuluş Birlikçilerinin şiarıyla aynı kapıya çıktığına işaret etmektir. Ayaklanmanın zaferinden önce halk

* *Bkz. elinizdeki cilt, s. 84 —**Alm. Red.** (Bu cildin 86 - 87. Sayfaları. —**Red.**)*

temsilcileri seçimini örgütleme girişimleri pratikte tam anlamıyla Kurtuluş Birlikçilerinin işine yarayacak ve sosyal-demokrasinin bu kişilerin dümen suyuna girmesi şeklinde yozlaşacaktır. Otokrasinin yerine bir Geçici Devrimci Hükümet geçmediği sürece, otokrasi işçilere ve halka, halk seçimi sözünü bir ölçüde hak eden bir seçim yaptırmayacaktır (ve sosyal-demokrasi otokrasi altında "halk" seçimleri komedisine yanaşmayacaktır); fakat Kurtuluş Birlikçileri, Zemstvocular, ve kent yönetimi üyeleri seçimleri yapacak ve bu seçimi kolaylıkla "halk" seçimleri, "devrimci özyönetim" seçimi olarak göstereceklerdir. Liberal monarşist burjuvazinin tüm pozisyonu şimdi, ayaklanmadan kaçınma çabalarından, otokrasiyi, halk çarlık üzerinde zafer kazanmadan, Zemstvo seçimlerini halk seçimleri olarak kabul etmeye zorlama ve gerçek bir devrim olmadan kent özyönetimlerini ve Zemstvoları "devrimci özyönetimler" olarak yutturma (Petrunkyeviç'e uygun) çabalarından ibarettir. "Osvobojdeniye"nin 74. sayısında bu pozisyon mükemmel biçimde ifade edilmektedir. Ayaklanma propagandasının gerek orduyu gerekse de halkı "demoralize ettiği"ni ısrarla iddia eden korkak burjuvazinin bu ideologlarından daha alçakça bir şey düşünülemez! Ve bu, Rusya'da küçük-burjuvazinin ve askerin ancak ve yalnız ayaklanma sayesinde kesin moral bozukluğundan kurtulabileceğini ve yurttaş olma haklarını koruyabileceğini körlerin bile gördüğü bir zamanda söylenmektedir! Burjuva Manilov,* "hükümet"in ancak "kamuoyunun" baskısı altında "yeni yeni tavizler vermek zorunda kalacağı ve nihayet daha ileri gidemeyerek, iktidarı toplumun talep ettiği gibi genel, eşit, doğrudan ve gizli oy hakkı temelinde seçilmiş kurucu meclise bırakmak zorunda kalacağı" ... (! bir lordlar kamarasıyla mı?) bir cenneti ballandırarak anlatmaktadır. "İktidarın bugünkü hükümetten devlet ve hükümet erkini yeni bir temelde örgütleyecek ulusal kurucu meclise bu barışçıl (!) geçişinde kesinlikle olasılık dışı bir şey yoktur." Yaltakçı burjuvazinin bu dahice felsefesi, orduyu, özellikle de subayları kendi tarafına kazanmak, kendi inisiyatifiyle ve kendi başına bir halk milisi oluşturmak, "gelecekteki geçici hükümetin

* *Gogol'un "Ölü Canlar" romanından bir tip: yaltakçı, durumu olduğundan güzel gösteren ve durmadan boş planlar kuran biri. — Alm. Red.*

unsurları" olarak yerel özyönetim (çiftlik sahipleri ve kapitalistlerin diye okuyun) organlarını hayata geçirme öğüdüyle tamamlanmaktadır.

Bu karmaşada bir anlam var. Çünkü burjuvazi iktidarın "barışçıl" biçimde, **halk ayaklanması olmadan** kendi eline geçmesinden başka bir şey istemiyor; çünkü ayaklanma belki de sonunda zafere ulaşabilir ve gerçek özgürlüğü kazanabilir, proletaryayı silahlandırabilir ve milyonlarca köylüyü ayaklandırabilir. Ayaklanma şiarını örtbas etmek, ona sırt çevirmek ve başkalarına da ona sırt çevirmeyi öğütlemek, (sadece Trubetskoi, Petrunkyeviç, Feodorov ve ortaklarına uygun olan) "başlangıç" olarak derhal bir özyönetim örgütlemeyi öğütlemek — işte burjuvazinin devrime ihaneti için, "avam"a **karşı** çarlıkla antlaşma yapması (monarşi ve lordlar kamarası) için gerekli olan budur. Liberal Manilovculuk bununla para babalarının en gizli düşüncelerini ve en derin çıkarlarını açığa vurmaktadır.

"Iskra"nın sosyal-demokrat Manilovculuğu ise sadece sosyal-demokratların bir bölümünün zekâ kıtlığını ve proletaryanın biricik devrimci taktiğinden sapmasını gözler önüne sermektedir: çarlığın barışçıl tavizlerinin mümkün olduğu, otokrasi yıkılmadan bir özyönetimin gerçekleştirilebileceği ve ayaklanmanın başlangıcı olarak halk temsilcileri seçiminin mümkün olduğu yolundaki burjuva-oportünist yanılsamaları acımasızca teşhir etmek. Hayır, bugünkü durumda ayaklanmanın zorunluluğunu açık ve kesin biçimde kanıtlamak, doğrudan ayaklanma çağrısı yapmak (elbette zamanını önceden belirlemeden) ve derhal devrimci bir ordunun örgütlenmesini talep etmek zorundayız. Ancak böyle bir ordunun korkusuzca ve en geniş biçimde örgütlenmesi ayaklanmanın başlangıcı olabilir. Ancak ayaklanma devrimin zaferini gerçekten garantileyebilir, ve yerel koşulları bilen biri daima zamansız ayaklanma girişimlerine karşı uyarıda bulunacaktır. Gerçekten halk tarafından gerçek bir özyönetiminin gerçekten örgütlenmesi ancak muzaffer ayaklanmanın sonucu olabilir.

Ağustos 1905

DEVRİMCİ ORDUNUN SAVAŞ BİRLİKLERİNİN GÖREVLERİ[88]

1) Bağımsız askeri eylemler.

2) Kitlenin sevk ve idaresi.

Birlikler iki üç kişiden başlayarak istenilen sayıda olabilir.

Birlikler kendi kendilerini silahlandırmalıdır; kimin neyi varsa onunla (tüfek, tabanca, bomba, bıçak, demir muşta, sopa, yangın çıkarmak için benzine batırılmış bezler, ip ya da ip merdiven, barikat yapmak için kürek, patlayıcılar, dikenli tel, çiviler [süvari alayına karşı] vs. vs.). Hiçbir koşul altında herhangi bir taraftan, dışarıdan ya da yukarıdan yardım beklenmemeli, her şey bu birlikler tarafından yapılmalıdır.

Birlikler mümkün olduğunca birbirine yakın oturan ya da sık sık düzenli olarak belli saatlerde bir araya gelen kişilerden oluşturulmalıdır (en iyisi bu iki hususa da dikkat etmektir, çünkü ayaklanma düzenli buluşmayı kesintiye uğratabilir). En kritik anlarda, en beklenmedik durumlarda bir araya gelebilecek şekilde örgütlenmek bu birliklerin görevidir. O nedenle her birlik ortak eylem için önceden yöntemler saptamalıdır: birbirini daha kolay bulabilmek için cama işaret koymak vs; kalabalık içinde yoldaşları tanıyabilmek için daha önceden ıslık ve ses parolaları saptamak; gece buluşmaları için işaretler kararlaştırmak vs. vs. Her enerjik insan iki üç arkadaşla, düzenlenmesi, ezberlenmesi ve pratikte çalışılması gereken buna benzer bir dizi kural ve yöntem hazırlayabilir. Olayların yüzde doksan ihtimalle beklenmedik anda patlak vereceği ve olağanüstü güç koşullar altında bir araya gelineceği unutulmamalıdır.

Silahsız birlikler de çok önemli bir rol oynayabilirler: bunlar 1) kalabalığı yönetebilirler; 2) zaman zaman bir polise ya da tesadüfen yolunu şaşırmış biz Kazağa saldırıp (Moskova'da olmuştur) silahını alabilir; 3) polisin sayıca fazla olmadığı koşullarda tutuklananları ya da yaralıları kurtarabilir; 4) damlara ve binaların üst katlarına çıkarak birlikleri taşlayabilir, üzerlerine kaynar su dökebilirler vs. Gerekli enerji mevcut olduğunda, örgütlü ve ortak tavır alan bir savaş birliği muazzam bir güç olabilir. Böylesi birliklerin kurulmasından hiçbir koşulda silah yetersizliği bahanesiyle vazgeçilmemeli ya da kuruluşları ertelenmemelidir.

Birlikler mümkün olduğunca önceden görev bölümü yapmalı ve bazen birlik başkanını, yöneticisini önceden seçmelidir. Elbette rütbe oyununa düşmek aptalca olur, fakat tek elden önderlik gibi hızlı ve kararlı hareket etmenin de muazzam önemi unutulmamalıdır; kararlılık, hızlı saldırı, başarının dörtte üçüdür.

Birlikler kurulduktan hemen sonra, yani daha şimdiden, kesinlikle sadece teorik değil mutlaka pratik türden çok yönlü bir çalışmaya girmelidir. Savaş biliminin incelenmesi, askeri sorunların öğrenilmesi, askeri sorunlara ilişkin konferanslar, askerlerin (subaylar, astsubaylar vs. ve işçi sınıfı içinden eski askerler) ortak görüşmelere davet edilmesi; sokak çatışmaları vs. üzerine illegal bildirilerin ve gazete makalelerinin okunması, değerlendirilmesi ve incelenmesini teorik çalışma içinde ele alıyoruz.

Yineliyoruz, pratik çalışmalara derhal başlanmalıdır. Bunlar hazırlık operasyonları ve askeri operasyonlar olarak ikiye ayrılır. Hazırlık çalışmalarına her türlü silah ve cephanenin temin edilmesi, sokak çatışmaları için uygun evlerin önceden belirlenmesi (yukarıdan mücadele için, bomba ve taşların, polislerin üzerlerine dökmek için asitlerin depolanması, aynı zamanda karargâh, istihbarat merkezi, izlenen ya da yaralananların sığınağı vs. uygun olan yerlerin tespiti) dahildir. Hazırlık operasyonlarına aynı zamanda keşif ve istihbarat çalışmaları da dahildir: hapishanelerin, polis merkezlerinin, bakanlıkların vs. planlarının ele geçirilmesi. Devlet kuruluşlarında, bankalarda vs. işbölümünün nasıl olduğu, nasıl korunduklarının öğrenilmesi; yararlı ilişkilerin (polis, banka, adliye, hapishane, posta ve telgraf memurlarıyla) kurulması, silah de-

polarının ve kentteki bütün silah dükkânlarının yerlerinin öğrenilmesi vs. Bu hususta yapılacak çok iş vardır ve böyle bir çalışmada herkes, sokak savaşları için uygun olmayan insanlar bile, son derece güçsüz kişiler, kadınlar, gençler, yaşlılar vs. bile yararlı olabilirler. Daha şimdiden, ayaklanmaya katılmak **i s t e y e n** herkesi her halükârda ve mutlaka savaş birliklerine alma yönünde çaba gösterilmelidir, çünkü silahsız da olsa, kişisel olarak savaşa uygunluk göstermese de, çalışmak istediğinde muazzam bir yarar sağlamayacak hiçbir insan **y o k t u r** ve olamaz.

Ayrıca devrimci ordunun birlikleri kendilerini asla sadece hazırlık çalışmalarıyla sınırlandırmamalı ve mümkün olduğunca çabuk: 1) savaş güçlerini sınamak; 2) düşmanın zayıf noktalarını öğrenmek; 3) düşmana kısmi yenilgiler yaşatmak; 4) tutsakları (tutuklanmış olanları) kurtarmak; 5) silah temin etmek; 6) ayaklanma için para sağlamak (devletin parasal olanaklarına el konulması) vs. için askeri eylemlere geçmelidir. Birlikler canlı çalışma için her fırsatı dört elle kavramalı ve çalışmayı kesinlikle genel ayaklanmaya kadar ertelememelidirler, çünkü **a t e ş i ç i n d e** hazırlanmadan ayaklanma için yeterliliğe ulaşmak da olanaksızdır.

Elbette her abartma kötüdür; iyi ve yararlı olan her şey, ifrata vardırıldığında kötü ve zararlı hale gelebilir, hatta belli bir sınır aşıldıktan sonra böyle olmak zorundadır. Disiplinsiz, hazırlıksız yapılan küçük terör eylemleri, sınırsızca uygulandıklarında sadece güçleri parçalar ve bu güçlerin boşa harcanmasına neden olur. Bu doğrudur ve elbette unutulmamalıdır. Fakat öte yandan şimdi **a r t ı k** ayaklanma parolasının **v e r i l d i ğ i ,** ayaklanmanın artık **b a ş l a d ı ğ ı** asla unutulmamalıdır! Saldırıya elverişli koşullar altında başlamak her devrimcinin sadece hakkı değil, aynı zamanda doğrudan görevidir de. Muhbirlerin, polislerin, jandarmaların öldürülmesi, polis karakollarının havaya uçurulması, tutukluların kurtarılması, ayaklanmanın gereksinmeleri için hükümet paralarına el konulması — bu tür eylemler, ayaklanmanın patlak verdiği her yerde, Polonya ve Kafkasya'da şimdiden hayata geçirilmektedir ve devrimci ordunun her birliği, her an bu tür operasyonlara hazır olmalıdır. Her birlik, bir operasyon için uygun bir fırsatı daha bugünden değerlendirmezse **a f f e d i l m e z** bir **a t a l e t ,** bir pasiflik su-

çu işlemiş olacağını düşünmek zorundadır — ve böyle bir suç ayaklanma aşamasında bir devrimcinin işleyeceği en büyük suç ve sadece sözde değil eylemde de özgürlük için çaba sarfeden herkes için en büyük ayıptır.

Bu birliklerin bileşimi üzerine şunlar söylenebilir: En uygun üye sayısını ve işbölümünü deneyim gösterecektir. Dışarıdan gelecek talimatları beklemeden deneyim biriktirmeye başlanmalıdır. Askeri eğitim görmüş bir devrimcinin konferanslar vermek, söyleşiler yapmak ve öğütler vermek amacıyla gönderilmesi için elbette yerel devrimci örgüte başvurulmalıdır; fakat böyle bir kişi yoksa, birlikler mutlaka bu konuda kendi başlarının çaresine bakmalıdırlar.

Partisel gruplaşmaya gelince, aynı partinin üyelerinin elbette aynı birlikte olmayı yeğleyecekleri söylenmelidir. Fakat diğer partilerin üyelerinin herhangi bir birliğe girişleri ille de engellenmemelidir. Sosyalist proletaryanın devrimci demokrasiyle birliğini, pratik anlaşmasını (elbette partiler birbiri içinde erimeden) tam da burada gerçekleştirmek zorundayız. Özgürlük için mücadele etmek isteyen, buna hazır olduğunu pratikte de kanıtlayan biri devrimci demokrat olarak görülmeli ve onunla ayaklanmayı hazırlama çalışması yürütmek göze alınmalıdır (elbette söz konusu kişi ya da gruba tam güven olduğu koşullarda). Bütün diğer "demokratlar", devrimcilerin güvenmeleri affedilmez olacak sözde demokratlar, liberal lafebeleri olarak kesinlikle reddedilmelidir.

Birliklerin kendi aralarında birleşmesi elbette arzu edilir bir şeydir. Ortak faaliyet biçim ve yöntemlerinin hazırlanması olağanüstü yararlıdır. Fakat bunu yaparken, karmaşık planlar, genel şemalar vs. keşfetmek abartmasına düşmemek, canlı olanakları kılı kırk yaran titizliklere kurban etmemek gerekir. Ayaklanma kaçınılmaz olarak, örgütlenmemiş unsurların örgütlenmiş unsurlardan sayısal olarak bin kat fazla olacağı bir seyir izleyecektir; çeşitli yerlerde kendiliğinden gelişen, bir ya da iki kişinin kendi başlarına hareket etmek zorunda kalacakları durumlar mutlaka yaşanacaktır ve bu durumlarda bütün tehlikeleri tek başına göze almaya hazır olunmalıdır. İhmalcilik, geciktirmeler, tartışmalar, kararsızlık bir ayaklanmanın sonu demektir. En büyük kararlılık, en büyük enerji, her uygun andan derhal yararlanmak, kalabalıkların devrimci coş-

kusunu geliştirmek, onları daha kararlı ve en kararlı eylemlere tahrik etmek — işte devrimcinin ilk görevi budur.

"Kara Yüzler"e karşı savaş, devrimci ordunun askerlerini **eğiten**, ilk kez ateş altına girmelerini sağlayan ve devrime de büyük yararı olan mükemmel bir askeri eylemdir. Devrimci ordunun savaş birlikleri, Kara Yüzler'in nerede, kim tarafından ve nasıl örgütlendiklerini vakit geçirmeksizin ortaya çıkarmalı, sadece ajitasyonla yetinmeyerek (ajitasyon yararlıdır ama yeterli değildir), silaha da başvurmalı, Kara Yüzler'i dövmeli, öldürmeli, karargâhlarını havaya uçurmalıdır vs. vs.

Ekim 1905

KESİN SONUÇ YAKLAŞIYOR[89]

Güçler dengede — diye yazmıştık iki hafta önce,* tüm Rusya politik grevine dair ilk haberlerde, hükümetin tüm askeri gücünü birden harekete geçirmeyi göze alamadığı ortaya çıktığında.

Güçler dengede — diye tekrarlamıştık bir hafta önce,** 30 (17) Ekim Manifestosu, politik haberlerin bu "sonuncusu", bütün halka ve bütün dünyaya çarlığın kararsızlığını ve geri çekilişini gösterdiğinde.

Fakat güçlerin birbirini dengelemesi savaşı asla dışlamıyor, tersine onu daha da şiddetlendiriyor. Hükümetin geri çekilişinin, kendisi açısından daha yararlı ve savaş için daha uygun yeni bir mevzide mevzilenmek olduğunu söylemiştik. 17 Ekim Manifestosu denilen kâğıt parçasını süsleyen "özgürlükler"in ilanı, sadece, devrime karşı mücadele için gerekli olan moral koşulları yaratma çabasıdır, aynı zamanda ise Trepov, tüm Rusya Kara Yüzleri'nin başında, bu mücadelenin maddi koşullarını hazırlamaktadır.

Kesin sonuç yaklaşıyor. Yeni politik durum, şaşırtıcı ve sadece devrim dönemlerine özgü bir hızla hatlarını gösteriyor. Hükümet lafta geri çekilirken aynı zamanda fiiliyatta saldırı hazırlığına başladı. Anayasal vaadleri, otokrasinin gerçek gücünün tüm gerçek anlamını sanki halka daha da açık kavratmak istermişçesine en vahşi, en iğrenç zorbalıklar izledi. Vaadler, sözler, kâğıt üzerindeki önlemlerle gerçek arasındaki çelişki sonsuz ölçüde hissedilir hale geldi. Olaylar, okurlarımıza şimdiye kadar birçok kez söylediğimiz ve bundan sonra da her zaman tekrarlaya-

---

* *Bkz. "Tüm Rusya Politik Grevi", Bütün Eserler, Cilt VIII, s. 446. — **Alm. Red.***

** *Bkz. "Devrimin İlk Zaferi", Bütün Eserler, Cilt VIII, s. 474. —**Alm. Red.***

cağımız şu gerçeği parlak biçimde onaylamaya başlamıştır: çarlığın fiili iktidarı yıkılmadığı sürece, verdiği bütün tavizler, hatta "Kurucu Meclis" bile bir serap, bir yanılsama, bir aldatmaca olarak kalacaktır.

Petersburg'un devrimci işçileri bunu, henüz elimize ulaşmayan, ama proletaryanın gücünden son derece etkilenmiş ve ürkmüş yabancı basının giderek daha çok sözünü ettiği o günlük bültenlerinden birinde şaşırtıcı bir açıklıkla ifade etmişlerdir.

> "Bize toplantı özgürlüğü verildi" diye yazıyor Grev Komitesi, "fakat toplantılarımız askeri birlikler tarafından sarılıyor. Bize basın özgürlüğü verildi, fakat sansür hâlâ sürüyor. Bize bilim özgürlüğü vaat edildi, fakat üniversite askerlerin işgali altında. Bize kişi dokunulmazlığı verildi, fakat hapisaneler tutuklularla dolu. Bize Vitte verildi, fakat Trepov hâlâ var. Bize anayasa verildi, ama otokrasi hâlâ ayakta. Bize her şey verildi, fakat hiçbir şeyimiz yok." [90]

"Manifesto" Trepov tarafından askıya alındı. Anayasa Trepov tarafından alıkonuldu. Özgürlüklerin gerçek durumu aynı Trepov tarafından belirleniyor. Af Trepov tarafından kuşa çevriliyor.

Peki kim bu Trepov? Mutlaka ortadan kaldırılması gereken olağanüstü bir kişi mi? Asla değil. Trepov sadece otokrasinin günlük işlerini yürüten, birliklere ve polise kumanda eden en sıradan bir polistir.

Öyleyse bu en sıradan polis ve onun günlük "işi" nasıl oldu da birden böylesine büyük bir önem kazandı? Çünkü devrim ileriye doğru akıl almaz derecede büyük bir adım atmış ve gerçek sonu yakınlaştırmıştır. Proletarya önderliğindeki halk her gün değil, her saat, ya da yıldan yıla değil, haftadan haftaya politik olarak olgunlaşıyor. Ve politik olarak henüz uyanmamış bir halk varken son derece sıradan bir polis olan Trepov, politik gücünün bilincine varmış bir halk göz önüne alındığında olanaksız biri haline gelmiştir, çünkü o çarlığın tüm vahşi, caniyane ve anlamsız özünün cisimleşmesidir.

Devrim öğretiyor. Halkın tüm sınıflarına ve Rusya'nın tüm halklarına **a n a y a s a n ı n ö z ü h a k k ı n d a** mükemmel bir hayat dersi veriyor. Devrim, politikanın çözülmesi gereken güncel görevlerini en çarpıcı, en elle tutulur biçimde öne çıkararak, halk kitlelerini bu görevlere alışmak zorunda bırakarak ve bir halkın asıl varlığını bu görevlerin yerine getirilmesine bağımlı kılarak ve bütün örtbas etme manevraları-

nın, yan çizmelerin, bütün teminatların ve kabullenmelerin işe yaramazlığını açığa çıkararak eğitiyor. "Bize her şey verildi, ama hiçbir şeyimiz yok". Çünkü bize sadece teminatlar "verildi"; gerçek bir güce sahip değiliz. Özgürlüğe çok yaklaştık, herkesi, hatta Çar'ı bile özgürlüğün zorunluluğunu kabul etmek zorunda bıraktık. Fakat bizim özgürlüğün kabul edilmesine değil, bizzat özgürlüğe ihtiyacımız var. Halk temsilcilerine yasama hakları vaat eden bir kâğıt parçasına ihtiyacımız yok. Halkın gerçek egemenliğine ihtiyacımız var. Buna ne kadar yaklaşırsak yokluğu o kadar dayanılmaz olacaktır. Çarlık manifestoları ne kadar cezbedici olursa, çarlık iktidarı o kadar imkânsız olacaktır.

Savaş kesin sonuna, gerçek iktidarın çarlık hükümetinin elinde kalıp kalmayacağı sorusunun yanıtlanmasına yaklaşıyor. Devrim artık herkes tarafından kabul edilmiş durumda. Bay Struve ve "Osvobojdeniye"cilerin devrimi kabul ettikleri çok oldu; şimdi ise Bay Vitte devrimi tanıdı, Nikolai Romanov da öyle. Size istediğiniz her şeyi vaat ediyorum, diyor Çar, fakat iktidarıma dokunmayın, verdiğim sözleri bizzat yerine getirmeme izin verin. Çarlık manifestosu özünde bu kapıya çıkmaktadır ve kesin bir savaşa yol açması anlaşılırdır. İktidar dışında her şeyi veriyorum, diye açıklıyor çarlık. İktidar dışında her şey seraptır, diye yanıtlıyor onu devrimci halk.

Şimdi Rusya'nın meselelerine egemen olduğu görülen bu saçmalığın gerçek anlamı, çarlığın devrimi aldatma, burjuvaziyle antlaşma yaparak devrimden sakınma çabasında yatmaktadır. Çar burjuvaziye her gün daha çok şeyler vaadediyor — belki de böylece mülk sahibi sınıfların "düzen"e kitlesel dönüşünü başlatmayı başarabilir. Fakat bu "düzen" Trepov'un ve onun Kara Yüzleri'nin aşırılıklarında cisimleştiği sürece, Çar'ın çağrısı yankısız kalma tehlikesiyle karşı karşıyadır. Çar'ın hem Vitte'ye hem de Trepov'a ihtiyacı var: birilerini yanına çekmek için Vitte'ye, diğerlerini alıkoymak için Trepov'a; vaadler için Vitte'ye, eylem için Trepov'a; burjuvazi için Vitte'ye, proletarya için Trepov'a gerek duyuyor. Ve bir kez daha Moskova grevinin başlangıcında gördüğümüz aynı manzara, ama bu kez karşılaştırılmaz ölçüde yüksek bir gelişim aşamasında, gözümüzün önünde gelişiyor: liberaller pazarlık yapıyor, işçiler savaşıyor.

Trepov kendi rolünü ve asıl önemini mükemmel biçimde kavramıştır. Belki diplomatik Vitte'nin bakış açısından Trepov biraz fazla acele etti, fakat devrimin ne kadar çabuk ilerlediğini görünce geç kalmaktan korktu. Hatta Trepov acele etmek zorunda kaldı, çünkü emrindeki güçlerin giderek küçüldüğünü görüyordu.

Otokrasinin anayasa manifestosuyla birlikte, anayasaya karşı otokratik önleyici tedbirler de başladı. Kara Yüzler, Rusya'nın şimdiye kadar görmediği bir faaliyet geliştirdiler. Rusya'nın tüm yörelerinden yığın yığın katliam, pogrom, duyulmamış vahşet haberleri geliyor. Beyaz terör hüküm sürüyor. Mümkün olan her yerde polis, kapitalist toplumun tortusunu gasp ve zorbalığa seferber edip örgütlüyor, kent nüfusunun ayaktakımına bol bol alkol sağlıyor, Yahudi pogromları düzenliyor, bunları "öğrencilere" ve komploculara karşı kışkırtıyor, Zemstvo temsilcilerine "ders vermeleri" için onlara yardım ediyor. Karşı-devrim tam hızla çalışıyor. Trepov "işe yarıyor". Makinalı tüfeklerle ateş ediliyor (Odesa), gözler çıkarılıyor (Kiev), insanlar beşinci kattan aşağı atılıyor, evler basılıp yağmalanıyor, kundaklanıp söndürülmesi engelleniyor, Kara Yüzler'e direnme cesareti gösteren herkes kurşuna diziliyor. Polonya'dan Sibirya'ya, Finlandiya Körfezi kıyılarından Karadeniz'e kadar her yerde aynı manzara.

Fakat Kara Yüzler'in bu azgınlığının, otokratik iktidarın bu taşkınlıklarının, çarlık canavarının bu son eziyetinin yanında, hareketin yükselişinden sonra hep görünürde bir durgunluk yaşayan, fakat gerçekte güç biriktiren ve nihai darbeye hazırlanan proletaryanın yeni bir ilerlemesi kendini gittikçe daha açık biçimde farkettiriyor. Rusya'da polisin taşkınlıkları, yukarıda açıkladığımız nedenlerden ötürü şimdi eskisinden çok farklı bir nitelik almıştır. Kazak intikamının patlak vermesi ve Trepovcu "misilleme"nin başlamasıyla birlikte çarlık iktidarının çözülüşü gittikçe daha büyük ilerlemeler kaydetmektedir. Bunu taşrada, Finlandiya'da ve Petersburg'da görmek mümkün, bu halkın en çok ezildiği ve politik gelişimin en zayıf olduğu her yerde, gerek yabancı kökenli nüfusun yaşadığı sınır bölgelerinde, gerekse de şimdi devrimin en büyük dramına sahne olmayı vaadeden başkentte de görülüyor.

Gerçekten de önümüzdeki burjuva-liberal bir Viyana gazetesinden* aldığımız şu iki telgraf haberi karşılaştırılsın:

> "**Tver**'de Zemstvo makamı vali Sleptsov'un huzurunda ayaktakımının saldırısına uğramış ve ele geçirilmiştir. Bunun üzerine bina ayaktakımı tarafından dört bir yandan kundaklanmıştır. İtfaiye yangını söndürmeyi reddetmiş, ordu ise hiçbir şey yapmadan kenarda durmuştur" (bu haberin doğruluğu konusunda elbette güvence veremiyoruz, fakat bu tür ve hatta bundan yüz kat kötü çok sayıda olayın yaşandığı tartışılmaz bir gerçektir). "**Kazan**'da polis halk tarafından silahsızlandırılmış, silahlar halka dağıtılarak bir halk milisi oluşturulmuştur. Şimdi orada tam bir huzur ve düzen egemendir."

Bu iki tabloyu karşılaştırmak öğretici değil mi? Misilleme, aşırılıklar, pogromlar. Çarlık iktidarının alaşağı edilmesi ve muzaffer ayaklanmanın örgütlenmesi.

Finlandiya'da aynı olguları karşılaştırılmayacak kadar büyük kapsamda görmekteyiz. Çar'ın temsilcisi kovuluyor. Uşak ruhlu senatörler halk tarafından azlediliyor. Kovulan Rus jandarmaları demiryolu bağlantılarını tahrip ederek öç almaya çalışıyorlar (yeni takvimle 4 Kasım'da Haparanda'dan gelen telgraf). Bunun üzerine öfkeden kudurmuş jandarmaları tutuklamak için üzerlerine silahlı halk milisi birlikleri gönderiliyor. Torneo'da yurttaşlar meclisi silah ve özgürlükle ilgili yayınların ülkeye sokulmasını örgütleme kararı alıyorlar. Kentlerde ve köylerde binlerce ve on binlerce kişi Finlandiya milisine kaydoluyor. Güçlü bir kalenin (Sveaborg) Rus garnizonunun, öfkeli halka sempatilerini ifade ederek, kaleyi halk milisine teslim ettiği haberleri geliyor. Finlandiya coşku içinde. Çar tavizler veriyor, yerel parlamentoyu toplantıya çağırmaya hazır, 27 (15) Şubat 1899 [91] tarihli yasadışı manifestoyu kaldırıyor, halk tarafından kovulan senatörlerin "istifaları"nı kabul ediyor. Ve aynı sırada "Novoye Vremya", tüm Finlandiya limanlarını abluka altına almayı ve ayaklanmayı silah zoruyla bastırmayı öğütlüyor. Yabancı gazeteler Helsingfors'ta birçok Rus birliğinin üslendiği haberini veriyorlar (bu birliklerin ayaklanmanın bastırılması için ne kadar uygun oldukları bilinmiyor). Rus savaş gemilerinin Helsingfors iç limanına demirledikleri söyleniyor.

---

* *"Neue Freie Presse" kastedilmektedir.* ***—Alm. Red.***

Petersburg. Trepov devrimci halkın zaferinin (Çar'dan koparılan tavizlerin) öcünü alıyor. Kazaklar köpürüyor. Katliamlar giderek artıyor. Polis Kara Yüzler'i açıktan örgütlüyor. İşçiler, 5 Kasım'da (23 Ekim) muazzam bir gösteri düzenlemek istiyorlardı. Yoldaşlarının, özgürlük mücadelesinde şehit düşmüş kahramanların anısını alenen anmak niyetindeydiler. Hükümet ise kendi açısından muazzam bir katliam hazırlamaktaydı. Moskova'da daha küçük boyutta sahneye konan şeyleri (işçi önderi Baumann'ın* cenazesindeki katliamı) şimdi Petersburg'da gerçekleştirmeye hazırlanıyordu. Trepov bir bölümü Finlandiya'ya gönderilecek olan birliklerinin gücü bölünmeden önce ve henüz işçilerin vuruşmak değil açıklamalar yapmak üzere oldukları bir andan yararlanmak istiyordu.

Petersburglu işçiler düşmanın niyetini anladılar. Gösteriyi iptal ettiler. İşçi Komitesi, son çarpışmaya Trepov'un kendileri için belirlemeyi uygun bulduğu anda girmeme kararı aldı. İşçi Komitesi bir dizi nedenin (Finlandiya'daki ayaklanma da dahil) savaşın geciktirilmesini Trepov için zararlı, bizim için ise yararlı kıldığı doğru değerlendirmesini yaptı. Fakat bu arada enerjik bir biçimde silahlanma hazırlıkları yapılmaktadır. Birlikler arasında propaganda mükemmel ilerlemeler kaydetmektedir. 14. ve 18. Donanma birliklerinde 150 denizcinin tutuklandığı, son bir buçuk hafta içinde devrimcilere sempati duydukları için subaylara karşı 92 dava açıldığı bildirilmektedir. Birliklere halkın saflarına geçme çağrısı yapan bildiriler Petersburg'u koruyan devriyeler arasında bile dağıtılmaktadır. Devrimci proletaryanın güçlü eli vaat edilen basın özgürlüğünün Trepov tarafından saptanan sınırlarını genişletmektedir. Yabancı gazetelerin bildirdiğine göre, 4 Kasım (22 Ekim) Cumartesi günü sadece, işçilerin talep ettiği gibi sansürü dikkate almayacaklarını açıklayan Petersburg gazeteleri çıkmıştır. "Sadık" (köle) kalmak isteyen iki Almanca Petersburg gazetesi çıkamamıştır. Legal olanın sınırları Trepov tarafından değil, Petersburg Grevci İşçiler Birliği tarafından belirlenmeye başladığı andan itibaren, "legal" gazeteler alışılmadık yürekli bir dil kullanmaya başlamışlardır.

---

* *Bkz. Baumann'ın mücadelesini anlatan Tarihi Roman.* **Devrim Yılları - 1905**, *İnter Yayınları. —Red.*

> "Geçici olarak ertelenen grev", diye haber geçiliyor 4 Kasım'da "Neue Freie Presse"ye, "açıklandığına göre, eski rejime karşı son darbeyi vurma zamanı geldiği anda yeniden başlayacaktır. Hükümetin verdiği tavizler proletaryayı hiçbir biçimde etkilememiştir. Devrim düşüncesi yayılmaya devam ettiği ve işçi sınıfı kendisini duruma egemen hissettiği için durum çok belirsiz ve tehlikelidir. Buradan (Petersburg'dan) kitlesel göç başlamıştır. Bir felaketten kaygı duyulmaktadır."

Kesin sonuç yaklaşıyor. Halk ayaklanmasının zaferi artık uzak değil. Devrimci sosyal-demokrasinin şiarları beklenmedik bir hızla pratiğe geçiyor. Trepov bir süre daha devrimci Finlandiya ile devrimci Petersburg arasında, devrimci kenar bölgelerle devrimci taşra arasında teprenip dursun. Serbest askeri operasyonlar için uygun olan hiç olmazsa tek bir güvenlikli yer bulmaya çalışsın. Çarlık manifestosu daha fazla yaygınlaşsın, devrimci merkezlerdeki olayların haberleri daha da yayılsın — bütün bunlar bize yeni taraftarlar kazandıracak, sayıları azalan çarlık taraftarları arasında yeni yalpalamalara, yeni çözülmelere yol açacaktır.

Tüm Rusya politik grevi görevini mükemmel biçimde yerine getirdi, çünkü ayaklanmayı daha da ilerletti, çarlığa korkunç yaralar açtı ve rezil Devlet Duması'yla* ilgili alçakça komediyi açığa çıkardı. Genel prova tamamlanmıştır. Öyle görünüyor ki asıl dramın arifesindeyiz. Vitte sözcük denizinde, Trepov ise kan gölünde yüzüyor. Çar'ın vaat edeceği fazla bir şey kalmadı. Trepov'un elinde son savaşa sokabileceği daha fazla Kara Yüzler birliği yok. Oysa devrimci ordu safları büyüyor, güçler tek tek çarpışmalarda çelikleşiyor, kızıl bayrak, yeni Rusya'nın üzerinde yükseğe, daha yükseğe kaldırılıyor.

Kasım 1905

---

* *Buligin Duması kastedilmektedir. Bkz. "Buligin Duması'nı Boykot...", elinizdeki cilt, s. 307. —**Alm. Red.** (Bu cildin 299. Sayfası —**Red.**)*

ORDU VE DEVRİM[92]

Sivastopol'de ayaklanma yayılmaya devam ediyor. Kesin son yaklaşıyor. Özgürlük için savaşan denizciler ve askerler komutanlarını bir kenara atıyorlar. İntizam tamamen korunuyor. Hükümet Kronstadt'ta oynadığı aşağılık oyunu tekrar etmeyi başaramıyor, taşkınlıklara yol açmayı başaramıyor. Filo denize açılmayı reddetti ve ayaklanmacıları ezme girişimine karşı kenti tehdit ediyor. "Oçakov"un komutasını, 30 (17) Ekim Manifestosu'nda vaadedilen özgürlüklerin silahla savunulması üzerine "küstah" bir konuşma yaptığı gerekçesiyle görevden alınan emekli teğmen Schmidt devraldı. "Rus" gazetesinin haberine göre, denizcilere teslim olmaları için verilen süre bugün 28 (15) Ekim'de dolmuştur.

Dolayısıyla tayin edici bir anın eşiğinde bulunuyoruz. Önümüzdeki günler —belki de saatler—, ayaklanmacıların tam zafer mi elde edeceklerini, yoksa yenileceklerini mi, yoksa herhangi bir uzlaşma mı olacağını gösterecek. Herhalükârda Sivastopol olayları, askerleri silahlı makinelere ve en ufak özgürlük çabasını bile bastıran araçlara dönüştüren ordudaki eski köleci sistemin tam anlamıyla çöküşünü işaretlemektedir.

Rus ordusunun —1849'da olduğu gibi*— devrimi bastırmak için Rusya dışında sefere çıktığı zamanlar geri döndürülemez biçimde geçip gitmiştir. Artık ordu otokrasiden geriye döndürülmez biçimde kopmuştur. Henüz bütünü itibariyle devrimci değildir. Askerlerin ve denizcilerin politik bilinci henüz son derece düşüktür. Fakat önemli olan bu bilincin artık uyanmış olması, askerler arasında **kendi** hareketlerinin başla-

---

* *Habsburg Hanedanına karşı Macar Devrimi'nin, Feldmareşal Paskyeviç komutasındaki Rus birlikleri tarafından bastırılması. —**Alm. Red.***

mış olması, özgürlük ruhunun her yerde garnizonlara sızmış olmasıdır. Rusya'da garnizon genellikle her türlü hapisaneden daha kötüydü; insan kişiliği hiçbir yerde kışlada olduğu kadar ayaklar altına alınmamış, hiçbir yerde kötü muamele, dayak, hakaret kışlada olduğu kadar gelişmemiştir. Ve bu kışla şimdi devrimin ocağı haline gelmektedir.

Sivastopol olayları münferit ve tesadüfi değildir. Donanma ve ordu içinde daha önceki doğrudan ayaklanma girişimlerinden söz etmek istemiyoruz. Sivastopol yangınını Petersburg kıvılcımıyla karşılaştıralım. Bugün Petersburg'un çeşitli birliklerinde ileri sürülmüş olan asker taleplerini anımsayalım (bunlar gazetemizin dünkü sayısında basılmıştır). Bu talepler listesi öylesine önemli bir belgedir ki! Köleler ordusunun nasıl bir devrimciler ordusuna dönüştüğünü öylesine açık gösteriyor ki. Ve şimdi tüm donanmada ve orduda benzer taleplerin yaygınlaşmasını hangi güç durdurabilecek?

Petersburglu askerler şunları elde etmek istiyorlar: Yemeklerin, giysilerin ve kaldıkları yerlerin iyileştirilmesi, maaşların yükseltilmesi, hizmet süresi ve günlük hizmet saatinin düşürülmesi. Fakat onların talepleri arasında ancak kendisini yurttaş olarak hisseden bir askerin ileri sürebileceği talepler daha fazla yer tutmaktadır. "Tüm yurttaşlar gibi" bütün toplantılara üniformayla katılabilme hakkı; kışlada **t ü m** gazeteleri okuma ve bulundurma hakkı; vicdan özgürlüğü; tüm milliyetlerin hak eşitliği; kışla dışında tüm resmi selamların kaldırılması; askeri mahkemelerin kaldırılması ve bütün askeri davaların sivil mahkemelere devredilmesi; toplu şikayet hakkı; bir üstün zor uygulama yönünde en ufak girişimine karşı direnme hakkı. Petersburglu askerlerin en bellibaşlı talepleri bunlardır.

Bu talepler, artık ordunun büyük bir kısmının özgürlük için ayaklanmış Sivastopollülerle dayanışma için olduğunu göstermektedir.

Bu talepler, otokrasi dalkavuklarının, ordunun tarafsızlığı üzerine, orduyu politikadan uzak tutma gerekliliği üzerine vs. ikiyüzlü sözlerinin askerlerin en ufak sempatisini kazanamayacağını göstermektedir.

Ordu tarafsız olamaz ve olmamalıdır. Orduyu politikaya çekmemek — bu, orduyu her zaman gerici politikaya çekmiş, Rus askerlerini Kara Yüzler'in hizmetçileri, polisin suç ortakları haline getirmiş olan burjuva-

zinin ve çarlığın uşaklarının ikiyüzlü şiarıdır. Halkın genel özgürlük savaşında kenarda durmak olanaksızdır. Bu savaşa kayıtsız kalan herkes, özgürlükle alay etmek için özgürlük vaadeden polis cellatları hükümetinin iğrençliklerini destekliyor demektir.

Kendilerini yurttaş olarak gören askerlerin talepleri, sosyal-demokrasinin talepleridir, tüm devrimci partilerin, sınıf bilinçli işçilerin talepleridir. Askerlerin özgürlük yandaşlarının safına geçişi, halkın safına geçişi, özgürlüğün zaferinin ve askerlerin taleplerinin gerçekleşmesinin güvencesi olacaktır.

Fakat bu talepleri gerçekten tam ve kalıcı olarak gerçekleştirmek için, ileriye doğru bir küçük adım daha atmak gerekiyor. Kahrolası kışla zindanlarında eziyet gören askerlerin tek tek isteklerini toparlamak gerekir. Ve toparlandığında bu talepler şu anlama gelecektir: daimi ordunun kaldırılması ve bunun yerine halkın silahlandırılması.

Her zaman ve her yerde daimi ordu, dış düşmandan çok iç düşmana karşı görev yapmaktadır. Daimi ordu her yerde gericiliğin aleti, emeğe karşı mücadelede sermayenin hizmetçisi, halkın özgürlüğünün celladı haline gelmiştir. O halde büyük, kurtarıcı devrimimizde salt tek tek taleplerde takılıp kalmayalım. Kötülüğü kökünden söküp atalım. Daimi orduyu tümden kaldıralım. Ordu silahlı halkla kaynaşsın, askerler askeri bilgilerini halka aktarsınlar. Kışlalar ortadan kalksın ve bunların yerini özgür askeri okullar alsın. Eğer bu özgürlüğün istihkâm siperi, askeri kastı ortadan kaldırmış, bütün askerleri yurttaş, silah kullanma yeteneğindeki bütün yurttaşları asker yapmış olacak olan silahlı halk olursa, dünyanın hiçbir gücü özgür Rusya'ya en ufak bir saldırıda bulunmayı göze alamayacaktır.

Batı Avrupa deneyimi, daimi ordunun tüm gerici karakterini gözler önüne sermiştir. Savaş bilimi, gerek savunma gerekse saldırı savaşında en yüksek askeri görevleri yerine getirebilecek halk milisinin gerçekleştirilmesinin tamamen mümkün olduğunu kanıtlamıştır. İkiyüzlü ya da duygusal burjuvazi silahsızlanma düşü göredursun. Dünyada ezilenler ve sömürülenler oldukça silahsızlanma değil, halkın genel silahlanması

hedefini gütmeliyiz. Ancak o tüm kapsamıyla özgürlüğü güvence altına alacaktır. Ancak o gericiliği bütünüyle ortadan kaldıracaktır. Ancak bu dönüşüm koşuluyla özgürlük, sadece bir avuç sömürücünün değil milyonlarca emekçinin işine yarayacaktır.

Kasım 1905.

LİBERAL BİRLİKLER VE SOSYAL-DEMOKRASİ[93]

Aydınların "meslek" birliklerinin proletarya için önemi nedir? Ve biz sosyal-demokratlar, işçilerin sınıf bilincinin bulandırılmasına karşı mücadele etmek için bu birliklere girmemeli miyiz?

Aydınların "meslek" birlikleri ve "Birlikler Konfederasyonu" politik örgütlerdir. Gerçekte bunlar **liberal** birliklerdir. Esas itibariyle bu birlikler Anayasacı-Demokrat, yani burjuva-liberal partinin çekirdeğini oluştururlar. Şimdi bize daha ciddi bir görev düşüyor: tüm gücümüzle proletaryanın **partisel** eğitimini ve öncüsünün gerçek bir politik parti halinde, tüm diğer partilerden **mutlaka** bağımsız, mutlaka kendi ayakları üzerinde duran bir parti olarak birleşmesini teşvik etmek. Bu nedenle, açık ve belirgin parti ilişkilerine karşılık taşımaya yatkın bütün adımlar karşısında son derece ihtiyatlı davranmakla yükümlüyüz. Tüm liberal burjuvazi şimdi, proletaryanın tamamen bağımsız bir sınıf partisinin kurulmasını engellemek, **tüm** "kurtuluş" hareketini aynı demokratizm akımı içinde "birleştirmek" ve "kaynaştırmak", böylece bu demokratizmin **burjuva** karakterini gizlemek için bütün güçlerini harekete geçiriyor.

Sosyal-Demokrat Parti'nin üyeleri, bu koşullar altında liberal birliklere girselerdi bu büyük bir hata olurdu; iki farklı ve düşman partinin üyeleri olma son derece hatalı durumuna düşerlerdi. İki efendiye birden hizmet edilemez. İki partinin birden üyesi olunamaz. Ülkemizde politik özgürlüğün yokluğunda ve otokratik düzenin karanlığı içinde partileri ko-

layca bir birine karıştırmak olanaklıdır ve burjuvazinin çıkarları böyle bir karışıklığı **talep etmektedir.** Proletaryanın çıkarları ise partilerin birbirinden tam ve açık olarak ayırt edilmesini gerektirmektedir. Ve aydınların "meslek" birliklerine girecek olan sosyal-demokrat grupların, tam bağımsızlıklarını koruyacakları, başka bir partinin değil sadece RSDİP'in üyeleri olarak kalacakları, ve attıkları her adım hakkında **kendi** Parti örgütlerine hesap vermelerinin garantisi, hem de sadece sözde kalan değil gerçek garantisi bugün verilemez. Bu tür üyeler durumların yüzde doksan dokuzunda bağımsızlıklarını korumayı başaramayacaklardır ve sonuçları açısından faydasız, ama işçilerin henüz yeni olan öz **Parti** bilinci için zararlı "hileler" e girişmek zorunda kalacaklardır.

Eylül 1905

SOSYALİZM VE ANARŞİZM[94]

İşçi Temsilcileri Sovyeti Yürütme Komitesi, dün, 23 Kasım'da, anarşistlerin, Yürütme Komitesi'ne ve İşçi Temsilcileri Sovyeti'ne alınma başvurusunu reddetme kararı aldı. Bu kararı bizzat Yürütme Komitesi şöyle gerekçelendirdi:

> "1) Tüm uluslararası pratikte sosyalist kongreler ya da konferanslar, anarşistlerin temsilcilerinin katılmasına izin vermemişlerdir, çünkü bunlar ideallerine ulaşmanın aracı olarak politik mücadeleyi kabul etmezler; 2) temsilcilik ancak partilere verilebilir, oysa anarşistler parti değildir."

Biz Yürütme Komitesi'nin kararını, hem ilkesel, hem de pratik-politik açıdan büyük önemi olan son derece doğru bir adım olarak değerlendiriyoruz. İşçi Temsilcileri Sovyeti, işçi parlamentosu ya da proletaryanın özyönetim organı olarak görülseydi, elbette o zaman anarşistlerin katılmasına izin vermeyi reddetmek doğru olmazdı. İşçi sınıfı içinde anarşistlerin etkisi (bereket versin ki) az olsa da, hiç kuşku yok ki belli sayıda işçi taraftarları vardır. Anarşistlerin parti ya da örgüt mü, bir grup ya da aynı düşüncede olanların oluşturdukları serbest bir birlik mi olduğu, ciddi ilkesel önemi olmayan biçimsel bir sorudur. Nihayetinde, politik mücadeleyi yadsıyan anarşistler, politik mücadele yürüten bir kuruluşa girmek istiyorlarsa, bu çarpıcı tutarsızlık sadece bir kez daha anarşistlerin dünya görüşleri ve taktiklerinin hercailiğini gösterir. Fakat hercailikten dolayı kimse kimseyi bir "parlamento"dan, ya da "özyönetim organından" dışlayamaz.

Yürütme Komitesi'nin kararı bize kesinlikle doğru geliyor ve bu kuruluşun görevleriyle, karakteriyle ve bileşimiyle çelişmiyor. İşçi Temsil-

cileri Sovyeti, işçi parlamentosu ve proleter özyönetim organı değildir, genel olarak özyönetim organı değil, belli hedeflere ulaşmak amacına sahip bir savaş örgütüdür.

Bu savaş örgütüne geçici, yazılı olmayan bir savaş anlaşmasına göre şunlar dahildir: Rusya Sosyal-Demokrat İşçi Partisi temsilcileri (proleter sosyalizmin partisi), "Sosyal-Devrimciler"in partileri (küçük-burjuva sosyalizminin temsilcileri ya da devrimci burjuva demokrasisinin en sol ucu) ve nihayet birçok "partisiz" işçi. Fakat bunlar genelde partisizler değil, sadece partisiz devrimcilerdir, çünkü zafere ulaşması için gayretli bir coşku, azim ve fedakârlıkla mücadele ettikleri devrime tam bir sempati beslemektedirler. O nedenle Yürütme Komitesi'nin devrimci köylülüğün temsilcilerini de kabul etmesi gayet doğal olacaktır.

Meselenin özü itibariyle İşçi Temsilcileri Sovyeti, sosyalistlerin ve devrimci demokratların yazıya dökülmemiş geniş bir savaş ittifakıdır, ve "partisiz devrimci unsur", biriyle diğeri arasındaki bir dizi geçiş aşamasını gizlemektedir. Politik grevler ve halkın büyük çoğunluğu tarafından kabul edilen, onaylanan acil demokratik talepler uğruna diğer daha aktif mücadele biçimlerini yürütmek için böyle bir ittifakın zorunluluğu açıktır. Bu ittifak içinde anarşistler bir artı değil, bir eksi puan olacaklardır, bu ittifak içine sadece dağınıklık taşıyacaklar ve böylece genel saldırının şiddetini azaltacaklardır; onlar için politik reformların gerekliliği ve önemi henüz "tartışmalı bir sorun"dur. Anarşistlerin, deyim yerindeyse demokratik devrimimizi gerçekleştiren savaş ittifakından uzak tutulması, bu devrimin çıkarları için ve devrim açısından kesinlikle zorunludur. Bir savaş ittifakında sadece, bu ittifakın hedefi uğruna mücadele edenlere yer vardır. Örneğin "Kadetler" ve "Hukuk Düzeni Partisi",[95] Petersburg örgütlerinde birkaç yüz işçi örgütlemiş olsalardı bile, İşçi Temsilcileri Sovyeti Yürütme Komitesi'nin böylesi örgütlerin temsilcilerine giriş izni vereceğini yine de hiç sanmıyorum.

Yürütme Komitesi aldığı kararı uluslararası sosyalist kongrelerin geleneklerine dayandırıyor. Bu açıklamayı, uluslararası sosyal-demokrasinin düşünsel önderliğinin Petersburg İşçi Temsilcileri Sovyeti organı tarafından tanınmasını can-ı gönülden selamlıyoruz. Rus devrimi şimdiden uluslararası önem kazanmıştır. Rusya'da devrim karşıtları, daha

şimdiden, II. Wilhelm'le, Avrupa'nın bütün karanlık adamları, ezenleri, asker kasapları ve sömürücüleriyle birlikte özgür Rusya'ya karşı komplolar düzenliyorlar.[96] Biz de devrimimizin tam zaferinin, Rusya'nın devrimci proletaryasının bütün ülkelerin sosyalist işçileriyle ittifakını gerektirdiğini unutmamalıyız.

Uluslararası sosyalist kongreler anarşistlerin alınmamalarına dair kararları boşuna almadı. Sosyalizmle anarşizm arasında, gizli polisin ajan-provakatörlerinin, ya da gerici hükümetin gazete kölelerinin göstermek istemedikleri büyük bir uçurum vardır. Anarşistlerin dünya görüşü, ters yüz edilmiş bir burjuva dünya görüşüdür. Onların bireyci teorileri, bireyci ideali, sosyalizmle doğrudan karşıtlık içindedir. Görüşleri, durdurulmaz biçimde emeğin toplumsallaşmasına götüren burjuva düzeninin geleceğini değil, bugününü, hatta bu düzenin geçmişini, dağınık yalnız küçük üreticiler üzerinde kör rastlantının egemenliğini ifade eder. Politik mücadelenin reddedilmesine varan taktikleri, proletaryayı böler ve onu şu ya da bu burjuva politikasının pasif katılımcısı haline getirir, çünkü işçiler için politikanın gerçekten uzağında kalmak imkânsızdır ve uygulanamaz.

Bugünkü Rus devriminde, proletaryanın güçlerinin birleştirilmesi, örgütlenmesi, işçi sınıfının politik eğitimi ve öğretimi görevi özellikle acil biçimde öne çıkmaktadır. Gerici hükümet ne kadar çok felâkete yol açarsa, ajan-provakatörleri cahil kitlenin karanlık içgüdülerini kışkırtmak için ne kadar çok çalışırlarsa, yaşarken çürüyen otokrasinin savunucuları, örgütlü pogromlar, yağmalamalar, cinayetler ve yoksul halka içki dağıtarak devrimi gözden düşürme girişimlerine ne kadar umutsuzca sarılırlarsa — her şeyden önce sosyalist proletaryanın partisine düşen bu örgütsel görev o kadar önem kazanır. O nedenle, anarşistlerin Rus işçileri üzerindeki etkisinin bugüne kadar olduğu gibi bir hiç düzeyinde kalması için tüm düşünsel mücadele araçlarını kullanacağız.

Aralık 1905

MOSKOVA AYAKLANMASININ DERSLERİ [97]

"Aralık 1905'te Moskova" (Moskova 1906) adlı kitap tam zamanında yayınlandı. Aralık ayaklanmasının derslerini özümlemek İşçi Partisi'nin acil bir görevidir. Ne yazık ki bu kitap bir fıçı bal içinde bir kaşık katran gibidir: bölük pörçüklüğüne rağmen, olağanüstü ilginç bir konu — ve inanılmaz derecede yüzeysel, inanılmaz ölçüde yavan sonuçlar. Bu sonuçları ayrıca ele alacağız, fakat şimdi güncel politik konuya, Moskova ayaklanmasının derslerine dönmek istiyoruz.

Moskova Aralık hareketine özgü ana biçim, barışçıl grev ve gösterilerdi. İşçi kitlelerinin ezici çoğunluğu aktif olarak sadece bu mücadele biçimlerine katıldı. Fakat tam da Moskova Aralık eylemi, bağımsız ve esas mücadele biçimi olarak genel grevin eskimiş olduğunu, hareketin kendiliğinden, karşı durulamaz bir güçle bu dar çerçeveyi parçaladığını ve daha yüksek bir mücadele biçimini, ayaklanmayı doğurduğunu göstermiştir.

Moskova'daki bütün devrimci partiler, bütün sendikalar, grevi ilan ettiklerinde, grevin kaçınılmaz olarak ayaklanmaya dönüşeceğini farketmişler, hatta hissetmişlerdi. 19 (6) Aralık'ta İşçi Temsilcileri Sovyeti "grevi silahlı ayaklanmaya dönüştürmek için gayret sarfetme" kararı aldı. Fakat gerçekte hiçbir örgüt buna hazırlıklı değildi. Savaş Grupları Birleşik Konseyi[98] bile (**22 [9] Aralık'ta!**) ayaklanmadan çok uzakta bir şeymiş gibi söz ediyordu, ve hiç kuşkusuz sokak savaşı onu dinlemeden patlak verdi ve Birleşik Konsey'in katılımı olmadan sürdü. Örgütler hareketin büyümesinin ve hızının **gerisinde kaldılar.**

Grev, özellikle Ekim'den sonra oluşan nesnel koşulların baskısıyla ayaklanmaya dönüştü. Hükümete bir genel grevle baskın vermek artık olanaksızdı, o karşı-devrimi örgütlemiş ve askeri eylemler için donanmış bulunuyordu. Gerek Rus devriminin Ekim'den sonraki genel seyri, gerekse de Aralık günlerinde Moskova'da patlak veren olayların mantıki gelişimi, Marx'ın derin önermelerinden birinin doğruluğunu şaşırtıcı biçimde onaylamıştır: "... devrimci ilerleme... birleşik güçlü bir karşı-devrim yaratarak, bir düşman yaratarak... kendisi için yolu düzledi, devrim partisi ancak onunla mücadele sayesinde gerçekten devrimci bir partiye olgunlaştı".*

20(7) ve 21 (8) Aralık: barışçıl grev, kitlelerin barışçıl gösterileri. 21 (8) Aralık akşamı: Aquarium'un** kuşatılması. 22 (9) Aralık gündüz: Hafif süvariler Leidensplatz'da bir toplantıya katılanları dövdüler. Akşam: Fiedlersche Haus yıkıldı. Moral yükseliyor. Örgütsüz insan kalabalıkları kendiliğinden ve güvensiz biçimde caddelerde ilk barikatları kurmaya başlıyor.

23 (10) Aralık: topçu, barikatları ve caddelerdeki insan kalabalıklarını topa tutmaya başlıyor. Barikatların yapımı daha güvenilir oluyor, münferit görüngü olmaktan çıkıp kesinlikle bir kitlesel görüngü haline geliyor. Bütün halk sokaklarda; bütün kent önemli noktalarda bir barikatlar ağıyla örülüyor. Birkaç gün içinde, savaş gruplarının askeri birliklerle amansız bir partizan savaşı gelişiyor, bu savaş birliklerini bitkin düşürüyor ve Dubasov'u yardım dilenmek zorunda bırakıyor. Hükümet birlikleri ancak 28 (15) Aralık'ta kesin bir üstünlük sağlayabiliyor ve 30 (17) Aralık'ta Semyonov Alayı, ayaklanmanın son kalesi olan Preznya mahallesini temizliyor.

Grev ve gösterilerden tek tek barikatlara, tek tek barikatlardan barikatlar ağının kurulmasına ve askeri birliklerle sokak savaşlarına. Proleter mücadele, örgütleri aşarak grevden ayaklanmaya geçiyor. Rus devriminin Aralık 1905'te kaydettiği en büyük tarihsel kazanım burada yatar ve bu kazanım, daha önceki tüm kazanımlar gibi, büyük özveriler pahası-

---

* *"Fransa'da İç Savaş 1848-1850". —**Alm. Red.***

** *Moskova Eğlence Parkı. —**Alm. Red.***

na elde edilmiştir. Hareket politik genel grevden daha yüksek bir aşamaya yükseldi. Gericiliği direnişinde **s o n u n a k a d a r** gitmek zorunda bırakan hareket, böylece devrimin de saldırı araçlarının kullanımında sonuna kadar gideceği anı dev adımlarla yakınlaştırdı. Gericilik barikatları, evleri, sokaklardaki insanları topçu ateşine tutmaktan daha **i l e r i g i d e m e z .** Devrim ise Moskova savaş gruplarının savaşı olmaktan çok daha ileri gidebilir, genişlik ve derinlik olarak çok çok ileri gidebilir. Ve devrim Aralık'tan bu yana çok ilerlemiştir. Devrimci krizin temeli ölçülemeyecek derecede genişlemiştir — devrimin kılıcı şimdi çok daha iyi bilenmiş olmalıdır.

Grevden ayaklanmaya geçişin gerektirdiği mücadelenin nesnel koşullarındaki değişikliği, proletarya, önderlerinden önce farketti. Her zaman olduğu gibi, pratik, teoriyi önceledi. Barışçıl grev ve gösteriler, birdenbire işçileri hoşnut etmekten çıktı. İşçiler, bundan sonra ne olacak? diye soruyorlardı ve daha enerjik eylemler talep ediyorlardı. Barikatlar kurma talimatı ilçelere, kent merkezinde barikatların halihazırda kurulmuş olduğu bir sırada büyük bir gecikmeyle ulaştı. İşçiler kitleler halinde işe sarıldılar, **f a k a t b u n u n l a d a t a t m i n o l m a d ı l a r ,** yine sordular: Şimdi ne olacak? — ve enerjik eylemler talep ettiler. Sosyal-demokrat proletaryanın önderleri bizler, Aralık'ta, alaylarını —birliklerinin büyük bölümü savaşa aktif katılmayan— saçma bir biçimde mevzilendiren ordu generallerine benziyorduk. İşçi kitleleri enerjik kitle eylemleri için talimatlar gelmesini boşuna beklediler.

Böylece Plehanov'un, zamansız greve başlamanın anlamsızlığı, "silahlara sarılınmamalıydı"[99] yolundaki bütün oportünistlerin de benimsediği görüşlerinden daha büyük bir basiretsizlik olamaz. Tam tersine, daha kararlı, daha enerjik ve daha büyük bir gözüpeklikle silahlara sarılınmalı, tek başına barışçıl grevin olanaksız olduğu, korkusuzca ve amansızca silahlı mücadeleye başlamanın zorunlu olduğu kitlelere anlatılmalıydı. Bugün artık açıkça ve yüksek sesle politik grevlerin yetersiz olduğunu kabul etmek, bu sorunu herhangi bir "ön aşama" ile karartmadan, üstünü örtmeden, geniş kitleler arasında silahlı ayaklanma için ajitasyon yapmak zorundayız. Önümüzdeki eylemin dolaysız görevi olarak

amansız, kanlı, yok edici bir savaşın zorunluluğunu kitlelerden saklamak, kendi kendini ve halkı aldatmak demektir.

Aralık olaylarının ilk dersi budur. İkinci ders, ayaklanmanın nişanesiyle ilgilidir, onun taktiğiyle, askeri birliklerin halkın safına geçmesinin koşullarıyla ilgilidir. Partimizin sağ kanadında bu geçiş üzerine son derece tekyanlı bir görüş yaygınlaşmıştır. Bugünün birliklerine karşı savaşılamayacağı, birliklerin devrimcileşmeleri gerektiği söyleniyor. Devrim bir kitle hareketi haline gelmedikçe ve bizzat birlikleri de etkilemedikçe, ciddi bir savaştan söz edilemeyeceği açıktır. Elbette ordu içinde çalışma zorunludur. Fakat bir yanda inancın, öte yanda bilincin sonucu olan askeri birliklerin saf değiştirişini herhangi bir basit ve bir defaya mahsus bir hareket olarak düşünmemek gerekir. Moskova ayaklanması bize böyle bir görüşün ne kadar şabloncu ve donuk olduğunu gösteriyor. Her gerçek halk hareketinde kaçınılmaz olan askeri birliklerin yalpalaması, devrimci mücadelenin şiddetlenmesiyle, kelimenin tam anlamında **ordu uğruna** bir **mücadeleye** yol açar. Moskova ayaklanması bize tam da, gericilikle devrimin ordu uğruna giriştiği amansız ve şiddetli bir savaş tablosunu sunmaktadır. Bizzat Dubasov, sayıları 15.000 olan Moskova birliklerinden sadece 5000'inin güvenilir olduğunu söyledi. Hükümet sallananları son derece çeşitli ve umutsuz çarelerle alıkoymaya çalıştı: onları ikna etmeye uğraştı, pohpohladı, rüşvet yedirdi, para, saat ve saire dağıttı, su gibi içki aktı, aldatmaya, gözünü yıldırmaya çalıştı, kışlalara kapattı, silahsızlandırdı, özellikle güvenilmez bulunan askerleri ihbar ve zor yoluyla açığa aldı. Ve bu bakımdan hükümetin gerisinde kaldığımızı dobra dobra ve açıkça kabul etme cesaretini göstermeliyiz. Elimizin altındaki güçleri, sallanmakta olan ordu uğruna hükümetin başlattığı ve başarıyla sona erdirdiği gibi aktif, cesur, girişimci ve saldırgan bir savaşta kullanmayı bilemedik. Birliklerin düşünsel "işlenmesi"ni örgütledik ve bunu daha yoğun biçimde sürdürmek zorundayız. Fakat ayaklanma anında askeri birlikler uğruna fiziki bir mücadelenin de gerekli olduğunu unutursak, acınası ukalalar oluruz.

Moskova proletaryası bize, Aralık günlerinde askeri birliklerin düşünsel "işlenmesi" üzerine mükemmel dersler verdi; örneğin 21 (8) Aralık'ta Leidensplatz'da Kazakların çevresini saran insan kalabalığı, Ka-

zakların arasına girip onlarla kardeşleşti ve onların geri çekilmesini sağladı. Ya da 23 (10) Aralık'ta Preznya semtinde onbin insanın katıldığı bir gösteride kızıl bayrak taşıyan iki genç kadın işçi, Kazakların önüne atılarak "Bizi öldürün! Yaşadığımız sürece bayrağı vermeyeceğiz!" diye bağırdılar. Ve şaşkınlığa düşen Kazaklar, kalabalığın "Yaşasın Kazaklar!" sesleri arasında dörtnala uzaklaştılar. Bu cesaret ve kahramanlık örneklerini proletaryanın bilincinde her zaman sağlam tutmalıyız.

Dubasov'un gerisinde kaldığımıza dair sadece birkaç örnek. 22 (9) Aralık'ta Marseillaise marşını söyleyerek Büyük Serpuhov Caddesinde yürüyen askerler, ayaklananlara katılma kararındaydılar. İşçiler bu askerlere delegeler yolladılar. Malahov ise alelacele bizzat geldi. Malahov zamanında yetişirken, işçiler geç kaldılar. Ateşli bir konuşma yapan Malahov askerleri kararsızlaştırdı, etraflarını hafif süvariyle çevirtip kışlalarına geri götürdü ve oraya kapattı. Malahov zamanında yetişti, biz ise, sokaklarda devriye görevini örgütleyebilecek, örgütlemek zorunda olan 150.000 kişi iki gün içinde çağrımıza uymuş olmasına rağmen geç kaldık. Malahov askerleri hafif süvariyle kuşattı, biz ise Malahov'un etrafını bombacılarla kuşatamadık. Bunu yapabilirdik ve yapmış olmalıydık, ve sosyal-demokrat basın çoktan beri (bkz. eski "Iskra") ayaklanma sırasında yüksek rütbeli sivil ve asker görevlileri acımasızca yok etmenin görevimiz olduğuna işaret ediyordu. Büyük Serpuhov Caddesinde meydana gelen olaylar, görünen o ki, Nezvijki ve Krutitski kışlaları önünde, proletaryanın Yekaterinovluları "dışarı çıkarma" girişimlerinde, Aleksandrov'da istihkâm askerlerine delege gönderilmesinde, Moskova'ya sevkedileceği söylenen Rostov topçusunun geri dönüşünde, Kolomna'da istihkâmcıların silahsızlandırılmasında vs. esas olarak tekrarlanmıştır. Ayaklanma anında, sallantıdaki birlikler uğruna mücadelenin görevlerinin hakkından gelebilecek durumda değildik.

Aralık ayrıca, Marx'ın, oportünistlerin unuttuğu, ayaklanmanın bir sanat ve bu sanatın ana kuralının büyük bir cesaret ve kararlılıkla yürütülen **saldırı** olduğu yolundaki derin önermesini çarpıcı biçimde doğrulamıştır. Bu doğruyu yeterince benimsemedik. Bu sanatı, bu ne pahasına olursa olsun saldırı kuralını kendimiz yeterince öğrenmedik ve bu konuda kitleleri yeterince eğitmedik. İhmal etiğimiz bu görevi şimdi tüm

gücümüzle telafi etmek zorundayız. İnsanları politik şiarlar karşısındaki tavrına göre gruplandırmak yetmez, bunun ötesinde silahlı ayaklanma karşısındaki tavrına göre de gruplandırmak gerekir. Ona karşı olanı, ona hazırlanmayanı acımadan devrim yandaşlarının safından atmak ve onun düşmanlarının, hainlerin, korkakların yanına sürmek zorunludur, çünkü olayların gücünün, savaşın durumunun, bizi, dostlarımızı ve düşmanlarımızı bu kıstasa göre birbirinden ayırmaya zorlayacağı gün yaklaşmaktadır. Pasifliğin, birliklerin "saf değiştirmesi"ni "bekleme"nin propagandasını yapmamalıyız — hayır, cesaretle saldırma ve silah elde hükümet birliklerine baskın yapma zorunluluğunu, bunu yaparken yüksek görevlileri yok etme ve sallantıdaki askeri birlikler uğruna en enerjik bir mücadele yürütme zorunluluğunu propaganda ve kitleleri buna ikna etmeliyiz.

Moskova'nın bize verdiği üçüncü büyük ders, ayaklanma güçlerinin taktiği ve örgütlenmesiyle ilgilidir. Askeri taktik askeri tekniğin seviyesine bağlıdır — Engels bu olguyu defalarca izah etmiş ve Marksistlerin belleğine kazımıştır.[100] Bugün artık askeri taktik 19. yüzyılın ortasındaki askeri taktikten farklıdır. Topçunun üzerine silahsız halk kitlelerini yürütmek ve barikatları sadece tabancayla savunmaya kalkışmak aptallık olur. Kautsky, Moskova Ayaklanması'ndan sonra, Engels'in vardığı sonuçları gözden geçirmenin zamanı geldiğini ve Moskova'nın "**y e n i b i r b a r i k a t t a k t i ğ i**" [101] yarattığını söylerken haklıydı. Bu taktik partizan savaşı taktiğiydi. Bu taktiğin gerektirdiği örgütlenme, çabuk hareket edebilen ve olağanüstü küçük birliklerdi: Onlu gruplar, üçlü gruplar, hatta ikili gruplar. Şimdi aramızda, beşli ya da üçlü gruplardan söz açıldığında küçümseyerek bıyık altından gülen sosyal-demokratlara sık sık rastlanıyor. Fakat bu gülüşle, askeri tekniğin şu anki durumunda sokak savaşının gerektirdiği **y e n i** bir taktik ve örgütlenme sorununun görmezden gelinişi ucuz bir tarzda geçiştirilmek isteniyor. Moskova Ayaklanması üzerine raporu dikkatle okuyun baylar, "beşli gruplar"la "yeni barikat taktiği" arasında nasıl bir bağ bulunduğunu anlayacaksınız!

Moskova bu taktiği yaratmıştır, fakat henüz yeterince geliştirmiş olmaktan uzaktır, henüz gerçekten geniş kitlelerin bir taktiği haline getir-

miş olmaktan uzaktır. Savaş gruplarının sayışı azdı, işçi kitlesi gözüpek saldırı şiarını almış ve uygulamış değildi, partizan birliklerinin niteliği çok çeşitli, silahları ve savaş yöntemleri yetersiz, kitleleri yönetme yetenekleri neredeyse hiç gelişmemişti. Bütün bunları telafi etmek zorundayız ve Moskova Ayaklanması'nın dersleri temelinde telafi edeceğiz, bu dersleri kitleler arasında yaygınlaştıracağız, Moskova Ayaklanması'nın taktiğini daha da geliştirebilmek için bizzat kitlelerin yaratıcı gücünü uyandıracağız. Aralık'tan sonra şimdi Rusya'nın her yerinde kesintisiz uygulanan partizan savaşı ve kitle terörü, hiç kuşku yok ki, kitlelere ayaklanma anında doğru taktiği uygulamayı öğretmemize yardımcı olacaktır. Sosyal-demokrasi bu kitle terörünü onaylamak ve taktiği içine almak zorundadır, onu elbette örgütlemek ve kontrol etmek, işçi hareketinin ve genel devrimci mücadelenin çıkarlarına ve koşullarına tabi kılmak ve bu partizan savaşının "lümpen proleter" çarpıtılmasını amansızca ortadan kaldırmak ve yok etmek zorundadır; Moskovalılar ayaklanma günlerinde ve Letonyalılar ünlü Letonya Cumhuriyetleri günlerinde[102] bu çarpıtmayı mükemmel ve acımasız bir biçimde ortadan kaldırmışlardı.

Askeri taktik son zamanlarda yeniden yeni ilerlemeler kaydediyor. Japon savaşı el bombasını yarattı. Silah fabrikaları otomatik tüfeği pazara sürdüler. İkisi de Rus devriminde başarıyla kullanılmaktadır, ama kesinlikle yeterli ölçüde değil. Teknik yeniliklerden yararlanabiliriz ve yararlanmalıyız, işçi birliklerine seri biçimde bomba üretmeyi öğretmeli, onlara ve kendi savaş gruplarımıza yeterli miktarda patlayıcı, fünye ve makinalı tüfek temin etmekte yardımcı olmalıyız. İşçi kitleleri kentteki ayaklanmaya katıldığında, kitleler düşmanın üzerine çullandığında, Duma'dan, Sveaborg ve Kronstadt'tan sonra daha çok sallanan birlikleri kazanma mücadelesi kararlılıkla ve ustaca yürütüldüğünde ve katılacağından emin olduğumuz köy bu savaşa katıldığında, tüm Rusya'yı kapsayacak olan bundan sonraki silahlı ayaklanmada zafer bizim olacaktır!

Bu nedenle biz, Rus devriminin büyük günlerinin derslerine dayanarak çalışmamızı daha da genişletmek, görevlerimizin çözümüne daha cesur yaklaşmak istiyoruz. Çalışmamızın temelinde, sınıfların çıkarlarının ve şu anda genel halk devriminin gelişiminin gereksinimlerinin ge-

rektirdiği her şeyin doğru değerlendirilmesi yatmaktadır. Çarlık hükümetinin yıkılması ve Kurucu Meclis'in devrimci hükümet tarafından toplantıya çağrılması — işte proletaryanın, köylülüğün ve askerlerin gittikçe daha büyük bir bölümünü etrafında topladığımız ve toplamaya devam edeceğimiz şiar budur. Kitlelerin sınıf bilincinin güçlendirilmesi, her zaman olduğu gibi, tüm çalışmamızın temeli ve esas içeriği olacaktır. Fakat unutmayalım ki, bugün Rusya'da yaşadığımıza benzer anlarda bu genel, sürekli ve en önemli göreve, ayrı, özel görevler eşlik eder. Ukalalara ve darkafalılara dönüşmek istemiyoruz, anın bu özel görevlerine, mevcut mücadele biçimlerinin özel görevlerine, sürekli, her koşul altında, her zaman değişmez görevlerimize hiçbir anlam ifade etmeyen göndermeler yaparak yan çizmek istemiyoruz.

Büyük bir kitlesel savaşın yaklaştığını aklımızdan çıkarmayalım. Bu silahlı ayaklanma olacaktır. O mümkün olduğunca her yerde aynı zamanda gerçekleşmelidir. Kitleler silahlı, kanlı, amansız bir savaşa doğru ilerlediklerini bilmelidir. Ölümü hiçe saymak kitleleri sarmalı ve zaferin güvencesi olmalıdır. Düşmana karşı saldırı en enerjik biçimde yürütülmeli, kitlelerin şiarı savunma değil saldırı olmalıdır, görevleri düşmanın amansızca yok edilmesi olacaktır; savaşın örgütlenmesi çabuk hareketli ve esnek olmalıdır; ordunun sallantılı unsurları aktif savaşa çekilmelidir. Sınıf bilinçli proletaryanın partisi bu büyük savaştaki görevini yerine getirmelidir.

Eylül 1906

IV
ANAYASA HAYALLERİNE KARŞI MÜCADELE

MEVCUT DURUMDA İŞÇİ PARTİSİ VE GÖREVLERİ[103]

Rus kurtuluş hareketinde öğrencilerin genel görevleri sosyal-demokrat basında birçok kez tartışıldı, ve biz bu makalede bunlar üzerinde durmayacağız. Sosyal-demokrat öğrencilere, ne işçi hareketinin başrolünü, ne köylü hareketinin muazzam önemini ve ne de her ikisinin Marksist dünya görüşünü enine boyuna düşünmüş, proletaryanın saflarına geçmiş ve İşçi Partisi'nin gerçek üyeleri haline gelmeye hazır aydınlar tarafından desteklenmesinin büyük önemini kanıtlamak gerekmiyor.

Biz kısaca da olsa, şimdi en büyük pratik öneme sahip olan bir başka sorun üzerinde durmak istiyoruz.

Büyük Rus Devrimi'nin bugünkü durumunun özelliği nedir?

Olayların, 30 (17) Ekim Manifestosu'nun tüm yanıltıcılığını teşhir etmiş olmasıdır. Anayasa hayalleri uçup gitti. Tüm çizgi boyunca gericilik egemen. Otokrasi tamamen yeniden tesis edilmiş, hatta Dubasov'dan en alt polis organına kadar yerel satrapların diktatörce haklarıyla "katmerlenmiş"tir.

İçsavaş bütün hızıyla sürüyor. Politik grev kendini tüketmeye başladı, mazide kaldı ve hareketin eskimiş bir biçimi haline geliyor. Örneğin Petersburg'da, yorulmuş ve güçten düşmüş işçilerin Aralık grevini uygulayacak durumda olmadıkları anlaşıldı. Öte yandan, şu an gericilik tarafından bastırılan hareket, bir bütün olarak hiç kuşku yok ki çok daha yüksek bir aşamaya yükselmiştir.

Moskova'nın kahraman proletaryası aktif mücadele imkânını gösterdi ve bu mücadelenin içine, kentlerde bugüne kadar politik olarak kayıtsız, hatta gerici sayılan halk kesimlerini çekti. Ve Moskova olayları, Rus-

ya'nın köşe bucak her yerinde patlak veren "eğilim"in en gelişmiş ifade biçimlerinden biriydi sadece. Ayaklanmanın bu yeni biçimi, çözümü elbette bir vuruşta mümkün olmayan devasa görevlerle karşı karşıyaydı. Fakat şimdi bu görevler tüm halkın önünde açık ve belirgin biçimde duruyor, hareket daha üst bir aşamaya yükseldi, perçinlendi, çelikleşti. Bu kazanım devrimin elinden hiçbir şekilde alınamaz artık.

Dubasov'un topları yeni yeni halk kitlelerini eşi görülmedik ölçüde devrimcileştirdi. Bir Duma karikatürünün yeni bir tekrarı, ileri savaşçıların saflarında daha şimdiden peşinen, eski Buligin Duması'ndan çok daha büyük bir düşmanlıkla, burjuvazinin saflarında ise kıyas kabul etmez bir kuşkuyla karşılanmaktadır.*

Şimdi ne olacak?

Gerçeğin gözünün ta içine bakacağız. Şimdi önümüzde, mücadelenin en son biçimlerinden edinilen deneyimlerin benimsenmesi ve işlenmesi gibi yeni bir çalışma, hareketin ana merkezlerinde güçlerin hazırlanması ve örgütlenmesi görevi duruyor.

Hükümet için, eskiden olduğu gibi proletaryanın münferit ayaklanmalarını yenilgiye uğratmak son derece avantajlı olurdu. Hükümet Petersburg işçilerini de derhal ve onlar için elverişsiz koşullar altında savaşa kışkırtmayı pek istiyor. Fakat işçiler bu kışkırtmaya gelmeyecekler ve tüm Rusya'da bir sonraki ayaklanmayı bağımsız biçimde hazırlama yolunda ilerleyeceklerdir.

Böyle bir ayaklanma için güçler mevcuttur: şimdiye değin hiçbir zaman olmadığı kadar hızlı büyüyorlar. Aralık olaylarının içine bu güçlerin sadece küçücük bir bölümü çekilmiştir. Hareket henüz tüm genişliğine ve derinlemesine gelişmemiştir.

Sadece ılımlı burjuva basınla gerici basına bakmak yeter. Hiç kimse, hatta "Novoye Vremya" bile, hükümetin her türlü yeni aktif başkaldırıyı tohum halindeyken boğacağı palavrasına inanmıyor. Hiç kimse, galeyan halindeki muazzam köylü kitlesindeki gerçek patlamanın daha ancak ilkbahara doğru gerçekleşeceğinden kuşku duymuyor. Hiç kimse, Hükümetin Duma'yı toplantıya çağırma yönünde dürüst bir niyeti olduğuna, ve eski baskı, sürünceme, bürokratizm, haklardan yoksunluk ve karanlıklar sistemi altında Duma'yı toplayacak durumda olacağına inanmıyor.

* *Bkz. "Buligin Duması'nı Boykot ve Ayaklanma" adlı makale, elinizdeki cilt, s. 307 ve Not 9.—**Alm. Red.** (Bu cildin 299. Sayfası. —**Red.**)*

Tayin edici ayaklanma gibi bir sorunda yüz kez daha tehlikeli olan devrimcilerin coşkusu değil, bilakis apaçık, hatta devrim karşıtlarının bile kabul ettiği olgular, hükümetin Moskova'da, kendisini Ekim'e kadar içinde bulunduğu durumdan daha umutsuz bir duruma dönüştüren bir "zafer" elde ettiğini kanıtlıyor.

Köylü ayaklanması büyüyor, mali çöküş yaklaşıyor. Altın para değerini yitiriyor. Yarım milyar rublelik açık, gerici Avrupa burjuvazisi otokrasinin yardımına koşmaya ne kadar hazır olursa olsun kapatılamıyor. Devrime karşı mücadeleye uygun askeri birliklerin tümü seferber edildi, buna rağmen Kafkasya ve Sibirya'nın "sakinleşmesi" gecikiyor.[104] 30 (17) Ekim' den sonra ordu ve donanma içinde çarpıcı biçimde dile gelen galeyan, tüm Rusya'daki özgürlük savaşçılarına karşı şiddet kullanmak yoluyla elbette yatışmayacak. Tutsakların ve Mançurya Ordusu'nun geri dönüşü bu galeyanın daha da şiddetleneceğini gösteriyor. Yeni ordu birliklerinin iç düşmana karşı seferber edilmesi, otokrasi için yeni tehlikeler ortaya çıkaracak. Kriz Moskova "zaferi"yle sadece çözülmemekle kalmamış, bilakis tam tersine genişlemiş ve derinleşmiştir.

İşçi sınıfı önündeki görevleri açıkça görmelidir! Anayasa hayallerine son! Proletaryaya yeni katılan güçler birleştirilmelidir. İki büyük devrim ayından (Kasım ve Aralık) "deneyimler biriktirmeli"yiz. Yeniden tesis edilen otokrasiye uyum sağlanmalıdır. Gerekli olan her yerde yeniden illegaliteye geçmeyi bilmeli, yeni aktif çıkışın devasa görevlerini daha belirgin, pratik olarak ortaya koymalı ve bu görevler için daha metanetli, daha sistemli ve daha sıkı hazırlanmalı ve bunu yaparken, grev mücadelesiyle gücü tükenmiş proletaryanın güçlerini mümkün olduğunca sakınmalıyız.

Bir dalgayı bir başka dalga izliyor. Başkenti taşra izliyor. Kenar bölgeleri bizzat Rusya'nın kalbi izliyor. Proletaryayı kent küçük-burjuvazisi, kenti köy izliyor. Gerici hükümet kapsamlı görevlerini yerine getirirken kaçınılmaz olarak başarısızlığa uğrayacaktır. Büyük Rus Devrimi'nin ilk safhasının sonucu, büyük ölçüde, bizim 1906 yılının ilkbaharına nasıl hazırlanmış olacağımıza bağlıdır.

Ocak 1906

DEVLET DUMASI'NI BOYKOT ETMELİ Mİ?[105]

"Çoğunluk" Platformu

İşçi sınıfının partisi, Rusya Sosyal-Demokrat İşçi Partisi birleşiyor. Parti'nin iki kanadı birbiriyle kaynaşıyor ve toplantıya çağrılan Birlik Kongresi'ni hazırlıyor.

Fakat Parti'nin iki kanadı arasında Devlet Duması'yla ilgili hâlâ bir görüş ayrılığı mevcut. Tüm Parti üyeleri, delegelerini ortak kongreye bilinçli olarak göndermek ve anlaşmazlığı Parti'nin sadece bugünkü merkez ve yerel organlarının değil, tüm Parti üyelerinin istediği gibi çözmek için, bu sorunda tam berraklığa kavuşmak zorundadırlar.

Bolşevikler ve Menşevikler, bugünkü Duma'nın, halk temsilciliğinin zavallı bir taklidi olduğu, bu sahtekârlığa karşı mücadele etmek ve tüm halk tarafından özgürce seçilmiş bir kurucu meclisin toplantıya çağrılması için silahlı ayaklanmaya hazırlanmak gerektiği konusunda görüş birliği içindeler.

Anlaşmazlık sadece Duma'ya karşı izlenecek taktikte ortaya çıkıyor. Menşevikler şöyle diyorlar: Parti vekillerin ve ikinci seçmenlerin seçimine katılmalıdır. Bolşeviklerin söyledikleri ise şu: aktif Duma boykotu. Burada, kısa süre önce 26 RSDİP örgütü[106] temsilcisinin katıldığı bir konferansta seçimlere katılmaya karşı bir karar almış olan Bolşeviklerin görüşlerini ortaya koyacağız.

Aktif Duma boykotu ne demektir? Boykot, seçimlere katılmayı reddetmek demektir. Biz ne Duma'ya girecek temsilcileri, ne ikinci seçmenleri ve ne de vekilleri seçmek istiyoruz. Aktif boykot sadece seçimlerden uzak durmak anlamına gelmez, aynı zamanda seçim toplantılarından sosyal-demokrat ajitasyon ve örgütlenme için en geniş biçimde yararlanmak demektir. Toplantılardan yararlanmak ise, gerek legal (seçmen listelerine kaydolarak), gerekse illegal biçimde bu toplantılara girerek sosyalistlerin tüm programını ve bütün görüşlerini açıklamak, bu Duma'nın tüm yalancılığını ve sahtekârlığını göstermek ve kurucu meclis için mücadeleye çağırmak demektir.

Seçimlere katılmayı neden reddediyoruz?

Çünkü seçimlere katılmakla, elimizde olmadan halkın Duma'ya beslediği inancı desteklemiş ve halk temsilciliğinin bu taklidine karşı mücadelemizi zayıflatmış oluruz. Duma bir parlamento değil, otokrasinin kurduğu bir tuzaktır. Seçimlere katılmayı reddederek bu tuzağı bozmak zorundayız.

Çünkü seçimlere katılmayı caiz kabul ettiğimiz takdirde, tutarlı olmak için, Duma'daki temsilcilerin seçimine kadar gitmek zorunda kalacağız. Zaten burjuva demokratları, örneğin "Narodnoye Hozyaistvo"da[107] Hodski de bu amaçla Kadetlerle seçim anlaşması yapmamızı öneriyorlar. Fakat bütün sosyal-demokratlar, Bolşevikler ve Menşevikler, bugün bu tür anlaşmaları reddediyorlar, çünkü Duma'nın bir parlamento değil, yeni bir polis dalaveresi olduğunu biliyorlar.

Çünkü bugün Parti olarak seçimlerden bir yarar sağlayamayız. Ajitasyon özgürlüğü yok. İşçi sınıfı partisi yasadışı kılınmış durumda. Temsilcileri mahkeme kararı olmadan tutuklanıyor, gazeteleri kapatılıyor. Parti seçimlerde bayrağını legal biçimde açamaz, polisin pençesine teslim etmeden adaylarını halkın önüne çıkaramaz. Böyle bir durumda, seçimlere katılmadan toplantılardan ajitasyon ve örgütlenmemiz için devrimci biçimde yararlanmak, legal seçimlerin yapılması amacıyla toplantılara katılmaktan çok daha amaca uygundur.

Menşevikler Duma'daki temsilcilerin seçimine katılmayı reddediyorlar, fakat vekiller ve ikinci seçmenlerin seçimine katılmak istiyorlar. Neden? Bunlardan bir halk parlamentosu ya da Tüm Rusya İşçi (ve ek

olarak Köylü) Temsilcileri Sovyeti'ne benzer özgür illegal bir halk temsilciliği oluşturmak için mi?

Buna verdiğimiz yanıt şu: Eğer özgür temsilciler gerekliyse, bunların seçimini herhangi bir Duma'ya bağlamak neden? Vekillerimizin listesini polisin eline vermek neden? Ve örneğin Petersburg'ta eski İşçi Temsilcileri Sovyeti henüz varlığını sürdürürken yeni türde bir işçi delegeleri Sovyeti oluşturmak neden? Bu yararsız ve hatta zararlıdır, çünkü dağılan ve çözülen Sovyetler sanki yeni bir ayaklanmanın yeniden hazırlanmasına ve yaygınlaştırılmasına girişilmeksizin yeni seçimlerle canlandırılabilecekmiş gibi gerçek duruma uygun düşmeyen ve yanıltıcı düşüncelerin doğmasına yol açar. Ayaklanma amacı için yasal süreler içinde yasal seçimler kararlaştırmak ise düpedüz gülünçtür.

Menşevikler, tüm ülkelerin sosyal-demokratlarının parlamentolara, hatta en kötü parlamentolara bile katılmalarına atıfta bulunuyorlar. Fakat yapılan bu atıf haksızdır. Bir parlamentoya biz de sonuna kadar katılacağız, ama Menşeviklerin kendileri de Duma'nın bir parlamento olmadığını görüyorlar ve Duma'ya katılmayı bizzat reddediyorlar. İşçi sınıfının yorgun düştüğünü, legal seçimlerde dinlenmek istediğini söylüyorlar. Fakat Parti, taktiğini bazı merkezlerdeki geçici yorgunluk üzerine kuramaz, kurmamalıdır. Bu, Parti'yi felâkete sürüklemek olur, çünkü yorgun düşmüş işçiler, Parti'ye uygun nitelikte ikinci seçmenler değil, Parti'yi küçük düşüren ikinci seçmenler olurlar. Metanetle ve sabırla çalışmalı ve bunu yaparken proletaryanın güçlerini sakınmalıyız, ama havanın gevşemesinin geçici olduğu, işçilerin, Moskova'dakinden daha büyük bir güçle, daha büyük bir cesaretle ayaklanacakları ve Çarlık Duması'nı silip süpürecekleri inancını yitirmemeliyiz. Geri, cahil kişiler Duma'ya girerlerse girsinler — Parti kaderini onlara bağlamayacaktır. Parti bu kişilere şöyle diyor: Edineceğiniz yaşam deneyi, bizim politik öngörümüzü doğrulayacaktır, bu Duma'nın nasıl bir dalavere olduğunu bizzat yaşayacak ve verdiği öğütlerin doğruluğunu gördükten sonra Parti'ye geri döneceksiniz.

Menşeviklerin taktiği (seçimlere katılmak, ama Duma'ya gidecekleri seçmemek) çelişkili ve tutarsızdır. Bir kitle partisi için uygun değildir, çünkü basit ve berrak bir karar yerine karışık ve muğlak bir şey öneriyor.

Pratik değildir, çünkü vekillerin listesi polisin eline geçtiği takdirde, Parti ağır bir kayıp verecektir. Son olarak bu taktik gerçekte uygulanabilir değildir, çünkü Menşeviklerin toplantılarda programımızla ortaya çıkmaları, kaçınılmaz olarak, legal seçimler yerine, seçimlere katılmadan toplantılardan illegal yararlanmaya yol açacaktır. Polis rejiminin yarattığı koşullar, Menşeviklerin seçimlere katılmasıyla birlikte toplantılara katılımını, toplantılardan bolşevik tarzda devrimci yararlanmaya dönüştürecektir.

Kahrolsun Duma! Kahrolsun yeni polis dalaveresi! Yurttaşlar, Moskova'da düşen kahramanların anısını yeni bir silahlı ayaklanma hazırlığına girişerek anın! Yaşasın tüm halk tarafından seçilen özgür Kurucu Meclis!

Savaş şiarımız budur. Ve bu şiarla ancak aktif boykot taktiği bağdaşır.

Ocak 1906

DUMA'NIN DAĞITILMASI VE PROLETARYANIN GÖREVLERİ[108]

Duma'ın dağıtılması İşçi Partisi'nin önüne bir dizi olağanüstü önemli sorun koyuyor. En önemlilerini alalım. Şunları yapmak durumundayız: 1) genelde bu olayların devrimimizin seyri için önemini saptamak; 2) bundan sonraki mücadelenin içeriğini ve bu mücadelenin hangi şiarlar altında yürütüleceğini belirlemek; 3) bundan sonraki mücadelenin biçimlerini belirlemek; 4) mücadele anını seçmek, ya da daha doğrusu anın doğru seçiminin bağlı olduğu durumları dikkate almak.

Bu sorunlar üzerinde kısaca durmak istiyoruz.

I

Duma'nın dağıtılması, Duma'nın "meşruti" dış görünüşüne ve 1906 yılının ikinci çeyreğinde Rus politikasının meşruti —deyim yerindeyse— yüzeyine aldanmamak gerektiği yönünde uyarıda bulunanların görüşlerini en açık ve en çarpıcı biçimde doğrulamıştır. Kadetlerimizin (ve Kadet hayranlarının) Duma önünde, Duma hakkında ve Duma'yla bağıntılı olarak sarfettikleri yığınla "büyük laflar"ın gayet acınacası bir gevezelik olduğunu yaşam bugün açığa çıkarmıştır.

Şu ilginç olguya bakın: Duma **sıkı-anayasal bir temelde feshedildi.** Duma "dağıtılmadı", yasalar ihlal edilmedi. Tam tersine, herhangi bir "meşruti monarşi"de olduğu gibi yasaya sımsıkı bağlı kalınarak oldu. Hakimi-mutlak parlamentoyu anayasaya dayanarak feshetti. Şu ve şu maddelere dayanarak bu "kamara" feshedilmiştir, **ve**

a y n ı u k a s l a (sevinin, yasaya tapanlar!) yeni seçimler ya da yeni bir Duma'nın toplantıya çağrılması için zaman saptanmıştır.

Fakat tam da burada derhal, Rus anayasasının bir hayal, yerli parlamentarizmimizin bir kuruntu olduğu görülmüştür, ki sosyal-demokrasinin sol kanadı 1906 yılının ilk yarısı boyunca inatla buna işaret etmişti. Bugün sadece birkaç "darkafalı ve fanatik Bolşevik" değil, en barışçıl ve yasalara saygılı liberaller bile **h a r e k e t t a r z l a r ı y l a** Rus anayasasının bu özel karakterini teslim ve kabul etmişlerdir. Kadetler bunu, Duma'nın feshedilmesi üzerine "yurtdışına", Viborg'a "kitlesel bir kaçış"la, yasaları[109] ihlal eden bir çağrıyla yanıt vererek teslim ve kabul etmişlerdir, söz konusu olanın **g e r ç e k t e n** de otokrasinin yeniden tesisi olduğunu, ikinci bir Duma'yı büyük ihtimalle göremeyeceğini yazan Suvorin'in aslında gerçeği dile getirdiğini itiraf etmek zorunda kalan son derece uysal "Reç"in makaleleriyle yanıt vererek ve vermeye devam ederek teslim ve kabul etmişlerdir. Kadetlerin bütün umutları bir çırpıda "meşrutiyet"ten devrime döndü — ve tüm bunlar devletteki hakimi-mutlakın sıkı meşruti bir edimi yüzünden oldu. Fakat daha dün Kadetler Duma'da "hanedanın siperi" ve katı bir anayasallık yandaşı olmakla övünüyorlardı.

Yaşamın mantığı, anayasa üzerine ders kitaplarının mantığından daha güçlüdür. Devrim öğretir.

"Bolşevik" sosyal-demokratların Kadet zaferleri üzerine yazdıkları her şey (bakınız N. Lenin'in "Kadetlerin Zaferi ve İşçi Partisinin Görevleri"[110] broşürü*) en parlak biçimde doğrulanmıştır. Kadetlerin tüm tekyanlılıkları ve basiretsizlikleri apaçık ortaya çıkmıştır. Anayasal hayallerin —sağlam bir Bolşevik bunları bostan korkuluğu olarak adlandırmasından tanınırdı— bir hayal, bir hayalet, bir kuruntu olduğu herkes tarafından görülmüştür.

Duma yok! diye haykırıyor "Moskovskiye Vyedomosti" ve "Grajdanin"[111] vahşi bir coşku nöbetiyle. Anayasa yok! diye tekrarlıyorlar hüzünle anayasamızın uzmanları, büyük bir hırsla maddelerini ezberledikleri anayasaya öylesine ustaca dayanan Kadetler. Fakat Sosyal-demokratlar ne sevinçten kına yakacaklar (Duma'dan da çıkarabileceğimizi çıkardık), ne de cesaretlerinin kırılmasına izin vereceklerdir. Halk bir tek şey kazandı —diyeceklerdir— , bir hayalden kurtuldu.

---

* *Bkz. Bütün Eserler, Cilt IX —**Alm. Red.***

Evet, Kadet Partisi'yle birlikte tüm Rus halkı öğreniyor, kitapçıktan değil, kendisinin yaptığı devrimden öğreniyor. Bir ara, halkın —özgürlük üzerine— Kadetlerle ilk, Trudoviklerle ise son burjuva hayalini yitirdiğini söylemiştik.* Kadetler eski rejimi **yıkmadan** serflik, zorbalık, otokrasi, Asyaîlik boyunduruğunu atabileceklerini hayal ediyorlardı. Kadetler bu darkafalı düşleriyle şimdiden karaya oturdular. Trudovikler ise meta ekonomisini **yoketmeden** kitlelerin yoksulluktan kurtulacağını, insanın insan tarafından sömürülmesine son verileceğini düşlüyorlar: onlar da karaya oturacaklar, hem de devrimimiz devrimci köylülüğümüzün tam zaferine yol açarsa, hiç de uzak olmayan bir gelecekte.

Kadetlerin hızla yükselmesi, başdöndürücü seçim zaferleri, Kadet Duması'ndaki başarıları ve (kendisine ilanı aşk etmesine rağmen, denebilir ki, Rodiçev'in ağzına tüküren) "sevgili monark"ın bir kalem darbesiyle aniden yerle bir oluşları — tüm bunlar ciddi politik öneme sahip olaylardır, **halkın** devrimci gelişmesinin safhalarıdır. Halk, yani nüfusun geniş katmanları, kütlesi itibariyle 1906 yılına kadar henüz bilinçli devrimci değildi. Herkes otokrasinin dayanılmazlığı, bürokratik hükümetin gereksizliği ve halk temsilciliğinin zorunluluğunun bilincine vardı. Fakat halk henüz, eski iktidarla **güçlü** bir halk temsilciliğinin bağdaşamayacağının bilincine varamazdı, bunu henüz hissedemezdi. Halkın bunun için özel bir deneyime, Kadet Duması deneyimine ihtiyacı olduğu anlaşıldı.

Kadet Duması, kısa ömründe, **güçsüz** bir halk temsilciliğiyle **güçlü** bir halk temsilciliği arasındaki tüm farkı halka **çarpıcı** biçimde gösterdi. Kurucu Meclis (yani **egemen** halk temsilciliği) şiarımızın doğru olduğu bin kez kanıtlandı, fakat yaşam, yani devrim, bizim öngörebileceğimizden daha uzun ve zorlu bir yoldan buna götürdü.

Büyük Rus devriminin ana aşamalarına bir göz atıldığında, halkın **kendi deneyimiyle** nasıl aşama aşama Kurucu Meclis şiarına geldiği görülecektir. Önce, 1904[112] sonunda "güven" dönemi vardı. Liberaller hayranlık içindeydi. Tüm ön sahneyi onlar doldurmuşlardı. Hatta, pek kararlı olmayan sosyal-demokratlar, verili anın iki ana gücün-

* *Bkz. Bütün Eserler, Cilt IX: "Kadetler, Trudovikler ve İşçi Partisi"* ***—Alm. Red.***

den söz ediyorlardı: Liberaller ve hükümet. Ve **h a l k** da "güven" düşüncesini benimser ve 22 (9) Ocak günü büyük bir "güvenle" Kışlık Saray'a gider. "Güven" dönemi **ü ç ü n c ü** *bir* gücü, proletaryayı sahneye çıkarır ve halkın otokratik hükümete karşı en derin **g ü v e n s i z l i ğ i n i n** temelini atar. "Güven" dönemi, halkın, hükümetin "güven"e ilişkin **s ö z l e r i n e** inanmayı reddetmesiyle sona erer.

Sonraki aşama. Buligin Duması vaat edilir. Güven eylemle pekiştirilir. Halk temsilcileri toplantıya çağrılır. Sevinç içinde yüzen liberaller seçimlere katılma çağrısı yaparlar. Liberal profesörler —burjuvazinin bu "düşünsel" kuyrukçularına yakışır biçimde— öğrencileri devrimi bırakıp öğrenimlerine devam etmeye çağırırlar. Pek kararlı olmayan sosyal-demokratlar liberallerin argümanları karşısında teslim olurlar. Sahneye halk çıkar. Proletarya Ekim greviyle Buligin Duması'nı silip süpürür ve özgürlüğü zorla koparır, gerek biçim, gerekse içerik itibariyle son derece anayasal bir Manifestoyu söke söke alır. Halk kendi deneyimiyle, kendisine özgürlük sözü verilmesinin yetmediğine, ayrıca özgürlüğü **e l e g e ç i r m e g ü c ü n e s a h i p o l m a k** gerektiğine kanaat getirir.

Devam. Hükümet Aralık'ta özgürlükleri geri alır. Proletarya ayağa kalkar. İlk ayaklanma bastırılır. Fakat proletaryanın Moskova sokaklarında silah elde yürüttüğü amansız savaş, Duma'nın toplantıya çağrılmasını kaçınılmaz kılar. Proletaryanın boykotu başarısız olur. Proletaryanın Vitte Duması'nı düşürmek için yeterli gücü yoktur. Kadetler Duma'ya doluşurlar. Halk temsilciliği bir oldu-bitti haline gelmiştir. Kadetler sevince garkolmuşlardır. Sevinçleri sınır tanımamaktadır. Proletarya şüpheci bir bekleme içindedir.

Duma çalışmaya başlar. Özgürlüklerdeki küçük genişlemeden halk, Kadetlerin on misli yararlanır. Kadet Duması'nın ruh hali ve kararlılık itibariyle halkın **g e r i s i n d e k a l d ı ğ ı** hemen görülür. Kadet Duması dönemi (1906 Mayıs-Haziran) Kadetlerin **s o l u n d a k i** partiler için en büyük başarı dönemi olur. Trudovikler Duma'da Kadetleri geçerler, ürkekliklerinden dolayı halk toplantılarında Kadetlere ateş püskürürler, sosyal-demokratların ve sosyal-devrimcilerin basını gelişir, devrimci köylü hareketi, ordu içindeki kaynaşma güçlenir, Aralık yenilgisi nedeniyle yorgun düşmüş olan proletarya hareketlenmeye başlar. Kadet meşrutiyetçiliği dönemi, Kadetlerin ve anayasal hareketin değil, devrimci hareketin dönemi olur.

Bu hareket Duma'nın dağıtılmasını **zorunlu kılar.** Deneyim, Kadetlerin sadece bir "köpük" olduğunu doğrular. Onların gücü devrimin gücüne bağlıdır. Hükümet ise devrime, Duma'yı (biçimsel olarak meşruti olsa bile) öz itibariyle devrimci tarzda dağıtarak yanıt verir.

Halk **kendi deneyimiyle,** egemen olmadıkça, toplantıya eski iktidar tarafından çağrıldıkça, halk temsilciliğinin yanında eski iktidar dokunulmaksızın varlığını sürdürdükçe, halk temsilciliğinin **bir hiç** olduğuna kanaat getirir. Olayların nesnel gidişatı, yasaların, anayasanın şu ya da bu yorumu sorununu değil, güç sorununu, gerçek **güç** sorununu gündeme getirir. Eğer güce sahip değillerse, bütün yasalar, bütün seçilmiş temsilciler birer **hiçtir.** Kadet Duması halka bu **dersi vermiştir.** Allah rahmet eylesin. Fakat biz onun bize verdiği dersleri iyice benimsemek istiyoruz.

II

Böylece hemen ikinci soruna geliyoruz: Önümüzdeki mücadelenin ve bu mücadelede atmak zorunda olduğumuz şiarların nesnel, tarih tarafından dikte edilen içeriği sorunu.

Pek kararlı olmayan Sosyal-demokratlar, yani Menşevikler bu hususta da yalpalamayı başardılar. İlk şiarları şöyleydi: Kurucu Meclisin toplantıya çağrılması amacıyla **Duma'nın yeniden toplanması için** mücadele. Petersburg Komitesi buna itiraz eder. Bu şiarın anlamsızlığı çok açıktır. Bu artık oportünizm de değil, düpedüz saçmalıktır. MK bir adım ileri atar. Şu şiar ortaya atılır: **Kurucu Meclis'in toplantıya çağrılması amacıyla Duma'yı savunmak üzere hükümete karşı mücadele.**[113] Buelbette daha iyi. Bu artık, Kurucu Meclisin devrimci yoldan toplantıya çağrılması amacıyla otokratik hükümeti **yıkmak için** mücadele şiarından çok uzak değil. Duma'nın dağıtılması, hiç kuşkusuz **güçlü** bir halk temsilciliği için halkın genel mücadelesine vesile olarak hizmet eder: bu anlamda "Duma'yı savunmak üzere" şiarı tamamen kabul edilemez değildir. Fakat söz konusu olan tam da, **bu anlamda** şiarın bizim Duma'nın dağıtılmasını mücadele **vesilesi** olarak görmemizle zaten içerilmiş olmasıdır. Oysa, açıkça **bu** anlamda (yani yukarıda söyledi-

ğimiz anlamda) yorumlanmayan "Duma'yı savunmak üzere" versiyonu muğlak kalmaktadır ve garipseme uyandırmaya yatkındır, belli bir ölçüye kadar miadını doldurmuş olan eskiye, **K a d e t** Duması'na dönüş anlamına gelmektedir. Tek sözcükle bu formülasyon "geriye yönelik" yanlış ve tehlikeli düşünceler üretmektedir. Bu formülasyonda doğru olan şey bizim mücadele kararlılığımızın **g e r e k ç e l e r i n d e**, Duma'nın dağıtılmasının niçin mücadele için yeterince önemli neden teşkil ettiği olgusunun açıklamasında tamamen ve eksiksiz olarak içerilidir.

Bir Marksist, önümüzdeki **d o l a y s ı z** mücadelenin şiarının belli bir programın **g e n e l** şiarından öylesine ve doğrudan çıkarılamayacağını unutmamalıdır. Hemen önümüzdeki —**ş i m d i**, 1906 yılının yazı ya da sonbaharı— savaşın şiarını saptamak için programımıza atıfta bulunmak yetmez (bkz. otokrasinin yıkılması ve Kurucu Meclis vs. üzerine bu makalenin sonu). Bunun için **s o m u t** tarihsel durumu dikkate almak, devrimin tüm gelişimini ve tüm seyrini, tek tek gelişme aşamalarını adım adım izlemek ve görevlerimizi sadece program ilkelerinden değil, hareketin **d a h a ö n c e k i** adım ve aşamalarından çıkarmak gerekir. Ancak böyle bir tahlil, diyalektik materyalist birinin yapmakla yükümlü olduğu gerçekten tarihsel bir tahlil olacaktır.

Ve tam da böyle bir tahlil bize, nesnel politik durumun bir halk temsilciliğinin **m e v c u t o l u p o l m a d ı ğ ı** sorusunu değil, bu halk temsilciliğinin **e g e m e n** olup olmadığı sorusunu **o r t a y a a t t ı ğ ı n ı** göstermektedir.

Kadet Duması'nın çöküşünün nesnel nedeni, bu Duma'nın halkın ihtiyaçlarını ifade etmeyi becerememesinde değil, bilakis **i k t i d a r** uğruna mücadele **d e v r i m c i** görevinin üstesinden gelememesinde aranmalıdır. Kadet Duması kendisinin meşruti bir organ olduğunu sanıyordu, fakat gerçekte devrimci bir organ **i d i** (Kadetler Duma'yı devrimci bir organ, devrimin bir safhası ya da aleti olarak değerlendirdiğimiz için bize kızıyorlardı, fakat yaşam **b i z i m g ö r ü ş l e r i m i z i** tamamen doğruladı). Kadet Duması, **k a b i n e y e** karşı mücadele organı olduğunu sanıyordu, fakat gerçekte tüm eski iktidarın **y ı k ı l m a s ı** için mücadelenin bir organıydı. Gerçekte durum buydu, çünkü mevcut ekonomik durum bunu gerektiriyordu. Fakat Kadet Duması gibi bir organın tam da **b u** mücadele için "işe yaramaz" olduğu **a n l a ş ı l d ı.**

Şimdi en aydınlanmamış mujiğin bilincine bile şu kazınıyor: **İktidar halkın elinde değilse,** Duma yararsızdır, her Duma yararsızdır. Fakat iktidar nasıl elde edilebilir? Eski iktidar **yıkılarak** ve yerine yeni, özgür ve seçilebilir bir halk iktidarı yaratılarak. **Ya** eski iktidar yıkılır, **ya da** devrimin görevleri, köylülük ve proletaryanın ortaya koyduğu kapsamda uygulanabilir olarak görülmez.

Sorunu bizzat **yaşam** böyle koymuştur. Sorunu 1906 yılı böyle koymuştur. Sorun Kadet Duması'nın dağıtılmasıyla böyle konmuştur.

Devrimin bu sorunu bir vuruşta çözeceğine, mücadelenin kolay, basit olacağına, zaferin tamamen ve mutlaka güvencede olduğuna elbette güvence veremeyiz. Mücadelenin başlamasından önce hiç kimse hiçbir yerde böyle bir güvence veremez. Şiar kolay ve basit bir zaferin güvencesi değildir. Şiar, **verili** görevler yerine getirilmek isteniyorsa, ulaşılması gereken **hedefi** gösteren bir işarettir. Eskiden bir halk temsilciliğinin yaratılması (ya da toplantıya çağrılması) genelde böyle dolaysız bir görevdi. Şimdi görev, halk temsilciliğinin **iktidarını** güvence altına almaktır. Bu ise eski iktidarı ortadan kaldırmak, yok etmek, **devirmek,** otokratik hükümeti devirmek demektir.

Bu görev **tam olarak** çözülmezse, halk temsilciliği de tam egemen **olamaz** —dolayısıyla, bu yeni halk temsilciliğinin de Kadet Duması'yla aynı akibete uğramaması için yeterince güvence olamaz.

Olayların nesnel durumu, bugün gündeme halk temsilciliği için mücadeleyi değil, halk temsilciliğini dağıtmanın ya da feshetmenin imkânsız olacağı, ayrıca Trepov ve yoldaşlarının onu Kadet Duması'nı maskara ettikleri gibi bir maskaralığa indirgemesinin olanaksız olacağı koşulları yaratma mücadelesini koymaktadır.

III

Yaklaşan mücadelenin olası biçimi, kısmen içeriği, kısmen de halkın devrimci mücadelesinin ve otokrasinin karşı-devrimci mücadelesinin önceki biçimleri tarafından belirlenecektir.

Mücadelenin içeriğiyle ilgili olarak, bu mücadelenin, iki devrim yılından sonra bugün nasıl tümüyle eski iktidarın yıkılmasını hedeflediğini gösterdik. Bu hedefin tam olarak gerçekleştirilmesi ancak genel silahlı halk ayaklanması yoluyla mümkündür.

Önceki mücadele biçimleriyle ilgili olarak, genel grev ve ayaklanma Rusya'da kitle ve halk hareketinin "son sözü"dür. 1905 yılının son çeyreği, proletaryanın, köylülüğün, ordunun sınıf bilinçli kesiminin ve aydınların çeşitli meslek birliklerinin demokratik kesimlerinin bilincinde mutlaka silinmez izler bırakacaktı. O nedenle, Duma dağıtıldıktan sonra, mücadeleci unsurların geniş kitlesinin ilk düşündüğü şeyin genel grev olması gayet doğaldı. Duma'nın dağıtılmasına verilecek kaçınılmaz yanıtın tüm Rusya çapında genel grev olması **gerektiğinden** hiç kimsenin en ufak bir kuşkusu yoktu.

Bu düşüncenin genelin düşüncesi olması belli bir yarar getirdi. Devrimci örgütler işçileri, her yerde kendiliğinden ve kısmi patlamalardan bilinçli olarak ve sistemli biçimde **alıkoydular.** Rusya'nın en çeşitli yerlerinden gelen haberler bunu doğruluyor. Ekim'den Aralık'a kadarki dönemin deneyimleri, hiç kuşkusuz, herkesin dikkatini eskiden olduğundan çok daha yüksek ölçüde **genel ve eşzamanlı** bir eyleme yöneltmeye katkıda bulunmuştur. Ayrıca olağanüstü karakteristik bir hususu da kaydetmek gerekir: işçi hareketinin bazı önemli merkezlerinden, örneğin Petersburg'dan gelen haberlere göre, işçiler genel ve eşzamanlı bir davranışın gerekliliği düşüncesini sadece kolaylıkla ve hızla kavramakla kalmamışlar, aynı zamanda kararlı bir **mücadele** eyleminde de ısrarlı olmuşlardı. Duma'nın dağıtılması vesilesiyle (bir ya da üç günlük) bir **gösteri** grevi yapma yönündeki talihsiz düşünce —bu düşünce bazı Petersburglu Menşeviklerde belirmişti— işçiler arasında en sert bir direnişle karşılandı. Güvenilir sınıf içgüdüsü ve birçok kez ciddi mücadeleler vermiş insanların deneyimi, şimdi sözkonusu olanın artık bir gösteri olmadığını hemen gösterdi. Gösteri yapmayacağız, dedi işçiler. Genel eylem anı geldiğinde amansız, kesin bir mücadeleye girişeceğiz. Gelen tüm haberlere göre, Petesburglu işçilerin genel düşüncesi buydu. Onlar kısmi eylemlerin ve özellikle de gösterilerin, 1901 yılından (geniş gösteri hareketinin başladığı yıl) bu yana Rusya'nın tüm yaşadıklarından sonra gülünç olacağını, politik krizin derinleşmesinin yeniden "baştan başlama" olanağını ortadan kaldırdığını, barışçıl gösterinin, Aralık'ta keyifle "kan içmiş" olan hükümet için olağanüstü yararlı olacağını kavramışlardı. Bu gösteriler proletaryayı tamamen boş yere

güçten düşürecek, polis ve askerin, yakalanıp kurşuna dizilecek silahsız insanlar üzerinde talim yapmasına yol açacaktı. Stolipin'in devrim üzerinde zafer kazandığı, çünkü hükümet karşıtı hareketi şiddetlendirmeden Duma'yı dağıttığı yolundaki palavralarını belli bir anlamda doğrulayacaktı. Şimdi herkes bu palavrayı boş palavra olarak değerlendiriyor, çünkü mücadelenin daha önümüzde durduğu biliniyor ve hissediliyor. Aksi takdirde "gösteri" mücadele olarak yorumlanacaktı, bir (umutsuz) mücadele *haline getirilecekti, gösterinin sona erdirilmesi ise tüm dünyada yeni* bir yenilgi olarak değerlendirilecekti.

Gösteri grevi düşüncesi, ancak, parlamentarizmi 1849 yılındaki Ledru-Rollin[114] gibi basiretsizce abartan Kadet Partisi içindeki Ledru-Rollinlerimize yakışıyordu. Proletarya bu düşünceyi derhal reddetti ve böyle yapmakla da çok iyi etti. Devrimci mücadelede düşmanla sürekli göz göze gelen işçiler, düşmanın mücadele gücünü ve kararlı bir mücadele eyleminin gerekliliğini bazı aydınlardan daha doğru değerlendirmişlerdir.

Ne yazık ki Partimiz mücadele eylemleri sorununu yeterince takdir etmemiştir, çünkü bugün Rus sosyal-demokrasisi içinde sağ kanat ağırlıktadır. Rus sosyal-demokrasisinin Birlik Kongresi Kadetlerin zaferlerine mest oldu, yaşanılan anın devrimci önemini doğru değerlendirmeyi bilemedi, Ekim-Aralık döneminin deneyiminden gerekli tüm sonuçları çıkarma görevinden kaçındı. *Fakat Parti, bu deneyimleri benimseme zorunluluğuyla,* bazı parlamentarizm hayranlarının zannettiğinden daha çabuk ve daha doğrudan karşı karşıya kaldı. Partimizin merkezi kurumlarının tayin edici anda sergiledikleri şaşkınlık, olayların bu durumunun kaçınılmaz sonucuydu.

Politik kitle grevinin silahlı ayaklanmayla birleştirilmesi de yine tüm durumun emridir. Burada bağımsız bir mücadele aracı olarak grevin zayıf yanları özellikle çarpıcı biçimde ortaya çıkmaktadır. Politik grevin başarısı için olağanüstü önemli bir önkoşulun, grevin aniden patlak vermesi, hükümeti gafil avlama olanağı olduğuna herkes kanaat getirmiş durumda. Bugün bu imkânsızdır. Hükümet Aralık'ta grevlerle mücadele etmeyi öğrendi ve şu an bu mücadele için oldukça sağlam bir donanıma sahip. Herkes genel grevde demiryollarının çok önemli olduğuna işaret ediyor.

Demiryolları durduğunda, grevin genel greve dönüşmesi için her şans var. Demiryollarını tamamen durdurmak başarılamazsa, grev —neredeyse tam bir kesinlikle söylenebilir ki— genel grev olmaz. Oysa demiryolcular için greve çıkmak son derece zordur; cezalandırma seferleri için trenler hazır bekliyor, silahlı askeri birlikler demiryolu hatları boyunca her yerde ve çoktan istasyonlara, hatta tek tek trenlere dağıtılmış durumda. Bu koşullarda —hatta daha da fazlasında— grev, kaçınılmaz olarak durumların pekçoğunda silahlı güçle doğrudan çatışma anlamına gelecektir. Makinist, telgrafçı, makasçı derhal şu ikilemle karşı karşıya kalacaktır: ya hemen oracıkta kurşuna dizilmek (Golutvino, Lyubertsi ve Rus demiryolu ağının diğer istasyonları tüm halk içinde daha şimdiden boşuna devrimci ün elde etmediler), ya da işbaşı yapmak ve grevi kırmak.

Özgürlük davasına adanmış olduklarını **eylemleriyle** kanıtlamış birçok, pekçok demiryolu işçisi ve memurundan, gerçekten kahramanca bir tutum beklemeye elbette hakkımız var. Elbette bir demiryolcular grevi ve onun başarısı olanağını inkâr etme düşüncesinde değiliz. Fakat görevin **gerçek** zorluğu konusunda kendimizi aldatmaya hakkımız yok: bu tür zorlukları susarak yok saymak en kötü politika olurdu. Fakat gerçeğin ta gözünün içine bakıldığında, devekuşu politikası güdülmediğinde, grevden **kaçınılmaz olarak** ve derhal bir silahlı ayaklanma çıkacağı açıkça görülür. Demiryolu grevi ayaklanmanın **ta kendisidir,** Aralık'tan sonra bu hiç tartışma götürmez. Demiryolcular grevi olmadan demiryolu telgrafı durdurulmaz, mektupların demiryoluyla taşınması durmaz, dolayısıyla posta ve telgraf memurlarının ciddi ölçüde bir grevi de imkânsızdır.

Bu nedenle, Aralık 1905'ten sonra şekillendiği haliyle mevcut durumdan, amansız bir zorunlulukla, grevin ayaklanmaya kıyasla tali bir öneme sahip olduğu sonucu çıkar. İrademizden bağımsız olarak, her türlü "talimat"a rağmen, gerginleşen devrimci durum, gösteriyi greve, protestoyu mücadeleye, grevi ayaklanmaya dönüştürecektir. Silahlı kitle mücadelesi olarak ayaklanma elbette, ancak ordunun belli bir kesiminin aktif katılımıyla gelişme gösterebilir. Ordunun grevi, halka ateş açmayı reddetmesi, bu nedenle şu ya da bu durumda salt barışçıl bir grevin zaferine yolaçabilir. Fakat bu gibi durumların olağanüstü başarılı bir ayaklanmada ancak münferit olaylar olacağı ve bu durumları mümkün olduğunca

çoğaltmak için, bu durumlara mümkün olduğunca yaklaşmak için ancak bir tek çarenin bulunduğunu kanıtlamaya herhalde gerek yoktur: ayaklanmanın başarıyla hazırlanması, ilk ayaklanma eylemlerinin enerji ve gücü, ölümü hiçe sayan baskınlarla ya da büyük birliklerin saf değiştirmesiyle ordunun demoralize edilmesi vs.

Kısacası, Duma'nın dağıtıldığı mevcut durumda, aktif mücadelenin dosdoğru ve dolaysız ayaklanmaya yol açacağına en küçük bir kuşku olamaz. Belki durum değişir, o zaman bu sonuçları gözden geçirmek gerekir, fakat bu sonuçların şu an için doğru olduğu kesinlikle inkâr edilemez. O nedenle, ayaklanma çağrısı yapmadan, genel grevin ayaklanmayla kopmaz bir bağ içinde olduğunu açıklamadan, tüm Rusya'da genel grev çağrısı yapmak düpedüz bir düşüncesizlik, nerdeyse bir suçtur. Bu yüzden bütün güçler, ajitasyon çalışmasında mücadelenin bir ve diğer biçiminin birbiriyle bağ içinde olduğunu açıklamaya, savaşın üç deresinin aynı nehre *akmasını sağlayacak* koşulları hazırlamaya yöneltilmelidir: işçilerin saldırısı, köylülerin ayaklanması ve "askeri isyanlar". Çoktan beri, geçtiğimiz yılın yazından bu yana, ünlü "Potemkin" ayaklanması döneminden beri, gerçek halk **a y a k l a n m a s ı n ı n ,** yani komplodan çok farklı olan **k i t l e s e l** ayaklanmanın, otokrasiyi *yıkan aktif* hareketin, **a y a k l a n m a n ı n** bu **ü ç b i ç i m i** açık ve belirgin biçimde görülüyor. Tüm Rusya'da ayaklanmanın başarısı hiçbir şeye ayaklanmanın bu üç deresinin birleşmesinden daha çok bağlı değildir. Duma'nın dağıtılması gibi böyle bir nedenin bu birleşmeye büyük ölçüde katkıda bulunduğuna hiç kuşku yoktur, çünkü köylülüğün (dolayısıyla öncelikle köylülerden oluşan ordumuzun da) en geri kesimi bile Duma'ya büyük umutlar bağlamıştı.

Buradan şu sonuç çıkar: Tam da Duma'nın dağıtılmasını, ajitasyonu genel halk ayaklanmasının hazırlanması üzerinde yoğunlaştırmak için en güçlü ölçüde vesile olarak kullanmak. Politik grevle ayaklanma arasındaki ilişkiyi anlatmak. Bütün çabaları işçileri, köylüleri, denizcileri ve askerleri birleştirmeye ve birlikte aktif, silahlı mücadeleye girmelerini sağlamaya yöneltmek.

Son olarak, hareketin biçiminden söz edildiğinde, özellikle köylülerin mücadelesinden söz etmek gerekir. Grevle ayaklanma arasındaki bağ burada özellikle berraktır. Aynı şekilde, burada ayaklanmanın amacının sa-

dece tüm ve her türlü yerel otoritenin tamamen yıkılması ve ortadan kaldırılması ve yerine yeni, halk otoritesinin geçirilmesi değil (bu kentlerde, köylerde, ordu içinde ya da herhangi başka bir yerde olan her ayaklanmanın genel hedefidir) — aynı zamanda **çiftlik sahiplerinin kovulması** ve arazilerine **el konması** olduğu da açıktır. Köylüler Ulusal Kurucu Meclis'in kararından önce hiç kuşkusuz büyük toprak mülkiyetini **fiilen** yok etmeye çabalamalıdır. Bu konuda çok laf etmeye gerek yok, çünkü çiftlik sahipleriyle hesaplaşmayan ve arazilerine el koymayan bir köylü ayaklanmasını *sanırım* hiç kimse düşünemez. Bu ayaklanma ne kadar bilinçli ve ne kadar iyi örgütlenirse, binaların, demirbaşların, hayvanların vs. yok edildiği durumlar o kadar seyrek olacaktır. Askeri açıdan, belli askeri hedeflere hizmet eden imha hareketleri —örneğin binaların ve bazen de demirbaş eşyanın yakılması— gayet meşru ve bazı durumlarda düpedüz mutlak kaçınılmaz önlemlerdir. Sadece ukalalar (ya da halka ihanet edenler) köylülerin sürekli bu tür yöntemlere başvurmalarından özellikle yakınabilirler, fakat bazen demirbaş eşyanın imha edilmesinin basitçe örgütsüzlüğün bir sonucu olduğunu, düşmanın mülkünü tahrip etmek yerine **ele geçirmek** ve zaptetmek beceriksizliğinden, ya da savaşçının düşmanı **yok etmeye,** ezmeye gücü yetmediği için düşmandan **öç almayı** seçtiği bir **güçsüzlükten** kaynaklandığını gizlemenin anlamı yoktur. Ajitasyonumuzda elbette bir yandan köylülere düşmana karşı **acımasız** savaşın —mülkünün imhasına kadar— tamamen meşru ve zorunlu olduğunu her biçimde anlatmaya çalışmak, ama öte yandan daha akıllıca ve daha yararlı bir sonuç imkânının örgütlenme derecesine bağlı olduğunu göstermek zorundayız: Düşmanın (toprak sahipleri ve memurların, özellikle polisin) imha edilmesi ve bütün mülklerin, herhangi bir biçimde imha edilmeksizin (ya da mümkün olduğunca az imha edilerek) halkın ya da köylülerin mülkiyetine verilmesi.

IV

Mücadelenin **örgütlenmesi** sorunu, mücadele biçimi sorunuyla sımsıkı bağ içindedir.

1905 yılının Ekim-Aralık aylarının büyük tarihsel deneyimi bugünkü devrimci hareket içinde bu açıdan da silinmez izler bırakmıştır. İşçi

Temsilcileri Sovyetleri ya da benzeri organlar (Köylü Komiteleri, Demiryolcu Komiteleri, Asker Temsilcileri Sovyetleri vs.), muazzam ve kesinlikle hak edilmiş otoriteye sahipler. Bugün genel olarak bu örgütlerden yana olmayan ve şu an bu tür örgütlerin oluşturulmasını özellikle tavsiye etmeyecek bir sosyal-demokrat, ya da bir başka parti ya da eğilim üyesi bir devrimci bulmak kolay olmayacaktır.

Sanırım bu konuda hiçbir görüş ayrılığı ya da en azından bir ölçüde ciddiye alınabilecek görüş ayrılıkları yoktur. O nedenle aslında bu sorun üzerinde durmamıza gerek yok.

Fakat meselenin, özellikle sık sık görmezlikten gelindiği *için özellikle* titiz bir şekilde ele alınması gereken bir yanı var. Söz konusu olan, İşçi Temsilcileri Sovyetleri'nin (kısa olsun diye, bu tür tüm örgütler için tipik olan bu örgütlerden söz edeceğiz) büyük Ekim-Aralık günlerinde oynadıkları rolün, bu kurumları birer fetiş haline getiren bir cazibeyle kuşatmış olmasıdır. Bu organların her zaman ve her koşul altında devrimci kitle hareketi için "zorunlu ve yeterli" olduğu sanılıyor. Buradan, bu tür kurumların oluşturulması için uygun anın seçiminde, faaliyetlerinin başarısı için hangi koşulların gerektiği sorununda düşüncesizce bir davranış ortaya çıkmaktadır.

Ekim-Aralık döneminin deneyimi bu konuda en öğretici işaretleri vermiştir. İşçi Temsilcileri Sovyetleri **dolaysız kitle mücadelesinin organlarıdır.** Bu organlar **grev** mücadelesinin organları olarak ortaya çıkmışlardı. Çok kısa süre içinde ve zorunluluğun baskısıyla hükümete karşı **genel devrimci** mücadelenin organları haline geldiler. Olayların gelişimi ve grevden ayaklanmaya geçiş sayesinde, **karşı konulmaz biçimde, ayaklanma organlarına** dönüştüler. Aralık'ta bir dizi "Sovyet" ve "komite"nin bundan başka bir rol oynamadıkları kesinlikle tartışma götürmez bir olgudur. Ve olaylar, bu tür organların güç ve öneminin bir mücadele zamanında **tamamen** ayaklanmanın gücüne ve başarısına bağlı olduğunu en çarpıcı ve en ikna edici biçimde göstermiştir.

Bu partisiz kitle organlarını herhangi bir teori, herhangi birinin çağrıları, herhangi biri tarafından düşünülmüş bir taktik, ya da parti doktrinle-

ri değil, olguların şiddeti, ayaklanma zorunluluğuna inandırmış ve bunları ayaklanma organları haline getirmiştir.

Bugün de bu tür organların oluşturulması, ayaklanma organlarının oluşturulması demektir, bu tür organlar oluşturma çağrısı, ayaklanma çağrısı demektir. Bunu unutmak ya da bunu geniş halk kitlelerinden gizlemek, affedilmez bir basiretsizlik ve en kötü politika olacaktır.

Eğer bu böyleyse —ve hiç kuşkusuz böyledir—, buradan "Sovyetler"in ve benzeri kitle kurumlarının ayaklanmanın örgütlenmesi için henüz **yetmediği** sonucu çıkar. Bunlar kitleleri kaynaştırmak, mücadele için birleştirmek, kitlelere Parti'nin ortaya attığı (ya da partilerin ortak ortaya attıkları) politik önderliğin şiarlarını iletmek, kitlelerin ilgisini uyandırmak ve onları mücadeleye çekmek için gereklidir. Fakat bu organlar, **dolaysız mücadelenin güçlerini** örgütlemek, **ayaklanmayı** sözcüğün gerçek anlamında **örgütlemek** için yetmez.

Küçük bir örnekleme. İşçi Temsilcileri Sovyetleri sık sık işçi sınıfının parlamentoları olarak adlandırıldı. Fakat bir tek işçi dahi, **kendi** parlamentosunu polise teslim etmek üzere toplantıya çağırmaya gönüllü olmayacaktır. Herkes **gücün** derhal **örgütlenmesi**, kendi "parlamentosu"nu savunmak için **askeri** bir örgütün, silahlı işçi birliklerinin örgütlenmesi gerekliliğini görüyor.

"Sovyetler"in neye yol açtığını, bunların ne tür organlar olduğunu olguların hükümete apaçık gösterdiği, hükümetin tepeden tırnağa silahlandığı ve düşmana saldırmak ve kendine gelmesi, faaliyetini geliştirmesi için ona zaman bırakmamak amacıyla bu tür organların kurulmasını beklediği bugün, ajitasyonumuzda, meselelere soğukkanlılıkla bakmanın gerekli olduğu, Sovyetlerin örgütlenmesinin yanısıra, bunları savunmak amacıyla, —gerçekleşmediği takdirde *tüm* Sovyetlerin ve kitlelerin tüm seçilmiş vekillerinin çaresiz kalacağı— ayaklanmayı hayata geçirmek amacıyla bir **askeri** örgütün zorunlu olduğu konusunda tam bir berraklık sağlamalıyız.

Bu sözünü ettiğimiz —deyim yerindeyse— "askeri örgütler", kitleyi seçilmiş vekilleri aracılığıyla değil, bilakis sokak savaşına ve iç savaşa doğrudan katılan kitlenin kendisini kucaklamalıdır. Bu örgütler, en alt hücreler olarak, çok küçük gevşek birliklere, onlu, beşli ya da hatta belki

de üçlü gruplara sahip olmalıdır. **H e r** dürüst yurttaşın kendini feda etmek ve halkı ezenlere karşı mücadele etmekle yükümlü olduğu bir savaşın yaklaşmakta olduğu düşüncesine en geniş yaygınlık kazandırılmalıdır. En büyük hareketlilik ve esnekliğe sahip olması gereken örgütte daha az formalite, daha az resmiyet ve daha çok sadelik. Özgürlük davasına katılmak isteyen herkes, vakit geçirmeksizin aktif "beşli gruplar"a, aynı meslekten ya da aynı fabrikadan olan, ya da yoldaşlık ilişkisi, parti hayatı nedeniyle, ya da salt aynı yerde (bir köyde ya da kentte aynı evde ya da binada) oturdukları için ilişki içinde bulunan insanların kurdukları gevşek birliklere katılmalıdır. Bu birlikler hem partisizleri ve hem de parti üyelerini kapsamalı ve bunları dolaysız devrimci bir görevle bir arada tutmalıdır: Hükümete karşı ayaklanma. Bu birlikler en geniş temelde ve mutlaka silah temininden önce, silahlanma sorunundan **b a ğ ı m s ı z** olarak kurulmalıdır.

Hiçbir parti örgütü kitleleri "silahlandırmaz". Buna karşılık kitlelerin örgütlülüğü, kolayca hareket edebilen savaş birliklerinde bir araya gelmeleri, eylem anında silah temin edilmesinde muazzam hizmetler görecektir.

Gevşek savaş birlikleri —ya da Moskova'da büyük Aralık günlerinin ünlendirdiği bir kavramı seçmek gerekirse— "Drujin"ler,* patlama anında devasa yarar sağlayacaklardır. Ateş etmesini bilen bir Drujina bir polisi silahsızlandıracak, ansızın bir devriyeye saldıracak, silah temin edecektir. Silah kullanmasını bilmeyen ya da silah sağlayamamış bir Drujina grubu ise barikat kurmaya, keşif görevi yapmaya, irtibatı örgütlemeye, düşmanı bir pusuya çekmeye, düşmanın işgalinde bulunan bir binayı kundaklamaya, ayaklananlara üs olabilecek evleri işgal etmeye yardım edecek — kısacası, hayatları pahasına mücadele etmeye kararlı, yöreyi iyi bilen, halkla sıkı ilişkiler içinde olan insanlardan oluşan bu gevşek birlikler binlerce değişik görevi yerine getirecektir.

Her fabrikada, her sendikada, her köyde bu tür gevşek savaş Drujinalarının örgütlenmesi çağrısı çınlasın. Birbirini iyi tanıyan kişiler, uygun

---

* *Askeri gruplar için, özellikle redif için kullanılan eski Rusça sözcük; 1905'te işçilerin kurdukları silahlı savaş birlikleri kendilerini böyle adlandırıyorlardı. —Alm. Red.*

zamanda bu tür birliklerin kurulması işine girişecekler. Birbirini tanımayan kişiler ise, eğer bu tür birlikler kurma düşüncesi yaygınlık kazanır ve kitle tarafından gerçekten benimsenirse, savaş gününde ya da savaş arifesinde, savaş yerinde beşli ya da onlu gruplar kuracaklardır.

Duma'nın dağıtılmasının yeni yeni kesimleri dalgalandırdığı bugün, en az örgütlü ve genel fizyonomisi itibariyle "Kara Yüzler"e en yakın duran sıradan kent halkının en sade insanlarından, sık sık son derece devrimci ifadeler ve açıklamalar duymak mümkün. O halde, işçi ve köylülerin öncüsünün yakın zamanda toprak ve özgürlük için savaşa başlama kararını herkesin öğrenmesine, savaşçı Drujinaları oluşturma gereğini herkesin kavramasına, herkesin, ayaklanmanın kaçınılmazlığı ve bunun bir halk ayaklanması olacağı inancıyla dolu olmasına bakalım. O zaman —bu kesinlikle bir ütopya değildir— her büyük kentte —Aralık'ta Moskova'da olduğu gibi yüzlerce değil— binlerce Drujina üyesi olmasını sağlarız. Ve o zaman —Moskova'da, oradaki savaş Drujinalarının nitelikleri ve bileşimleri itibariyle kitleleri yeterince kucaklamadığı, halka yeterince yakın olmadığına işaret edilerek söylendiği gibi— **hiçbir makineli tüfek karşımızda duramaz.**

O halde: her yerde kuracağımız İşçi Temsilcileri Sovyetleri, Köylü Komiteleri ve benzeri kurumların örgütlenmesi, ayrıca eşzamanlı bir ayaklanma için, güçlerin derhal ayaklanmaya hazırlanması için, kitlesel gönüllü birliklerinin, "Drujinalar"ın örgütlenmesi için ajitasyon ve propaganda.

*

Not: Yukarıdaki bölüm kaleme alınmıştı ki, MK'mızın şiarlarında yeni bir "dönemeç" aldığını öğrendik: Kurucu Meclisi **toplantıya çağırma organı** olarak Duma için.

Dolayısıyla, örgütlenme sorunu Geçici Devrimci Hükümet'in örgütlenmesi sorunuyla tamamlanmaktadır, çünkü o, özü itibariyle, Kurucu Meclis'i toplantıya çağırmaya gerçekten muktedir bir organ olacaktır. Fakat —Kadet hayranlarımızın unutmayı tercih ettikleri gibi— Geçici Hükümet'in her şeyden önce bir **ayaklanma organı** olduğu unutulmamalıdır. Uykuya dalmış Duma mı ayaklanmanın organı olmak

istiyor? Kadetler mi ayaklanma organı olmak istiyorlar? Buyrun baylar! Burjuva demokrasisi saflarından **s a v a ş a** katılacak her müttefik bizi sevindirir. Hatta sizlerle bile —özür dileriz!— kurulacak ittifak bizim için, Fransa ile ittifak Rusya için neyse (yani para kaynağı) aynısı olsa da, bu durumda bu bizi yine de çok sevindirir; biz reel politikacılarız baylar. Fakat ayaklanmaya katılımınız, bay Kadetler, eğer basit ve boş bir Menşevik düş ise, sadece şunu söyleyeceğiz: Ne kadar küçük, küçücük düşlere kapılıyorsunuz Menşevik yoldaşlar. Sizin tutkunuzu karşılayamayacak olan Kadetlere duyduğunuz "karşılıksız aşk"ın kurbanı olmamaya bakın...

Geçici Hükümet sorunu teorik olarak birçok kez açıklandı. Sosyal-demokratların katılma olasılığı kanıtlandı.* Fakat bugün bizi ilgilendiren başka bir konu, bu sorunun Ekim-Aralık olaylarınca **v e r i l e n p r a t i k** ele alınışı. İşçi Temsilcileri Sovyetleri vs. **g e r ç e k t e** Geçici Hükümet'in tohumlarıydı; ayaklanmanın zaferi halinde iktidar **k a ç ı n ı l m a z o l a r a k** bunlara geçecekti. Ağırlık noktası, yeni iktidarın bu tarihsel olarak verili tohumlarının incelenmesine, bunların çalışma ve **b a şa r ı** koşullarının incelenmesine verilmelidir. Bu, şu anda Geçici Devrimci Hükümet üzerine "genel" tahminlerde bulunmaktan daha acil, daha ilginçtir.

V

Geriye eylem zamanı üzerine açıklığa kavuşmak kalıyor. Kadet Duması'na duydukları şefkatli sevgi, sosyal-demokratların sağ kanadında derhal eylem talebini ortaya çıkarmıştır. Bu düşünce parlak bir fiyaskoya uğradı. İşçi sınıfı ve genelde kent nüfusu kitlelerinin tavrı, durumun ciddiyetinin anlaşıldığı ya da hissedildiğini gösterdi. Gerçekte beklenen, kesinlikle Duma uğruna bir mücadele değil, eski iktidarın **y ı k ı l m a s ı** için bir mücadeledir elbette. Gecikme, genel havanın, gerçekten tayin edici ve amansız savaşa hazırlanma ve tek tek savaş eylemlerinin birbiriyle uyum içinde olması isteğinin sonucuydu.

Yeni mücadelenin, tıpkı eski mücadeleler gibi kendiliğinden ve beklenmedik bir şekilde, büyüyen öfke seli içinden, kaçınılmaz kendiliğin-

* *Bkz. "Sosyal-Demokrasi ve Geçici Devrimci Hükümet", elinizdeki cilt, s. 21 —**Alm. Red.** (Bu cildin 30. Sayfası —**Red.**)*

den patlamaların biri sonunda patlak vermesi mümkündür ve hatta büyük ihtimaldir. Eğer böyle olursa, böyle bir gelişme seyri kaçınılmazsa, o zaman eylem zamanıyla uğraşmamıza gerek yok, o zaman görevimiz, ajitasyonumuzu ve örgütsel çalışmamızı yukarıda gösterdiğimiz yönlerde on kat artırmaktır.

Belki de ama olaylar bizden önderler ve saldırı anının saptanmasını isteyecektir. Böyle olacak olursa, o zaman tüm Rusya'da saldırı zamanını, grev ve ayaklanmayı yaz sonu, sonbahar başında, Ağustos ortaları ya da sonu olarak saptamayı öneririz. Semtlerdeki inşaat sezonundan ve yazlık tarım çalışmalarının bitmesinden yararlanmak akıllıca olacaktır. **Bütün** etkın devrimci örgütler ve birliklerin saldırı zamanına ilişkin görüş birliği sağlanırsa, o zaman saptanan zamanda saldırıya geçmek mümkündür. Mücadelenin tüm Rusya'da aynı anda başlaması, muazzam bir avantaj olur. Hatta hükümetin saptanan zamandan haberdar olması bile büyük ihtimalle bir felâkete yol açmaz, çünkü söz konusu olan aniden uygulanması gereken bir komplo, bir askeri baskın değildir. Tüm Rusya'da ordunun, haftalar boyu savaşın kaçınılmazlığı düşüncesiyle huzursuz olduğu, askerlerin haftalar boyu silah altında tutulduğu ve bütün örgütlerin "partisiz" devrimciler kitlesiyle birlikte ajitasyonlarını her geçen gün daha birlik halinde yürüttüğü koşullarda, büyük ihtimalle özellikle morali bozulacaktır. Duma'daki nüfuz sahibi sosyal-demokratlar ve Trudovikler de eşzamanlı saldırının başarısına katkıda bulunabilirler.

Tüm devrimci Rusya bu büyük genel savaşın kaçınılmazlığına inansa, askerlerin münferit ve tamamen yararsız "isyanları" ve köylülerin umutsuz ayaklanmaları gibi patlamalar belki de engellenebilir.

Fakat yinelemek istiyoruz ki, bu ancak **bütün** etkin örgütlerin tamamen anlaşması durumunda mümkündür. Aksi takdirde eski, kendiliğinden öfke patlaması yolu açıktır.

VI

Kısaca özetlemek istiyoruz.

Duma'nın dağıtılması otokrasiye tam geri dönüştür. Tüm Rusya'da eşzamanlı bir saldırı olanağı artıyor. Bütün kısmi ayaklanmaların genel bir ayaklanmada birleşmesi olasılığı büyüyor. Halkın geniş kesimleri,

iktidar uğruna mücadele olarak politik grevin ve ayaklanmanın kaçınılmaz olduğunu şimdiye kadar hiç olmadığı ölçüde hissediyor.

Görevimiz, tüm Rusya'da ayaklanma için en geniş ajitasyonu geliştirmek, onun politik ve örgütsel görevlerini aydınlatmak, herkesin bunun kaçınılmazlığını görmesi, herkesin genel saldırı olasılığını görmesi ve artık "galeyana", "gösteriye", basit grevler ve kargaşaya değil, hedefi hükümetin yıkılması olan mücadeleye, iktidar mücadelesine yürümesi için bütün güçleri harekete geçirmektir.

Bu görevin yerine getirilmesi için durum elverişlidir. Proletarya mücadelenin en önünde yerini almaya hazırlanıyor. Devrimci sosyal-demokrasi, ayaklanmanın öncüsü olarak işçi sınıfına tüm Rusya'da yardımcı olmak gibi sorumlu, zor ama büyük ve etkili bir görevle karşı karşıya.

Bu ayaklanma otokrasiyi yıkacak ve gerçekten güçlü bir halk temsilciliğini, yani Kurucu Meclisi yaratacaktır.

*

Not: Bu makale Sveaborg Ayaklanmasından **önce** yazılmıştır.[115]

Temmuz 1906

FIRTINADAN ÖNCE

Devlet Duması'nın dağıtılmasından bu yana bir ay geçti. Ordu içindeki ayaklanmaların ve ayaklananları desteklemeye çalışmak için yapılan grevlerin ilk safhası geride kaldı.[116] Ricalin "olağanüstü hal" ve "sıkıyönetim"le hükümeti halktan koruma gayreti, yer yer hızını yitirmeye başladı. Devrimin geride bıraktığımız safhasının önemi gittikçe berraklaşıyor. Devrimin yeni bir dalgası gittikçe yaklaşıyor.

Rus devriminin yolu ağır ve zor. Her yükselişi, her kısmi zaferi yenilgi, kan dökme ve özgürlük savaşçılarının otokrasi tarafından aşağılanması izliyor. Fakat her "yenilgi"den sonra hareket gittikçe genişliyor, savaş derinleşiyor, savaşa çekilen ve katılan halk sınıf ve gruplarının kütlesi büyüyor. Devrimin her saldırısını, militan demokrasinin örgütlenmesinde ileri doğru atılan her adımı, gericiliğin düpedüz azgın bir saldırısı, Kara Yüz unsurların örgütlenmesinin gelişmesi, çılgınca bir varolma mücadelesi veren karşı-devrimin küstahlığının artması izliyor. Fakat gericiliğin güçleri bütün çabalarına rağmen, durdurulmaz biçimde zayıflıyor. İşçi, köylü ve askerlerin daha dün kayıtsızlık içinde olan ya da Kara Yüzler cephesinde bulunan gittikçe büyük kesimleri devrim saflarına geçiyor. Hayaller ardı ardına yıkılıyor, Rus halkını körü körüne güvenen, sabırlı, sadık, itaatkâr, her şeyi kaldıran ve her şeyi affeden insanlar haline getiren önyargılar ortadan kalkıyor.

Otokrasi sayısız yara aldı, ama henüz öldürülmüş değil. Baştan ayağa sargılar içinde, ama hâlâ ayakları üzerinde durabiliyor, hırıltılar çıkarıyor ve hatta kan kaybettikçe daha da kuduruyor. Başta proletarya olmak üzere devrimci halk sınıfları ise, her nefes molasından, yeni güçler biriktirmek ve Rusya'yı zehirleyen kahrolası Asyailik ve serflik çıbanını nihayet kızgın demirle dağlamak amacıyla, düşmana yeni yeni darbeler vurmak için yararlanıyor.

Ve her türlü cesaretsizliği aşmak, devrimimizin geleceği hakkında dargörüşlü, tek yanlı ve kılı kırk yaran korkak düşünceleri çürütmek için geçmişe bir göz atmaktan daha emin bir yol yoktur. Rus devriminin tarihi henüz kısa, fakat devrimci sınıfların güçlerinin ve tarihsel eserlerinin zenginliğinin, durgunluk döneminde gözükebileceğinden çok daha büyük olduğunu yeterince kanıtlamış ve göstermiştir. Devrimci dalganın her yükselişinde yeni, daha yüksek bir görevin çözümü için görünmez biçimde ve neredeyse sessizce güçlerin biriktirildiğine tanık oluyoruz, ve her defasında politik şiarların değeri hakkında bütün basiretsiz ve cesaretsiz hükümler, birikmiş güçlerin patlamasıyla çürütülüyor.

Devrimimizin üç ana dilimi açıkça görülüyor. İlk dilim, "güven" dilimi, hepsi anayasanın gerekli olduğunu dile getiren sayısız dilekçeler, tavsiyeler ve başvurular dilimini kapsar. İkinci dilim, anayasa manifestoları, hareketleri ve yasaları dilimidir. Üçüncü dilim — meşrutiyetin gerçekleştirilmesine başlanması, Devlet Duması dilimidir. Başlangıçta Çar'dan bir anayasa istirham ediliyordu. Sonra şiddet yoluyla Çar anayasayı resmen tanımak zorunda bırakıldı. Şimdi... şimdi, Duma'nın dağıtılmasından sonra, olgular, Çar'ın bahşettiği, Çar'ın yasalarınca tanınan, Çar'ın memurları tarafından hayata geçirilen bir anayasanın beş para etmediğini öğretiyor.

Bu zaman dilimlerinin her birinde, başlangıçta tarihsel arenanın ön planında, gürültücü, cakalı, küçük-burjuva darkafalı ve darkafalı-kendinden hoşnut, kendi "miras hakkı"ndan baştan emin, tepeden bakan, "küçük kardeş"e barışçıl mücadele, sadık muhalefet ve halk özgürlüğünün çarlık hükümetine tavizler vermesi konusunda ders veren liberal burjuvaziyi görürüz. Ve her defasında bu liberal burjuvazi, bazı (sağ) sosyal-demokratların duygularını karmaşıklaştırmış ve onları kendi politik şiarlarına, kendi politik önderliğine tabi kılmıştır. Oysa gerçekte, liberal kasaba politikasının gürültüsü içinde, halk kitlelerinin devrimci güçleri büyümüş ve olgunlaşmıştır. Gerçekte tarihin gündeme koyduğu politik görevlerin **çözümünü** her defasında, ileri köylülüğü peşinden götüren, sokağa döken, tüm eski yasaları ve bütün eski çerçeveleri çiğneyen ve dünyayı açık devrimci mücadele araçlarının biçimleri, yöntemleri ve kombinezonlarıyla zenginleştiren proleterler üstlenmiştir.

22 (9) Ocak'ı anımsayın. İşçiler kahramanca eylemleriyle, Çar'ın halka, halkın Çar'a duyduğu "güven" dönemine nasıl da beklenmedik bir zamanda son verdiler! Ve tüm hareketi bir çırpıda nasıl da yeni, daha yüksek bir aşamaya ulaştırdılar! Oysa dıştan bakıldığında 22 (9) Ocak tam bir yenilgiydi, vurularak öldürülmüş binlerce işçi, gemi azıya almış misilleme önlemleri, Rusya üzerinde Trepov rejiminin kara bulutları.

Liberaller yine olayın ön planındalardı. Parlak kongreler düzenliyorlar, Çar'a gösterişli heyetler gönderiyorlardı. Dört elle sarılıyorlardı önlerine atılan sadakaya: Buligin Duması'na. Yağlı bir kemiğin kokusunu almış köpekler gibi devrime karşı homurdanmaya ve öğrencilere, politikayla uğraşmayı bırakıp öğrenimlerine devam etme çağrısı yapmaya başladılar. Devrim yanlıları arasında şu tür açıklamalar yapan cesaretsizler vardı: Duma'ya girelim, "Potemkin"deki isyanın çökmesinden sonra silahlı bir ayaklanma umutsuzdur, barış anlaşmasından sonra kitle mücadelesi ihtimal dışıdır.

Bir sonraki tarihsel görevi gerçekten çözmek, bir kez daha proletaryanın devrimci mücadelesine kalmıştı. Anayasa vaadini içeren manifesto Çar'ın elinden Ekim genel greviyle zorla alındı. Köylüler ve askerler yeniden cesaretlenmeye ve işçilerin yanında, başlarını özgürlüğe ve aydınlığa doğru kaldırmaya başladılar. Kısa özgürlük haftaları başladı, fakat ondan sonra pogromlar, Kara Yüzler'in canavarca azgınlığı, mücadelenin korkunç biçimde şiddetlenmesi ve Çar'dan zorla alınan özgürlük haklarını savunmak için silaha sarılan herkesten eşi duyulmadık ölçüde kanlı bir öç alma haftaları geldi.

Hareket yeniden daha yüksek bir aşamaya yükseldi, fakat arkasından —dıştan bakıldığında— proletaryanın yeniden tam bir yenilgisi geldi. Azgın misilleme önlemleri, dolup taşan zindanlar, sayısız idamlar, ayaklanma ve devrimden vazgeçen liberallerin rezil ulumaları.

Sadık liberalizmin darkafalı küçük-burjuvaları yeniden ön sahnede yerlerini alırlar. Çar'a inanan köylülerin son önyargılarını istismar ederler. Demokrasinin seçim zaferi kazanmasıyla, Eriha'nın duvarlarının yıkılacağına inandırmaya çalışırlar. Duma onların egemenliğindedir ve yine proletarya ve devrimci köylülüğe karşı "dilencilere" havlayan karnı tok çiftlik köpekleri gibi davranmaya başlarlar.

Duma'nın dağıtılması, devrimi frenlemiş ve gelişmesini engellemiş olan liberal hegemonyanın sonu olur. Duma'dan en çok köylülük ders çıkarmıştır. En zararlı hayalleri yitirdiği için kazançlı durumdadır. Duma'dan edindiği deneyimlerden sonra tüm halk da artık başka bir halk haline gelir. Birçok insanın umut bağladığı halk temsilciliğinin başarısızlığı sayesinde, bir sonraki görev artık daha iyi görülür. Duma, güçleri daha sıhhatli ölçmeye yardımcı olmuş, en azından halk hareketinin belli bileşenlerini kaynaştırmış, çeşitli partilerin nasıl davrandıklarını gerçekten gözler önüne sermiş, liberal burjuvazinin ve köylülüğün partilerinin gerçek yüzlerini yeni yeni kitlelere en anlaşılır biçimde göstermiştir.

Kadetlerin teşhir olması, Trudoviklerin birleşmesi, Duma döneminin en önemli kazanımları arasındadır. Kadetlerin yalancı demokrasisi bizzat Duma'da düzinelerce kez mahkûm edilmiştir, hem de Kadetlere inanmaya hazır insanlar tarafından. Eski Rus mujiği bir politik sfenks olmaktan çıkmıştır. Seçim özgürlüğündeki bütün kısıtlamaya rağmen, politik bir rol oynamayı başarmış ve yeni bir politik Trudovik tipi yaratmıştır. Bu andan itibaren devrimci manifestolar, on yıllar süresince oluşmuş örgüt ve partilerin imzalarının yanı sıra, birkaç hafta içinde oluşmuş Trudovikler grubunun[117] da imzasını taşıyacaktır. Devrimci demokrasi, elbette küçük üreticiye özgü olan bazı hayalleri paylaşan, ama bugünkü devrimde hiç kuşkusuz Asyai otokrasiye ve feodal büyük toprak mülkiyetine karşı amansız kitle mücadelesini cisimlendiren yeni bir örgüt daha kazanmıştır.

Devrimci sınıfların Duma ile edindikleri deneyim onları daha çok birleştirmiş, birbirine daha yakınlaştırmış ve Çarlığa karşı genel saldırı için daha yetkinleştirmiştir. Otokrasi yeni bir yara daha almıştır. Daha çok tecrit olmuştur. Güçlerini çok çok aşan görevler karşısında, eskisinden daha çaresiz durumdadır. Oysa açlık ve işsizlik giderek büyümektedir. Köylü ayaklanmaları gittikçe daha sık alevlenmektedir.

Sveaborg ve Kronstadt ordunun ruh halini gösterdi. Ayaklanmalar bastırıldı, fakat ayaklanma yaşıyor, genişliyor ve büyüyor. Ayaklanmacıları desteklemek için yapılan greve Kara Yüzler'in önemli bir bölümü katıldı. Bu greve ileri işçiler son verdi ve doğru da yaptılar, çünkü gerçek durum büyük ve kararlı mücadeleyi gerektirirken, grev bir gösteriye dönüşmüştü.

İleri işçiler anın görevini doğru değerlendirdiler. Yanlış stratejik bir eylemi hızla değiştirdiler ve güçlerini gelecek mücadeleye sakladılar. Ayaklanmaya dönüşen bir grevin gerekliliğini ve bir gösteri grevinin zararlılığını içgüdüsel olarak anladılar.

Tüm belirtiler, ruh halinin yükseldiğini gösteriyor. Kitlelerin yeniden saldırıya geçmesi kaçınılmaz — belki bu saldırının zamanı çok uzakta değil. Sveaborg ve Kronstadt'ta idamlar, köylülere karşı girişilen cezalandırma seferleri, Duma üyesi Trudoviklere karşı kışkırtmalar — tüm bunlar sadece nefret uyandırıyor, kararlılık ve hedef konusunda bilinçli savaş azmi ekiyor. Daha çok cesaret, yoldaşlar, yeni deneyimlerle zenginleşmiş devrimci sınıfların, özellikle de proletaryanın gücüne daha çok inanç, daha çok bağımsız inisiyatif! Tüm belirtiler, büyük bir mücadelenin arifesinde bulunduğumuzu gösteriyor. Bütün güçler, aynı zamanda saldırıya geçmeye ve kitlelerin Rus devriminin bütün olaylarında savaştıkları gibi kararlı ve kahramanca savaşmaya yöneltilmelidir. Bırakın liberaller, yaklaşmakta olan bu mücadeleye sadece hükümeti tehdit etmek için korkakça işaret etsinler; bırakın darkafalı küçük-burjuvalar "aklın ve duygunun" bütün gücünü yeni seçimleri beklemek için kullansınlar — proletarya mücadeleye hazırlanıyor, en sıcak çarpışmaya atılmak üzere, kararlılık ve gönül ferahlığıyla fırtınaya doğru yürüyor. Korkak Kadetlerin, "yağlı vücutlarını kayalıklar arasına gizleyen" bu "aptal penguenler"in hegemonyasına son!

"Fırtına daha da şiddetli essin! Hava daha da hiddetlensin!"*

Eylül 1906

* *Gorki'nin "Fırtına Kuşunun Şarkısı"ndan.* ***—Alm. Red.***

BOYKOT ÜZERİNE[118]

Sol sosyal-demokratlar Devlet Duması'nın boykot edilmesi sorununu yeniden gözden geçirmek zorundadır. Bu yapılırken, bizim bu sorunu daima somut, o günkü politik duruma bağımlı olarak ele aldığımız göz önünde tutulmalıdır. Örneğin (Cenevre'de çıkan) "Proletari", daha o zaman, oluşması halinde "Buligin Duması gibi bir Duma'dan bile yararlanmaktan tüm zamanlar için imtina etmenin gülünç olacağını"* yazmıştı. Vitte Duması hakkında ise N. Lenin ve Th. Dan'ın "Devlet Duması ve Sosyal-Demokrasi" (1906) broşüründe, N. Lenin'in makalesinde şunu okuyoruz: "Taktik sorununu mutlaka yeniden ve nesnel olarak tartışmak zorundayız... Bugün durum Buligin Duması dönemindekinden farklıdır."**

Boykot sorununda devrimci sosyal-demokrasi ile oportünist sosyal-demokrasi arasında şu temel fark vardır: Oportünistler her durumda, Alman sosyalizminin özel bir döneminden aldıkları genel bir şablonu kullanmayı yeterli bulurlar.[119] Halk temsilciliklerinden yararlanmak zorundayız, Duma böyle bir kurumdur — dolayısıyla boykot anarşizmdir, ve Duma'ya girmek zorundayız. Menşeviklerimizin ve özellikle de Plehanov'un bu konuda ileri sürdüğü bütün mülahazalar böylesine çocukça basit sonuçlardan ibarettir. Devrimci bir dönemde halk temsilciliklerinin önemi üzerine Menşeviklerin kararı (bkz. "Partiyniye İzvestiya"*** No. 2). Menşeviklerin mülahazalarını bu şabloncu ve gayri-tarihsel özünü özellikle belirgin biçimde göstermektedir.

---

* *Bkz. "Buligin Duması'nı Boykot ve Ayaklanma", elinizdeki cilt, s. 307. —**Alm. Red.** (Bu cildin 299. Sayfası)*

** *Bkz. "Devlet Duması ve Sosyal-Demokrat Taktik", Bütün Eserler, Cilt IX. —**Alm. Red.***

*** *"Parti Haberleri" — 4. (Birlik) Kongresi'nden önce yayınlanmıştır. —**Alm. Red.***

Devrimci sosyal-demokratlar ise sorunun ağırlık merkezini gayet açık bir şekilde somut politik durumun titizlikle incelenmesine verirler. Rusya'nın devrimci döneminin görevlerinin üstesinden, 1847/48 yıllarının dersleri dikkate alınmadan yakın dönemden tekyanlı olarak çıkarılan Alman şablonlarıyla gelinemez.[120] "Anarşist" boykot ve sosyal-demokrat seçime katılım tavrını yalınkat karşı karşıya koymayla yetinildiğinde, devrimimizin seyrini anlamak imkânsızdır. Rus devriminin tarihinden ders çıkarın beyler!

Bu tarih, olayların tam kapsamıyla doğruladığı gibi, Buligin Duması'nı boykotun biricik doğru taktik olduğunu **kanıtlamıştır.** Kim bunu unutursa, kim Buligin Duması'nın derslerine değinmeden boykot üzerine gevezelik ederse (Menşeviklerin daima yaptığı gibi), kendi kendisine yoksulluk belgesi vermiş, Rus devriminin en önemli ve olaylarla dolu bir dönemini açıklamak ve değerlendirmekten aciz olduğunu kanıtlamış olur. Buligin Duması'nı boykot taktiği, gerek devrimci proletaryanın ruh halini, gerekse de kısa sürede genel kitle eylemini başlatmak zorunda olan yaşanılan anın nesnel özel niteliklerini hesaba katıyordu.

Tarihin verdiği **ikinci** derse, Vitte'nin Kadet Duması'na geçelim. Bugünlerde, adım başında, sosyal-demokrat aydınların bu Duma'nın boykot edilmesine ilişkin pişmanlık dolu konuşmalarına rastlanabiliyor. Bu Duma'nın toplanmış ve devrime dolaylı olarak hiç kuşkusuz bir hizmet yapmış olması olgusu, Vitte Duması'nın boykot edilmesini pişmanlıkla bir hata olarak ilan etmek için yeterli bulunuyor.

Fakat bu düşünce son derece tekyanlı ve basiretsizdir. Vitte Duması'ndan önceki ve sırasındaki ve dağıtılmasından sonraki döneme ait muazzam önemde tam bir dizi olguyu dikkate almamaktadır. Bu Duma seçimlerine ilişkin yasanın 24 (11) Aralık'ta, ayaklanmacıların Kurucu Meclis uğruna giriştiği silahlı mücadele sırasında çıkarıldığı anımsansın. O zamanlar **Menşevik "Naçalo"nun dahi** şunları yazdığı anımsansın: "Proletarya, Vitte Duması'nı da **tıpkı** Buligin Duması gibi süpürüp atacaktır". Bu koşullar altında proletarya, Rusya'nın ilk halk temsilciliğinin toplantıya çağrılmasını mücadele etmeksizin Çar'a bırakamazdı ve bırakmamalıydı. Proletarya, Vitte Duması'nın kefil olduğu bir istikrazla otokrasiyi güçlendirme girişimini boşa çıkar-

mak zorundaydı. Proletarya 1906 ilkbaharında Kadetlerin **t ü m** seçim kampanyasının ve kırlık bölgelerdeki seçimlerin üzerinde yükseldiği anayasa hayallerine karşı savaşmak zorundaydı. Duma'nın öneminin ölçüsüzce abartıldığı bir sırada, bu mücadele boykot dışında başka bir yolla yürütülemezdi. Anayasal hayallerin **y a y g ı n l a ş t ı r ı l m a s ı n ı n ,** 1906 ilkbaharındaki seçim kampanyasına ve seçimlere katılmakla ne büyük ölçüde ilişkili olduğu, en belirgin biçimde Menşeviklerimizin örneğinde görülüyor. RSDİP 4. (Birlik) Kongresi kararında Duma'nın Bolşeviklerin uyarılarına rağmen **"i k t i d a r"** olarak nitelendirilmesini anımsamak yeter![121] Bir başka örnek: Bu düşüncenin solukluğundan hiç de rahatsız olmayan Plehanov şöyle yazıyordu: "Eğer Duma'yı dağıtırsa hükümet uçuruma **y u v a r l a n a c a k t ı r .**"[122] O günlerde ona karşı söylenen sözlerin doğruluğu ne kadar da çabuk kanıtlandı: Düşmanı uçuruma **y u v a r l a m a y a** hazırlanmalıyız, Kadetler gibi onun kendiliğinden uçuruma "yuvarlanmasına" bel bağlamamalıyız.

Proletarya, devrimimizde kendi bağımsız taktiğini bütün gücüyle savunmak zorundaydı: politik bakımdan bilinçli köylülükle birlikte, yalpalayan ve hain liberal-monarşist burjuvaziye karşı. Fakat bu taktik, gerek nesnel gerekse öznel nitelikte bir dizi şartlar yüzünden, seçime katılmanın, Rusya'nın bölgelerinin büyük çoğunluğunda İşçi Partisi'nin zımnen Kadetleri desteklemesiyle eşanlamlı olacağı gerçeğine yol açan şartlar yüzünden, Vitte Duması seçimlerinde **u y g u l a n a m a d ı .** Proletarya seçimlerde bir yarım yamalaklıklar taktiğini, yapay olarak icat edilmiş, "kurnazlık" ve çaresizlik üzerine kurulu, amacını hiç kimsenin bilmediği bir taktiği, Duma için değil, Duma'ya girmek için bir taktiği **u y g u l a y a m a z d ı** ve uygulamamalıydı. Fakat bilindiği gibi şu bir tarihsel olgudur ki, Menşeviklerin hiçbir örtbas etmesinin, hiçbir bahane vehilesinin ortadan kaldıramayacağı bir olgudur ki, onlardan **h i ç b i r i ,** Plehanov bile, basında Duma'ya girme çağrısı **y a p a m a m ı ş t ı r .** Basında Duma'ya girme çağrısı yapan **b i r t e k** sesin dahi duyulmadığı, bir olgudur. Bizzat Menşeviklerin, RSDİP Birleşik Merkez Komitesi'nin bir bildirisinde boykotu resmen benimsedikleri ve **s a d e c e** boykotun hangi aşamada yürürlüğe gireceği konusunda

tartıştıkları bir olgudur.[123] Menşeviklerin D u m a seçimlerine değil, bilakis k e n d i b a ş ı n a seçimlere, evet hatta, ayaklanma i ç i n , Duma'nın ortadan kaldırılması i ç i n bir örgütlenme olarak seçim sürecine ağırlık verdikleri bir olgudur. Fakat bizzat olaylar, seçimlerde bir kitle ajitasyonunun olanaksız olduğunu ve sadece, bizzat Duma içinden bir kitle ajitasyonu geliştirmek için belli bir olanak olduğunu göstermiştir.

Gerek nesnel gerek öznel nitelikli tüm bu karmaşık olguları gerçekten dikkate almaya ve değerlendirmeye çalışan biri, sadece, Kafkasya'nın[124] genel kuralı doğrulayan bir istisna oluşturduğunu görür. Pişmanlık dolu konuşmaların ve boykotu "gençlik ateşi"yle açıklama çabasının olayların en dargörüşlü, en yüzeysel, en basiretsiz değerlendirmesi olduğunu görür.

Duma'nın dağıtılması, boykotun 1906 ilkbaharı koşullarında genelde hiç kuşkusuz taktik bakımdan doğru ve yararlı olduğunu şimdi gayet açık şekilde göstermiştir. O g ü n k ü koşullar altında sosyal-demokrasi görevini a n c a k boykotla yerine getirebilirdi: halkı Çar'ın anayasasına karşı uyarma zorunluluğu, Kadetlerin cafcaflı seçim yalanlarını eleştirme zorunluluğu — her ikisi de (uyarı ve eleştiri) Duma'nın dağıtılmasıyla parlak biçimde doğrulanmıştır.

Söylenenleri göz önünde canlandırmak için işte bir örnek. Yarı Kadet yarı Menşevik Bay Vodovosov, 1906 ilkbaharında, kaya gibi sağlam biçimde seçimlerden ve Kadetlerin desteklenmesinden yana tavır aldı. Dün ise (24 [11] Ağustos) "Tovarişç"te[125] şunları yazıyor: Kadetler

> "parlamentosu olmayan bir ülkede parlamenter bir parti, ve anayasası olmayan bir ülkede anayasal bir parti olmak istiyorlardı", "Kadet Partisi'nin bütün niteliğini radikal programıyla, kesinlikle radikal olmayan taktiği arasındaki temel çelişki belirliyordu."

Bolşevikler, bu sol Kadet'in ya da sağ Plehanovcunun bu itirafından daha büyük bir zafer bekleyemezlerdi.

Ne var ki cesaretsiz ve basiretsiz pişmanlıkları, boykotu "gençlik ateşi"yle açıklama gibi biraz aptalca çabaları reddetmemiz, bu Kadet Duması'nın y e n i derslerini inkâr ettiğimiz anlamına gelmez. Bu yeni dersleri açıkça kabul etmekten ve dikkate almaktan korkmak ukalalık

olurdu. Tarih, Duma'nın toplantıya çağrılmasının Duma içinden ve Duma sorunu etrafında yararlı bir ajitasyon geliştirme olanağını beraberinde getirdiğini göstermiştir; Duma içinde devrimci köylülükle Kadetlere karşı bir anlaşma taktiği uygulayabileceğimizi göstermiştir. Ne kadar paradoksal görünse de, tarihin bir cilvesidir bu: tam da Kadet Duması, kitlelere, özellikle açık biçimde, bu "anti-Kadet" —kısa olsun diye böyle formüle ediyoruz— taktiğin doğru olduğunu göstermiştir. Tarih bütün anayasal hayalleri ve "Duma'ya inanç"ı acımasızca yıkmıştır, fakat tarih, böyle bir kurumun ajitasyon için, politik partilerin gerçek "içyüzü"nün açığa çıkarılması için vs. bir kürsü olarak devrime mütevazı da olsa belli bir yarar sağladığını hiç kuşkusuz kanıtlanmıştır.

Buradan şu sonuç çıkar: Gerçeklere gözünü kapamak gülünçtür. Tam da şimdi, devrimci sosyal-demokratların boykotçuluğu bir yana bırakmak zorunda oldukları bir zaman gelmiştir. Toplantıya çağrıldığında (ya da "eğer" çağrılırsa) İkinci Duma'ya girmeyi reddetmeyeceğiz. Bu mücadele arenasından yararlanmayı reddetmeyeceğiz, onun mütevazı önemini abartmak aklımızdan geçmiyor, bilakis tam tersine, tarihsel deneyime dayanarak, onu bambaşka bir mücadeleye, grevler, ayaklanmalar ve benzeri şeylerle yürütülen mücadeleye tabi kılacağız. 5. Parti Kongresi'ni toplayacağız; **seçim olması halinde**, Trudoviklerle birkaç haftalık bir seçim anlaşması yapmanın gerekli olduğu kararını alacağız (5. Kongre'yi toplamadan bütünlüklü bir seçim kampanyası yürütmek olanaksızdır, "diğer partilerle bloklar" kurmak ise 4. Kongre kararıyla kayıtsız-şartsız yasaklanmıştır). Ve sonra da Kadetleri hezimete uğratacağız.

Fakat bu sonuçla önümüzde duran görevin tüm karmaşıklığı bitmiş olmuyor. "Seçim olması **halinde**" sözlerinin altını kasten çizdik. İkinci bir Duma'nın toplantıya çağrılıp çağrılmayacağını, seçimlerin ne zaman yapılacağını, seçme ve seçilme hakkının nasıl olacağını, koşulların nasıl biçimleneceğini henüz bilmiyoruz. O nedenle çıkardığımız sonuç olağanüstü bir eksiklik gösteriyor, son derece genel, fakat geçmişin bilançosunu çıkarmak, bu geçmişin derslerini değerlendirmek, gelecekteki taktik sorunları doğru koyabilmek için bu sonucu çıkarmak zorundayız, fakat çıkardığımız sonuç, önümüzdeki taktiğin somut görevlerini çözmeye kesinlikle yeterli değildir.

Bugün sadece Kadetler ve her türlü "Kadet benzeri" insanlar böyle bir sonuçla yetinebilir, yeni bir Duma'ya duydukları yanık sızlanmalardan bir "şiar" oluşturabilir, Duma'yı en çabuk biçimde toplantıya çağırma zorunluluğu gibi şeyleri hükümete kanıtlamayı kendilerine görev bilebilirler. **Bugün** ancak bilinçli ya da bilinçsiz hainler, bütün çabalarını, ruh halinin ve uyanışın kaçınılmaz yeni yükselişini, genel grev ve ayaklanmanın yardımıyla mücadeleye akıtmak yerine, seçimlerde tüketmeye yöneltebilirler.

Sosyal-demokrasinin bugünkü taktiği sorununun özüne gelmiş bulunuyoruz. Bugün söz konusu olan, kesinlikle, genelde seçimlere katılalım mı katılmayalım mı değildir. Buna "evet" ya da "hayır" demek, içinde bulunduğumuz anın temel görevi hakkında henüz kesinlikle bir şey söylemiş olmak anlamına gelmez. 1906 Ağustosu'nda politik durum, dıştan bakıldığında, 1905 Ağustosu'ndaki duruma benziyor, fakat o zamandan bu yana ileriye doğru muazzam bir adım attık: gerek iki tarafta savaşan güçler, gerekse de şu ya da bu stratejik hareket için gereksinim duyulan mücadele biçimleri ve belli mehiller çok daha açıklık kazanmıştır.

Hükümetin planı belli. Hesabı son derece doğru: seçimlerin ne zaman yapılacağını —**yasaya rağmen**— saptamadan, Duma'nın ne zaman toplantıya çağrılacağını saptıyor. Hükümet elini kolunu bağlamak, kartlarını göstermek istemiyor. İlk olarak, seçim yasasını nasıl değiştireceğini düşünmek için zaman kazanıyor. İkinci olarak, ve esas mesele budur, seçimlerin zamanını yeni yükselişin karakterinin ve gücünün tam olarak belirlenebildiği bir anda saptama kozunu elinde tutuyor. Hükümet yeni seçimleri, **ayaklanmanın daha başlangıçta parçalanacağı ve güçsüzlüğe mah-kûm olacağı** bir anda (belki de böyle bir biçimde, yani bu ve başka seçimler olarak) yapmak istiyor. Hükümetin şu düşüncesi doğruydu: Eğer sessizlik sürerse, belki de Duma'yı hiç toplamayız, ya da Buligin yasalarına geri döneriz. Fakat güçlü bir hareket olması halinde, bu hareketi bazı korkakları ya da sivri zekâlıları açık devrimci savaştan uzaklaştırmaya yarayacak geçici seçimler ilan ederek parçalamaya çalışabiliriz.

Liberal ahmaklar (bkz. "Tovarişç" ve "Reç") durumu öylesine anlamıyorlar ki, hükümetin ağına kendi ayaklarıyla düşüyorlar. Alınlarının

teriyle, Duma'nın gerekli ve yükselişi seçimlere akıtmanın **a r z u l a n ı r** olduğunu "kanıtlıyorlar". Fakat onlar da önümüzdeki mücadelenin biçimi sorununun henüz yanıtlanmamış olduğunu inkâr edemiyorlar. Bugünkü (25 [12] Ağustos) "Reç" itiraf ediyor:

> "Köylülerin sonbaharda ne söyleyecekleri... şimdilik belli değil." "Eylül-Ekim'e kadar, *köylülerin genel havası kesin açıklığa kavuşuncaya* kadar, herhangi bir genel öngörüde bulunmak zordur."

Liberal burjuvalar kendilerine sadık kalıyorlar. Mücadele biçimlerini saptamak ve köylülerin genel havasını şu ya da bu yönde etkilemek işine aktif olarak katılmak istemiyorlar ve katılamazlar. Burjuvazinin çıkarları eski hükümetin yıkılmasını değil, sadece güçsüzleşmesini ve bir liberal kabine atanmasını gerektiriyor.

Proletaryanın çıkarları ise eski çarlık hükümetinin tamamen yıkılmasını ve egemen bir Kurucu Meclis'in toplanmasını gerektiriyor. Proletaryanın çıkarları, proletaryanın köylülerin genel havasını en aktif biçimde etkilemesini, en şiddetli mücadele biçimlerinin seçilmesine ve en uygun savaş anının saptanmasına en aktif biçimde katılmasını gerektiriyor. Kurucu *Meclis'in devrimci yoldan, yani Geçici Devrimci Hükümet* tarafından toplantıya çağrılması şiarını asla geri çekmemeli ya da örtbas etmemeliyiz. Bütün çabalarımızı ayaklanmanın önkoşullarını, grev mücadelesiyle ilişkisini, tüm devrimci güçlerin bu hedef için birleştirilmesi ve hazırlanmasını açıklamaya yoğunlaştırmalıyız. "Ordu ve Donanmaya", "Tüm Köylülüğe" başlıklı, Trudovikler grubu da *dahil tüm* devrimci örgütlerin "bloku" tarafından imzalanan ünlü çağrılarda çizilen yola tam bir kararlılıkla girmek zorundayız. Son olarak, başlamakta olan ayaklanmayı, hükümetin seçimleri o zamana kaydırarak parçalama, durdurma ya da güçsüzleştirme çabalarının asla başarıya ulaşmaması için özellikle çaba sarfetmeliyiz. Bu açıdan Kadet Duması'nın dersleri bizim için muhakkak bağlayıcı olmak zorundadır: Seçim kampanyası tali bir *mücadele* biçimi, *tali* önemde bir *mücadele biçimidir*, *temel mücadele* biçimi —anın nesnel koşulları nedeniyle— geniş halk kitlelerinin dolaysız devrimci hareketleridir.

Duma kampanyasını temel mücadeleye tabi kılan, çarpışmanın uğursuz bir gelişme göstermesi ya da İkinci Duma'dan dersler çıkarıla-

sıya kadar uzaması hali için bu kampanyaya ikincil bir yer veren bir taktik — böyle bir taktik, eğer istenirse, elbette eski boykot taktiği olarak adlandırılabilir. Böyle bir adlandırma biçimsel olarak savunulabilir, çünkü "seçime hazırlık", —her zaman gerekli olan ajitasyon ve propaganda çalışmasını bir yana bırakırsak— pek nadir olarak seçimden çok önce yürütülmeye başlanan en küçük teknik hazırlıklara çıkmaktadır. Sözcükler üzerine tartışmak istemiyoruz, ama bu öz itibariyle eski taktiğin mantıki **gelişimidir**, onun **tekrarı** değil; eski boykotun kendisi değil, eski boykottan çıkarılan sonuçtur.

Özetleyelim. Kadet Duması deneyimini dikkate almalı ve onun derslerini kitlelere taşımalıyız. Duma'nın "işe yaramaz" bir alet olduğunu, Kurucu Meclis'in gerekli olduğunu kanıtlamalı, Kadetlerin yalpalayan tavrını göstermeli, Trudoviklerin Kadet boyunduruğunu atmalarını talep etmeli, Kadetlere karşı Trudovikleri desteklemeliyiz. Daha başlangıçtan, yeni seçimler yapılması halinde sosyal-demokratlarla Trudovikler arasında bir seçim anlaşması yapmanın zorunlu olduğunu saptamalıyız. Hükümetin ayaklanmayı seçimler sayesinde parçalama planına bütün gücümüzle karşı koymalıyız. Sosyal-demokrasi, sınanmış devrimci şiarlarını daha büyük bir güçle savunmalı ve tüm çabalarını, bütün devrimci unsur ve sınıfları daha sıkı biçimde birleştirmeye, büyük ihtimalle yakın gelecekte gerçekleşecek yükselişi Çarlık hükümetine karşı genel silahlı halk ayaklanmasına dönüştürmeye yöneltmelidir.

Eylül 1906

KADETLERLE BLOK ÜZERİNE[126]

Menşevikler, RSDİP Tüm-Rusya Konferansı'nda, Bundcuların desteğiyle, Kadetlerle blokları caiz sayan bir kararı kabul ettirdiler. Kadet basını coşku içinde ve her yerde zafer haberleri yayıyor. Bunu yaparken Menşevikleri usulca bir basamak daha aşağı itiyor, sağa doğru bir adım daha attırıyor. Okur, Konferans kararlarını, devrimci sosyal-demokratların farklı görüşünü ve seçmenlere hitaben kaleme aldıkları bir çağrı taslağını başka sayfalarda bulacaktır. Biz burada sadece, Kadetlerle blok kurmanın genel ve temel politik anlamını ana hatlarıyla anlatmaya çalışacağız.

Böyle bir anlatım için "Sosial-Demokrat" No. 5 ve özellikle de yazı kurulunun makalesi: "Aşırı Solcuların Bloku" iyi malzeme sunmaktadır. Bu makalenin en karakteristik pasajlarından biriyle başlayalım.

> "Tüm Duma'yı devrimci yola sokmayı kendilerine görev bilmiş olan Menşeviklerin", diye yazıyor "Sosial-Demokrat", "Duma'nın zorla dağıtılmasından sonra görüşlerinden vazgeçip devrimci parti ve gruplarla, birincisi iki ortak çağrıda —orduya ve köylülüğe—, ikincisi, Önümüzdeki Grev Eylemlerini Koordinasyon Komitesi'nin kurulmasında ifadesini bulan bir blok oluşturduğu söyleniyor bize. Bu emsal teşkil eden örneğe yapılan atıf büyük bir yanlış anlamaya dayanmaktadır. Sözü edilen durumda Partimiz, diğer devrimci parti ve gruplarla **politik bir** bloka **değil**, bilakis her zaman amaca uygun ve gerekli saydığımız bir **mücadele** anlaşmasına girmiştir." (Altı "Sosial-Demokrat" tarafından çizilmiştir.)

... **Politik bir** blok **değil**, **bilakis** bir **mücadele** anlaşması... Tanrı aşkına, Menşevik yoldaşlar! Gerçekten de bu sadece saçma değil, son derece cahilce. İkisinden biri: Ya blok sözünden sadece parlamenter anlaşmaları anlıyorsunuz, ya da sadece parlamenter anlaşmaları anlamıyorsunuz. Birinci durumda blok, parlamenter

bir mücadele için bir mücadele anlaşmasıdır. İkinci durumda ise mücadele anlaşması, politik bir bloktur, çünkü politik anlamı olmayan bir "mücadele" mücadele değil, düpedüz dövüştür.

MK'daki yoldaşlar! Yazı kurulunuza dikkat edin, bu gerçekten gerekiyor, yoksa sosyal-demokrasi insanı utandıracak.

— *MK organında* okuyucuya *sunulan bu saçmalık* bir dil *sürçmesinden*, beceriksizce bir formülasyondan mı ileri geliyor acaba?

— Kesinlikle değil. "Sosial-Demokrat"ın hatası, ortaya tuhaf bir mesele çıkmasında yatmıyor, bilakis tersine bu tuhaf mesele, onun tüm düşüncelerinin ve konumunun temel bir hataya dayanmasından ileri geliyor. "Politik blok **d e ğ i l, b i l a k i s** mücadele anlaşması"* sözlerinin anlamsız bir şekilde yan yana getirilmesi bir tesadüf değildir, bilakis Menşevizmin temel "saçmalığı"ndan, Rusya'da bugün parlamenter mücadelenin tamamen ve hem de en dolaysız biçimde parlamento-dışı mücadelenin koşullarına ve karakterine tabi olduğu gerçeğinin anlaşılmamasından zorunlu ve kaçınılmaz olarak kaynaklanmıştır. Başka bir deyişle: tekil mantık hatası, Menşeviklerin bugünkü durumda Duma'nın tüm rolü ve önemi konusunda gösterdikleri genel anlayışsızlığın bir ifadesidir.

Menşeviklerin ve liderleri Plehanov'un "mücadele" ve "politika" sorununda bize karşı polemikte kullandıkları yöntemleri elbette taklit etmeyeceğiz. Onları, sosyal-demokrat proletaryanın önderleri olarak **p o l i t i k o l m a y a n** bir mücadele anlaşması yapma yeteneğinde olmakla suçlamayacağız.

Dikkatleri şu sorunlar üzerine çekiyoruz: Duma'nın dağıtılmasından sonra Menşeviklerimiz **n e d e n s a d e c e d e v r i m c i** parti ve gruplarla blok yapmak zorunda kalmışlardır? Uzun süreden beri Lenin adlı bir anarko-Blanquist (salt Menşeviklere karşı duyduğu nefretten ötürü) bunun propagandasını yaptığı için değil elbette. Nesnel koşullar Menşevikleri, tüm teorilerine rağmen, Kadetlere karşı yönelen böyle bir devrimci blok kurmaya **z o r l a m ı ş t ı r.** Nesnel koşullar, Men-

* *Bizi sürekli olarak "savaş" ile "politika"yı karşı karşıya koymakla suçlayan Menşevikler,* ***b ü t ü n d ü ş ü n c e l e r i n i*** *bu anlamsız karşı karşıya koyma temelinde inşa etme talihsizliğine düşmüşlerdir.*

şeviklerin irade ve **bilincinden bağımsız olarak**, diyalektik gelişmenin, Birinci Duma'daki barışçıl parlamenter mücadeleyi **birkaç gün** içinde hiç de barışçıl ve parlamenter olmayan bir mücadeleye dönüştürmesine yol açmıştır. Menşeviklerin (gözleri önünde gerçekleşen Kadet anlaşmazlıkları sayesinde) bilincine varmadıkları, resmen imzalanmamış olan ve ifadesini istekler ve en yakın politik çabaların ortaklığında, en yakın politik hedefler için mücadele araçlarının ortaklığında bulan **politik blok — işte** bu "politik blok", **olayların mantığı sayesinde** bir "mücadele anlaşması"na dönüşmüştür. Ve çokbilmişlerimiz, Birinci Duma zamanından mektuplarında* Plehanov'ca öngörülmeyen beklenmedik şeylerden öylesine şaşkınlığa düşmüşlerdir ki, hep bir ağızdan haykırıyorlar: "Bu politik bir blok **değil**, **bilakis** bir mücadele anlaşmasıdır!"

İşte tam da bu yüzden, saygıdeğer yoldaşlar, politikanızın beş para değeri yok, çünkü siz gerçekte olmayan, kurgulanmış, her türlü tayin edici önemden yoksun **böyle** bir "mücadele" için anlaşmalar öngörüyor ve Rus devriminin tüm seyri tarafından karşı konulmaz bir güçle tarihsel olayların merkezine konulan, hatta ilk bakışta tamamen barışçıl, parlamenter ve anayasal görünen koşullardan — hatta parlamentolu Rodiçevlerin göklere çıkarılan sorumsuz hükümdar üzerine yaptıkları konuşmalarda söyledikleri koşullardan çıkan **böyle** bir "mücadele"nin koşullarını kaçırıyorsunuz.

Tam da kendiniz, tamamen haksız olarak Bolşevikleri suçladığınız hatayı işliyorsunuz. Politikanız mücadele politikası değil. Mücadeleniz gerçekten politik bir mücadele değil, bir anayasacılık oyunu, bir parlamenter alıklık. Koşulların hemen yarın gerektirebileceği mücadele için **başka**, "politika" için **başka** bir anlaşma çizgisine sahipsiniz. O nedenle de ne "mücadele"ye ne de "politika"ya yarıyorsunuz; sadece Kadet taklitçiliği rolüne uygunsunuz.

Şimdi Partimizde "blok" sözcüğünün anlamı üzerine çok tartışılıyor. Bazıları şöyle diyor: Blok bir ortak listedir. Başka bazıları şöyle diyor: Hayır, blok bir ortak platformdur. Bütün bu tartışmalar budalacadır, sko-

* *Bkz. Not 122. —Alm. Red.*

lastiktir. Az çok sıkı anlaşmaların blok olarak adlandırılması, meselenin özünü en ufak biçimde değiştirmez. Söz konusu olan, sıkı ya da sıkı olmayan anlaşmaların yapılıp yapılamayacağı değildir. Kim böyle olduğunu kabul ediyorsa, o küçük, küçücük parlamenter tekniklerin çamurunda takılıp kalıyor ve bu tekniğin **politik içeriğini** unutuyor demektir. Söz konusu olan, sosyalist proletaryanın, burjuva devriminde genelde kaçınılmaz olan burjuvaziyle anlaşmayı **hangi çizgide** gerçekleştireceğidir. Bolşevikler arasında kısmi sorunlarda görüş ayrılıkları olabilir: seçimlerde devrimci burjuvazinin şu partisiyle mi, bu partisiyle mi anlaşmak gerekir. Fakat Bolşeviklerle Menşevikler arasındaki görüş ayrılıklarında söz konusu olan hiç de bu değildir. Söz konusu olan hep şu meseledir: sosyalist proletarya burjuva devriminde liberal-monarşist burjuvaziyi mi izlemelidir, yoksa devrimci-demokrat burjuvazinin başında mı yürümelidir?

"Aşırı Solcuların Bloku" makalesi, Menşeviklerin düşüncesinin görüş ayrılıklarının politik içeriğinden nasıl önemsiz sorunlara kaydığına dair birçok örnek sunmaktadır. Makalenin yazarı (2. sayfa 3. sütunda), hem ortak platformu hem de ortak listeyi blok taktiği olarak adlandırıyor. Fakat aynı zamanda bizim Trudovikler ve Sosyal-Devrimcilerle "blok"u savunduğumuzu, Menşeviklerin ise bloku değil, Kadetlerle sadece bir "kısmi anlaşma"yı savunduklarını iddia ediyor. Değerli yoldaşlar, bu bir gerekçelendirme değil, düpedüz çocukluktur.

Menşeviklerin Tüm-Rusya Konferansı'nda kabul edilen kararını, Bolşeviklerin kararıyla karşılaştıralım. Bolşeviklerin kararı, Sosyal-Devrimcilerle yapılacak anlaşma için, diğer kararın Kadetlerle yapılacak anlaşma için öngördüğünden daha katı koşullar koyuyor. Bu itiraz götürmez. Çünkü birinci olarak, Bolşevikler sadece cumhuriyet için mücadele eden ve silahlı ayaklanmanın gerekliliğini kabul eden partilerle anlaşmalara izin verirken, Menşevikler genel olarak "muhalif demokratik partiler"le anlaşmalara cevaz verdiler. Yani Bolşevikler devrimci burjuvazi kavramını berrak **politik** özelliklerle belirlerken, Menşevikler **politik** bir tanım yerine sadece **teknik-parlamenter** bir sözcük koymuşlardır. Cumhuriyet ve silahlı ayaklanma belirli politik kategorilerdir, muhalefet ise sadece parlamenter bir tabir-

dir. Bu parlamenter tabir öylesine muğlaktır ki, hem Oktobristleri hem de 'Barışçıl Yenilikçiler"i ve hükümetten hoşnut olmayan herkesi kapsamaktadır. Gerçi "demokratik" sıfatı kavramın içine politik bir moment taşıyor, fakat yine de belirsiz. Bundan Kadetler anlaşılıyor. Ve tam da bu hiç doğru değil. **Monarşist** bir partiyi "demokratik" olarak nitelemek, Lordlar Kamarasını caiz gören, toplantı ve basın yasaları için kürek cezası maddeleri öneren, yanıt dilekçesinden tek dereceli, eşit ve gizli seçim hakkını çıkaran, tüm halk tarafından seçilecek toprak komitelerini reddeden bir partiyi "demokratik" olarak nitelemek, **halkı aldatmak** demektir. Bu çok sert bir söz, ama müstahaktır. Menşevikler Kadetleri demokrat olarak nitelediklerinde, halkı aldatmaktadırlar.

İkinci olarak Bolşevikler, burjuva-cumhuriyetçileriyle anlaşmaya ancak "istisna" olarak cevaz veriyorlar. Menşevikler ise Kadetlerle blokun sadece bir istisna olmasını talep etmiyorlar.

Üçüncü olarak Bolşevikler, işçi kuryesinde ne türden olursa olsun tüm anlaşmaları (**"başka her partiyle"**) kesinlikle yasaklıyorlar. Menşevikler ise **işçi kuryesinde de bloklara izin veriyorlar**, çünkü burada sadece "proletaryanın sınıf mücadelesi bakış açısında durmayan" grup ve partilerle anlaşmaları yasaklıyorlar. Bu bir tesadüf değildir, çünkü Konferans'ta, bu anlamsız formülasyona karşı çıkan proleter sınıf duygusuna sahip Menşevikler vardı, fakat bunlar Menşeviklerin büyük çoğunluğu tarafından altedildi. Böylece her türlü maceracılığa kapıları ardına kadar açan belirsiz ve muğlak birşey ortaya çıktı. Ve üstelik bunun yanı sıra, bir Marksist için tamamen imkânsız olan, Sosyal-Demokrat Parti'nin yanında bir başka partinin daha "proletaryanın sınıf mücadelesi bakış açısında durduğunun" kabul **edilebileceği** düşüncesi ortaya çıkmıştır.

Tüm bunlardan sonra, Bolşevikler tarafından kabul edilen, cumhuriyetçi burjuvalarla, Sosyal-Devrimcilerle girilen blokun, Menşeviklerin monarşist burjuvalarla, Kadetlerle blokundan daha **sıkı** olduğunun kanıtlanmaya çalışılması nasıl en azından çocukluk olarak adlandırılmaz?

Sıkı ya da daha az sıkı bloklar üzerine bu tamamen yalan değerlendirme, sadece, blokların **kimle ve hangi amaçlar için** ca-

iz olduğu politik sorununu örtbas etmeye yaramaktadır. "Sosial-Demokrat" No. 6'da yayınlanan "Seçim Platformu Taslağı"[127] anımsansın. Bu taslak, Menşeviklerin Kadetlerle bir **i d e o l o j i k** blokunun mevcudiyetini kanıtlayan Menşevik politikanın sayısız belgelerinden biridir. Bu seçim platformu taslağıyla ilgili gerekli "düzeltmeler" üzerine Konferans kararı bunu apaçık göstermektedir. Şunu bir düşünün: Sosyal-demokratların Konferansı, kendi MK'sına, illegal bir belgede cumhuriyet şiarını atlamamak, destek ve mücadele üzerine genel muğlak sözcüklerle yetinmemek gerektiğini, bilakis çeşitli partileri adlı adınca çağırmak ve onları proleter bakış açısından karakterize etmek, ayaklanma zorunluluğuna işaret etmek ve sosyal-demokrasinin sınıf karakterini vurgulamak zorunda olduğunu anımsatmak zorunda kalmıştır. Sosyal-Demokrat Parti MK'sına, Parti'nin **i l k** seçim bildirisinde sosyal-demokrasinin sınıf karakterini vurgulama zorunluluğunun anımsatılmak zorunda kalınmasını ancak kesinlikle anormal bir durum, MK'nın görüşlerindeki temel bir hata mümkün kılabilirdi.

Kadetlerle pratik anlaşmalar yapılıp yapılmayacağı ve bunların kapsamının ne olacağı henüz belli değil. Fakat ideolojik bir anlaşma, ideolojik bir blok şimdiden mevcut: Seçim platformu taslağında proletarya ile liberal burjuvazinin bakış açısı arasındaki fark örtbas edilmiştir.* Buna karşılık seçmenlere çağrının Bolşevik taslağında, sadece bu farka değil, proletarya ile küçük mülk sahipleri sınıfının bakış açıları arasındaki farka da işaret edildiğini görürüz.

Seçim blokları sorununda tam da bu ilkesel, ideolojik yan ön plana çıkarılmalıdır. Menşeviklerin kendilerini haklı çıkarma yönündeki tüm şu çabaları boşunadır: Seçim ajitasyonumuzda bağımsız olacağız, bu ajitasyonu hiçbir konuda sınırlamayacağız ve adaylarımızı ta en son anda Kadetlerin seçim listesine koyacağız!

---

* *Bu Menşeviklerin ilk hatası değil. RSDİP'in ünlü Duma Deklarasyonu'nda*[128] *aynı hatayı yaptılar. Bolşevikleri Sosyal-Devrimcilikle suçladılar, ama kendileri sosyal-demokratların ve Trudoviklerin anlayışları arasındaki farkı örtbas ettiler, öyle ki, sosyal-devrimci gazeteler Duma döneminde Duma Deklarasyonu'nu sosyal-devrimci düşüncelerin çalınması olarak nitelediler! Buna karşılık Duma Deklarasyonu'na ilişkin bizim karşı taslağımızda, bizi küçükburjuvalardan ayıran şeyler açıkça belirtilmişti.*

Bu bir yalandır. Menşevikler arasındaki en iyilerin bunu dürüstçe istediklerinden elbette eminiz. Fakat söz konusu olan onların istekleri değil, bugünkü politik mücadelenin nesnel koşullarıdır. Bu koşullar, Menşeviklerin seçim kampanyalarında attığı **her adımın** Kadet ruhuyla **kirlenmesine,** sosyal-demokrat bakış açısının karartılmasıyla karakterize olmasına yol açmaktadır. Bunu seçim platformu taslağı örneğinde gösterdik ve hemen daha başka bir dizi belge ve değerlendirmede göstereceğiz.

Menşeviklerin temel gerekçesi Kara Yüzler tehlikesidir. Bu gerekçe ilk planda ve esas olarak, Kara Yüzler tehlikesine karşı Kadet taktiği ve Kadet politikasıyla mücadele edilemeyeceği için yalandır. Bu politikanın özü çarlıkla, yani Kara Yüzler tehlikesiyle **uzlaşmaktır.** Birinci Duma, Kadetlerin Kara Yüzler tehlikesiyle mücadele etmediklerini, bilakis **Kara Yüzler'in azılı lideri** olan monarkın masumiyeti ve sorumsuzluğu üzerine inanılmayacak alçaklıkta konuşmalar yaptıklarını yeterince gösterdi. O nedenle eğer Menşevikler Kadetleri Duma'ya taşırlarsa, o zaman sadece Kara Yüzler tehlikesiyle mücadele etmemekle kalmazlar, bilakis tam tersine halkın gözüne kül serpmiş, Kara Yüzler tehlikesinin gerçek önemini karartmış olurlar. Kara Yüzler tehlikesiyle Kadetleri Duma'ya taşıyarak mücadele etmek, pogromlarla Rodiçev uşağının şu reçetesine göre mücadele etmekle eşanlamlıdır: "Pogromdan monarkı sorumlu tutmak küstahlıktır".

Malum gerekçenin ikinci günahı, sosyal-demokratların demokrasi mücadelesinde egemenliği zımnen Kadetlere bırakmasında yatmaktadır. Kara Yüzler'in zaferini garantileyecek oy bölünmesinde, neden bize oy vermedikleri için **Kadetler** değil de, Kadetlere oy vermediğimiz için biz suçlu olalım?

— Biz azınlıktayız, diye yanıtlıyorlar Menşevikler hıristiyan alçakgönüllülüğüyle. Kadetler çoğunlukta. Kadetler devrimcileri tavsiye edemezler ki.

— Evet! Fakat bu, sosyal-demokratların Kadetleri tavsiye etmeleri için sebep değildir. Dünyanın hiçbir yerinde, yarı yolda kalmış bir burjuva devriminde, sosyal-demokratların burjuva demokratlar karşısında çoğunluk oldukları görülmemiştir ve görülemezdi. Ve **her yerde,**

bütün ülkelerde, sosyal-demokratların seçim kampanyasında **ilk** bağımsız ortaya çıkışları, **sosyalistleri Kara Yüzler'e yardakçılık yapmakla suçlayan** liberallerin yaygara ve ulumalarıyla karşılaşmıştır.

O nedenle Menşeviklerin, Bolşeviklerin Kara Yüzler'in zaferine hizmet ettikleri yolundaki mutat yaygaralarını büyük bir sükunetle karşılıyoruz. **Bütün** liberaller **bütün** sosyalistlere bu suçlamayı yapmışlardır. Kadetlere karşı mücadeleden vazgeçtiğinizde, sosyal-demokratlarla birlikte gidebilecek proleter ve yarı-proleter unsurlar kütlesini Kadetlerin ideolojik etkisine bırakırsınız.* Eğer sosyalist olmaktan çıkmazsanız, bugün ya da yarın, Kara Yüzler tehlikesine rağmen, bağımsız mücadeleye girişmek zorunda kalacaksınız. Fakat bugün doğru adımı atmak, yarın olduğundan daha gerekli ve kolaydır. Üçüncü Duma'da (eğer ikincisinden sonra üçüncü bir Duma toplanırsa), Kadetlerle bloku bozmak sizin için daha da güç olacak, devrim hainleriyle doğaya aykırı ilişkilerinize daha çok batacaksınız. **Gerçek** Kara Yüzler tehlikesi ise, tekrar ediyoruz, Kara Duma vekilleri değil, pogromlardır, seferî askeri mahkemelerdir. Halkın bu gerçek tehlikeye karşı mücadelesini, ona Kadet at gözlüğü bağlayarak zorlaştırıyorsunuz.

Malum gerekçenin üçüncü yalanı şudur: Duma'nın ve rolünün yanlış değerlendirilmesi. "Aşırı Solcuların Bloku" adlı mükemmel makalede Menşevikler, durmadan iddia ettikleri şeyi yalanlamak ve söz konusu olanın bir teknik anlaşma değil, iki taktik arasındaki temel bir politik fark olduğunu itiraf etmek zorunda kaldılar.

Bu makalede şunları okuyoruz:

> "'Blok' taktiği, bilerek ya da bilmeyerek, bundan sonraki Duma'da, Duma çoğunluğuna karşı mücadeleyi de hükümete karşı mücadele gibi sistemli olarak yürütecek ve belli bir anda Duma'yı yıkarak kendisini geçici hükümet ilan edecek soluk sosyal-demokrat renkte sımsıkı bir devrimci azınlık oluşturmayı hedeflemektedir. Kısmi anlaşmalar taktiği, olanaklar ölçüsünde bir bütün olarak Duma'yı, yani Duma çoğunluğundan otokratik

* *Bizzat Kadetler seçimlerde kendilerini **soldan bir tehlikenin** tehdit ettiğini kabul etmeye başladılar (Petersburg eyaleti üzerine raporda "Reç" in kendi sözleri). Kadetler Kara Yüzler tehlikesi üzerine kopardıkları yaygarayla kendilerini soldan tehdit eden tehlikeyi savuşturmak için Menşevikleri kukla gibi oynatıyorlar.*

rejime karşı mücadelede yararlanmayı ve bunu yaparken Duma'da bağımsız sosyal-demokrat fraksiyonun radikal bakış açısını daima korumayı hedeflemektedir."

"Soluk renk"le ilgili olarak tam da Menşeviklerin, gerek işçi kuryesindeki seçimlerde gerekse de daha ileri giden bloklara izin vererek ve ideolojik olarak sosyal-demokratizm yerine Kadetizmi geçirerek bu suçlamada kusurlu olduklarını gösterdik. Menşeviklerin geçici hükümetin "ilanı"na işaret etmeleri de aynı ölçüde gülünçtür, çünkü önemli olanın ilan etmek değil, bilakis **ayaklanmanın** tüm seyri ve başarısı olduğunu unutuyorlar. Ayaklanmanın organı olmayan bir geçici hükümet boş bir sözcükten ya da boş bir maceradan ibarettir.

Fakat aslında Menşevikler, buraya aktardığımız bölümde yanlışlıkla doğru bir söz söylemişlerdir. Gerçekten de tüm mesele, "iliğine kadar" liberal bir Duma için ("bir bütün olarak Duma"), sosyal-demokratların seçim kampanyasındaki **bağımsızlığını feda edip etmeyeceğimizdir.** Bolşevikler için seçim kampanyasının tam bağımsızlığı, fraksiyonumuzun ve politikamızın (yarı Kadetvari değil) tam sosyal-demokrat ruhu, gerçekten daha önemlidir. Oysa Menşevikler için önemli olan, yarı-Kadet olarak Duma'ya girmiş çok sayıda sosyal-demokratın bulunduğu iliğine kadar Kadet bir Duma'dır. Bunlar iki Duma tipidir: 200 Kara Yüz, 280 Kadet, 20 Sosyal-Demokrat, ya da 400 Kadet ve 100 Sosyal-Demokrat. Biz birinci tipi tercih ediyoruz ve Karaların Duma'dan bertaraf edilmesini kara tehlikenin bertaraf edilmesi olarak görmeyi çocukluk sayıyoruz.

Bizim için her yerde sadece bir tek çizgi vardır: gerek seçim mücadelesinde, gerek parlamenter mücadelede ve gerekse de silah elde yürütülen sokak savaşında. Sosyal-demokrasi her yerde devrimci burjuvaziyle birlikte hain Kadetlere karşı mücadele ediyor. Menşevikler ise "Duma" mücadelesini Kadetlerle birlikte yürütüyorlar (bir bütün olarak Duma'nın ve Kadet kabinesinin desteklenmesi). Ayaklanma durumu için ise politikalarını değiştiriyor ve "politik bir blok **değil, bilakis** bir mücadele anlaşması" yapıyorlar. O nedenle Konferans'ta şunları söyleyen Bolşevik haklıydı: "Kadetlerle blok kurulmasını savunan Bundcular, bu yolla Kadet kabinesinin desteklenmesi şiarını gizlice içeri sokmuşlardır."

Yukarıda aktardığımız alıntı, Kadetlerle blokların, seçim parolaları üzerine Menşevik kararda yer alan güzel sözleri boş bir lafıza dönüştürdüğünü mükemmel biçimde doğruluyor: "... Duma içinde devrim güçlerini örgütlemek" (yani gerçek güçleri dezorganize ederek bir Kadet uzantısı örgütlemek değil?), "Duma'nın güçsüzlüğünü açığa çıkarmak" (yani Kadetlerin güçsüzlüğünü kitlelerden saklamak değil?), "mücadelenin barışçıl sonuçlanması umutlarının hayal olduğunu kitlelere kavratmak" (yani bu tür hayalleri üreten Kadet Partisi'nin kitle içindeki etkisini güçlendirmek değil?).

Kadet basını Menşeviklerin Kadetlerle blokunun **politik** önemini mükemmel biçimde anlamıştır. Yukarıda dedik ki: ya liberallerin peşinde, ya da devrimcilerin başında. Bunu doğrulamak için politik basınımızı şahit gösteriyoruz.

Bolşeviklerin burjuva devrimcilerinin peşine takıldıkları, onlara bağımlı olduklarına ilişkin bir tanecik de olsa ciddi kanıt var mı? Bundan söz etmek gülünç olur. Tüm Rus basını açıkça gösteriyor ve devrimcilerin bütün düşmanları kabul ediyor ki, tam da Bolşevikler bağımsız bir politik çizgi izlemekte ve burjuva devrimcilerinin bazı gruplarını ve en iyi unsurlarını peşlerinden götürmektedirler.

Ya burjuva oportünistleri? Bunlar tüm sosyal-demokrat ve sosyal-devrimci gazetelerden on kat fazla gazeteye sahipler. Ve tam da bunlar bağımsız bir politik çizgi izliyor ve Menşevikleri ve Halkçı-Sosyalistleri basit birer taklitçiye dönüştürüyorlar.

Tüm Kadet basını Menşeviklerin kararlarından **sadece** bloklar üzerine pasajları alıyor ve "Duma'nın güçsüzlüğü", "Duma içinde devrim güçlerinin örgütlenmesi" ve benzeri hususları **atlıyor.** Kadetler bu hususları sadece atlamakla kalmıyorlar, aynı zamanda kâh "lafızlar"dan, kâh Menşeviklerin "tutarsızlığı"ndan, kâh "Menşevizmin şiarlarının güçsüzlüğü"nden, kâh Menşevikler üzerinde "Bolşeviklerin zararlı etkisi"nden söz ederek **doğrudan doğruya aşağılıyorlar.**

Bu ne demektir? Bu demektir ki, politik yaşamda irademizden bağımsız olarak ve Menşevikler arasındaki en iyi unsurların isteklerine rağmen, onların **Kadetçi hareket tarzı** etkili olmakta, **devrimci lafızları** ise bir kenara atılmaktadır.

Menşeviklerin yardımını cebe indiren, blok propagandası için Plehanov'un sırtını sıvazlayan Kadet, aynı zamanda hırsla koparıp aldığı

kârları midesine indiren bir tüccar gibi aşağılık bir kabalıkla haykırıyor: Çok az, bay Menşevikler! Daha bir de ideolojik yakınlaşma gerekiyor! (Bkz. Plehanov'un mektubu vesilesiyle "Tovarişç"in makaleleri.) Çok az, bay Menşevikler, polemiği de durdurmalı ya da her halükârda değiştirmelisiniz! (Bkz. sol Kadetçi "Vyek"in,[129] Konferansımızın kararları üzerine başyazısı.) Kadetlerin yolunu gözleyen Menşeviklere kestirmeden şunu açıklayan "Reç"ten söz bile etmiyorum: "Duma'ya **yasa koyuculuk** için gidiyoruz", devrim yapmaya değil!

Zavallı Menşevikler, zavallı Plehanov! Kadetlere yolladıkları muhabbet mesajları keyifle okundu, fakat kendileri henüz bekleme salonundan öteye geçirilmediler.

Plehanov'un burjuva Kadet gazetesi "Tovarişç"teki tavrına bakın. Bay Prokopoviç ve Bayan Kuskova, Plehanov'un 1900 yılında Parti'yi burjuva anlamda kokuşturmaya çalıştıkları için Sosyal-Demokrat Parti'den attığı bu aynı kişiler, Plehanov'u ne büyük bir zaferle bağırlarına bastılar! Şimdi Plehanov Prokopoviç ve Kuskova'nın ünlü "Credo"sunun taktiğini benimsedi — ve Bernsteincılar ona parmak uçlarıyla küstahça öpücükler gönderip haykırıyorlar: Biz **burjuva demokratları** bunu hep söyledik!

Fakat Plehanov, Kadetlerin bekleme odasına alınabilmek için, daha **dünkü açıklamalarını** tüm dünya önünde **tekzip etmek** zorundaydı.

İşte olgular.

Duma'nın zorla dağıtılmasından sonra Plehanov, Temmuz 1906'da, "Dnyevnik" No. 6'da, harekete **katılan** partilerin birbiriyle anlaşmak zorunda olduklarını yazdı. Eğer birlikte yürünmek isteniyorsa, **önceden anlaşmak** zorunluydu.

> "Eski rejimimize düşman olan **partiler** ... bu propagandanın temel düşünceleri üzerinde birbiriyle anlaşmak zorundalar. Duma'nın dağıtılmasından sonra ise ancak Kurucu Meclis düşüncesi böyle bir düşünce olarak hizmet edebilir"...

... "**Ancak**" Kurucu Meclis düşüncesi; Plehanov'un Temmuz 1906'da savunduğu politik blok ve mücadele anlaşması planı buydu işte.

Beş ay sonra, Kasım 1906'da Plehanov anlaşma çizgisini değiştiriyor. Neden? O zamandan bu yana Kurucu Meclis'i talep eden ve talep etmeyen partiler arasındaki ilişkiler mi değişti acaba?

Kadetler, herkesçe itiraf edildiği gibi, o zamandan beri daha da sağa kaymışlardır. Ve Plehanov Kadet basınına **gidiyor** ve liberal bekleme odalarında sözü edilemeyen Kurucu Meclis'e ilişkin **hiçbir şey söylemiyor.**

Bu sosyal-demokratın ayağının kaydığı besbelli değil mi?

Bu kadar da değil. "Dnyevnik"in aynı 6. sayısında Plehanov **doğrudan** Kadetlerden söz ediyor. Plehanov **o zamanlar** (çok çok zaman önce!) Kadetlerin Kurucu Meclis düşüncesine karşı güvensizliklerinin bencil sınıf çıkarlarından kaynaklandığını açıklamıştı. O zaman Plehanov Kadetler hakkında harfi harfine şunları yazmıştı:

> "Kim şu ya da bu bahaneyle bu düşüncenin (Kurucu Meclis) propagandasından vazgeçiyorsa, o aslında hiç de Bay Stolipin ve ortaklarının yaptıklarına uygun bir yanıt aramadığını, dişlerini gıcırdatarak da olsa **bu yapılanlarla uzlaştığını**, bunlara **sadece sözde, sadece görünüşte** karşı çıktığını açıkça ima ediyordur."

Ve şimdi Kadet gazetesine geçtikten sonra Plehanov, seçim bloku propagandasına, ideolojik bloku gerçekleştirmekle başlamıştır. Kadet gazetesinde halka, Kadetlerin Stolipin güruhuyla **uzlaştığını, sadece görünürde** karşı çıktıklarını söylemeye Plehanov'un dili varmamıştır.

Plehanov Temmuz 1906'da söylediklerini Kasım 1906'da neden tekrarlamak istemedi?

*

Kadetlerle "teknik bloklar"ın anlamı budur ve biz bu nedenle bu bloklara izin veren sosyal-demokratlara karşı acımasız bir mücadele yürütüyoruz.

Sevinmek için henüz erken değil mi, bay Kadetler? Sosyal-demokratlar Kafkasya'da ve Ural'da, Polonya ve Letonya'da, Merkezi Moskova Bölgesi'nde ve büyük ihtimalle Petersburg'da da blok olmaksızın oy kullanacaklar.

Kadetlerle bloka hayır! Stolipin güruhuyla uzlaşanlarla uzlaşmaya hayır!

Aralık 1906

BOYKOTA KARŞI[130]

Bir Sosyal-Demokrat Yazarın Notlarından*

Boykot, Rus devriminin en olaylı ve en yiğit döneminin en iyi devrimci gelenekleri arasındadır. Yukarıda, görevlerimizden birinin, bu gelenekleri bir bütün olarak titizlikle korumak, geliştirmek ve liberal (ve oportünist) asalaklardan temizlemek olduğunu söyledik. İçeriğini doğru belirlemek ve kolayca ortaya çıkabilecek yanlış yorumları ve yanlış anlamaları ortadan kaldırmak için, bu görevin tahlili üzerinde biraz durmamız gerekiyor.

Marksizm, tüm diğer sosyalist teorilerden, nesnel durumun ve nesnel gelişme seyrinin tahlilinde kesin bilimsel soğukkanlılığı, kitlelerin ve elbette şu ya da bu sınıfla bağlar keşfetmeyi ve gerçekleştirmeyi başaran kişi, grup ve partilerin devrimci enerjisinin, devrimci yaratıcı gücünün, devrimci inisiyatifinin önemini en kesin biçimde kabul etme ile mükemmel biçimde birleştirmesiyle ayrılır. İnsanlığın gelişmesi açısından devrimci dönemlere biçilen yüksek değer, Marx'ın tarih anlayışının bütününden çıkmaktadır: barışçıl gelişme dönemleri diye adlandırılan dönemlerde yavaş yavaş biriken sayısız çelişkiler her şeyden önce bu dönemlerde çözülür. Böyle dönemlerde, çeşitli sınıfların sosyal yaşamın biçimlerini belirlemedeki dolaysız rolü özel bir güçle kendini gösterir, daha sonra yenilenmiş üretim ilişkileri temelinde daha uzun süre kalacak olan politik "üstyapı"nın temelleri oluşur. Liberal burjuvazinin teorisyenlerinden farklı olarak Marx, bu dönemlerde, "normal" yoldan sapmayı, bir "toplumsal hastalık" belirtilerini, aşırılıklar ve yanılgıların hüzünlü sonuçlarını değil, insan toplumunun tarihindeki en canlı, en

---

* *Buraya sadece V, VI ve VII. Bölüm alınmıştır. —**Alm. Red.***

önemli, özsel, tayin edici anları görmüştür. Bizzat Marx ve Engels'in faaliyetleri içinde, 1848-1849 devrimci kitle savaşına katıldıkları dönem, merkezi bir nokta olarak öne çıkar. Onlar, işçi hareketinin kaderini ve çeşitli ülkelerin demokrasilerini değerlendirirken bu noktadan hareket ederler. Çeşitli sınıfların ve onların eğilimlerinin asıl özünü en açık ve en saf biçimde belirlemek için, hep bu noktaya geri dönerler. Daha sonraki, daha önemsiz politik oluşumları, örgütleri, politik görevleri ve politik çatışmaları hep o zamanki devrimci dönemin bakış açısından değerlendirirler. Liberalizmin Sombart benzeri fikirsel liderlerinin Marx'ın faaliyeti ve yazınsal eserlerindeki bu özellikten bütün yürekleriyle nefret etmeleri ve Marx'ı "sürgün öfkesi"yle dolu olmakla suçlamaları boşuna değildir. Bu tam da burjuva-polis üniversite biliminin tahtakurularının isteğine uygundur: Marx ve Engels'te tüm devrimci dünya görüşlerinin ayrılmaz parçasını oluşturan şeyi, kişisel öfkenin, sürgün yaşamının kişisel felâketlerinin sırtına yıkmak!

Sanırım Kugelmann'a mektuplarından birinde Marx, geçerken, olağanüstü karakteristik ve önümüzdeki sorun için son derece ilginç bir düşünceye değinir. Almanya'da gericiliğin, 1848 devrimi döneminin anı ve geleneklerini halkın bilincinden neredeyse tamamen silip atmayı başardığını söyler.[131] Burada, ilgili ülkenin devrimci gelenekleri karşısında gericiliğin görevleriyle, proletarya partisinin görevleri capcanlı bir biçimde karşılaştırılır. Gericiliğin görevi bu gelenekleri yok etmek, —Struve'nin dilinde "çılgın yıl"a böyle dendiği gibi— devrimi "ilkel çılgınlık" olarak göstermektir ("çılgın yıl" Alman polis-burjuva tarih yazıcılarının bir tabiridir, dahası: bu tabir aynı zamanda, Alman profesörleri ve üniversitesinin tarih yazıcılığının 1848 yılı için kullandığı tabirdir). Gericiliğin görevi, devrimci dönemin bütün zenginliğiyle, bütün çeşitliliğiyle doğurduğu mücadele biçimlerini, örgütlenme biçimlerini, düşünceleri ve şiarları halka zorla unutturmaktır. İngiliz küçük-burjuvazisinin darkafalı Webb'ler gibi çığırtkanlarının, Çartizmi, İngiliz işçi hareketinin devrimci dönemini basit bir çocukluk olarak, "gençlik günahı", ciddi biçimde dikkate alınmayı haketmeyen bir naiflik, tesadüfi ve anormal bir sapma olarak göstermeye çalışmaları gibi, Alman burjuva tarih yazıcıları da Almanya'da 1848 yılını karalıyorlar. Bugüne kadar

insanlık üzerindeki etkisini ve gücünü günümüzde bile en azgın nefreti uyandırmasıyla kanıtlayan Büyük Fransız Devrimi'ne karşı gericiliğin tavrı da böyledir. Aynı şekilde bizim karşı-devrim kahramanlarımız, özellikle de Struve, Milyukov, Kiezevetter ve tutti quanti* gibi daha dün "demokrat" olanlar, Rus devriminin devrimci geleneklerini en aşağılık şekilde karalamak için birbirleriyle yarışıyorlar. Eski rejimin liberal kölelerini sevince boğan bir parça özgürlüğü proletaryanın dolaysız kitle mücadelesiyle koparıp almasının üzerinden daha iki yıl geçmeden, yazınımızda kendine **l i b e r a l** (!!) diyen, Kadet basınınca beslenen, kendisini yalnızca ve yalnızca devrimimizi, devrimci mücadele yöntemlerini, devrimci şiarları, devrimci gelenekleri, kötü, ilkel, naif, kendiliğinden, çılgın vs. ... evet hatta canice bir şey olarak göstermeye adayan gayet güçlü bir akım oluşmuştur... Milyukov'dan Kamişanski'ye il n'y a qu'un pas!** Buna karşılık halkı ilkönce İşçi ve Köylü Temsilcileri Sovyetlerinden Dubasov ve Stolipin Duması'na ve şimdi de Oktobrist Duma'ya*** süren gericiliğin başarıları, Rus liberalizminin kahramanlarına, "Rusya'da **m e ş r u t i** bilincin büyüme süreci" olarak görünüyor.

Rus sosyal-demokrasisinin üzerine, hiç kuşku yok ki, devrimimizi en titiz ve çok yönlü bir şekilde incelemek, kitleler arasında bu devrimin mücadele biçimleri, örgütlenme biçimleri vs. üzerine bilgileri yaygınlaştırmak, halkta devrimci gelenekleri pekiştirmek, bir ölçüde ciddi ve bir ölçüde sağlam iyileştirmelerin ancak ve yalnız devrimci mücadelelerle elde edilebileceğine halkı inandırmak, toplumsal atmosferi "meşruti" yaltakçılık, ihanet ve dalkavuklukla kirleten kendini beğenmiş liberallerin bütün alçaklıklarını açığa çıkartmak görevi düşüyor. Kurtuluş mücadelesinde Ekim grevleri ya da Aralık ayaklanmasının tek bir gününün, Kadetlerin Duma'da sorumsuz hükümdar ve meşruti-monarşik sistem üzerine aylar süren gevezeliklerinden yüz kat daha çok anlamı vardı ve

* *benzerleri. —Alm. Red.*

** *sadece bir adımdır. —Alm. Red.*

* *Bu, burada Lenin'in önceden söylediği gibi, gerçekten de "Oktobristler"in çoğunluğa sahip oldukları III. Duma'ydı; bunlar, karşı-devrime, Kara Yüzler'e yakın monarşist büyük ticaret ve finans burjuvazisinin temsilcileriydiler. —Alm. Red.*

vardır. Halkın bu yaşam dolu, içerik bakımından zengin, anlamı ve sonuçları itibariyle büyük günleri, "meşruti" kötü havanın egemen olduğu ve Stolipin'le sansür ve jandarmalarının tamamen onlara meyil gösteren hoşgörüsü sayesinde partili liberallerimizin organları ve partisiz "demokrat"larımızın (yazıklar olsun!) basınında böylesine davul zurna çalarak duyurulan Balalaikin ve Molçalin'in[132] mutlu oldukları o aylardan daha eksiksiz, daha ayrıntılı ve daha temelli öğrenmesi için çaba sarfetmeliyiz — bunun için bizden başka kimse çaba sarfetmeyecek.

Elbette boykota duyulan sempatiyi, birçok kişide tam da, devrimcilerin, en iyi devrimci geçmişin geleneğini korumak, şimdiki sıkıcı günlük yaşamın umutsuz bataklığını yürekli, açık, kararlı bir mücadele kıvılcımıyla canlandırmak yönündeki bu her türlü saygıya değer çabası üretmektedir. Fakat tam da devrimci geleneklerin titiz bir değerlendirilmesine önem verdiğimiz için, özel tarihsel bir dönemin şiarlarından birini kullanarak bu dönemin özsel koşullarının diriltilebileceği anlayışına kesinlikle karşı çıkmak zorundayız. Devrimci geleneklerin korunması; onlardan sürekli propaganda ve ajitasyon için, eski toplum düzenine karşı doğrudan ve açık mücadelenin koşulları hakkında kitleleri aydınlatmak için yararlanma yeteneği; onu üreten ve başarısını garantileyen koşullar toplamından koparılmış herhangi bir şiarın tekrarlanmasından ve bu şiarın tamamen farklı koşullara uygulanmasından bambaşka bir şeydir.

Devrimci geleneklere büyük değer veren ve bu geleneklere karşı alınan dönekçe ve darkafalı tavırları acımasızca şiddetle eleştiren Marx, aynı zamanda devrimcilerden **d ü ş ü n m e** yeteneği, bilinen şiarları öylesine tekrarlama değil, eski mücadele yöntemlerinin uygulanabilirlik koşullarını **t a h l i l e t m e** yeteneği talep ediyordu. Fransa'da 1792 yılının "ulusal" gelenekleri, belirli devrimci savaş yöntemleri için sanırım ilelebet bir **e m s a l** olarak kalacaktır, fakat bu Marx'ı, 1870 yılında Enternasyonal'in ünlü "Çağrı"sında, Fransız proletaryasını bu gelenekleri başka bir dönemin koşullarına aktarmanın yanlışlığı konusunda uyarmaktan alıkoymamıştır.[133].

Bizde de durum böyledir. Boykotun uygulanabilirlik koşullarını araştırmak zorundayız, devrimci yükseliş anlarında boykotun kesinlik-

le doğru ve bazen de kaçınılmaz bir yöntem olduğu inancını kitlelere vermek zorundayız (Marx'ın adını kötüye kullanan çokbilmişler ne derlerse desinler). Fakat bu yükselmenin, boykot ilanının bu temel koşulunun mevcut olup olmadığı sorunu, bağımsız biçimde ortaya konup, olguların ciddi bir incelenmesine dayanılarak çözülebilmelidir. Gücümüz dahilinde olduğu ölçüde, böyle bir yükseliş anını hazırlamak, uygun bir anda yapılabilecek bir boykotu baştan reddetmemek, bizim yükümlülük ve boyun borcumuzdur, fakat boykot şiarını iyi de olsa kötü de olsa bütün temsilcilik kurumları için uygulanabilir saymak muhakkak yanlış olurdu.

"Özgürlük günleri"nde boykotun hangi gerekçelerle savunulup desteklendiğine bakıldığında, bu gerekçelerin bugünkü koşullara taşınmasının ne kadar imkânsız olduğu hemen anlaşılacaktır.

1905'te ve 1906 başlarında boykotu savunduğumuzda, seçime katılmak bezginlik yaratıyor, düşmana bir mevzi bırakıyor, devrimci halkın kafasını karıştırıyor, çarlığın karşı-devrimci burjuvaziyle anlaşmasını kolaylaştırıyor vs. demiştik. Her zaman telaffuz edilmeyen, fakat *o sıralar* kendiliğinden anlaşılır bir şey olarak görülen bir şey olarak daima varsayılan bu gerekçelerin temel önkoşulu nedir? Bu önkoşul, tüm "anayasal" kanalların dışında *dolaysız* bir çıkış arayan ve bulan kitlelerin zengin devrimci enerjisiydi. Bu önkoşul, devrimin gericiliğe karşı kesintisiz *saldırısıdır.* Bu saldırıyı, genel saldırıyı zayıflatmak için düşman tarafından bize kasten bırakılan bir mevziyi ele geçirip savunarak güçsüzleştirmek suç olurdu. Bu gerekçeler, bu temel önkoşulun *dışında* tekrarlanmaya kalkışıldığında, "müzik"teki falso, ana notanın yanlışlığı hemen hissedilecektir.

Boykotu İkinci Duma ile Üçüncü Duma arasındaki farkla açıklamak istemek çabasının da hiç şansı yoktur. (İkinci Duma'da halkı kesin olarak Kara Yüzler'in eline teslim eden) Kadetlerle, Oktobristler arasındaki farkı ciddi ve ilkesel saymak, 3 Haziran hükümet darbesiyle akamete uğratılan kötü ünlü "anayasa"ya belli ölçüde reel bir önem biçmek — bütün bunlar aslında devrimci sosyal-demokrasinin ruhundan çok kaba demokrasinin ruhuna uygundur. Birinci ve İkinci Duma'nın "anayasa"sının sadece bir yanılsama, Kadetlerin gevezeliklerinin ise Oktobrist nitelikleri-

ni gizlemek için bir manevra ve Duma'nın genelde proletarya ve köylülerin taleplerinin karşılanması için kesinlikle işe yaramaz bir araç olduğunu her zaman söyledik, iddia ettik ve tekrarladık. Bize göre 3 Haziran 1907, 1905 Aralık yenilgisinin doğal ve kaçınılmaz sonucudur. "Duma Anayasası" bizi hiçbir zaman "büyülemedi", onun için, süslenip püslenmiş, Rodiçevci safsatalara bulanmış gericilikten, çıplak, açık ve kaba gericiliğe geçilmesi de bizi özel bir düş kırıklığına uğratamaz. Belki de bu, tüm amiyane liberal kof beyinlilerin ya da bunlar tarafından yoldan çıkarılan halk gruplarının aklını başına getirmek için çok daha iyi bir çaredir...

Devlet Duması üzerine Menşeviklerin Stockholm kararı ile, Bolşeviklerin Londra kararını karşılaştırın. Birincinin tumturaklı, cafcaflı, Duma'nın önemi üzerine tantanalı sözlerle dolu. Duma içindeki çalışmanın yüceliği bilinciyle kibirli olduğu görülecektir. İkincisi ise sade, kuru, sakin ve alçakgönüllüdür. Birinci karar, sosyal-demokrasinin meşrutiyetle izdivacı üzerine küçük-burjuva zafer ruhuyla ("halkın bağrından çıkan yeni hükümet" vs. vs. resmi yalanının ruhuyla) doludur. İkinci karar yaklaşık olarak şöyle aktarılabilir: Kahrolası karşı-devrimi bizi bu lanet olası domuz ahırına sürdüyse, biz burada da devrimin yararı için çalışmak istiyoruz, sızlanmadan, ama aynı zamanda böbürlenmeden de.

Menşevikler boykota karşı Duma'yı savunurken, daha, dolaysız devrimci mücadele döneminde, halka, deyim yerindeyse, Duma'nın bir tür devrim aleti olacağına dair güvence vermişlerdi. Ve bu teminatlarında fena halde yanıldılar. Oysa biz Bolşevikler eğer herhangi bir şey garanti ettiysek, bu sadece, Duma'nın karşı-devrimin bir kuruntusu olduğu ve ondan olumlu bir şey beklenemeyeceği idi. Bakış açımız şimdiye kadar mükemmel biçimde doğrulandı, ve bundan sonraki olaylar tarafından da doğrulanmaya devam edeceği garanti edilebilir. Ekim' den Aralık'a kadarki strateji yeni olgular temelinde "düzeltilip" tekrarlanmadan, Rusya'da özgürlük olmayacaktır.

O nedenle bana, Üçüncü Duma'dan İkinci Duma gibi yararlanılamayacağı, ona katılma gerekliliğinin kitlelere anlatılamayacağı söylendiğinde, şu yanıtı vermek istiyorum: Eğer "yararlanmak"tan, devrimin aleti olmak vs. gibi Menşevikvari heybetli şeyler anlaşılıyorsa, elbette

yararlanılamaz. Fakat ilk iki Duma da aslında sadece Oktobrist Duma'ya giden basamaklar idi ve buna rağmen bunlardan sade ve mütevazı amacımız (propaganda ve ajitasyon, eleştiri ve olaylar hakkında kitlelerin aydınlatılması) için yararlandık* ve bu amaçla en olumsuz temsilcilik kurumlarından yararlanmayı da bileceğiz. Duma'daki bir konuşma "devrim"e yol açmaz ve **Duma'yla bağlantılı** propaganda da özel bir fayda vermez, fakat sosyal-demokrasi birinden de, ötekinden de yarar sağlayabilir, hatta basılmış ya da herhangi bir toplantıda yapılmış konuşmadan daha çok yarar sağlayabilir.

Oktobrist Duma'ya katılımımızı kitlelere işte böyle basit izah etmeliyiz. Aralık 1905 yenilgisi ve 1906—1907 yıllarında bu yenilgiyi "düzeltme" girişimlerinin başarısız kalması sonucunda, gericilik bizi gittikçe daha kötü sözde anayasal kurumlara sürdü ve **sürmeye devam edecek.** İnançlarımızı daima ve her yerde savunacağız ve eski rejim varolmayı sürdürdükçe, kökü kazınmadıkça, olumlu bir şey beklenemeyeceğini tekrarlayacağız. Yeni yükselişin koşullarını hazırlayacağız, ama o koşullar oluşasıya kadar ve oluşması için, azimle çalışacağız ve sadece yükselme koşullarında bir anlamı olan şiarlar ortaya atmayacağız.

Boykotu, proletaryanın ve devrimci burjuva demokrasisinin bir kesiminin liberalizmin ve gericiliğin karşısına koyduğu **taktik çizgi** olarak görmek de aynı şekilde yanlış olacaktır. Boykot bir taktik çizgi değil, özel koşullar altında uygulanabilir olan bir özel mücadele aracıdır. Bolşevizmi boykotçulukla karıştırmak, Bolşevizmi "aktivizm"le karıştırmak kadar yanlıştır. Bolşeviklerle Menşeviklerin **taktik çizgisi** arasındaki fark berrak biçimde gün yüzüne çıkmış ve 1905 ilkbaharında Londra'daki Bolşevik 3. Parti Kongresi'nin ve Cenevre'deki Menşevik Konferans'ın ilkede farklı kararlarında ifadesini bulmuş-

---

* *Bkz. 1905'te (Cenevre'de çıkan) "Proletari" de Buligin Dumasi'nı boykot üzerine makale (bkz. elinizdeki cilt, s. 307. —**Alm. Red.**) [Bu cildin 299. Sayfası. —**Red.**]. Bu makalede, Duma'dan yararlanmayı tüm zamanlar için reddetmediğimiz, fakat **şimdi** başka bir görevi yerine getirdiğimiz söylenmektedir: dolaysız devrimci yol için mücadele görevi. Ayrıca bkz. Rusya'da çıkan "Proletari" No: 1'de (1906) yayınlanan Duma çalışmasının faydalarının **mütevazı** boyutunun vurgulandığı "Boykot Üzerine" adlı bildiri. (Bkz. elinizdeki cilt, s. 385 —**Alm. Red.** [Bu cildin 370. Sayfası —**Red.**])*

tır. O zamanlar ne boykottan, ne de "aktivizm"den söz edilebilirdi. Gerek boykotçu olmadığımız İkinci Duma seçimlerinde, gerekse de İkinci Duma'da **taktik çizgimiz,** tüm dünyanın bildiği gibi, Menşeviklerinkinden tamamen farklıydı. **Taktik çizgiler,** herhangi bir özel, şu ya da bu çizgiye özgü mücadele biçimleri üretmeksizin, tüm mücadele yöntemlerinde ve araçlarında, tüm mücadele alanlarında ayrılıyor. Üçüncü Duma'yı boykotu **Birinci ya da İkinci** Duma'ya bağlanan **devrimci** beklentilerin fiyaskosuyla, "yasal", "güçlü", "sağlam" ve "gerçek" anayasanın fiyaskosuyla haklı çıkarmak, ya da bunun böyle bir boykota neden olması, en kötü cinsinden Menşevizm olurdu.

VI

Boykot için en güçlü ve biricik Marksist gerekçeyi incelemeyi, açıklamalarımızın sonuna sakladık. Aktif boykot, geniş devrimci bir yükseliş dışında bir anlama sahip değildir. Olabilir. Fakat geniş bir yükseliş de daha az geniş bir yükselişten gelişir. Belli yükseliş belirtileri mevcut. Boykot şiarını ileri sürmeliyiz, çünkü o başlamakta olan yükselişi destekliyor, geliştiriyor ve genişletiyor.

Görüşümce, sosyal-demokrat çevrelerin boykota sempatisinin az çok belirgin biçimde temelinde yatan **temel** düşünce silsilesi budur. Burada, doğrudan proleter çalışmaya çok yakın olan yoldaşlar, belli bir şablona göre "inşa edilmiş" gerekçelerden değil, işçi kitleleriyle temaslarında edindikleri izlenimlerin belli bir toplamından hareket ediyorlar.

Görüldüğü kadarıyla, bugüne kadar iki sosyal-demokrat fraksiyon arasında anlaşmazlık çıkmayan ya da çıkmamış olan az sayıdaki sorundan biri, devrimimizin gelişiminde bugünkü uzun molanın nedenleri sorunudur. "Proletarya kendisini toplayamadı" — neden budur. Ve gerçekten de — Ekim ve Aralık'taki tüm mücadeleyi proletarya neredeyse **tek başına** omuzlamıştı. Tüm ulus için yalnızca proletarya sistemli, örgütlü ve aralıksız savaşmıştı. O nedenle, proleter nüfus oranının (Batı Avrupa'ya kıyasla) en az olduğu bir ülkede, proletaryanın böyle bir savaşta son derece bitkin düşmesine şaşmamak gerekir. Üstelik, burjuva ve hükümet gericiliğinin tüm birleşik güçleri, 1905 Aralık'ından sonra, tüm zaman boyunca tam da proletaryayı hedef almışlardı. Polis baskıları

ve idamlar tam bir buçuk yıl boyunca proletaryayı budamış, devlet işletmelerinin "cezalandırma amacıyla" kapatılmasından, kapitalistlerin işçilere karşı komplolar kurmasına kadar sistematik olarak uygulanan lokavtlar, işçi kitlelerinin sefaletini eşi duyulmadık ölçüde artırmıştı. Fakat bugün bazı sosyal-demokrat Parti işçileri, kitleler arasında ruh halinde bir yükselişin, bir güç biriktirmenin işaretlerinin farkedildiğini söylüyorlar. Bu biraz belirsiz ve somut olmayan izlenim, daha güçlü bir gerekçeyle tamamlanıyor: bazı sanayi dallarında hiç kuşkusuz belli bir canlanma saptanmaktadır. İşgücüne talebin artması, grev hareketinin güçlenmesini beraberinde getirecektir. İşçiler, baskı ve lokavt döneminde uğradıkları muazzam kayıpların hiç olmazsa bir kısmını yeniden elde etmeye çalışacaklardır. Üçüncü ve en güçlü gerekçe ise, kuşkulu ve genel olarak beklenen bir grev hareketine değil, işçi örgütleri tarafından halihazırda ilan edilmiş olan büyük bir greve işaret edilmesidir. Daha 1907 başında 10.000 tekstil işçisinin temsilcileri, durumlarını tartışmak ve bu sanayi dalındaki sendikaların güçlendirilmesi için önlemler hazırlamak üzere bir araya geldi. İkinci kez ise 20.000 işçinin temsilcileri toplandı ve Temmuz 1907'de tekstil işçilerinin **genel grevini** ilan etme kararı aldı. Bu hareket dolaysız olarak yaklaşık 400.000 işçiyi kapsayabilir. Hareketin çıkış noktası, Moskova bölgesi, yani Rusya'nın en büyük işçi hareketi merkezi, en büyük ticaret ve sanayi merkezidir. İşçi sınıfının kitle hareketi tam da Moskova'da ve yalnızca Moskova'da, en kısa sürede tayin edici politik öneme sahip geniş bir halk hareketi karakterini alabilir. Tekstil işçileri ise işçi sınıfının en az ücret alan, düşünsel olarak en az ilerlemiş, daha önceki hareketlere en az katılmış ve köylülükle bağları en sıkı olan kesimidir. İnisiyatifin bu tür işçilerden gelmesi, hareketin geçmiştekinden daha geniş proleter kesimleri kapsayacağının kanıtı olarak yorumlanabilir. Grev hareketi ile kitlelerin devrimci kabarışı arasındaki bağ ise, Rus devriminin seyri içinde birçok kez gün yüzüne çıkmıştır.

Bu harekete en büyük dikkati göstermek ve tüm gücümüzle yüklenmek, sosyal-demokrasinin doğrudan görevidir. Oktobrist Duma seçimlerine kıyasla tam da bu alandaki çalışma tayin edici önem kazanmalıdır. Kitlelerde bu grev hareketini otokrasiye karşı genel ve geniş bir saldırı-

ya dönüştürmenin gerekliliği inancı uyandırılmalıdır. İşte boykot şiarı, dikkatlerin ağırlık merkezini Duma'dan dolaysız kitle mücadelesine çekmekten başka bir şey değildir. Boykot şiarı ise yeni hareketin politik ve devrimci içerikle doldurulması demektir.

Bazı sosyal-demokratları III. Duma'nın boykot edilmesi gerektiği inancına vardıran düşünce silsilesi aşağı yukarı budur. Boykot yanlısı bu argüman hiç kuşkusuz Marksist bir argümandır ve özel tarihsel koşullarla bağıntısından koparılmış bir şiarın salt tekrarıyla bir ilgisi yoktur.

Bu argümantasyon ne kadar güçlü olursa olsun, görüşümce yine de bizi boykot şiarını **derhal** kabul etmeye sevketmek için yeterli değildir. Bu argüman, devrimimizin dersleri üzerine kafa yormuş bir Rus sosyal-demokratının hiç kuşku duyamayacağı bir hususu vurguluyor: Boykottan tüm zamanlar için vazgeçemeyiz, bu şiarı uygun anda ileri sürmeye hazır olmalıyız, boykot sorununu ele alış tarzımızın, soruna darkafalı-dargörüşlü ve her türlü devrimci içerikten yoksun liberal yaklaşımla hiçbir ilgisi yoktur: imtina edelim mi, imtina etmeyelim mi?*

Sosyal-demokrat boykot savunucularının, işçilerin genel havasının değiştiği, sanayiin canlandığı ve Temmuz'da yapılacak tekstil işçileri grevi üzerine söyledikleri her şeyin ispatlı ve doğru olduğunu varsayalım.

Bundan ne sonuç çıkar? Devrimci öneme sahip belli bir devrimci yükselişin başlangıcıyla karşı karşıyayız.** Bunu genel devrimci bir yükselişe ve daha sonra da saldırı hareketine dönüştürme çabasıyla desteklemek ve geliştirmek için varımızı yoğumuzu ortaya koymakla yükümlü

---

* *Bkz. Sosyal-demokrat basının eski bir çalışanı olan, bugün ise liberal gazetelere yazan L. Martov'un "Tovarişç" te çıkan liberal argümantasyonuna bir örnek.*

** *Tekstil işçileri grevinin, sendikal hareketi devrimci hareketten ayıran yeni tür bir hareket olduğu görüşü de dile getiriliyor. Fakat bu anlayışı geçiyoruz, çünkü 1) daha karmaşık olayların bütün belirtilerinin genelde kötümser ruhla yorumlanması, pek "sağlam" olmayan birçok sosyal-demokratı yanlış yollara sokmuş olan tehlikeli bir yöntemdir, 2) eğer tekstil işçileri grevi gerçekten bu özellikleri gösterirse, biz sosyal-demokratların buna karşı büyük bir enerjiyle mücadele etmemiz gerekirdi. Ve eğer mücadelemiz başarılı olursa, o zaman sorun bizim koyduğumuz gibi olurdu.*

değil miyiz? Mutlaka. Sosyal-demokratlar için (belki de "Tovarişç"te yazanlar hariç) bu konuda iki görüş olamaz. Fakat **b u a n d a ,** bu kısmi yükselişin başlangıcında, genel bir yükselişe dönüşmesinden **ö n - c e ,** boykot şiarı hareketin gelişmesi için zorunlu mudur? Bugünkü hareketin gelişmesini teşvik edebilir mi? Bu ayrı bir sorundur ve görüşümce olumsuz yanıtlanmalıdır.

Bu kısmi yükseliş, III. Duma'ya dayanmadan, doğrudan ve dolaysız argümanlar ve şiarlarla genel bir yükselişe geliştirilebilir ve geliştirmek gerekir. Aralık 1905'ten sonraki olayların tüm seyri, monarşist anayasanın rolüne, doğrudan savaşın zorunluluğuna ilişkin sosyal-demokrat bakış açısının A'dan Z'ye doğrulanmasıdır. Yurttaşlar! diyeceğiz, eğer Rusya'da demokrasi davasının, tıpkı 1905 Aralığı'ndan sonra, demokratik hareket içinde Kadet bayların hegemonyası sırasında olduğu gibi, durdurulmaz biçimde ve gittikçe daha hızlı gerilemesini istemiyorsanız, eğer bunu istemiyorsanız, işçi hareketinin başlayan yükselişini destekleyin, dolaysız kitle mücadelesini destekleyin. Bu mücadele dışında Rusya'da özgürlüğün hiçbir garantisi yoktur ve olamaz.

Bu türde bir ajitasyon, hiç kuşkusuz, tutarlı devrimci-sosyal-demokrat bir ajitasyon olacaktır. Buna mutlaka şunu eklemeye gerek var mı: III. Duma'ya inanmayın, ve Duma'yı protesto nedeniyle boykot eden biz sosyal-demokratlara bakın!?

Günümüz koşullarında böyle bir ek sadece gereksiz olmakla kalmayıp, hatta garip kaçmakta, neredeyse bir alaymış gibi gelmektedir. Zaten hiç kimse Duma'ya inanmıyor, yani demokratik hareketi destekleyebilecek halk katmanları arasında, I. Duma için, Rusya'da salt herhangi bir **a n a y a s a l** kurum yaratmaya yönelik **i l k** girişimler için hiç kuşkusuz geniş ölçüde duyulmuş olan coşku, anayasal kuruluş olarak III. Duma için yoktur ve olamaz.

1905 ve 1906 yılında geniş halk çevrelerinin dikkatinin merkezinde, monarşist bir anayasaya dayanarak inşa edilmiş de olsa, **i l k** halk temsilciliği vardı. Bu olgudur. Sosyal-demokratlar buna karşı mücadele etmek ve bunu en açık biçimde göstermek zorundaydılar.

Şimdi durum farklı. Bugünkü durumun karakteristik belirtisi, **i l k** "parlamento"ya duyulan coşku, Duma'ya inanç değil, **y ü k s e l i ş e i n a n ç s ı z l ı k t ı r .**

Bu koşullar altında, boykot şiarını zamanından önce atarsak, hareketi hiçbir şekilde güçlendirmemiş, onun önünde duran gerçek engelleri hiçbir şekilde etkisiz kılmamış oluruz. Dahası: hatta böylece ajitasyonumuzu zayıflatma riskini de yüklenmiş oluruz, çünkü boykot kesin olarak öne çıkmış bir yükselişe uygun bir şiardır, oysa bugün bütün sıkıntı, geniş halk çevrelerinin yükselişe inanmamalarında, yükselişin gücünü görmemelerinde yatıyor.

Önce bu yükselişin gücünü olgularla kanıtlamaya bakmamız gerekir, ve ancak ondan sonra yine de bu gücü dolaylı olarak ifade eden bir şiarı ileri sürebiliriz. Evet, ondan sonra da saldırı nitelikli devrimci bir hareket için, dikkatleri... **III. Duma'dan çelecek** özel bir şiarın gerekip gerekmediği sorusu var. Belki de gerekmeyecektir. Henüz hiç parlamento görmemiş tecrübesiz kalabalığı gerçekten coşturabilen bir şeyi dikkate almamak için, dikkate alınmaması gereken şeyi **boykot etmek** belki gerekebilir. Fakat bugünkü demokratik ya da yarı-demokratik kalabalığı coşturma yeteneğinden tamamen yoksun bir kurumu dikkate almamak için, hiç de ille de boykot ilan etmeye gerek yok. Şimdi söz konusu olan boykot değildir, kısmi yükselişi genel bir yükselişe, sendikal hareketi devrimci bir harekete, lokavtlara karşı savunmayı gericiliğe karşı saldırıya dönüştürmek için doğrudan ve dolaysız çaba sarfetmektir.

VII

Toparlıyoruz: Boykot şiarı özel tarihsel bir dönemden doğmuştur. 1905'te ve 1906 başında nesnel durum, savaşan toplumsal güçlerin önüne önlerindeki iki yoldan birini seçme görevini koydu: dolaysız devrimci yol, ya da monarşik-meşruti dönemeç. Burada boykot ajitasyonunun içeriğini esas olarak anayasa hayallerine karşı mücadele oluşturuyordu. Boykotun başarısının koşulu, geniş, genel, hızlı ve güçlü devrimci yükselişti.

Bütün bu hususlar itibariyle, 1907 sonbaharında durum böyle bir şiarı hiç de gerektirmiyor ve haklı çıkarmıyor.

Seçimlere hazırlık için günlük çalışmamızı sürdürüyor ve en gerici temsil organlarına bile katılmayı baştan reddetmiyorsak, tüm propagan-

da ve ajitasyonumuzu, Aralık 1905 yenilgisiyle, bu yenilgiyi izleyen özgürlüğün çöküşü ve anayasanın karalanması arasındaki ilişki konusunda halkı aydınlatmaya yöneltmek zorundayız. Dolaysız kitle mücadelesi olmadan böyle bir karalamanın kaçınılmaz olduğu ve bunun gittikçe artacağı derin inancını kitlelerin kafasına iyice yerleştirmeliyiz.

Boykot şiarına ciddi bir ihtiyaç duyulduğu takdirde yükselme anlarında bu şiarı kullanmayı baştan reddetmeksizin, bugün tüm güçlerimizi, işçi hareketinin şu ya da bu yükselişini doğrudan ve dolaysız etkileme yoluyla, bütün gericiliğe, onun temel direklerine karşı genel, geniş, devrimci ve ofansif bir harekete dönüştürmeye yöneltmeliyiz.

1907

V

1905 - 1907 DEVRİMİ DÖNEMİNDE PARTİ

YENİ GÖREVLER VE YENİ GÜÇLER[134]

Sosyal-demokrasinin gelişmesiyle bağıntı içinde Rusya'da proleter kitle hareketinin gelişimi üç önemli geçişle karakterizedir. İlk geçiş, dar propaganda çevrelerinden geniş ekonomik kitle ajitasyonuna; ikincisi büyük ölçekli politik ajitasyon ve açık sokak gösterilerine; üçüncüsü ise, tam anlamıyla içsavaşa, ayaklanmaya götürdü. Bu geçişlerden her biri, bir yandan sosyalist düşüncenin özellikle bir yönde etkili olmasıyla, öte yandan işçi sınıfının yaşam koşullarında ve ruhsal şekillenmesinde derin değişikliklerin meydana gelmesiyle, onun yeni yeni katmanlarının daha bilinçli ve daha aktif mücadeleye uyanmasıyla hazırlandı. Bu değişiklikler zaman zaman sessizce cereyan etti, proleter güçlerin toplanması sahne arkasında, gözlerden ırak yaşandı, öyle ki aydınlarda sık sık kitle hareketinin sürekliliği ve hayatiyeti hakkında kuşkular belirdi. Sonra bir dönüm noktası geldi ve tüm devrimci hareket bir çırpıda yeni, daha yüksek bir aşamaya yükseldi. Proletaryanın ve onun öncüsü sosyal-demokrasinin önünde, **p r a t i k   o l a r a k** yeni görevler ve bunların çözümü için dönüm noktasının arifesinde kimsenin tahmin etmediği, topraktan bitermiş gibi büyüyen yeni güçler belirdi. Fakat bütün bunlar birdenbire olmadı, sosyal-demokrasi içinde yalpalamalar olmadan, eğilim mücadeleleri olmadan, eskimiş, çoktan ölmüş ve gömülmüş gibi görünen görüşlere geri dönülmeden gerçekleşmedi.

Bugün Partimiz yine böyle bir yalpalama döneminden geçiyor. Taktiğimizi ve örgütlenmemizi yeni görevlere uydurabilmek için, "daha yüksek tipte gösteriler" (Zemstvo kampanyası planı) ya da "süreç olarak ör-

güt" üzerine oportünist teorilerin direncini aşmak, ayaklanmanın "kararlaştırılması"na ya da proletarya ve köylülüğün devrimci-demokratik diktatörlüğüne duyulan gerici korkuya karşı mücadele etmek zorunludur.

Hareketin seyrinin, bu kez de, eskimiş ve posası çıkmış görüşlerin tüm bu artıklarını silip süpüreceğine en ufak kuşku yok. Fakat bu silip süpürme asla, sadece eski hataların çürütülmesinden ibaret olmamalı, bilakis daha ziyade, yeni görevleri pratikte uygulama, bugün devasa bir yoğunlukla devrimci arenaya çıkmakta olan yeni güçleri Partimize kazanma ve bu güçlerden yararlanma pozitif devrimci çalışmasını kapsamalıdır. İşte pozitif devrimci çalışmanın bu sorunları, önümüzdeki 3. Parti Kongresi'nin çalışmalarının ana konusunu oluşturmalıdır, Partimizin bütün üyeleri gerek yerel, gerekse de genel çalışmalarında, bütün düşüncelerini işte bu konu üzerinde yoğunlaştırmalıdırlar. Önümüzde hangi görevlerin bulunduğu konusunda ana hatları itibariyle çeşitli defalar söz ettik: ajitasyonu kent ve kır yoksullarının yeni kesimlerine yaymak, daha geniş, daha hareketli ve daha güçlü bir örgüt yaratmak, ayaklanmayı hazırlamak ve halkı silahlandırmak ve bu amaçla devrimci demokrasiyle bir anlaşmaya varmak. Bu görevlerin yerine getirilmesi için hangi yeni güçlerin bulunduğu konusunda, tüm Rusya'da genel iş bırakmalar üzerine, grevler üzerine, gençliğin, genelde demokrat aydınların ve hatta birçok burjuva çevrelerinin devrimci ruh hali üzerine haberler açık bir dil konuşmaktadır. Bu muazzam taze güçlerin, özellikle işçi sınıfı ve köylülük içinde var olması, yeni görevlerin çözülebileceğine dair yeterli bir güvencedir ve bu görevler mutlaka çözülecektir de. Önümüzde duran pratik sorun, her şeyden önce, bu yeni güçlerden **n a s ı l** yararlanılacağı, onların nasıl yönlendirileceği, birleştirileceği ve örgütleneceği, sosyal-demokrat çalışmanın, kapitalist sömürü dünyası varlığını sürdürdükçe önümüzde duran ve duracak olan eski, bilinen görevleri unutulmadan, bu yeni, daha yüksek, anın ortaya çıkardığı görevlere **n a s ı l** yoğunlaştırılacağı sorunudur.

Bu pratik sorunu çözmenin bazı yöntemlerine işaret etmek için, tekil ama görüşümüzce olağanüstü karakteristik olan bir örnekle başlamak istiyoruz. Kısa süre önce, devrimin başlamasından hemen önce, burjuva-

liberal "Osvobojdeniye" (No. 63), sosyal-demokrasi içindeki örgütlenme çalışmasına değindi. Sosyal-demokrasi içinde iki eğilim arasındaki mücadeleyi dikkatle izleyen "Osvobojdeniye", yeni "Iskra"nın Ekonomizme dönüşünü istismar etmeyi ve ("İşçi"nin demagojik broşürü vesilesiyle)[135] Ekonomizme duyduğu derin, ilkesel sempatiyi vurgulamayı yine kaçırmadı. Liberal organ çok doğru olarak, bu broşürden (bu konuda bkz. "Vperyod" No. 2)* kaçınılmaz olarak devrimci sosyal-demokrasinin rolünün inkâr edilmesi ya da küçümsenmesi sonucunun çıktığını belirtti. "İşçi"nin ortodoks Marksistlerin zaferinden sonra ekonomik mücadelenin görmezden gelindiği yolundaki tamamen yanlış iddiaları hakkında "Osvobojdeniye" şöyle diyor:

> "Bugünkü Rus sosyal-demokrasisinin yanılsaması, devrimci bir hareket tanımını hakeden bir işçi sınıfı hareketi için, sadece kültürel çalışmanın, legal ve gayri-politik biçimlerin yeterince sağlam ve yeterince geniş bir zemin yaratabileceğini kavramadan, kültürel çalışmadan korkmasında, legal yollardan, Ekonomizmden, işçi hareketinin politik olmayan biçimleri denen biçimlerinden korkmasında yatmaktadır."

Ve "Osvobojdeniye", kendi yandaşlarına, sosyal-demokrasiye karşı değil, bilakis onunla birlikte "sendikal bir işçi hareketi yaratmak için inisiyatifi ele almayı" öğütlemektedir, ki bu noktada Sosyalistlere Karşı Yasa döneminde Alman işçi hareketinin koşullarıyla bir paralellik çizilmektedir.[136]

Tamamen yanlış olan bu paralelin üzerinde durmanın yeri burası değil. Her şeyden önce, sosyal-demokrasinin işçi hareketinin legal biçimleriyle ilişkisi hakkındaki doğruyu yeniden tesis etmek gerekiyor.

> "Sosyalist olmayan ve politik olmayan işçi birliklerinin legalleştirilmesi", deniyordu 1902 yılında "Ne Yapmalı?"da, "Rusya'da başlamıştır. Şu andan itibaren bu yeni eğilimi hesaba katmak zorundayız."**

Fakat bu hangi biçimde olmalıdır? diye sorulur orada, ve sadece Zubatovcu öğretileri değil, "sınıf işbirliği" üzerine bütün liberal uyum nutuklarını da teşhir etme zorunluluğuna işaret edilir. (Sosyal-demokratları işbirliğine davet eden "Osvobojdeniye", birinci görevi tamamen kabul ediyor, fakat ikincisinden hiç söz etmiyor.)

---

* *Bkz. "Güzel Laf Karın Doyurmaz" adlı makale, Bütün Eserler, Cilt VII, s. 67.* — ***Alm. Red.***

** *Bkz. elinizdeki baskının ikinci cildi, s. 131.*—***Alm. Red.*** *(Lenin, Seçme Eserler C. 2 s. 135, İnter Yayınları.* —***Red.****)*

> Fakat bütün bunları yapmak —deniyor devamla—, işçi hareketinin legalleştirilmesinin son tahlilde Zubatov'un değil bizim işimize yarayacağını unutmak anlamına gelmez."

Legal birlikler içinde Zubatovculuğu[137] ve liberalizmi teşhir ederken ayrık otuyla buğdayı ayırıyoruz.

> "Buğday ise, daha geniş ve en geri işçi kesimlerinin toplumsal ve politik sorunlara ilgi duyması, devrimcilerin öz olarak legal olan işlevlerden (legal yazıların dağıtılması, karşılıklı yardım vs.) kurtarılması ve bunların gelişmesiyle bize giderek daha fazla ajitasyon malzemesi sağlamasıdır."

Buradan açıkça görülmektedir ki, hareketin legal biçimlerinden "**korkma**" sorununda tam da "Osvobojdeniye" tamamen bir "**yanılsama**" nın kurbanı olmuştur. Devrimci sosyal-demokratlar sadece bu biçimlerden korkmamakla kalmıyorlar, aynı zamanda bu biçimlerin içinde **ayrık otlarının** yanında buğdayın da bulunduğuna doğrudan işaret ediyorlar. Yani "Osvobojdeniye" bu gözlemleriyle sadece, liberallerin **liberalizmin sınıfsal özünün** devrimci sosyal-demokrasi tarafından açığa çıkarılmasından duyduğu gerçek (ve haklı) **korkuyu** gizlemektedir.

Fakat bugünkü görevler açısından bizi özellikle ilgilendiren, devrimcilerin işlevlerinin bir kısmından kurtulmaları sorunudur. Tam da devrimin bugünkü başlangıç anı, bu soruna özellikle güncel ve çok kapsamlı bir önem kazandırmaktadır.

> "Devrimci mücadeleyi ne kadar enerjik yürütürsek, hükümet bir o kadar sendikal çalışmanın bir kısmını legalize etmek zorunda kalacak ve böylece sırtımızdaki yükün bir kısmını almış olacaktır",

denir "Ne Yapmalı?"da. Fakat enerjik devrimci mücadele bizi "yükümüzün bir kısmı"ndan sadece bu yolla değil, daha birçok yolla da kurtarır. İçinde bulunduğumuz an sadece eskiden yasak olan birçok şeyi "legalize" etmekle kalmadı. Aynı zamanda hareketi öyle genişletti ki, birçok şey hükümet tarafından legalize edilmeyi beklemeden pratik haline, alışkanlık haline geldi ve eskiden sadece devrimciler için ulaşılabilir olarak görülen ve gerçekten de öyle olan birçok şey kitleler için de ulaşılabilir oldu. Sosyal-demokrat hareketin gelişmesinin tüm tarihsel seyri, bütün engellere rağmen, çarlık yasalarına ve polisin önlemlerine inat, kendisine her geçen gün daha büyük bir hareket alanı açmasıyla karakte-

rizedir. Devrimci proletarya kendisini gerek işçi sınıfı, gerekse de (işçi demokrasisinin taleplerinin elbette ancak küçük bir bölümünü benimseyen) diğer sınıflar içinde, hükümet için aşılamaz olan belli bir sempati ve destek atmosferiyle kuşatmıştır. Hareketin başlangıcında sosyal-demokratlar, bir yığın kültürel çalışma yapmak ya da gücünü neredeyse sadece ekonomik ajitasyon için kullanmak zorundaydı. Artık böyle işlevler birbiri ardına gittikçe daha büyük ölçüde yeni güçlerin, harekete katılan geniş kesimlerin eline geçiyor. Devrimci örgütlerin elinde ise gittikçe gerçek **politik** yönetim, işçi protestosu ve halk öfkesinin tezahürlerinden **sosyal-demokrat** sonuçlar çıkarma görevi yoğunlaştı. Başlangıçta işçilere, sözcüğün gerek gerçek, gerekse de mecazi anlamında okuma yazma öğretmek zorundaydık. Şimdi politik eğitimin seviyesi öylesine muazzam biçimde yükselmiştir ki, tüm güçlerimizi devrimci akımın örgütsel yönetiminin daha dolaysız sosyal-demokrat hedeflerine yoğunlaştırabiliriz ve yoğunlaştırmak zorundayız. Bugüne kadar güçlerimizin büyük bölümünü alan "hazırlık" çalışmasının bir yığınını şimdi liberaller ve legal basın yerine getiriyor. Şimdi artık, güçten düşmüş hükümetin baskısına uğramayan demokratik düşünce ve taleplerin açıktan propagandası öyle yaygınlaştı ki, hareketin bu yepyeni yükselişine kendimizi uydurmak zorundayız. Bu hazırlık çalışmasında buğday olduğu gibi ayrık otları da vardır; sosyal-demokratlar şimdi burjuva demokrasisinin işçiler üzerindeki etkisiyle mücadeleye daha fazla dikkat sarfetmek zorundadır elbette. Fakat tam da bu çalışma, esas itibariyle politik olarak aydınlanmamış kitleleri uyandırmaya yönelik eski faaliyetimizden çok daha gerçek sosyal-demokrat içerik arzedecektir.

Halk hareketi genişledikçe, çeşitli sınıfların gerçek nitelikleri de o kadar açık ortaya çıkmaktadır, **Parti'nin** olayların peşinde ayak sürümek yerine sınıfa önderlik etme, onun örgütleyicisi olma görevi o kadar acil hale gelmektedir. Her yerde her türden devrimci özfaaliyet geliştikçe, "Raboçeye Dyelo" ayarındakilerin özfaaliyet üzerine yeni "Iskra" yandaşlarının papağan gibi tekrar etmeyi pek sevdikleri safsatalarının kofluğu ve içeriksizliği o kadar belirginleşmekte, **sosyal-demokrat** özfaaliyetin önemi o kadar ön plana çıkmakta, olaylar **devrimci inisiyatifimizden** o kadar yüksek talepler-

de bulunmaktadır. Toplumsal hareketin yeni akımları genişledikçe, bu yeni akımlar için yeni bir nehir yatağı yaratmayı bilen güçlü bir sosyal-demokrat örgüt o kadar önem kazanmaktadır. Bizden bağımsız olarak yürüyen demokratik propaganda ve ajitasyon bizim işimize yaradıkça, işçi sınıfının burjuva demokrasisinden bağımsızlığının korunması için sosyal-demokrasinin örgütsel önderliği o kadar önem kazanmaktadır.

Ordu için savaş zamanı neyse, sosyal-demokrasi için de devrimci dönem odur. Ordumuzun kadrolarını genişletmek, barış mevcudundan savaş mevcuduna çıkarmak, ihtiyatları ve müstahfızı seferber etmek, izindekileri silah altına çağırmak, yeni yardımcı birlikleri ve kıtaları düzenlemek ve cephe gerisi hizmet mercilerini kurmak gerekmektedir. Savaşta kontenjanların yerini daha az eğitim görmüş acemilerle, subayların yerini sık sık sıradan askerlerle doldurmanın, askerlerin subaylığa terfiini hızlandırma ve kolaylaştırmanın kaçınılmaz ve zorunlu olduğu unutulmamalıdır.

Teşbihleri bırakıp da söylersek: olası her türlü Parti örgütlerinin ve Partiye dayanan örgütlerin mevcudunu, halkın devrimci enerjisinin yüz kat güçlenmiş seline bir ölçüde ayak uydurabilmek için güçlü biçimde genişletmek gerekir. Elbette bu, sürekli hazırlığı ve Marksizmin doğrularını sistematik biçimde öğretmeyi arka plana itmek demek değildir. Elbette değil; fakat unutmamak gerekir ki, şimdi hazırlık ve öğretme sırasında, hazırlıksız olanları tam da **bizim** istediğimiz gibi **eğiten** bizzat çarpışmaların önemi büyüktür. Marksizmde "doktriner" ısrarımızın, şimdi devrimci olayların seyrinin her yerde **kitleye gözlem yoluyla ders vermesi** ve tüm bu derslerin dogmamızı doğrulamasıyla güçlendirildiğini unutmayalım. Yani biz dogmadan vazgeçmekten, ne idüğü belirsiz aydınlara ve kof beyinli devrimcilere karşı güvensiz ve kuşkulu tavrımızı gevşetmekten söz etmiyoruz; tam tersine. Unutulması bir sosyal-demokrat için uygun olmayan dogmanın öğretilmesinin yeni yöntemlerinden söz ediyoruz. Büyük devrimci olayların canlı derslerinden yararlanmanın, örneğin pratikte terörü kitlelerin ayaklanmasıyla ilişkilendirmenin, kültürlü Rus toplumunun liberalizminin ardında burjuvazimizin sınıf çıkarlarını görebilme konusunda, artık çevrelere değil, kitlelere eski "dogmatik" derslerimizi vermenin ne kadar

önemli olduğundan söz ediyoruz (bkz. "Vperyod" No. 3'te bu sorunda Sosyal-Devrimcilerle yaptığımız polemik).[138]

Yani söz konusu olan sosyal-demokrat taleplerimizi, ortodoks uzlaşmazlığımızı zayıflatmak değil, bilakis her ikisini de **y e n i** yollar ve yeni öğretim yöntemleriyle güçlendirmektir. Savaş zamanında acemileri doğrudan savaş eylemleri içinde eğitmek gerekir. Yeni eğitim yöntemlerine daha cesaretli yaklaşın yoldaşlar! Daha büyük bir cesaretle yeni yeni taburlar kurun, bunları savaşa gönderin, işçi gençlik arasında daha çok propaganda yapın, komitelerden işletme gruplarına, atölye derneklerinden öğrenci çevrelerine kadar bütün Parti örgütlerinin eski alışılmış çerçevelerini genişletin! Bu işte her türlü gecikmenin sosyal-demokrasinin düşmanlarının işine yaradığını aklınızdan çıkarmayın, çünkü yeni akımlar hemen bir çıkış yolu ararlar ve eğer sosyal-demokrat bir nehir yatağı bulamazlarsa, sosyal-demokrat olmayan bir yatağa akacaklardır. Devrimci hareketin her pratik adımının, genç acemilere kaçınılmaz ve zorunlu olarak tam da sosyal-demokrat bilimi öğreteceğini aklınızdan çıkarmayın, çünkü bu bilim çeşitli sınıfların güç ve eğilimlerinin doğru, nesnel biçimde dikkate alınması üzerinde yükselir, ve devrim de eski üstyapının yıkılması ve kendi tarzlarında yeni bir üstyapıyı kurmayı amaçlayan çeşitli sınıfların bağımsız ortaya çıkışlarından başka bir şey değildir. Devrimci bilimimizi sakın bir lafızlar dogmasına dönüştürmeyin, onu süreç olarak taktik, süreç olarak örgütlenme üzerine acınası safsatalarla, dağınıklığın, kararsızlığın, inisiyatifsizliğin haklı çıkarılmak istendiği safsatalarla bayağılaştırmayın. En çeşitli grup ve çevrelerin en çeşitli girişimlerine daha çok hareket serbestliği tanıyın ve bunların izledikleri yolun doğruluğunun, bizim öğütlerimizin dışında, bu öğütler olmadan, bizzat devrimci olayların acımasız gerekleri sayesinde garantileneceğini aklınızdan çıkarmayın. Politikada sık sık düşmandan öğrenmek gerektiği lafı söyleneli çok oldu. Ve devrimci anlarda düşman bize özellikle ısrarlı ve hızlı biçimde doğru sonuçları dayatır.

2. Parti Kongresi'nde çoğunluk yandaşlarının tam bir şekilde formüle etmek istedikleri: Örgütlenin! şiarı şimdi derhal gerçekleştirilmelidir. Eğer cesaretle, inisiyatifli bir şekilde yeni örgütler kurmayı başaramazsak, öncülük rolüne ilişkin içi boş hak iddialarından vazgeçelim. Komi-

te, grup, toplantı ve çevrelerin bugüne kadar ulaşılmış sınırları, biçimleri ve çerçeveleri içinde çakılıp kalırsak, beceriksizliğimizi kanıtlamış oluruz. Bugün her yerde, bizim bir katkımız olmadan, belli bir program ve hedeften yoksun, sadece olayların etkisi altında binlerce çevre kuruluyor. Sosyal-demokratların, bu tür mümkün olduğunca çok çevreyle doğrudan ilişki kurmayı ve sağlamlaştırmayı, onlara yardım etmeyi, bilgileri ve deneyimleriyle bu çevreleri aydınlatmayı, devrimci inisiyatifleriyle canlandırmayı kendilerine görev edinmeleri zorunludur. Bütün bu çevreler, bilinçli sosyal-demokrat olmayanların dışında, ya doğrudan Parti'ye katılsınlar ya da **Parti'ye dayansınlar.** Bu durumda bunlardan, ne programımızı kabul etmeleri, ne de bizimle bağlayıcı örgütsel ilişki kurmaları talep edilmemelidir; Parti'ye **dayanan** bu tür çevrelerden, sosyal-demokratların enerjik etkisiyle, olayların baskısı altında, önce demokratik yardımcılar, daha sonra da Sosyal-Demokrat İşçi Partisi'nin inançlı üyelerinin çıkması için, sadece devrimci duygu ve sadece otokrasiye karşı mücadeleyi destekleme isteğinin bulunması yeter.

Yığınla insan var, ama insan sıkıntısı çekiliyor — sosyal-demokrasinin örgütsel yaşamıyla örgütsel taleplerinin çelişkisi öteden beri bu çelişik formüle indirgenebiliyordu. Ve bu çelişki şimdi özellikle güçlü biçimde ortaya çıkmaktadır: Her yandan sık sık, tutkulu yeni güç talepleri ve örgütlerde insan sıkıntısı üzerine yakınmalar duyuluyor, ve aynı zamanda her yerde muazzam bir hizmet arzı var, özellikle işçi sınıfı saflarında genç güçlerin arttığı görülüyor. Bu koşullar altında insan kıtlığından yakınan örgütlenme pratikçisi, Büyük Fransız Devrimi'nin gelişmesinin doruk noktasında Madam Roland'ın düştüğü yanılsamaya düşüyor. Madam Roland 1793 yılında şöyle yazıyordu: Fransa'da erkek yok, ortalıkta sadece pigmeler görülüyor. Kim böyle söylüyorsa, o ağaçlara bakmaktan ormanı görmüyor, olayların gözlerini kamaştırdığını, onun, yani devrimcinin bilincinde ve faaliyetinde olaylara egemen olmadığını, bilakis olayların ona egemen olduğunu, onu boyunduruk altına aldığını kabul ediyor demektir. Böyle bir örgütçü **en iyisi emekliye ayrılmalı,** çoğu kez deneyimsizliğini enerjisiyle telafi edebilen yeni güçlere yer açmalıdır.

İnsan var, devrimci Rusya'nın hiçbir zaman şimdiki kadar yığınla insanı olmadı. Devrimci bir sınıf için hiçbir zaman —geçici müttefikler, bilinçli dostlar, zorunlu yardımcılar bakımından— bugünkü Rus proletaryası kadar olağanüstü uygun koşullar olmadı. Yığınla insan var, sadece, kuyrukçuların düşünce ve öğretilerini bir yana bırakmalıyız, sadece inisiyatife, "planlar"a ve "girişimler"e hareket serbestisi tanımalıyız; o zaman büyük devrimci sınıfın bu sınıfa layık temsilcileri olduğumuzu gösterebiliriz, o zaman Rusya proletaryası, **büyük Rus devrimini başladığı gibi kahramanca gerçekleştirebilir.**

Mart (Şubat) 1905

III. PARTİ KONGRESİ[139]

RSDİP içinde Parti Kongresi uğruna uzun ve şiddetli mücadele nihayet sonuçlandı. 3. Parti Kongresi yapıldı. Kongre'nin yaptığı tüm çalışmanın ayrıntılı bir değerlendirmesi ancak Kongre tutanaklarının yayınlanmasından sonra mümkün olacaktır. Bugün sadece, yayınlanmış "Açıklama"* ve Kongre'ye katılanların izlenimleri temelinde 3. Kongre kararlarında ifadesini bulan Parti'nin gelişmesinin en önemli köşe taşlarını ana hatlarıyla açıklamak istiyoruz.

3. Parti Kongresi'nin arifesinde Rusya'da sınıf bilinçli proletaryanın Partisi'nin önünde üç ana sorun vardı. İlk olarak, Parti krizi sorunu. İkinci olarak, daha da önemli olan, genelde Parti'nin örgütlenme biçimi sorunu. Üçüncü olarak —en önemli sorun— bugünkü devrimci andaki taktiğimiz. Daha az önemliden daha önemli olanlara geçerek bu üç sorunun çözümünü gözden geçirelim.

Parti krizi, salt Parti Kongresi'nin toplantıya çağrılması olgusuyla kendiliğinden çözüldü. Krizin temelinde, bilindiği gibi, 2. Kongre azınlığının çoğunluğa uymayı ısrarla reddetmesi yatıyordu. Bu krizin acılı ve uzun oluşu, 3. Parti Kongresi'nin toplantıya çağrılmasının gecikmesinin ve Parti'nin gerçekten bölünmesinin sonucuydu; dışsal ve görünürde bir birlik ikiyüzlülükle korunurken, çoğunluğun bu imkansız durumdan mümkün olduğunca hızlı doğrudan bir çıkış bulma yönünde çılgınca çabalarının sürdüğü gizli saklı bir bölünmenin sonucuydu. Parti Kongresi bu duruma, azınlığı çoğunluk kararlarını tanıma kesin sorunuyla, yani Parti birliğinin ya fiilen yeniden tesisi, ya da tam olarak ve resmen ihlal edilmesi sorunuyla karşı karşıya bırakarak çözüm getirdi. Azınlık bu so-

* *Bkz. Bütün Eserler, Cilt VII, s. 397 - 402.* ***—Alm. Red.***

runu, bölünmeyi tercih ederek ikinci biçimde çözdü. Tam yetkili Parti örgütlerinin çoğunluğunun kuşku götürmez biçimde saptanan iradesine rağmen Parti Konseyi'nin Kongre'ye katılmayı reddetmesi, azınlığın bir bütün olarak Kongre'ye gelmeyi reddetmesi, "Açıklama"da söylendiği gibi, bölünmenin son adımıydı. Kongre'nin "Açıklama"da tam olarak kanıtlanmış olan biçimsel meşruiyetine burada girmeyeceğiz. Parti Konseyi tarafından, yani Parti tüzüğüne göre toplantıya çağrılmayan bir Parti Kongresi'nin meşru olmadığı argümanı, tüm Parti çatışması tarihinden sonra ciddiye bile alınamaz. Her Parti örgütlenmesinin ilk esaslarını genel olarak bilen biri için, alt organın disiplininin üst organın disiplinine bağlı olduğu; Parti Konseyi'ne karşı disiplinin, Parti Konseyi'nin müvekkiline, yani komitelere ve bunların toplamı olan Kongre'ye tabi olmasına bağlı olduğu açıktır. Meselenin bu abecesiyle hemfikir olmayan, kaçınılmaz olarak vekillerin müvekkillere karşı değil, müvekkillerin vekillere karşı sorumlu ve hesap verme zorunluluğunda olduğu saçma sonucuna ulaşacaktır. Fakat, tekrar ediyoruz, bu sorun üzerinde daha fazla durmaya değmez, bunu sadece anlamak istemeyenler anlamadığı için değil, aynı zamanda ayrılmış parçalar arasında formaliteler hakkındaki anlaşmazlık, bölünme anıyla birlikte tamamen kuru ve amaçsız bir skolastiğe dönüştüğü için de değmez.

Azınlık şimdi artık Parti'den ayrılmıştır, bu bir oldu bittidir. Azınlığın bir bölümü, muhtemelen, kararlardan ve daha çok da Kongre tutanaklarından, mekanik baskı vs. üzerine çeşitli masalların ne kadar naif olduğuna, yeni Parti tüzüğünde genel olarak azınlık için tam bir yasal güvencenin bulunduğuna ve bölünmenin zararlı olduğuna ikna olup Parti'ye geri dönecektir. Diğer bölüm büyük ihtimalle bir süre Kongre'yi tanımamakta direnecektir. Bu bölüm için isteyebileceğimiz tek şey, mümkün olduğunca çabuk, ayrı bir taktiğe ve ayrı bir tüzüğe sahip, içsel bütünlüğünü kurmuş bir örgüt haline gelmesidir. Bu ne kadar çabuk gerçekleşirse, herkes için, geniş Parti işçileri kitlesi için, bölünmenin nedenleri ve değerlendirilmesi hakkında açıklık kazanmak daha kolay olacak, Parti'yle, ondan ayrılmış örgüt arasında, yerel çalışmanın gereksinimlerine göre pratik anlaşmalar daha hızla gerçekleşebilecek, son olarak, Parti birliğinin gelecekte kaçınılmaz olan yeniden tesisinin yolu o kadar çabuk saptanacaktır.

Şimdi ikinci soruna, Parti'nin genel örgütlenme normlarına geliyoruz. 3. Parti Kongresi, Parti tüzüğünün tümünü gözden geçirirken, bu normları oldukça önemli ölçüde yeniden biçimlendirmiştir. Bu revizyon üç ana noktayla ilgiliydi: a) Tüzüğün 1. maddesinin değiştirilmesi;[140] b) MK'nın haklarının ve komitelerin özerkliğinin tam olarak saptanması ve bu özerkliğin genişletilmesi; c) birleşik bir merkezin oluşturulması. Ünlü tüzüğün 1. maddesi sorunu, Parti yazınında yeterince açıklığa kavuşturulmuştur. Martov'un belirsiz formülasyonunun ilkesel savunusunun yanlışlığı tamamen kanıtlanmıştır. Kautsky'nin bu formülasyonu ilkesel mülahazalarla değil, bunun Rusya'nın konspiratif koşulları bakış açısından kolay olmasıyla savunma çabası başarılı olmadı ve olamazdı.[141] Rusya'da çalışmış olan herkes, bu tür kolaylık nedenlerinin olmadığını bilir. Şimdi geriye Tüzüğün 1. maddesinin uygulanmasında Parti'nin kolektif **çalışmasının** ilk deneyimlerini beklemek kalıyor. Bu maddenin uygulanması konusunda daha çalışmak, hem de çok çalışmak gerektiğinin altını çiziyoruz. İnsanın kendisini "Parti örgütlerinden birinin denetimi altında" Parti üyesi olarak ataması için çalışmaya gerek yoktur, çünkü bu formül kuru gürültüdür ve 2. Kongre'den 3. Kongre'ye kadarki tüm süre içinde de kuru gürültü olarak kalmıştır. Dar ve konspiratif olandan başlayarak, mümkün olduğunca geniş ve mümkün olduğunca az konspiratif olana kadar çeşitli Parti örgütlerinden oluşan geniş bir ağ kurmak için, artık Merkez Komitemize ve daha büyük ölçüde yerel komitelerimize düşen inatlı, uzun süreli ve becerikli bir örgütsel çalışma gerekmektedir. İşte bu yerel komiteler, örgütlerin büyük kısmını Parti örgütü olarak onaylamak ve bu arada her türlü gereksiz gecikme ve mızmızlanmalardan kaçınmak durumunda olacaklardır, işçiler arasında daima ve sürekli olarak, Partimize katılacak mümkün olduğunca çok sayıda işçi örgütü kurmanın gerekliliği düşüncesinin propagandasını yapacaklardır. Burada bu ilginç soruna daha fazla giremeyeceğiz. Sadece şunu kaydedelim ki, devrimci dönem, sosyal-demokrasinin olası tüm demokratik partilerden sımsıkı ayrılmasını özellikle gerekli kılmaktadır. Böyle bir ayrım ise Parti örgütlerinin sayısını çoğaltmak ve aralarındaki bağı sağlamlaştırmak için sürekli çalışmaksızın düşünülemez. Başka şeylerin yanı sıra, Kongre'nin karar altına aldığı iki haftalık

raporlar bu bağın güçlendirilmesine hizmet etmelidir. Bu raporların kâğıt üzerinde kalmamasını, bundan pratikçilerin korkunç bir bürokratizm anlamamalarını ve ilkönce, en küçük, merkezden en uzak Parti örgütünün sadece üye sayısını bildirmek de olsa, minimum bilgi vermeye alışmalarını dileriz. Her işin başı güçtür, der atasözü, düzenli örgütsel ilişkilere alışmanın ne muazzam önemi olduğu ilerde görülecektir.

Birleşik merkez sorunu hakkında uzun uzadıya açıklamalar yapmak istemiyoruz. 3. Parti Kongresi "çifte merkezi"[142] İkinci Kongre'nin kabul ettiği kadar büyük bir çoğunlukla reddetmiştir. Bunun nedenlerini Parti tarihini dikkatle izleyen herkes kolayca anlayacaktır. Parti kongreleri yeni şeyler yaratmak yerine, hazır sonuçları pekiştirme eğilimindedirler. 2. Kongre döneminde "Iskra" yazı kurulu sağlam bir üs'tü ve öyle sayılıyordu, böylece ağırlık ona verildi. Rusya'da faaliyet gösteren yoldaşların yurtdışındakilere üstünlüğü, Parti'nin o zamanki gelişme seviyesinde sorunlu görülüyordu. 2. Parti Kongresi'nden sonra tam da yurtdışındaki yazı kurulu metanetsiz çıktı, buna karşılık Parti büyümüş, kuşku götürmez ve önemli ölçüde büyümüş, her şeyden önce Rusya'da büyümüştü. Bu koşullar altında, merkez yayın organı yazı kurulunun Parti Merkez Komitesi tarafından atanması, Parti fonksiyonerleri kitlesinde elbette yankı bulacaktı.

Son olarak, MK'nın ve yerel komitelerin haklarını daha tam bir şekilde ayırma, ideolojik mücadeleyle, dezorganize edici didişme arasında ayrım yapma çabaları da keza 2. Parti Kongresi'nden sonraki olayların tüm seyrinden çıkmıştır. Burada tedricen ve sistematik bir "Parti deneyimi birikimi" ile karşı karşıyayız. Plehanov ve Lenin'in hoşnutsuz yazı kurulu üyelerine 6 Ekim 1903 tarihli mektubu, neyin salt alınganlık, neyin gerçekten görüş ayrılığı olduğunu birbirinden ayırma çabasıydı. MK'nın 26 Kasım 1903 tarihli ültimatomu, yazarlar grubunun resmi önerisi biçiminde aynı çabanın ürünüydü. 1904 yılının Ocak ayı sonunda Parti Konseyi'ndeki MK temsilcilerinin açıklaması, bütün Parti'ye yapılan ideolojik mücadele biçimlerini boykottan vs. ayırmaya çağırma çabasıydı. Lenin'in Rusya'daki MK üyelerine 26 Mayıs 1904 tarihli mektubu, azınlığın haklarını resmen garanti etme gerekliliğinin tanınmasıydı. Ünlü "22'ler Deklarasyonu" (sonbahar 1904) daha belirgin, geliştirilmiş

ve kategorik bir biçimde aynı şeyi yapıyordu. "Sıkıyönetim görüntüsünü biçimsel kararlarla gideren, kesin olarak gideren" 3. Parti Kongresi'nin de bu yolu tutması gayet doğaldır. Bu biçimsel kararların, yani Parti tüzüğünde yapılan değişikliklerin neler olduğunu burada tekrar etmek istemiyoruz, çünkü bu gerek tüzükte, gerekse de "Açıklama"da görülmektedir. Sadece iki not düşmek istiyoruz. İlk olarak, yayın çıkarma hakkının garantilenmesi ve komitelerin "dağıtılma"ya karşı güvence altına alınmasının, ayrılan ulusal sosyal-demokrat örgütlerin Parti'ye geri dönüşlerini kolaylaştıracağını umarız. İkinci olarak, komitelerin personel mevcudunun "dokunulmazlığı"nı saptarken, suiistimal ihtimalini, yani kesinlikle işe yaramaz bir komitenin "azlolunamazlığı"nın vahim bir mesele olacağını önceden görmek gerekiyordu. Feshetmenin koşullarını, Parti örgütüne üye olan yerel işçilerin üçte ikisinin bunu talep etmesi halinde bir komitenin feshedileceğini saptayan yeni Parti Tüzüğü'nün 9. maddesi böyle ortaya çıktı. Bu kuralın ne ölçüde pratik olduğuna karar vermek için bu tecrübenin sonuçlarını beklemek istiyoruz.

Son olarak, Kongre görüşmelerinin son ve en önemli konusuna, Parti taktiğinin saptanmasına geçerken, tek tek kararları saymanın ve bu kararların içeriğini ayrıntılı olarak gözden geçirmenin yerinin burası olmadığını belirtmeliyiz. Bunu belki en önemli kararları konu alan özel makalelerde yapma fırsatımız olacaktır.* Burada sadece, Parti Kongresi'nin hakkında berraklığa kavuşmuş olması gerektiği genel politik durumu kaba hatlarıyla özetlemek gerekiyor. Başlamış bulunan Rus devriminin seyri ve sonucu iki türlü olabilir. Çarlık hükümetinin şimdi içinde bulunduğu sıkıntıdan önemsiz tavizler yoluyla, herhangi bir "Şipov'vari" anayasa yoluyla çıkmayı hâlâ becermesi mümkündür. Böyle bir sonuç zayıf ihtimaldir. Ama otokrasinin uluslararası durumu iyileşecek olursa, örneğin nispeten elverişli bir barış yapılması halinde, burjuvazinin özgürlüğe ihaneti iktidar sahipleriyle çabucak bir uzlaşmada gerçekleşirse, kaçınılmaz devrimci patlama ya da patlamalar halkın yenilgisiyle sonuçlanırsa, o zaman bu sonuç gündeme gelecektir. O zaman biz sosyal-demokratları ve tüm sınıf bilinçli proletaryayı, sınıf olarak burjuvazinin sahte ana-

* *Lenin bunu daha sonra "İki Taktik" broşüründe yapmıştır; bkz. elinizdeki cilt, s. 281 ve devamı.* — ***Alm. Red.*** *(Bu cildin 275. Sayfası ve devamı* — ***Red.****)*

yasal egemenliğinin uzun, korkunç günleri, işçilerin politik özfaaliyetinin her türlü yolla bastırılması, yeni koşullar altında yavaş bir ekonomik ilerleme beklemektedir. Elbette biz, devrim nasıl sonuçlanırsa sonuçlansın, cesaretimizi yitirmeyeceğiz. İşçi Partisi'nin bağımsız örgütlenmesini genişletmek ve sağlamlaştırmak, proletaryayı yeni mücadeleye eğitmek için koşullardaki her değişiklikten yararlanacağız. Parti Kongresi bu görevi, başkalarının yanında, RSDİP'in açıktan ortaya çıkışına ilişkin kararda da dikkate almıştır.

Fakat devrimin başka bir şekilde sonuçlanması, yani "Açıklama"da sözü edildiği gibi, "işçi sınıfı önderliğinde demokrasinin tam zaferi" de mümkündür, evet hatta daha muhtemeldir. Bu sonuca ulaşmak için, birinci sonucu olanaklı kılan koşulları ortadan kaldırmak için, elimizden gelen her şeyi yapacağımızı söylemek bile gereksiz. Ve nesnel tarihsel koşullar Rus devrimi için uygun biçimleniyor. Anlamsız ve alçakça savaş çarlık hükümetinin boynundaki ölümcül ilmeği her geçen gün daraltıyor ve militarizmin devrimci tarzda imhası için, daimi ordu yerine halkın silahlandırılmasının geniş bir şekilde propaganda edilmesi için, halkın büyük kitlesinin duyduğu sempatiyle bu önlemin hızla uygulanması için olağanüstü uygun bir durum yaratıyor. Otokrasinin uzun ve sınırsız egemenliği, halkta tarihte eşi görülmedik bir devrimci enerji biriktirmiştir: muazzam işçi hareketinin yanında köylü ayaklanması büyüyor ve genişliyor, küçük-burjuva demokrasisi herşeyden önce serbest meslek mensuplarının temsilcileri şahsında birleşiyor. Tarihin cilvesi, otokrasiyi, ruhbanlar gibi ondan yana toplumsal güçlerin bile, polis bürokratizmini parçalayarak ya da daha fazla gererek kısmen otokrasiye karşı örgütlenmek zorunda kalmalarıyla cezalandırıyor. Din adamları arasında huzursuzluk, yeni yaşam biçimleri yönündeki çabaları, din adamlarının öne çıkışı, hıristiyan sosyalistlerin ve hıristiyan demokratların ortaya çıkışı, "farklı inançtakilerin", tarikatçıların vs. öfkesi; bütün bunlar, büyük ölçüde devrimin işine yarıyor, çünkü kilisenin tamamen devletten ayrılması ajitasyonu için son derece uygun bir zemin yaratıyor.[143] Devrimin gönüllü ve gönülsüz, bilinçli ve bilinçsiz müttefikleri günden güne değil, saatten saate artıyor ve çoğalıyor. Halkın otokrasi üzerinde zafer kazanma olasılığı büyüyor.

Bu zafer ancak proletaryanın gücünü kahramanca harekete geçirmesiyle mümkündür. Bu zafer, sosyal-demokrasiden, tarihin demokratik devrim döneminde bir işçi partisinden hiçbir zaman ve hiçbir yerde talep etmediği kadar yüksek taleplerde bulunuyor. Önümüzde yavaş bir hazırlık çalışmasının bilinen yolu değil, bilakis ayaklanmayı örgütlemenin, proletaryanın devrimci güçlerini yoğunlaştırmanın, bu güçleri tüm devrimci halkın, silahlı saldırının güçleriyle birleştirmenin, bir Geçici Devrimci Hükümet'i kurmanın en büyük, şanlı görevleri duruyor. Herkesin bilgisi olsun diye yayınlanmış olan kararlarda, 3. Parti Kongresi, bu yeni görevleri dikkate alınaya ve sınıf bilinçli proleterlerin örgütlerine gücü oranında direktifler vermeye çalışmıştır.

Rusya, tüm ilerici halk güçlerinin otokrasiye karşı yüzyıllardan beri sürdürdükleri savaşın sonuna yaklaşıyor. Proletaryanın bu savaşa en enerjik biçimde katılacağından ve tam da onun katılımının, Rusya'daki devrimin sonucunu tayin edeceğinden artık kimse kuşku duymuyor. Biz sosyal-demokratlar şimdi, en devrimci sınıfın, o sınıfa layık temsilcileri ve önderleri olduğumuzu göstermeli, en geniş özgürlüğü, sosyalizme muzaffer ilerleyiş için güvence olacak özgürlüğü elde etmesi için ona yardımcı olmalıyız.

Mayıs 1905

BRÜKSEL'DEKİ ULUSLARARASI SOSYALİST BÜRO SEKRETERLİĞİNE[144]

Cenevre, 24 Temmuz 1905

Değerli yoldaşlar! 28 Haziran tarihli mektubunuzu ve bu mektupla birlikte ilginç belgeleri (Bebel ve Plehanov yoldaşların mektupları) birkaç gün önce aldık, fakat çok meşgul olduğumuz için sizleri derhal yanıtlamamız mümkün olmadı.

I— Plehanov yoldaşın mektubuyla ilgili olarak şunları belirtmeyi zorunlu görüyoruz:

1) Plehanov yoldaşın, Partimizin 2. Kongresi'nden sonra (Ağustos 1903) aramızda sadece örgütsel sorunda görüş ayrılıkları olduğu iddiası gerçekliğe tam uymamaktadır. 2. Kongre "azınlığı" (başta Akselrod, V. Zasuliç ve Martov yoldaşlar olmak üzere) Kongre'den hemen sonra, Parti Kongresi tarafından seçilen merkezi mercileri boykot ederek ve ta 1904 sonbaharında dağıtılan gizli bir "azınlık" örgütü oluşturarak Parti'yi gerçek anlamda bölmüştü. 2. Parti Kongresi'nde ve Rus Sosyal-Demokrasisi Yurtdışı Ligası Kongresi'nde (Ekim 1903) bizden yana olan Plehanov yoldaşın kendisi, Kasım 1903 tarihli "Iskra" No. 52'de, Parti'nin bölünmesinden kaçınmak için "revizyonistlere" (Plehanov'un sözü) tavizler vermeyi bilmek gerektiğini alenen açıklarken görüş ayrılıklarımız hakkında belli ki biraz farklı düşünüyordu.

2) 3. Parti Kongresi'nin "tamamen keyfi" biçimde toplantıya çağrıldığı yolundaki iddia da aynı şekilde olgulara uymamaktadır. Parti tüzüğü-

ne göre, Parti Konseyi, Komitelerin yarısı talep ettiği takdirde Kongre'yi toplamakla yükümlüdür. 3. Parti Kongresi kararlarının Fransızca çevirisinden bildiğiniz gibi, Konsey Parti tüzüğünü görmezden gelmiştir. Parti Komiteleri ve onlar tarafından seçilen "Çoğunluk Komiteleri Bürosu", Kongre'yi toplamaktan kaçınmak isteyen Konsey'in iradesine karşı da olsa, ahlaki ve resmi olarak Kongre'yi toplantıya çağırmakla yükümlüydü.

3) 3. Parti Kongresi'nin aynı kararlarından, bu Kongre'de "temsil hakkına sahip örgütlerin yaklaşık yarısı"nın değil, en güçlü komitelerin önemli çoğunluğunun temsil edildiğini biliyorsunuz.

4) Partimiz içinde şaka yollu "Bataklık" olarak adlandırılan yoldaşların bulunduğu doğrudur. Tartışmalar sürecinde bu "bataklık" üyeleri Partimizin içinde sürekli bir taraftan diğerine geçip durmuşlardır. Bu kaçaklardan ilki, ta Kasım 1903'te "çoğunluk"tan "azınlık"a geçen ve bu yılın Mayıs ayında "Iskra" yazı kurulundan istifa ederek "azınlık"tan yeniden ayrılan Plehanov yoldaş olmuştur. Biz bu yalpalamaları hiçbir surette onaylamıyoruz, fakat "Bataklık"tan yoldaşların bitmez tükenmez yalpalamalardan sonra bize katılma kararı almalarının bizim hanemize kabahat olarak yazılamayacağına inanıyoruz.

5) Büro'ya yazdığı (16 [3] Haziran 1905 tarihli) mektupta Plehanov yoldaş, "Iskra"da (No. 101) yayınlanan ve tam çevirisini size daha önce gönderdiğimiz 29 Mayıs 1905 tarihli mektubundan söz etmeyi çok yakışık almaz biçimde unutuyor.

6) Parti'nin diğer, "Iskra" fraksiyonundan söz ettiği yerde Plehanov yoldaş yine, "Azınlık" konferansının (Mayıs 1905) 2. Parti Kongresi'nin hazırladığı tüzüğü askıya aldığını ve yeni bir merkezi organ kurmadığını eklemeyi unutmaktadır.[145] Uluslararası Sosyalist Büro'nun bu konferansın tüm kararlarının tam çevirisine sahip olması gerektiğini düşünüyoruz. "Iskra" bunları Büro'ya vermek istemiyorsa, bunu üstlenmeye hazırız.

7) Plehanov yoldaş, MK'nın geriye kalan sadece iki üyesinin (diğerleri tutuklanmıştı) 3. Kongre'nin toplantıya çağrılmasından yana tavır takındığını söylüyor. Plehanov yoldaşın mektubu 16 (3) Haziran 1905

tarihlidir; ertesi gün, 17'sinde (4), 3. Parti Kongresi tarafından kurulan Parti merkez yayın organı "Proletari"nin 4. sayısında şu açıklama çıktı:

> "MK'nın Parti Konseyi Başkanı Plehanov yoldaşa Açık Mektubunu öğrendikten sonra ve MK ile tam bir görüş birliği içinde bizler, —Parti içi yaşamın seyrini bilen yoldaşların anlayacağı nedenlerden ötürü— MK ile dayanışma içinde olduğumuzu alenen açıklamayı zorunlu görüyoruz. İmza: Ma, Bem, Vladimir, İnnokentiy, Andrey, Voron."

Bunlar takma isimlerdir. Size mahremiyet içinde bildirmek isteriz ki, bu isimler tutuklu MK üyelerinin sahte isimleridir. Bundan şu sonuç çıkar: MK üyeleri, MK ile Plehanov (ve böylece de Konsey) arasında Kongreyi toplama sorunu üzerine çıkan çatışmayı öğrenir öğrenmez, onların çoğunluğu derhal MK'dan yana ve Plehanov yoldaşa karşı tavır almışlardır. Uluslararası Sekreterlik'ten, Plehanov yoldaşın Büro'yu tutuklu MK üyelerinin onun 16 (3) Haziran tarihli mektubunu tamamen çürüten bu önemli açıklamasından haberdar etmeyi gerekli görüp görmediği konusunda bizi bilgilendirmesini acilen rica ediyoruz.

8) Plehanov yoldaş her iki fraksiyonun da, kendisine Parti'nin temsilcisi olarak Uluslararası Büro'da kalması ricasında bulunduklarını söylerken yanılıyor. Partimiz MK'sı şimdiye kadar bu hususta hiçbir ricada bulunmamıştır. Sizlere birkaç gün önce bildirdiğimiz gibi, bu sorun gündeme alınmış olmasına rağmen henüz kesin bir karara bağlanmamıştır.

9) Plehanov yoldaş, görüş ayrılıklarımız sorununda tarafsız kalmanın kendisine zor gelmediğine inanıyor. Yukarıda aktarılanlardan sonra, biz bunun ona yeterince zor geldiği ve en azından şu an hemen hemen imkânsız olduğu görüşündeyiz.

II— Bebel yoldaşın durumumuzla ilgili olarak getirdiği öneriye geçiyorum.

Burada zorunlu olarak şunları belirtmeliyim:

1) Ben MK üyelerinden sadece biri ve Parti merkez yayın organı "Proletari"nin sorumlu yazarıyım: Tüm MK adına sadece yurtdışı meseleleriyle ve özel olarak görevlendirildiğim başka bazı konularla ilgili karar verebilirim. Herhalükârda, aldığım tüm kararlar MK Plenumu tarafından kaldırılabilir. Dolayısıyla, Büro'nun Partimizin işlerine müdaha-

le etmesi sorununu karara bağlayamam. Fakat mektubunuzu ve Bebel ve Plehanov voldaşların mektuplarının da derhal Rusya'daki tüm MK üyelerine gönderdim.

2) MK'nın yanıtını hızlandırmak için, Büro'dan gerekli bazı açıklamalar almak çok yararlı olacaktır: a) "Müdahale" (intervention) sözcüğünden sadece barış sağlamayı amaçlayan bir aracılık, zorlayıcı değil, moral güce sahip bir öğüt mü anlaşılmalı? b) Yoksa Büro bir hakem mahkemesi aracılığıyla bağlayıcı bir karar almaya mı niyetleniyor? c) Büro Yürütme Komitesi, görüş ayrılıklarımız sorununda kesin ve geri alınamaz karar hakkını Uluslararası Sosyalist Büro Plenumu'na vermeyi mi öneriyor?

3) Öte yandan kendi açımdan da, Bebel yoldaşın 3. Parti Kongresi'nden kısa süre önce bana ve benimle aynı düşünceyi paylaşanlara benzer bir öneride bulunduğunu,[146] bu öneride "Çoğunluk"la "azınlık" arasındaki anlaşmazlıkta hakem olarak kendisinin ya da tüm Alman parti Yönetim Kurulu'nun yardımlarını sunduğunu Büro'ya bildirmeyi görev sayıyorum.

Bu teklifi, kısa süre sonra Kongre yapılacağını, Parti için ya da onun adına şahsen benim karar veremeyeceğimi bildirerek yanıtladım.

Çoğunluk Komiteleri Bürosu, Bebel'in teklifini reddetti. 3. Parti Kongresi bu öneri hakkında herhangi bir karar almadı ve böylece Çoğunluk Komiteleri Bürosu'nun yanıtıyla zımnen hemfikir olduğunu ifade etti.

4) Uluslararası Büro, bilgilerini "bazı Alman gazeteleri"nden almayı mümkün saydığı için, neredeyse bütün Alman sosyalist gazetelerinin, ama özellikle de "Neue Zeit" ve "Leipziger Volkszeitung"un tamamen "Azınlık"tan yana olduklarını ve meselelerimizi son derece tekyanlı ve yanlış aydınlattıklarını belirtmek zorundayım. Örneğin Kautsky de bir yandan kendisinin tarafsız olduğunu açıklarken, öte yandan gerçekte, Rosa Luxemburg'un Parti'nin dezorganizasyonunu savunduğu bir makalesinin çürütüldüğü bir yazıyı "Neue Zeit"a almayı reddedecek kadar ileri gitmiştir.[147] "Leipziger Volkszeitung"da Kautsky, 3. Kongre kararla-

rının Almanca çevirilerini yayınamayı öğütlemiştir!! Tüm bunlardan sonra, neden Rusya'daki birçok yoldaşın, Rus sosyal-demokrasisi saflarındaki bölünme sorununda Alman sosyal-demokrasisini tarafgir ve son derece önyargılı olarak görme eğiliminde olduklarını anlamak zor değildir.

Kardeşçe selamlarımızla, değerli yoldaşlar.

V. İ. Ulyanov (N. Lenin)

RSDİP MERKEZ KOMİTESİ'NE MEKTUP[148]

3.X.1905

Sevgili Arkadaşlar!

Bir yığın belgeyi aldım ve Delta'nın ayrıntılı raporunu dinledim. Bütün noktaları derhal yanıtlıyorum.

1) Saptanan zamanda gelemem, çünkü şu an gazeteyi yarı yolda bırakmam düşünülemez. Voinov İtalya'da takılıp kaldı. Orlovski bir iş için bir yere gönderildi. Buradaki işleri bırakabileceğimiz hiç kimse yok. Yani mesele sizin saptadığınız gibi Rus Ekimi'ne kadar ertelenecek.

2) Son derece acil olan ricamı yineliyorum: Uluslararası Büro'ya, Yurtdışı Konferansı'na birini gönderip göndermeyeceğinize ilişkin resmi bir yanıt verin. Tam olarak: kimi ve ne zaman. Birini atayıp atamayacağınızı bildirin — yine tam olarak. Aksi halde Uluslararası Büro'nun gözünde inanılmaz ölçüde değer yitimine uğrarsınız.

3) Plehanov'la ilgili olarak da resmi ve kesin bir yanıt: Evet mi, hayır mı? Kim atanmalı? Bu sorunun ertelenmesi son derece tehlikelidir.[149]

4) Legal yayınevi üzerine mümkün olduğunca çabuk resmi bir karar alın. Malih ile anlaşma projesiyle size en ufak bir zarar vermedim, çünkü bu sadece bir proje. Sadece Malih'in, burada Parti'nin geçimini sağlayamayacağı bir sürü kişiye gelir sağladığını tekrar ediyorum. Bunu unutmayın. Ben, gerek Malih'le anlaşma yapmayı, gerekse de diğerleriyle meseleyi Schmidt'in anlayışıyla sürdürmeyi öğütlerim.

5) Neredeyse tüm mutemetlerin Merkez Komitesi'ne karşı muhalefeti hakkında söyleyeceklerim şunlar: Birinci olarak, kesinlikle onayladığım İnsarov ve Lyubiç'in koopte edilmesi, meseleyi büyük ihtimalle epeyce düzeltecektir. İkinci olarak, mutemetlerin biraz abarttıkları anlaşılıyor. Üçüncüsü, mutemetlerden bir bölümünü, iki üç kadar komşu komiteden oluşan bir bölgeyle ilgilenme göreviyle, komitelere yerleştirmek iyi olmaz mı? Taktik birliği abartılmamalı; komitelerin belli değişik davranışları ve planları rahatsız edici olmaz.

6) Ben olsam, 4. Parti Kongresi'yle ilgilenmeye büyük önem verirdim. Artık zamanıdır. Büyük ihtimalle en azından altı ay, belki de daha fazla gecikebilir. Fakat herhalükârda zamanı gelmiştir. Görüşümce bazı komitelerin feshedilmiş olması ve Menşeviklerin kabul edilme koşulları üzerine 3. Kongre'nin kararlarına riayet edilmemiş olması biraz da bizim suçumuzdur. 3. Kongre'yi aynı zamanda hem tanıyan hem tanımayan bu komiteler, 4. Kongre'ye kadar bir karara varmazlarsa, bir kaos ortaya çıkacaktır. Bu komitelerden bir bölümü 4. Parti Kongresi'ne gitmeyecek. Yeni bir skandal. Bir bölümü Kongre'ye gidecek ve orada karşı tarafa iltihak edecek. **İki** parçayı birleştirme politikasını, iki parçanın **birbirine karıştırılmasıyla** karıştırmamalıyız. İki parçayı birleştirmek — kabul. İki parçayı birbirine karıştırmak — asla. Komitelerden açık bir ayrılık talep etmeliyiz, ondan sonra iki Kongre, sonra da birleşme. Bir ve aynı zamanda, aynı yerde iki Kongre, ve bunlar önceden hazırlanmış birleşme projelerini ele alacak ve kabul edecektir.

Fakat şimdi Parti'nin iki parçasının **birbirine karıştırılmasına** karşı en kararlı biçimde **mücadele edilmelidir.** Ben olsam, mutemetlere çok kesin bir şekilde böyle bir şiar vermeyi ve onları bu şiarı gerçekleştirmekle görevlendirmeyi önerirdim.

Bu yapılmazsa, ortaya korkunç bir bulamaç çıkar. Her türlü karışıklık Menşeviklerin işine gelir ve onlar bunu her biçimde kışkırtacaklardır. Biz, henüz oluşmakta olsa da örgütümüze değer verir ve dişimiz-tırnağımızla savunurken, onlar "hiç de fena durumda olmayacaklar" (çünkü hiçbir şey onların dağınıklığından daha kötü olamaz). Her şeyi karıştırmak ve 4. Parti Kongresi'ni yeni bir skandala dönüştürmek Menşevik-

lerin yararınadır, çünkü **k e n d i** kongrelerini yapmayı akıllarından bile geçirmiyorlar. Biz ise, tüm çabalarımızı ve düşüncelerimizi, Partinin **b i z e** ait parçasının birleştirmeye, daha iyi örgütlemeye yöneltmeliyiz. Bu taktik "egoistçe" gibi görünüyor, fakat biricik akıllı şey bu. Eğer sımsıkı birleşmiş, tamı tamına örgütlenmiş olursak, tüm bozguncuları ve kaçakları kendimizden uzak tutarsak, o zaman fazla büyük olmasa da sağlam çekirdeğimiz tüm bu "örgütsel belirsizliği" peşinden sürükleyecektir. Fakat bir çekirdeğimiz olmazsa, dağınık durumda olan Menşevikler bizi de dağıtacaklardır. Sağlam bir çekirdeğe sahip olursak, kısa zamanda bizle birleşmeyi zorla gerçekleştiririz. Ama sağlam çekirdeğimiz yoksa, zafer başka bir çekirdeğin (böyle bir çekirdek yok) değil, **z i h n i** darmadağın kişilerin olacaktır ve o zaman, sizi temin ederim, eskisinden yüz kat daha kötü biçimde yeni didişmeler ve kaçınılmaz bir yeni bölünme olacaktır.

Gelin **k e n d i** gücümüzü yükselterek ve **b e r r a k** tüzüksel ve taktik normlar taslakları hazırlayarak gerçek birleşmeyi hazırlayalım. Fakat birleşme üzerine gevezelik eden, Parti'nin parçaları arasındaki ilişkileri **k a r ı ş t ı r a n** kof beyinliler, kanımca saflarımızdan acımasızca uzaklaştırılmalıdır.

Ellerinizi sıkarım.

Sizin N. Lenin

PARTİ'NİN REORGANİZASYONU ÜZERİNE[150]

I

Partimizin faaliyet koşulları temelden değişiyor. Toplantı, basın ve dernekleşme özgürlüğünü kazandık. Bu kazanımların hiçbir şekilde güvencede olmadığı açıktır ve bu özgürlüklere güvenmek bir yanılgı, hatta bir suç olacaktır. Tayin edici savaş daha önümüzde duruyor, ve bu savaşa hazırlık şimdi ilk sırada durmak zorunda. İllegal Parti aygıtı korunmalıdır. Fakat aynı zamanda, şu an nispeten çok daha geniş olan faaliyet alanından en geniş ölçüde mutlaka yararlanmak gerekmektedir. İllegal Parti aygıtının yanı sıra mutlaka gittikçe artan sayıda legal ve yarı-legal Parti (ve Partiye dayanan) örgütleri kurmak gerekmektedir. Son söylediğimiz bu çalışma olmadan, faaliyetimizi yeni koşullara uydurmak ve yeni görevleri çözmek imkânsız olacaktır.

Örgütü yeni temeller üzerine yerleştirmek için yeni bir kongre kaçınılmaz biçimde zorunludur. Tüzüğe göre her yıl yapılması gereken kongre, bu yıl Mayıs 1906'da yapılacaktı, fakat şimdi daha erkene almak zorunlu olmuştur. Bu andan yararlanmazsak, işçilerin güçlü bir şekilde duyduğu örgütler kurma ihtiyacı, bazı "bağımsızlar"ı[151] vs. güçlendirebilecek yanlış, tehlikeli biçimler doğurabilir. Yeni tarzda örgütlenmeyi hızlandırmak, yeni yöntemleri genel tartışmaya sunmak ve "yeni rota"yı cesaret ve kararlılıkla saptamak zorunludur.

Bugünkü sayıda yayınlanan ve Partimizin Merkez Komitesi tarafından imzalanan Parti'ye Çağrı,[152] benim en içten inancıma göre bu rotayı

tamamen doğru biçimde saptamaktadır. Biz devrimci sosyal-demokrasinin temsilcileri, "Çoğunluk" yandaşları, birçok kez, illegal çalışma koşulları altında Parti'nin tamamen demokratikleştirilmesinin olanaksız, "seçim ilkesi"nin bu koşullar altında bir safsata olduğunu söyledik. Ve deneyim bizi haklı çıkardı. Parti yazınında birçok kez (bkz. Akselrod'un önsözüyle "Bir İşçi"nin broşürü, "Iskra"da yayınlanan "Bir İşçi, Birçok İşçiden Biri" adlı mektup ve "Partinin Bölünmesi Üzerine İşçiler" adlı broşür), daha "Azınlık"ın eski yandaşları tarafından, herhangi bir ciddi demokratikleşmenin, herhangi bir gerçek seçim hakkının uygulanmasının gerçekte başarılamadığı iddia edilmiştir. Fakat biz Bolşevikler yeni koşullar altında, politik özgürlüğe geçişle birlikte seçim ilkesine geçme zorunluluğunu daima kabul ettik. Rusya Sosyal-Demokrat İşçi Partisi 3. Kongre tutanakları, eğer hâlâ bir kanıt gerekiyorsa, bunu özellikle inandırıcı biçimde kanıtlamaktadır.

Böylece görevimizi açıkça görebiliriz: illegal Parti aygıtını şimdilik korumak ve yeni, açık bir aygıtı örgütlemek. Parti Kongresi için bu görev (somut olarak uygulanması, zaman ve mekan koşullarına ilişkin mutlaka pratik bilgi gerektirmektedir) şöyledir: 4. Parti Kongresi'ni Tüzük kurallarına göre toplantıya çağırmak ve derhal, vakit geçirmeksizin seçim ilkesinin uygulanmasına başlamak. Merkez Komitesi bu görevi çözmüştür: resmen tam yetkili örgütlerin temsilcileri ve gerçekte Parti'nin sürekliliğinin temsilcileri olan Parti komitelerinin yöneticileri, Parti Kongresi'ne karar oyuyla katılma hakkına sahiptir. **Tüm** Parti üyeleri tarafından, dolayısıyla da Parti mensubu işçiler kitlesi tarafından seçilecek delegeleri, Merkez Komitesi, kendisine tanınan hakka dayanarak, istişari oya sahip katılımcılar olarak **davet etmiştir.** Merkez Komitesi ayrıca, Kongre'ye derhal, bu istişari oyları karar oylarına dönüştürmeyi önereceğini açıklamıştır. Parti komitelerinin tam yetkili delegeleri bunu onaylayacaklar mı?

Merkez Komitesi, kendi görüşünce onların bunu kesinlikle onaylayacaklarını açıklıyor. Ben de şahsım adına buna kesinkes eminim. Böyle bir şeyi onaylamak gerekir. Sosyal-demokrat proletaryanın önderlerinin çoğunluğunun bunu onaylamayacaklarını kabul etmek imkânsız. "Novoya Jizn" gazetesi tarafından büyük bir titizlikle kaydedilen Parti fonksiyonerlerinin oylarının, bizim görüşümüzün doğruluğunu çok kısa

süre içinde doğrulayacağından eminiz. Ve bu adım (istişari oyların karar oylarına dönüştürülmesi) bir mücadeleye yol açacak olsa da, sonucu kesindir.

Bu soruna bir başka açıdan bakın, biçimsel açıdan değil, işsel açıdan bakın! Sunduğumuz planın uygulanması sosyal-demokrasiyi herhangi bir tehlikeyle karşı karşıya bırakıyor mu?

Sosyal-demokrat olmayan büyük yığınların bir çırpıda Parti'ye sızmalarında bir tehlike görülebilir. O zaman Parti kitle içinde erirdi, sınıfın bilinçli öncüsü olmaktan çıkıp kitlenin kuyruğuna takılırdı. Bu Parti'nin kesinlikle acınacak bir dönemi olurdu. Ve **eğer** içimizde demagojiye eğilim bulunsaydı ya da Parti'nin temelleri (program, taktik kurallar, örgütsel deneyim) ya hiç yok ya da bu temeller yetersiz ve sallantılı olsaydı, bu tehlike hiç kuşku yok ki **çok ciddi** önem **kazanabilirdi.** Fakat tüm mesele bu "eğer"in yokluğudur. Biz Bolşevikler sadece "demagoji"ye hiçbir eğilim duymamakla kalmadık, bilakis tam tersine, tüm bu süre boyunca en küçük demagoji girişimine karşı kararlılıkla, açıktan ve doğrudan mücadele ettik, Parti'ye girenlerden sınıf bilinci talep ettik, Parti'nin gelişmesinde sürekliliğin muazzam öneminde ısrar ettik, disiplini öğrettik ve **tüm** Parti üyelerinin Parti örgütlerinden birinde eğitilmesini talep ettik. Bütün sosyal-demokratlar tarafından kabul edilmiş resmi bir programımız var, bu program sağlamdır ve önemli ilkelerinden hiçbirinde eleştiri almamıştır (tek tek maddelerin ve formülasyonların eleştirisi, her canlı partide olması gereken ve kayıtsız şartsız zorunlu birşeydir). 2. ve 3. Parti Kongreleri tarafından ve sosyal-demokrat basının yıllarca süren çalışması sayesinde tutarlı ve sistemli biçimde geliştirilen kararlara sahibiz. Aynı zamanda birçok örgütsel deneyime sahip ve eğitici bir rol oynamış, çok fazla göze batmış olmasa da sadece körler ve gözleri kamaşmış olanlar tarafından inkâr edilebilecek kuşku götürmez ürünler vermiş gerçek bir örgütümüz var.

Hayır, yoldaşlar, bu tehlikeyi abartmayalım. Sosyal-demokrasi kendisine bir ün yapmış, bir eğilim yaratmış, sosyal-demokrat işçi kadrolar yaratmıştır. Ve kahraman proletaryanın mücadele azmini ve mücadele etme yeteneğini, açıkça gördüğü hedefler için ve tamamen sosyal-demokrat bir ruhla, dayanışma ve kararlılıkla mücadele etme yeteneğini

eylemiyle kanıtladığı şu an, bugün Partimize katılan işçilerin ve yarın Merkez Komitesi'nin çağrısıyla katılacak olanların yüzde doksan dokuzunun sosyal-demokrat olduğundan şüphe duymak düpedüz gülünç olurdu. İşçi sınıfı içgüdüsel ve elementar olarak sosyal-demokrat ruha sahiptir ve sosyal-demokrasinin on yıldan fazla zamandır süren çalışması bu elementar içgüdüyü bilince dönüştürme yolunda az katkıda bulunmamıştır. Hayali korkulara hayır, yoldaşlar! Her canlı ve gelişen partide her zaman kararsız, sebatsız ve yalpalayan unsurların bulunacağını unutmayın. Fakat bu unsurlar kendiliklerinden tabi olurlar ve sınanmış ve birbirine sımsıkı kenetlenmiş sosyal-demokrat çekirdeğe kendiliklerinden tabi olacaklardır.

Partimiz illegalitede donup kaldı. 3. Parti Kongresi'nde bir delegenin gayet doğru biçimde ifade ettiği gibi, son yıllarda illegalitede boğuldu. İllegalite sona eriyor. O nedenle cesaretle ilerleyin, yeni silahlar edinin, bunları yeni insanlara dağıtın, üslerinizi genişletin, tüm sosyal-demokrat işçileri yanınıza çağırın, onları yüzler ve binler halinde Parti örgütü saflarına sokun. Onların delegeleri merkezi mercilerimizin saflarını yeniden canlandırsınlar, genç devrimci Rusya'nın yeni ruhu bu delegeler sayesinde buralara aksın. Şimdiye kadar devrim Marksizmin tüm temel teorik tezlerini ve sosyal-demokrasinin bütün önemli şiarlarını tekrar tekrar haklı çıkarmıştır. Devrim bizim çalışmamızı, sosyal-demokrat çalışmamızı ve proletaryanın gerçekten devrimci ruhuna duyduğumuz umudu ve inancı da haklı çıkardı. Parti'nin kayıtsız şartsız zorunlu reorganizasyonunda her türlü küçüklüğü bir yana atalım, derhal yeni yola girelim! Bu, elimizden eski illegal aygıtı almayacaktır (bunun sosyal-demokrat işçilerce onaylandığı ve kabul edildiği kuşkusuzdur, bu yaşam ve devrimin seyri tarafından kararlar ve talimatların kanıtlayabileceğinden yüz kat daha etkin biçimde kanıtlanmıştır). Bu bize, Rusya'yı yarı yarıya özgürlüğe kavuşturmuş olan, onu tam özgürlüğe ulaştıracak ve bu özgürlük sayesinde sosyalizme götürecek olan biricik, kayıtsız şartsız ve tutarlı devrimci sınıfın en derinliklerinden gelen yeni ve taze güçler de sunacaktır.

II

RSDİP 4. Kongresi'nin toplantıya çağrılması üzerine "Novaya Jizn" No. 9'da yayınlanan Partimiz Merkez Komitesi'nin kararı, Parti örgütümüzde demokratik ilkenin tam gerçekleştirilmesi yönünde tayin edici bir adımdır. (İlkönce sadece istişari oya sahip olan, ama daha sonra kuşkusuz karar oyuyla Kongre'ye katılacak olan) Kongre delegelerinin seçimi bir ay içinde yapılacaktır. O nedenle tüm Parti örgütleri, mümkün olduğunca çabuk, kimlerin aday olacağı sorununu ve Kongre'nin görevlerini görüşmeye koyulmalıdır. Ölmekte olan otokrasinin vaat edilen özgürlükleri elimizden alma, devrimci işçilere ve özellikle de önderlerine karşı saldırıya geçme yönünde yeni girişimlerde bulunması olasılığı mutlaka göz önüne alınmalıdır. O nedenle (belki de özel durumlar dışında) delegelerin gerçek adlarını yayınlamak hiç caiz değildir. Gericiler iktidarda olduğu müddetçe, politik köleliğin kullanmayı öğrettiği takma adlardan vazgeçmemeliyiz. Eskiden olduğu gibi "yakalanma durumu" göz önüne alınarak, delegelerin dışında yedeklerin seçilmesi de uygun olur. Tüm bu konspiratif emniyet önlemleri üzerinde durmayacağız, çünkü faaliyetlerinin yerel koşullarını bilen yoldaşlar karşılarına çıkan bütün zorlukların kolayca üstesinden gelmeyi başaracaklardır. Otokrasi koşulları altında yürütülen devrimci çalışmada deneyimli yoldaşlar, yeni, "özgür" (şimdilik henüz sadece tırnak içinde) koşullarda sosyal-demokrat çalışmaya başlayanlara öğütleriyle yardımcı olmalıdırlar. Bu çalışmanın komitelerimizin üyelerinden çok fazla incelik talep ettiği açıktır: eski resmî imtiyazlar bugün kaçınılmaz olarak önemlerini yitiriyorlar ve bir kez daha adım başında "ta baştan" başlamak ve yeni Partili yoldaşların geniş kesimlerine tutarlı bir sosyal-demokrat program, taktik ve örgütlenmenin büyük önemini **kanıtlamak** kaçınılmaz biçimde zorunludur. Şimdiye kadar çoğunlukla sadece belli bir sosyal katmandan gelen devrimcilerle uğraştığımız, buna karşılık şimdi kitlelerin tipik temsilcileriyle uğraşacağımız unutulmamalıdır. Bu değişiklik sadece propaganda ve ajitasyon yöntemlerimizde değil (daha fazla popülarite gereği, sorunlara yaklaşım yeteneği, sosyalizmin ilkesel doğrularını çok basit, çarpıcı ve gerçekten inandırıcı biçimde açıklayabilme sanatı), aynı zamanda örgütlenme yöntemlerinde de değişikliği gerektirmektedir.

Burada bu örgütlenme görevlerinden biri üzerinde durmak istiyorum. Merkez Komitesi'nin kararı, **t ü m** Parti örgütlerinin delegelerini Kongre'ye davet ediyor ve **t ü m** sosyal-demokrat işçileri bu örgütlere katılmaya çağırıyor. Bu yararlı dileği fiilen gerçekleştirebilmek için, işçileri salt "davet etmek", eski tipte örgütlerin sayısını salt çoğaltmak yetmez. Hayır, bunun için **y e n i** örgüt biçimlerinin bütün yoldaşlar tarafından bağımsız, yaratıcı ve ortak biçimde hazırlanması gerekir. Burada önceden belirlenmiş normlar ileri sürülemez, çünkü tüm mesele yenidir; burada yerel koşulların bilgisi, her şeyden önce de ama **t ü m** Parti üyelerinin inisiyatifinden yararlanılmalıdır. Yeni örgüt biçimi, ya da daha doğrusu İşçi Partisi'nin temel örgüt hücresinin yeni biçimi, eski çevrelere kıyasla mutlaka daha geniş olmak zorundadır. Bunun dışında, büyük ihtimalle yeni hücre daha az sıkı biçimlenmiş, daha "gevşek" bir örgüt olmak zorundadır. Eğer dernek kurma özgürlüğü tam ve halkın yurttaşlık hakları tamamen güvence altına alınmış olsaydı, elbette her yerde sosyal-demokrat (sadece sendikal değil, aynı zamanda politik, Parti'ye ait) örgütler de kurmamız gerekirdi. Mevcut koşullar altında her türlü yolla ve eldeki bütün araçlarla bu hedefe yaklaşmaya çalışmalıyız.

Derhal tüm Parti fonksiyonerlerinin ve sosyal-demokrasiye sempati besleyen tüm işçilerin inisiyatifini harekete geçirmeliyiz. Ayrıca her yerde derhal 4. Parti Kongresi üzerine raporlar vermek, görüşmeler yapmak, toplantılar ve mitingler düzenlemek, bu kongrenin görevlerini kolay anlaşılır ve popüler biçimde anlatmak, Parti Kongresi'ni örgütlemenin yeni biçimine işaret etmek ve tüm sosyal-demokratları yeni temelde gerçekten proleter sosyal-demokrat bir partinin inşasına katılmaya çağırmak gerekmektedir. Bu çalışma bir dizi deneyim kazandıracak, iki üç hafta içinde (eğer mesele enerjik biçimde ele alınırsa) işçiler arasından yeni sosyal-demokrat güçler çıkaracak ve şimdi işçi saflarından bütün yoldaşlarla ortaklaşa reorganize etmeye kararlı olduğumuz Sosyal-Demokrat Parti için en geniş kesimlerin ilgisini uyandıracaktır. Bütün toplantılarda derhal Parti birlikleri, örgütleri, grupları kurulması sorunu ortaya atılacaktır. Her birlik, her örgüt, her grup örgüt işlerini yürütecek, yerel Parti mercileriyle bağ kuracak, Parti yazınını devralıp yayacak, Parti çalışması için aidatları toplayacak, toplantılar düzenleyip, dersler ve kon-

feranslar verecek ve nihayet Parti Kongresi'ne delege seçimini hazırlayacak derhal bir büro, bir yönetim ya da bir yönetici komite, bir başka sözcükle, sürekli bir merkezi merci kurmalıdır. Parti komiteleri elbette bu örgütlere yardımcı olmak ve Rusya Sosyal-Demokrat İşçi Partisi'nin ne olduğu konusunda onları aydınlatan belgeleri temin etmek, onlara RSDİP'in tarihini ve şu anki büyük görevlerini tanıtmak için çaba sarfedecektir.

Bunun dışında, sosyal-demokrat işçi örgütlerinin deyim yerindeyse yerel ekonomik üsleri denebilecek, Parti üyeleri tarafından işletilen aşevleri, çayevleri, bira salonları, kütüphaneler, okuma odaları, atış poligonları* vs. kurmak için çaba sarfetmenin zamanıdır. Sadece "otokratik" polisin değil, "otokratik" işverenlerin de sosyal-demokrat işçileri kovuşturdukları ve ajitatörleri işten çıkaracakları unutulmamalıdır, o nedenle fabrika sahiplerinin keyfinden mümkün olduğunca bağımsız bir üssün kurulması çok önemlidir.

Genelde biz sosyal-demokratlar, eylem özgürlüğünün bugünkü genişlemesinden akla gelebilecek her türlü yolla yararlanmalıyız. Bu özgürlük ne kadar güvence altına alınırsa, "Halka!" şiarını daha büyük bir kararlılıkla ileri süreceğiz. Şimdi bizzat işçilerin inisiyatifi, biz dünkü konspiratör ve "çevreciler"in düşünmeye cesaret bile edemediğimiz ölçüde kendisini gösterecektir. Şimdi sosyalist düşüncelerin proletarya kitlelerini etkilemesi, izlememizin çoğu kez tamamen imkânsız olacağı

---

* *Bunun için uygun Rusça sözcüğün ne olduğunu bilmiyorum, o nedenle bu sözcükle (orijinal metinde "tir" denmektedir. —ÇN), hedef tahtasına atışların yapıldığı, bütün silahların mevcut olduğu ve atış yapmak isteyenlerin küçük bir para karşılığı tabanca ve tüfeklerle hedef tahtasına ateş edebilecekleri bir lokali kastediyorum. Rusya'da toplantı ve dernek kurma özgürlüğü ilan edilmiştir. Yurttaşlar atış talimleri yapmak üzere toplanma hakkına sahiplerdir ve bu kimse için bir tehlike doğurmaz. Avrupa'nın her büyük kentinde bodrum lokallerinde, hatta bazen kent dışında vs. herkese açık atış salonları vardır. Ve atış yapmayı, silah kullanmayı öğrenmek işçiler için hiç de gereksiz değildir. Elbette bu işi ancak dernek kurma özgürlüğü güvence altına alındığında ve bu dernekleri dağıtmaya kalkışan her polis alçağı yasal olarak kovuşturulduğunda ciddi biçimde ve büyük ölçekte yapabiliriz. (Bugün Sovyetler Birliği'nde gerek büyük askeri atış yerleri gerekse de her yerde, her işyerinde, her kulüpte karşılaşılan küçük atış yerlerine "tir" denir. —**Alm. Red.**)*

yollar tutacaktır. Buna uygun olarak, hareketin artık kendi ayakları üzerinde durduğu ve deyim yerindeyse, kendi güçleriyle işin üstesinden geldiği yerlerde, sosyal-demokrat aydınların oturup durmaması için, onları doğru biçimde dağıtmaya bakmak zorundayız.* Aydınlar, çalışmanın daha zor, koşulların daha sert ve deneyim sahibi tahsilli insan sıkıntısının daha büyük olduğu, önemli ölçüde daha az ışık kaynağı bulunan ve politik yaşamın nabzının daha güçsüz attığı "tabana" gitmeliler. Gerek tüm halkın, en ücra köşedekilerin bile katıldığı seçimlerin yapılması halinde, gerekse de (ve bu çok daha önemli) taşra Vendèe'sinin gericiliğini etkisiz kılabilmek ve tüm ülkede büyük merkezlerden gelen şiarların bütün proleter kitleler arasında yaygınlaşmasını güvence altına almak için yürütülecek açık mücadele halinde de "halka gitmek" zorundayız.

Elbette her abartma zararlıdır; çalışmayı kalıcı ve olabildiğince "örnek biçimde" örgütlemek için, şimdi de sık sık en iyi güçlerimizi şu ya da bu merkezde toplamak zorundayız. Deneyim bize, burada hangi oranlara uymamız gerektiğini öğretecek. Şimdi görevimiz, yeni ilkelere göre örgütlenme normları ileri sürmekten çok, şimdiye kadar edindiğimiz deneyimlerden 4. Parti Kongresi'nde doğru sonuçlar çıkarmak ve formüle etmek için mümkün olduğunca geniş ve atak bir çalışma geliştirmektir.

III

İlk iki bölümde Parti içinde seçim ilkesinin genel önemi ve yeni örgütsel hücreler ve biçimler zorunluluğu üzerinde durduk. Şimdi de son derece acil olan bir başka sorunu, Parti'nin birleşmesi sorununu yakından inceleyeceğiz.

Sosyal-demokrat işçilerin muazzam çoğunluğunun Parti'nin bölünmesinden son derece hoşnutsuz olduğu ve birleşme talep ettiği hiç kimse için bir sır değildir. Bu bölünmenin, sosyal-demokrat (ya da sosyal-demokrat olmaya hazır) işçilerin Sosyal-Demokrat Parti ile ilişkilerinde belli bir soğukluğa yol açtığı da keza sır değildir.

* *3. Parti Kongresi'nde Parti Komitelerinde sekiz işçiye iki aydın düşmesi isteğini dile getirdim. Bu istek ne kadar da eskimiş durumda! Şimdi yeni Parti örgütlerinde sosyal-demokrasiye mensup her aydına birkaç yüz sosyal-demokrat işçinin düşmesini istemek gerekir.*

İşçiler, Parti "zirveleri"nin kendiliklerinden birleşeceği umudunu neredeyse yitirdiler. Birleşme zorunluluğu gerek RSDİP 3. Kongresi'nde, gerekse de Menşeviklerin bu yılın Mayıs'ındaki Konferansı'nda resmen kabul edilmiştir. O zamandan bu yana yarım yıl geçti, fakat birleşme neredeyse bir adım dahi ilerlemedi. O nedenle işçilerin sabırsızlık göstermeye başlamaları hiç şaşırtıcı değildir. "Iskra"da ve çoğunluğun çıkardığı broşürlerden birinde yayınlanan, birlik üzerine yazan "Birçok İşçiden Biri"nin, broşüründe ("Parti'nin Bölünmesi Üzerine İşçiler", MK yayını, Cenevre 1905) sonunda sosyal-demokrat aydınlara "tabandan yumruk" göstermesi de şaşırtıcı değildi. O zaman bu tehdit bazı sosyal-demokratların (Menşeviklerin) hoşuna gitmedi, bazı sosyal-demokratlar (Bolşevikler) ise bunu tamamen haklı ve esasen tamamen doğru buldular.

Bana öyle geliyor ki, **s ı n ı f b i l i n ç l i** sosyal-demokrat işçilerin niyetlerini ("tehdit" demiyorum, çünkü bu sözcük suçlama ve demagoji kokuyor, oysa biz ikisinden de bütün gücümüzle kaçınmaya çalışmalıyız) gerçekleştirebileceği ve gerçekleştirmek zorunda olduğu an artık gelmiştir. Gerçekten de bunun zamanı gelmiştir, hele Parti örgütlerinde seçim ilkesinin sadece teorik olarak değil, pratikte de uygulanabileceği, hem de güzel, boş bir lafız olarak değil, Parti bağlarını gerçekten yenileyen, genişleten ve sağlamlaştıran, gerçekten yeni bir ilke olarak uygulanabileceği bir anda, zamanı kesin olarak gelmiş olacaktır. "Çoğunluk" Merkez Komitesi aracılığıyla seçim ilkesini derhal kabul etme ve uygulama çağrısı yaptı. "Azınlık" aynı yolu izliyor. Ve sosyal-demokrat işçiler tüm sosyal-demokrat örgütlerde, kuruluşlarda ve toplantılarda vs. muazzam ve ezici çoğunluğu oluşturuyor.

Bu demektir ki, şimdi sadece birleşmeye **i k n a e t m e ,** sadece birleşme **v a a t l e r i** alma değil, gerçekten **b i r l e ş m e ,** hem de iki fraksiyonun örgütlü işçilerinin çoğunluğunun basit bir kararıyla birleşme olanağı vardır. "Yükümlülükler dayatma"ya gerek yoktur, çünkü birlik zorunluluğu prensipte herkes tarafından tanınmıştır ve işçilerin tek yapacakları, prensipte karara bağlanmış bir sorunu pratikte hayata geçirmek olacaktır.

Sosyal-demokrat işçi hareketinde aydınların ve proletaryanın (işçilerin) işlevleri arasındaki ilişki şu genel formülle oldukça tam bir şekilde ifade edilebilir: Aydınlar sorunları "prensipte" iyi çözer, iyi şemalar çizer ve bunun uygulanma zorunluluğunu da son derece iyi değerlendirirler... işçiler ise harekete geçerler ve cansız teoriyi canlı pratiğe geçirirler.

Ve şunları söylemekle demagoji yaptığıma, işçi hareketi içinde bilincin muazzam rolünü küçümsediğime ve asla Marksist teorinin ve Marksist ilkelerin devasa önemini zayıflattığıma hiçbir surette inanmıyorum: hem Parti Kongresi'nde, hem de Konferans'ta Parti'nin birleşmesi "cansız teori"sini ileri sürdük; işçiler, yoldaşlar! bu cansız teoriyi canlı pratiğe geçirmemize yardım edin! Yığın yığın Parti örgütlerimize katılın! 4. Parti Kongremizi ve ikinci Menşevik konferansı sosyal-demokrat işçilerin saygı uyandıran ve mükemmel bir kongresine dönüştürün! Bizimle birlikte, birleşme sorunuyla ilgilenin — bu sorunda istisnai olarak (bu, karşıt kuralı doğrulayan bir istisna olacaktır!), onda bir teorinin, onda dokuz pratiğin yeri olsun! Bu dilek gerçekten haklı, tarihsel olarak zorunlu ve psikolojik olarak anlaşılırdır. Bizler sürgün atmosferi içinde o kadar uzun süre "teori yaptık" ki (bazen, itiraf edelim ki, tamamen boşlukta), azıcık, az birazcık "aksi yönde ifrada kaçıp" pratiği biraz daha ön plana çıkarmamızın tanrı hakkı için hiçbir zararı olmaz. Bölünmenin nedenleriyle bağıntı içinde ele alırken çok miktarda mürekkep ve kâğıt harcadığımız birleşme sorununda, böyle bir davranış kesinlikle yerinde olacaktır. Özellikle biz sürgünler, pratiği özledik. Ve bu arada yine de çok iyi ve tam bir demokratik devrim programı hazırladık. O halde bu devrimi gerçekleştirmek için birleşelim!

Kasım 1905

PARTİYE ÇAĞRI

Birlik Kongresi'nin "Bolşevik" Fraksiyonuna Mensup Üyelerinden[153]

Yoldaşlar!

Birlik Kongresi yapıldı. Artık bölünmüşlük yok. Sadece eski "Bolşevik" ve "Menşevik" fraksiyonlar örgütsel olarak birbiriyle tamamen kaynaşmakla kalmadı, aynı zamanda RSDİP ile Polonya Sosyal-Demokrasisinin birliği de sağlandı, Letonya Sosyal-Demokrasisiyle bir birlik anlaşması imzalandı ve Yahudi Sosyal-Demokrasisiyle, yani "Bund"la birlik üzerine geçici bir karar alındı. Bu olayların politik önemi, her koşul altında çok büyük olurdu. Fakat bugün içinde yaşadığımız tarihsel anda, bu önem muazzam olacaktır.

Büyük Rus devriminin tüm kaderi büyük ihtimalle çok yakın gelecekte belli olacak. Kent ve kır yoksullarının geniş kitlelerinin başında bulunan proletarya, ilk andan başlayarak bugüne kadar devrimin başını çekiyor. Yakında halkın mücadelesinde yaşanacak korkunç, tayin edici olaylar göz önüne alındığında, herşeyden önce, tüm Rusya'nın, Rusya'daki tüm milliyetlerin sınıf bilinçli proletaryasının pratik birliğini sağlamak önemlidir. İçinde yaşadığımız böylesine devrimci bir dönemde, Parti'nin her teorik hatası, her taktik sapması, bizzat yaşam tarafından, işçi sınıfını inanılmaz bir çabuklukla aydınlatıp eğiten yaşam tarafından acımasızca eleştirilecektir. Böyle bir zamanda, Parti içinde teori ve taktik sorunları üzerine düşünsel mücadelenin mümkün olduğunca açık, geniş ve özgürce yürütmeye, ama bu arada sosyal-demokrat proletaryanın

devrimci davranış bütünlüğünü herhangi bir biçimde bozmamaya ya da zorlaştırmamaya çaba göstermek her sosyal-demokratın görevi ve boyun borcudur.

Büyük Rus devrimi bir dönüm noktasında bulunuyor. Burjuva Rusya'nın tüm sınıflarının otokrasiye karşı mücadelesi kâğıt üzerinde bir anayasaya götürdü. Burjuvazinin bir kesimi buna tamamen razı oldu ve devrime sırt çevirdi. Daha ileri gitmek isteyen bir diğer kesim, "anayasal" bir mücadele yolu umuduyla kendi kendisini aldatıyor ve hercai, ikiyüzlü Kadet Partisi'nin bir seçim zaferini, halkın özgürlüğünün zaferi olarak görmeye hazır.

Eski feodal Rusya'ya karşı, memurların mutlak gücüne ve toprak beyleri tarafından köleleştirilmeye karşı özveriyle mücadele eden geniş köylü kitleleri devrimin saflarından şaşmıyorlar, fakat davalarının bilincinde olmaktan henüz çok uzaklar. Kent küçük-burjuvazisinin devrimci-demokrat kesimi de fazla bilinçli değil. Sadece proletarya, Ekim'de özgürlük için kahramanca çarpışan ve Aralık'ta kendisini savunmak için silaha sarılan proletarya — yalnızca proletarya, her zaman olduğu gibi, yeni güçler biriktiren ve şimdi yeni, daha büyük bir mücadeleye hazırlanan tutarlı devrimci sınıf olarak kalmaya devam ediyor.

Çarlık hükümeti alaycı bir açıklıkla anayasa oyununu sürdürüyor. Eski gücünü koruyor, özgürlük savaşçılarını kovuşturmayı sürdürüp şiddetlendiriyor, besbelli ki Duma'yı otokrasinin maskesi olarak boş bir laklak yeri ve halkı aldatmanın bir aracı yapmak istiyor. Bu taktiğin başarıyla taçlanıp taçlanmayacağı, çok yakın gelecekte, şimdi olgunlaşmakta olan yeni devrimci patlamanın sonucuyla belirlenecektir.

Tüm Rusya proletaryası sımsıkı birleşirse, tüm gerçekten devrimci, anlaşmalara değil mücadeleye hazır olan halk katmanlarını ayağa kaldırabilirse, mücadeleye iyi hazırlanırsa ve özgürlük için mücadeleninin son safhasının zamanını doğru seçerse — o zaman zafer ondan yana olacaktır. O zaman Çar anayasayla oynadığı alçakça oyunda, burjuvazi ise otokrasiyle uzlaşmada başarılı olamayacaktır, o zaman Rus devrimi Batı Avrupa'daki 19. yüzyıl devrimleri gibi tamamlanmamış, yarım yamalak, işçi sınıfı ve köylülüğün çıkarları açısından dörtte üç yararsız bir devrim olmayacaktır. O zaman Rus devrimi gerçekten büyük bir devrim

olacak, halk ayaklanmasının tam zaferi burjuva Rusya'yı bütün eski zincirlerinden kurtaracak ve belki de Batı'da sosyalist devrimler çağını açacaktır.

Tam demokratik devrimi hedefleyen sosyal-demokrasi, tüm faaliyetinde, yeni devrimci bir patlamanın kaçınılmazlığını hesaba katmalıdır. Hem hükümet, hem de liberal parti, yani Kadetlerin şahsında burjuvazi tarafından beslenen anayasa hayallerini acımasızca teşhir etmeli, devrimci köylülüğü, köylü ayaklanmasının *tam* zaferi adına birleşmeye çağırmalı, geniş kitlelere Aralık'taki ilk ayaklanmanın muazzam önemini ve yeni bir ayaklanmanın kaçınılmazlığını açıklamalıyız; sadece ayaklanma, çarlık otokrasisinin gücünü elinden alabilecek ve bu gücü gerçekten halka verebilecektir. Verili tarihsel anda taktiğimizin başlıca görevleri bunlar olmalıdır.

Birlik Kongresi'nin, derin inancımıza göre, bu görevleri tamamen doğru kavramadığı gerçeğini görmezden gelemeyiz ve gelmemeliyiz. Parti Kongresi'nin en önemli üç kararında, Kongre'de sayıca üstün olan eski "Menşevik" fraksiyonun yanlış görüşleri açıkça gün yüzüne çıkıyor.

Tarım programında Parti Kongresi, prensip itibariyle "belediyeleştirme"yi onayladı. Belediyeleştirme, köylülerin pay toprağı mülkiyeti ve büyük toprak sahiplerinin Zemstvolara devredilen topraklarının köylüler tarafından kiralanması demektir. Özünde bu, gerçek bir tarım devrimiyle, Kadetlerin istediği türde bir tarım reformu arasında bir şeydir. Köylüler böyle bir planı kabul etmeyeceklerdir. Ya toprağın doğrudan dağıtılmasını, ya da tüm toprak ve arazinin halkın mülkiyetine devredilmesini talep edeceklerdir. Belediyeleştirme ancak tamamen demokratik bir devrim durumunda, memurların halk tarafından seçildiği cumhuriyetçi bir sistemde ciddi bir demokratik reform olabilir. Parti Kongresi'ne de belediyeleştirmeyi hiç olmazsa bu koşullara bağlamayı önerdik. Fakat Kongre önerimizi reddetti. Bu koşullar olmadan ise, liberallerin ve memurların istediği türde bir reform olarak belediyeleştirme, köylülere ihtiyaçları olan şeyi kesinlikle vermeyecek ve aynı zamanda Zemstvolarda egemen olan, fiilen toprağın dağıtımının kendilerine bırakılacağı burjuva, anti-proleter unsurlara yeni güç ve yeni nüfuz sağlayacaktır. Bu sorunu geniş işçi ve köylü kitlelerine kavratmalıyız.

Devlet Duması üzerine kararında Kongre, bu Duma içinde sosyal-demokrat bir parlamento fraksiyonu oluşturmanın arzu edilir bir şey olduğunu açıkladı. Tüm Polonyalı, Letonyalı ve Yahudi sosyal-demokrat proleterler de dahil olmak üzere, Rusya'nın sınıf bilinçli işçilerinin onda dokuzunun bu Duma'yı boykot ettiğini Kongre hesaba katmak istemedi. Seçimlere katılmayı gerçekten geniş bir kitle ajitasyonu olanağına bağımlı kılma önerisini reddetti. Sadece işçi örgütleri tarafından Devlet Duması'na aday olarak gösterilmiş kişilerin sosyal-demokrat parlamento fraksiyonu üyesi olabileceği önerisini reddetti. Böylece Kongre, Parti-yi hiç olmazsa Avrupa'daki devrimci sosyal-demokrasinin bu alandaki deneyimleriyle yaratılmış garantilerle güvence altına almaksızın, parlamentarizm yolunu tuttu.

Sosyal-demokratlar olarak elbette, prensip itibariyle, proleter mücadelenin silahı olarak parlamentarizmden yararlanma görevini tanıdık; fakat tüm mesele şudur: Mevcut koşullar altında sosyal-demokrasinin bizim Dumamız gibi bir "parlamento"ya katılması caiz midir? İşçi örgütleri tarafından seçilmiş sosyal-demokrat parlamenterler olmadan bir parlamento fraksiyonu oluşturmak caiz midir? Biz bunun caiz olmadığını zannediyoruz.

Kongre, anayasa oyununa karşı mücadeleyi, anayasa hayallerine karşı mücadeleyi Parti'nin görevlerinden biri olarak ileri sürme önerisini reddetti. Kongre, Duma'da egemen olan, içinde otokrasiyle anlaşma yapma ve devrimin başını koparma, ona son verme çabasının öylesine güçlü olduğu "Kadet" Partisi'nin belirsiz niteliği hakkında fikir beyan etmedi. Kongre, otokrasi ile halkın özgürlüğü arasında bir denge kurmaya çalışan burjuva uzlaşmacılar partisinin anlık ve görünürdeki zaferinin çok fazla etkisi altında kaldı.

Kongre, silahlı ayaklanma üzerine kararlarda da gerekli olan şeyi vermedi: proletaryanın hatalarının doğrudan bir eleştirisi, Ekim ve Aralık 1905 deneyimlerinin berrak bir değerlendirmesi. Kongre, grevle ayaklanma arasındaki karşılıklı ilişkileri inceleme girişiminde bile bulunmadı; bunun yerine kararlarda ayaklanma üzerine bazı utangaç laflar ağırlıkta. Kongre, işçi sınıfına, açık ve berrak bir şekilde, Aralık ayaklanmasının bir hata olduğunu söylemedi; fakat aynı zamanda Aralık

ayaklanmasını üstü kapalı biçimde mahkûm etti. Biz bu şekilde proletaryanın devrimci bilincinin aydınlatılmaktan çok bulandırıldığını düşünüyoruz.

Kongre'nin hatalı saydığımız kararlarına karşı ideolojik olarak mücadele etmeliyiz ve edeceğiz. Fakat bunu yaparken, tüm Parti önünde, her türlü bölünmeye karşı olduğumuzu ilan ediyoruz. Kongre kararlarına tabi olacağımızı garanti ediyoruz. Merkez Komitesi'ni boykot etmeyi reddettiğimiz ve ortak çalışmaya değer verdiğimiz için, aynı düşünceyi paylaştığımız yoldaşların, orada çok azınlıkta kalacak olmalarına rağmen, MK'ya girmelerini onayladık. Derin inancımıza göre, sosyal-demokrat işçi örgütleri birleşik olmalıdır, fakat bu birleşik örgütlerde Parti sorunları en geniş kapsamda özgürce tartışılmalı, Parti yaşamındaki olaylar özgürce, dostça eleştirilmeli ve değerlendirilmelidir.

Örgütlenme sorununda, sadece merkez yayın organı yazı kurulunun haklarıyla ilgili olarak farklı görüşteydik. Biz MK'nın merkez yayın organı yazı kurulunu atama ve görevden alma hakkında ısrar ettik. Demokratik merkeziyetçilik ilkesinde, her türlü azınlığın ve her türlü sadık muhalefetin haklarını korumakta, her Parti örgütünün özerkliğinde, tüm Parti fonksiyonerlerinin seçimi, hesap verme yükümlülüğü ve görevden alınabilirliğinin kabulünde hepimiz görüş birliği içindeydik. Bu örgütlenme ilkelerine pratikte riayet edilmesinde, içtenlikle ve tutarlı biçimde uygulanmasında, bölünmeye karşı bir güvence; Parti'de ideolojik mücadelenin en sıkı örgütsel birlikle, herkesin ortak Kongre kararlarına tabi olmasıyla tamamen bağdaştırılabilir olduğunun ve olması gerektiğinin güvencesini görüyoruz.

Tüm yandaşlarımızı böyle bir tabi oluşa, böyle bir ideolojik mücadeleye çağırıyoruz; tüm Parti üyelerine, Kongre kararlarını titizce değerlendirmeyi öneriyoruz. Devrim öğretiyor — ve tüm Rusya'nın sosyal-demokrat proletaryasının pratik mücadele birliğinin, Partimizi yaklaşan politik krizin derinleştiği bir dönemde vahim hatalardan koruyacağına inanıyoruz. Mücadele anında bizzat olaylar, işçi kitlelerine doğru taktiği verecektir. Gelin tüm çabalarımızı, bu taktiği değerlendirişimizin, dev-

rimci sosyal-demokrasinin görevlerini yerine getirmesine katkıda bulunmasına, İşçi Partisi'nin sahte başarılar peşinde koşmak uğruna tutarlı proleter politika yolundan sapmamasına ve sosyalist proletaryanın, özgürlüğün öncü savaşçısı olarak büyük rolünü sonuna kadar götürmesine yöneltelim!

Mayıs (Nisan) 1906.

DEVRİMCİ SOSYAL-DEMOKRASİNİN PLATFORMU[154]

I

Bilindiği gibi, birkaç hafta içinde Parti kongresi toplanacak. Onun hazırlanmasına ve Parti'nin bu Kongre'de çözmek zorunda olduğu temel taktik sorunların tartışılmasına en enerjik biçimde girişmeliyiz.

Parti MK'mız şimdiden gazetelerde yayınlanan bir gündem ileri sürmüştür. Bu gündemin odak noktasında şu maddeler durmaktadır: 1) "En yakın politik görevler" ve 2) "Devlet Duması". İkinci madde ile ilgili olarak, onun gündemde durmasının zorunlu olduğu apaçıktır ve tartışma götürmez. Görüşümüzce birinci maddenin de keza ele alınması gerekir, fakat formülasyonu ya da daha doğrusu içeriği biraz değiştirilmelidir.

Tüm Parti'ye, Kongre'nin görevlerini ve çözmesi gereken sorunları derhal tartışma olanağı vermek için, Partimizin iki başkent örgütünün temsilcileriyle "Proletari" yazı kurulunun İkinci Duma'nın toplantıya çağrılması arifesindeki Konferans'ı, aşağıdaki karar tasarılarını hazırlamıştır.* Konferans'ın görevlerini **n a s ı l** kavradığı, neden tam da şu ya da bu sorundaki karar tasarılarını ön plana çıkardığı ve bu kararlarda hangi **y o l g ö s t e r i c i d ü ş ü n c e l e r i n** ifade edildiği konusunda kısa bir genel bakış sunmayı amaçlıyoruz.

* *Bu tasarılardan sadece partisiz işçi örgütleri üzerine olanı bu cilde alınmıştır (s. 477 [Bu cildin 456. Sayfası —Red.]). Diğer tasarıların temel içeriğine bu makalede değinilmektedir. Bunların tam metni Bütün Eserler, cilt X, s. 513 ve devamındadır. —Alm. Red.*

Birinci sorun: "En yakın politik görevler".

Görüşümüzce, içinde bulunduğumuz dönemde RSDİP Kongresi'nde sorun böyle koyulamaz. Bu devrimci bir dönemdir. Bu konuda fraksiyon farkı gözetmeksizin tüm sosyal-demokratlar aynı görüşte. İddiamızın doğruluğuna kanaat getirmek için, Menşeviklerin ve Bundcuların Kasım 1906'da yapılan RSDİP Tüm-Rusya Konferansı'nda kabul ettirdikleri kararın **i l k e s e l** bölümüne bir göz atmak yeter.

Ama devrimci bir dönemde **e n y a k ı n** politik görevlerin saptanmasıyla **y e t i n i l e m e z ,** hem de iki nedenden ötürü yetinilemez. İlk olarak, böyle dönemlerde sosyal-demokrat hareketin **t e m e l** görevleri ön plana çıkar, inşa çalışmasının "barışçıl" ve anayasal kıvır zıvır dönemlerinde olduğundan çok daha titiz bir temelli inceleme talep eder. İkinci olarak, böyle bir dönemde **e n y a k ı n** politik görevler **b e l i r l e n e m e z ,** çünkü devrim tam da olayların hızla değişimi, hızlı dönemeçler, beklenmedik durumlar, şiddetli çatışmaların mümkün ve kaçınılmaz olmasıyla öne çıkar. Bunu kavramak için, salt sol bir Duma'nın zorla dağıtılması ve seçim yasasının Kara-Yüzler'in istediği doğrultuda değiştirilmesi olanağına ve ihtimaline dikkat çekmek yeter.

Örneğin Avusturyalılar için kendi "en yakın" görevlerini saptamak kolaydı: Tüm belirtilerin az çok barışçıl, tutarlı ve sürekli bir anayasal gelişmenin süreceğini gösterdiği bir dönemde, genel seçim hakkı için mücadele.[155] Ya bizde durum nasıl? Menşevikler bile, yukarıda sözünü ettiğimiz kararda, **b a r ı ş ç ı l** bir yolun imkânsız olduğundan, Duma'ya temsilciler değil savaşçılar seçmenin gerekli olduğundan söz etmiyorlar mı? Örneğin Kurucu Meclis için mücadeleyi kabul etmiyorlar mı? Anayasal düzenin oluştuğu ve belli bir süre için sağlamlaştığı bir Avrupa ülkesinde "Kurucu Meclis" şiarının söz konusu edildiği, parlamentodaki "temsilciler"in karşısına "savaşçılar"ı koyma eğiliminin gündemde olduğu göz önüne getirilsin — bu koşullar altında "en yakın" görevlerin, Batı'da şimdi yapıldığı gibi **s a p t a n a m a y a c a ğ ı** hemen anlaşılır. Sosyal-demokrasinin ve devrimci burjuva demokrasisinin parlamento çalışması ne kadar başarılı olursa, önümüze gayet özel acil görevler koyacak olan parlamento-dışı mücadelenin patlak vermesi o kadar olası olacaktır.

Hayır. Kongre'de en yakın görevlerimizden çok, proletaryanın burjuva devriminin içinde bulunduğumuz anındaki **temel** görevlerini tartışmalıyız. Aksi takdirde çaresiz ve olayların her dönemecinde şaşkına dönen insanların durumuna düşeriz (1906 yılında birçok kez olduğu gibi). "En yakın" görevleri zaten saptayamayız — tıpkı İkinci Duma'nın ve 24 (11) Aralık 1905 tarihli seçim yasasının bir hafta mı, bir ay mı, yoksa altı ay mı dayanacağını hiç kimsenin önceden söyleyemeyeceği gibi. Fakat bugüne kadar tüm Parti, sosyal-demokrat proletaryanın devrimimizdeki temel görevleriyle ilgili bir anlayış geliştirmemiştir. Böyle bir ortak anlayış olmadan ise, ne istediğini bilen, ilkeli bir politika yürütmek imkansızdır — "en yakın" görevleri saptamanın peşine düşmek başarısızlığa mahkûmdur.

Birlik Kongresi. Sosyal-Demokrat Parti'nin her iki eğilimi de uygun tasarılar sunmuş **olmasına** rağmen, politik durum özel bir gündem maddesi oluşturmuş ve Kongre'de tartışılmış **olmasına** rağmen, politik durum ve devrimde proletaryanın görevleri konusunda herhangi bir karar almamıştır. Yani herkes bu sorunları önemli buluyordu, fakat Stockholm Parti Kongresi çoğunluğu, **o zaman** bunların henüz yeterince açıklığa kavuşmamış olduğu görüşündeydi. Bu sorunları yeniden incelemek gerekiyor. Birinci olarak, sosyo-ekonomik ve politik evrimin temel eğilimleri itibariyle şu anki devrimci durumun nasıl değerlendirilmesi gerektiğini; ikinci olarak, bugünkü Rusya'da sınıfların (ve partilerin) politik olarak nasıl gruplaştığını; üçüncü olarak, **böyle** bir anda, toplumsal güçlerin politik gruplaşmasının **böyle** olduğu koşullarda Sosyal-Demokrat İşçi Partisi'nin temel görevlerinin ne olduğunu gözden geçirmek zorundayız.

Belli Menşeviklerin (belki MK'nın da) en yakın politik görevler sorusundan, gayet basit bir şekilde, bir Duma, yani bir Kadet hükümeti talebinin desteklenmesi sorununu anlamaları olgusuna gözlerimizi kapamıyoruz elbette.

Plehanov çoktan o kendine özgü —ve elbette son derece takdire şayan— atılganlıkla, Menşevikleri sağa doğru ittiği o atılganlıkla, 8 Mart (23 Şubat) tarihli "Ruskaya Jizn"de bu talebin desteklenmesinden yana çıkmıştır.

Biz bunun önemli ama **t a l i** bir sorun olduğunu ve Marksistlerin bu sorunu, tek başına, yani devrimimizin şu anını, Kadet partisinin sınıfsal niteliğini ve şu an oynadığı politik rolü değerlendirmeden ele alamayacaklarına inanıyoruz. Bu sorunu salt politik bir kombinezon sorununa, genel olarak anayasal düzende kabinenin parlamentoya sorumlu olması "ilkesi"ne indirgemek, sınıf mücadelesi bakış açısından tamamen vazgeçmek ve liberallerin bakış açısını benimsemek demek olurdu.

Bu nedenle Konferansımız, Kadet hükümeti sorununu, devrimin içinde bulunduğumuz anının değerlendirilmesiyle ilişkilendirmiştir.

İlgili kararın gerekçelendirmesinde, herşeyden önce, bütün Marksistlerin temel sorun olarak gördükleri sorunla, ekonomik kriz ve kitlelerin ekonomik durumu sorunuyla başlıyoruz. Konferans, "krizin kısa sürede ortadan kaldırılacağı yönünde herhangi bir belirtinin mevcut olmadığı" formülünü kabul etmiştir. Bu formül sanırım çok ihtiyatlıdır. Fakat Sosyal-Demokrat Parti için elbette inkâr kabul etmez olguları saptamak, temel çizgileri göstermek önemlidir, sorunun bilimsel olarak işlenmesi ise Parti yazınına bırakılır.

Kriz zemini üzerinde proletarya ile burjuvazi arasındaki sınıf mücadelesinin şiddetlendiğini saptıyoruz (gerekçelendirmenin 2. maddesi) (bu tartışma götürmez bir olgudur, bu şiddetlenmenin belirtileri herkesin malûmudur), sonra da köyde toplumsal mücadelenin şiddetlendiğini saptıyoruz. Köyde örneğin lokavt gibi göze batıcı olaylar yok, fakat Hükümetin Kasım ayında çıkardığı tarım yasaları gibi önlemler ("köy burjuvazisine rüşvet yedirilmesi"), mücadelenin şiddetlendiğinin, büyük toprak sahiplerinin bütün güçlerini, köylülüğün toplu saldırısını zayıflatmak için köylülüğü bölmeye yöneltmek zorunda olduğunun kanıtıdır.

Bu çabaların sonunda neye yol açacağını bilmiyoruz. Bütün "tamamlanmamış" (Marx'ın ifadesi) burjuva devrimleri, zengin köylülüğün düzen tarafına geçmesiyle "sonuçlanmıştır". Her halükârda sosyal-demokrasi, köylülüğün en geniş katmanlarının bilincinin gelişmesini teşvik etmek, köyde cereyan eden sınıf mücadelesinin anlamını onlara kavratmak için elinden gelen herşeyi yapmalıdır.

Üçüncü maddede ise, son yıllarda Rusya'nın politik tarihindeki en önemli olay saptanmakta: üst sınıfların "sağcılaşması", alt sınıfların

"solculaşması". Sosyal-demokrasinin, özellikle de devrimci dönemlerde, kongrelerinde toplumsal gelişme dönemlerinden **sonuçlar çıkarmak** zorunda olduğuna, bunu yaparken Marksist inceleme yöntemlerini kullanmak ve diğer sınıflara, geçmişin gözden geçirilmesini ve politik olayların değerlendirilmesini, aslında her türlü teoriyi küçümseyen ve yakın tarihin her türlü sınıfsal tahlilinden korkan burjuvazinin yaptığı gibi anlık çıkarlar ya da birkaç günlük başarı bakış açısından değil, **ilkesel** bir bakış açısından yapmayı **öğretmesi** gerektiğine inandık.

Aşırı uçların güçlenmesi, merkezin zayıflaması demektir. Belli sosyal-demokratların (Martov da dahil) yanlış biçimde varsaydıkları gibi, merkez Oktobristler değil, Kadetlerdir. Bu partinin **nesnel** tarihsel görevi nedir? Eğer öğretilerine sadık kalmak istiyorlarsa, Marksistler bu soruyu yanıtlamak zorundadır. Karar şu yanıtı veriyor: "Kara Yüz büyük toprak sahipleri ve otokrasi için **kabul edilebilir** olan tavizler yoluyla devrime sekte vurmaktır" (çünkü Kadetler gönüllü bir anlaşmadan yanalar). K. Kautsky'nin "Sosyal Devrim" adlı ünlü çalışmasında, reformu devrimden ayıran şeyin, iktidarın ezenler sınıfının elinde kalması, bu sınıfın, ezenler için kendi iktidarları yokedilmeden **kabul edilebilecek** olan tavizler yardımıyla ezilenlerin isyanını **bastırması** olduğu son derece iyi biçimde anlatılmaktadır.

Burjuva-demokratik devrimde liberal burjuvazinin nesnel görevi tam da, "akla uygun" tavizler pahasına monarşinin ve toprak sahipleri sınıfının varlığını korumasında yatar.

Bu görev gerçekleştirilebilir mi? Bu duruma bağlıdır. Bir Marksist bunu kesinlikle gerçekleştirilemez olarak göremez. Fakat burjuva devriminin **böyle** sonuçlanması: birinci olarak, burjuva toplumunun üretici güçlerinin gelişmesi için en az özgürlük (Rusya'nın ekonomik gelişmesi, büyük toprak mülkiyetinin Kadet planı uyarınca yeniden biçimlendirilmesi yerine, büyük toprak mülkiyetinin devrimci yoldan yokedilmesi halinde çok daha hızlı olacaktır); ikinci olarak, halk kitlelerinin en önemli gereksinimlerinin karşılanmaması ve üçüncü olarak, halk kitlelerinin **şiddet yoluyla** bastırılması zorunluluğu anlamına gelir. Kitleler şiddet yoluyla bastırılmadan, Kadetlerin istediği türde bir

"barışçıl" anayasal gelişme **gerçekleştirilemez.** Bunu belleğimize iyice yerleştirmeli ve kitlelerin bilincine kazımalıyız. Kadetlerin "sosyal barış"ı büyük toprak sahipleri ve fabrikatörler için bir barıştır, köylülerin ve işçilerin **bastırılmış** ayaklanmasının "**barışıdır**".

Sahra mahkemeleri yardımıyla uygulanan Stolipinci misillemeler ve Kadet "reformları" — bunlar bir ve aynı zorbanın iki elidir.

II

Bu konudaki ilk makalemizin yayınlanmasından bu yana sekiz gün geçti, ve politik yaşam, o zamanki sözlerimizi doğrulayan ve o zaman değindiğimiz güncel sorunları "**oldu bittilerin** (ya da olupbitmekte olanların?)" parlak ışığıyla aydınlatan tam bir dizi önemli olaya sebebiyet verdi.

Kadetlerin sağa çarketmesi Duma'ya çoktan damgasını vurdu. Rodiçev Stolipin'i ılımlılık, ihtiyat, yasallık, sakinleşme, halkı tahrik etmemeyi propaganda ederek destekliyor, ve Stolipin de Rodiçev'e destek, o ünlü "çok yönlü" desteğini veriyor — ve bu karşılıklı destek artık bir olgu haline gelmiştir.[156]

Bu olgu, mevcut politik durumu tahlilimizin doğruluğunu, daha İkinci Duma açılmadan **önce**, 28 (15) Şubat'tan 3 Mart'a (18 Şubat) kadar hazırlanan karar tasarılarımızda geliştirdiğimiz tahlilin doğruluğunu onaylamıştır. MK'nın önerisini kabul etmeyi ve "en yakın politik görevleri" tartışmayı reddettik, devrimci bir dönemde böyle bir önerinin iler-tutar yanı olmadığını gösterdik ve anlık politika sorunu yerine burjuva devriminde sosyalist politikanın temelleri sorununu geçirdik.

Ve bir haftalık devrimci gelişme, öngördüklerimizi tamamen doğruladı.

Geçen sefer, karar tasarımızın taleplerimizi gerekçelendirdiğimiz bölümünü tartışmıştık. Bu bölümün merkezi noktası, zayıflamış "merkez" Partisi'nin, yani liberal-burjuva Kadet Parti'sinin, Kara Yüz büyük toprak sahipleri ve otokrasi için kabul edilebilir olan tavizler yardımıyla devrimi sona erdirmeye çalışması olgusunun tespitiydi.

Denebilir ki daha dün, Plehanov ve RSDİP'in sağ kanadına mensup yandaşları, tüm 1906 yılı boyunca (hatta daha önceden, 1905'ten beri, "İki Taktik" broşürünün yayınlanmasından bu yana) ısrarla savunduğumuz Bolşevizmin bu düşüncesini, burjuvazinin rolü hakkında asilerin anlayışından kaynaklanan yarı-fanatik bir varsayım, ya da en azından zamansız bir uyarı vs. olarak ilan ediyorlardı.

Bugün **herkes** haklı olduğumuzu görüyor. Kadetlerin "çabası" gerçekleşmeye **başlıyor**, ve Kadetleri acımasızca teşhir ettiği için Bolşevizmden herkesten daha çok nefret eden "Tovarişç" gibi bir gazete bile, "Reç" tarafından yalanlanan, Kadetlerin Kara Yüzler hükümetiyle görüşmeler yaptığı yolundaki söylentiler* üzerine şöyle diyor: "Ateş olmayan yerden duman çıkmaz."[157]

Bu durumda bize sadece, "Tovarişç"te yeniden başlayan "Bolşevik Haftası"nı kutlamak kalıyor. Bize sadece, **tarihin bütün uyarılarımızı ve şiarlarımızı doğruladığını**, Kadetlere yönelik eleştirilerimizi bir el hareketiyle geçiştiren "demokratlar"ın ve ne yazık ki hatta bazı sosyal-demokratların da tüm düşüncesizliğini (en hafif deyimle düşüncesizliğini) açığa çıkardığını kaydetmek kalıyor.

Birinci Duma döneminde Kadetlerin halkın arkasından hükümetle pazarlık ettiğini kim söyledi? Bolşevikler. Sonra Trepov gibi birinin Kadet hükümetinden yana olduğu ortaya çıktı.

Sözümona Halkın Özgürlüğü Partisi'nin Hükümete karşı yürüttüğü seçim mücadelesinin (sözümona mücadelenin) tam ortasında, 28 (15) Ocak tarihinde Milyukov'un Stolipin'i ziyaret etmesinden sonra en enerjik teşhir kampanyasını kim yürüttü? Bolşevikler.

---

* *26 (13) Mart tarihli "Reç" in başyazısında şunları okuduğumuzda bu satırlar yazılmıştı: "Kadetlerin geçtiğimiz yılın Haziran ayında Hükümet'le yaptıkları sözü çokça edilen görüşmeler üzerine tam veriler yayınlandığında, ülke, 'halkın arkasından' yapılan bu görüşmelerde Kadetlerin belki de 'Rossiya'nın sözünü ettiği eğilmezlikten başka bir şeyle suçlanamayacaklarını öğrenecektir." Evet, "yayınlandığında" ! Ne var ki Kadetler şimdilik bütün taleplere rağmen, ne 1906 Haziran'ındaki görüşmeler, ne 1907 Ocak'ındaki görüşmeler (28 [15] Ocak'ta Milyukov Stolipin'i ziyaret etmişti), ne de 1907 Mart'ındaki görüşmeler hakkında "tam verileri" yayınlamıyor. Ve* ***halkın arkasında*** *yapılan görüşme olgusu olgu olarak kalıyor.*

Petersburg seçim toplantılarında ve İkinci Duma'nın ilk günlerinde (bkz. "Noviy Luç" gazetesi), 1906 yılındaki iki milyar franklık borcun, Dubasov ve ortaklarına gerçekte —Clemenceau'nun partinin bu borca karşı tavır alması yönündeki resmi önerisini reddeden— Kadetlerin dolaylı yardımıyla verildiğini kim anımsattı? Bolşevikler.

İkinci Duma **arifesinde** "Kadet politikasının **hain karakteri**"ni teşhir etmeyi tutarlı (yani proleter) bir demokrasi politikasının esası olarak ele alan kimdi? Bolşevikler.

Bir Duma hükümeti ya da sorumlu bir hükümet talebinin, ya da yürütmeyi yasamaya tabi kılma vs. talebinin desteklenmesine ilişkin bütün gevezeliklerin köpük gibi sönmesi için en ufak bir esinti yetmişti. Plehanov'un bu şiarı, tayin edici mücadele için bir işarete, ya da kitleleri aydınlatma aracına dönüştürme düşü, iyiniyetli bir darkafalının düşü olduğunu göstermiştir. Elbette artık bu tür şiarları ciddi biçimde destekleme kararı alabilecek birini bulmak mümkün değildir. Yaşam burada gerçekte hiç de "anayasal ilke"nin daha tam ya da daha tutarlı uygulanması "ilkesi"nin değil, bilakis **Kadetlerin gericilikle yaptıkları kötü bir pazarlığın** söz konusu olduğunu göstermiştir — daha doğrusu, göstermeye başlamıştır. Yaşam, sözümona ilerici genel ilkenin liberal dış görünüşünün ardında, kirli ve pis işleri güzel sözcüklerle adlandıran ürkek liberallerin dar sınıf çıkarlarını gören ve gösterenlerin haklı olduğunu göstermiştir.

Böylece, ilk kararımızın sonuçlarının doğruluğu bekleyebileceğimizden çok daha hızlı ve çok daha iyi ispatlanmıştır: mantık tarafından değil, tarih tarafından; sözlerle değil, eylemlerle; sadece sosyal-demokratların kararlarıyla değil, devrimin olaylarıyla ispatlanmıştır.

Birinci sonuç:

> "Gözlerimizin önünde gelişen politik kriz, anayasal bir kriz değil, proletarya ve köylü kitlelerinin otokrasiye karşı dolaysız mücadelesine yol açan devrimci bir krizdir."

Birinci sonuçtan doğrudan çıkan ikinci sonuç:

> O nedenle önümüzdeki Duma kampanyası halkın iktidar uğruna devrimci mücadelesinde sadece tali bir vaka olarak görülmeli ve ondan o şekilde yararlanılmalıdır."

Anayasal bir krizle devrimci bir kriz arasındaki fark nedir? İlkinin devletin mevcut temel yasaları ve düzeni zemininde çözülebilmesi, ikincisinin ise bu yasaların ve feodal düzenin parçalanmasını gerektirmesidir. Bugüne kadar fraksiyon farkı gözetmeksizin tüm Rus sosyal-demokrasisi, çıkardığımız sonuçlarda ifade edilen düşünceyi paylaşmıştır.

Menşevikler arasında tam tersi görüşe meyleden bir eğilim, yani devrimci mücadele düşüncesinden vazgeçmek, mevcut "anayasa" zemininde kalmak ve bu zeminde faaliyet yürütmek gerektiği eğilimi ancak son zamanlarda güç kazandı. İşte Dan, Koltsov, Martinov, Martov, Nyegoryev v.d. yoldaşların, bir grup pratikçinin katılımıyla hazırladığı ve "Ruskaya Jizn"in 47. sayısında (ayrı bildiri olarak da) yayınlanan Devlet Dumasıyla ilişki üzerine karar tasarısının dikkate şayan maddeleri:

> "... 2- Rus devriminin merkezinde duran iktidar uğruna dolaysız mücadele görevi, toplumsal güçlerin (?) mevcut ilişkisinde esas itibariyle halk temsilciliği uğruna (?) mücadele sorununa (?) çıkar (?);
>
> ... 3- Önemli sayıda tutarlı (?) devrim yandaşını ortaya çıkaran İkinci Duma seçimleri, halk kitlelerinde bu (?) iktidar uğruna mücadelenin gerekliliği bilincinin olgunlaştığını gösterdi"...

Bu maddeler ne kadar karışık, ne kadar belirsiz de olsa, eğilim açıkça görülüyor: Proletarya ve köylülüğün iktidar için devrimci mücadelesinin yerine, İşçi Partisi'nin görevlerini **m e v c u t** halk temsilciliği uğruna **l i b e r a l** mücadeleyle ya da onun zemini üzerinde mücadeleyle **s ı n ı r l a m a k .** Tüm Menşeviklerin şimdi ya da Beşinci Parti Kongresinde sorunun bu biçimde konuluşunu gerçekten doğru görüp görmediklerini beklemek gerekiyor.

Her halükârda, Kadetlerin sağa çarketmesi ve Stolipin tarafından "çok yönlü" onaylanmaları, Partimizin sağ kanadını kısa süre içinde şu soruya açık ve net yanıt vermek zorunda bırakacaktır: Ya Kadetleri destekleme politikasını sürdürmek ve böylece kesin olarak oportünizm yolunu tutmak, ya da Kadetleri desteklemeye tümüyle ve bütünüyle son vermek ve proletaryanın sosyalist bağımsızlığı ve demokratik küçük-burjuvaziyi Kadetlerin etki ve hegemonyasından kurtarmak için mücadele politikasını benimsemek.

Kararımızın üçüncü sonucu:

> "En ileri sınıfın partisi olarak sosyal-demokrasi, bugün genelde Kadet politikasını, özelde de bir Kadet hükümetini hiçbir surette destekleyemez. Sosyal-demokrasi bu politikanın hain karakterini kitlelerin önünde açığa çıkarmak, kitlelere kendilerini bekleyen devrimci görevleri kavratmak, otokrasinin olası tavizlerinin ancak kitleler yüksek bir bilinç ve örgütlülük düzeyi gösterdikleri takdirde bir aldatma ve satın alma aracı olmaktan çıkıp, devrimin daha da gelişmesinin bir aracına dönüşebileceğini onlara kanıtlamak için her türlü çabayı göstermelidir."

Genel olarak kısmi tavizler olanağını inkâr etmiyor, bunlardan yararlanılamayacağını söylemiyoruz. Karar metni bu konuda hiçbir kuşkuya yer bırakmıyor. Bir Kadet hükümetinin de şu ya da bu bağlamda "otokrasinin tavizleri" kategorisine sokulması da mümkün. Fakat "taksitle ödeme"yi (Engels'in ifadesi[158]) reddetmeyen işçi sınıfı partisi, meselenin özellikle önemli ve liberallerle oportünistlerin özellikle dikkat etmediği bir başka yanını kesinlikle unutmamalıdır: "tavizler"in **aldatma ve satın alma aracı** olarak rolü.

Bir burjuva reformistine dönüşmek istemeyen sosyal-demokrat, meselenin bu yanını unutmamalıdır. Menşevikler bunu affedilmez biçimde unutuyorlar ve yukarıda sözü edilen kararda şöyle diyorlar:

> "... Sosyal-demokrasi, Duma'nın yürütmeyi kendine tabi kılma yönündeki **tüm çabalarını** destekleyecektir"...

Devlet Duması'nın çabaları, Duma çoğunluğunun çabaları demektir. Deneyimin gösterdiği gibi, sağcılardan ve Kadetlerden oluşan ve solculara **karşı** yönelen bir Duma çoğunluğu oluşabilir. Böyle bir çoğunluğun "çabaları" "yürütme"yi kendine **öyle tabi** kılabilir ki, bununla halkın durumu daha da kötüleşir ya da halk açıkça aldatılır.

Burada Menşeviklerin basitçe duygularına kapıldıklarını ummak istiyoruz: şimdiki Duma çoğunluğunun sözü edilen doğrultudaki **tüm** çabalarını desteklemeyeceklerini umuyoruz. Fakat Menşevizmin önde gelen liderlerinin böyle bir formülasyonu kabul **edebilmiş** olmaları elbette anlamlıdır.

Kadetlerin sağa çarketmeleri, gerçekten de fraksiyon farkı gözetmeksizin **tüm** sosyal-demokratları, Kadetlerin desteklenmesini reddeden

ihanetlerini açığa çıkaran bir politikayı, işçi sınıfının bağımsız ve tutarlı devrimci partisinin politikasını benimsemek zorunda bırakıyor.

Mart–Nisan 1907.

RSDİP 5. KONGRESİ İÇİN KARAR TASARILARINDAN[159]

Proletarya İçindeki Anarko-Sendikalist Akımlarla Bağıntılı Olarak Partisiz İşçi Örgütleri Üzerine

1) RSDİP içinde, Akselrod yoldaşın bir partisiz işçiler kongresi toplamak için yaptığı ajitasyonla bağıntılı olarak, Sosyal-Demokrat İşçi Partisi'ni yoketmeye ve yerine proletaryanın partisiz politik bir örgütünü koymaya yönelen bir akımın ortaya çıktığım (Larin, Şçeglo, El, İvanovski, Mirov, Odesa'da yayınlanan "Osvobojdeniye Trııdo" dergisi);

2) aynı zamanda, Parti dışında ve doğrudan Parti'ye karşı, proletarya içinde, aym partisiz işçiler kongresi ve partisiz işçi örgütleri şiarını içeren bir anarko-sendikalist ajitasyon yürütüldüğünü ("Soyuznoye Dyelo" ve Moskova'daki grubu, Odesa'da anarşist basın ve benzerleri);

3) Kasım'daki Tüm-Rusya RSDİP Konferansı'nın kararına rağmen, Partimizde partisiz örgütlerin yaratılmasını amaçlayan bir dizi dezorganize edici hareketler gözlendiğini;

4) öte yandan RSDİP'in, büyük ya da küçük bir devrimci yükseliş anında, İşçi Temsilcileri Sovyetleri türünden belirli partisiz örgütleri, işçi sınıfı içinde sosyal-demokrasinin etkisini güçlendirmek ve sosyal-demokrat işçi hareketini sağlamlaştırmak için kullanmaktan hiçbir zaman vazgeçmediğini (bkz. Petersburg Komitesi'nin ve Moskova Komitesi'nin İşçi Kongresi üzerine Eylül Kararları, "Proletari" No. 3 ve 4);

5) başlamakta olan yükseliş zemininde, sosyal-demokrasiyi güçlendirmek için, işçi sınıfı temsilcileri arasından İşçi Temsilcileri Sovyetleri, İşçi Yetkilileri Sovyetleri vs. gibi partisiz organlar örgütleme, ya da bunları kullanma olasılığının bulunduğu, bunu yaparken sosyal-demokrat partilerin örgütlerinin, eğer sosyal-demokrasi proletarya kitleleri arasındaki çalışmasını doğru, etkili ve geniş boyutlarda yürütmeyi becerirse, bu tür organların gerçekten de gereksiz olabileceğini göz önünde bulundurmak zorunda olduğunu dikkate alarak, Kongre:

1) proletarya içinde anarko-sendikalist harekete ve sosyal-demokrasi içinde Larinci ve Akselrodcu düşüncelere karşı en kararlı ilkesel mücadeleyi geliştirmek gerektiğini;

2) RSDİP içindeki Parti örgütlerini içten zayıflatmak ya da sosyal-demokrasinin yerine proletaryanın partisiz politik örgütlerini geçirmek için bunları kullanma yönündeki tüm dezorganize edici ve demagojik girişimlere karşı en kararlı mücadelenin zorunlu olduğunu;

3) sosyal-demokrat Parti örgütlerinin, Parti çıkarlarının sımsıkı korunması ve Sosyal-Demokrat İşçi Partisi'nin güçlendirilmesi ve sağlamlaştırılması şartıyla, gerektiğinde bütün partilerin katıldığı İşçi Yetkilileri ve Temsilcileri Sovyetlerine ve bu Sovyetlerin temsilcilerinin kongrelerine katılabilecekleri ve bu tür organlar kurabileceklerini;

4) sosyal-demokrasinin geniş proletarya kitleleri üzerindeki etkisini genişletmek ve sağlamlaştırmak amacıyla, bir yandan sendikalar örgütleme çalışmasını ve bunlar içindeki sosyal-demokrat propaganda ve ajitasyonu güçlendirmenin, öte yandan ise işçi sınıfının gittikçe daha geniş kesimlerini her türden Parti örgütlerine katılmaya sevketmenin zorunlu olduğunu açıklar.

Mart 1907

LENİN'İN PARTİ MAHKEMESİ ÖNÜNDEKİ SAVUNMASI (YA DA MK'NIN MENŞEVİK KANADINA KARŞI İTHAMI)[160]

Yargıç yoldaşlar!

MK beni, (basında) **P a r t i ü y e l i ğ i n e y a k ı ş m a y a c a k b i ç i m d e d a v r a n m ı ş o l m a k l a** suçladı. MK'nın Parti Mahkemesi'ni toplantıya çağırma kararında böyle denmektedir. Hemen meselenin esasına geliyorum: MK'nın "mahkemeye incelenmek üzere sunduğu" "suç duyurusu"nu okumak istiyorum:

> ... "MK, altında Lenin yoldaşın imzası bulunan 'St. Petersburg'da Seçimler ve 31 Menşeviğin İkiyüzlülüğü' adlı broşürün, St. Petersburg örgütünün 31 üyesini, doğrudan, 'işçilerin oylarını onlara satmak amacıyla' Kadet Partisi'yle görüşmeler yapmakla, ve Menşevikleri, işçilere rağmen, Kadetlerin yardımıyla Duma'ya kendi adamlarını sokmak için Kadetlerle pazarlıklar yapmakla suçladığını saptar.
>
> MK, böyle bir suçlamanın basında, özellikle de seçimden önceki gün çıkmasının, Parti üyelerinin politik dürüstlüğüne kuşku düşürdüğü ve proletaryanın düşmanları tarafından sosyal-demokrasiye karşı mücadelede kullanılacağı için proletarya saflarında karışıklık yaratacağını saptar.
>
> MK, böyle bir davranışın Parti üyeliğine yakışmadığını düşündüğü için, Lenin'in davranışını, incelenmek üzere Parti Mahkemesi'ne sunar."

Suçlamanın tam metni bu. Herşeyden önce belirtmek isterim ki, burada büyük, doğrudan olgusal bir **y a n l ı ş l ı k** vardır ve mahkemeden, bunu bana isnat edilen broşürün **m e t n i** çerçevesinde düzeltmesini rica edeceğim. Mesele şudur: Bu broşürde benim **s a d e c e** 31 Menşeviği değil, **a y n ı z a m a n d a D a n y o l d a ş ı , y a n i**

bir MK üyesini de suçladığım açık ve nettir. MK karar alırken, gerek Dan yoldaşın MK üyesi olduğunu (belki de sorunun görüşülmesine ve Dan'ı suçladığım için beni mahkemeye verme kararına katıldığını), gerekse de benim sadece 31 kişiyi değil, Dan'ı da suçladığımı **bilmesi gerekiyordu.** Yani MK, tarafından suçlanan kişiler arasından **kendi üyesini bilerek** çıkarmıştır. Burada artık olguların yanlışlığı dışında, daha kötü, daha çirkin bir şey var ve ben aşağıda meselenin tam da **bu** yanını tam olarak değerlendireceğim ve tam da **bu yanı** davanın tüm belgeleriyle aydınlatmaya çalışacağım.

Şimdi suçlamanın esasına geçiyorum.

MK, broşürümden iki alıntı aktarıyor, ve ben bu alıntıları mümkün olduğunca tam olarak incelemek zorundayım. Söz konusu olanın elbette sadece bu iki alıntı değil, sözü edilen broşürün **tamamı** olduğunu biliyorum. Fakat MK'nın örneğine uyarak, bu iki alıntıyı en önemli ve en temel husus olarak aktarıyorum.

Alıntılardan ilki, broşürün girişinden alınmıştır. Bu alıntının hangi bağlamda yer aldığını göstermek için tam bir sayfayı aktarmak istiyorum:

> "'Tovarişç' gazetesi bugün (2 Şubat [20 Ocak])" —bunun St. Petersburg'da Sol Blok'un oluşturulmasından **5 gün** ve St. Petersburg kenti Duma seçimlerinden **16 gün** önce olduğunu anımsatırım— "St. Petersburg seçimleri arifesinde sosyal-demokrat örgütten bölünerek ayrılan 31 Menşeviğin çağrısından kapsamlı özetler yayınlıyor."

Broşürün daha ilk cümlesinin, St. Petersburg seçimleri arifesindeki **bölünme** temel olgusunu saptadığının altını çiziyorum. Bu olgunun altını çiziyorum, çünkü ileride bunun önemine daha birçok kez işaret etmek zorunda kalacağım. Alıntıya devam ediyorum:

> "İlkönce iki cümleyle, Konferans'ı terkettikten sonra sosyal-demokrasiden ayrılan Menşeviklerin çevirdikleri entrikaların gerçek öyküsünü anlatalım."

Bu ayrılık ve onun önemi üzerine, şimdi soruşturulmakta olan broşürden birkaç gün önce, "Sosyal-Demokrasi ve Duma Seçimleri" ve "Soytarı Yargıç (Bir Sosyal-Demokrat Yazarın Notlarından)" adlı broşürleri kaleme almıştım.[161] İkinci broşür polis tarafından neredeyse ta-

mamen müsadere edildi. Elde sadece birkaç tane kaldı ve ben mahkemenin o zamanki olayları tek tek değil, bir bütünlük içinde öğrenebilmesi için bu broşürden alıntı yapacağım.

"1) Sosyal-demokrat işçilerden ayrıldıktan sonra, küçük-burjuvaziyle (Sosyal-Devrimciler, Trudovikler ve Halkçı-Sosyalistler) birlikte, ortaklaşa Kadetlerle vekillik pazarlığı için bir blok kurdular. Bölünen sosyal-demokratlar, küçük-burjuva bloka girmelerine dair yazılı anlaşmayı **işçilerden** ve kamuoyundan **gizlediler**.

Buna rağmen biz, bu anlaşmanın yine de açıklanacağı ve sırrın açığa çıkacağı umudunu yitirmiyoruz."

Mahkemenin dikkatini, Dan ve 31 Menşeviğin suçlandığı broşürümde, yazılı anlaşmanın işçilerden gizlendiğinin derhal vurgulandığına çekmek istiyorum.

Devam edelim:

"2) Ayrılan Menşevikler, (gazetelerde yanlış biçimde 'Sol Blok' diye adlandırılan) küçük-burjuva blokun parçası olarak, altı Duma sandalyesinden üçünün bu bloka bırakılması üzerine Kadetlerle pazarlık yaptılar. Kadetler iki sandalye vermek istiyorlardı. Pazarlık kesilemedi. Kadetlerle yapılan küçük-burjuva 'Konferansı' (bu ifade bizim değil, gazetelerden aldık) **31 (18) Ocak**'ta yapıldı. 'Reç' ve 'Tovarişç' bu toplantıdan söz etti. 'Reç' bugün bir anlaşmaya varılamadığını açıklıyor (buna rağmen biz, görüşmelere gizli biçimde devam edileceğine hazırlıklı olmalıyız).

Menşevikler, işçi oylarını kendilerinin Kadetlere satma '**eylemi**' hakkında basında şimdilik hiçbir haber geçmiyorlar."

İşte ilk alıntı bu çerçevededir. Menşeviklere karşı sözlerim, Menşeviklerin ve Narodniklerin Petersburg sosyal-demokrat örgütünün çoğunluğuna **karşı** Kadetlerle blokunun gerçekleşmediğini gazetelerden **ilk kez** öğrendiğim gün kaleme alınmıştı ve ben hemen, anlaşmayı **kesin olarak** başarısızlığa uğramış sayamayacağım ve en **kötü şeye:** görüşmelere "**arkamızdan**" devam edilmesine de manen hazırlıklı olmamız gerektiği kaydını düşmüştüm. O zaman niye bu en kötü şeye de manen hazırlıklı olmak gerektiğini düşünüyordum (ve o zamanki düşüncemi şimdi de doğru buluyorum)? Çünkü Menşeviklerin küçük-burjuva blokla yaptıkları yazılı anlaşmanın gizlenmesi, kaçınılmaz olarak en **kötü kuşkuyu** yaratan kesinlikle yanlış, bir sosyaliste yakışmayan bir davranıştı.

Burada işçi oylarının Kadetlere nasıl bir "satışı" söz konusu? Bazı şakacılar bana, benim **p a r a k a r ş ı l ı ğ ı n d a** bir satıştan söz ettiğimi anladıklarını söylediler. Bu şaka elbette o kadar da **a p t a l c a** değil. Fakat bağıntısından koparılmış pasajları değil de tüm broşürü ciddi biçimde okuyan kültürlü bir kişi, yazının ruhundan, tüm önceki ve sonraki cümlelerden, hemen, burada **p a r a k a r ş ı l ı ğ ı n d a d e ğ i l ,** Duma **s a n d a l y e l e r i k a r ş ı l ı ğ ı n d a** bir satışın söz konusu edildiğini anlayacaktır. "Pazarlık"tan ve "almak ve satmak"tan, ekonomik değil politik **k a r ş ı l ı k l a r ,** oy karşılığı para değil, oy karşılığı Duma'da sandalye alınması anlaşılıyor.

Böylesine apaçık bir olgu üzerinde daha dikkatli durmanın ne anlamı var? diye sorulabilir.

Ben bunun bir anlamı olduğundan kesinlikle eminim, çünkü bu noktada, MK'nın ileri sürdüğü sorunun, basında izinli ya da izinsiz yer alma sorununun açıklığa kavuşturulmasına yaklaşıyoruz.

Broşürün soruşturmaya uğrayan bölümünde, 31 kişinin işçi oylarını Kadetlere para karşılığında sattıkları söylenseydi, bu karşı tarafı caniyane ve alçakça bir harekette bulunmakla suçlamak anlamına gelirdi. Böyle bir iftirada bulunan müfteri mahkeme önüne çıkarılırdı, elbette "proletarya saflarında karışıklık yaratma" nedeniyle değil, **i f t i r a** nedeniyle. Bu çok açık.

Tersine, broşürün tartışılan yerinde, 31 kişinin Duma'da sosyal-demokratlara bir sandalye verilmesi koşuluyla işçilerin oylarının Kadet oylarına **a k m a s ı n ı** sağlamak için harekete geçtikleri söylenseydi, bu, Partili yoldaşlar arasında yapılması uygun olan, bağlılıkla yürütülen, dürüst bir polemik olurdu.

Peki, benim seçtiğim formülasyon **b u** formülasyondan nasıl ayrılıyor? Müziği yapan tonla ayrılıyor. Tam da bu formülasyon, bu tür davranışlarda bulunan insanlara karşı okurda nefret, tiksinti ve küçümseme yaratmayı sanki hedeflemiş gibidir. Bu formülasyon ikna etmeyi değil, safları bölmeyi hedeflemektedir; hasının hatasını düzeltmeyi değil, örgütünü yok etmeyi, yer yüzünden kaldırmayı hedeflemektedir. Bu formülasyon gerçekten de hasım hakkında en kötü düşünceler, en kötü kuş-

ku yaratacak ve gerçekten de açıklayan ve kanıtlayan formülasyonun aksine, "proletarya saflarında karışıklık" yaratacak türdendir.

Öyleyse böyle bir formülasyonun **uygun olmadığını mı** düşünüyorsunuz? — diye sorulacak bana. Elbette evet —diye yanıtlayacağım bu soruyu—, **ama küçük bir ekle: yekpare** bir partinin üyeleri için uygun değildir. Sorunun tüm özü işte bu ektedir. MK tarafından bana yöneltilen suçlamaların tüm gerçekdışılığı ve dahası: vicdansızlığı, MK'nın (şeklen değil ama meselenin özü itibariyle) dayandığı ve hedeflerine hizmet ettiği örgüt içinde, broşürün kaleme alındığı dönemde yekpare partinin **yokluğunu gizlemesinde** yatmaktadır. Eğer bir kişi Parti içinde bir **bölünmenin** olduğu bir dönemde Parti üyesine yakışmaz bir biçimde "basında çıktığı" için suçlanıyorsa, bu vicdansızlıktır.

Bölünme, her türlü örgütsel bağın koparılmasıdır, görüşler arasındaki mücadelenin, örgüt içinde etkileme alanından, örgüt dışında etkileme alanına ve yoldaşların eğitilmesi ve ikna edilmesi alanından, onların örgütünün yokedilmesi ve işçi (ve genelde halk) kitlelerinin ayrılan örgüte karşı kışkırtılması alanına taşınmasıdır.

Yekpare bir partinin üyeleri arasında uygun olmayan bir şey, parçalanan bir partinin parçaları arasında uygun ve kaçınılmazdır. Partili yoldaşlar hakkında, başka düşüncede olanlara karşı işçi kitlelerinde sistematik bir nefret, *tiksinti vs. yaratacak* biçimde yazılmamalıdır. Fakat dönek bir örgüt hakkında böyle **yazılabilir** ve **yazılmak zorundadır.**

Bu neden zorunludur? Çünkü bölünme, dönekleri kitlelere önderlik etmekten **mahrum etmekle** yükümlendirir. Bana deniyor ki: Proletarya saflarında karışıklık yarattınız. Bunu şöyle yanıtlıyorum: Ben, seçimlerden önce ayrılan Menşeviklere katılmış olan Petersburg proletaryası saflarında bilerek ve tasarlayarak karışıklık yarattım ve **bir bölünme halinde hep** böyle davranacağım.

St. Petersburg'daki seçimlerden önce, Menşeviklerin kuyruğuna basan *saldırılarımla,* **onlara inanan ve katılan** proletaryanın saflarını gerçekten sarstım. Amacım buydu. Sol Blok kampanyası uygulayan Petersburg sosyal-demokrat örgütünün üyesi olarak bu benim

görevimdi. Çünkü **bölünmeden sonra** bu kampanyayı uygulamak için proleterleri Kadetlerin peşine takan Menşevik safları parçalamak **zorunluydu.** Onların saflarında karışıklık yaratmak, yekpare partinin üyesi olmaktan **çıkan,** politik düşmanlar haline gelen ve seçim kampanyasında sosyal-demokrat örgütümüze düşmanca davranan bu insanlara karşı kitlelerde nefret, tiksinti yaratmak **zorunluydu.** Böyle politik düşmanlara karşı o zaman yoketme mücadelesi yürüttüm, ve **bölünmenin** tekrarlanması ve daha da gelişmesi halinde **aynı mücadeleyi hep yürüteceğim.**

St. Petersburg'da Menşeviklerin gerçekleştirdiği bölünmeden sonra, **Menşeviklerin önderlik ettiği** proletarya saflarında karışıklık yaratmamış olsaydık, Sol Blok seçim kampanyamızı yürütemezdik. Ve ben sadece, Petersburg'da olmayışım nedeniyle kitleleri ayrılan Menşeviklerin etkisinden **koparmaya yeterince** katkıda **bulunamadığım** için üzgünüm; çünkü bu görev daha gayretli ve daha hızlı bir şekilde yerine getirilseydi, Sol Blok Petersburg'da zafer kazanırdı. Seçim sonuçlarına ilişkin sayısal veriler bunu kanıtlıyor.

Suçlamanın mantıki (ve elbette sadece mantıki değil) temel hatası, bölünme sorununa sinsice yan çizmesinde, bölünme olgusunu gizlemesinde ve Parti'nin birliği bakış açısından haklı olan talepleri, birliğin **olmadığı,** yekpare bir partinin **bulunmadığı** ve üstelik —bunu daha sonra kanıtlayacağım— suçlayanın, yani bölünmeyi desteklemiş ve maskelemiş olan MK' nın kabahati sayesinde bulunmadığı koşullarda ileri sürmesinde yatmaktadır.

Eğer herhangi bir kişi Parti içinde uygun olan mücadeleyle, bölünme zemininde yürütülen bir mücadeleyi, dışarıdan Parti'ye karşı ya da (yerel bir bölünme durumunda) ilgili parti örgütüne karşı yürütülen mücadeleyi aynı ölçüyle değerlendirirse, böyle bir kişi ya çocukça saf ya da bir ikiyüzlü sayılmalıdır. Örgütün bakış açısından bölünme, **her türlü** örgütsel bağın koparılması demektir, yani yoldaşları örgüt içinde ikna edecek mücadeleden, hasım örgütü **yıkan** ve onun proleter kitleler üzerindeki etkisini yok eden mücadeleye geçiş demektir. Psikolojik açıdan, yoldaşlar arasında her türlü örgütsel bağın kopmasının, nefrete

dönüşmüş olan karşılıklı öfke ve düşmanlığın **artık en üst aşaması** demek olduğu gayet açıktır.

Ve Petersburg bölünmesinde mücadelenin şiddetini ve acımasızlığını on kat daha artıran iki çok özel husus daha vardı.

Birinci husus, Parti MK'sının rolüdür: "Tüzüğe göre" MK birleştirici olmak zorundaydı, yerel bir bölünme, bölünme zemininde mücadeleye değil, MK'ya yapılacak şikayete, daha ayrıntılı söylendiğinde, birliğin yeniden sağlanabilmesi için MK'dan yardım istemeye yol açmalıydı. **Gerçekte** ise MK, Petersburg'da seçimler öncesinde bölünmeye ön ayak olmuş ve katılmıştır. Konferans'ın karşı şikayette bulunma kararının gerekçesinde belgelerle ve ayrıntısıyla anlatılan işte bu husus, Petersburg bölünmesini aynı zamanda **dürüst olmayan** bir bölünme olarak nitelendirmemizi zorunlu kılıyor. Bu husustan ileride söz edeceğim ve mahkemenin, suçlananın suçlayana karşı suçlamada bulunmasının hukuksal özelliğinden kaynaklanan sorular ortaya atmasında ısrar edeceğim.

İkinci husus, bölünme sırasında Petersburg'daki seçim kampanyasıdır. Parti'nin hemen açık politik bir çıkışının ya da genel olarak politik eyleminin **olmadığı bir durumda,** bölünme her zaman hemen acımasız bir yoketme mücadelesi anlamına gelmek zorunda değildir. Fakat bir kez kitlenin seçimler gibi böyle bir çıkışı gerçekleşmişse, eğer ne pahasına olursa olsun seçimlere müdahale etme ve seçimleri böyle ya da başka türlü hayata geçirme zorunluluğu doğmuşsa, bölünme derhal bir yok etme mücadelesi, seçimleri **kim** gerçekleştirecek sorusu uğruna mücadele anlamına gelir: yerel sosyal-demokrat örgüt mü, yoksa ondan ayrılan grup mu. Böyle bir bölünmede kitleleri ayrılanların etkisinden kurtarma, onların örgütünü yıkma ve onları politik bir hiçe dönüştürme görevi bir an bile ertelenmemelidir. Ancak Menşeviklere Bolşevik saldırının acımasız şiddeti sayesindedir ki, onların 19 (6) Ocak tarihinde dağılmalarından **sonra,** başkentte nispeten birlik içinde, bir ölçüde Parti'ye uygun, en azından sosyal-demokrat bir kampanyaya benzer bir seçim kampanyası yapılabilmiştir.

Deniyor ki: mücadele edin, ama zehirli silahlarla değil! Bu, hiç kuşkusuz, son derece güzel, gösterişli bir söz; fakat ya sadece güzel, boş bir

safsatadır, ya da kitlelerde hasma karşı nefret, tiksinti ve küçümseme yayan, birleşik bir parti içinde uygun olmayan, ama bölünme durumunda, bölünmenin özü nedeniyle kaçınılmaz ve zorunlu olan mücadele düşüncesini; yani konuşmamın başında ifade ettiğim düşünceyi muğlak ve bulanık-belirsiz biçimde ifade etmektedir. Bu safsatayı ya da güzel sözleri ne kadar evirip çevirseniz de, bundan örgüt içinde ikna yoluyla yürütülen sadık, dürüst mücadele biçimiyle, bölünme aracılığıyla, yani düşman örgütün halk kitleleri arasında ona karşı nefret, antipati ve küçümseme yaratarak yokedilmesi yoluyla yürütülen mücadele arasındaki fark dışında bir nebze gerçek içerik çıkaramazsınız. Zehirli silahlar — dürüst olmayan bölünmelerdir, yoksa gerçekleşmiş bir bölünmenin ardından gelen yoketme mücadelesi değil.

Bölünme zemininde uygun olan mücadelenin bir sınırı var mıdır? Böyle bir mücadelenin, partice caiz bir sınırı olamaz ve olmayacaktır, çünkü bölünme Parti'nin varlığının sonu demektir. Parti'nin bölünmesinden kaynaklanan mücadele yöntemlerine karşı, Parti yoluyla, Parti kararıyla vs. mücadele edilebileceğini düşünmek bile gülünçtür. Bölünme zeminindeki mücadelenin sınırları Parti içinde değil, bilakis genel politik olarak, ya da hatta daha doğrusu genel medeni olarak, ceza yasasıyla belirlenir, o kadar. Eğer benden ayrıldıysanız, benden herhangi bir Kadetten ya da Sosyal-Devrimciden ya da sokaktaki herhangi bir insandan talep ettiğinizden fazlasını talep edemezsiniz.

Düşüncelerimi anlaşılır bir örnekle daha açıklamak istiyorum. "Proletari"nin önümüzdeki sayısında, Kovno kentindeki seçimler üzerine bir rapor yayınlanacak. Raportör, Bund'un Litvanyalı sosyal-demokratlara karşı Yahudi liberalleriyle blokundan son derece rahatsız ve Bund'u şiddetle eleştiriyor. Yekpare bir partinin üyeleri için hangi eleştiri uygundur? Hoşnutsuzluğu şöyle ifade etmek gerekirdi: Bundcular, Yahudi burjuvalarıyla bir başka ulusun sosyalistlerine karşı blok kurarken doğru davranmamışlardır, bu davranış tarzında küçük-burjuva milliyetçiliği düşüncelerinin etkisi kendini göstermektedir vs. Bundcularla bir parti içinde olduğumuz sürece, Bund'a karşı seçimlerden önce kitlelere bir broşür dağıtıp, Bundcuları proletaryanın hainleri olarak göstermek olanaksız olurdu. Fakat **eğer** 1903 yılı tarihi tekerrür etseydi —fakat

tarih genelde tekerrür etmez ve ben bu örneği sadece varsayıyorum—, Bund Parti'den ayrılırdı. O zaman biri kalkıp da, Bund'u izleyen işçi kitleleri arasında, önderlerine karşı nefret, tiksinti ve küçümseme yaratmaya yönelik bir broşürün; bu önderlerin kendilerini Yahudi burjuvazisine satmış maskeli burjuvalar olduğunu, onların yardımıyla kendi adamlarını Duma'ya sokacaklarını vs. iddia eden böyle bir broşürün uygun olup olmadığı sorununu ciddi olarak ortaya atabilir miydi? Böyle bir suçlama getirecek olan herkesin yüzüne gülünürdü: Ya bölünmelere yol açmayın, "zehirli silahlar" kullanmayın, ya da daha sonra, zehirli kılıçları çekmiş olanların zehirli kılıç darbesiyle ölmesinden şikayet etmeyin!

Bütün bu söylenenlerden sonra, ikinci alıntı üzerinde durmanın anlamı yok. Bu alıntı şöyle:

> "Menşevikler, Kadetlerin yardımıyla adamlarını Duma'ya sokmak için, işçilere rağmen Kadetlerle pazarlık yaptılar — sosyal-demokratlardan küçük-burjuva blokuna, küçük-burjuva blokundan Kadetlere giden bu maceralı yolculuğun basit açıklaması budur."

Bu alıntıyı şeklen ve dışarıdan, **birleşik** bir partinin bakış açısından inceleyin, ve eminim şunu söyleyeceksiniz: Parti üyeleri hakkında, "pazarlık yaptılar" yerine "görüşmeler yürüttüler", "sokmak" yerine "geçirmek", "adamlarını" yerine "sosyal-demokrat temsilcileri" vs. denmeliydi. Fakat alıntının böyle incelenmesi ya da ifade tarzına bakarak "değerlendirilmesi", gülümsemeden başka bir şey yaratabilir mi? En küçük düşürücü, en hor görücü, herşeyi (iyi değil) en kötü anlamda yorumlayan ifade tarzının, bölünme zemini üzerinde, bir yöredeki sosyal-demokrat proletaryanın politik kampanyasını **baltalayan** örgütü **yoketmek** için mücadele anlamına geldiği açık değil mi? Böyle bir ifade tarzının küçük düşürücü ve incitici karakterinden şikayetçi olmak, bir **grev kırıcısının** gördüğü kötü muameleden yakınması gibi birşeydir! Suçlamayı ve suçlanmayı bu bakış açısından incelemek, söz konusu kişinin davranışının gerçekten de grev kırıcılığı olup olmadığına bakmaksızın, "grev kırıcı" sözcüğünün uygun olmadığına hükmetmek gibi birşeydir.

Bölünme var, bölünme var. Sık sık "dürüst olmayan bölünme" sözcüğünü kullandım. Şimdi sorunun bu yanına açıklık getireceğim. MK, suçlamasında, benim Parti üyelerinin politik dürüstlüğünden kuşku duydu-

ğumu yazıyor. Bu pek hafif kalmaktadır ve az önce aktardığım alıntılara doğru uygulanmamıştır. Ben bu 31 kişi ile Dan'ın sadece "politik dürüstlüğü"nden "kuşku duymak"la kalmıyorum. "Seçim broşürleri"min tüm içeriğiyle onları **politik olarak dürüst** olmayan ya da **Partiye karşı dürüst olmayan** bölünmeyle suçluyorum. Bu suçlamayı sürdürüyorum. Bu suçlamanın özünü, bölünmenin faillerí genel, baş ve temel sorunundan herhangi bir küçük, kişisel soruna veya uygulama sorununa çekmeye yönelik her türlü girişim boşuna olacaktır.

Her bölünme, Parti'ye karşı işlenmiş korkunç bir suçtur, çünkü Parti'yi yokeder, Parti bağlarını koparır. Fakat bölünme vardır, bölünme vardır. Sık sık kullandığım "dürüst olmayan bölünme" tabiri, her bölünme için kullanılamaz. Bunu bir örnekle açıklamak istiyorum.

Parti içinde uzun süredir, biri Kadetlerin politikasını desteklemekten yana, diğeri buna karşı olan iki eğilimin mücadele içinde olduğunu varsayalım. Kadetlerin eğilimlerini şiddetlendiren ve Kadetlerin gericilikle anlaşmasını yakınlaştıran önemli bir politik olay vukubuluyor. Kadetleri destekleme yandaşları, bu desteğe karşı olanlardan ayrılıyorlar. Her bölünme gibi, böyle bir bölünme de kaçınılmaz olarak, en şiddetli, en öfkeli, nefret eken bir mücadeleye yol açıyor, fakat buna dürüst olmayan bir bölünme denemez, çünkü temelinde, ilkesel görüş ayrılıklarının şiddetlenmesinden başka bir şey yoktur.

Bir başka bölünme düşünün. Parti içindeki iki eğilimin, farklı yerlerde farklı taktik uygulama konusunda anlaştıklarını varsayalım. Bu genel anlaşma bir yerde yarılıyorsa, gizli, sinsice parçalanıyorsa ve yoldaşlara karşı haince davranılıyorsa, o zaman muhakkak herkes böyle bir bölünmeyi **dürüst olmayan** bir bölünme olarak görecektir.

Petersburg'da Menşevikler seçimin arifesinde tam da böyle dürüst olmayan bir bölünme kışkırttılar. İlk olarak, Parti'deki iki eğilim de Tüm-Rusya Konferansı'nda,[162] seçimlerde tek tek yörelerde yerel örgütlerin taktiğine tabi olma yönünde resmen söz verdiler. Tüm-Rusya'da sadece Petersburglu Menşevikler bu sözü tutmadılar. Bu dürüst bir davranış değil. Bu, Parti'nin güvenini kötüye kullanmaktır.

İkinci olarak MK, Parti'yi birleştirmek yerine, izlediği fraksiyoncu politikasını, Menşevik bölünmeyi adeta destekleme derekesine kadar götürmüştür. Ve MK üyesi Dan bu hususta en hararetli katkıda bulunmuştur. Bu dürüst bir davranış değil. Bu, Parti'den aldığı erki Parti'ye karşı kullanmak demektir. Bu, lafta Parti birliğinin koruyucusu gibi davranıp, gizlice, sinsice zehirli bıçağı saplamak demektir.

31'leri ve Dan'ı politik bakımdan dürüst olmayan insanlar olarak değerlendirmeme neden olan **i k i** temel olay bunlardır. Broşürümün **t a m a m ı** bu anlayışla yazılmıştır.

Ve *mahkeme önünde bu suçlamayı sürdürüyorum.* Davanın, yargıçlara, Petersburg bölünmesinin tüm hususlarını açıkça göstermesi ve bu bölünme dürüst bir bölünme miydi, değil miydi; bölünmeyi "zehirli silahları" kullananlar mı gerçekleştirdi, yoksa bölünmeyi körükleyenlere karşı en acımasız mücadele yürütenler mi gerçekleştirdi sorusunu tam bir inançla çözüme kavuşturma olanağı vermesi için çaba sarfettim.

Bu sorunun tamamen ve **b ü t ü n a y r ı n t ı l a r ı y l a** açıklığa kavuşturulması, RSDİP'e ilk kez **g e r ç e k t e n** giren tek tek ulusların sosyal-demokrat partilerinin delegeleri tarafından açıklığa kavuşturulması, Partimiz içinde üzeri üstünkörü kapatılmış bölünme yerine, gerçekten partilice ilişkilerin yeniden kurulması için muazzam bir öneme sahip olabilir.

Bugünkü mahkemenin içeriğini oluşturan, biçimsel, dar-hukuksal bir sorun değildir. Meselenin özü, bir parti içinde insanın: pazarlık mı yoksa görüşmeler yapmak mı, sokmak mı yoksa geçirmek mi, temsilcilik karşılığı oy satmak mı yoksa temsilcilik alabilmek için oy toplamak mı vs. yazacağı değildir. Bu sorunun böyle algılanmasına ancak gülünebilir.

Meselenin özü, Partimizin birliğine gerçekten değer veriyor muyuz, yoksa bölünmeyle, bu çıbandan biçimsel bir kaçamakla kendimizi ayırarak uzlaşıyor muyuz sorunudur. Petersburg bölünmesinin son, gerçekten son, Parti bütünlüğünün parçalandığı geçmiş dönemin son yankısı mı olacağı, yoksa yeni bir bölünmenin ve böylece zehirli silahlarla yürütülecek yeni bir mücadelenin başlangıcı mı olacağı, belki de önemli ölçüde mahkemenizin kararına bağlı olacaktır, yargıç yoldaşlar.

Rusya Sosyal-Demokrat İşçi Partisi'nin sallantılı birliği zayıflayacak mı, yoksa güçlenecek mi, sizin kararınıza bağlı.

RUSYA'DAKİ PARTİ İÇİ MÜCADELENİN TARİHSEL ANLAMI[163]

Başlıkta ifade edilen konu, Troçki ve Martov'un "Neue Zeit" No. 50 ve 51'deki makalelerinde ele alınıyor. Martov Menşevizmin anlayışını ortaya koyuyor. Troçki Menşeviklerin peşinden koşuyor ve özellikle tantanalı laflara sarılıyor. Martov için "Rus deneyimi", "Blankist ve anarşist kültürsüzlüğün" "Marksist kültür üzerinde" (bunu Bolşevizmin Menşevizm üzerinde diye okuyun) "zafer kazanması"na çıkıyor. "Rus sosyal-demokrasisi", "**genel Avrupai**" taktik yöntemlerin aksine, "aşırı hararetle **Rusça** konuştu". Troçki'nin "tarih felsefesi" de aynı. Mücadelenin nedeni, "Marksist aydınların proletaryanın sınıf hareketine uyması". "Sekterlik ruhu, aydın bireyciliği, ideolojik fetişizm" ön plana çıkıyor. "**Politik olarak olgun olmayan proletarya üzerinde nüfuz uğruna mücadele**" — meselenin özü bu.

I

Bolşevizmin Menşevizme karşı mücadelesinde, olgun olmayan proletarya üzerinde nüfuz uğruna mücadeleyi gören teori hiç de yeni değildir. Bu teoriye 1905'ten (hatta belki de 1903'ten) beri **liberal** basının sayısız kitap, broşür ve makalesinde rastlıyoruz. Martov ve Troçki, Alman yoldaşların önüne Marksist renklere boyanmış **liberal görüşler** koyuyorlar.

Elbette Rus proletaryası politik olarak Batı Avrupa proletaryasından çok daha az olgundur. Fakat Rus toplumunun tüm sınıfları içinde tam da proletarya, 1905 - 1907 yıllarında en **büyük** politik olgunluğu gös-

terdi. Tıpkı 1848 yılındaki Alman burjuvazisi gibi ülkemizde de alçakça, korkakça, aptalca ve haince davranan Rus liberal burjuvazisi, Rus proletaryasından işte **tam da,** 1905 yılında o, hareketin **önderliğini** bu burjuvazinin elinden alacak, liberallerin ihanetini acımasızca teşhir edecek kadar **politik bakımdan yeterince olgun** çıktığı için nefret etmektedir.

Menşevizmin ve Bolşevizmin "proletaryanın derinliklerinde sağlam kökler saldığı"na inanmak bir "yanılsama"dır, diyor Troçki. Troçkimizin ustası olduğu, kulağa hoş gelen ama boş laflara bir örnektir bu. Menşeviklerle Bolşevikler arasındaki görüş ayrılıklarının **kökleri** "proletaryanın derinliklerinde" değil, Rus devriminin **ekonomik içeriğinde** yatmaktadır. Martov ve Troçki bu içeriği görmezden gelerek, böylece kendilerini Rusya'da Parti içi mücadelenin tarihsel anlamını kavrama olanağından mahrum ediyorlar. Söz konusu olan, görüş ayrılıklarının teorik formülasyonlarının proletaryanın şu ya da bu katmanlarına "derinlemesine" nüfuz edip etmediği değildir; asıl mesele, 1905 Devrimi'nin ekonomik koşullarının, proletaryayı sadece işçilerin yaşam standardı sorununda değil, aynı zamanda tarım sorununda da, devrimin bütün politik sorunlarında liberal burjuvaziye karşı düşmanca bir ilişki içine **sokmuş** olmasıdır. Rus devrimindeki akımların mücadelesinden "sekterlik", "kültürsüzlük" vs. tabelacıkları dağıtarak söz etmek, ama proletaryanın, liberal burjuvazinin ve demokratik köylülüğün temel ekonomik çıkarları hakkında tek söz söylememek, vülger muhabirler seviyesine düşmek demektir.

İşte bir örnek.

> "Tüm Avrupa'da —diye yazıyor Martov—, köylü kitleleri, tarımda kapitalist devrimin ağır sonuçlarını hissettikleri ölçüde" (proletaryayla) "ittifak kurabilecek durumda görülür... oysa Rusya için, sayısal olarak güçsüz proletaryayla kapitalist üretim ilişkilerinin 'eğitici' etkisini henüz hiç hissetmemiş ya da hemen hemen hissetmemiş ve dolayısıyla da kapitalist burjuvazi tarafından henüz okula alınmamış 100 milyon köylünün nasıl birleşeceği tablosu çizilmiştir."

Bu Martov'un bir dil sürçmesi değildir. Bu, Menşevizmin **bütün** anlayışlarının merkezi noktasıdır. Rusya'da Potresov, Martov ve Maslov'un *redaksiyonu altında çıkan Rus devriminin oportünist tarihi* ("20.

Yüzyıl Başında Rusya'da Toplumsal Hareket"), baştan sona bu düşüncelerle doludur. Menşevik Maslov bu düşünceleri, bu "yapıt"ı toparlayan son makalesinde şunları söylerken daha da çarpıcı biçimde ifade etmektedir: "Proletarya ve köylülüğün diktatörlüğü, **ekonomik gelişmenin** tüm **seyrine ters düşerdi.**" Bolşevizmle Menşevizm arasındaki anlaşmazlıkların kökleri işte burada aranmalıdır.

Martov, kapitalizm okulunu, **kapitalist burjuvazinin** okuluyla **karıştırmıştır.** (Geçerken belirtelim ki: dünyada kapitalist burjuvaziden başka bir burjuvazi yoktur.) Kapitalizm okulu neden ibarettir? Köylüleri köy hayatının ahmaklığından çekip çıkarması, onları sarsması ve **mücadeleye sürmesinden** ibarettir. Ya "kapitalist burjuvazi"nin okulu neden ibarettir? "1848 Alman burjuvazisinin, doğal müttefikleri ... olan ve gücünü onlardan aldığı köylüleri, hiç tereddüt etmeden soyluluğa satması"ndan ibarettir (K. Marx, 29 Temmuz 1848 tarihli "**Neue Rheinische Zeitung**".)* Rus liberal burjuvazisinin, 1905 - 1907 yıllarında köylülere sistematik olarak ve ısrarla ihanet etmesinden, aslında savaşan köylülere karşı toprak sahiplerinin ve Çarlığın safına geçmesi ve köylülerin mücadelesinin gelişmesinin önüne doğrudan engeller çıkarmasından ibarettir.

Köylülerin kapitalizmce "eğitilmesi" üzerine "Marksist" sloganların arkasına gizlenerek Martov, **(soylulara karşı devrimci mücadele etmiş olan)** köylülerin, **(köylüleri soylulara satmış olan)** liberaller tarafından **"eğitilmesi"** ni savunuyor.

İşte bu, Marksizmin yerine liberalizmi geçirmektir. İşte bu, Marksist lafızlarla süslenmiş liberalizmdir. Bebel'in Magdeburg'da sarfettiği, sosyal-demokratlar arasında ulusal liberallerin bulunduğu sözlerinin geçerliliği sadece Almanya için değildir.[164]

Ayrıca, Rus liberalizminin düşünsel önderlerinden çoğunun, eğitimlerini Alman yazınından aldıklarını ve özellikle de "kapitalizm okulu"nu kabul eden, fakat devrimci sınıf mücadelesi okulunu reddeden **Brentanocu** ve **Sombartçı** "Marksizm"i[165] Rusya'ya diktikleri-

* *"Hansemann Bakanlığı" makalesinde. —**Alm. Red.***

ni vurgulayalım. Rusya'daki tüm karşı-devrimci liberaller: Struve, Bulgakov, Frank, İzgoyev ve şürekâsı aynı "Marksist" lafızlarla caka satıyorlar.

Martov, feodalizme karşı köylü ayaklanmaları çağının Rusyası'nı, feodalizmi çoktan halletmiş olan "Batı Avrupa" ile karşılaştırıyor. Bu, tarihsel perspektifin eşi görülmedik bir çarpıtılmasıdır. "Tüm Batı Avrupa"nın herhangi bir yerinde, "**büyük toprak mülkiyetine el konulması** dahil, köylülüğün tüm devrimci eylemlerini destekleme" talebi programında olan sosyalistler var mıdır? Hayır. "Tüm Batı Avrupa'da" sosyalistler, küçük köylülerin büyük toprak sahiplerine karşı toprak mülkiyeti uğruna mücadelesini hiçbir surette desteklemezler. Fark neredendir? Fark, "tüm Batı Avrupa'da" burjuva rejiminin ve özellikle de burjuva tarım ilişkilerinin çoktandır ve kesin olarak ortaya çıkmış olmasında, buna karşılık Rusya'da tam da şimdi devrimde asıl meselenin, bu burjuva rejiminin **hangi biçimi** alacağı olmasında yatmaktadır. Martov, belirli bir sorunda devrimci çatışmalar dönemini hep, sorun bizzat çoktan çözüldüğü için devrimci çatışmaların da artık olmadığı dönemlerle kıyaslayan liberallerin beylik yöntemlerini kopya ediyor.

Menşevizmin trajikomedyası, işte, devrim sırasında liberalizmle bağdaşması imkânsız olan tezleri kabul etmek **zorunda kalmış** olmasından ibarettir. "Köylülüğün" toprak ve araziye **el konması** için mücadelesini destekliyorsak, zaferin mümkün olduğunu, bunun işçi sınıfı ve tüm halk için ekonomik ve politik olarak yararlı olduğunu kabul ediyoruz demektir. Proletaryanın önderlik ettiği "köylülüğün" büyük toprak mülkiyetine **el konması** mücadelesindeki zaferi ise, **proletarya ve köylülüğün devrimci diktatörlüğünün** ta kendisidir.[166] (Marx'ın 1848 yılında nasıl devrimde diktatörlüğün zorunluluğundan söz ettiği ve Mehring'in Marx'ı diktatörlük kurarak demokrasiyi gerçekleştirmek istemekle suçlayanlarla nasıl haklı olarak alay ettiği anımsansın.[167])

Bu sınıfların diktatörlüğünün "ekonomik gelişmenin tüm seyrine ters düştüğü" görüşü temelden yanlıştır. Tam tersi doğrudur. **Ancak** böyle bir diktatörlük, feodalizmin bütün kalıntılarını tamamen ortadan kaldırır ve üretici güçlerin en hızlı gelişimini güvence altına alır. Buna

karşılık liberallerin politikası, meseleyi, "Rusya'nın ekonomik gelişmesinin seyrini" yüz kat **yavaşlatan** Rus junkerlerinin eline teslim eder.

1905 - 1907 yıllarında liberal burjuvaziyle köylülük arasındaki karşıtlıklar tüm şiddetiyle meydana çıktı. 1905 baharı ve güzüyle 1906 baharında köylü ayaklanmaları Merkezi Rusya bölgelerinin **üçte birini, hatta yarısını** kapsamıştı. Köylüler yaklaşık 2000 malikâneyi yıktılar (ne yazık ki bu, yıkılması gerekenin en çok onbeşte biriydi). Bu devrimci mücadeleyi sadece proletarya özveriyle destekledi, ona her bakımdan yol gösterdi, yönetti ve kendi kitlesel greviyle birleştirdi. Liberal burjuvazi **hiçbir zaman, bir kez bile,** devrimci mücadeleyi teşvik etmedi; köylüleri "yatıştırmayı" ve toprak sahipleri ve çarla "barıştırmayı" yeğledi. Daha sonra, ilk iki Duma'da da (1906 ve 1907) parlamento kürsüsünden aynı şey tekrarlandı. **Tüm zaman boyunca** liberaller köylülerin mücadelesini frenledi, onlara ihanet etti; köylüleri **liberallere karşı sadece işçi temsilcileri** yönlendirdi ve destekledi. Birinci ve İkinci Duma'nın **tüm** tarihi, liberallerin köylülere ve sosyal-demokrasiye karşı mücadelesiyle doludur. Bolşevizmin Menşevizmle mücadelesi, liberalleri desteklemek mi, yoksa liberallerin köylüler üzerindeki hegemonyasını kaldırmak mı sorunu uğruna mücadele olarak bu tarihle **kopmaz biçimde** bağlıdır. Bölünmelerimizi aydınların etkisiyle, proletaryanın olgun olmayışıyla vs. açıklamak istemek, bu nedenle, liberal kurt masalını çocuksu bir saflıkla yinelemektir.

Aynı nedenden dolayı, Troçki'nin uluslararası sosyal-demokrasideki bölünmelerin "sosyal-devrimci bir sınıfın parlamentarizmin sınırlı koşullarına uyma süreci"nden, Rus sosyal-demokrasisi içindeki bölünmelerin ise aydınların proletaryaya uymasından kaynaklandığı gözlemi temelden yanlıştır.

> "Bu uyma sürecinin gerçek politik içeriği —diye yazıyor Troçki—, sosyalist nihai hedef açısından ne kadar sınırlıysa, biçimleri de o kadar dizginsizdi, ideolojik etkileri o kadar muazzamdı."

Bu gerçekten de "dizginsiz" laf salatası, liberalizmin "ideolojik etkisi"nden başka birşey değildir. Hem Martov hem de Troçki, burjuva devrimini gerçekleştirmekte olan Rusya'yı, bu devrimleri çoktan kapatmış

olan Avrupa ile kıyaslayarak, farklı türden tarihsel dönemleri aynı kefeye koyuyorlar. Avrupa'da sosyal-demokrat çalışmanın gerçek politik içeriği, proletaryayı, devlette tam egemenliği çoktan sağlamış olan burjuvaziye karşı iktidar uğruna mücadeleye hazırlamaktır. Rusya'da söz konusu olan ise **d a h a ,** ya bir junker monarşisine (çarlığın demokrasi üzerindeki zaferi durumunda), ya da burjuva-demokratik bir köylü cumhuriyetine (demokrasinin çarlık üzerindeki zaferi durumunda) benzeyecek modern bir burjuva devletin **k u r u l m a s ı d ı r .** Bugünkü Rusya'da demokrasinin zaferi ise ancak, köylü kitleler hain liberalizmi değil, devrimci proletaryayı izlediği takdirde mümkündür. Bu sorun tarihsel olarak henüz karara bağlanmamıştır. Rusya'da burjuva devrimleri henüz kapanmamıştır ve **b u s ı n ı r l a r i ç i n d e ,** yani Rusya'da burjuva rejiminin biçimi uğruna mücadele çerçevesinde, Rus sosyal-demokratlarının çalışmalarının "gerçek politik içeriği", köylülerin büyük toprak mülkiyetine el koyma mücadelesinin cereyan etmediği, burjuva devrimlerinin çoktan kapandığı ülkelerdekinden **d a h a a z** "sınırlı"dır.

Burjuvazinin sınıf çıkarlarının, neden liberalleri, işçileri devrimdeki rollerinin "sınırlı" olduğuna, çizgi mücadelesinin derin ekonomik karşıtlıklardan değil de aydınlardan kaynaklandığına, işçi partisinin "kurtuluş mücadelesinde hegemon **d e ğ i l , b i l a k i s** bir sınıf partisi" olması gerektiğine kandırmaya çalışmaya zorladığını anlamak kolaydır. Tam da böyle bir formülasyon, son günlerde tasfiyeciler tarafından, "Golos"çular tarafından ("Naşa Zarya"da Levitski)[168] ileri sürülmüş ve liberaller tarafından onaylanmıştır. Bunlar "sınıf partisi"ni Brentano ve Sombart'lar gibi anlıyorlar: Sadece kendi sınıfınızla ilgilenin, çarlığa ve hain liberalizme karşı mücadelede halkın bütün devrimci unsurlarına önderlik etmek gibi "Blanquist düşleri" bırakın.

II

Martov'un Rus devrimi hakkındaki ve Troçki'nin Rus sosyal-demokrasisinin bugünkü durumu hakkındaki açıklamaları, onların temel görüşlerinin yanlışlığının somut biçimde doğrulanması demektir.

Boykotla başlayalım. Martov boykotu, "politik imtina" olarak, "anarşistlerin ve sendikalistlerin" yöntemi olarak niteliyor ve sadece 1906 yılından söz ediyor. Troçki, "boykotçu eğilimin Bolşevizmin tüm tarihinde var olduğu — sendikaları, Devlet Duması'nı ve yerel özyönetimleri vs. boykot", bu eğilimin "kitleler içinde eriyip gitmekten kaynaklanan sekterce korkunun, uzlaşmaz imtina radikalizminin bir ürünü" vs. olduğunu düşünüyor. Troçki'nin sendikaları ve yerel özyönetimleri boykot üzerine söyledikleri **düpedüz yalandır.** Aynı şekilde, boykotçuluğun Bolşevizmin tüm tarihinde var olduğu da yalandır; Bolşevizm bir akım olarak, boykot sorununun ortaya çıkışından **önce,** ta 1905 baharı ve yazında vardı. Bolşevizm, 1906 Ağustos'unda fraksiyonun resmi organında, boykot zorunluluğunu ortaya çıkaran tarihsel koşulların geride kaldığını açıkladı.*

Troçki Bolşevizmi çarpıtıyor, çünkü o hiçbir zaman, Rus burjuva devriminde proletaryanın rolü hakkında bir ölçüde kesin görüşlere sahip olmayı becerememiştir.

Fakat çok daha kötüsü, bu devrimin tarihinin çarpıtılmasıdır. Eğer boykottan söz edilecekse, sondan değil baştan başlamak gerekir. Devrimde ilk (ve biricik) zafer, **boykot şiarı altında yürüyen** kitle hareketi sayesinde elde edilmiştir.** Bunu unutmak ancak liberallerin işine gelir.

6 (19)Ağustos 1905 tarihli yasayla Buligin Duması istişari bir kurum olarak kurulmuştu. En soldakiler de dahil olmak üzere liberaller bu Duma'ya katılmaya karar verdiler. Sosyal-demokrasi (Menşeviklere karşı) ezici bir çoğunlukla Duma'yı boykot etme ve kitleleri çarlığa karşı doğrudan saldırıya, kitle grevine ve ayaklanmaya çağırma kararı aldı. Böylece boykot sorunu salt sosyal-demokrasinin bir iç sorunu değildi. Bu sorun **liberalizmin proletaryaya karşı** mücadelesi sorunuydu. Zamanın tüm liberal basını, liberallerin devrimin gelişmesinden korktuklarını ve tüm çabalarını Çarla "anlaşma" sağlamaya yönelttiklerini gösteriyor.

* *Bkz. "Boykot Üzerine" makalesi, elinizdeki cilt, s. 385. —**Alm. Red.** (Bu cildin 370. Sayfası. —**Red.**)*

** *Bkz. "Buligin Duması'nı Boykot ve Ayaklanma" adlı makale, elinizdeki cilt, s. 307 —**Alm. Red.** (Bu cildin 299. Sayfası —**Red.**)*

Dolaysız kitle mücadelesinin nesnel koşulları nelerdi? Bu hususta grev istatistikleri (ekonomik ve politik grevler biçiminde ayrılmış olarak) ve köylü hareketi istatistikleri en iyi yanıtı vermektedir. Bundan sonra söyleyeceklerime örnek olarak hizmet edecek en önemli verileri aşağıya alıyoruz:

Üç aylık dönemler itibariyle grevcilerin sayısı (bin olarak)*

	1905				1906				1907			
	I	II	III	IV	I	II	III	IV	I	II	III	IV
Toplam........................	810	481	294	1277	269	479	296	63	146	323	77	193
Ekonomik grevler........	411	190	143	275	73	222	125	37	52	52	66	30
Politik grevler............	399	291	151	1002	196	257	171	26	94	271	11	163
Köylü hareketinden etkilenen bölgelerin oranı	%14,2			%36,9			%49,2			%21,1		

Bu rakamlar bize proletaryanın devrimde ne kadar büyük bir enerji geliştirebildiğini göstermektedir. Devrimden önceki tam on yıl boyunca Rusya'da grevcilerin sayısı toplam sadece 431.000, yani ortalama olarak yılda 43.000'di, oysa 1905 yılında grevcilerin toplam sayısı 2.863.000, aynı dönemde fabrika işçilerinin toplam sayısı ise 1.661.000'di. Dünya buna benzer bir grev hareketi daha görmemiştir. Boykot sorununun ilk kez ortaya çıktığı 1905 yılının üçüncü çeyreğinde, yeni, çok daha güçlü bir grev hareketi (bunun üzerine de köylü hareketi) dalgasına geçiş anını görüyoruz. Bu devrimci dalganın genişlemesi teşvik edilmeli ve Çarlığın yıkılmasına mı yöneltilmeliydi, yoksa Çarlığın kitlelerin dikkatini istişari Duma komedisi aracılığıyla başka yere çekmesine izin mi veril-

---

* *Özellikle önemli dönemler çerçeve içine alınmıştır: 1905 I - 9 Ocak; 1905 IV — Ekim ve Aralık'ta devrimin doruk noktası; 1906 II - Birinci Duma; 1907 II — İkinci Duma. Rus devriminin tarihi üzerine hazırlamakta olduğum bir çalışmada ayrıntılı biçimde incelediğim bu veriler resmi grev istatistiklerden alınmıştır.*

meliydi — boykot sorununun **gerçek tarihsel içeriği** buydu. O nedenle Rus devriminin tarihinde boykotu "politik imtina", "sekterlik" vs. ile ilişkilendirme çabalarının ne kadar bayağı ve liberal-mankafa olduğu düşünülebilir! Liberallere **rağmen** kabul edilen boykot şiarı altında, politik grevlere katılanların 1905 yılının üçüncü çeyreğinde 151.000 olan sayısını, aynı yılın dördüncü çeyreğinde **bir milyona** çıkaran bir hareket yürüyordu.

Martov, 1905 grevlerinin başarısının baş nedenini, "geniş burjuva çevrelerde gittikçe güçlenen muhalif akım" olarak açıklıyor.

> "Burjuvazinin bu geniş katmanlarının etkisi öyle ileri gitmişti ki, bir yandan işçileri politik grevlere adeta kışkırtıyor, öte yandan sanayicilere ... **grevde geçen günlerin ücretini ödemeyi** kabul ettiriyordu." (Altını çizen Martov.)

Burjuvazinin "etkisi" üzerine bu yapmacık methiyenin karşısına kuru istatistikleri koymak istiyoruz. 1907 yılına kıyasla 1905'teki grevler çok daha sık olarak işçiler lehine bitiyordu. İşte bu yıla ait rakamlar: 1.438.610 grevci ekonomik talepler ileri sürdü; 369.304 işçi mücadeleyi kazandı, 671.590 işçi grevi uzlaşmayla bitirdi, 397.716 işçi grevi **kaybetti.** Burjuvazinin "etkisi" (liberal masallarda değil) **gerçekte** işte böyleydi. Martov, tıpkı liberallerin yaptığı gibi, proletaryanın burjuvaziye karşı gerçek tutumunu tamamen çarpıtıyor. İşçiler (gerek "ekonomi"de gerekse de politikada), burjuvazi bazen grev günlerinin parasını ödediği ya da muhaliflik tasladığı için zafer kazanmadı, tersine burjuvazi işçiler zafer kazandığı **için** kafa tutabildi ve ödedi. Neden, "**baş neden**", sevgili Martov, kitlesel baskının **kuvveti,** milyonların grevinin, köylü huzursuzluklarının, ordu içindeki ayaklanmaların gücüdür; burjuvazinin "sempatisi" sonuçtur.

> "Devlet Duması seçimleri beklentisine yol açan —diye yazıyor Martov— ve toplantılar yapma, işçi dernekleri kurma ve sosyal-demokrat gazeteler çıkarma olanağı veren 30 (17) Ekim, hangi yönde çalışmak gerektiğini de gösterdi."

Fakat talihsizlik bu ya, bir "bitkin düşürme stratejisi"nin mümkün olduğu "fikri" kimsenin aklına gelmedi. Tüm hareket yapay bir şekilde "ciddi ve tayin edici bir çatışma"ya, yani Aralık grevi ve kanlı Aralık yenilgisine itildi.

Kautsky, R. Luxemburg'la, Almanya'da 1910 ilkbaharında "bitkin düşürme stratejisi"nden "alaşağı etme stratejisi"ne[169] geçme zamanının gelip gelmediğini tartışmış ve politik krizin gelişmeye devam etmesi halinde bu geçişin **kaçınılmaz** olduğunu açık ve net biçimde ifade etmiştir. Buna karşılık Martov, Kautsky'nin eteğine yapışıyor ve sonradan, devrimin en fazla şiddetlendiği bir dönemde "bitkin düşürme stratejisi"ni propaganda ediyor. Hayır, sevgili Martov, yaptığınız, liberal konuşmaları tekrarlamaktan başka birşey değil. 30 (17) Ekim barışçıl bir anayasa "beklentileri"ni değil —bu liberal bir masaldır—, **içsavaşı** "açmıştır". Bu savaş parti ya da grupların öznel iradeleri tarafından değil, 1905 Ocak'ından beriki olayların tüm seyri tarafından hazırlanmıştır. Ekim Manifestosu mücadelenin durdurulmasını değil, mücadele eden güçler arasındaki bir dengeyi karakterize ediyordu: çarlık **artık** yönetemiyordu, devrim ise onu **henüz** deviremiyordu. Tayin edici mücadele nesnel bir kaçınılmazlıkla bu durumdan çıkmıştı. İçsavaş gerek Ekim'de gerekse de Kasım'da bir **olguydu** (buna karşılık barışçıl "beklentiler" liberal bir yalandı); bu savaş sadece pogromlarda değil, aynı zamanda ayaklanan birliklere, tüm Rusya'nın üçte birindeki köylülere, kenar bölgelere karşı silah gücü kullanılmasında da ifadesini bulmuştu. Bu koşullar altında silahlı ayaklanmayı ve Aralık kitle grevini "**yapay**" olarak görenler, ancak **yapay** olarak sosyal-demokrasi içinde sayılabilirler. Bu kişilerin **doğal** partisi liberal partidir.

Marx, 1848 ve 1871'de, devrimde, mevzilerin düşmana savaşılmadan bırakılmasının, kitleleri herhangi bir yenilgiden daha çok demoralize ettiği anlar olduğundan söz eder.[170] Aralık 1905, Rus devrim tarihinde sadece böyle bir an değildi. Aralık, on iki ay süresince ülkenin her yerinde gelişen **kitlesel** çatışma ve mücadelelerin doğal ve kaçınılmaz sonucuydu. Kuru istatistik **bile** bunu kanıtlamaktadır. **Salt** politik nedenlerle grev yapanların (yani hiçbir ekonomik talep ileri sürmeyenlerin) sayısı: 1905 Ocak'ta — 123.000'dir; Ekim'de 328.000; Aralık'ta **372.000!** Ve bizi bu artışın "yapay" olduğuna inandırmak istiyorlar! Bize, kaçınılmaz olarak ayaklanmaya dönüşmeden, ordu içindeki ayaklanmaların **yanı sıra** politik kitle mücadelesinde buna

benzer bir artışın **mümkün** olduğu masalı anlatılıyor! Hayır, bu devrimin tarihi değil, devrime liberal kara çalmaktır.

III

> "Tam da işçi kitlelerinin bu genel coşkusu zamanında —diye yazıyor Martov Ekim grevi üzerine—... politik özgürlük mücadelesini sendikal mücadeleyle birleştirme eğilimi doğar. Fakat Rosa Luxemburg yoldaşın görüşünün tersine, burada o zamanki hareketin güçlü değil güçsüz yanı kendini gösterir."

Sekiz saatlik işgününü devrimci yolla yerleştirme girişimi başarısızlıkla sonuçlanmış ve işçileri "dezorganize etmiş"tir.

> "Kasım 1905'te posta ve telgraf memurlarının genel grevi de aynı yönde etki yaptı."

Martov tarihi böyle yazıyor.

Bu tarih yazımının ne kadar yanlış olduğunu görmek için yukardaki istatistiğe bir göz atmak yeter. Devrimin **tüm** üç yılı boyunca politik krizin **her** şiddetlenmesinde, sadece politik değil, ekonomik grev mücadelelerinde de bir yükselme görüyoruz. Hareketin güçsüzlüğü değil **gücü** bu ilişkide yatıyordu. Karşıt görüş, gerçi işçilerin politikaya katıldıklarını görmek isteyen ama bunun geniş halk kitleleri devrime ve burjuvaziye karşı mücadele içine **çekilmeden** gerçekleşmesinden yana olan liberal burjuvaların görüşüdür. Liberal Zemstvo hareketi tam da 30 (17) Ekim'den sonra kesin olarak bölünmüştür: Toprak beyleri ve fabrikatörler, cezalandırmanın bütün şiddetiyle grevcilerin üzerine çullanan açıktan karşı-devrimci "Oktobristler" partisini kurdular (bu arada "solcu" liberaller, Kadetler, basında işçileri "çılgınlık"la suçluyorlardı). Martov, Oktobristlerin ve Kadetlerin izinde, işçilerin "güçsüzlüğü"nü, tam da bu sırada ekonomik mücadeleyi daha da saldırgan bir biçime büründürmeye çalışmalarında görüyor. Biz ise işçilerin (ve daha çok da köylülerin) "güçsüzlüğü"nü, tek tek grupların ya da partilerin öznel isteklerinden değil, olayların **tüm seyrinden kaçınılmaz** olarak çıkan saldırgan iktisadi ve silahlı politik mücadeleye yeterince kararlı, yeterince kapsamlı, yeterince hızlı geçmemelerinde görüyoruz. Bizim anlayışımızla Martov'unki arasında tam bir uçurum var, ve

"aydınlar"ın anlayışları arasındaki bu uçurum, Troçki'ye rağmen, sadece, 1905 sonunda **gerçekte sınıflar arasında**, mücadele eden proletarya ile ihanet eden burjuvazi arasında varolan uçurumu yansıtmaktadır.

İşçilerin grev mücadelesindeki yenilgilerinin, sadece Martov'un öne çıkardığı 1905 yılının sonu için değil, daha da büyük ölçüde 1906 ve 1907 yılları için karakteristik olduğunu da eklemek gerekir. İstatistik, 1895—1904 arasındaki on yıl içinde grevlerin yüzde 51,6'sını (grevcilerin sayısına göre) fabrikatörlerin kazandığını gösteriyor; 1905'te bu oran yüzde 29,4; 1906'da yüzde 35,5; 1907'de yüzde 57,6; 1908'de yüzde 68,8 olmuştur. Bu, 1906 ve 1907 yıllarında ekonomik grevlerin "çılgınlık" olduğu, "zamansız" yapıldığı, "hareketin güçsüz yanı"nı temsil ettiği anlamına mı gelir? Hayır. Bu, yenilginin (gerek politikada, gerekse "ekonomide"), 1905 yılında kitlelerin devrimci mücadelesinin saldırısı yeterince güçlü olmadığı ölçüde kaçınılmaz olduğu anlamına gelir; fakat proletarya bu arada en azından **iki kez** düşmana karşı **yeniden** saldırıya kalkmayı bilmemiş olsaydı (**sadece** 1906 yılının ikinci çeyreğinde ve 1907 yılında da **çeyrek milyon salt politik** grevci), yenilgi **daha da ağır** olurdu; hükümet darbesi Haziran 1907'de değil, bir yıl, hatta daha da **önce** olurdu; 1905 yılının ekonomik kazanımları işçilerin elinden **daha da çabuk** alınırdı.

Kitlelerin devrimci mücadelesinin bu anlamını Martov kesinlikle kavramıyor. Tıpkı liberaller gibi, 1906 yılı başındaki boykot için, "sosyal-demokrasinin geçici olarak **politik mücadele hattının dışında** kaldığı"nı söylüyor. Salt teorik olarak bakıldığında, 1906 yılındaki boykot sorununun böyle ele alınması, çok karmaşık bir sorunun inanılmaz biçimde basitleştirilmesi ve sığlaştırılması demektir. 1906 yılının ikinci çeyreğinde **gerçek** "mücadele hattı" hangisiydi, parlamenter mücadele mi, yoksa parlamento-dışı mücadele mi? İstatistiğe bakalım: "Ekonomik" grevlere katılanların sayısı 73.000'den 222.000'e, politik grevlere katılanların sayısı ise 196.000'den 257.000'e yükseliyor. Köylü hareketinin etki altına aldığı bölgelerin oranı yüzde 36,9'dan yüzde 49,2'ye yükseliyor. Bilindiği gibi 1906 yılının ikinci çey-

reğinde ordu içindeki ayaklanmalar da birinci çeyreğe kıyasla önemli ölçüde daha güçlü ve daha sıktı. Ayrıca dünyanın (20. yüzyıl başında) en devrimci parlamentosu olan Birinci Duma'nın, aynı zamanda dünyanın en güçsüz parlamentosu olduğu da bilinmektedir: kararlarından bir tanesi bile uygulanmamıştır.

Bunlar nesnel olgulardır. Liberaller ve Martovlar, bu olguları, sanki Duma gerçek "**mücadele hattı**" imiş, buna karşılık ayaklanmalar, politik grevler, köylü ve asker isyanları "romantik devrimciler"in içerikten yoksun gizli tertipleriymiş gibi değerlendiriyorlar. Melankolik Troçki ise, bu zeminde fraksiyonlar arasındaki görüş ayrılıklarının, "aydınların" "politik olarak olgun olmayan proletarya üzerinde nüfuz" mücadelesi olduğunu düşünüyor. Biz, nesnel verilerin, 1906 ilkbaharında gerçekten devrimci bir **kitle** mücadelesinin ciddi bir yükselişinin mevcut olduğunu kanıtladığı görüşündeyiz, öyle ki, Sosyal-Demokrat Parti tam da bu mücadeleyi esas mücadele olarak kabul etmek ve bu mücadeleyi desteklemek ve yaygınlaştırmak için herşeyi yapmakla **mükellefti.** Biz, —Çarlık hükümetinin adeta Duma'yı toplantıya çağırma garantisine karşılık Avrupa'dan iki milyar tutarında borç aldığı, Çarlık hükümetinin Duma boykotuna karşı alelacele yasalar çıkardığı— o dönemin kendine özgü politik durumunun, proletaryanın Rusya'daki ilk parlamentoyu toplantıya çağırma işini Çarın elinden koparıp alma çabasını tamamen haklı çıkardığı görüşündeyiz. Biz o sıralar sosyal-demokrasinin değil, bilakis **liberallerin "politik mücadele hattının dışında"** kaldığını düşünüyoruz. Anayasal hayaller, liberallerin devrimdeki bütün kariyerlerini kitleler arasında bu hayalleri yaygınlaştırmak üzerine kurdukları bütün o anayasal hayaller, en açık biçimde Birinci Duma'nın tarihi tarafından çürütülmüştür.

İlk iki Duma'da liberaller (Kadetler) çoğunluktaydı ve politika sahnesinin ön planını büyük bir yaygarayla onlar işgal ediyordu. Fakat liberallerin tam da bu "zaferler"i, liberallerin tüm bu süre boyunca "politik mücadele hattının dışında" kaldığını, onların kitlelerin demokratik bilincini ağır biçimde yaralayan politik komedyenler olduklarını da açıkça gösterdi. Martov ve arkadaşları, liberallerin peşine takılarak "**nasıl yapmamak gerektiği**" ne dair bir ders olarak devrimin ağır

yenilgilerine işaret ettiklerinde, onlara şu yanıtı veriyoruz: Devrimin kazandığı biricik gerçek zafer, liberallerin Buligin Duması'na girme öğütlerini reddedip köylü kitlelerini ayaklanmaya götüren proletaryanın zaferiydi. Bu birincisi. İkincisi, üç yıl süren (1905'ten 1907'ye kadar) kahramanca mücadelesi sayesinde Rus proletaryası, kendisi ve Rus halkı için, başka halkların kazanmak için onlarca yıla gereksinim duydukları şeyi kazandı. İşçi kitlelerinin, hain ve aşağılık-iktidarsız **liberalizmin etkisinden kurtulmasını** sağladı. Kendisine, sosyalizm için mücadelenin önkoşulu olarak özgürlük ve demokrasi mücadelesinde **hegemon** rolünü kazandı. Mücadelesiyle, Rusya'daki bütün köleleştirilmiş ve sömürülen sınıfların, o olmadan dünyanın hiçbir yerinde insanlığın ciddi bir ilerleme kaydetmediği devrimci kitle mücadelesi vermeyi **becermelerini** sağladı.

Rus proletaryasının elinden **bu** kazanımları hiçbir gericilik, hiçbir nefret, hiçbir küfür ve liberallerin duydukları hiçbir kin, sosyalist oportünistlerin hiçbir yalpalamaları, hiçbir basiretsizlikleri ve korkaklıkları alamayacaktır.

IV

Devrimden sonra Rus sosyal-demokrasisi içinde fraksiyonların gelişmesi de "aydınların proletaryaya uyması"yla değil, sınıf ilişkilerinde meydana gelen değişikliklerle açıklanır. 1905 - 1907 devrimi, Rusya'da burjuva düzeninin **biçimi** sorununda köylülükle liberal burjuvazi arasındaki antagonizmayı şiddetlendirdi, açığa çıkardı ve güncelleştirdi. Politik bakımdan olgun proletarya, bu mücadeleye en enerjik biçimde katılmadan edemezdi, ve onun yeni toplumun çeşitli sınıflarıyla ilişkisinin yansıması, Bolşevizmle Menşevizm arasındaki mücadeleydi.

1908—1910 arasındaki üç yıl, karşı-devrimin zaferiyle, otokrasinin yeniden tesisiyle ve Üçüncü Duma'yla, Kara Yüzler ve Oktobristler Duması'yla karakterizedir. Burjuva sınıflar arasında yeni düzenin biçimi uğruna yürütülen mücadele geri plana itilmiştir. Proletarya için, gerek gericiliğe, gerekse karşı-devrimci liberalizme düşman olan kendi partisini, proleter partiyi savunma **esas** görevi gündemdedir. Bu görev kolay değildir, çünkü ekonomik ve politik baskıların bütün yükünü, liberal-

lerin, devrimde kitlelerin önderliğini onların elinden aldığı için sosyal-demokrasiye duyduğu bütün nefreti proletarya çekmektedir.

Sosyal-Demokrat Parti'nin krizi çok ağırdır. Örgütler yokedilmiştir. Birçok eski önder (özellikle aydınların saflarından) tutuklanmıştır. Parti işlerini eline alan yeni bir sosyal-demokrat işçi tipi ortaya çıkmıştır, fakat üstesinden gelmek zorunda olduğu olağanüstü zorluklar vardır. Bu koşullar altında Sosyal-Demokrat Parti birçok "yol arkadaşı"nı yitiriyor. Burjuva devriminde küçük-burjuva yol arkadaşlarının sosyalistlere katılmış olması çok doğaldır. Bunlar şimdi Marksizmden ve sosyal-demokrasiden kopuyorlar. Bu süreç iki fraksiyonda da gün yüzüne çıktı: Bolşevikler arasında, 1908 yılında ortaya çıkan, Moskova Konferansı'nda derhal yenilgiye uğratılan ve uzun mücadeleler sonrasında fraksiyonun resmi merkezi tarafından mahkûm edilerek yurtdışında **ayrı** bir **fraksiyon** — "Vperyod"cular fraksiyonu — oluşturan "Otzovist" akım biçiminde kendini gösterdi. Parçalanma döneminin özelliği, ifadesini, bu fraksiyon içinde hem **platformuna** (bir "proleter felsefe"nin savunulması maskesi altında) Marksizme karşı mücadeleyi alan "Mahçılar"ın, hem "Ültimatomcular"ın, bu utangaç Otzovistlerin, ve şiarların "parlaklığı"na kapılarak bunları ezberleyen, fakat Marksizmin temellerini **kavramamış** olan "özgürlük günlerinin sosyal-demokratları"nın çeşitli türevlerinin yan yana gelmesinde buluyordu.

Küçük-burjuva "yol arkadaşları"nın bu kopma süreci, Menşeviklerde ifadesini, bugün Bay Potresov'un dergisi "Naşa Zarya"da, "Vozrojdyeniye" ve "Jizn" dergilerinde, "Onaltılar"ın ve "Üçler"in (Mihail, Roman, Yuri) konumunda sıkı bir biçim almış olan tasfiyeci akımda buldu; yurtdışında yayınlanan "Golos Sosialdemokrata" gazetesi, fiilen Rus tasfiyeciliğinin **hizmetçisi** ve bu tasfiyecilerin Partili yoldaşlara karşı diplomatik siperi konumunu aldı.[171]

Karşı-devrim döneminde bu dağılmanın, **sosyal-demokrat olmayan** unsurların Sosyal-Demokrat İşçi Partisi'nden bu **kopuşunun** tarihsel-ekonomik anlamını kavramayan Troçki, Alman okurlara **iki** fraksiyonun da "**dağılması**"ndan, "Parti'nin **dağılması**"ndan, "Parti'nin çözülmesi"nden söz ediyor.

Bu doğru değil. Ve bu yalan, herşeyden önce Troçki'nin tüm teorik anlayışsızlığını dile getiriyor. Plenum'un **hem** tasfiyeciliği **hem**

d e Otzovizmi "proletarya üzerinde burjuva etkinin ifadesi" olarak görmesinin nedenini Troçki kesinlikle kavramamıştır. Gerçekten de bir düşünün: Proletarya üzerinde **b u r j u v a** etkiyi ifade eden Parti'nin onaylamadığı akımların ayrılması, Parti'nin dağılmasını, Parti'nin çözülmesini mi, yoksa sağlamlaşması ve arınmasını mı ifade eder?

İkinci olarak, bu yalan, pratikte **r e k l a m ı** amaçlayan Troçki fraksiyonunun politikasını dile getirir. Troçki'nin girişiminin[172] bir fraksiyon yaratma girişimi olduğunu, Troçki'nin Merkez Komitesi temsilcisini "Pravda"dan uzaklaştırmasından sonra şimdi artık herkes görüyor. Kendi fraksiyonunun reklamını yapan Troçki, Almanlara "Parti" **d a ğ ı l ı r k e n , i k i** fraksiyon da dağılırken, kendisinin, tek başına Troçki'nin her şeyi kurtardığını anlatmaktan utanmıyor. Gerçekte şimdi hepimiz görüyoruz ki —ve Troçkistlerin en son (26 Kasım 1910 tarihli, Viyana Kulübü adına) kararı bunu özellikle açık biçimde kanıtlıyor—, Troçki **s a d e c e** tasfiyecilerin ve "Vperyod"cuların **g ü v e n i n e** sahiptir.

Troçki'nin Parti'yi küçük düşürüp, kendisini Almanların gözünde göklere çıkarırken ne büyük bir utanmazlık içinde olduğunu örneğin şu olay gösteriyor: Troçki Rusya'da "işçi kitleleri"nin Sosyal-Demokrat Parti'yi "kendi çevrelerinin **d ı ş ı n d a**" (altını çizen Troçki) değerlendirdiğini yazıyor ve "sosyal-demokrasisiz sosyal-demokratlar"dan söz ediyor.

Bay Potresov ve arkadaşları, Troçki'yi bu konuşmalarından dolayı nasıl bağırlarına basmasınlar?

Fakat bu sözler, sadece devrimin **t ü m** tarihi tarafından değil, bilakis tek başına işçi kuryesindeki Üçüncü Duma seçimleri tarafından da çürütülmektedir.

> "Legal örgütlerdeki çalışma için —diye yazıyor Troçki—, Menşevik ve Bolşevik fraksiyonlar —şimdiye kadarki düşünsel ve örgütsel yapıları itibariyle— tamamen elverişsiz çıktılar", çalışan "tek tek sosyal-demokrat gruplar vardı, fakat bütün bunlar fraksiyonların çerçeveleri dışında, bu fraksiyonların örgütsel etkisi dışında olup bitti." "Menşeviklerin ağırlıkta olduğu en önemli legal örgüt bile Menşevik fraksiyonun tamamen kontrolü dışında çalışmaktadır."

Böyle yazıyor Troçki . Fakat gerçekler farklıdır. Üçüncü Duma'daki sosyal-demokrat fraksiyon var olalı beri, Bolşevik fraksiyon her zaman,

Parti Merkez Komitesi tarafından yetkili kılınan mutemetleri aracılığıyla, Duma'daki sosyal-demokratların çalışmasını teşvik etme, desteklemе, müzakere etme ve denetleme doğrultusunda faaliyette bulunmuştur. Fraksiyonların temsilcilerinden oluşan Parti merkez yayın organı yazı kurulu da aynı şeyi yapmaktadır (fraksiyonlar, Ocak 1910'da fraksiyon olarak kendi kendilerini feshetmişlerdir).

Troçki, Alman yoldaşlara "Otzovizm"in aptallığını tüm ayrıntısıyla anlatarak, bu akımı tüm Bolşevizme özgü boykotçuluğun "billurlaşması" olarak gösterip, sonra da iki kelimeyle Bolşevizmin Otzovizme "yenilmediği"ni, aksine "ona kararlılıkla ya da daha doğrusu şiddetle karşı çıktığı"nı belirtirken, Alman okur, böyle bir anlatımda ne ince bir sadakatsizliğin gizli olduğunu elbette tahayyül edemez. Troçki'nin cizvit "içten pazarlıklılığı", küçük, küçücük, "önemsiz" birşeyin atlanmasında yatmaktadır. O, Bolşevik fraksiyonun ta 1909 baharında, temsilcilerinin katıldığı resmi bir toplantıda, Otzovistleri uzaklaştırdığını, ihraç ettiğini "unutuvermiş"tir. Fakat tam da bu küçük "önemsiz şey", sosyal-demokrat olmayan unsurların kopmasından değil, Bolşevik fraksiyonun (sonra da Parti'nin) "**d a ğ ı l m a s ı**" ndan söz etmek isteyen Troçki'nin işine gelmiyor!

Martov'u artık tasfiyeciliğin bir lideri sayıyoruz, o tasfiyecileri adeta Marksist sözlerle ne kadar "maharetle" savunuyorsa o kadar tehlikelidir. Fakat Martov, 1903—1910 yılları arasında işçi hareketi içindeki bütün akımlara damgasını vuran görüşleri açıkça ortaya koyuyor. Troçki ise sadece kişisel yalpalamalarını gösteriyor, başka bir şey değil. O 1903'te Menşevikti, 1904'te Menşevizmden uzaklaştı ve 1905'te yine, ama bu kez ultra-devrimci lafızlarla gösteriş yaparak Menşeviklere döndü; 1906'da bir kez daha Menşevizme sırt çevirdi; 1906 yılının sonlarında Kadetlerle seçim anlaşmaları yapmayı savundu (yani fiilen bir kez daha Menşeviklerle bir oldu) ve 1907 ilkbaharında Londra Parti Kongresi'nde, kendisiyle Rosa Luxemburg arasındaki farkın "politik eğilim farkından çok, bireysel nüans farkı olduğu"ndan sözetti. Troçki bugün bir fraksiyonun, yarın bir başka fraksiyonun düşünsel donatımını aşırır ve o nedenle kendisini iki fraksiyonun **ü z e r i n d e** gösterir. Troçki teoride **h i ç b i r h u s u s t a** Tasfiyeciler ve Otzovistlerle hemfikir değildir, buna karşılık **p r a t i k t e** "Golos" ve "Vperyod"cularla **h e r h u s u s t a** hemfikirdir.

O nedenle, Troçki Alman yoldaşlara kendisinin "genel Parti eğilimi"ni temsil ettiği masalını okuyorsa, ben onun sadece **k e n d i** fraksiyonunu temsil ettiğini ve **y a l n ı z c a** Otzovistlerle Tasfiyeciler nazarında belli bir güvene sahip olduğunu açıklamak zorundayım. İşte açıklamamı doğrulayan olgular: Ocak ayında Partimiz Merkez Komitesi, Troçki'nin gazetesi "Pravda" ile, temsilcisini bu gazetenin yazı kuruluna göndererek yakın ilişkiye geçti. Eylül 1910'da Parti merkez yayın organı, Merkez Komitesi temsilcisinin Troçki'nin Parti düşmanı faaliyeti nedeniyle onunla **b o z u ş t u ğ u** haberini verdi. Kopenhag'da, Parti'ye sadık Menşeviklerin temsilcisi ve merkez yayın organı yazı kurulu delegesi olarak Plehanov, Bolşeviklerin temsilcisi olarak bu satırların yazarı ve bir Polonyalı yoldaşla birlikte, Troçki'nin Alman basınında Parti meselelerimize ilişkin söylediklerini şiddetle protesto etti.

Troçki'nin Rusya sosyal-demokrasisi içinde "genel Parti eğilimi"ni mi, yoksa "genel Parti **k a r ş ı t ı** " eğilimi mi temsil ettiğine okurlar kendileri karar versinler.

1910 sonu

"İki Taktik" Broşürünün 10. Bölümüne NOT*

10. Bölüme şunlar eklenecektir:

1) Okura, "Iskra" ile "Vperyod" arasındaki polemikte, "Iskra"nın Engels'in İtalyan reformistlerinin (daha sonraki) lideri Turati'yi, demokratik devrimle sosyalist devrimi birbirine karıştırmaya karşı uyardığı mektubuna dayandığını anımsatırız.** İtalya'da önümüzdeki devrim —diye yazıyordu Engels 1894 yılında İtalya'daki politik durum vesilesiyle— bir sosyalist devrim değil, küçük-burjuva demokratik bir devrim olacaktır. "Iskra" "Vperyod"u, Engels tarafından ileri sürülen ilkeden sapmakla suçluyordu. Bu suçlama haklı değildi, çünkü "Vperyod" (No. 14), 19. yüzyıldaki devrimlerde üç temel güç arasındaki farka ilişkin Marx'ın teorisinin doğruluğunu umumiyet itibariyle kabul ediyordu. Bu teoriye göre eski toplumsal düzene, otokrasiye, feodalizme ve serfliğe şu güçler karşı çıkmaktadır: 1) liberal büyük burjuvazi; 2) radikal küçük-burjuvazi; 3) proletarya. Birincisi sadece meşruti monarşi için, ikincisi

---

* *Bu not Temmuz-Ağustos 1905'te yazılmış ve ilk kez "Lenin Derlemesi" Cilt V'te yayınlanmıştır.* ***—Alm. Red.***

** *Engels'in Turati'ye 26 Ocak 1894 tarihli mektubu, Engels'in ölümünden (1895) hemen sonra "Critica Sociale" ("Sosyal Eleştiri") dergisi No. 3'te, "İtalya'da Gelecekteki Devrim ve Sosyalist Parti" adıyla yayınlandı. Engels bu mektubu Sicilya'daki (açlık isyanları denilen) köylü ayaklanmalarıyla bağlantılı olarak İtalyan Sosyalist Partisi içinde yapılan tartışma vesilesiyle yazmıştı. Engels İtalya'nın iç durumunu genel hatlarıyla karakterize etmiş ve yaklaşan devrimin karakteri ve devrimci Marksist bir partinin izlemek zorunda olduğu taktik hakkında görüşlerini ifade etmişti.* ***—Alm. Red.***

demokratik cumhuriyet için, üçüncüsü sosyalist devrim için mücadele eder. Tam demokratik devrim için küçük-burjuva mücadeleyle, sosyalist devrim için proleter mücadeleyi birbirine karıştırmak, sosyalistleri politik iflasa sürükleyebilir. Marx'ın bu uyarısı tamamen doğrudur. İşte tam da bu nedenden ötürü "Devrimci Komünler" şiarı yanlıştır, çünkü tarihte bilinen komünler tam da demokratik devrimi sosyalist devrimle karıştırmışlardır. Buna karşılık bizim şiarımız olan proletarya ve köylülüğün devrimci-demokratik diktatörlüğü, bizi bu tehlikeden kesinlikle korur. Şiarımız, salt demokratik devrim çerçevesinin ötesine **doğrudan** geçemeyecek olan devrimin burjuva karakterini kesinkes kabul etmekle, bu devrimi **ileriye iter,** bu devrime proletarya için en avantajlı biçimler vermeye çalışır, dolayısıyla demokratik devrimden, sosyalizm uğruna başarılı proleter mücadelenin devamının amaçları için düşünülebilecek en iyi tarzda yararlanmaya çalışır.

NOTLAR

[1] "1905 **D e v r i m i Ü z e r i n e K o n f e r a n s**"ı Lenin, 1916 yılı Aralık ayı sonlarında ya da 1917 yılı Ocak ayı başlarında Almanca kaleme almıştır. Bu konferans 22 (9) Ocak 1917'de, İşçi Gençlik Örgütü tarafından Zürih'teki "Halkevi"nde yapılan bir toplantıda okundu. Lenin o sıralar Zürih'te yaşıyordu. (s. 13)

[2] 22 (9) Ocak 1905'te "Kanlı Pazar"la sonuçlanan Papaz **G a p o n**'un eylemi, Zubatov'un eyleminden (bkz. Not 137) sonra, otokrasinin işçi hareketini polis yönetimine geçirme yönündeki ikinci girişimiydi. Gapon 1904 başlarında "St. Petersburg Kenti Rus Fabrika İşçileri Derneği"ni örgütledi, bu dernek 1904 yılı sonunda 11 gruba ulaştı. Ocak 1905'te Gapon, Putilov Fabrikalarında başlayan ve Petersburg'un tüm büyük fabrikalarını (yaklaşık 150.000 işçi) kapsayan, ekonomik taleplerden politik taleplere geçen grev hareketini eline almak için bu örgütten yararlandı. Hareketin bu yönde gelişmesi nedeniyle Gapon Çar'a bir dilekçe vermek üzere onun huzuruna gidilmesi yolunda geniş bir ajitasyon geliştirdi. Yapılan bir dizi toplantıda Bolşevikler, Çar'a dilekçe verme ve Çar'ın huzuruna çıkmaya karşı Gapon taraftarlarına konuşmalar yaptılar. Ayrıca Bolşevik Parti Komitesi, Çarlık istibdadına karşı devrimci mücadele yöntemlerinin kullanılması çağrısını içeren üç bildiri yayınladı. Kanlı Pazar'dan çok kısa süre önce yayınlanan bu bildirilerden biri, doğrudan doğruya Gapon'un niyetlerine karşı kaleme alınmıştı. Fakat bütün bunlar kitleleri Çar'ın huzuruna çıkmaktan alıkoymaya yetmedi. Böylece Kanlı Pazar gerçekleşti, ve ondan, Çar'ın huzuruna çıkmayı tertipleyenlerin istek ve niyetlerine karşı, ilk Rus devriminin başlangıcı doğdu. (s. 13)

[3] Rusya'da **s e r f l i k** 16. yüzyılın sonundan, II. Aleksander'in 3 Mart (19 Şubat) 1861 tarihli manifestosuyla resmen kaldırılana kadar sürdü. Bu manifesto "Büyük Reform" ve "**K ö y l ü K u r t u l u ş u**" olarak ad-

landırılır. Fakat bu reform, hem köylülerin eski Köy Birliğini, hem de toprak sahiplerinin mülkiyetini ve neredeyse tüm ayrıcalıklarını korumaktaydı. Toprağı ezelden beri onlar işliyor olmalarına rağmen, toprak köylülerin mülkiyetine verilmemişti. Toprak beyleri 19 Şubat 1861 tarihli yasa gereğince, sadece, köylülere son derece ağır koşullar altında toprak tahsis etmekle yükümlendirilmişti. Köylüler kendilerine tahsis edilen topraklar için bedel ödeyerek kurtarmak zorundaydılar, ve bedel tam olarak ödeninceye kadar toprağın kullanımı için toprak beyine karşı "geçici yükümlü" kalıyorlardı, yani serflik dönemindeki gibi angarya hizmeti görmek, ya da toprak beylerine haraç vermek zorundalardı. Köylülere tahsis edilen toprağın bedeli öyle yüksek tespit ediliyordu ki, aynı zamanda angaryadan da kurtulmak için bedel ödemek, toprak beyi için eski sistemden daha faydalıydı. "Reform"un en alçakça bölümlerinden biri de, o zamana kadar köylüler tarafından işlenen topraklardan belli parçaların toprak beyleri tarafından kesilip alınmasıydı. Bu **kesinti toprak parçalarının** miktarı öylesine büyüktü ki, örneğin Kara Topraklar Bölgesi'nde köylülerin elindeki topraklar bu "Köylü Kurtuluşu"ndan sonra yüzde 23,6 azalmıştı; bazı bölgelerde çiftlik sahipleri, köylülerin elinden o zamana kadar daima onlar tarafından işlenmiş toprakların yüzde 30 - 50 kadarını aldılar. Bu reforma karşı duyulan öfke, isyan ve ayaklanmalara yol açmış (sadece 1861 yılında, Manifesto'nun ardından 784 kanlı köylü ayaklanması saptanmıştır), bir bütün olarak köylülük içinde "Narodnikler"in devrimci hareketinin sosyal temelini oluşturan güçlü bir hareket yaratmıştır (bkz. Not 8). (s. 18)

[4] Lenin burada 19. yüzyılın ilk çeyreğinde gizli dernekler örgütleyen ve 1825 Aralıkı'nda Çarlığa karşı silahlı ayaklanma başlatan **Dekabristler** hareketini kastetmektedir (Aralık Rusçada "Dekabr" sözcüğüyle karşılanır, Dekabrist adlandırması buradan gelir). Sosyal kökenleri itibariyle Dekabristler neredeyse tamamen soylu çiftlik sahiplerinden oluşuyordu, ama aralarında tamamen yoksullaşmış, ücretleriyle, emekleriyle yaşamak zorunda olan soylular da vardı. Dekabristlerin uğraşlarının merkezinde iki önemli sorun vardı: Serfliğin ortadan kaldırılması ve otokrasiye karşı mücadele. Aralarında Kuzey ve Güney dernekleri etrafında gruplaşmış olan iki ana akım vardı. Kuzey Derneği serfliğin kaldırılmasından yanaydı ama üyelerinin çoğunluğu geleceğin Rusyası'nı, büyük iktisatların varolduğu bir büyük toprak mülkiyeti ülkesi olarak düşünüyordu. Büyük toprak mülkiyeti, köylülerin kitlesel yoksullaşması temelinde gelişecekti. Kuzey Der-

neği taraftarlarının ezici çoğunluğu anayasal monarşi yanlısıydı. Güney Derneği'nin anayasa tasarısı, serfliğin ortadan kaldırılmasını öngörüyordu ve büyük toprak sahiplerinin direnişi devrimci yoldan kırılmalıydı. Tüm toprak fonu iki eşit parçaya bölünmeliydi: parçalardan biri tüm çiftçiler arasında eşit şekilde dağıtılmalı, diğer parça ise kiraya vermesi ya da satması için devlete bırakılmalıydı. Otokrasi tamamen yokedilmeli, Çar'ın toprakları devlete devredilmeli ve bir devrimci diktatörlük kurulmalıydı; buradan, daha sonra bütün yurttaşların eşit haklara sahip oldukları demokratik bir cumhuriyet oluşacaktı. En devrimci grup, Birleşik Slavlar Topluluğu'ydu. Bu grup halk devrimini benimsiyor ve askerlerle köylüler arasında, onları devrime hazırlamak için ajitasyon yapıyordu. I. Aleksander'in ani ölümü ve ölen Çar'ın ağabeyinin tahta çıkmayı geçici bir süre reddetmesiyle ortaya çıkan saltanat boşluğu, ayaklanmanın doğrudan vesilesi oldu. Dekabristler komplosunun hükümet tarafından açığa çıkarıldığı yolundaki haber de ayaklanmanın patlak vermesinde etkili oldu. Kuzey Derneği, hiçbir hazırlık olmamasına rağmen, ayaklanma kararı aldı. 26 (14) Aralık 1825'te Dekabristler kendilerine sadık alayları tam teçhizatlı olarak Petersburg'da Senato Meydanına yürüttüler. Bu meydanda toplanan kentin yoksul kesimleri, açıktan ayaklanmacıların safına geçti. Çar I. Nikola meydana girdiğinde, kalabalık Çar'a taş ve odun parçalarıyla saldırdı. Fakat ayaklanmanın önderleri, Çar ve ona sadık generallerin ayaklanmacılara karşı henüz yeterli güç biriktiremedikleri en tayin edici anda olağanüstü bir akılsızlık gösterdiler ve aktif bir saldırı kararı alamadılar. Çar bu akılsızlıktan yararlandı, ayaklanma salkım ateşiyle bastırıldı. Birleşik Slavlar ve Güney Derneği tarafından örgütlenen güneydeki Çernigov Alayı'nın ayaklanması, daha kararlı ve uzun solukluydu. Fakat diğer askeri güçlerin ve halkın desteği olmadığı için, bu ayaklanma da bastırıldı. İki ayaklanmanın da bastırılmasından hemen sonra önderler tutuklandı, bir bölümü idam edildi, bir bölümü kürek cezasına, sürgüne gönderildi ya da düz er olarak askere alındı vs. Hükümet, ayaklanan askerlere karşı özellikle zalim davrandı. Sıra dayağından geçirildiler, bazıları dövülerek öldürüldü, bazıları sürüldü. (s. 19)

[5] II. Aleksander 13 (1) Mart 1881'de devrimci terörist Narodnik "Halkın İradesi" Partisi Yürütme Komitesi'nin hükmü gereğince öldürüldü. (s. 19)

[6] Bu köylü hareketinin sosyo-ekonomik temeli hakkında bkz. Lenin'in bu cilde alınmış olan "1905–1907 İlk Rus Devrimi'nde Sosyal-Demokrasinin

Tarım Programı" adlı çalışmasının birinci bölümü, özellikle de bu çalışmanın ikinci altbölümü olan "Mücadele Ne Uğruna?". 1861 yılında Köylü "Kurtuluşu"na (bkz. Not 3) bağlı olarak patlak veren köylü ayaklanmalarının bastırılmasından sonra, köylü hareketinin ikinci dalgası, bu kez 20. yüzyılın başlarında kentlerde işçi hareketinin ardından yeniden yükseldi. Daha 1900–1904 yılları arasındaki beş yılda Rusya'da 670 devrimci köylü ayaklanması olmuş, bunların 441'i büyük toprak sahiplerine, 12'si ruhban sınıfına, 21'i Kulaklara (zengin köylüler; "Kulak" yumruk anlamına gelir, kırsal kesimdeki zengin ve tefeci köylüler için kullanılan geleneksel bir tanım) ve 196'sı resmi makamlara karşı yönelmişti. 1905 yılında Orel ve Kursk eyaletlerinde ilkbahar başında başlayan köylü hareketi, işçi hareketinin ardından Karadeniz Bölgesi eyaletlerine, Besarabya'ya ve Podolsk, Lublin, Vitebsk, Voronej ve Nijni-Novgorod eyaletlerine yayıldı. 1905 yılı sonunda 3000 kitlesel köylü ayaklanması kaydedildi, bu ayaklanmalarda 2000'den fazla büyük toprak sahibi çiftliği imha edildi. Köylü hareketi en devrimci niteliğe Letonya ve Gurien'de büründü (bkz. Not 13). (s. 19)

[7] Ordu içinde devrimci hareket Haziran 1905'te başladı ve Ekim-Aralık'ta doruğuna ulaştı. Devrim özellikle ordunun en proleter kesimi olan denizcilerde yankı buldu. **P o t e m k i n** zırhlısında ayaklanma 1905 yazında meydana geldi. Ayaklanma 27 (16) Haziran'da, bozulmuş et yemek istemeyen denizcilere karşı komutanın silah zoruna başvurarak meydan okuyuşuna karşı tamamen kendiliğinden patlak verdi. Başlarında denizci Matyuşenko (bir sosyal-demokrat) olduğu halde denizciler subayları silahsızlandırıp öldürdükten sonra "medeni dünya"ya şu şiarları içeren bir çağrı yayınladılar: "Kahrolsun Otokrasi!" "Yaşasın Kurucu Meclis!" Ayaklanan Potemkin'e kısa süre içinde başka savaş gemileri de katıldı; böylece "devrimci halkın koruması altına girmek" için Odesa'ya giden küçük bir devrimci filo oluştu. O sırada Odesa'da işçiler grevdeydi ve "Potemkin" mürettebatı işçilerle ve Odesa'daki devrimci örgütlerle ilişkiye geçti, fakat oldukça kararsız davranıyordu. Sivastopol Filosu'nun gelmesi ve "Georgi Pobyedonosets"in ihanetinden sonra Odesa'yı terkeden "Potemkin", yedi gün denizde dolaştıktan sonra kömür, su ve yiyecek sıkıntısı ve denizciler arasında çözülme nedeniyle 8 Temmuz'da (25 Haziran) Köstence'de Romanya hükümetine teslim oldu. Ordu ve donanma içinde daha sonra gelişen büyük ayaklanmalardan, Lenin'in konferansında değindiği (bkz. bu cilde alınmış olan "Ordu ve Devrim" makalesi ve Not 92) Sivasto-

pol'de Karadeniz Donanması'nda Kasım'da meydana gelen ayaklanma ile, **K r o n s t a d t** Ayaklanması dikkate değerdir. **S v e a b o r g** ve **K r o n s t a d t** kalelerinde 1906 yılı Temmuzu'nda Birinci Duma'nın dağıtılmasına yanıt olarak gerçekleşen ayaklanmalar daha iyi örgütlenmişti. (Bkz. Not 115.) (s. 20)

[8] Paris Komünü'nün dersleri hakkında Lenin daha sonra, 18 Mart 1908'de Paris Komünü'nün yıldönümü nedeniyle Cenevre'de yapılan uluslararası mitingde şunları söyledi: "Ne var ki parlak zaferin sonuçlarını iki hata yerle bir etti. Proletarya yarı yolda çakılıp kaldı: 'mülksüzleştirenleri mülksüzleştirme'ye koyulmak yerine, tüm ulusun göreviyle birleşmiş bir ülkede en yüksek adaleti gerçekleştirme düşüne kapıldı. Örneğin banka gibi kuruluşlar ele geçirilmedi, Proudhonist 'adil mübadele' teorisi vs. hâlâ sosyalistler arasında egemendi. İkinci hata, proletaryanın aşırı lütufkârlığıydı: Düşmanlarını yoketmesi gerekirdi, oysa o bunun yerine onları moral açıdan etkilemeye çalıştı; içsavaşta salt askeri eylemlerin önemini küçümsedi ve Paris zaferini Versailles'a karşı enerjik bir saldırıyla taçlandırmak yerine, çekimser davrandı ve Versailles Hükümeti'ne, karanlık *güçleri toplama ve kanlı Mayıs Haftası'na* hazırlanma zamanı tanıdı" ("Komün'ün Dersleri", Bütün Eserler, cilt XII). (s. 22)

[9] Az önce sözü edilen **B u l i g i n D u m a s ı** (zamanın İçişleri Bakanı'nın adına izafeten böyle denir), Çar'ın 19 (6) Ağustos 1905 tarihli fermanı uyarınca işçi ve köylülerin seçim haklarına ağır şekilde kısıtlandığı salt istişari bir kurum olarak düşünülmüştü. Parti'nin bu Duma'ya karşı tavrı için bkz. elinizdeki ciltteki "Buligin Duması'nı Boykot ve Ayaklanma" makalesi. **V i t t e D u m a s ı** ikinci adımdı. Kont Vitte, Ekim 1905 genel grevi sırasında başbakanlığa atandı ve 30 (17) Ekim tarihli "özgürlükler" hakkında Çarlık Manifestosu'nun yazarıydı. Bu manifestoda şunlar vaat ediliyordu: 1) Seçim hakkını, Buligin Duması seçimlerine katılma hakkından yoksul bırakılan "halk sınıflarını" kapsayacak şekilde, "olanaklar ölçüsünde" genişletmek; 2) Buligin'e göre salt istişari bir kurum olması düşünülen Duma'ya yasama hakkı tanımak. Seçim hakkının genişletilmesi 24 (11) Aralık 1905 tarihli yasayla yapıldı. İşçiler özel bir seçmen sınıfı içinde, işçi kuryesi içinde toplandı. Seçimlere sadece 50'den fazla erkek işçi çalıştıran fabrikaların işçileri katılabilecekti. Seçim üç aşamalıydı, her 1000 işçi bir vekil seçiyordu. Bir eyalette seçilmiş vekiller ortak

bir işçi vekilleri meclisinde toplanıyorlardı. Bu meclis daha önceden belirlenmiş sayıda işçilerin ikinci seçmenlerini seçiyordu. Bu ikinci seçmenler ise bütün seçmen kuryelerinin ikinci seçmenlerinin katıldığı eyalet meclisine katılıyorlar ve Duma'ya gidecek temsilciler ancak burada seçiliyordu. (s. 23)

[10] Lenin burada "Ekim" sözcüğüyle, **Ekim** 1905'teki politik **genel grevi** kastetmektedir. Bu genel grev 20 (7) Ekim'de Moskova–Kazan demiryolu işçilerinin Moskova'daki greviyle başladı. Bu greve, Moskova'da, 3 Ekim (20 Eylül) tarihinde Petersburg'da başlayan ve Kurucu Meclis'in toplantıya çağrılması, politik özgürlükler, sekiz saatlik işgünü, af, ulusal özerklik, halk milisi vs. taleplerini ileri süren Demiryolcular Kongresi delegelerinin tutuklandıklarına ilişkin söylentilerin yayılması neden oldu. Grev bütün demiryolu ağını, posta ve telgrafı, bütün fabrika ve işletmeleri, imparatorluğun neredeyse tüm kentlerinde ticaret ve kamu hayatını etkiledi. Genel greve her yerde kendiliğinden yapılan toplantılar, mitingler, gösteriler eşlik ediyordu. Genel grev kesin politik bir nitelik, hükümete karşı aktif bir mücadele niteliği taşıyordu. Ağırlıklı şiarlar arasında Kurucu Meclis'in toplanması, genel, eşit, doğrudan ve gizli seçim hakkı vb. yer alıyordu.

30 (17) Ekim tarihli Çarlık Manifestosu'nun yayınlanmasından sonra greve son verildi.

"**Aralık**" sözcüğüyle Lenin, Aralık ayında ülkenin birçok yerinde meydana gelen silahlı ayaklanmaları, özellikle de **Moskova'daki silahlı ayaklanmayı** kastetmektedir. Petersburg İşçi Temsilcileri Sovyeti'nin (bkz. Not 12) 16 (3) Aralık'ta tutuklanmasının hemen ardından Moskova İşçi Temsilcileri Sovyeti, RSDİP Moskova Komitesi ve Sosyal-Devrimci örgütler 20 (7) Aralık tarihi için Moskova'da genel grev ve bu grevin silahlı ayaklanmaya dönüştürülmesi kararı aldılar. 29 demiryolunun delegelerinin Moskova'da yapılan konferansı da bu harekete katılmayı kararlaştırdı. Posta ve Telgraf Memurları Kongresi de aynı kararı aldı. 20 (7) Aralık'ta yaklaşık 10.000 kişi işi bıraktı. Ertesi gün grevcilerin sayısı 150.000'e çıktı, grev genel bir nitelik alarak Moskova civarındaki fabrikalara yayılmaya başladı. 22 (9) Aralık'ta silahlı ayaklanma başladı. Moskova'nın çeşitli noktalarında barikatlar yükseldi. Barikat-

ların yapımına büyük bir halk kitlesi katıldı. 28 (15) Aralık'a kadar, ayaklanmacılarla hükümet güçleri silahlı mücadelede denge durumunu korudular. Ayaklanmacılar gerilla savaşı yürütüyor ve 20-30 kişilik gruplarla eylemlere girişiyorlardı. Halkın genel sempatisini kazanmış olan ayaklanmacılar, hükümet birliklerine büyük zararlar veriyor, ama kendileri ele geçmiyorlardı. Hükümet birlikleri, ele geçiremedikleri ve gücünü abarttıkları bir düşmana karşı savaşmak istemiyorlardı. Moskova birliklerine takviye olarak Petersburg'dan Semenov Muhafız Alayı gönderildi. Devrimci Savaş Birlikleri'nin savaşçıları insanüstü çabalar nedeniyle bitkin düşmüş olmalarına rağmen, savaşı sürdürdüler. Preznya semtindeki mücadele özellikle inatlı sürdürülmüştü ve bugün bu mücadelenin anısına saygı olarak buraya "Kraznaya Preznya" (Kızıl Preznya) denmektedir. Durumun umutsuzluğunu göz önüne alan İşçi Sovyeti ve Parti, greve 1 Ocak (19 Aralık) tarihinde son verme kararı aldı. 22 (9) Aralık'tan 30 (17) Aralık'a kadar dokuz gün süren silahlı ayaklanma bastırıldı. Moskova Ayaklanmasına bağlı olarak Zormovo'da, Don kıyısındaki Rostov, Don Havzası, Harkov, Kraznoyarsk ve başka kentlerde de ayaklanmalar oldu. (s. 23)

[11] Lenin'in burada sözünü ettiği üç sosyal-demokrat gazeteden ikisi, "Naçalo" (Başlangıç) ve "Ruskaya Gazeta" (Rus Gazetesi) Menşeviklere, biri, "Novaya Jizn" (Yeni Yaşam) ise Bolşeviklere aitti. (s. 24)

[12] İlk **İşçi Temsilcileri Sovyetleri**, 1905 yılında sanayi merkezlerinde patlak veren ilk grev hareketine bağlı olarak, bu hareketi yönetmenin organları olarak, Ekim'deki genel grevden önce oluştular. Haziran'da İvanovo-Voznesensk'te, Temmuz'da Kostroma'da, Eylül'de Moskova'da (burada sadece belli işçi kesimlerinde olmak üzere) bu tür konseyler kuruldu. **Petersburg** İşçi Temsilcileri Konseyi, ya da kendisini adlandırdığı gibi "Petersburg Fabrikaları ve İşletmeleri Temsilcileri Konseyi (Sovyeti)", 26 (13) Ekim 1905'te, politik genel grev günlerinde kuruldu. Temsilciler Konseyi, kurulduğu andan itibaren devrimci partilerle, öncelikle de sosyal-demokrasiyle sıkı bir ilişki içinde bulunduğundan, örgütlenmesi kısa süre içinde, Rusya dışındaki basının tanımıyla bir "grev komitesi"nin çerçevesini hızla aştı. Temsilciler Konseyi, işçi kitleleri arasında çok büyük bir popülarite ve otoriteye sahipti. Örgütsel olarak 30 (17) Ekim'de kuruldu, o gün adını saptadı ve geçici bir yürütme komitesi seçildi. İşçi Temsilcileri Konseyi faaliyetinin (26 [13] Ekim'den 16

[3] Aralık 1905'e kadar, yani 50 gün sürmüştür) en önemli anları arasında şunlar vurgulanmalıdır: Ekim'de genel grevin yönetilmesi; 1 Kasım'da (19 Ekim) basın özgürlüğünün ilan edilmesi; 13 Kasım'da (31 Ekim) sekiz saatlik işgününün ilan edilmesi ve bunu kendi gücüne dayanarak gerçekten uygulama çağrısı; hüküm giymiş olan Kronstadtlı denizcilerin ve sıkıyönetim ilan edilen devrimci Polonya'nın savunulması için Kasım grevlerinin hayata geçirilmesi; posta ve telgraf memurları grevinin desteklenmesi; sendika birliklerinin geniş biçimde örgütlenmesine etkin katılım ve işsizlere destek örgütlenmesinde inisiyatif; ve nihayet 14 (1) Aralık'ta "Mali Manifesto". Ne var ki İşçi Temsilcileri Konseyi'nin ne basın özgürlüğü ve sekiz saatlik işgünü üzerine, ne de bunun kendi başına uygulanması üzerine kararnameleri, biricik mümkün güvence olan silahlı ayaklanmanın zaferi olmadan kalıcı olamazdı. Lenin o dönemdeki makalelerinde bu işçi konseylerini ayaklanma organları ve halk iktidarının çekirdek organları olarak karakterize etti. Devrimci dalga büyümezse, Çarlığa karşı saldırıya geçilmezse, bu konseyler gericilik tarafından yenilgiye uğratılacaklardı. Hükümetin İşçi Temsilcileri Konseyi'ne karşı attığı ilk adım, konseyin başkanını tutuklamak oldu. Bunun hemen ertesinde, 16 (3) Aralık 1905'te Yürütme Komitesi de dahil bütün konsey tutuklandı. 15 (2) Kasım 1906'da 15 üye sürgüne, iki üye ise kalebentliğe mahkûm edildi.

Petersburg İşçi Temsilcileri Konseyi'nin örgütlenmesi, işçi sınıfı mücadelesinin ayaklanma sınırına ulaştığı ülkenin her yerinde bu tür işçi konseylerinin örgütlenmesi için işaret oldu. Aralık Ayaklanması'ndan kısa süre önce kurulan Moskova İşçi Konseyi, ayaklanmanın örgütlenmesinde büyük bir rol oynadı. Birçok başka kentte de işçi temsilcileri konseyleri kuruldu. İşçi konseyleri, otokrasiye karşı mücadelede büyük bir rol oynadılar. Birçok yerde silahlı çatışmalar oldu, bazı yerlerde iktidar ele geçirildi. Örneğin Kraznoyarsk İşçi Konseyi Yürütme Komitesi (Devrim Komitesi), demiryolu taburunun desteğiyle 20 (7) Aralık 1905' te kentte iktidarı ele geçirdi ve 32 gün sürecek olan Kraznoyarsk Cumhuriyeti'ni ilan etti. Ayaklanma askeri bir cezalandırma seferiyle yenilgiye uğratıldı. 22 (9) Aralık'ta Novorossiysk İşçi Konseyi kent ve bölge iktidarını ele geçirerek, iki haftadan uzun bir süre varlığını sürdüren Novorossiysk Cumhuriyeti'ni ilan etti. Petersburg İşçi Konseyi'nin tutuklanması ve Moskova ayaklanmasının bastırılmasından sonra taşradaki işçi konseyleri gericiliğin darbeleriyle çabucak yıkıldılar. (s. 24)

[13] Rusya'da ezilen halkların **ulusal kurtuluş hareketleri** 1905 - 1907 devriminin genel seli içinde güçlü dalgalar oluşturdu. Bu milliyetlerin yaşadığı kenar bölgelerde ayaklanmaları engellemek için otokratik hükümet özel önlemler aldı. Böylece örneğin Polonya gibi pek de büyük olmayan bir bölgede yaklaşık 400.000 Rus askeri bulunuyordu. İşçi sınıfının otokrasiye karşı devrimci mücadelesi burada olağanüstü ağırdı. Buna rağmen Polonya proletaryası birçok kez Çarlığa karşı saldırıya geçti. Şu örnekler sayılabilir: Petersburg'daki Kanlı Pazar'a yanıt olarak Polonya'da 26 (13) Ocak 1905'te başlayan genel grev, ve bir işçi gösterisinin Kazaklar tarafından kurşunlanmasına yanıt olarak Lodz işçilerinin giriştikleri, 22 - 24 (9 - 11) Haziran'daki silahlı ayaklanması (bkz. Not 81). Burada devrimci enerji, grevler ve kitlelerin silahlı ayaklanmaları dışında, Çarlık hükümetinin temsilcilerine ve kent polislerine kadar bu hükümetin ajanlarına karşı terör uygulanmasıyla da kendisini ifade ediyordu.

Kırda neredeyse hiçbir devrimci hareketin bulunmadığı Polonya'dan farklı olarak, Letonya'da tarım işçileri ve köylülerin hareketi özellikle güçlüydü. Bu hareket çiftlik sahiplerine (Baltık Baronları) karşı yönelmişti ve bütün Letonya'yı etkisi altına alıyordu. Bir dizi yerde silahlı ayaklanma zafer kazanmış, baronlar şatolarından sürülüp atılmış, resmi makamlar ortadan kaldırılmış, köy ve kaza komiteleri biçiminde yeni iktidar organları kurulmuştu. Hükümet tarafından gönderilen sayısız askeri cezalandırma seferi, Letonya'daki devrimci hareketi olağanüstü bir acımasızlıkla bastırdı. Estonya'daki manzara da Letonya'dakinin aynısıydı.

Transkafkasya'da devrimci köylü hareketinin taşıyıcısı Gürcistan'dı. Gurien'de (Karadeniz kıyısında Batum civarındaki bölge) köylülük, Gürcistan sosyal-demokrasisinin (RSDİP'e dahildi) önderliğinde, 1905 ilkbaharı ile yazı boyunca, bütün Çarlık memurlarını ve fonksiyonerlerini tüm yönetimden sürüp attı. Yerel yönetim yeniden örgütlendi. Çarlık hükümeti için bu devrimci hareketle mücadele etmek kolay değildi, çünkü bölgenin dağlık yapısı büyük zorluklar çıkarıyordu. Devrimci hareket ancak 1905 sonu, 1906 başında, Rusya içlerinden çok sayıda askeri gücün buraya yığılmasıyla yenilgiye uğratılabildi.

Finlandiya'daki devrimci hareket, başka herhangi bir yerde olduğundan daha çok, Rus otokrasisine karşı, ulusal bağımsızlık için mücadele niteli-

ğini taşıyordu. Finlandiya'nın kendine özgü iç durumu, Finlilere, Ekim 1905'te otokrasiden, genel seçim hakkı temelinde seçilmiş bir diyet meclisine sahip ulusal özerkliği, silahlı ayaklanmaya başvurmaksızın koparma olanağını tanıdı. Fakat bu zafer kalıcı olmadı. Otokrasi, İç Rusya'daki devrimci hareketin işini bitirdikten sonra, Finlilerin elinden onlara "armağan edilmiş" bütün özgürlüklerini aldı. (s. 25)

[14] Çarlık hükümetinin daha önceden başlamış olan pogromcu faaliyetleri Ekim 1905'te özel bir güçle gelişti. (s. 26)

[15] Batı Avrupa (esas olarak Fransız) burjuvazisi, 1905 - 1907 devrimine karşı mücadelede de Çarlığa muazzam bir mali destek sağladı. Çarlık hükümeti 1906 yılında bunlardan 843.750.000 ruble (2250 milyon frank) tutarında borç aldı. Kredisi sarsılmış olmasına rağmen, bu borcu alabilmek için Çarlık hükümeti Fransız burjuvazisinin büyük gazetelerine rüşvet yedirdi. Resmi verilere göre Fransız basını 1904 ve 1905 yıllarında yaklaşık 2 milyon frank tutarında rüşvet almıştır. (s. 26)

[16] Rus devriminin batıdaki yankısını karakterize etmek için Lenin, Ekim'deki Rus genel grevinin elde ettiği zaferin doğrudan etkisiyle, genel, eşit seçim hakkı için mücadelede güçlü bir canlanmanın gerçekleştiği Avusturya örneğini ele alıyor. Avusturya'nın birçok yerinde şiddetli gösteriler yapıldı, Avusturya Devlet Konseyi'nin toplanacağı gün olan 28 Kasım'da bütün Avusturya'da büyük gösterilerle birlikte, bir günlük bir genel grev, o zamana kadar yapılan en büyük gösteri gerçekleşti. Bu hareket, seçim hakkı mücadelesinin zaferine, genel, eşit seçim hakkının uygulanmasına yol açtı. Fakat Rus devrimci hareketi başka ülkelerde de yankı buldu. Milano ve Turin'de işçiler, işçilerin jandarmalar tarafından kurşunlanmasını genel grevle yanıtladılar. 1906 Mayısı'nda Fransa'da 140.000 işçi sekiz saatlik işgününün uygulanması için greve gitti. 1907 başında Bulgaristan'da, haklarını sınırlayan bir yasaya karşı genel demiryolu grevi yapıldı ve 42 gün sürdükten sonra zaferle sonuçlandı. Almanya'da 22 (9) Ocak'ın yıldönümünde birçok yerde genel grev ilan edilmesi tasarlandı. Alman hükümeti, özellikle silahlı güçler bakımından Rus tarzında "olağanüstü önlemler" aldı. Ne var ki Alman sosyal-demokrasisi önderlerinin reformist taktiği genel grevi olanaksız kıldı ve hareket başarıyla uygulanan yarım günlük bir genel grev ve Hamburg'da 100.000 işçinin katıldığı güçlü bir gösteriyle sınırlı kaldı. (s. 28)

[17] "**Sosyal-Demokrasi ve Geçici Devrim Hükümeti**", Bolşevik organ "Vperyod"un ("İleri") 13 ve 14. sayılarında 5 ve 12 Nisan (23 ve 30 Mart) 1905'te yayınlandı. Lenin bu makalede bir yandan Menşeviklerin geçici hükümet sorununda Martinov'un "İki Diktatörlük" broşüründe ifade edilen genel tavırlarına ve öte yandan o zamanki Menşevizmin Parvus ve Troçki şahsındaki "sol" varyasyonuna karşı çıkmaktaydı. (s. 30)

[18] "**Raboçeye Dyelo**" (İşçi Davası), 1900 - 1903 yılları arasında yayınlandı. Gazeteye, Alman sosyal-demokrasisi içindeki revizyonist eğilime ve genelde o zamanki II. Enternasyonal içindeki oportünist eğilimlere uygun düşen ve Rusya'da **Ekonomizm** diye adlandırılan Rus sosyal-demokrasisi içindeki tamamen oportünist eğilim egemendi; bu akımın Ekonomizm olarak adlandırılmasının nedeni, en önemli görüşünün, Rusya'da işçilerin sadece ekonomik mücadele yürütmeleri, politik mücadeleyi ise şimdilik burjuvaziye bırakmaları gerektiği yolundaki görüş olmasıydı. Lenin bu eğilimle özellikle "Ne Yapmalı?" adlı, bu baskının II. cildinde basılan broşüründe tartışmıştır. Yani "R.D." yandaşları revizyonistler ve "Ekonomistler"di.

"**Iskra**", özellikle Lenin'in inisiyatifiyle 1900'de kurulmuş ve 1903 yılına kadar Lenin tarafından yönetilmişti. Bu süre içinde "Iskra", Rus sosyal-demokratları arasında devrimci Marksizmin zafer kazanmasından ve Lenin tarafından savunulan örgütsel ilkeler temelinde, merkezileşmiş, tüm Rus imparatorluğunu kapsayan bir parti örgütünden yana olmuştur. 1903 yılında yapılan RSDİP 2. Kongresi, "Iskra"nın ve "Iskracılar" denen taraftarlarının eseriydi. Bu kongrede "Iskra" Parti organı olarak saptandı. Bu organın yazı kurulunun bileşimi konusunda ortaya çıkan anlaşmazlık, sosyal-demokrasi içinde ortodoks ve oportünist çizgi olarak su yüzüne çıkan iki eğilimin, Kongre'de Çoğunluk ve Azınlık olarak bölünmesinin nedenlerinden biri haline geldi. Bu iki eğilim için özel Rusça tanımlar da burada ortaya çıktı. Lenin'in önderliğini yaptığı ortodoks, devrimci çizgi çoğunluktaydı; çoğunluk Rusçada "Bolşinstvo" sözcüğüyle karşılanır, "Bolşevikler" tanımı, çoğunluk yandaşı anlamında, buradan gelir. Oportünistler ise azınlıktaydı; Rusça — "Menşinstvo", "Menşevikler" tanımı, azınlık yandaşı anlamında, buradan gelir. Kongre'den sonra "Iskra" yazı kurulu, Lenin'i yazı kurulundan istifa etmeye zorlayan Plehanov'un saf de-

ğiştirmesi yüzünden Menşeviklerin eline geçti. "Iskra"nın 51 sayısı Lenin'in yönetiminde çıktı; 52. sayı sadece Plehanov tarafından redakte edildi; 53. sayıdan başlayarak 1905 yılında yayını durasıya kadar "Iskra" —**yeni "Iskra"** — Menşeviklerin yayın organı oldu, o nedenle de Menşeviklere yeni "Iskracılar" dendi. Konuya ilişkin daha fazla bilgi almak için bkz. bu baskının II. cildindeki Lenin'in eserleri. (s. 30)

[19] **"Osvobojdeniye"** (Kurtuluş), P. B. Struve'nin yönetiminde 1902'den 1904'e kadar Stuttgart'ta, daha sonra da Ekim 1905'e kadar Paris'te yayınlanan onbeş günlük liberal gazete.

—**"Kurtuluş Birliği"** (Soyuz Osvobojdeniye), Zemstvo hareketiyle (bkz. Not 44) sıkı ilişki içinde olan liberal burjuva aydınların illegal politik örgütü. "Birlik" 1904 yılında Petersburg'da kuruldu. Parti'nin programına anayasa, dört aşamalı seçim hakkı ve ulusların kendi kaderini tayin hakkı alınmıştı (bkz. Not 30). (s. 31)

[20] 1789 - 1794 Büyük Fransız Devrimi boyunca birbirleriyle mücadele içinde olan iki ana taraf oluştu. Bunlardan biri **Jirondenler** diye adlandırılan ılımlılar, diğeri **Jakobenler** olarak adlandırılan devrimcilerdi. Jakobenler zanaatkârlara, küçük-burjuva katmanlara ve bunların önderlik ettiği halk kitlelerine dayanıyorlardı. —**Tkaçevizm** — (Rus devrimcisi) Tkaçev'in öğretisi. Tezi şuydu: Demokratik ve sosyal devrimi uygulamak için politik iktidarın devrimci bir azınlık tarafından ele geçirilmesi. (s. 32)

[21] "Halkın İradesi" Partisi **"Narodnikler"** hareketinden doğmuştu. 1861 Reformu'yla (bkz. Not 3) köylülük içinde yaratılan durum, aydınların alt kesimlerinde, küçük memurların, öğretmenlerin, küçük din adamlarının, köylülerin çocuklarında devrimci bir ruh hali ve otokrasiye karşı mücadele etme çabası yarattı. Bu devrimci aydınlar, köylü devrimi ve ütopik bir tarım sosyalizmi düşüncesini ilan ettiler; bu ikisi Rusya'yı kapitalist gelişme yoluna girmekten kurtaracaktı. 70'li yıllarda öğrenci gençliğin ve genç aydınların geniş kesimleri, Narodnizmin bu düşüncelerinden etkilendiler. "Halka gitmek" denen şey başladı. Yüzlerce aydın, eğitimlerini ve mesleki kariyerlerini bir yana bırakıp, evlerini ve ailelerini terkederek, işçi ve köylü kıyafetleri giyip kıra gittiler ve orada kültürel ve propaganda

çalışması yaptılar. Rusçada "halk" sözcüğünün karşılığı "Narod" olduğu için, bu hareketin taraftarlarına "Narodnikler" dendi. Otokratik hükümet bu olaylara kapsamlı takibatlarla karşılık verdi; bu oluşumdan bir kitle hareketi çıkmadı, köylüler ayaklanmadı. Fakat halka gitmiş olan gençlik, böylece devrimci yolda daha da ilerledi. 1878/79'da Rusya'da ilk devrimci parti olan "**T o p r a k v e Ö z g ü r l ü k**" kuruldu. Köylü kitleleri arasında yapılan ajitasyonun başarısızlığı ve hükümetin baskıları bu devrimcileri politik mücadele aracı olarak terör yoluna itti. 1879'da bir bölünme oldu. Narodnizmin eski geleneklerini temsil eden ve genel yeniden dağıtımı, tüm toprakların devrimci yoldan, halkın bizzat kendisi tarafından, yani yukarının onayı alınmaksızın, köylülerin buldukları bir deyimle "kara" olarak dağıtılması şiarını atan "**K a r a P a y l a ş ı m**" grubu ayrıldı. "Kara Paylaşım" grubu birkaç yıl sonra dağıldı. 1883 yılında "Kara Paylaşım"ın bazı liderleri Narodnizmin görüşlerden koptular ve proletaryanın sınıf mücadelesinin bağımsızlığını tanıma bakış açısını kabul ettiler. "Toprak ve Özgürlük"ün geriye kalan bölümü, bu bölünmeden sonra Çarlığı yıkmak ve politik iktidarı ele geçirmek amacıyla, tamamen, otokrasiye karşı terörist mücadele yolunu tuttu. "**H a l k ı n İ r a d e s i**" Partisi bu grup tarafından kuruldu. Bu grup, salt köylüler olarak gördüğü işçiler arasında da devrimci propaganda yaptı. "Toprak ve Özgürlük" grubu, çalışmasının ve gücünün büyük bölümünü teröre, suikastlere harcadı. Kapitalizmin ve işçi hareketinin gelişmesi, özellikle 90'lı yıllarda Narodnizmin hızla çözülmesine yol açtı.

Lenin burada, 1879 yılında yayın organları "Narodnaya Volya" (Halkın İradesi) No. 3'te yer alan "Halkın İradesi" Partisi'nin programının sunulmasını kastetmektedir. (s. 33)

[22] **S o s y a l - D e v r i m c i l e r** Partisi, 1901 sonunda, Rusya'nın çok çeşitli bölgelerinde ve yurtdışında faaliyet gösteren bazı devrimci Narodnik grupların birleşmesiyle kuruldu. Parti'nin resmi organı "Revolusionnaya Rosiya" (Devrimci Rusya), teorik organı ise "Vyestnik Ruskoi Revolusii" (Rus Devriminin Habercisi) idi. Yeni partinin teorik görüşleri, eski Narodnizm ile Marksizmin revizyonist çarpıtmalarının karışımından oluşuyordu. Sosyal-Devrimcilerin programının özellikle karakteristik bir maddesi, toprak ve arazinin toplumsallaştırılması, "ortak toprak mülkiyetinin genişletilmesi temelinde dengeleyici toprak kullanımının köylülük

tarafından örgütlenmesi" talebiydi. Onlara göre, programlarının gerçekleştirilmesi, sosyalizmin zaferine yol açacaktı. Kapitalizme karşı tam zafere ulaşmanın en iyi yolu olarak, kapitalizmin varlığı ve egemenliği devam ederken, kooperatiflerin ve "ortak" toprak mülkiyetinin örgütlenmesi olduğunu söylüyorlardı. Taktik alanda ise Sosyal-Devrimciler bireysel terörü merkeze koyuyorlardı. (Ayrıca bkz. Not 46.) (s. 33)

[23] Lenin burada esas olarak Martov'un "Günün Getirdikleri. İşçi Partisi ve En Yakın Görevimiz Olarak İktidarın Ele Geçirilmesi" makalesini kastetmektedir. (s. 38)

[24] II. Kongre tarafından kabul edilen **R S D İ P Programı**, işçi hareketinin nihai hedeflerinin (proletarya diktatörlüğünün kurulması ve sosyalizmin gerçekleştirilmesi) tartışıldığı ilkesel bir bölümle, kapitalizm çerçevesinde gerçekleştirilebilecek ve serflik kalıntılarıyla proleter sınıf mücadelesinin gelişmesinin önündeki engellerin ortadan kaldırılmasını hedefini güden, proletaryanın en yakın taleplerini içeren bir asgari programa ayrılıyordu. Asgari program, Çarlık otokrasisinin yıkılması, demokratik cumhuriyet, genel, doğrudan, eşit ve gizli seçim hakkı, kişi özgürlüğü, söz, basın ve toplantı özgürlüğü taleplerini; ayrıca ulusların kendi kaderini tayin hakkı, sekiz saatlik işgünü, yasal iş emniyeti vs. taleplerini içermekteydi. Parti programının bir azami ve bir asgari programa ayrılması, iktidarın ele geçirilmesinden sonra kaldırılmıştır ve 1918 yılında VIII. Parti Kongresi'nde kabul edilen SBKP programında bu ayrım elbette artık yoktur. (s. 38)

[25] "Akselrodcu" (ya da Luxemburgcu) "süreç olarak örgüt" teorisiyle Lenin, örgüt sorununda "Iskra"da yer alan bir dizi makalede Akselrod ve Luxemburg tarafından ortaya konan Menşevik görüşleri kastetmektedir. Öte yandan Ekonomistler (bkz. bu baskının ikinci cildinde yer alan "Ne Yapmalı?" broşürünün ikinci bölümü), Leninist taktik planının karşısına "süreç olarak taktik" görüşünü, yani taktiğin hareketin peşine takılmasına yol açan, taktiğin mücadele sürecinde oluşacağı görüşünü koymuşlardı. Aynı şekilde Akselrod ve Rosa Luxemburg, Leninist örgüt planına karşılık, belirli bir plana göre değil, mücadele sürecinde kendiliğinden oluşacak bir parti örgütlenmesi koymuşlardı. Lenin bunu "süreç olarak örgüt teorisi" olarak adlandırmıştır. (s. 41)

[26] "Devrimci Sosyalistler", kendine **"Devrimci-Sosyalist 'Özgürlük' Grubu"** adını veren ve başında Nadyejdin'in bulunduğu çok küçük bir gruptu. Eski "Iskra" döneminde kısa bir süre varlığını sürdüren bu grup, görüşlerinin özellikle karışık olmasıyla sivriliyordu. (s. 43)

[27] **"Demokratik Devrimde Sosyal-Demokrasinin İki Taktiği"** broşürü, RSDİP III. Kongresi'nden ve Menşeviklerin aynı sırada Cenevre'de yaptıkları Konferans'tan hemen sonra kaleme alınmıştır. III. Kongre'nin kararlarında, devrimde Bolşevizmin stratejisi ve taktiği, Lenin ve yoldaşları tarafından Parti Kongresi'nden önce Bolşevik organ "Vperyod"da açıklandığı gibi formüle edilmişti. Öte yandan Cenevre Konferansı'nda Menşevikler, oportünist görüşlerini, yeni "Iskra"da ve 1904 ve 1905 yıllarında Martinov'un "İki Diktatörlük" broşüründe açımlanmış şekliyle özetlediler. (s. 45)

[28] Süreç olarak ayaklanma teorisiyle Lenin burada, Menşevikler ve özellikle de Martinov'un "İki Diktatörlük" broşüründe ayaklanma üzerine geliştirilen görüşleri kastetmektedir. Menşevikler ayaklanmanın örgütsel ve teknik bakımdan hazırlanmasını reddediyor ve ayaklanmaların ancak mücadelenin ve devrimin gelişme sürecinde kendiliğinden ortaya çıkacağı ve, bir devrimin saptanamayacağı gibi, ayaklanmanın da önceden saptanamayacağı görüşünden hareket ediyorlardı. Lenin'in burada sözünü ettiği yeni "Işkra"nın görüşlerinden geçici de olsa sapması, "Iskra"nın "Potemkin" ayaklanması nedeniyle yayınladığı bildiriydi. Bu bildiri, Lenin'in "Devrim Öğretiyor" makalesinde belirttiği gibi, "genel silahlı halk ayaklanmasına kesin açık ve net çağrıyı" içermektedir (bkz. Bütün Eserler, cilt VIII, s. 17). (s. 45)

[29] Burada Martov'un, "Iskra" No. 104'te yayınlanan "Karadeniz'de Ayaklanma" makalesi kastedilmektedir. Bu makalede şöyle denmektedir: "Beklenmedik biçimde patlak veren ayaklanma, sosyal-demokratların eline muazzam bir mücadele gücü verdiğinde, önlerinde devrimin örgütlenmesi görevi durmaktaydı." Fakat öte yandan Martov aynı makalede, genel halk ayaklanmasının örgütlenmesi için sosyal-demokratların hazırlık çalışmasına karşı çıkıyordu. (s. 47)

[30] Burada herhalde "Kurtuluş Birliği"nin (bkz. Not 19 ve Not 37) programı kastedilmektedir. — **Anayasal-Demokratik Parti** (KD kısaltmasıyla kısaca "Kadetler" diye adlandırılmaktadır), Rusya'da liberal burjuvazinin ilk legal politik partisiydi ve iki gruptan doğmuştu:

"Kurtuluş Birliği" ve "Zemstvo Meşrutiyetçileri Birliği". Lenin, sık sık, Kadetlerin anayasal monarşist bir parti olduğunu vurguladı. Ocak 1906'daki II. Kongrelerinde de gerçekten şu maddeyi programlarına aldılar: "Rusya, anayasal, parlamenter bir monarşi olmalıdır." Çiftlik beylerinin tüm topraklarına köylüler tarafından el konulacağı korkusuyla Kadetler, "toprağın adil bir değerlendirme temelinde kamulaştırılması"nı içeren bir tarım programı kabul ettiler. Mayıs 1906'da Petersburg'da yapılan 3. Kongre'de partinin adının "Halkın Özgürlüğü Partisi" olarak değiştirilmesi kararlaştırıldı. (s. 49)

[31] Lenin burada 1905 Devrimi'nin burjuva karakterini inkâr eden Sosyal-Devrimcileri, ama aynı zamanda, otokrasi yıkıldıktan sonra "bir işçi demokrasisi hükümetinin, bir sosyal-demokrat hükümetin" iktidara geleceği yönündeki görüşleriyle Troçki ve Parvus'u kastetmektedir. (s. 56)

[32] **Frankfurt Parlamentosu** —"Frankfurt Laklak Salonu"— 1848 Alman devrimi sırasında toplanan Alman Genel Ulusal Meclisiydi. Engels 1852 yılında bu meclis hakkında şunları yazmıştır: "Bu yaşlı dudular meclisi, kurulduğu günden başlayarak, en küçük halk hareketinden, bütün Alman hükümetlerinin girişecekleri gerici komplolardan daha çok korkmuştur... Kendi egemenliğini kabul ettirmek yerine, böyle tehlikeli bir sorunun tartışılmasına kasten yan çizmiştir. Etrafını silahlı halk gücüyle çevirmek yerine, hükümetin bütün zorbaca saldırılarını atlayarak gündeme geçti... Böylece, büyük ve egemen bir ulusun biricik yasal temsilcisi olma iddiasında olan, ve fakat bu iddialarını asla kabul ettirecek iradeye ya da güç ve iktidara sahip olmayan bir meclisin tuhaf görüntüsü işte böyledir." Bölümün sonunda, bu meclisin, "olağanüstü korkaklığı sonucunda şimdiki karşı-devrimci sistemin inşa edildiği temelleri eski sağlamlığına kavuşturmanın ötesindebirşey yapmamıştır" denmekteydi (Marx [Engels], "Almanya'da Devrim ve Karşı-Devrim", Stuttgart 1907, s. 53 - 57). (s. 60)

[33] III. Kongre bu karardan başka, "yayınlanmaması kararlaştırılan" iki karar daha kabul etmiştir: 1) "III. Parti Kongresi, Merkez Komitesi'ni, RSDİP'ten ayrılan bölümle birleşmenin koşullarını hazırlamak ve geliştirmek için tüm önlemleri almakla görevlendirir. Bu koşulların kesin olarak onaylanması yeni kongreye bırakılır." 2) "Bazı Menşevik örgütlerin III. Kongre kararlarını kabul etmeyi reddedecekleri ihtimalini göz önüne alan Kongre, MK'ya, bu tür örgütleri dağıtma ve paralel, Kongre'ye tabi örgütleri komiteler olarak kurmayı önerir; fakat bu ancak Menşevik örgüt ve

komitelerin Parti disiplinine uymak istemedikleri titiz bir inceleme sonucunda bütün kapsamıyla saptandıktan sonra yapılmalıdır." (s. 61)

[34] Gürcü Menşeviklerin "Zemski Sobor ve Taktiğimiz" makalesinin temel tezlerini Lenin "İki Taktik"in elinizdeki cilde alınmayan 7. bölümünde (bkz. Bütün Eserler, cilt VIII, s. 86 - 91) alıntılamaktadır. Bu makalede Gürcü Menşevikleri, "önümüzdeki devrimin burjuva bir devrim" olduğundan hareket ediyor ve "hükümetin müttefiksiz kalması, muhalefeti bölmemesi ve burjuvaziyi yanına çekmemesi ve böylece proletaryanın yalıtılmış kalması"nın "bizim çıkarımıza olduğu"nu iddia ediyorlardı. Buradan, sosyal-demokrasinin "Zemski Sobor'u eylemimizin merkezi yapması gerektiği" sonucunu çıkarıyorlardı (a.g.y., s. 86 - 89). — **Zemski Sobor** (Milli Meclis) diye, önemli sorunlar hakkında, özellikle de savaş ve barışa karar vermek için Moskova'da Çar tarafından toplantıya çağrılan, prenslerin, soyluların ve en zengin tüccarların oluşturduğu zümresel temsilciler meclisine deniyordu. Eski Narodnikler, kendilerinin talep ettiği Kurucu Meclis'e Zemski Sobor diyorlardı. Liberallerin bu kavramdan anladığı ise "kuşa çevrilmiş" bir parlamentoydu. (s. 62)

[35] **"Legal Marksistler"**, Marksizmi burjuvazinin sınıf çıkarlarının gerekçelendirilmesi için kullanmaya çalışan burjuva ideologlarıydı. Marksizmden Rusya'nın sadece kapitalist yola gireceği değil, bu yola girmiş olduğu saptamasını aldılar. Marksizmden kapitalist gelişme yasalarını aldılar, ama onun devrimci içeriğini bir kenara attılar: kapitalizmde çelişkilerin gelişmesi, kapitalizmin mezar kazıcısı olan, kapitalizmi sosyalist devrimle yok edecek proletaryanın doğuşu. Legal Marksistlerin başlıca temsilcileri Peter Struve ve Tugan-Baranovski idi. "Legal Marksistler", daha sonra burjuva liberalleri haline geldiler. (s. 66)

[36] Menşevik konferansın "köylü şiarları", "Köylüler İçinde Çalışma Üzerine" kararlarında şu şekilde formüle edilmiştir: "Sosyal-demokrasi şu hususlar için... ajitasyon yapmayı gerekli görür: a) kent ve kırdaki toplantılarda politik taleplerin açıkça ileri sürülmesi; b) hükümetin şiddet eylemlerine karşı özsavunma için silahlanmak; c) vergi ve yükümlülükleri ödememek; d) acemi er hizmeti yapmamak, talimlere gitmemek ve ihtiyat hizmeti yapmamak; e) bütün hükümet makamlarını ve hükümetin baskısı altında seçilmiş makamları tanımamak; f) kamu görevlilerinin serbest seçimi ve sonuç olarak g) kırda devrimci özyönetim organları ve Çarlığa karşı köylü ayaklanmasının örgütü olarak özyönetimle idare edilen kırsal toplulukların devrimci birlikleri. (s. 73)

[37] Bu liberal gazetenin politik çizgisini Lenin, "Devrimci Proletaryanın Demokratik Görevleri" makalesinde şöyle anlatıyordu: "Bütün dünyanın bildiği gibi Rusya'da büyük bir hızla 'Kurtuluş Birliği', çok sayıda Zemstvocu ve 'Naşa Jizn', 'Naşi Dni', 'Syn Otyeçestva', 'Ruskiye Vyedomosti' vs. vb. gibi gazetelerin katıldığı çok geniş bir liberal parti oluşuyor. Bu liberal-burjuva parti, 'Anayasal-**Demokratik**' Parti olarak adlandırılmaktan hoşlanıyor. Gerçekte ise bu parti, illegal 'Osvobojdeniye'nin açıklamaları ve programından görülebileceği gibi, **monarşist** bir partidir, cumhuriyeti hiç istememektedir. Tek kamara sistemini istemeyen bu parti, Lordlar Kamarası için dolaylı ve fiilen genel olmayan bir seçim hakkı getirmektedir (ev bark sahipleri için seçim hakkı). **Tüm** egemenliğin halkın eline geçmesini hiç istemiyor (görünürde, büyük laflarla iktidarın halkın eline geçmesinden söz ediyor olsa da!). Otokrasinin **yıkılmasını** istemiyor, sadece iktidarın 1) monarşi, 2) bir lordlar kamarası (burada toprak sahipleri ve kapitalistler ağırlıkta olacaklardır) ve 3) **tek başına** demokratik temellerde kurulacak olan bir Avam Kamarası arasında paylaşılmasını istemektedir." (Bkz. Bütün Eserler, cilt VII, s. 471.) (s. 77)

[38] Genel oy hakkı temelinde seçilen Avam Kamarası'ndan farklı olarak, sadece burjuvazinin, büyük toprak sahiplerinin ve aydınların temsilcilerinden oluşacak bir **Lordlar Kamarası** kurulması talebi, 1905'te liberal burjuvaziyle liberal toprak sahiplerinin programının ana bölümü haline geldi. Parlamentarizmin böyle iki meclisli sistemi kapitalist ülkelerin çoğunda bugün de vardır. (s. 78)

[39] Kastedilen Engels'in "Blanquist Komün Sığınmacılarının Programı" makalesinde yer alan şu pasajdır: "Her devrimde, tıpkı başka zamanlarda da olduğu gibi, kaçınılmaz olarak bir sürü aptallık yapılır, ve nihayet yeniden eleştirel olabilecek kadar sakinleşildiğinde, zorunlu olarak şu sonuca varılır: Yapmamamız gereken birçok şey yaptık ve yapmamız gereken birçok şeyi yapmadık, o nedenle başarısız olundu. Ne var ki, Komün'ü adeta kutsamak, yanılmaz ilan etmek, yakılan her evin, kurşuna dizilen her rehinin tam tamına bunu hakettiğini iddia etmek ne eleştiri yoksunu bir yaklaşımdır! Bu, Mayıs Haftası sırasında, halk tarafından sadece kurşuna dizilmesi gerekenlerin dışında kimsenin kurşunlanmadığını, yakılması gereken evlerin dışında hiçbir evin yakılmadığını iddia etmek demek değil midir? Bu, ilk Fransız Devrimi'ne ilişkin şunu söylemekle aynı değil midir: Kafası kesilen herkes bunu haketmişti, önce Robespierre'in kafasını kestirdikleri, sonra da Robespierre'in kendisi? Aslında iyi niyetli kişilerin, dehşet verici görünme dürtüsüne gem vurmamaları böyle çocukluklara yol

açıyor" (Friedrich Engels, "'Halk Devleti'nden Enternasyonal Şeyler", Berlin 1894, s. 46). (s. 92)

[40] **Erfurt Programı,** Alman sosyal-demokrasisinin 1891 Erfurt Kongresi'nde karara bağlandı. Taslağı Kautsky hazırlamıştı. Engels, 29 Haziran 1891'de Kautsky'ye hitaben yazdığı ve onun ancak 1901'de "Neue Zeit"ta yayınladığı mektubunda, başka hususların yanı sıra programda cumhuriyet talebinin yer almadığına dikkat çekmişti. (s. 98)

[41] **"Credo"** (İnamyorum), Rus sosyal-demokrasisi içinde doksanlı yılların sonunda ortaya çıkan oportünizmin ilk karakteristik belgesiydi. Bu belgeyi kaleme alan E. Kuskova, birkaç yıl sonra burjuva liberalizminin saflarına geçti. "Credo"ya karşı Lenin sürgünde, 16 yoldaşı tarafından imzalanan "Rus Sosyal-Demokratlarının Protestosu"nu yazdı (bu baskının I. cildinde yayınlanmıştır [Lenin, Seçme Eserler, C. 1, İnter Yayınları —*Red.*]). — **"Raboçaya Mysl"** Ekim 1897'den Kasım 1902'ye kadar kısmen Berlin'de, kısmen de Petersburg'da yayınlandı. "Ekonomizm"in en tutarlı organıydı (bkz. Not 18). (s. 101)

[42] Lenin burada doksanlı yılların sonunda Eduard Bernstein'la Karl Kautsky arasındaki polemiği kastetmektedir. Daha sonra kitap halinde "Sosyalizmin Önkoşulları ve Sosyal-Demokrasinin Görevleri" adıyla basılan acıklı bir üne kavuşmuş makalelerinde Bernstein, başka şeylerin yanında, sosyalizm için ne ekonomik ne de politik önkoşulların olgunlaşmadığını, o nedenle Sosyal-Demokrat Parti'nin şimdilik sadece bir muhalefet partisi olarak kalması gerektiğini iddia ediyordu. Kautsky, Bernstein'ın buraya aktardığımız iddiasını, genelde yalpalayan ve güvensiz eleştirisi "Bernstein ve Sosyal-Demokrat Program" adlı kitabında, "Zafer Kazanmalı mıyız?" başlıklı özel bir makalede tartıştı. Kautsky burada başka şeylerin yanında şunları yazıyordu: "Yaşayan bir parti savaşmak zorundadır, ve savaşmak zafer için mücadele etmek demektir. Ve zafer için mücadele eden, muzaffer olma olasılığını da göze almalıdır." (s. 111)

[43] Lenin burada K. Kautsky'nin, "Iskra"nın 28 (15) Haziran 1905 tarihli 102. sayısında yayınlanan, Almancası ise 15 Haziran tarihli "Leipziger Volkszeitung"un 135. sayısında yayınlanan "Rus Sosyal-Demokrasisinin Bölünmesi" makalesini kastetmektedir. Kautsky bu makalede başka şeylerin yanında şunları yazıyordu: "... Dıştan bakan biri, iki fraksiyon arasında böyle (nesnel —*Red.*) bir fark keşfetmek için çok büyük bir çaba sarfetmek zorundadır. Onları bölen ana sorun, şu an, partili yoldaşların önü-

müzdeki devrimci hükümete katılıp katılmayacakları sorunudur. Fakat, henüz öldürülmemiş ayının postunun paylaşılması üzerine sanırım birleşik bir parti içinde de rahat rahat konuşulabilir; ayrıca, katılacağımız devrimci hükümetin nasıl olacağını bilmediğimiz sürece, bu kavga tamamen yersizdir." (s. 111)

[44] **Z e m s t v o l a r** (taşra meclisleri), yerel özyönetim organlarıydı. Çarlığın Kırım savaşının (1853 - 1856) yenilgiyle sonuçlanmasından sonra yapmak zorunda kaldığı ve 1861 köylü kurtuluşu denilen olayın da dahil olduğu reformlar çerçevesinde oluşturuldular. Toprak sahibi soyluların egemenliğinde olmalarına rağmen, Zemstvolar otokrasiye karşı muhalif tavır takındılar. Zemstvoların olağan toplantıları, liberaller tarafından taleplerini ileri sürme ve bunların sözcülüğünü yapma zemini olarak kullanıldı. Daha sonraları daha canlı biçimde ortaya çıktılar. Zemstvolar içinde anayasa taleplerini içeren dilekçeler ve mektuplar yazma yolunda bir kampanya açıldı. Fakat bu liberal kampanya otokratik hükümet nezdinde hiçbir başarı sağlayamadı. Liberallerin politik güçsüzlüğü bu "Zemstvo" kampanyası sırasında tamamen su yüzüne çıktı. Zemstvo liberallerinin politik güçsüzlüğünü ve korkaklığını teşhir edecekleri yerde Menşevikler bu liberalleri desteklemekten yanaydılar. Menşevikler baş tehlikeyi, proletaryanın liberalleri kabul edebileceklerinden daha ileri itebilecek olmasında görüyorlardı. (s. 113)

[45] Lenin bu tezleri, 1905 sonu ya da 1906 başında kaleme aldı. Bu tezlerin özel değeri, Çarlığa karşı tam zaferin kazanılması durumunda devrimin olası gelişimini çizmesinde yatmaktadır. Lenin 1905 yılındaki bir dizi çalışmasında bu soruna değindi. Okur, bu çalışmalardan bir kısmını, bu cildin IV. bölümünde "Sosyal-Demokrasi ve Geçici Devrimci Hükümet" makalesinde, "İki Taktik" broşürünün 10. ve 12. bölümlerinde de bulabilir. "Sosyal-Demokrasinin Köylü Hareketiyle İlişkisi" (Eylül 1905) makalesinde Lenin bu sorun üzerine şunları yazar: "... çünkü demokratik devrimden sonra **d e r h a l ... s o s y a l i s t d e v r i m e g e ç m e y e b a ş l a y a c a ğ ı z. B i z k e s i n t i s i z d e v r i m d e n y a n a y ı z.**" (Bütün Eserler, cilt VII, s. 248; a.b.ç.) Lenin bu konuda, "Proleter Devrim ve Dönek Kautsky" (1918!) broşüründe de kısa ve özlü biçimde şunları yazar: "**B a ş l a n g ı ç t a** 'tüm' köylülükle birlikte monarşiye, büyük toprak sahiplerine ve ortaçağvari herşeye karşı (ve buraya kadar devrim bir burjuva devrimi, burjuva-demokratik bir devrim olarak kalır). Sonra en yoksul köylülükle, yarı-proletaryayla, bütün sömürü-

lenlerle birlikte, köy burjuvazisi, zengin köylüler, spekülatörler dahil **kapitalizme karşı.** Ve bu andan sonra devrim **sosyalist** devrim olacaktır." (Bütün Eserler, cilt XXIII.)

Lenin'in "kesintisiz devrim"in olası seyri üzerine görüşlerine karşı Troçki aynı sırada (1905 - 1906) Menşevik **"sürekli devrim"** teorisini geliştirdi. Bu teorinin esas içeriği, sadece emekçi köylü kitlelerinin devrimci gücünün değil, aynı zamanda bu kitlelerin devrimci önderi olarak proletaryanın rolünün de inkândır, ve buradan ikisi arasında sağlam bir ittifakın olanaksız olduğu sonucu türetilir. (s. 126)

[46] Eski "Iskra" döneminde olduğu gibi, Lenin birinci Rus devriminde de, sosyal-demokrasi içindeki oportünist akımlara ve **Sosyal-Devrimciler** Partisi şahsında Narodnizme karşı aynı zamanda mücadele vermiştir (ayrıca bkz. Not 22). Lenin, Sosyal-Devrimcilere karşı yürüttüğü mücadelede, Sosyal-Devrimcilerin "sosyalizm"inin küçük-burjuva özünü işçi kitleleri önünde ortaya çıkarmayı görev bildi. Fakat aynı zamanda sosyalist lafızların ardına gizlenmiş küçük-burjuva demokratizminin, büyük toprak sahiplerine ve büyük toprak mülkiyetine dayanan otokrasiye karşı yöneldiği sürece, pozitif devrimci bir anlama sahip olduğunu vurgulamıştır. 1905 yılında Lenin Sosyal-Devrimcilere bir dizi makale ayırmıştır. Bunlar içinde, bu cilde alınmış olan "Küçük-Burjuva Sosyalizmi ve Proleter Sosyalizm" makalesi ilk sırada gelir. Bu makale ilk kez illegal Parti organı "Proletari"de (7 Kasım [27 Ekim] 1905 tarihli 24. sayı) ve daha sonra bir kez de "Novaya Jizn"de (23 [10] Kasım 1905), devrimci kitle mücadelesinin genişlemesi ve bütün partilerin geniş kitleler önüne açıkça çıkması, proleter sosyalizminin küçük-burjuva sosyalist lafazanlıktan ayrılmasını özellikle gerekli kıldığında, yayınlanmıştır. (s. 141)

[47] 1902 yılında bir dizi eyaleti devrimci köylü ayaklanmaları dalgası sardı. Harkov ve Poltava eyaletlerinde 100'den fazla çiftlik yakılıp yıkıldı. 1902 ilkbaharında köylü ayaklanmalarının toplam sayısı 340'a ulaştı. Hükümet, tek tek her durumda köylüleri askeriyenin yardımı ve acımasız yöntemlerle bastırdı. Dayak cezası kitlesel biçimde uygulandı, hapisaneler ayaklanmalara katılanlarla dolup taştı. (s. 142)

[48] Narodnikler Rusya'da kapitalizmin büyümesi ve gelişmesine karşı direnişin en sağlam dayanağını köylülerin **Köy Birliği'nde** (Rusça: "Obşçina" ya da "Mir") görüyorlardı. (s. 142)

[49] Lenin burada Sosyal-Devrimcilerin organı "Revolusionnaya Rosiya"nın 28 (15) Kasım 1905 tarihli 75. sayısındaki "Ortodoks Marksistler ve Köylü Sorunu" adlı başyazıyı kastetmektedir. Bu makalede şöyle deniyordu: "Rus sosyal-demokratlarının köylü sorununu tamamen görmezden geldikleri bir dönem olmuştur... köylü, toplumsal güçlerin sosyal-demokrat sınıflandırılmasında çok sayıdaki gerici küçük-burjuva unsurlardan sadece biriydi." (s. 143)

[50] Lenin'in "1905 - 1907 **İlk Rus Devriminde Sosyal-Demokrasinin Tarım Programı**" adlı çalışması 1907'de yazılarak, 1908'de yayınlanmış, ama Çarlık hükümeti tarafından toplatılmıştı. Çalışma ancak 1917 yılında yeniden yayınlandı. (s. 149)

[51] Lenin'in bir önceki sayfada aktardığı verilerden, Çarlık Rusyası'nda özel toprak mülkiyetinin ağırlıklı biçiminin büyük toprak mülkiyeti olduğu görülmektedir. Fakat Rusya'nın birçok bölgesinde büyük çiftliklerde kapitalist (ücretli emeğe dayanan) iktisat değil, yarı-serf angarya iktisadı ağır basıyordu. Buralarda emeğin temel biçimi **"çalışarak ödeme"** idi. Lenin'in söylediği gibi, çalışarak ödemenin özü, toprak sahibinin toprağının, köylüler tarafından, köylülerin aletleriyle işlenmesi, köylülere ödemenin kısmen nakdi, kısmen de aynî olarak yapılmasından (toprak verilmesi, kesinti toprak parçalarının verilmesi, otlakları kullanma izni, aynî borç verme vs.) ibaretti. Çalışarak ödeme sisteminin ne kadar yaygınlaşmış olduğunu, 19 eyalette kapitalist sistemin, 17 eyalette çalışarak ödeme sisteminin egemen olması ve 7 eyalette de iki sistemin eşit biçimde varlığını sürdürmesinden anlaşılmaktadır. (s. 155)

[52] Anayasal-Demokratik Parti'nin tarım programı, köylü toprak paylarını devletin, manastırların ve "şimdiki mülk sahiplerine adil (piyasaya uygun) saptanmış değerler üzerinden tazminat ödenerek" özel büyük toprak sahiplerinin arazilerinin sırtından genişletme zorunluluğundan söz ediyordu. Yani Kadetler, köylülerin toprak sıkıntısını ortadan kaldırmanın ana önlemi olarak, köylülere, 1861 Reformu'nun tekrarlanmasını, yani bedel ödeyerek toprak edinmeyi öneriyorlardı. Lenin bu programı şöyle karakterize etti: "Kadetlerin tarım politikası, meselenin özü itibariyle toprak beylerinin bir politikasıdır. Kadetlerin 'zorla mülksüzleştirme' uygulaması, gerçek-

te, köylülerin çiftlik beyleri tarafından kendilerini mahvedecek bir bedel ödemeye zorlanmalarından ibarettir, çünkü gerçekten de bedelin miktarı ve ödeme şekli toprak beyleri tarafından saptanmaktadır." (s. 156)

[53] 1906 başlarında bir grup yazar, "**Bes Saglavia**" (Başlıksız) adlı haftalık bir dergi çıkardılar. Bu grubun liderleri arasında S. Prokopoviç ve E. Kuskova (ünlü Ekonomist "Credo"nun yazarı) bulunuyordu. Grup, "eleştirel sosyalizm" denen akımın, yani Batı Avrupa sosyal-demokrasisinin oportünist, revizyonist kanadının "kararlı" taraftarı olduğunu açıkladı. (s. 163)

[54] **Pay toprağı,** Köy Birliklerinin tasarrufunda olan ve bu birlikler tarafından köylülere yararlanmaları için tahsis edilen toprak ve araziydi. Bu tarz toprak mülkiyeti, angarya iktisadının bir kalıntısıydı ve burada "işçinin toprak parçacığına zincirlenmesi, onun toprağa katılımı, sömürülmesinin bir aracıydı" (Lenin).

Pay toprağı olmayan toprak, esas olarak zengin köylüler ve köy burjuvazisi tarafından satın alınmış ya da kiralanmış topraklardı. Bu tarz toprak mülkiyeti artık, köyün kapitalizm yolunda gelişmesinin bir sonucudur. Bu gelişme, pay toprağının öneminin azalmasına, pay toprağı olmayan toprağın öneminin artmasına yol açtı. (s. 166)

[55] **Prusya'da** tarımın burjuva gelişmesi, pekçok bakımdan, devrim öncesinde Rusya'da tarımın gelişmesini anımsatır. Prusya'da serfliğin kaldırılması, Büyük Fransız Devrimi'nin doğrudan etkisi altında gerçekleşti. Fransız ordusunun Avrupa'da muzaffer ilerleyişi döneminde Prusya'da, serfliğin kaldırılmasına ilişkin bir dizi yasa çıkarıldı. Köylülerin serflikten "kurtuluşu", 1861 yılında Rusya'da olduğu gibi, tepeden, toprak beyleri tarafından gerçekleştirildi. Bu reform, toprak beylerinin köylüler üzerindeki sınıf egemenliğinin bütün izlerini taşıyordu. Serfliğin 1807 yılında kaldırılması sırasında, ilkönce, köylülerin çiftlik beylerine bağımlılığı kaldırılmamış ve köylülerin toprak beyine karşı yükümlülüklerinin birçoğu korunmuştu. Bu yükümlülükler ancak 1821 yılından itibaren —ve o zaman da bütün köylüler açısından değil—, ya yıllık vergi karşılığında ya da yirmi beş yıllık ödeme tutarının bir defada ödenmesi karşılığında kaldırılabildi. Bu reformun sonucunda köylülerin ana kütlesi —büyük

köylülerin dışında— topraksız kaldı. Köylülerin soyulması, toprağın gaspedilmesi, olağanüstü yüksek bedeller, ucuz işgücü — bütün bunlar, salt angarya ekonomilerinden kapitalist ekonomilere dönüşen junkerlerin büyük çiftliklerinin gelişmesini teşvik etti, bu arada köylülerin kapitalizm öncesi sömürü biçimleri de, örneğin çalışarak ödeme (Robot) biçiminde korundu.

K u z e y   A m e r i k a Birleşik Devletleri'nde tarımın kapitalist gelişmesi başka bir karakter göstermekteydi. Onun çıkış noktası, içinden kapitalist tarımın, çiftçilerin geliştiği, toprak beylerinin boyunduruğundan özgür köylü iktisadıydı. Bunun nedeni, Amerika'nın bir angarya iktisadı ve serf köylülük döneminden geçmesine gerek olmamasıydı. Burada tarımsal gelişmenin Birleşik Devletler'in tek tek bölgelerinde kendi özelliklerine sahip olduğu da belirtilmelidir. Kuzey, endüstriyel gelişme ve büyük toprak mülkiyetinin hiçbir surette bulunmamasıyla karakterizeydi. Tarım burada diğer bölgelerden daha önce tüm kapitalist nitelikleri aldı. Güney daha geriydi ve burada kölelik ve serflik temelinde büyük toprak mülkiyeti egemendi. Kölecilik sistemi, özgür ücretli emeği gerektiren gelişen kapitalizmle açık bir çelişki içine girdi. Kapitalizmin gelişmesi, köleciliğin ortadan kaldırılmasını talep ediyordu, ve Kuzey devletleriyle Güney devletleri arasındaki içsavaş sonucunda, geçtiğimiz yüzyılın 60'lı yıllarında ortadan kaldırıldı; bu içsavaşta Güney devletleri yenildiler. Köleciliğin kaldırılması, büyük mülklerin küçük mülklere parçalanmasına yol açtı. Batı, henüz mülk edinilmemiş büyük serbest toprakların bölgesiydi ve bu bölgeye Birleşik Devletler'in başka bölgelerinden ve başka ülkelerden topraksız köylüler akın akın geldiler. Bu bölgenin hızla iskân edilmesi için 1862 yılında, toprak tahsisini öngören Homesteads (çiftlik ve müştemilat) Yasası çıkarıldı. 1869'da çiftçinin 5 yıl boyunca işlemiş olduğu toprağın, eğer doğrudan rehin verilmemişse, borç ödemek için devredilemeyeceğine dair bir yasa çıkarıldı. Büyük toprak mülkiyetinin yokluğu, köleciliğin ortadan kaldırılması ve Homesteads Yasası, Amerika'da kapitalist tarımın gelişmesini olağanüstü teşvik etti. (s. 169)

[56] **"17 Ekim Birliği"** yandaşlarına **O k t o b r i s t l e r** deniyordu. Bu birlik Ekim 1905'ten sonra, esas olarak 1904 - 1905 Zemstvo Kongrelerinin "azınlık" denen sağ kanadından doğdu ve burjuvalaşmış toprak sahiplerinin belli bir kesiminin çıkarlarını savunuyordu. Ayrıca, söz

konusu kongrenin çoğunluk kanadına dahil olmasına rağmen 1905 sonbaharında meydana gelen tarım huzursuzluklarından sonra birliğe katılan bazı liberal çiftlik sahiplerinden ve büyük sanayi burjuvazisinden oluşuyordu. (s. 173)

[56a] "Stolipin Programı" ve **Stolipin'in** 87. madde temelinde "mükemmel" **tarım yasası** sözleriyle Lenin, hükümetin I. Duma'nın dağıtılmasından (bkz. Not 9) sonra Ağustos'tan Kasım'a kadar çıkardığı bir dizi yasayı kastetmektedir. Otokrasinin anayasasının 87. maddesinde, ivedilik durumunda hükümet, eğer Duma toplanmamış, örneğin dağıtılmış ya da ertelenmişse, Duma olmaksızın da yasa çıkarabilir denmektedir; bu tür yasalar daha sonra Duma'ya gözden geçirmesi için sunulacaktı. İşte 21 (9) Temmuz 1906'da Duma'nın dağıtılmasıyla, yeni seçimlerin yapılmasına kadar geçen böyle bir ara dönemde, 25 (12) Ağustos'ta, tımar topraklarının, yani hanedanın topraklarının bir kısmının satılmak amacıyla Köylü Bankası'na teslim edilmesine ilişkin bir kararname çıkarıldı; 9 Eylül (27 Ağustos) kararnamesiyle, devlet arazilerinin bir bölümü de aynı amaçla Köylü Bankası'na teslim edildi. Aynı yılın 22 (9) Kasımı'nda, bireysel köylülerin Köy Birliği'ne bağımlılığına karşı yönelen bir yasa çıkarıldı. Bu yasa köylülere Köy Birliği'nden özgürce ayrılma hakkını, onların pay topraklarının özel mülkiyetlerine verilmesini ve kendi toprakları üzerinde özgür tasarruf hakkı veriyordu. 28 (15) Kasım'da, Köylü Bankası'na (bkz. Not 67) köylülerin özel mülkiyetine geçen pay toprağına borç verme talimatı verilen bir kararname çıktı. Tüm bu yasa ve kararnamelerin politik amacı, kırda, devrime karşı özel mülkünü korumakta çıkarı olan ve dolayısıyla otokrasi ve toprak beyleri sisteminin dayanağı olacak önemli ve sağlam bir zengin çiftçiler katmanı yaratmaktı. Stolipin'in tarım yasalarına ilişkin daha ayrıntılı bilgi için bkz. elinizdeki baskının IV. cildindeki "Bugünkü Hükümetin (Genel) Tarım Politikası Sorunu Üzerine" ve "Tarım Sorunu ve Rusya'nın Şimdiki Durumu" adlı makaleler. (s. 173)

[57] Lenin'in "**İşçi Partisinin Tarım Programının Gözden Geçirilmesi**" broşürü (bkz. Bütün Eserler, cilt IX), gündeminde tarım programının gözden geçirilmesi duran (1906 ilkbaharındaki) RSDİP IV. Kongresi arifesinde yayınlandı. Lenin'in bu çalışmasında, tarım programıyla bağlantılı bütün ana sorunlar, IV. Kongre'nin gündeminde durduğu biçimde aydınlatılmaktadır. 80'li yıllardan "Emeğin

Kurtuluşu" grubunun programı da incelenmekte, 1903 II. Parti Kongresi'nde kararlaştırılan tarım programının kusurları tartışılmakta, Maslov tarafından ileri sürülen toprağın belediyeleştirilmesi Menşevik projesi eleştirilmekte ve nihayet Lenin tarafından IV. Kongre'ye sunulan bir tarım programı taslağı gerekçelendirilmektedir (bir sonraki nota da bakınız). Lenin'in bu çalışması esas itibariyle Lenin'in Kongre'deki raporuyla örtüşmektedir. (s. 184)

[58] Esas olarak Lenin'in kaleme aldığı 1903 **Tarım Programı**, Lenin tarafından daha II. Parti Kongresi öncesinde "İşçi Partisi ve Köylülük", "Rus Sosyal-Demokrasisinin Tarım Programı" ve "Kır Yoksullarına" adlı, bu baskının II. cildinde [Lenin, Seçme Eserler C. 2 İnter Yayınları. —*Red.*] yer alan çalışmalarda açıklanıyordu.

Stockholm Birlik Kongresi'nde (IV. Kongre) kararlaştırılan tarım programı Menşevik bir programdı. Bu programın ana talepleri, çiftlik sahipleri, manastırlar, hanedan ve imparator topraklarına el konularak, bunların ve devlet arazilerinin kırsal ve kentsel bölgeleri kapsayacak olan yerel özyönetimin üst organlarına devredilmesiydi. Bu, toprağın belediyeleştirilmesi olarak adlandırılıyordu. Ne var ki bu programda tutarlılık yoktu. Sözü edilen toprakların belediyeleştirilmesinin yanında, "toprak iskân fonunun ve devlet çapında genel öneme sahip ormanlar ve suların" ulusallaştırılması talebini de içeriyordu; bu programa göre köylülerin toprakları ne belediyeleştirilecek ne de ulusallaştırılacaktı. Son olarak program, sonunda ("elverişsiz koşulların varlığı durumunda") gerçekte küçük çaplı iktisat yürütülen ya da mülklerin birleştirilmesi için gerekli olan çiftlik sahiplerinin topraklarının köylülere dağıtılmasına dahi izin veriyordu. Lenin'in Birlik Kongresi'ne sunduğu bir tarım programı taslağı da, tarım devriminin ilk adımı olarak, yukarıda sözü edilen topraklara el konulması talebini ileri sürüyordu, fakat Menşevik belediyeleştirmeden farklı olarak şu hususları içeriyordu: 1) "toprak beylerinin iktidar ve ayrıcalıklarının bütün izlerini ortadan kaldırmak ve daha Genel Kurucu Meclis tarafından yeni bir tarım sistemi yerleştirilmeden önce, el konulan topraklar üzerinde gerçekten tasarrufta bulunmak için Köylü Komiteleri'nin kurulması" talebi; 2) "Rusya'da halkın egemenliğini tamamen güvence altına alacak bugünkü devrimin kesin zaferi" durumunda Parti, tüm toprak ve arazinin ulusallaştırılmasını uygulamaya koymakla yükümlüdür. Bu talep Lenin'in taslağında iki biçimde formüle edilmişti. Birinci formülasyon şöyleydi: "Parti, top-

rakta özel mülkiyetin kaldırılması ve tüm toprak ve arazinin tüm halkın ortak mülkiyetine devredilmesini hedefleyecektir." İkinci formülasyon ("Varyant A") ise şöyleydi: "Parti, devrimci köylülüğün özel toprak mülkiyetinin kaldırılması yönündeki bütün çabalarını destekleyecek ve tüm toprak ve arazinin devlet mülkiyetine devredilmesini hedefleyecektir." Lenin bu ikinci formülasyonu, hazırladığı programda toprağın ulusallaştırılmasının köylülüğe onun isteğine rağmen dayatılmayacağıu vurgulamak için sunmuştu. Taslaklar üzerine oylamada, "Bataklık"la birlikte Kongre'de çoğunluğu sağlayan Menşevikler zafer kazandılar. Birlik Kongresi'nde tarım programı etrafındaki mücadelenin ayrıntılı bir değerlendirmesini Lenin Petersburg'lu işçilere sunduğu Kongre Raporu'nda yer vermektedir (Kongre'ye Petersburg örgütünü vekâleten gitmişti), bu rapor o sıralar broşür olarak yayınlanmıştır ("RSDİP Birlik Kongresi Raporu", Bütün Eserler, cilt IX). (s. 187)

[59] **Vendée** diye, 1789 - 1793 Büyük Fransız Devrimi sırasında bu Fransız vilayetinde patlak veren karşı-devrimci köylü ayaklanmasına denir. O sıralar Vendée, tarımın ağırlıkta olduğu, sanayiin neredeyse hiç bulunmadığı, Fransa'nın en geri bölgesiydi. Ayaklanma Mart 1793'te patlak verdi. Önderlik papazların ve Fransa'nın başka bölgelerinden buraya kaçmış soyluların elindeydi. Ayaklanma başlangıçta başarılı oldu, bir dizi kent ele geçirildi, karşı-devrimciler devrik monarşiyi yeniden kurma açık hedefiyle Paris üzerine yürüdüler; fakat Aralık 1793'te karşı-devrimci köylü ordusu devrim birlikleri tarafından paramparça edildi. (s. 189)

[60] **X'in ilk belediyeleştirme programı** ile Lenin, Maslov'un II. Parti Kongresi arifesinde kaleme aldığı ve "Tarım Programı Üzerine" adlı makalesine ek olarak yayınladığı tarım programı taslağını kastetmektedir. "X" diye imzaladığı makalede Maslov, esas olarak Lenin tarafından kaleme alınmış olan "İskra"nın tarım programını eleştiriyordu. Lenin'in Maslov'un hem bu makalesine yanıtı hem de programının tahlili "Program Taslağımızın Eleştirisine Yanıt" makalesinde vardır (bkz. Bütün Eserler, cilt V, s. 459; bu cildin başında Maslov'un taslağı da basılmıştır). (s. 189)

[61] Kısa süre içinde köylülüğün geniş kütlesini kucaklayan **Tüm-Rusya Köylü Birliği,** Moskova eyaletinde bir grup köylünün ini-

siyatifiyle kuruldu. Birliğin kuruluş kongresi 13 ve 14 Ağustos'ta (31 Temmuz ve 1 Ağustos) Moskova'da toplandı. 19 - 23 (6 - 10) Kasım arasında ikinci kongresi yapıldı. Bu iki kongrede Birliğin program ve taktiği hazırlandı. Birlik ideolojik olarak Sosyal-Devrimcilerin ve onlara yakın grupların güçlü etkisi altındaydı. Politik özgürlükler (basın, toplantı, grev özgürlüğü vs.) talebi ve hükümete karşı mücadele ettikleri için zindanlara atılanların serbest bırakılması talebi dışında Birlik, ana talep olarak genel, eşit, doğrudan ve gizli oyla seçilen bir Kurucu Meclis'in toplantıya çağrılması talebini ileri sürüyordu. Bunun dışında Birlik, politik sorunlara genel olarak nispeten az dikkat sarfetti. Birlik, toprak sorununu temel sorun olarak görüyordu. Birlik, 1) özel mülkiyetin kaldırılmasını; 2) manastır, hanedan, hükümet ve devlet topraklarının tazminatsız olarak köylülere devredilmesini vs. talep ediyordu. Birlik, taleplerinin gerçekleştirilmesi için Kasım'da şu önerileri yaptı: a) mülk sahiplerinden toprak satın almama; b) halkın talepleri yerine getirilmezse, toprak kiralamama; c) tarım grevi ilan etme, yani toprak beylerine işgücü sunmama; d) vergi ödemeyi reddetme ve icabı halinde genel halk ayaklanması. Birlik, Devlet Duması'nı boykot etmekten yana tavır koydu, Duma seçimlerine katılan herkesi halk düşmanı ilan etti ve iktidarın halk tarafından ele geçirilmesinden sonra, hükümetin 23 (10) Kasım'dan sonra aldığı tüm borçların iptal edileceğini vs. açıkladı. Birliğin faaliyetindeki yarımgönüllülük, bu taleplerle birlikte aynı zamanda şu hususu kabul etmesinde kendini gösteriyordu: Özel mülk sahiplerinin toprağı kısmen tazminat ödenerek, kısmen tazminatsız olarak ellerinden alınacaktır. Birlik'in tarım işçilerine hiç dikkat göstermemesi de daha az karakteristik değildi. 1906 yılı sonuna doğru Birlik önemini yitirdi ve Birlik'in rolü "Emek Grubu"na geçti. Büro'nun tümü ve Komite üyelerinin bir kısmı daha Kasım 1905'te tutuklandı, geriye kalanların bir kısmı yurtdışına çıktı, bir kısmı ise çalışmalarını illegal sürdürdü.

Burada ve daha birçok yerde sözü edilen **"Emek Grubu"** (Rusça: "Trudovaya Grupa", o nedenle de taraftarlarına **"Trudovikler"** ["Trudoviki"] deniyordu), 1906 yılında, kesin bir politik parti oluşturmayan, ama politik görüşleri itibariyle genellikle köylülüğün geniş kesimlerinin çıkarlarını yansıtan I. Devlet Duması'ndaki bir grup milletvekili tarafından kuruldu.

Tüm "emekçi halk kitlelerini: köylüleri, fabrika ve işletme işçilerini ve kafa işçilerini" birleştirme görevini önüne koyan Trudovikler grubu şu ta-

lepleri ileri sürüyordu: Tarım sorununun çözümü, kır ve kent özyönetim organlarının genel, doğrudan, eşit ve gizli oy hakkı temelinde demokratikleştirilmesi, Devlet Duması seçimlerinin de aynı temellerde değiştirilmesi, sorumlu bakanlık, sekiz saatlik işgünü, ulusal işçi sigortası, kadın ve çocuk emeğinin korunması vs. Toplumsal bileşiminin çeşitliliği ve çeşitli toplumsal katmanların çıkarlarını uzlaştırma çabası, Devlet Duması'nda Trudoviklerin sürekli olarak Sosyal-Demokratlarla Anayasacı Demokratlar arasında yalpalamasına yol açtı.

Bu "**Halkçı-Sosyalistler**", "Ruskoye Bogatstvo" (Rus Zenginliği) dergisi etrafında toplanan Narodnik unsurlardan oluşan "**Halkçı-Sosyalist İşçi Partisi**" nin yandaşıydılar. Sosyal-Devrimciler Partisi'nin daha ilk kongresinde, daha sonra Halkçı-Sosyalistler adını alacak olanlar, grup olarak teröre, tarım programının bazı maddelerine —ücretli emek kullanımına karşı zor önlemleri, toprağın toplumsallaştırılması vs.— karşı çıktılar. 1906 yılında, Duma'nın dağıtılması ve Temmuz eylemlerinin başarısızlığının ardından, grup Sosyal-Devrimcilerden kesin olarak ayrılıp, yarı-Kadet legal Halkçı-Sosyalist İşçi Partisi'ni kurdu. Grubun Sosyal-Devrimcilerden ayrılması, köylülüğün tepe kesiminin devrime sırt çevirmesini yansıtmaktaydı. (s. 190)

[62] Maslov burada, Fransız köylülüğünün III. Napolyon'a verdiği desteği kastetmektedir. III. Napolyon 1848 devriminden sonra bu desteğe dayanarak önce Fransa Cumhuriyeti başkanlığına seçildi, daha sonra da kendisini Fransızların kralı ilan ettirdi. Küçük köylülüğün III. Napolyon monarşisine bağladığı umutlar elbette acı bir hayal kırıklığına uğradı. 1848 devriminden sonra III. Napolyon monarşisinin kurulduğu tarihsel koşulları, bu dönemdeki sınıfsal ilişkileri ve Fransız köylülüğünün III. Napolyon'la ilişkisini Karl Marx, "Louis Bonaparte'ın 18. Brumaire'i" kitabında anlatır (Marksist Kitaplık, Verlag für Literatur und Politik). (s. 192)

[63] **104'lerin Tarım Taslağı** diye, I. Duma'nın 5 Haziran (23 Mayıs) 1906 tarihinde yaptığı 13. oturumda Trudoviklerin sunduğu ve esas olarak şunları içeren "Toprak Yasası Temel Kuralları Taslağı"na deniyordu: Tüm toprak ve arazi tüm halka ait olmalı, bu amaçla, devlet ve hanedan vs. arazilerinden ve saptanan, kendi emeğiyle işlenebilecek miktarı aşan, özel mülkiyette bulunan topraklardan bir genel halk fonu oluşturulmalıdır.

"Tahsis edilen topraklar ve kendi emeğiyle işleme normunu aşmayan topraklar", toprakların tek elde, mülk sahibinin kendi emeğiyle işleyebileceği normun ötesinde toplanmasının yasal önlemlerle olanaksız kılınması koşuluyla, "şimdiki sahiplerinde kalacaktır". "Zorla el konulacak ya da gönüllü olarak bırakılacak özel mülkiyet topraklarının tazmin edilmesi devlet tarafından üstlenilecektir." Taslağı pratikte uygulama somut çalışmasının, genel, doğrudan, eşit ve gizli oyla seçilecek olan Köylü Toprak Komitelerine bırakılması öneriliyordu. Lenin bu taslağı, Bütün Eserler, cilt IX'da "Kadetler, Trudovikler ve İşçi Partisi" makalesinde ele aldı. (s. 196)

[64] 21 (8) Haziran 1906'da esas itibariyle yine Trudovik olan 33 milletvekilinin oluşturduğu bir grup, Devlet Duması'nın 23. Oturumu'nda yeni bir açıklama yaptılar. Bu açıklamada (**"33'lerin Tarım Taslağı"**) 33'ler, 104'lerin *tarım* taslağına katıldılar, fakat toprakta özel mülkiyetin derhal ve tamamen kaldırılmasını önererek, 104'ler tasarısının oportünist yanlarım düzelten bir dizi değişiklik önergesi verdiler ("Stenografik Rapor", cilt 2, s. 11 - 53). Bu taslağın 1. maddesinde doğrudan şöyle deniyordu: "Rus imparatorluğu sınırları içinde toprakta tüm özel mülkiyet şu andan itibaren kaldırılmıştır." Ayrıca bu taslak bedel sorununda da 104'ler taslağından daha ileri gidiyordu: Çiftlik sahiplerinin elinden alınan topraklar için hiçbir ödeme öngörülmüyordu. Şu açıklama da ilginçtir: "Toprak yasası, ancak ve yalnız, seçim özgürlüğü temelinde genel, eşit, doğrudan ve gizli oyla seçilmiş ve tam iktidara sahip bir Halk Duması tarafından ve toprak reformunun her yerde aynı koşullar altında gözden geçirilmesinden sonra çıkarılabilir." Yani 33'ler tasarısını kaleme alanlar, mevcut Duma'yı tarım sorununu çözme yeteneğinde görmüyorlardı. Bu taslakta dengeleme ilkesi, yani bütün toprakların saptanmış normlara göre eşit tahsisi özellikle güçlü vurgulanıyordu. Bu eşitleme çabasında, "zenginlerle yoksullar arasındaki farkın ortadan kaldırılması" talebi dile geliyordu. Lenin bu hususta şunları yazdı: "Paranın gücü, sermayenin gücü var oldukça, dengeleyici toprak kullanımı olamaz. Pazar ekonomisi var oldukça, paranın ve sermayenin gücü ayakta oldukça, dünyada hiçbir yasa eşitsizlik ve sömürüyü ortadan kaldıramayacaktır. Ancak büyük bir kamu ve plan iktisadının inşası halinde, bütün toprakların, bütün fabrika ve makinelerin mülkiyetinin işçi sınıfına geçmesi halinde, her türlü sömürüye son vermek mümkün olacaktır... Sınıf bilinçli proletarya, köylülerin bütün

topraklar ve tam özgürlük için mücadelesini bütün gücüyle destekler, fakat köylüleri her türlü yanıltıcı umuda karşı uyarır" (bkz. "Toprak Sorunu ve Özgürlük Mücadelesi", Bütün Eserler, cilt IX). (s. 198)

[65] Komünal toprakların kapatılması (etrafının çitle çevrilmesi) üzerine yasalar İngiltere'de köylülerin topraksızlaştırılmasında büyük bir rol oynadı. Bu yasalar 18. yüzyılda parlamento tarafından karara bağlandı ve köylüler tarafından kullanılan komünal arazilerin, landlordların (soylu büyük toprak beylerinin) mülkü olduğunu ve onların bu arazileri yararlanmak amacıyla kapatabileceklerini saptıyordu. Köylü topraklarının bu mülksüzleştirilmesinin ayrıntılı bir tasvirini Marx "Kapital"in I. cildinde vermektedir (Bölüm 24, madde 2). (s. 202)

[66] 19. yüzyılın 40'lı yıllarında Kuzey Amerika'da, toprakları halkın malı ilan etmeyi, toprak alım-satımını yasaklamayı ve toprakları 106 acre'lik paylar halinde köylülere işlemeleri için vermeyi öneren "Ulusal Reformistler" diye bir hareket meydana çıktı. Bir zamanlar Marx'la çalışan ve daha sonra Amerika'ya göç eden Hermann Kriege, kendisinin çıkardığı "Volkstribun" adlı dergide bu soruna ilişkin bir dizi makale yazdı. Ulusal Reformistlerin önerilerinin burjuva karakterini açığa çıkaracak yerde, o tam tersine bunu gözlerden gizliyor, hatta bu önerilerin gerçekleşmesinin Amerika'da sefalete bir çırpıda son vereceğini garanti ediyordu. (Bkz. "Amerikan Usulü 'Kara Paylaşım' Üzerine Marx" makalesi, elinizdeki baskının XII. cildi.) (s. 204)

[67] **K ö y l ü B a n k a s ı** 1882 yılında kuruldu. Başlangıçta bankanın topraksız köylülerin toprak satın almalarını olanaklı kılmak için kredi vermesi düşünülmüştü. Bankanın çalışması bedel ödeme operasyonlarıyla (bkz. Not 40) birleştirilecekti, yani 1861 reformuyla soyulan köylülerin durumlarını kolaylaştıracaktı. Fakat Köylü Bankası'nın bu mütevazi görevleri bile egemen sınıfa tehlikeli göründü. Devlet Konseyi'ndeki görüşmede, Bankanın yoksul köylülerde "yerine getirilemez umutlar" uyandırabileceği ve büyük toprak sahiplerinin topraklarının köylülere devredilmesi olarak anlaşılabileceği kaygısı dile getirildi. O nedenle, toprağın ancak toprak sahibinin istemesi halinde satılabileceği saptandı. Gerçekte ise Köylü Bankası, tümüyle ve bütünüyle toprak sahiplerinin ve Çarlığın poli-

tikasının bir silahına dönüştü. Köylü Bankası'nın toprak fiyatları, özel toprak alım–satımındaki toprak fiyatlarından çok daha yüksekti. Bir tarım krizi patlak verip toprak fiyatları düşünce, Köylü Bankası, bu toprakları köylülere daha pahalıya satmak amacıyla toprak beylerinden yüksek fiyatlarla toprak satın aldı. Dolayısıyla toprak alımı ancak zengin köylüler için söz konusuydu. Kısa süre sonra yoksul köylüler Bankaya olan borçları nedeniyle köşeye sıkıştılar. Böylece köy birlikleri, yani yoksul köylüler, taksitleri ödeyemediklerinden dolayı satın aldıkları toprakların yüzde 12,9'unu yitirdiler, bu oran bireysel köylülerde, yani zengin köylülerde sadece yüzde 1,4'tü. Açık artırmayla satışa çıkarılan toprakları köy burjuvazisi satın aldı. Köylü Bankası, 1905 - 1907 devriminden sonra hükümet kırda iktisaden güçlü, yani bir zengin köylüler, Kulaklar tabakası yaratma yolunu tuttuğunda daha büyük bir önem kazandı (bkz. Not 56). (s. 205)

[68] IV. Parti Kongresi'nde bazı Bolşevikler, Menşevik belediyeleştirme ve Leninist ulusallaştırma yerine, toprağın köylüler arasında dağıtılması ve özel mülkiyetine verilmesini savundular. Kongre'de Borisov (N. Suvorov) tarafından sunulan tasarıya göre, bu şekilde demokratik devletin mülkiyetine geçecek ormanlar, sular, maden yatakları ve genel ulusal öneme sahip mülklerle, yerel özyönetim organları tarafından bir kamu iktisadı yürütmeye elverişli araziler dışında bütün topraklar dağıtılacaktı. Lenin IV. Kongre'de, toprağın dağıtılmasının "bir hata olduğunu, ama zararlı olmadığı"nı söyledi ve kendisi de taraftarlarıyla birlikte belediyeleştirmeye karşı blok oy vermek için dağıtımdan yana oy kullandı. Parti Kongresi'nde toprağın dağıtılmasına karşı öne sürdüğü gerekçeleri, tarım programı üzerine çalışmasının bu maddesinde de ileri sürmüş, bunları yeni momentlerle tamamlamışır. Lenin için politik olarak belirleyici olan, dağıtım taraftarlarının, bu şiarı, köylülüğün ulusallaştırma için elverişli havasını devrimin kesin zaferi için, yani proletarya ve köylülüğün devrimci-demokratik diktatörlüğünün kurulması için köylülüğün savaş şiarına dönüştürmek için kullanma yerine ulusallaştırma için doğru olan özel mülkiyet şiarını köylülüğe sürmeleriydi. (s. 214)

[69] Burada 19. yüzyılın sonu, 20. yüzyılın başında **İrlanda'daki tarım reformları** kastedilmektedir. 19. yüzyılın sonunda burada tarım sorunu olağanüstü şiddetli biçimde ortaya çıktı. Köylülük topraktan mahrum bırakılmıştı, toprağı elinde bulunduran büyük toprak sa-

hipleri (landlordlar) onu tefeci koşullarla köylülere kiralıyorlardı. İrlanda köylülerinin büyük kütlesi korkunç koşullar altında yaşıyordu, sefalet çok büyük, köylüler arasında ölüm oranı çok yüksekti. Köylü hareketleri patlak verdi. Bu hareketlerin baskısı altında İngiliz hükümeti, 1881 yılında toprak sahipleriyle kiracılar arasında anlaşmazlık durumunda toprak kirasının özel komisyonlar ya da mahkemeler tarafından saptanacağını emreden bir yasa çıkardı. Bu biçimde saptanan kira, toprak sahibi tarafından 15 yıl yükseltilemeyecek, ve bu süre içinde toprak sahibi kiracıyı kovamayacaktı. Bu yasa elbette tarım sorununu hiçbir biçimde çözemezdi, ayrıca bu yasa sadece İrlanda'nın küçük bir bölümünde geçerliydi. Bu yasa, çıkarılan başka yasalarla İrlanda'nın öteki bölgelerinde de geçerli kılındı. Aynı zamanda hükümet, toprak satın almalarına vs. yardımcı olduğu bir büyük çiftçiler ve mülk sahipleri katmanı yaratma yönünde önlemler aldı. Nihayet 1903 yılında, büyük toprak sahiplerinin mülkiyetinden toprak satın alıp çiftçilere verme doğrultusunda bir yasa çıktı. Bunun için landlordların cebine akacak 120 milyon pound (sterlin) tutarında bir para tahsis edildi. Ayrıca büyük toprak sahipleri topraklarının satışı için bütün vergilerden muaf tutuldular. Bütün bu yükümlülükler, vergilerle birlikte toprağın fiyatını 68 yıl içinde ödemek zorunda olan çiftçilerin sırtına bindirildi. (s. 214)

[70] "Bir restorasyona karşı güvenceler"in, yani Çarlığın yeniden tesisine karşı güvencenin yokluğu, Plehanov'un IV. Parti Kongresi'nde toprağın ulusallaştırılmasına karşı esas argümanıydı. (s. 221)

[71] II. Duma'daki sosyal-demokrat fraksiyonun üyesi Menşevik Tsereteli, 8 Haziran (26 Mayıs) 1907'de tarım sorunu üzerine Duma'da yaptığı konuşmada, Sosyal-Devrimcilerin toprakta özel mülkiyetin kaldırılması talebine şiddetle karşı çıkıp, bu sorunda açıkça Kadetlere yaklaştığını açıkladı. Plehanov ve Maslov'un IV. Kongre'de Bolşevikleri restorasyonla korkutmaya çalıştıkları gibi, Tsereteli de Sosyal-Devrimcileri toprakta özel mülkiyetin kaldırılmasının "korkunç bir karşı-devrimci harekete, köylüler arasında bir intihar savaşına, herkesin herkese karşı savaşına" vs. yol açacağıyla tehdit etti. Bunu yaparken, toprağın ulusallaştırılması fikrinin sosyal-demokrat fraksiyona tamamen yabancı olduğunu açıkladı. Buna karşılık belediyeleştirmenin tüm yararlarını sayıp döktü. Yerel özyönetimleri sınıflarüstü organlar addediyordu, görüşünce bunlar, bütün halkın çıkarlarını savunan bir politika izleyecek ve "bütün restorasyon ça-

balarına, yeni sistemin yokedilmesi ve yerine eski sistemin kurulmasına karşı koyacak" durumda olacaktı. (s. 222)

[72] 24 (11) Aralık 1905 tarihli yasa, Moskova ayaklanması günlerinde çıkarılan, Buligin Duması yasası denilen yasanın yerine geçen Devlet Duması Seçim Kararnamesi'dir. Bu iki yasaya ilişkin daha ayrıntılı bilgi için bkz. Not 9. — 16 (3) Haziran 1907 tarihli yasa, II. Duma'nın dağıtılmasıyla birlikte Stolipin tarafından çıkarılan, Devlet Duması için yeni seçim kararnamesidir. Stolipin 14 (1) Haziran 1907'de II. Duma'dan sosyal-demokrat fraksiyonun 55 üyesinin uzaklaştırılmasını ve 16 üyesinin tutuklanmasını talep etti. Hükümet, Duma'nın kararını beklemeden Duma'yı dağıttı, sosyal-demokrat fraksiyonun Petersburg'da bulunan bütün üyelerini tutukladı ve eskisinden önemli ölçüde daha gerici bir seçim yasası çıkardı. Asya Rusyası'nın büyük bölümü seçim hakkından yoksun bırakıldı, Polonya'nın ve Kafkasya'nın temsili kısıtlandı. Seçim yasası, işçi ve köylülerin temsili kısıtlanarak, Duma'da büyük toprak sahiplerinin ve büyük burjuvazinin tam egemenliğini güvence altına alacak şekilde hazırlandı. Bunun sonucunda yeni seçim yasası temelinde seçilen ve Kasım 1907'de toplanan III. Duma, çoğunlukla koyu muhafazakârlardan ve Oktobristlerden (ticaret ve finans burjuvazisinin partisi) oluştu ve 1905 - 1907 devriminden sonra toprak beylerinin ve toprak beyi otokrasisinin burjuvazinin en üst katmanlarıyla proletaryaya ve köylü kitlelerine karşı bir ittifak politikası güden Çarlık hükümetiyle tam bir anlayış birliği içinde çalıştı. "III. Duma", diyordu Lenin, "toprak beylerinin ve büyük burjuvazinin politik örgütlerinin, politik olarak kurulmuş tüm devlet çapındaki ittifakıdır." II. Duma'nın dağıtılması ve 16 (3) Haziran 1907 seçim yasasının çıkarılmasının adlandırıldığı gibi **"3 Haziran Darbesi"** nin sınıfsal özü de burada yatmaktadır. (s. 226)

[73] **Bimetalizm**, altın ve gümüş paranın yan yana var olduğu bir para sistemidir. "Tarımsal bimetalizm"le Lenin, IV. Parti Kongresi'nce kararlaştırılan tarım programının, aynı anda iki sistemin varlığına izin veren uyumsuzluğunu kastetmektedir: Toprağın bir türünde (köylü topraklarında) özel mülkiyetin varlığı ve bir başka türünde (büyük toprak sahiplerinin, manastırların vs. topraklarında) belediyeleştirme, yani özel mülkiyetin kaldırılması. (s. 233)

[74] Lenin'in burada sözünü ettiği **Kautsky'nin** "Rus Devrimi'nin İtici Güçleri ve Perspektifleri" makalesi, Kautsky'nin o dönemde ilk Rus

devrimine ilişkin görüşlerini en tam şekilde ifade etmekteydi. Makale, Plehanov'un Batı Avrupa'nın önde gelen sosyal-demokratlarına yöneltttiği ankete yanıt olarak kaleme alınmıştı. Bu anket üç soru içeriyordu: 1) Rus devriminin genel karakteri hangisi olarak görülmektedir? Önümüzde bir burjuva devrim mi, yoksa bir sosyalist devrim mi var? 2) Rus hükümetinin devrimci hareketi bastırma yönündeki umutsuz girişimleri dikkate alındığında, Sosyal-Demokrat Parti, kendi tarzında politik özgürlükler için mücadele eden burjuva demokrasisine karşı hangi tavrı almalıdır? 3) Sosyal-Demokrat Parti Duma seçimlerinde Amsterdam kararını (yani 1904 yılında yapılan II. Enternasyonal Kongresi'nde burjuvaziyle birlikte davranmaya ve ministerializme karşı yönelen kararı) ihlal etmeksizin, ülkemizdeki "ancien régime"e (eski rejime) karşı mücadelede burjuva muhalefet güçlerinden yararlanmak için hangi taktiği izlemelidir? Üç sorunun hepsi de Plehanov'un Menşeviklerin Kadetlerle uzlaşma taktiğini haklı çıkarına isteğinden kaynaklanıyordu. Plehanov, kendi oportünizmini Kautsky'nin otoritesiyle gizleyebilmeyi umuyordu. Fakat umudu gerçekleşmedi, çünkü Kautsky o zaman ilk Rus devriminin karakteri ve itici güçleri sorununda Bolşeviklerinkine yakın bir tavır almıştı. Kautsky şöyle yazıyordu:

"Burjuva devrimleri çağı, yani itici gücünü burjuvazinin oluşturduğu devrimler çağı kapanmıştır, Rusya için de. Orada da proletarya artık, burjuva devrimlerinde olduğu gibi, burjuvazinin bir uzantısı ve onun aleti değil, bağımsız devrimci hedefleri olan bağımsız bir sınıftır. Ve proletaryanın bu biçimde ortaya çıktığı yerde, burjuvazi devrimci bir sınıf olmaktan çıkar. Rus burjuvazisi, genelde bağımsız bir sınıf politikası izlediği ve liberal olduğu ölçüde otokrasiden nefret eder, ama devrimden daha çok nefret eder, ve otokrasiden, herşeyden önce, onda devrimin temel nedenini gördüğü için nefret eder; ve politik özgürlük talep ettiği ölçüde, bunu her şeyden önce, onda devrimin işini bitirmenin biricik *çaresini* bulduğuna inandığı için yapar. Demek ki burjuvazi Rusya'da bugünkü devrimci hareketin itici güçleri içinde değildir, o nedenle de devrim burjuva olarak nitelenemez."

Daha sonra Kautsky, Rus devrimine sosyalist denemeyeceğini gösterdi, çünkü Rus proletaryası henüz zayıftı ve henüz kendi diktatörlüğünü, proletarya diktatörlüğünü kuracak kadar gelişmiş değildi. Ayrıca devrimin zaferi, proletaryanın köylülük tarafından desteklenmesi koşuluyla güvencede olacaktır ve köylünün sosyalist olması da beklenemez. Buna rağmen

devrim proletaryayı ve sosyal-demokrasiyi muzaffer halkın başına geçirebilir, ve "... sosyal-demokrasi, taraftarlarına bu zafer güvenini vermekle çok iyi eder, çünkü peşinen zaferden vazgeçilirse, başarıyla mücadele edilemez." Kautsky'nin bu son sözleri Plehanov'un yüzüne bir yumruk gibi indi. Sonuçta Kautsky makalesinde şu sonuca varıyordu: Rus devrimi "ne mutat anlamda bir burjuva devrimi, ne de bir sosyalist devrim olarak değil, bilakis bu devrim, burjuva toplumla sosyalist toplum arasındaki sınır ayrımında cereyan eden, birinin çözülmesini teşvik eden, diğerinin oluşumunu hazırlayan ve her halükârda kapitalist uygarlığın tüm insanlığını gelişme seyrinde muazzam ilerleten tamamen kendine özgü bir süreç olarak görülmelidir." Kautsky'nin bu makalesi Almanca olarak "Neue Zeit", yıl 25, cilt 1, s. 284'te yayınlandı. (s. 247)

[75] 1905 Devrimi ve Moskova ayaklanması deneyiminden önce kaleme aldığı "Sosyal Devrim" broşüründe, Kautsky şöyle yazıyordu: "Barikat savaşları ve benzer savaş hareketlerinin olduğu silahlı ayaklanmaların, bugün Batı Avrupa'da bir zamanlar oynadıkları tayin edici rolü oynayabileceklerini varsaymamız için hiçbir neden yoktur." Fakat 1906 yılında ikinci baskıya önsözde şöyle yazıyordu: "Artık bugün, gelecek devrimlerde barikat savaşlarının olduğu silahlı ayaklanmaların tayin edici rol oynayamayacaklarını o zaman yaptığım gibi kesin biçimde söyleyemiyorum. Bir avuç insanın barikat savaşında bir haftadan fazla tam bir orduya karşı direndiği ve —diğer kentlerde devrimci hareketin başarısız kalması ordunun ayaklanmacılara karşı olağanüstü bir güç üstünlüğü yoğunlaştırmasına izin vermemiş olsaydı— neredeyse zafer kazandığı Moskova sokak savaşının deneyimleri bunun tersini söylüyor çünkü. Bu barikat savaşının görece başarısı, elbette kent halkının devrimcileri enerjik biçimde desteklemesi ve askerlerin moralman tamamen çökmüş olmasıyla mümkün oldu. Fakat böyle bir şeyin Batı Avrupa'da olanaksız olduğunu kim kesinkes iddia edebilir?" Aralık ayaklanması deneyiminin böyle değerlendirilmesi, "silaha sarılınmamalıydı" diyen Plehanov'un değerlendirmesine öz olarak karşıttı. (s. 248)

[76] 18 Ocak 1893'te Engels, 1848 devriminden sonra Amerika'ya göç eden Alman sosyalisti Sorge'ye, belediye sosyalistleri ve Fabiancılar hakkında, bunların "hırslı bir çete" olduklarını yazmıştı: "Bunların sosyalizmi belediye sosyalizmidir; ulus değil, belediyeler, en azından geçici olarak üretim

araçlarının sahibi olmalıdır. Sonra da onların bu sosyalizmi, burjuva liberalizminin en aşırı fakat kaçınılmaz sonucu olarak gösterilir, ve onların liberallere karşı hasım olarak kararlılıkla mücadele etmek değil, onları sosyalist sonuçlara itmek, ergo (yani —ÇN) onlara hile yapmak, to permeate Liberalism with Socialism" (liberalizme sosyalizm nüfuz ettirmek) "ve liberallerin karşısına sosyalist adaylar çıkarmak yerine bunları onlara yamamak ve dayatmak, yahut yutturmak taktiği buradan gelir. Fakat burada ya kendilerinin aldatılıp kandırıldığını ya da sosyalizmi aldattıklarını kavramıyorlar elbette." ("Johann Philipp Becker, Josef Dietzgen, Friedrich Engels, Karl Marx v.d. F. A. Sorge ve Başkalarına Mektupları ve Mektuplarından Bölümler", Stuttgart 1921, s. 390.) (s. 252)

[77] "**Pravda**" dergisinin Şubat sayısında (bu dergi 1904'ten 1906' ya kadar yayınlandı ve 1905 ilkbaharından itibaren Menşevikti) RSDİP' in tarım programının sorunları üzerine **Kautsky'nin** bir mektubu vardı. Mektup, toprağın belediyeleştirilmesi konusunda Kautsky'ye tavrını soran Menşeviklere bir yanıttı. Kautsky şöyle yazıyordu: "Şimdiki Rusya'da toprağın belediyeleştirilmesi üzerine hiçbir yerde görüş belirtmedim, bu talebin şu an Rusya'da yerine getirilip getirilemeyeceğini ve ne ölçüde getirilebileceğini ve unsurlarının var olup olmadığını bilmiyorum. Eğer gerçekleştirilebilirse, karşı çıkmak için bir neden göremiyorum" (Rusçadan tekrar Almancaya çevrilmiştir). Burada vurgulamak gerekir ki, Kautsky belediyeleştirmeden, Lenin'in de işaret ettiği gibi, Maslov'un anladığından farklı bir şey anlıyordu. Kautsky'nin anladığı, büyük toprak sahiplerinin el konulan toprakları üzerinde özyönetim organları tarafından büyük komünal çiftliklerin kurulmasıydı ve bu, Maslov'un anladığı belediyeleştirmeden başka bir şeydi (bkz. IV. Parti Kongresi'nce karara bağlanan program, Not 58). Fakat Kautsky mektubunda, kendi anladığı anlamda belediyeleştirmeden de son derece ihtiyatlı söz eder ve son olarak şunu belirtir: "Asıl mesele, son olarak, bizzat köylülerin belediyeleştirme talep edip etmedikleridir." "Pravda" yazı kurulu, Kautsky'nin mektubunu bir önsözle yayınladı. Bu önsözde, tamamen yanlış bir şekilde, mektupta Kautsky'nin "belediyeleştirmeyi yakın gelecekte Rusya'da toprak mülkiyetinin en iyi biçimi olarak gördüğü" söylenmekteydi. Lenin'in "Kautsky'yle yapılan Menşevik reklam" dediği şey işte buydu. (s. 259)

[78] "Rusya'da Devrimin Başlangıcı", Lenin'in Petersburg Kanlı Pazarı'ndan hemen sonra Rusya'daki durum üzerine yazdığı bir dizi makalenin ilkiydi. 22 (9) Ocak'ta ileri işçiler silahlı ayaklanma düşüncesine geldiler. Lenin bu olguya büyük önem verdi. Ayaklanmanın hazırlanmasının ve halkın silahlanmasının en önemli ve en yakın görevlerden biri haline gelmekte olduğunun altını çizdi: "Petersburg'daki kanlı günlerin haberlerini en geniş şekilde yaymak, güçlerini daha sıkı birleştirmek ve örgütlemek ve çok daha önceden ortaya attığı **genel silahlı halk ayaklanması** şiarını daha enerjik biçimde propaganda etmek sosyal-demokrasiye düşmektedir." Bu andan itibaren bu şiar, 1905 ve 1906 yılları boyunca Bolşevik basının sütunlarından hiç kalkmadı. (s. 271)

[79] 1905 Devrimi'nin başlangıcının deneyimlerine dayanarak kaleme alınan "İki Taktik" makalesi, Menşeviklerle, patlak vermiş olan devrimdeki taktik ana sorununda, silahlı ayaklanmanın hazırlanması ve örgütlenmesi ana sorunundaki görüş ayrılıklarını konu edinmektedir. (s. 275)

[80] Burada karakterize edilen "daha yüksek tipte gösteriler teorisi", yeni, Menşevik "Iskra" yazı kurulu tarafından keşfedilmiş ve Kasım 1904'te Parti örgütlerine özel bir mektupta ileri sürülmüştü. Bu mektup "**Zemstvo Kampanyası** Planı"nı, ya da Lenin'in bir başka makalede söylediği gibi, "bir anayasa için başvurmuş olan liberal Zemstvocularımızı etkileme planı"nı ele alıyordu (bkz. Not 44). "Iskra"nın bu mektubunu Lenin, "Zemstvo Kampanyası ve 'Iskra'nın Planı" makalesiyle yanıtladı (bkz. elinizdeki baskının II. cildi); bu makalede Lenin planı ayrıntılı bir biçimde inceledi ve gülünç duruma düşürdü. Lenin'in eleştirisi "Iskra" yazı kurulunu, Parti örgütlerine, planı savunan ve Lenin'in eleştirisine karşı talihsiz bazı itirazları içeren ikinci bir mektup yayınlamaya sevketti. 22 (9) Ocak 1905 olayları ve bu olayları izleyen grev hareketi, tüm Menşevik Zemstvo kampanyası planını mezara gömdü. (s. 276)

[81] "Proletaryanın Mücadelesi ve Burjuvazinin Yaltakçılığı" makalesi 3 Temmuz (20 Haziran) 1905'te "Proletari" No. 6'da yayınlandı. Lenin, 1905 - 1907 devriminin tüm seyri boyunca bir dizi makalede, liberal burjuvazinin hain rolünü ele aldı. Önünüzdeki makaleyi ise Zemstvo ve kent yönetimleri fonksiyonerlerinin bir delegasyonun 6 ve 7 Haziran'da (24 ve 25

Mayıs) Çar tarafından kabul edilmesi nedeniyle kaleme aldı. Bu delegasyonla görüşmelerde, bir yandan, gizli tutulan ve sadece yurtdışında yayınlanan, "tahta ve anavatana" karşı tam bir bağlılıkla dolu son derece ılımlı bir dilekçe hazırlandı. Öte yandan Rus gazetelerinde aynı delegasyonun radikal bir kararı yayınlandı.

Bu makalede değinilen d e v r i m c i o l a y l a r, "Potemkin" zırhlısının ayaklanmasından (bkz. Not 7) hemen önce Haziran 1905'te meydana geldi. Odesa'da 26–27 (13–14) Haziran arasında genel grev yapıldı, sokaklarda polisle çatışmalar oldu, Kazaklar işçilere karşı nagayka kullandılar, barikatlar kuruldu ve işçiler kurşunlandı; ayaklanan "Potemkin", 27 (14) Haziran akşamı Odesa'ya vardı. Ayrıca 7 Ağustos'ta (25 Temmuz) İvanovo-Voznesensk'te ve 26 (13) Haziran'da Varşova'da grevler, çatışmalar ve kurşunlamalar oldu. Lenin'in burada saydığı olaylar arasında en muazzamı Lodz ayaklanmasıydı. O zamanki Rus Polonyası'nın bu büyük sanayi merkezinde Ocak 1905'ten sonra neredeyse kesintisiz bir dizi grev, gösteri ve çatışmalar oldu. Grevci işçilerin kurşunlanmasıyla son bulan 1 Mayıs gösterisi, hareketin daha da güçlenmesine ivme kazandırdı. İşçi grevleri ve Polonya ve Litvanya Sosyal-Demokrasisi, Yahudi Birliği ve Polonya Sosyalist Partisi (PPS) tarafından dönüşümlü olarak kent dışında düzenlenen kitlesel mitingler yapıldı. 18 (5) Haziran'da her üç örgüt tarafından ortaklaşa bu tür toplantılar düzenlendi. Toplantılardan sonra işçiler toplu olarak kente dönüp bir gösteri düzenlediler, gösteri süvariler tarafından yaylım ateşe tutuldu. Bu olayda yaşamını yitiren beş işçinin 20 (7) Haziran'da yapılan cenaze töreni, 60.000 kişinin katıldığı bir gösteriye dönüştü ve ertesi gün gösteri, bunun iki misli sayıda işçi tarafından sürdürüldü. Bu gösteriye de ateş açıldı, bunun üzerine Lodz proletaryası buna 22 (9) Haziran'da polislere, muhbirlere ve Kazaklara saldırıp, aynı günün akşamı barikatlar kurmaya başlayarak yanıt verdi. Kurulan 30 barikatta 23 ve 24 (10 ve 11) Haziran'da çarpışmalar oldu. İyi silahlanmamış işçiler sonunda yenilgiye uğratıldı, 2000 ölü ve yaralı vardı. Lenin, yetersiz silahlanmanın ve her halükârda yetersiz ayaklanma hazırlığının altını çizerek, Parti'yi yeniden, işçilerin silahlandırılması ve büyük sanayi merkezlerinde yapılan her kitle grevinin ve her gösterinin kaçınılmaz olarak yol açtığı silahlı ayaklanmaya proletaryanın hazırlanmasında aktif bir çalışmaya çağırdı. (s. 284)

[82] "Rusy" (Rusya), A. A. Suvorin tarafından yayımlanan son derece ılımlı bir liberal gazeteydi. Haziran 1905'te, Zemstvo ve kent yönetimleri fonksiyonerlerinin Çar'a dilekçesini yayınladığı için bir ay kapatıldı. (s. 288)

[83] "Devrimci Ordu ve Devrimci Hükümet" makalesi, 10 Temmuz (27 Haziran) 1905'te "Proletari"nin 7. sayısında yayınlandı ve "Potemkin" ayaklanmasıyla (bkz. Not 7) ilgiliydi. (s. 291)

[84] Burada söz konusu olan **Rus–Japon Savaşıdır.** Bu savaşa Çarlık hükümetinin Uzakdoğu'da yürüttüğü ve İngiltere, Amerika ve özellikle de Japonya gibi diğer emperyalist büyük güçlerin çok şiddetli direnişiyle karşılanan saldırgan fetih politikası neden oldu. Savaş Rusya'nın ağır yenilgisiyle sonuçlandı ve 400.000 ölü ve1,5 milyar rubleye maloldu. (s. 291)

[85] "**Buligin Dumasını Boykot ve Ayaklanma**" makalesi, 16 (3) Ağustos 1905'te "Proletari" No. 12'de yayınlandı. Sadece istişari bir organ olması düşünülen Buligin Duması'nın (bkz. Not 9) toplantıya çağrılmasına ilişkin Hükümet Manifestosu'nun açıklanmasından sonraki kampanyada, Menşeviklerle görüş ayrılıkları çıktı. Menşevikler şu planı ileri sürdüler: İlkönce "Halk Ajitasyon Komiteleri" kurulmalı, bunlar seçmenler üzerinde, yani toprak beyleri ve kapitalistler üzerinde, aralarından "demokratik bir hükümet yandaşları"nı seçsinler diye baskı uygulamalıydı. Daha sonra, resmi seçimlerin yanı sıra, halk tarafından kendi başına genel oylama temelinde temsilciler seçilmeliydi; bu temsilciler bir "devrimci özyönetim" oluşturacak ve sonra belli bir anda bir kentte bir araya gelip, kendilerini Kurucu Meclis olarak ilan edeceklerdi. "Iskra"nın düşüncelerine göre, otokrasinin ortadan kalkması böyle olacaktı. Menşevikler bu planı, 3–6 Eylül (21–24 Ağustos) 1905'te Kiev'de yapılan "Azınlık Güney Rusya Kurucu Konferansı"nda resmi olarak geliştirdiler. Bu konferanstan sonra Eylül 1905'te Rusya'daki bütün sosyal-demokrat örgütlerin merkezi organlarının, Duma'yı boykot sorununu ele alan bir konferansı yapıldı, (bkz. Bütün Eserler, cilt VIII, s. 592–595). Bu konferansta Bolşevik temsilciler, tek başına kalmış olan Menşevik merkeze ("Örgütleme Komisyonu") karşı, Rusya'daki bütün ulusal sosyal-demokrat örgütlerin merkezi organlarıyla Buligin Duması'nı boykot hususunda bir anlaşmaya varmayı başardılar. Konferans tarafından kararlaştırılan karardaki maddelerden biri, sosyal-demokrat örgütlerin önüne "toplumun gerçekten demokratik tüm unsurlarını Duma'yı boykot etmeye çağırmak

ve seçime katılan herkesi halkın özgürlüğü davasına ihanet etmekle damgalamak" görevini koydu. Bu madde Menşeviklerin ve Bund'un protestosuna yol açtı. Devrim, ama özellikle de Ekim 1905 genel grevi, Buligin Duması'nı ve bu Duma seçimleri için Menşevik planı suya düşürdü. (s. 299)

[86] **Zemstvolar ve Kent Yönetimleri Temsilcileri Kongresi**, 19 - 21 (6 - 8) Temmuz 1905 tarihleri arasında Moskova'da yapıldı ve 200'ün üzerinde delege katıldı. Kongre gerçekten de legal olarak yapıldı, çünkü "polis sadece formalite icabı bir tutanak tuttu ve toplantıya, gülümsemelerle karşılanan 'dağılın' çağrısında bulundu" (Lenin). Müzakerelerin merkezinde, Buligin Duması'na karşı tavır duruyordu; yasa çıkıncaya kadar bu soruyu açık bırakma ve yasa çıkınca yeni bir kongre toplama kararı alındı. (s. 299)

[87] Lenin burada, Kadet **Petrunkyeviç**'in Zemstvo ve Kent Yönetimleri Temsilcileri Temmuz Kongresi'nde yaptığı konuşmayı kastetmektedir. Petrunkyeviç bu konuşmada başka şeylerin yanında şunları söylemişti: "19 (6) Haziran'da Peterhof'a gittiğimizde, hâlâ Çar'ın durumun korkunç tehlikesini anlayıp, bu tehlikeyi bertaraf etmek için herhangi bir şey yapacağını umut ediyorduk. Artık bu yöndeki bütün umutlar bir yana bırakılmalıdır. Sadece bir tek yol kalıyor. Şimdiye kadar tepeden reformlara umut bağlamıştık, şimdi artık tek umudumuz halk. Basit ve berrak kelimelerle halka gerçeği söylemek zorundayız." Liberal nutukların tüm ikiyüzlülüğü, Petrunkyeviç'in ağzında özellikle anlaşılır hale gelmişti, çünkü o gerici davranşları nedeniyle (örneğin o, İvanovo-Voznesensk'te Kazakların barbar davranışlarını mahkûm eden karara çekimser kalmıştı) gerici basının onayını almıştı. (s. 301)

[88] **"Devrimci Ordu Mücadele Birliklerinin Görevi"** makalesi, Ekim 1905'te, devrimci dalganın en yüksek kabarışının yaklaştığı ve 1905 yazında Çarlığa karşı mücadele deneyimlerinin halihazırda mevcut olduğu bir dönemde yazıldı. Bu makale, tek tek bölgelerden gelen, devrimci ordunun mücadele birliklerinin nasıl kurulacağı, bu birliklere kimlerin dahil olacağı hususundaki sorulara bir yanıt, pratik bir direktifti. Bu soruna Lenin, 16 (3) Ekim 1905 tarihli, "Sankt Petersburg Parti Komitesi Savaş Komisyonu'na" özel mektupta ayrıntılı biçimde değindi (bkz. Bütün Eserler, cilt VIII, s. 437). Bu mektuptan şu bölümü akta-

nıyoruz: "... Belgelerden, meselenin bürokratik bir meseleye dönüşme tehlikesiyle karşı karşıya bulunduğu anlaşılıyor. Bütün bu şemalar, savaş komisyonunun örgütlenmesi üzerine bütün bu planlar bende kağıttan bir hantallık izlenimi bırakıyor... Böyle bir meselede şemalar ve savaş komitelerinin işlevleri ve hakları üzerine uzun açıklamalar tamamen yersizdir... Örgütleyebildiğiniz her yerde, özellikle öğrenciler ve işçiler vs. arasında **d e r h a l** savaş birlikleri örgütleyin. 3 ila 10, 30 ve hatta daha çok kişilik gruplar derhal kurulmalıdır. Bu gruplar, zaman geçirmeden, tabanca, bıçak, yangın çıkarmak için benzine batırılmış bez parçaları vs. ile ellerinden geldiğince ve kendi başlarına silahlanmalıdır. Bu mücadele birlikleri derhal yöneticilerini seçmeli ve mümkün olduğunca Petersburg Komitesi Savaş Komisyonuyla **i l i ş k i y e g e ç m e l i d i r .** Hiçbir formalite talep etmeyin, bütün şemaları, tanrı aşkına bir yana bırakın, bütün 'işlevler, haklar ve ayrıcalıklar'ın canı cehenneme. Mutlaka RSDİP'e girmeyi talep etmeyin, silahlı bir ayaklanmada bu saçma bir talep olurdu. Üç kişi de olsa her çevreyle ilişkiye geçmekten kaçınmayın, elbette burada biricik koşul, polise karşı güvenilir ve Çar'ın birliklerine karşı mücadele etmeye hazır olmasıdır... Böyle bir işte ağırlık merkezi küçük gruplar kütlesinin inisiyatifinde bulunur. Onlar her şeyi yapar. Onlar olmadan sizin tüm Savaş Komisyonunuz bir hiçtir. Ben bir savaş komisyonunun verimliliğini, onunla ilişkide olan grupların sayısıyla ölçmeye hazırım. Eğer Savaş Komisyonu bir-iki ay içinde en azından 200 - 300 birliğe sahip değilse, o ölü bir savaş komisyonudur ve gömülmesi gerekir. Bugünkü hareketlilik içinde yüz savaş birliği kuramamak, hayatın dışında olmak demektir." (s. 307)

[89] **"K e s i n S o n u ç Y a k l a ş ı y o r"** makalesi, 16 (3) Kasım 1905 tarihli "Proletari"nin 25. sayısında yayınlandı ve Ekim genel grevinden hemen sonraki ve, aldatıcı "özgürlük" vaadi ve bir halk temsilciliğiyle ilgili 30 (17) Ekim tarihli Çarlık Manifestosu'nun (bkz. Not 10) hemen ardından ortaya çıkan durumun bir değerlendirmesini vermektedir. (s. 312)

[90] İngiliz gazeteleri tarafından aktarılan bu satırlar, 2 Kasım (20 Ekim) 1905 tarihli "İşçi Temsilcileri Konseyi Haberleri"nin 3. sayısında yayınlanan Troçki'nin imzasız ve başlıksız makalesinden alınmıştır. Petersburg İşçi Konseyi'nin resmi organı olan "İzvestiya Sovyeta Raboçi Deputatov" **(İ ş ç i T e m s i l c i l e r i K o n s e y i H a b e r l e r i),** 30

(17) Ekim'den 27 (14) Aralık 1905'e kadar yayınını sürdürdü. Toplam on sayı çıktı. 8. sayı, 16 (3) Aralık 1905'te İşçi Konseyi'nin tutuklanmasından sonra oluşturulan yeni İşçi Konseyi tarafından çıkarıldı. "İzvestiya", İşçi Konseyi ve onun Yürütme Komitesi'nin faaliyetleri üzerine haberler veren bir bülten niteliğindeydi. Gazetenin sürekli yazı kurulu yoktu. Malzeme, İşçi Konseyi üyeleri tarafından toplanıyordu. Baskısı, bu amaçla burjuva gazetelerinin matbaalarına el konularak yapılıyordu. (s. 313)

[91] **F i n l a n d i y a**, 1809 yılında Rus–İsveç Savaşı sırasında Rusya'ya ilhak edilmişti. O zamanki Çar I. Aleksander, o zamana kadar İsveç krallının uyruğu olan Finlandiyalıları kendi tarafına çekmek istediği için, eski Finlandiya anayasasını kabul etti ve onayladı. Bu anayasa gereğince, Diyet Meclisi'nin, yani Finlandiya'daki bütün zümrelerin temsilcilerinin onayı olmadan hiçbir yasa çıkarılamaz, değiştirilemez ya da kaldırılamazdı. II. Nikola tahta çıkınca, 6 Kasım (26 Ekim) 1894'te yayınladığı manifestoda, bu anayasayı koruyacağına resmen söz verdi. Fakat hemen 15 (3) Şubat 1899'da, Lenin'in burada sözünü ettiği manifestoyu yayınladı. Bu manifestoda Çarlık otokrasisi, "tüm devletin gereksinimlerini ilgilendirdiği ya da imparatorluk yasalarıyla bağlantılı bulunduğu" koşullarda Finlandiya için yasa çıkarma hakkını kendi eline alıyordu. Bu manifesto tüm Finlandiya'da büyük bir öfke patlamasına neden oldu. Finlandiya senatosu yasayı ancak şiddet tehditleri altında kabul etti. (s. 316)

[92] Sivastopol'deki ayaklanma, 24 (11) Kasım'da, denizcilerin toplantı yapmasını yasaklama girişimi sonucunda denizci Petrov'un Yarbay Stein'ı vurup öldürmesi ve Tümamiral Pisarevski'yi yaralamasıyla başladı (Lenin, elinizdeki ciltte basılmış olan "1905 Devrimi Üzerine Konferans"ında da bundan söz eder). Denizciler nöbetçi subayları silahsızlandırıp, kışlalara kapandılar. 25 (12) Kasım'da bir dizi talepler ileri sürdüler: Politik nedenlerle tutuklu bulunan bütün denizci ve askerlerin serbest bırakılması, astlara nazik davranma, iktisadi durumun iyileştirilmesi, bir Kurucu Meclis'in toplantıya çağrılması, sekiz saatlik işgünü vs. Aynı gün yapılan bir mitingde, liman işçileri denizcilere katıldı ve bir gösteri gerçekleşti. Daha sonraki günlerde denizciler subayları silahsızlandırmaya devam ettiler; silah ve cephane stoku yaptılar. Hareket, Karadeniz Donanması'nın 11 gemisini etkisi altına aldı. Hareketi yönetmesi için denizciler tarafından bir komisyon seçildi. Ayaklanan gemilerin kumandasını, kısa süre önce hapis-

ten çıkan Teğmen Schmidt üstlendi. 28 (15) Kasım'da, isyancı gemilerle hükümete sadık filolar arasında, isyancıların yenilmesiyle sonuçlanan bir çarpışma oldu. En uzun süre dayananlar, garnizonun kışlalarda barikat kurarak direnen birlikleri oldu, ama onlar da yenilgiye uğratıldı. 200'den fazla insan öldürüldü, 2000 civarında insan tutuklandı. Teğmen Schmidt kaçmaya çalışırken yakalandı ve askeri mahkemenin hükmü gereğince yakın yardımcılarıyla birlikte kurşuna dizildi. Ayaklanmaya katılan diğerleri kürek ve zindan cezasına çarptırıldılar. (s. 319)

[93] "**Liberal Birlikler ve Sosyal-Demokrasi**" başlıklı parçacık, V. V. Vorovski'nin 26 (13) Eylül 1905 tarihli "Proletari"nin 18. sayısında yayınlanan aynı başlıklı makalesine Lenin'in yazdığı bir ektir. Bu bölümü "Sosyalizm ve Anarşizm" başlıklı makalenin önüne aldık, çünkü bu makalede de partisiz örgütlerden, ama devrimin bir savaş organı olarak İşçi Temsilcileri Konseyi gibi farklı tipte partisiz örgütlerden söz edilmektedir. (s. 323)

[94] "**Sosyalizm ve Anarşizm**" makalesi, 8 Aralık (25 Kasım) 1905 tarihli "Novaya Jizn"in 21. sayısında yayınlandı. Lenin bu fırsattan, İşçi Partisi'nin genelde **konseylere** karşı doğru ilişkisini saptamak için de yararlandı. Gerek "yeni iktidarın organları" olarak konseyler anlayışında, gerekse de Parti'nin bu konseylerdeki rolü anlayışında Lenin ve Bolşevikler, Menşeviklerden sert biçimde ayrılıyorlardı. Birlik Kongresi'nde, konseyler ve sonra da geçici hükümet ve devrimci özyönetimler hakkındaki kararlarında Menşevikler, konseylerden sadece devrimci mücadele ve devrimci özyönetim organları olarak söz ederler. Buna karşılık Bolşevikler aynı kongrede "Geçici Hükümet ve Devrimci İktidarın Yerel Organları" üzerine bir karar tasarısında, konseylerin daha 1905'te "gerçekten de yeni devrimci iktidarın filizleri olarak göründüğü"nü saptamışlardır. Parti'nin Konseylerdeki önder rolü sorunu üzerine görüş ayrılıkları da aynı şekilde oldukça sertti. Menşevikler için genelde, proletaryanın öncü gücü olarak parti ve devrimin öncü gücü olarak proletarya fikri tamamen yabancıydı ve gerçekten de Parti'yi konseyler içinde eritip gittiler. Krustalyov-Nossar'ın tutuklanmasından sonra Petersburg İşçi Konseyi'nin başkanı olan "sol" Menşevik Troçki, o sıralar Parti'nin sadece "proletarya içinde bir örgüt" olduğunu, buna karşılık konseylerin "proletaryanın örgütü" olduğunu söylüyor, bununla konseylere kıyasla Parti'nin ancak

tali bir rol oynadığını vurgulamak istiyordu. Parti'yle konseyler arasındaki ilişki sorununda Menşeviklerin partisiz örgütlere eğilimi özellikle belirgindi (ayrıca bkz. Not 12). (s. 325)

[95] "**Hukuk Düzeni Partisi**" 1905 güzünde 30 (17) Ekim Manifestosu yayınlanmadan önce ortaya çıktı ve manifesto çıktıktan sonra kesin olarak örgütlendi. Parti'ye büyük toprak sahipleri, büyük sermayenin temsilcileri ve bürokrasinin üst kesimleri dahildi.

"**Rus Halk Birliği**", Ekim 1905'te, toplumun en geri unsurları arasından ve büyük burjuvazi, çiftlik sahipleri, bürokrasi ve de küçük-burjuvazi içinden gelen unsurlarla örgütlendi. Devrime karşı mücadeleyi esas görevi olarak gören Birlik, Yahudi katliamlarını (pogromlar) ve devrimcilerle liberallere karşı bireysel terörü bu mücadelenin esas yöntemi yaptı. Birlik'in faaliyeti, otokrasinin hükümet aygıtı içinde destek buldu. "**Hakiki Ruslar**"ın (gerici "yurtseverler" kendilerini böyle adlandırıyordu) 1906 ilkbaharındaki 4. Kongresi'nde Birlik, bütün monarşist örgütleri birleştirdi. Devrimin bastırılmasından sonra Birlik'in önemi azalmaya başladı. Küçük-burjuva unsurlardan, aynı zamanda lumpen proleter unsurlardan oluşan, esas olarak pogromları gerçekleştirmekle görevli "**Kara Yüzler**" de "Hakiki Ruslar"ın bir yaratığıydı. (s. 326)

[96] Rus devrimine karşı kurulan komplo hakkında Lenin, daha "Devrimin İlk Zaferi" makalesinde (7 Kasım [25 Ekim] 1905 tarihli "Proletari") şunları yazıyordu: "Avrupa askeri güçlerinin yöneticileri Çar'ı askeri bakımdan desteklemeyi düşünüyorlar. Wilhelm, Alman askeriyesiyle (Soldateska) Peterhof arasında doğrudan bir bağ kurmak için birkaç kruvazörle iki torpido bölüğü göndermiş bulunuyor. Avrupa karşı-devrimi, Rus karşı-devrimine elini uzatıyor." (Bütün Eserler, cilt VIII, s. 481 - 482.) Avrupa gericiliğinin Çarlığa askeri yardımda bulunma tehlikesi, Polonya'da sıkıyönetim ilanından sonra özellikle güçlendi. RSDİP Merkez Komitesi ve Örgütleme Komitesi, bir çağrıyla Uluslararası Sosyalist Büro'ya başvurdular, çağrıda şöyle deniyordu: "Wilhelm, Rus sınırına asker yığıyor ve bu askerlerin Polonya halkını ezmek amacıyla Rusya'ya gönderileceğini düşünmek için ciddi nedenler mevcut. Bütün insanlığın davası olan Rus devrimi davası, ciddi tehlike içinde. Rus proletaryası Polonyalı kardeşlerine duyduğu sempatiyi belirtir ve gördükleri zulmü şiddetle protesto eder. De-

ğerli yoldaşlar, sizden, bu tehlikenin bertaraf edilmesi ve Rus halkına yardım edilmesi için hangi önlemleri almayı önerdiğinizi göstermenizi rica ediyoruz." (s. 327)

[97] Lenin'in Menşeviklerin görüşlerinin eleştirisini ve ayaklanmanın bir değerlendirilmesini içeren bu makalesi, genel olarak silahlı ayaklanma sorunları üzerine Bolşevik görüşlerin incelenmesi açısından büyük öneme sahiptir. (s. 328)

[98] Ekim 1905'te Moskova'da birçok savaş grubu vardı: RSDİP Moskova Parti Yönetimi'nin, Sosyal-Demokratlar Moskova Grubu'nun, Sosyal-Devrimciler Moskova Parti Komitesi'nin Parti Savunmaları, ayrıca "Özgür Kent Savunması", "Üniversite Savunması", "Matbaa Savunması" ve "Kafkasya Savunması". Ortak askeri teknik yönetim, para dağıtımı vs. amacıyla, bu savaş gruplarının temsilcilerinden oluşan **Savaş Grupları Koalisyon Konseyi** oluşturuldu ve bu konsey ilk toplantısını 10 Aralık (28 Kasım) 1905'te yaptı. Koalisyon Konseyinde askeri uzmanların ve sınanmış bir politik yönetimin yokluğu, Konseyin daima olayların başında, özellikle de sokak çatışmalarının en ön saflarında yer alamamasına yol açtı. Konsey, 18 (5) ve 19 (6) Aralık'ta savaş grupları arasında bağ kurmayı başarıp, böylece "Kara Yüzler"in eylemini boşa çıkardığında belli bir rol oynadı. (s. 328)

[99] Burada aktarılan deyimi Lenin, G. V. Plehanov'un, "Sosyal-Demokratın Günlüğü"nün 4. sayısında Aralık 1905'te yayınlanan, "Bir Kez Daha Durumumuz Üzerine (X Yoldaşa Mektup)" makalesinden almıştır. Bu makalede Plehanov şunları yazıyordu: "... Zamanında başlamayan politik grev, Moskova'da, Sormovo'da, Bahmut' ta vs. silahlı ayaklanmaya yol açtı. Bu ayaklanmalarda proletaryamız gücünü, cesaretini ve fedakârlığını gösterdi. Fakat yine de zafere ulaşmak için gücünün yetmediği görüldü. Bu durumu önceden görmek zor değildi, ve **bu nedenle silahlara sarılınmamalıydı...**" (s. 330)

[100] Bu düşünce Engels tarafından bir dizi çalışmada tekrar tekrar açımlanmıştır. Bunlar içinde en ayrıntılısı, "Bay Eugen Dühring Bilimi Alt-üst Ediyor" ("Anti–Dühring") başlıklı çalışmasının 2. kısmının, "şiddet teorisi"ni ele alan 3. bölümüdür. (s. 333).

[101] Engels'in çıkardığı sonuçların gözden geçirilmesi gerekliliği üzerine **K a u t s k y ,** 28 Ocak 1906'da "Vorwärts"de K. K. imzasıyla yayınlanan "Rus Devriminin Perspektifleri" makalesinde şunları yazmıştı: "Burada, Paris Haziran çarpışmasıyla Moskova Aralık ayaklanması arasında bir fark daha ortaya çıkıyor: Her ikisi de barikat savaşıydı, fakat birincisi felaket, eski barikat taktiğinin sonu, ikincisi ise yeni bir barikat taktiğinin açılış töreni oldu. Ve bu ölçüde de Friedrich Engels'in Marx'ın 'Sınıf Mücadeleleri'ne önsözündeki görüşü, barikat savaşlarının zamanının kesin olarak geçtiği yönündeki görüşleri gözden geçirmemiz gerekiyor. Sadece eski barikat taktiğinin zamanı geçmiştir. Bunu, bir avuç ayaklanmacının en modern topçu araçlarıyla donanmış üstün askeri güçlere karşı iki hafta boyunca direndiği Moskova ayaklanması kanıtlamıştır."

Engels'in "görüşü"ne gelince, Kautsky'nin bunları önemli ölçüde çarpıttığını söylemek gerekmektedir. Engels kesinlikle, "barikat savaşlarının zamanı kesinlikle **g e ç t i**" diye yazmamıştır. Marx'ın "Fransa'da Sınıf Mücadeleleri 1848–1850" adlı kitabına önsözünde o sadece, 19. yüzyılın sonunda (Engels bunları 1895 yılında yazmıştı) askeri tekniğin erişmiş bulunduğu seviyede, hükümet birliklerinin zaferi olasılığının arttığını, barikat savaşçılarının zaferi olasılığının azaldığını yazıyor ve bundan şu sonucu çıkarıyordu: "Eski stil ayaklanma, 1848 yılına kadar her yerde son sözü söyleyen barikatlı sokak savaşı, **ö n e m l i ö l ç ü d e e s k i d i .**" Fakat yine aynı önsözde Engels, çıkardığı bu sonucu şu şekilde daha yakından açıklar: "Bu, gelecekte sokak savaşı artık hiçbir rol oynamayacak mı demektir? Kesinlikle hayır. Bu sadece, 1848'den bu yana koşulların sivil savaşçılar için çok daha elverişsiz, askeriye için çok daha elverişli hale gelmiş olduğu demektir. Yani gelecekteki bir sokak savaşı, ancak, bu olumsuz durum başka momentlerle dengelendiği zaman başarılı olabilir. O nedenle barikat savaşları, büyük bir devrimin başlangıcında, daha sonraki süreçlerinde görüleceğinden daha az görülecek ve daha büyük güçlerle girişmeyi gerektirecektir. Bunlar ise o zaman, sanırım, 4 Eylül ve 31 Ekim 1870'te Paris'teki tüm büyük Fransız devriminde olduğu gibi, açık taarruzu pasif barikat taktiğine yeğleyeceklerdir." — Engels'in Marx'ın kitabına önsözünün tam da bu bölümü, başka bölümlerle birlikte Alman sosyal-demokrasisinin önderleri tarafından çıkarılarak yayınlanmıştır. Önsözün kısaltılmamış tam metni ancak 1924'te Moskova Marx–Engels Enstitüsü tarafından yayınlanmıştır. (Bkz. kısaltılmamış

önsözle birlikte "Fransa'da Sınıf Mücadeleleri", "Komünizmin Temel Kitapları", cilt XIX, Uluslararası İşçi Yayınevi, Berlin baskısı.) (s. 333).

[102] 1905 yılında Letonya'da devrimci hareketin kendine özgülüğü, Letonya tarım proletaryasının ve topraksız köylülüğün, kent proletaryası önderliğinde kırsal bölgelerde tam bir devrim yaparak, yerel makamları ve büyük toprak sahiplerini —Baltık Baronları— yerlerinden sürüp, bütün bölgeyi, iktidarı eline geçiren ve devrimci bir yönetim kuran sıkı bir "Devrimci Kaza Yürütme Komiteleri" ağıyla sarmasında yatıyordu. Hükümetin silahlı güçleri oralarda çok güçlü olduğu için proletarya kentlerde iktidarı ele geçiremedi. (s. 334)

[103] "İşçi Partisi ve Mevcut Durumda Görevleri" makalesi, 17 (4) Ocak 1906'da sosyal-demokrat öğrenci organı "Molodaya Rosiya"da (Genç Rusya) yayınlandı. Proletarya ve köylülüğün ayaklanmalarından ürkmüş olan liberal burjuvazi, artık devrime karşı amansız bir açıklıkla karşı çıkıyor ve hükümetin anayasa aldatmacasını destekliyordu. Başta Plehanov olmak üzere Menşevikler, bu taktikte burjuvaziyi izlediler (bkz. Not 99). Lenin'in burada ortaya koyduğu taktik görüşler, Bolşeviklerin bundan sonraki dönemde izleyecekleri taktiğin temeli oldu. İlk Duma'yı (Vitte Duması) boykot taktiği de bu görüşlerden çıkmıştır. (s. 339)

[104] **Kafkasya ve Sibirya'nın "sakinleştirilmesi"** nden Lenin, o sıralar henüz uygulanmamış olan Gürcistan'da köylülerin (bkz. Not 13) ve Sibirya'da işçilerin "sakinleştirilmesi"ni anlıyordu. Aralık 1905'te Trans-Sibirya Demiryolu ve Kraznoyarsk ve Çita gibi kentler, başta işçi konseyleri ve RSDİP Parti Komiteleri olmak üzere işçilerin elindeydi. Cezalandırma seferlerinin görevi, demiryollarını ele geçirmek ve devrimci örgütleri imha ederek Sibirya'da işçi hareketini yenilgiye uğratmaktı. (s. 341)

[105] Lenin'in **"Devlet Dumasını Boykot Etmeli mi?"** makalesi yayınlandığında, Parti'nin iki parçasının —Bolşevikler ve Menşevikler— birleştirilmesi için önlemler alınmış ve bir Birlik Kongresi toplamak için bir Birleşik Merkez Komitesi atanmıştı. O nedenle Lenin'in makalesi, Theodor Dan'ın "Seçim Boykotuna Neden Karşı-

yız?" makalesiyle birlikte, Birleşik MK tarafından çıkarılan özel bir gazetede yayınlandı. Bolşevikler birlik halinde Duma seçimlerinin aktif boykotundan yana tavır alırken, Menşeviklerin tavrı bütünlüklü değildi. Martov'un (bir mektubundan alınan) sözlerine göre, Menşevikler arasında "iki farklı görüş vardı: Bir kesim, 'Halk Duması'na geçmek için birinci ya da ikinci aşamada kesilecek 'legal' seçimden hareket eden eski planı yineliyordu; Plehanov'un görüşlerini önceleyen diğer kesim, daha çok devrimin geçici olarak yenilgiye uğratılmasını kabul etme ve 'legal' seçimlerin yapılmasına sımsıkı sarılma eğilimindeydi. 'Boykotçuları' (yani Bolşevikleri) geriletmek için hepsi, Menşevik işçiler arasında çok popüler olan ilk platformda birleştiler." (s. 342)

[106] **Tammersfors Konferansı** da denilen 26 örgütün konferansı, Aralık için planlanan, fakat demiryolcular grevi, Moskova ayaklanması ve diğer olaylar nedeniyle yapılamayan (IV.) Parti Kongresi yerine 24–30 (11–17) Aralık tarihleri arasında yapıldı. Bir araya gelen delegeler bir "Çoğunluk Konferansı" yaptılar. Konferans, Parti'nin iki merkez organının —Bolşevik Merkez Komitesi ve Menşevik Örgütleme Komisyonu'nun— ve yerel örgütlerinin birleştirilmesi, Birlik Kongresi'nin toplantıya çağrılması, Parti'nin demokratik merkeziyetçilik ilkesine göre reorganizasyonu, tarım sorunu —II. Parti Kongresi'nin tarım programının gözden geçirilmesi, daha doğrusu, kesinti toprak parçalarına ilişkin maddenin silinmesi ve yerine, tüm devlet, kilise, manastır ve hanedan, hükümet ve çiftlik beyi topraklarına el konulması da dahil, "köylülüğün devrimci önlemleri"nin desteklenmesinin konması— ve son olarak Devlet Duması üzerine kararlar aldı. (s. 342)

[107] **"Narodnoye Hozyaistvo"** (Halk Ekonomisi), ekonomi profesörü Hodski tarafından çıkarılıyordu ve 1906 yılında hükümet tarafından yasaklanan ve yine Hodski'nin çıkardığı "Naşa Jizn" (Yaşamımız) gazetesi yerine çıkmıştı. Her ikisi de tipik burjuva gazeteleriydi, fakat radikalizm taslıyor ve Kadetlerden daha sol olmak istiyorlardı. (s. 343)

[108] **"Duma'nın Dağıtılması ve Proletaryanın Görevleri"** broşürü, 1906 Temmuz sonu, Ağustos başında kaleme alındı. Broşür Moskova'da toplatıldı ve yazarı hakkında dava açıldı, sonra da geri çekildi. Duma'nın dağıtılması şu koşullar altında oldu: 3

Temmuz'da (20 Haziran) Duma'da tarım sorunu üzerine tartışmalar tüm hızıyla sürerken, hükümet, ağırlık noktası mevcut tarım düzeninin dokunulmazlığının saptanması olan bir açıklama yayınladı. Buna yanıt olarak Duma "Halka Çağrı"yı görüşmeye başladı ve yeni bir toprak yasası hazırlamaya girişeceğini açıkladı; Duma'nın dağıtılmasının doğrudan nedeni de bu oldu. "Çağrı"nın kesin olarak tartışılacağı günün arifesinde, 21 (8) Temmuz'u 22'sine (9) bağlayan gece Taur Sarayı kapatıldı ve ertesi günü Duma'nın dağıtıldığına dair Manifesto açıklandı. Duma'nın dağıtılmasının geniş kitleler tarafından nasıl karşılanacağını bilmeyen hükümet, Manifestoda, Duma'nın kurulmasına ilişkin yasanın değiştirilmeden kaldığını vurguluyor ve aynı gün senatoya da yeni Duma'yı 5 Mart (20 Şubat) 1907'de toplantıya çağırması öneriliyordu. **Birinci Duma'nın** dağıtılmasının asıl nedeni, Çarlık hükümetinin ona biçtiği görevi yerine getirmemesiydi. Hükümetin niyetine göre Duma, ülkede toplanmış devrimci enerjiyi boşaltacak bir paratoner olmalıydı. Bu paratoner sayesinde devrimin birleşik cephesi parçalanacak, küçük-burjuvazinin geniş kitleleri devrimden koparılacak ve köylülüğün dikkati tarım sorununun devrimci çözümünden uzaklaştırılacaktı. Fakat Aralık ayaklanmasından sonra kitleler arasında güçsüzleşen devrimci hareket, tam da I. Duma zamanında yeniden yükseldi. Tam da Mayıs–Haziran 1906'da köylü hareketi, 1905 yılından bile daha büyük bir yaygınlık kazandı. Bu koşullar altında Duma'nın varlığı otokrasi için yararlı olamazdı, çünkü Duma tarım ve köylü sorununu ele almamazlık edemezdi; köylü hareketi büyüdüğü ve Duma'da gerici büyük toprak sahiplerinin ve Kadet çoğunluğun yanı sıra köylülerin temsilcileri, Trudovikler de ortaya çıkmaya başlayınca, bu hiç mi hiç mümkün değildi. Yukarıda sözünü ettiğimiz "Halka Çağrı" öylesine az devrimciydi ki, nihai oylamada sosyal-demokratlar karşı oy verdiler, 101 Trudovik çekimser kaldı, çağrı sadece Kadetlerin 124 oyuyla kabul edildi. Duma'nın dağıtılmasına karşı tavrın, RSDİP'in (IV. Parti Kongresi'nden sonra) birleşen iki parçasında aynı olması mümkün değildi. Menşevikler daha o zaman reformlar için mücadele yoluna sapmaya başlamışlardı. Daha IV. (Birlik) Kongresi'ne karar tasarılarında Menşevikler, yeni bir devrimci yükseliş olasılığı üzerine çeşitli lafların yanında, "halkın politik ve yurttaşlık haklarının genişletilmesi ve yeni hakların kazanılması" liberal şiarını ileri sürmüşlerdi. O nedenle (Birlik Kongresi'nden sonraki) Menşevik MK, Duma'nın dağıtılmasıyla bağıntılı olarak devrimci şiarlar ileri sürecek durumda değildi. Duma'nın yeniden kurulması, "Duma'nın savu-

nulması" için mücadele çağrısı yaptı ve bu liberal ve Kadet şiarlarına "Kurucu Meclis'in toplantıya çağrılması amacıyla" sözlerini ekledi. Menşevik MK'nın bu tavrına karşı önünüzdeki makaleyi kaleme alan Lenin, bir ay sonra, Sveaborg ve Kronstadt ayaklanmalarının (bkz. Not 115) ardından, "Fırtınadan Önce" makalesinde bu sorunu yeniden ele aldı ve aynı taleplerle Parti'ye ve proletaryaya başvurdu. (s. 346)

[109] 22 (9) Haziran 1906'da Devlet Duması'nın dağıtılması üzerine Çar'ın fermanının yayınlanmasının ertesi günü, Anayasacı-Demokratlar, Trudovikler ve Sosyal-Demokratlardan oluşan toplam 200 vekil, Duma'nın dağıtılmasına nasıl bir tepki gösterilmesi gerektiğini saptamak için Finlandiya'nın V i b o r g kentine gittiler. Vekillerin önüne, Kadetler tarafından, bir halka çağrı taslağı kondu. Taslak sosyal-demokratlarda bölünmüş bir kabul gördü. Bolşevikler Anayasacı-Demokratların tasarısına değişiklik önergeleri verdiler, birinci talepleri, çağrının halk temsilcilerinden değil, bir k u r u m olarak Duma'dan gelmesiydi, ikincisi ise, bu çağrı Kurucu Meclis'in toplantıya çağrılması talebini içermeliydi. Fakat Menşevikler bu değişiklik önergelerini, çağrının sadece sosyal-demokratlar için değil, Viborg'da toplanan tüm vekiller için kabul edilebilir olan talepler içermesi gerektiği bahanesiyle oy çoğunluğuyla reddettiler. Bunun üzerine konferansın sol kesimi —Sosyal-Demokratlar ve Trudovikler— konferansın Kadet çoğunluğu tarafından planlanandan daha sert bir biçim önerdiler. Sonunda Kadetlerin tasarısı küçük değişikliklerle kabul edildi.

Çağrı esas olarak hükümete karşı "pasif direniş"te bulunmayı, her şeyden önce de hükümet yeni Duma seçimleri ilan edesiye kadar vergi ödememeyi ve askerlik hizmeti yapmamayı öneriyordu. Bizzat Viborg Konferası'nda, 120 kişilik bir çoğunluk oluşturan Anayasacı-Demokratların içinden bir bütün olarak çağrıya karşı çıkan önemli bir grup oluştu. Daha 4. Kongrelerinde (7 Ekim 1906) Anayasacı-Demokratlar çağrıdan uzaklaştılar. (s. 347)

[110] Kadet Partisi'nin seçimlerdeki zaferi ve bunların Duma'ya bağladığı umutlar, devrimci sosyal-demokrasinin önüne, geniş kitlelerin gözünde Duma'nın ve Kadetlerin gerçek karakterini açığa çıkarma görevini koyuyordu. Lenin bu görevi, Bütün Eserler'in IX. cildinde basılmış olan "Kadetlerin Zaferi ve İşçi Partisinin Görevleri" broşüründe yerine getirdi. (s. 347)

[111] "**M o s k o v s k i y e   V y e d o m o s t i**" (Moskova Haberleri) — feodal soyluluğun en gerici çevrelerinin organı.

"**G r a j d a n i n**" (Yurttaş) — Prens V. P. Meşçerski tarafından yayımlanan, en aşırı soylu gericiliğin organı. (s. 347)

[112] Rus–Japon Savaşı'nın ilk aylarının yurtsever coşkusunun geride kaldığı 1904 yılının ikinci yarısında, bir yandan cephedeki bir dizi ağır yenilgi ve diğer yandan şiddetlenen sanayi krizi, 1905 olaylarına yol açan işçi ve köylü kitlelerinin devrimci hareketlerini güçlendirmekle kalmadı, aynı zamanda burjuvazi içindeki muhalif ruh halini de şiddetlendirdi. İçişleri Bakanı Plehve'nin (Temmuz 1904'te) öldürülmesinden sonra hükümet liberallerle cilveleşmeye başladı. Plehve'nin ardılı Svyatopolk–Mirski, hükümet politikasında yeni bir dönem başlattı. Bu dönem "Svyatopolk-Mirski Baharı" ya da "Güven Dönemi" diye bilinir. Bu durum liberal çevrelerde, Lenin'in burada sözünü ettiği ve liberal banketlerde, politik reformlar ve bir anayasa bahşedilmesi üzerine liberal nutuklarda dile gelen "hayranlığa" vesile oldu. (s. 348)

[113] Lenin burada, I. Duma'nın dağıtılmasından sonra RSDİP MK içinde ortaya çıkan yalpalamaları hedef edinmektedir. Stockholm Parti Kongresi'nde seçilen MK'da 7 Menşevik ve 3 Bolşevik vardı. Duma'nın dağıtıldığı haberi gelir gelmez, MK'nın Bolşevik kanadı Kurucu Meclis için bir halk ayaklanmasının gerekliliğini açıklayan işçilere yönelik bir çağrı yapmayı önerdi. Bolşevik öneriyi reddeden Merkez Komitesi, Viborg Konferansı'nın çalışmalarına katıldı. Konferans sona erdikten sonra gelişen olayların etkisiyle MK, işçilere, "Kurucu Meclis'in toplantıya çağrılması amacıyla Duma'nın yeniden toplanması" şiarı altında politik greve hazırlanma çağrısı yapmayı kararlaştırdı. MK'nın Bolşevik üyeleri bu şiarı şiddetle protesto edip karşı çıktılar. Bu protesto, çoğunluğu Bolşeviklerden oluşan Petersburg Komitesi tarafından desteklendi. Merkez Komitesi'nin Bolşevik üyelerinin ve Petersburg Komitesi'nin ikili baskısı altında Merkez Komitesi, bir sonraki toplantısında, derhal grev çağrısı lehine, greve hazırlanma çağrısından vazgeçip, şu şiarı attı: "Kurucu Meclis'i toplantıya çağırmak amacıyla Duma'yı savunmak üzere hükümete karşı mücadele". Kısa süre sonra yapılan, derhal grev kararına katılması önerilen sol parti ve örgütlerin konferansı (Sosyal-Demokratlar, Bund, Trudovikler,

Sosyal-Devrimciler, Köylü Birliği vs.), Merkez Komitesi'ni desteklemeyi reddetti, grevi zamansız bulup, tam da Duma'yı savunma şiarı altında grevin başarılı olma ihtimalinin çok az olduğu inancını dile getirdi. MK bunun üzerine üçüncü kez önerisini değiştirdi ve şu taktik şiarı kabul etti: "Kurucu Meclis'i toplantıya çağıracak iktidar organı olarak Duma için". Merkez Komitesi'nin Bolşevik üyelerinin bu esasen anayasacı-demokrat şiara karşı 2 Ağustos (20 Temmuz) tarihli yeni protestosu sonuçsuz kaldı. (s. 350)

[114] Burada, başını Ledru-Rollin'in çektiği küçük-burjuva radikalleri partisinin Fransa'da 1848 Devrimi'nden sonraki tutumu kastedilmektedir. Devrimin başlangıcında işçilerle birlikte olan küçük-burjuvazi, Kurucu Meclis'in toplanmasından (4 Mayıs 1848) hemen sonra sağa çarketti ve işçilere karşı büyük burjuvaziyle blok kurdu. Haziran'daki işçi ayaklanması sırasında küçük-burjuva gruplar hükümetin ayaklanmayı bastırma önlemlerini bütünüyle onayladılar. Fakat kısa süre sonra küçük-burjuva demokratları işçilerin yenilgisinin kendilerinin de yenilgisi anlamına geldiğine kanaat getirmek zorunda kaldılar, çünkü büyük burjuvazi işçileri yenilgiye uğrattıktan sonra küçük-burjuva demokratlarına da yöneldi. Bu şekilde muhalefet kampına itilen küçük-burjuva demokratları, sadece legal, parlamenter bir muhalefetle yetindiler. (Bunun için bkz. K. Marx, "Louis Bonaparte'ın 18. Brumaire'i"). (s. 354)

[115] **S v e a b o r g** ayaklanması kendiliğinden patlak verdi, fakat daha sonra ayaklanmanın yönetimini RSDİP askeri örgütü üyesi Teğmen A. Emelyanov ve J. Kohanski devraldı. 30 (17) Temmuz'da mayın döşeyiciler, kalenin girişlerinin kesilmesi emrini yerine getirmediler ve bunun üzerine tutuklandılar. Onları kale topçusu destekledi. Ayaklanmacılar akşam neredeyse bütün kaleyi ele geçirip subayları tutukladı ve kale komutanının hükümete sadık piyadelerle birlikte bulunduğu komutanlık ve kamp adasını top ateşine tutmaya başladı. 31 (18) Temmuz'da ayaklanmacılar, yeni birliklerin sevkedilmesini önlemek için Sveaborg'la Helsingfors arasındaki bağlantıyı kestiler; Helsingfors'ta genel grev başladı. Abo, Helsingfors ve Viborg arasındaki demiryolu trafiğini zorla durduran Fin "Kızıl Alayı", ayaklanmacıların yardımına yetişti. 1 Ağustos (19 Temmuz) günü öğleye doğru durum radikal bir değişiklik gösterdi. Mihael adasındaki ana cephanelik, (bazı kaynaklara göre kamp adasından, bazı kaynaklara göre ise ge-

milerden açılan) topçu ateşiyle havaya uçuruldu ve bu arada A. Emelyanov yaralandı. Aynı gün, ayaklanmaya katılmak istediği sanılan Reval'den gelen filoyu karşılamaya giden J. Kohanski tutuklandı. Gelen gemiler, uzun menzilli toplarla Mihael adasını topa tutmaya başladılar. Cephaneliğin havaya uçurulması, iaşe kıtlığı, donanmanın ihaneti ve nihayet tecrübeli önderlerin yokluğu, ayaklanmanın sonucunu belirledi: akşama doğru, ayaklanmacılar teslim oldular. Bunlardan bir kısmı sandallarla kurtulmayı başararak İsveç'e iltica ettiler, bir kısmı ise yakalanıp kurşuna dizildi. Sveaborg ayaklanması, RSDİP Petersburg Askeri Örgütü'nün faaliyet gösterdiği **Kronstadt**'ta yankı buldu. 1 Ağustos'u (19 Temmuz) 2 Ağustos'a (20 Temmuz) bağlayan gece, dördüncü ve beşinci denizci ekipajında (on ekipaj bir tümen eder) ve mayın dökme gemilerinde, sosyal-demokrat denizci Yegorov'un önderliğinde bir ayaklanma başladı. Ayaklanmacılar "Konstantin" limanını ele geçirdiler. Kalenin tüm garnizonunu ayaklandırma girişimi başarsız kaldı; tayfalar da ayaklanmaya katılmayı reddettiler. Sveaborg ayaklanmasının bastırılması, Kronstadtlıları da teslim olmak zorunda bıraktı. Ayaklanmanın ikinci gününde saat ikide Kronstadt'ta askeri mahkeme kuruldu ve akşama doğru ayaklanmanın önde gelenleri kurşuna dizildi. (s. 364)

[116] Burada söz konusu edilen, Sveaborg ve Kronstadt ayaklanmalarını desteklemek amacıyla Petersburg, Moskova ve bir dizi diğer kentte işçilerin başlattığı **grevlerdir.** Grevlere, 2 Ağustos'u 3 Ağustos'a bağlayan (20–21 Eylül) gece şu örgütlerin katıldığı bir toplantıda karar verildi: çoğunluğu itibariyle Menşevik olan RSDİP MK, Sosyal-Demokrat Duma Fraksiyonu, "Bund" MK, PPS MK, Duma "Trudovikler Grubu" ve Sosyal-Demokrat Fraksiyonu'nun Yürütme Komitesi ve Sosyal-Devrimciler Partisi MK. Toplantı tüm Rusya'da genel grev ilan etme kararı aldı. Bolşevik Petersburg Komitesi, büyük ölçüde Lenin'in etkisi altında, **ayaklanmayı yaygınlaştırmak ve derinleştirmek** amacıyla grev ilan etme kararı aldı ve bu grev 3 Ağustos'ta (21 Temmuz) başladı. Ertesi gün grevcilerin sayısı 80.000'e ulaştı. Politik şiar şuydu: "Silahlı ayaklanma yoluyla Kurucu Meclis'in toplantıya çağrılması". Fakat greve tam da büyük işletmeler katılmadı. 4 Ağustos'ta grev yerinde saymaya başladı. (s. 365)

[117] Burada söz konusu edilen, Viborg Konferansı döneminde, Konferansı'n sol kesimi —diğer devrimci örgütlerin temsilcileriyle birlikte sosyal-demokratlar ve Trudovikler— tarafından kaleme alınan çağrılardır: 1) Duma'daki "Trudovikler Grubu" ve Sosyal-Demokratlar adına 25 (12) Temmuz 1906'da yayınlanan "Orduya ve Donanmaya Manifesto"; 2) yine aynı grupların, RSDİP MK, Sosyal-Devrimciler Partisi MK, Tüm-Rusya Köylü Birliği, Demiryolcular ve Öğretmenler Birlikleri adına yine 25 (12) Temmuz 1906 tarihli "Tüm Rusya Köylülüğüne Manifesto" ve 3) aynı gruplar ve ayrıca PPS ve "Bund"un imzaladığı, ama yukarıda sayılan birliklerin dahil olmadığı, "Tüm Halka" çağrı. Bu çağrılarda, Merkez Komitesi'nin tavrının aksine, silahlı ayaklanmanın zorunluluğu önemle vurgulanıyordu: "Halk her yerde yerel makamları devirmeli —deniyordu örneğin köylülüğe yapılan çağrıda— ve bunların yerine seçilmiş kendi makamlarını geçirmelidir... Onlarla birlikte, kentteki işçilerle, diğer tüm emekçiler ve kendisini halka adayan insanlarla birlikte emekçi köylülük, kendi davasını kendi eline almalıdır." (s. 368)

[118] "Boykot Üzerine" makalesi, "Fırtınadan Önce" makalesiyle birlikte, "Proletari" No. 1'de 3 Eylül (21 Ağustos) 1906'da yayınlandı. O günkü durumda, devrimin yeni bir ivme kazanması ve devrimci hareketin genel grev ve ayaklanmaya dönüşmesi olasılığı mevcuttu. Bununla birlikte yakın gelecek için başka bir olasılığı da dikkate alan Lenin, devrimci hareketin başka bir şekilde gelişmesi hali için, boykot taktiğinin, seçimlere ve bizzat Duma'ya katılma taktiğine dönüştürülmesi sorununu ortaya attı. (s. 370)

[119] Lenin burada, çoktan beri parlamentoda bulunan ve 20. yüzyılın ilk yıllarına kadar parlamentoda devrimci karakterini koruyan Alman sosyal-demokrasisinin parlamenter faaliyetini kastetmektedir. Seksenli yılların sonu, doksanlı yılların başında Alman sosyal-demokrasisi içinde, Alman sosyal-demokrasisinin faaliyetindeki oportünist unsurlara karşı çıkan, ama her türlü parlamenter faaliyeti anarşistçe reddetmeye kadar giden bir "Gençler" muhalefeti oluştu. Alman sosyal-demokrasisi bu görüşleri mahkûm etti. Menşevikler "Gençler"in bu görüşlerini, Bolşeviklerin ilk Duma'yı boykot tavrıyla karşılaştırıyorlardı, elbette bunu yaparken, Almanya'da yüzyılın dönümünde, Rusya'da 1906' nın ilk yarısındakinden farklı koşulların var olduğunu dikkate almıyorlardı. (s. 370)

[120] Lenin burada **1848–1849 Alman Devrimi'ni** kastetmektedir. 1848–1849 devriminin deneyimlerine dayanan Marx ve Engels, burjuva devriminde işçi sınıfının bağımsız bir partisi ve proletaryanın bağımsız bir rolünün zorunluluğunda ısrar ettiler. Engels bu konuda şunları yazıyordu: "Özellikle Almanya'da burjuvazi iktidarsızlığını göstermiştir; halk karşısında egemenliğini, bu egemenliği yeniden soyluluğa ve bürokrasiye bırakarak koruyabilmiştir... (1849 yılında Güney Almanya'da yürütülen anayasa kampanyası) yitirildikten sonra, ya sadece biraz meşrutileştirilmiş feodal-bürokratik monarşi zafer kazanabilir, ya da gerçek devrim. Ve Almanya'da devrim, proletaryanın tam egemenliğinden önce tamamlanamaz... Bugünkü kılıç egemenliği altında küçük-burjuvalar kadar çok acı çeken işçilerin ve köylülerin son ayaklanma tecrübesi boşa gitmedi; onlar... bundan sonraki ayaklanmada küçük-burjuvaların değil, kendilerinin duruma hakim olmasına bakacaklardır." "Marx, Engels ve Lassalle'in Edebi Mirasından", yayınlayan: Franz Mehring, 2. baskı, Stuttgart 1913, 3. cilt, s. 381, 382, 383).

1848–1849 yıllarında Marx ve Engels tarafından ifade edildiği biçimiyle devrimci-demokratik diktatörlüğe Lenin, "Demokratik Devrimde Sosyal-Demokrasinin İki Taktiği" broşürünün sonsözünde daha ayrıntılı biçimde değinmektedir (elinizdeki ciltte yayınlanmıştır). (s. 371)

[121] Burada söz konusu olan, **Devlet Duması** üzerine Menşevik kararın 5. maddesidir. Orada şöyle denir: "Şu anki devrimci ortamda Devlet Duması'nın hükümetle çatışmaları, başka şeylerin yanı sıra, Rus toprakları üzerinde ilk kez, ulusun bağrından çıkmış, onun adına konuşan ve Çarlığın zorbaca ezdiği bir iktidar gördüğünde, tahta karşı sadakatinde sallantılı hale gelecek ordu üzerinde çözücü ve devrimcileştirici etkide bulunacaktır." Devlet Duması'nın "yeni" ve hem de "ulusun bağrından" çıkmış bir iktidar olarak kabul edilmesi, Menşevik kararın ilk taslağında daha da liberal, daha da Kadetçi bir söylemle ifade edilmişti; orada aynı 5. maddede Duma, "bizzat Çar tarafından oluşturulan, yasalarca kabul edilen yeni bir iktidar" olarak adlandırılıyordu. Tüm karar, otokrasiye karşı tüm mücadelenin merkezine Birinci Duma'yı koyuyordu. Kararda Parti'nin ana görevi olarak, Duma ile Hükümet arasındaki çatışmalar, "bu çatışmaların bugünkü politik düzenin ortadan kaldırılması için geniş bir halk hareketinin çıkış noktası olmasına olanak sağlayacak bir aşamaya kadar genişle-

tilmesi ve şiddetlendirilmesi" öne çıkarılıyordu. Aynı zamanda kararda, Parti örgütlerine, "seçim yapılacak her yerde adaylarını Duma'ya sokma" ve yine Duma'da "Duma ile Hükümet arasındaki anlaşmazlığın şiddetlendirilmesi"ne katkıda bulunacak bir sosyal-demokrat grup kurmaları öneriliyordu. Duma üzerine Bolşevik karar tasarısı, Lenin'in "Devlet Dumasını Boykot Etmeli mi?" broşüründe geliştirilen bakış açısından hareket ediyor ve I. Duma'ya karşı aktif boykot taktiğini öneriyordu. (s. 372)

[122] G. V. Plehanov'un Lenin tarafından aktarılan cümlesi, 30 (17) Mayıs - 26 (13) Temmuz 1906 tarihleri arasında Petersburg'da çıkan Menşevik günlük gazete "Kurye"nin 2 Haziran (20 Mayıs) ve 3 Haziran (21 Mayıs) tarihli 3. ve 4. sayılarında yayınlanan "Taktik ve Densizlik Üzerine" ilk "Mektup"tan alınmıştır. "Mektuplar", Devlet Duması'na karşı proleter taktiğin açıklığa kavuşturulmasını konu edinmektedir ve mektupların tüm içeriği, Plehanov'un bu mektuplara yazdığı önsözdeki bir düşünceye indirgenebilir, ki bu düşüncenin düzlüğü Menşevikleri bile ondan uzaklaştırmıştır. Plehanov, Duma'yı koruma çağrısında, Kadetlerin görüşlerine kadar varıyor. "Kara Yüzler'in pogromlarını örgütleyen ve her türlü özgür düşüncenin açıklanmasını bastıran hükümetimizi", diye yazıyordu, "Devlet Duması'nın en şiddetli eleştirisi de engelleyemiyor. Peki o bunu neden yapıyor?" — diye soruyor işçilere, broşürüne önsözde. Ve şöyle devam ediyor: "Bay Goremikin Duma'dan, Duma'da burjuvazi egemen olduğu için değil, Duma'da egemen olan burjuvazi herkes için özgürlük ve köylüler için toprak talep ettiği için nefret etmektedir. Bay Goremikin'in diretmesi burjuvaziye değil, tüm halka karşı yönelmiştir. Ve tüm halk, Bay Goremikin'i bu (af ve tarım sorununun çözümünü —*Alm. Red.*) retden pişman olmak zorunda bırakmalıdır: **tüm halk hep birlikte Duma'yı desteklemelidir.**" Lenin Plehanov'un bu "Mektuplar"ını, burada da Plehanov'a karşı "daha o zaman söylenmiş sözler"e atıfta bulunduğu "Plehanov Sosyal-Demokrasinin Taktiğini Nasıl Değerlendiriyor?" başlıklı özel bir makaleyle yanıtladı (bkz. Bütün Eserler, cilt IX). (s. 372)

[123] 4. (Birlik) Kongresi'nin toplantıya çağrılması amacıyla her iki fraksiyonun merkezlerinin eşit sayıda temsilcisinden oluşan **Birleşik Merkez Komitesi** toplantıya çağrıldı. Birleşik Merkez Komitesi 1906 yılı başlarında, eski merkezlerden devralınan görevler dışında

temel görevinin, bütün tartışmalı taktik sorunlarda herkes için bağlayıcı olan direktifler ortaya koymak amacıyla bir birlik kongresi toplamak olduğunu açıklayan "Partiye" başlıklı bir bildiri yayınladı. Bildiri şunları vurguluyordu: "Bu sorunlara her şeyden önce Devlet Duması'na karşı tavır dahildir... Birleşik Merkez Komitesi ve merkez yayın organı yazı kurulunun ortak toplantısı, her iki fraksiyonun temsilcilerinin Duma'ya ilişkin temel anlayışta birlik içinde olduklarını göstermiştir... Bu anlayışa uygun olarak, Parti'nin seçim kampanyasına son aşamada, yani bizzat Duma temsilcileri seçiminde katılması, bugünkü koşullar altında uygun görülmemektedir. Görüşler (Bolşeviklerle Menşeviklerin —*Alm. Red.*) sadece, Parti'nin seçimin ilk aşamasına, yani vekillerin ve ikinci seçmenlerin seçimine katılması konusunda birbirinden ayrılıyordu." (s. 373)

[124] **Transkafkasya'da** I. Devlet Duması seçimleri 23 (10) Nisan-8 Mayıs (25 Nisan) 1906 tarihleri arasında yapılan RSDİP Birlik Kongresi'nden sonra gerçekleşti. Kongre boykotu reddetti ve sonraki seçimlere katılma kararı aldı. Bu seçimlerin değerlendirilmesi hakkında Lenin, "Tiflis'te Sosyal-Demokrasinin Seçim Zaferi" makalesinde şunları yazıyordu: "... Tiflis zaferinin önemini büyütmeyeceğiz... Bugün Rusya'nın geçmekte olduğu böyle bir dönemde, Sosyal-Demokratların seçime katılması, kitlenin seçim kampanyası sürecinde daha da güçleneceği anlamına gelmez kesinlikle... Bütün Rusya'da boykot taktiğinin sadece Tiflis seçimlerine göre değerlendirilmesi, çok fazla aceleye getirilmiş ve fazla düşünülmeden yapılmış bir şey olurdu." (Bütün Eserler, cilt IX). Daha Birlik Kongresi'nden önce seçimlere katılmaktan yana olan Menşevikler, Transkafkasya'daki seçim zaferini Menşevik taktiğin zaferi olarak değerlendirdiler. (s. 373)

[125] Burada V. Vodovosov'un "Tovarişç" gazetesinin 23 ve 24 (10 ve 11) Ağustos 1906 tarihli 31 ve 32. sayılarında yayınlanan **"Barışçıl Yenilenme Partisi"** makalesi kastedilmektedir. Makale, "Barışçıl Yenilenme Partisi"nin programı ile taktiği arasındaki çelişkileri incelemekte ve böyle bir çelişkiye örnek olarak Kadetlerin programı ile pratik faaliyeti arasındaki çelişkiyi göstermekteydi. — "Barışçıl Yenilenme Partisi" 1906 yılında Birinci Devlet Duması'nda ortaya çıktı ve Kadetlerden daha da ılımlı olan küçük bir liberal gruptu. (s. 373)

[126] "**K a d e t l e r l e B l o k Ü z e r i n e**" makalesi, 6 Aralık (23 Kasım) 1906 tarihli "Proletari" No. 8'de yayınlandı ve II. Duma'ya seçimlerde Menşevik taktiği konu alıyordu. Lenin'in makalenin başında sözünü ettiği RSDİP Ulusal Konferansı, 16–20 (3–7) Kasım 1906'da Finlandiya'da yapıldı. Konferansa, 18 Menşevik ve 14 Bolşevik olmak üzere 32 delege katıldı. Konferans esas olarak II. Duma'ya seçimlerle ilgilendi. Bu konuda karar altına alınan Menşevik kararda, işçi kuryesi hariç tüm seçmen sınıflarında (kuryelerde) seçimin ilk aşamasından itibaren, gerek devrimci, gerekse Kadetler de dahil muhalif-demokratik partilerle seçim anlaşması caiz ilan edildi. Lenin bu karara karşı Polonya ve Letonya sosyal-demokrasisi, Petersburg, Moskova, merkezi sanayi bölgesi ve Volga bölgesi sosyal-demokrat örgütlerinin delegeleri adına bir "özel görüş" belirtti, bu görüşte, seçimlerin ilk aşamasında işçi kuryesi dışında diğer kuryelerde diğer partilerle seçim anlaşması ancak istisnai olarak ve "ancak... silahlı ayaklanma zorunluluğunu kabul eden ve demokratik cumhuriyet için mücadele eden partilerle" caiz görülüyordu (bkz. Bütün Eserler, cilt X, s. 206). Bu, Kadetlerle anlaşmaların reddi anlamına gelmekteydi. (s. 378)

[127] Lenin'in burada sözünü ettiği ve 1906 Kasım Konferansı'nda (bkz. Not 126) görüşülen MK'nın **s e ç i m p l a t f o r m u t a s l a ğ ı**, Menşevizm için son derece karakteristikti. Platform bir kez bile olsun sosyalizm sözcüğünü içermiyor ve işçi sınıfına değil, genel olarak yalnızca "Rusya vatandaşları"na hitap ediyordu. Halkı tüm olanaklarla otokrasiyi devirmeyi değil, "ilga edilmesi"ni hedeflemeye çağırıyor, "politik özgürlüğü" fethetmekten değil, "saptamak"tan söz ediyor, silahlı ayaklanma üzerine tek sözcük içermiyor ve demokratik cumhuriyet şiarından da kaçınıyordu. Gerçi çağrıda "bir Kurucu Meclisin toplanması" için mücadele çağrısı yapılıyordu ama, onu toplayacak olan geçici devrimci hükümet hakkında tek sözcük söylenmiyordu.

Elinizdeki makalenin iki cümle sonrasında sözü edilen seçim platformuna ilişkin düzeltmeler (bkz. Bütün Eserler, cilt X, Ek, s. 542–547) Bolşevikler tarafından önerilmişti. Gerçekte bu düzeltmeler, platformun tam olarak Bolşevik bir platforma dönüştürülmesi anlamına geliyordu. Özellikle de düzeltmelerde, proletaryanın burjuvaziye karşı mücadelesine, proleter hareketin nihai hedefine, cumhuriyete, genel halk ayaklanmasına ve bir Kurucu Meclis'in toplanması amacıyla iktidarın halk tarafından ele geçiril-

mesine dikkat çekme zorunluluğundan söz ediliyordu. Bunun dışında önerilen düzeltmelerde şöyle deniyordu:

"... Duma kampanyasında bir rol oynayan tüm bellibaşlı partilere karşı sosyal-demokrasinin bakış açısının temel farkı açık ve iki anlama gelmeyecek bir şekilde verilmeli ve çeşitli partilerin sınıf içeriği tam olarak gösterilmeli ve Anayasacı-Demokratlar, Trudovikler vs. karakterize edilmeli ve somut olarak belirtilmelidir." (s. 383)

[128] RSDİP **Duma Deklarasyonu**, Sosyal-Demokrat Fraksiyon adına Duma'nın 29 (16) Haziran 1906 tarihli 28. oturumunda okundu.

Deklarasyon esas olarak seçim platformuyla örtüşüyordu (bkz. Not 127).

Duma'yı polis otokrasisine karşı genel bir halk hareketinin merkezi olarak değerlendiriyordu.

Deklarasyon bütün noktalarda Menşeviklerin görüşlerini yansıtıyordu. *Lenin tarafından hazırlanan* **Bolşeviklerin karşı tasarısı**, ağırlık merkezini Duma-dışı mücadeleye veriyor ve merkezi görev olarak halk kitlelerinin bir hareketinin örgütlenmesini gösteriyordu. Tasarıda, bu hareketin başında bulunması gereken proletaryanın baş müttefiki olarak köylülük gösteriliyordu. Devamla taslak, esas itibariyle Parti'nin asgari programına uygun bir dizi somut talepler içeriyordu. Talepler arasında, bir Kurucu Meclis'in toplanması, Çarlık otokrasisinin devrilmesi ve demokratik cumhuriyetin kurulması bulunuyordu (bkz. Bütün Eserler, cilt IX). (s. 383)

[129] 14 (1) Kasım 1906 tarihli "Tovarişç" gazetesi, başmakalesinde, bir gün önce aynı gazetede basılmış olan **Plehanov'un mektubu** hakkında şunları yazıyordu: "Plehanov, sosyal-demokratlar için, verili anda esas yükümlülüğün, Kadetler dahil tüm muhalif partileri desteklemek olduğunu ikna edici bir şekilde kanıtlıyor ve kullandığı tonun harareti, önümüzde duran, sosyal-demokratların bu zorunluluğu anlamamaları tehlikesi nedeniyle son derece haklıdır..." Bu gazetenin aynı sayısında Kuskova, Plehanov'un mektubu hakkında şöyle yazıyordu: "Bu mektubu ne büyük bir sevinçle okuduğumuzu anlatamayız. Biz 'burjuva demokratla-

rı'nın, sosyal-demokratları hareketin ta başından beri çağırdığımız şeye çağrı yapıyor." RSDİP Tüm-Rusya Konferansı'nın çalışmaları ve kararlarının incelenmesini konu alan "Vyek" in 28 (15) Kasım 1906 tarihli 46. sayısının başmakalesi şu ifadeyle başlıyordu: "Öte yandan ise Sosyal-Demokrat Parti'nin ajitasyonunda ve diğer sol partileri eleştirisinde, insaflı bir polemiğin sınırlarını korumak zorunda olduğu ve onlara karşı, aslında daha sonra *tüm* anlaşma yollarını kapatan, halka ihanet vs. suçlamaları yapmaması gerektiği anlaşılırdır." — "Vyek" (Yüzyıl), solcu Kadetlerin 14 (1) Ocak 1906 tarihinden itibaren yayınlanan gazetesiydi. Gazete 1 Mart (16 Şubat) 1906'da yasaklandı ve 27 (14) Kasım 1906'ya dek yayınlanmadı. Ocak 1907'de gazete yeniden yasaklandı. (s. 388)

[130] "**Boykota Karşı**" makalesini *Lenin*, 9 Temmuz (26 Haziran) 1907'de yazdı. Makale, aynı yıl Petersburg'da illegal olarak çıkan ve daha sonra bir mahkeme kararına dayanılarak imha edilen "Üçüncü Duma'yı Boykot Üzerine" başlıklı broşürde yayınlandı. Broşür, Lenin'in makalesi dışında L. B. Kamenev'in "Boykot İçin" makalesini içeriyordu. Elinizdeki cilde Lenin'in makalesinin yalnızca üç bölümü alınmıştır. Alınmayan ilk dört bölüm, Buligin ve Vitte Dumalarını boykota yol açan nedenlerin bir karakteristiğini içermektedir (bu sorun üzerine bkz. daha önceki makaleler). O dönemde Bolşeviklerin bir kısmı, kitlelerin doğrudan bir başkaldırısı için koşulların var olduğu ve devrimci mücadelenin biçimlerinin, 1905 yılında devrimin yükseliş dönemindekilerle aynı kalmak zorunda olduğu gerekçesiyle, Üçüncü Duma'nın boykot edilmesi görüşünü savunuyordu. (s. 390)

[131] Burada **Marx'ın Kugelmann'a** 3 Mart 1869 tarihli mektubundan şu bölüm kastedilmektedir: "Fransa'da çok ilginç bir hareket cereyan ediyor. Parisliler, gelecek olan yeni devrimci çalışmaya hazırlanmak için devrimci geçmişlerini gerçekten yeniden inceliyorlar. İlkin Empire'ın (imparatorluk —*Alm. Red.*) kaynağı — sonra Aralık coup d'état'sı (hükümet darbesi —*Alm. Red.*). Almanya'da gericilik 48–49'un anımsanmasını nasıl tümüyle silmeyi başardıysa, bu da öyle, tümüyle unutulmuştu." (Marx, "Kugelmann'a Mektuplar", "Komünizmin Temel Kitapları" baskısı, Berlin, Internationaler Arbeiterverlag, s. 64). Devamında Marx, bu "devrimci geçmişin incelenmesi"ni konu alan tarihsel çalışmaların bir karakteristiğini verir. (s. 391)

[132] **Balalaykin,** Rus yazarı Saltıkov-Şçedrin'in hicviyelerinin kahramanlarından biri, ilkesiz liberal geveze tiplemesidir. **Molçalin,** Rus yazarı Griboyedov'un "Akıl Acı Getirir" komedisinin dalkavuk tipli kahramanıdır. Lenin bu nitelemelerle, İkinci Duma'daki Kadetlerin faaliyetini karakterize ediyordu. (s. 393)

[133] *Marx'ın 1870 yılı koşullarına aktarmama* konusunda Fransız işçilerini uyardığı "**1792'nin ulusal gelenekleri**" ile, 1789–1793 burjuva-demokratik devriminin kazanımlarını savunmak için o zamanki Fransa'nın Avrupa'nın gerici feodal-monarşist devletlerine karşı devrimci savaşının gelenekleri kastedilmektedir. Bu savaş, devrimin dış düşmanlarına karşı bir dizi "devrimci mücadele yöntemleri" örneği veriyordu. Daha önce paralı askerlerden oluşan eski Fransız ordusu, genel askerlik hizmeti temelinde tamamen reorganize edildi. Komutanlık görevlerine, ordudan kaçan aristokrat çocukları yerine demokratik unsurlar getirildi. Komutanların faaliyeti, merkezi devrimci hükümetin komiserleri tarafından denetlendi. Ordunun finanse edilmesi amacıyla bir müterakki gelir vergisi ve ordu tarafından işgal edilen düşman bölgelerinde karşı-devrimcilerin servetine elkonması —müsadere— sistemi yürürlüğe kondu. Ordu içinde çok geniş bir politik çalışma geliştirildi ve özellikle gazetelerle beslendi. Monarşist devletlerde ordunun gerisinde kapsamlı bir devrimci ajitasyon geliştirildi. 19 Kasım 1792 tarihli özel bir kararnameyle, Fransız halkının "mücadele ederek özgürlüğünü kazanmak isteyen tüm halklara... yardım edeceği" ilan edildi. 15 Aralık 1792 tarihli bir başka kararname, Fransız askeri komutanlarını, düşman devletlerin topraklarına girdiklerinde, eski resmi makamları ortadan kaldırma ve yerlerine halk temsilcilikleri koyma, eski hükümet sisteminin ajanlarının politik haklarını sınırlama, aristokratların, din adamlarının ve monarşistlerin servetini müsadere etme ve köylülerin feodaller karşısında yükümlülüklerini ortadan kaldırmakla yükümlendirdi. Bütün bu ve bir dizi başka devrimci önlemler, ülke içindeki devrimci önlemlerle ve özellikle de ülke içindeki karşı-devrime karşı terörle birlikte, Fransa'nın başında bulunan (Jakobenler şahsındaki) küçük-burjuva diktatörlüğüne, devrimci Fransa'ya karşı ittifak yapan Avrupa güçlerinin ezici çoğunluğuna karşı 1793–1794 yıllarında başarıyla direnme olanağı verdi.

Bilindiği gibi Fransa, 19. yüzyılda iki burjuva devrimi daha geçirdi: 1830 ve 1848. Proletaryanın iktidarı ele geçirme girişiminde bulunduğu 1848

devriminden sonra burjuvazi, iktidarı III. Napolyon'a teslim etti, ve o da devrim tehlikesine bir çare bulmak için 1870'de Prusya'ya savaş ilan etti. Napolyon bu savaşta yenilgi üstüne yenilgi aldı ve sonunda Fransız ordusu, Napolyon'la birlikte tutsak alındı. Böylece bu savaş, kurtuluş yerine, ikinci imparatorluğun ve böylece bir bütün olarak Fransız monarşisinin yıkılmasına yol açtı. 4 Eylül 1870'de cumhuriyet ilan edildi. Cumhuriyetin başında, kısmen burjuva cumhuriyetçilerinden, kısmen de Napolyon'a düşman monarşistlerden oluşan bir hükümet vardı. Burjuva demokratlarının "1792'nin ulusal gelenekleri"nden yararlanarak işçi sınıfını aldattıkları ve burjuva hükümet önderliğinde Prusya'ya karşı savaşa kazanabildikleri bir durum ortaya çıktı. Böyle bir savaş hiçbir devrimci içeriğe sahip olmadığı ve tersine işçileri sadece burjuva yurtseverliğinin eline teslim ettiği ve burjuvaziye karşı mücadele için kendi güçlerini örgütlemekten uzaklaştırdığı için Marx, "(Uluslararası İşçi Birliği'nin, Birinci Enternasyonal'in —*Alm. Red.*) Genel Konseyi'nin Alman–Fransız Savaşı Üzerine İkinci Çağrısı"nda, Fransız işçilerini, "1792' nin ulusal gelenekleri"ne kapılmaya karşı uyardı. Çağrının ilgili pasajı şöyledir: "Böylece Fransız işçi sınıfı kendisini son derece zor koşullar içine düşürülmüş buluyor. Düşmanın neredeyse Paris kapılarına dayandığı bir anda yeni hükümeti devirmeye yönelik her türlü çaba çılgınca bir budalalık olurdu. Fransız işçileri, vatandaş olarak görevlerini yerine getirmek zorundalar; fakat Fransız köylülerinin (III. Napolyon tarafından —*Alm. Red.*) birinci imparatorluğun (I. Napolyon —*Alm. Red.*) ulusal anılarıyla aldatılmalarına izin verdikleri gibi, 1792'nin ulusal anılarının kendilerine egemen olmasına izin vermemelidirler. Görevleri geçmişi tekrarlamak değil, geleceği kurmaktır. Kendi sınıflarının organizasyonunu titizlikle gerçekleştirmek için cumhuriyetçi özgürlüğün kendilerine verdiği olanaklardan rahat rahat ve kararlılıkla yararlansınlar. Bu onlara, Fransa'nın yeniden doğuşu için ve ortak görevimiz —proletaryanın kurtuluşu— için yeni Herkül'vari güçler verecektir. Cumhuriyetin kaderi onların güç ve bilgisine bağlıdır." (Karl Marx, "Fransa'da İç Savaş", "Komünizmin Temel Kitapları" baskısı, Internationaler Arbeiterverlag, Berlin, s. 40). (s. 393)

[134] "**Y e n i G ö r e v l e r v e Y e n i G ü ç l e r**" makalesi, 8 Mart (25 Şubat) 1905 tarihli "Vperyod" No. 9'da yayınlandı. Makalenin başlığı, başlayan 1905 devrimin koşulları altında çalışmanın değişen yöntemleri ve biçimleriyle bağıntılı olan **ö r g ü t l e n m e s o r u n l a r ı n ı n**

bu dönemde Lenin tarafından yeni konuluşunu dile getirmektedir. (s. 405)

[135] "Raboçi" (Bir İşçi) imzalı ve P. B. Akselrod'un bir önsözünün konduğu "**Örgütlerimizde İşçiler ve Aydınlar**" broşürü, Cenevre'de RSDİP Yayınevinde 1904 yılında yayınlandı. Menşeviklerin bir yandaşı olan broşürün yazarı, Parti örgütlerinde aydınların ağırlıkta oluşuna ve aydınların sorumsuzca emirler yağdırmasına şiddetle karşı çıkıyordu. Bu bağıntıda gerek çoğunluğun gerekse de azınlığın liderlerini aynı biçimde eleştirip, proleter parti üyelerinin Parti yaşamına daha aktif katılımında ısrar etti. Yazar, başka şeylerin yanı sıra Bolşevik örgütlenme planını da eleştirdi, ama bunu öylesine Menşevik olmayan bir tarzda yaptı ki, Akselrod yazarı önsözünde adımbaşı "düzeltme" gereği duydu ve sonunda yazarın düşüncelerinden geriye hiçbir şey kalmayacak kadar "düzeltti". Lenin bu broşürü, en önemli örgütsel sorunlar üzerine yazdığı "Güzel Söz Karın Doyurmaz" başlıklı makalesinde ele aldı. (s. 407)

[136] **Almanya'da Sosyalistlere Karşı Olağanüstü Yasa** 1878 yılında yürürlüğe girdi. Bismarck tarafından Alman sosyal-demokrasisine karşı Reichstag'da kabul ettirildi. Sosyal-demokrasiyle hiçbir ilgisi bulunmayan Hödel ve Nobiling tarafından Kayzer I. Wilhelm'e karşı girişilen suikast, kamuoyunda olayın dış bahanesi ve görünürdeki gerekçesi olarak gösterildi. Yasayla, sosyalist görüşlerin dile getirildiği tüm toplantılar, dernekler ve yayınlar yasaklandı. Resmi makamlar, sosyal-demokrat harekete karşı işlem amacıyla tek tek yöre ve bölgelerde sıkıyönetim ilan etme ve sosyalistleri mahkeme kararı olmaksızın bulundukları bölgeden çıkarma hakkı elde ettiler. Yasa iki buçuk yıllık bir geçerlilik süresiyle çıkarıldı, fakat birçok kez uzatılarak, bazı değişikliklerle de olsa, 1890'a kadar kesintisiz yürürlükte kaldı. 1890 yılında, hükümet tarafından yapılan yasanın uzatılması başvurusu Reichstag tarafından reddedildi. Alman sosyal-demokrasisi bu olağanüstü halden üç kat güçlenmiş olarak çıktı. (s. 407)

[137] **Zubatovçuluk**, Moskova Gizli Siyasi Polis Şefi Zubatov'un, İçişleri Bakanı Plehve'nin desteğiyle işçi sınıfına karşı kullandığı bir politik sistemdi (polis sosyalizmi) ve işçileri politik ve devrimci mücadele-

den alıkoymak için, Gizli Polisin inisiyatifiyle legal işçi örgütleri yaratmaktan ibaretti. İlk Zubatov örgütü, "Makine Sanayii İşçilerini Destekleme Derneği", Mayıs 1901'de Moskova'da kuruldu, onu başka dallardaki örgütler izledi. Zubatov, işçi hareketi üzerindeki etkisini paralize etmeye çalıştığı devrimci örgütlere karşı sistematik bir imha kampanyası yürüttü. Devrimci sosyal-demokrasi ise Zubatov ajanlarının bozguncu, provokatör faaliyetlerine karşı acımasız bir mücadele yürüttü. 1903 yılındaki grev hareketi, özellikle Güney Rusya'daki genel grev, Zubatov örgütlerini silip süpürdü. (s. 408)

[138] Burada sözkonusu olan, "**Narodnizmden Marksizme**" adlı, 24 (11) Ocak 1905 tarihli "Vperyod"un 3. sayısında yayınlanan makaledir. Lenin bu makalede şöyle yazmıştı: "Legal bir gazete bugünlerde, otokrasiye karşı çıkan çeşitli sınıflar arasında çıkar çelişkilerine dikkat çekmenin şimdi zamansız olduğu görüşüne yer verdi. Bu görüş yeni değildir. 'Osvobojdeniye'nin ve 'Revolusionnaya Rosiya'nın sütunlarında bu görüşe elbette şu ya da bu çekincelerle rastlıyoruz. Burjuva demokrasisinin savunucuları arasında böyle bir görüşün egemen olması doğaldır. Sosyal-demokratlara gelince, bu sorunda onlar arasında iki görüş olamaz. Proletarya ve burjuvazinin otokrasiye karşı ortak mücadelesi, proletaryayı, kendi çıkarları ile mülk sahibi sınıfın çıkarları arasındaki karşıtlığı unutmaya sevketmemelidir ve edemez. Ama bu karşıtlığın açıklanması, zorunlu olarak, çeşitli akımların görüşleri arasındaki derin farkların açıklanmasını gerektirir. Buradan elbette, Partimizin II. Kongresi'nin caiz ilan ettiği gibi, sosyal-demokratların başka akımların yandaşlarıyla, gerek Sosyal-Devrimcilerle gerekse de liberallerle geçici anlaşmalarını reddetmemiz gerektiği sonucu asla çıkmaz." (Bütün Eserler, cilt VII, s. (s. 411)

[139] "**Üçüncü Parti Kongresi**" makalesi, 27 (14) Mayıs 1905 tarihli "Proletari" No. 1'de yayınlandı. Üçüncü Parti Kongresi'nin toplantıya çağrılması sorunu Lenin tarafından Parti Konseyi'nde (bkz. Not 142) daha Ocak 1904'te ortaya atılmıştı. Yeni bir kongrenin toplanması, Menşeviklerin dezorganize edici çalışmasının ve İkinci Kongre'den sonraki Parti içi mücadelenin sonucu olarak ortaya çıkan Parti'nin içinde bulunduğu durumdan çıkmak için biricik olanaklı yoldu. Ancak Bolşeviklerden Lenin ve Lengnik, Menşeviklerden Plehanov, Akselrod ve Martov'un dahil olduğu Parti Konseyi, Lenin'in önerisini reddetti. Bunun üzerine, Lenin

ve yandaşlarının, Kongreyi toplamak için Parti Konseyi'ne karşı mücadelesi başladı. Tüzüğe göre, Kongre ancak Parti Konseyi tarafından toplantıya çağrılabilirdi, fakat tüzük aynı zamanda, Kongrede oyların yarısından fazlasına sahip olacak Parti örgütleri tarafından talep edildiğinde, Parti Konseyi'nin Kongre'yi toplamakla yükümlü olduğunu da saptıyordu. Kongre için mücadele çok zor koşullar altında başladı. İkinci Parti Kongresi'nden sonra üyelerin koopte edilmesiyle genişletilen MK'nın uzlaşmacı ruh haline sahip çoğunluğu, dörde karşı beş oy çoğunlukla Lenin'e, Parti Konseyi'nde Kongre'nin toplantıya çağrılması sorununu ortaya attığı için bir ihtar verdi. Lenin'e, yerel Parti örgütlerine başvurmaktan ve onların Parti Konseyi'nden Kongre'yi derhal toplantıya çağırmasını talep etmelerini sağlamaktan başka yol kalmıyordu. Parti Komiteleri birbiri ardına Lenin'in yanına geçtiler. Kısa süre içinde, Rusya'daki Parti Komitelerinin çoğunluğu Kongre'nin derhal toplantıya çağrılmasından yana tavır aldılar. Parti Konseyi bunu yine reddetti. Bunun üzerine "Çoğunluk Komiteleri Bürosu" kuruldu. Bu Büro, redlerini ısrarla sürdüren ve ancak Mart 1905'te onay veren gerek Parti Konseyi'ni gerekse de MK'yı atlayarak, Üçüncü Kongre'yi toplama inisiyatifini ele aldı.

Kongre, (yeni takvimle) 25 Nisan - 10 Mayıs 1905 tarihleri arasında Londra'da yapıldı. Karar alma hakkına sahip 24 ve istişari oy hakkına sahip 14 delege vardı. Bu kongreye seçilmiş olan Menşevik delegeler, Kongre için Londra'ya değil, aynı tarihlerde toplanan, "İskra" yazı kurulu tarafından örgütlenen Menşevik Konferans için Cenevre'ye gittiler. RSDİP III. Kongresi böylece ilk Bolşevik kongre oldu.

Bolşeviklerin III. Kongresi ve Menşeviklerin Konferansı Lenin tarafından, "Demokratik Devrimde Sosyal-Demokrasinin İki Taktiği" broşüründe (elinizdeki ciltte) ayrıntılı bir şekilde ele alınmaktadır. (s. 414)

[140] **Parti Tüzüğünün 1. maddesi** 2. Kongre'ye iki versiyonda sunuldu. Lenin'in önerisi şöyleydi: "Parti programını tanıyan ve Partiyi gerek maddi olanaklarla gerekse Parti örgütlerinden birinde bizzat çalışarak destekleyen herkes Parti üyesi sayılır."

Martov şu versiyonu önerdi: "Parti programını kabul eden, onu maddi araçlarla destekleyen ve örgütlerinden birinin yönetimi altında ona düzenli

olarak yardım eden herkes, Rusya Sosyal-Demokrat İşçi Partisi'nin üyesi sayılır." Çoğunluk Martov'un önerisini kabul etti. 3. Kongre bu kararı kaldırdı ve Lenin'in versiyonunu kabul etti. (s. 416)

[141] Burada söz konusu olan, Kautsky'nin "**Partimizdeki Görüş Ayrılıkları Üzerine Kautsky**" başlığıyla "Iskra"nın 28 (15) Mayıs 1904 tarihli 66. sayısında yayınlanan bir makalesidir. Bu makale, Lyadov'un Kautsky tarafından redakte edilen Alman sosyal-demokrasisinin haftalık dergisi "Neue Zeit"ta yaymlanmasını istediği mektubuna bir yanıttı. Kautsky makaleyi yayınlamayı kabul etmedi. Lyadov'un mektubuna yanıtında Kautsky, örgütsel sorunlarda öz olarak tamamen Menşeviklerin tarafını tuttu. Parti tüzüğünün 1. maddesinin Lenin'ci versiyonunun ancak özgür ülkelerde gerçekleştirilebileceğini, oysa Rusya koşulları altında Martov'un versiyonunun (bkz. önceki Not) en amaca uygun olduğunu iddia etti. Ayrıca merkeziyetçiliğin legal bir partinin koşullarına, Menşevik desantralizasyonun ve yerel örgütlerin özerkliğinin ise polis otokrasisinin koşullarına uygun olduğunu iddia etti. Martov'un tavrını haklı göstermek için Kautsky, Menşevikler gibi Bolşevizmin örgütsel ilkelerine şiddetle saldırdı. Tıpkı Menşevikler gibi Kautsky de meseleyi, sanki örgütsel sorunların hiç büyük önemi yokmuş gibi göstermeye çalıştı. RSDİP içindeki mücadeleyi mahkûm etti ve bunu yalnızca Parti'nin Bolşevik kesiminin liderine karşı, Lenin'e karşı yaptı. Tıpkı Menşevikler gibi Kautsky de, bölünmeden Lenin'in sorumlu olduğunu açıkladı. "Bu kötü mücadelenin ortaya çıkışının sorumluluğu —diye yazıyordu Kautsky—, Lenin'in... payına düşüyor" (Rusça'dan tekrar Almanca'ya çevrilmiştir). "Iskra" kendi tavrını haklı göstermek için tabii ki Kautsky'nin makalesini coşkuyla kullandı. RSDİP içindeki bölünmeye karşı Kautsky'nin tutumu yalnızca onun kişisel görüşünde değil, II. Enternasyonal'in RSDİP içindeki Parti içi mücadeleye ilişkin tutumunda da dile geldi (bkz. Not 144). (s. 416)

[142] İkinci Parti Kongresi (Temmuz-Ağustos 1903) tarafından kararlaştırılan RSDİP tüzüğü temelinde, Parti MK ve Merkez Organ yazı kurulu da doğrudan Kongre tarafından ve birbirinden bağımsız olarak seçildi. MK Parti'nin pratik, özellikle de örgütsel önderliğine sahipti, Merkez Organ'ın işi, Parti'ye ideolojik önderlikti. Bu iki kurum birlikte, başkanı Kongre tarafından seçilen ve MK ile MO'nun ikişer temsilci gönderdiği Parti Konseyi'ni

oluşturuyordu. 25 (12) Nisan - 10 Mayıs (27 Nisan) 1905 tarihleri arasında yapılan Üçüncü Parti Kongresi, iki merkezi kurumun varlığını ortadan kaldıran yeni bir tüzük kararlaştırdı; sorumlu redaktör (Rus terminolojisine göre bu şef redaktördür) yeni tüzüğe göre MK tarafından belirleniyor, Parti Konseyi ortadan kaldırılıyordu. (s. 417)

[143] Çarlık Rusyası'nda "Ortodoks" (Batıda "Yunan–Ortodoks" denilen) kilise devlet kilisesiydi. Böylece bu din, deyim yerindeyse devlet diniydi ve tüm devlet aygıtı tarafından destekleniyordu. Bütün öğretim kurumlarında ortodoks din dersi zorunlu dersti. Kilisenin devletten ve okuldan ayrılması talebi, Rus sosyal-demokrasisinin asgari programına alınmıştı. Bu talep ancak Ekim Devrimi'yle, 3 Şubat (21 Ocak) 1918 tarihinde, "Kilisenin Devletten ve Okulun Kiliseden Ayrılması Üzerine" Halk Komiserleri Konseyi'nin kararnamesiyle gerçekleştirildi. (s. 419)

[144] Lenin bu mektubu, Uluslararası Sosyalist Büro (II. Enternasyonal) Sekretaryası'nın RSDİP içindeki Parti çatışmasında aracılık yapma ve bölünmeyi, Büro aracılığıyla iki fraksiyonun temsilcilerinden oluşan bir konferans toplama yoluyla ortadan kaldırma önerisine yanıt olarak yazdı. Lenin'in mektubundan anlaşılacağı üzere, benzer bir öneri daha önce, Üçüncü Parti Kongresi'nden önce August Bebel tarafından yapılmıştı (bkz. Not 146). Uluslararası Sosyalist Büro (USB)'nun önerisi Bebel'in önerisine bir destekti, bu iki öneri arasındaki fark, Bebel'in önerisine göre, Bolşeviklerle Menşevikler arasında aracının Alman sosyal-demokrasisinin parti başkanlığı, şimdi ise USB olmasıydı. Bu özünde aynı şeydi, çünkü ikisi —Alman parti başkanlığı ve USB— de, bu sorunda aynı tavrı takınıyordu — Menşevikler lehine bir tavır. Bu yüzden Lenin, bu aracılık çabalarına karşı olumsuz bir tavır takındı. Bunlar yalnızca, çoğunluğu azınlığa tabi kılma çabalarıydı. Kautsky, örgütsel sorunlarda tamamen Menşeviklerin yanında saf tuttu (bkz. Not 141) ve burjuva-demokratik devrimin çok önemli taktik sorunlarında sık sık anti-Bolşevik bir bakış açısı savunup, Bolşeviklerle Menşevikler arasındaki görüş ayrılıklarının tamamen önemsiz olduğunu açıkladı. 1905 Devrimi'nin ana sorununda, köylü sorununda Kautsky, sosyal-demokratlara "tarafsız" kalmayı öğütledi. Bu Lenin'i özel bir yanıt vermeye, "Proletarya ve Köylülük" (Bütün Eserler, cilt VII, s. 223) makalesini yazmaya sevketti, bu makalede Lenin, Kautsky'nin tavrını, Rus koşullarını bilmemesine bağladı. Kauts-

ky'nin Bolşeviklerle Menşevikler arasında taktik sorunlardaki görüş ayrılıklarıyla ilgili genelde hangi tavrı aldığı, daha önce söylenenlerden ve Not 43'ten ve "Rus Sosyal-Demokrasisinde Bölünme" makalesinden (bkz. Not 43) anlaşılabilir. Bu makaleden, Kautsky'nin Rus sosyal-demokrasisinin Üçüncü Parti Kongresi üzerine şu ifadesini de aktaralım: "Kararlar, Rus sosyal-demokrasisi içindeki nesnel çelişkileri gerçekte olduklarından çok daha büyük gösteriyor." Bu kararlar, "Iskra" ile ilişkiyi ele aldıkları ölçüde "geçici görüngüler"di. Kautsky'nin bu sorunda ne kadar az "tarafsız" olduğunu Lenin USB'ye mektubunda da gösteriyor. Böyle yargıçlar ancak reddedilebilirdi. Lenin de mektubunda bunu yaptı. Ama USB Sekreteri Huymans, RSDİP fraksiyonları üzerinde birleşmeleri yönünde yalnızca "manevi etkileme" planladığını açıkladığında, Lenin tüm MK ile birlikte, USB'nin bir konferans toplama önerisini çabucak onayladı. Fakat bu konferans gerçekleşmedi, çünkü Temmuz 1905'te başlayan Bolşeviklerle Menşevikler arasında birleşme üzerine doğrudan görüşmeler (bkz. Not 148) onu gereksiz hale getirdi.

Üçüncü Parti Kongresi'nden kısa süre sonra Lenin bir açıklamayla USB'ye başvurarak, yapılan Parti Kongresi'ne dayanarak şunları yazdı: "Yeni Parti Tüzüğüne uygun olarak... MK, USB Parti temsilcisini atıyor. Sizden, yoldaş Ulyanov'a başvurmanızı rica ederiz." Bu açıklamayla bağıntılı olarak USB bir soruyla Plehanov'a başvurdu. Lenin'in alıntı yaptığı Plehanov'un mektubu, onun bu soruya yanıtıydı.

Plehanov'un makalesi ile Lenin, "Iskra"nın 52. sayısında "Ne Yapılmamalı?" başlığıyla yayınlanmış olanı kastetmektedir; bu makalede Plehanov Menşevikleri destekliyor ve başka şeylerin yanı sıra, revizyonizme karşı mücadele ederken, hep revizyonistlere karşı mücadele etmek gerekmediğini yazıyordu. Plehanov, Lenin'in desteğini reddetmekle, oportünist saflara geçişini tamamladı.

Plehanov'un diğer mektubuyla Lenin, Plehanov'un Menşeviklerin Cenevre Konferansı'ndan sonra (bkz. bir sonraki Not) "Iskra" yazı kuruluna yazdığı mektubu kastetmektedir. Mektup şöyleydi: "Yoldaşlar, Partimizin merkezi mercilerine ölümcül darbe vuran Konferans kararları, Merkez Organ'ın redaktörü ve (2. meşru Parti Kongresi tarafından seçilmiş) Parti Konseyi'nin üyesi olarak, görevlerimi bırakmamı zorunlu kılıyor. P.S.

Partinin 'Üçüncü' Kongresi'nin kararlarını bağlayıcı gören bölümüne, şimdi —ne yazık ki!— parçalanmış olan Parti'yi Uluslararası Sosyalist Büro'da temsil etmeyi sürdürmemi isteyip istemediklerini basın aracılığıyla sormak için bu fırsattan yararlanıyorum. Rus Sosyal-Demokrat Parti-si'nin temsilcisi olarak orada ancak iki fraksiyonun istemesi halinde kalabilirim." (s. 421)

[145] (Londra'da yapılan) III. Parti Kongresi döneminde Menşevikler tarafından Cenevre'de örgütlenen ve Parti Kongresi'ni reddeden Parti komitelerinin ve Rus Sosyal-Demokrasisi Yurtdışı Ligası'nın katıldığı "**Azınlık" Konferansı**, başka şeylerin yanı sıra, MK'nın fonksiyonlarını, özel bir "Yürütme Komisyonu"nun Bölge Komitelerinin temsilcileriyle "yerel konferansları"na devreden bir "örgüt tüzüğü" kabul etti. Aynı zamanda altı üyeli bir "Örgüt Komisyonu" atandı. Bu ÖK, gerçekte bir Menşevik MK rolü oynuyordu. (s. 422)

[146] Lenin burada, 16 (3) Şubat 1905 tarihli **Bebel'in mektubunu** kastetmektedir. Bu mektupta Bebel, Alman sosyal-demokrasisi Parti başkanlığı adına, "çoğunluğa", "anlaşmazlığın" giderilmesi için, Parti başkanlığının bir kararına dayanarak, başkanlığını bizzat Bebel'in yapacağı bir hakem mahkemesi öneriyordu (bkz. Bütün Eserler, cilt VII, s. 560). Bebel aynı öneriyi, onu 16 (3) Şubat 1905 tarihli 86. sayıda yayınlayan "Iskra" yazı kuruluna da yaptı. Gazetenin aynı sayısında, Parti Konseyi'nin bu öneriyi kabul ettiği ve hakem mahkemesinde kendi temsilcileri olarak Karl Kautsky ve Clara Zetkin'i önerdiğini belirten bir kararı yayınlandı. 20 (7) Şubat 1905'te Lenin, USB Sekretaryasına hitaben elinizdeki mektupta değindiği Bebel'e yanıtını gönderdi (bu mektubun tam metni için bkz. Bütün Eserler, cilt VII, s. 141). Bebel'in mektubunu Lenin'in dışında Çoğunluk Komiteleri Bürosu da yanıtladı; yanıtında, Rus sosyal-demokrasisi içindeki parti içi mücadelenin özünün "kişisel ya da grup karakteri" taşımadığı, aksine "politik düşüncelerin çatışması" olduğunu vurguladı. Bu yüzden sorun bir hakem mahkemesiyle değil, ancak bir Parti Kongresi'yle çözülebilirdi. "Iskra"nın 91. sayısında, Parti Konseyi'nin Üçüncü Parti Kongresi üyelerine bir çağrısı yayınlandı, Parti'nin birliğini tesis etmenin çıkarları doğrultusunda Bebel'in talebini onaylamalarını ve konu üzerine görüşme amacıyla Kongre'de Parti Konseyi'nin iki temsilcisini kabul etmelerini önerdi. Üçüncü Parti Kongresi'nde, Bebel'in mektubu hak-

kında özel bir rapor verilmedi. Tartışmalarda delegeler, Çoğunluk Komiteleri Bürosu'nun Bebel'in önerisine yanıtında takındığı tavrı onayladıklarını belirttiler. (s. 424)

[147] Burada **Rosa Luxemburg'un "Rus Sosyal-Demokrasisinin Örgütlenme Sorunları"** başlıklı, "Iskra"nın 23 (10) Temmuz 1904 tarihli 69. sayısında ve aynı tarihte Alman sosyal-demokrasisinin haftalık dergisi "Neue Zeit"ta yayınlanan makalesi kastedilmektedir. Bu makalede Rosa Luxemburg, Lenin'in örgütlenme görüşlerine şiddetle karşı çıkıyor ve örgütlenme sorunlarında Menşeviklerin tavrını savunuyordu. Makale Almanca olarak "Neue Zeit"ın 13 (26) Temmuz 1904 tarihli 42 ve 43. sayılarında yayınlandı. Lenin'in sözkonusu çürütmesi için bkz. "Ein Schritt vorwärts, zwei Schritte zurück" (Bir Adım İleri, İki Adım Geri) başlıklı Almanca orijinal metin, "Leninski Sbornik" No. XV ve Bütün Eserler, cilt XXX. (Lenin, Bir Adım İleri İki Adım Geri s. 253 - 265, İnter Yayınları —*Red.*) (s. 424)

[148] Lenin'in MK'ya bu mektubunda ele aldığı ana sorun, Menşeviklerle birleşmedir. Bu mektup ilk değildi. Birleşme üzerine görüşmeler, Üçüncü Kongre'de seçilen MK tarafından çok önceden başlatılmıştı. Daha Temmuz 1905'te MK, "belirli bir süre saptama ve görüşmeler için yetkililer seçme"nin önerildiği bir açık mektupla Menşevik Merkeze, Örgütleme Komisyonu'na başvurdu. Görüşmelerin temeli olarak, MK'ya göre, Üçüncü Parti Kongresi'nin iki kararı alınmalıydı: 1) birleşmenin yeni bir parti kongresiyle onaylanmasının koşul haline getirildiği, olası bir birleşme üzerine yayınlanmayan karar (bkz. Not 33), ve 2) "Parti'nin ayrılmış olan kesimi üzerine" yayınlanan karar; bu kararda, o zamanki Menşevizmin kısa bir karakteristiğinin ardından şöyle deniyordu: "Kongre, tüm Parti üyelerine, bu tür, devrimci sosyal-demokrasinin ilkelerinden kısmi sapmalara karşı her yerde enerjik bir ideolojik mücadele yürütmelerini tavsiye eder, ancak aynı zamanda, bu tür görüşleri şu ya da bu derecede savunan kişilerin, **Parti Kongrelerini ve Parti Tüzüğünü tanımaları ve Parti disiplinine tamamen uymaları koşuluyla** Parti örgütlerine aidiyetlerinin **caiz olduğu** görüşündedir" (bkz. Bütün Eserler, cilt VII, s. 575). Buradan, Menşeviklerle birleşmenin ana koşulunun, Üçüncü Parti Kongresi'nin meşruiyetinin ve kararlarının tanınması olduğu, ve birleşmenin bu

kararlar, özellikle de Kongre tarafından karar altına alınan Parti Tüzüğü'nün tanınması temelinde gerçekleşmesi gerektiği anlaşılıyordu. Bu kaçınılmaz biçimde zorunluydu, çünkü, herşeyden önce, "Parti'nin ayrılan kesimi" onun oportünist kesimiydi. İşte bu yüzden, birleşme sorunu, Parti'nin Bolşevik kesimi oportünist kesim tarafından massedilmeyecek biçimde konmak zorundaydı. MK, Menşeviklerle görüşmelerin başından itibaren bütün bu koşullardan geri adım attı ve açıkça belirgin uzlaşmacı bir tavır aldı. Bu daha, yukarıda anılan, Bogdanov ve Krassin tarafından kaleme alınmış olan MK'nın Menşevik ÖK'ya "Açık Mektup"unda ifade edilmişti. Mektupta başka şeylerin yanı sıra şöyle deniyordu: "Bizi ayıran nedir? Taktik görüş ayrılıkları mı? Bunlar sosyal-demokrasinin iki partiye bölünmesini haklı çıkaracak kadar ciddi mi acaba? **3. Parti Kongresi'nin ve sizin Birinci Konferansınız'ın taktik kararları arasındaki farklar o kadar önemsizdir ki, dışarıdan bir gözlemci bunları hemen algılamakta çok zorlanır.** Örgütsel biçimlerdeki fark mı? Ortak bir program ve neredeyse özdeş bir taktik koşullarında, örgütsel farklar iki ayrı partinin varlığı için yeterli bir neden olabilir mi? Eğer örgütsel normlarımız Parti örgütlerinin ve tek tek Parti üyelerinin ideolojik özgürlüğünü ve pratik inisiyatifini ezseydi, bu belki caiz olabilirdi." (Bütün Eserler, cilt VIII, s. 581). Bu, Parti'nin devrimci ve oportünist kesimi arasında ilkesel görüş ayrılıklarının uzlaşmacı bir biçimde silinmesi için olağanüstü karakteristikti ve bu tutum kendisini birleşmenin örgütsel yanında da derhal gösterdi. MK ile Menşevik ÖK arasındaki görüşmeler sonucunda, şu iki en önemli noktayı içeren bir anlaşma sağlandı: 1) Birleşme, merkezi kurumların değil, yerel örgütlerin birleşmesi yoluyla aşağıdan yukarıya doğru gerçekleşmelidir, ve 2) Bolşeviklerle Menşevikler Parti Kongreleri çağırmaksızın, sadece bir anlaşma değil, bir kaynaşma gerçekleşmelidir. Bu anlaşma ne Üçüncü Parti Kongresi'nin kararları ve örgüt tüzüğü temelinde birleşme koşulunu, ne de bu birleşmenin yeni bir Parti Kongresi'nce onaylanmasını içermediği için, Lenin'in MK'ya 14 (1) Ağustos ve 15 (2) Eylül 1905 tarihli iki mektubunda ifadesini bulan şiddetli bir protestosuna yol açtı. Bu iki mektuptan birincisinde Lenin şöyle yazıyordu: "Kaçınılmaz olarak yeni bir kopuşa ve huşunetin on katına çıkmasına yol açan bu tür bir birleşme kadar Parti'nin gelecekteki birliği davasına zarar veren başka bir şey olamaz." İkinci mektupta şöyle yazıyordu: "... kaynaşma koşullarının 4. Parti Kongresi

tarafından onaylanması **mecburiyetine** dair gizli kararı unutmuş olduğunuz gerçeği varlığını sürdürüyor... Bu, kararı kaldırmış olmanızla aynı kapıya çıkar. Bunun düzeltilmesi gereken bir hata olduğu açıktır..." **3. Parti Kongresi temelinde bir kaynaşmanın söz konusu olduğunu"** yazıyorsunuz. Kusura bakmayın, baylar! Kendi kendini aldatmak niye? Kendi sağlam pozisyonunu apaçık bir ikiyüzlülükle zayıflatmak niye??

3. Parti Kongresi temelinde kaynaşma reddedilmiştir. Gerek Winter gerekse de Vadim bunu burada hem Plehanov'a hem de Örgütleme Komisyonu'na doğrudan önerdiler...

Fakat bu reddedildi. Sanıyorum Parti'ye dobra dobra şunu açıklamak daha iyi olacaktır: Ne yazık ki onlar 3. Parti Kongresi temelinde bir kaynaşmayı reddettiler. Gelin, 4. Parti Kongresi'ni, bir ve aynı yerde aynı zamanda iki kongre toplanacak şekilde hazırlayalım. Gelin, kaynaşma planını hazırlayalım." (Bütün Eserler, cilt VIII, s. 272–273)

Lenin'in burada basılmış olan 3 Ekim (20 Eylül) 1905 tarihli MK'ya mektubu, MK bu dönemde Lenin'in şiddetli ısrarı sayesinde Menşeviklerle görüşmelerinde daha sağlam bir çizgi izlemeye başladığı için, daha yumuşak tonda tutulmuştur. Menşeviklerle üçüncü görüşmede MK temsilcileri artık, *Menşeviklerin* Üçüncü Kongre temelinde birleşme önerisini kesinlikle reddetmeleri halinde, birleşmenin tek olası tarzının bir birleşme kongresi olacağını açıklamışlardı. "Proletari"nin 10 Ekim (27 Eylül) 1905 tarihli 20. sayısında basılan bu görüşmenin protokolüne ilişkin notunda Lenin şunu belirtmektedir: "Biz ise kendi adımıza, Merkez Komitesi'nin sorunu tamamen açık ve kesin koyuşunu ancak selamlayabiliriz. Ya 3. Parti Kongresi'nin kararları temelinde Parti'yle kaynaşma, ya da bir birleşme kongresi." (Bütün Eserler, cilt VIII, s. 352). Birleşmenin nasıl gerçekleştiğinin ayrıntıları Not 152'dedir. (s. 426)

[149] Burada söz konusu olan, Parti'nin **Uluslararası Sosyalist Büro'da temsilidir** (ayrıca bkz. Not 144). Haziran 1905'te MK, bu temsilciliğe Plehanov'u getirmeye karar verdi. Yoldaş Stassova, Plehanov'un Parti'nin teorik organının redaktörü olarak atanması üzerine ikinci bir kararla birlikte bu kararı yurtdışına Lenin'e gönderdi ve şu notu

ekledi: "Bu iki karar Parti Komitelerine henüz gönderilmedi ve bildiğiniz koşullar temelinde, yayınlanmalarını doğru bulduğunuz ve onayladığınız takdirde gönderilecektir." Lenin, Plehanov'un USB'ye Parti temsilcisi olarak atanmasını şiddetle protesto etti. MK'ya yanıtında şöyle yazdı: "Parti temsilcisi olarak, Parti'ye girmeyi ve Üçüncü Parti Kongresi'ni tanımayı istemeyen bir kişiyi belirlemeye hakkımız var mı? Kendisi basın aracılığıyla, Üçüncü Parti Kongresi'ni meşru görmediğini ve sadece iki fraksiyonun temsilcisi olarak işlev göreceğini açıklamadı mı." Lenin, mevcut durum karşısında, USB'de mutlaka kendine ait, Bolşevizmin çizgisini sımsıkı temsil eden bir temsilciye sahip olmanın zorunluluğunu vurguladı; V. V. Vorovski'yi önerdi. Sonunda Plehanov'un atanması yapılmadı. MK'nın uzlaşmacı üyelerinin uzun kararsızlığından sonra Lenin temsilci olarak atandı. (s. 426)

[150] "Novaya Jizn"in 23, 28 ve 29 (10, 15 ve 16) Kasım 1905 tarihli 9, 13 ve 14. sayılarında basılan "**Parti'nin Reorganizasyonu Üzerine**" makalesi, *Lenin*'in Rusya'ya geri dönüşünden sonra Parti çalışmasının yeni koşulları altında Parti'nin yeniden örgütlenmesi zorunluluğuyla bağıntılı yazdığı ilk makaleydi. (s. 429)

[151] 1905 güzünde Petersburg'da M. A. Uşakov tarafından kurulan "**Bağımsız İşçi Partisi**", 1902'de Moskova Siyasi Polis şefi Zubatov tarafından kurulan "işçi dernekleri"nin (bkz. Not 137) yeni bir türüydü. Esas görevi olarak, devrimci sosyal-demokrasiyle mücadeleyi görüyordu. Daha 1907 başında yok oldu. (s. 429)

[152] "RSDİP 4. Kongresi'nin Toplanması İçin" altbaşlıklı "Tüm Parti Örgütlerine ve Tüm Sosyal-Demokrat İşçilere" çağrı (bkz. Bütün Eserler, cilt VIII, s. 598–601), "Novaya Jizn"in 23 (10) Kasım 1905 tarihli 9. sayısında basıldı. Çağrıya şu not düşülmüştü: "Merkez Komitesi'nin tüm üyeleri tarafından oybirliğiyle kabul edilmiştir." Bu notla, *Lenin*'in bu belgeye katkısının altı çizilmiş oluyor. Tüm belgeyi onun kaleme almış olması çok olasıdır. Çağrıda Kongre 23 (10) Aralık 1905'te toplantıya çağrılıyordu, ama gerçekleşmedi. (s. 429)

[153] Bu "**Partiye Çağrı**"yı Lenin, IV. (Birlik) Kongresi'nden hemen sonra yazdı; çağrı, Kongre'nin Bolşevik delegelerinin yaptığı bir kon-

feransta da kabul edildi. **Birlik Kongresi,** MK ile Menşevik Örgütleme Komitesi arasında uzun görüşmelerden (bkz. Not 148) ve birleşme için bir dizi hazırlık adımlarından sonra toplandı. Bu hazırlık adımlarından biri, Ocak ve Şubat 1906'da Parti'ye iki çağrı çıkaran bir birleşik MK'nın oluşumuydu. 2 Nisan (20 Mart) 1906'da Parti'nin resmi bülteninde "çoğunluğun" ve "azınlığın" taktik platformları yayınlandı. Kongre Stockholm'de yapıldı ve 23 (10) Nisan 1906'dan 8 Mayıs (25 Nisan) 1906'ya dek 15 gün sürdü. Delegelerin 62'si Menşevik ve 46'sı Bolşevikti. Bu bileşim, Kongre çalışmalarının seyrini de belirledi: her sorunda Menşevik kararlar kabul edildi, Kongre tarafından seçilen Parti kurumlarının bileşimi de Menşevikti. (s. 439)

[154] "Proletari"nin 17 (4) Mart ve 7 Nisan (25 Mart) 1907 tarihli 14 ve 15. sayılarında basılan **"Devrimci Sosyal-Demokrasinin Platformu"** makalesi, Lenin'in RSDİP V. Kongresi için en önemli taktik sorunlara ilişkin hazırladığı karar tasarılarına temel olarak aldığı tezleri geliştirmektedir.

V. Parti Kongresi'nde zafer esas olarak Bolşeviklerin oldu. Gerçi Menşevikler Kongre'deki kararsız unsurların ve herşeyden önce başta Troçki olmak üzere "uzlaşmacılar"ın yardımıyla "mevcut durumun değerlendirilmesi"ni gündemden çıkarmayı ve II. Duma'daki sosyal-demokrat fraksiyonun faaliyet ve hatalarının Bolşevik değerlendirmesini bu fraksiyonun raporu hakkındaki karardan silmeyi başardılar, fakat sosyal-demokratların Devlet Duması'ndaki taktiği, proleter olmayan partilerle ilişki, işçi kongresi ve örgütlenme sorunları gibi bir dizi sorunda Menşevikler Kongre'de birbiri ardına yenilgi aldılar. MK seçimleri de Bolşeviklere üstünlük sağladı: Kongre'deki seçimler temelinde MK'nın toplam 15 üyesinden 5'i Bolşevik, 4'ü Menşevikti; diğer 6 üye, milliyetlerin sosyal-demokrat partilerinin temsilcileriydi; bunlardan Bund, Polonya ve Letonya sosyal-demokratları temsilcilerini Kongre'den sonra belirleyeceklerdi. Bolşevikler, Menşevikler üzerindeki sayısal üstünlükleri önemsiz olmasına rağmen V. Parti Kongresi'nde zafer kazandılar: Kongre'de delege olarak 90 Bolşevik, 85 Menşevik, 45 Polonyalı, 56 Bundcu ve 26 Letonyalı vardı. Milliyetlerin sosyal-demokratlarının temsilcileri, Parti'nin Rus kesiminin devrimci ve oportünist kanadı —Bolşeviklerle Menşevikler— arasındaki merkez'i ("Bataklık") oluşturdular, sol merkez denilen Polonya

delegasyonu, ilkesel sorunlarda Bolşeviklerle birlikte, Bundcular —sağ merkez— Menşeviklerle birlikte hareket etti, Letonyalılar ise sık sık bölündüler, ama çoğunluk olarak Bolşevikleri desteklediler. İki Rus fraksiyonunu uzlaştırmaya çalışan Troçki'nin "fraksiyonlar-dışı" grubu da merkeze dahildi. (s. 445)

[155] Lenin burada, işçi sınıfının genel oy hakkı için mücadelede 1905/1906 yıllllarında **Avusturya sosyal-demokrasisinin** izlediği taktiği kastetmektedir. (s. 446)

[156] II. Duma'daki Sosyal-Demokrat Fraksiyon, hükümetin açlık çekenler yararına aldığı önlemleri denetlemek için, yerinde inceleme yürütecek olan bir parlamento komisyonu atanmasını önerdi. Duma Başkanı Rodiçev, komisyonun, Petersburg'da bakanlıkta hesapları denetlemekle yetinmek durumunda olduğunu açıkladı. Başbakan Stolipin, Rodiçev'in bu önerisine katıldı. (s. 450)

[157] Lenin burada, "Tovarişç" gazetesinin 24 (11) Mart 1905 tarihli 213. sayısındaki "Söylentiler Vesilesiyle" başlıklı başmakaleyi kastetmektedir; bu makale Lenin'i, "Sonuç" başlıklı bir makalede (Bütün Eserler, Cilt XV) bu soruna geri dönmeye sevketti. Lenin bu makalede şöyle yazdı: "İlkönce Stolipin bakan adayı olarak 'ünlü kişiler'e, yani burjuvazinin liderlerine 'takdim edilir' ve sonra Stolipin, artık bakan olarak, tüm kariyeri süresince, Muromtsev, Heyden ve Guçkov'a 'ikramlarda' bulunur. Burjuvazinin 'ikramlarda' bulunulabilecek olası bütün parti ve nüansların tüm çevresi tükendiğinde, Stolipin (bilindiği gibi, istifası artık kesin bir şeydi) kariyerine nokta koyar" ... "Önemli olan burada kimin daha kötü davrandığı değildir, o mu, yoksa bu mu — önemli olan, birincisi, eski toprak sahipleri sınıfının artık burjuvazinin liderlerine 'ikramlarda' bulunmadan iktidar eyleyememesi; ikincisi, kalantorla burjuva arasında görüşmeler için bir ortak zemin bulunmasıydı, ve bu zemin karşı-devrimdi." (s. 451)

[158] Lenin, F. Engels'in "Konut Sorunu Üzerine" yapıtından alıntı yapmaktadır. Bedel ödeme sorununun Proudhoncu konuş tarzına karşı çıkan Engels şöyle yazıyordu: "Genelde söz konusu olan, proletarya iktidara geldiğinde, üretim araçlarına, hammaddelere ve gıda maddelerine düpedüz şiddet yoluyla el mi koyacağı, yoksa hemen tazminat mı ödeyeceği yoksa bunların

mülkiyetini yavaş yavaş taksit ödeyerek mi kurtaracağı sorunu değildir. Böyle bir soruyu önceden ve her durum için yanıtlamaya kalkmak ütopyalar uydurmak demektir, ve ben bunu başkalarına bırakıyorum." ("Komünizmin Temel Kitapları", cilt 17, Internationaler Arbeiterverlag, Berlin, s. 107). (s. 354)

[159] Lenin'in V. Parti Kongresi'ne sunduğu bütün karar taslakları arasından buraya yalnızca, Menşeviklerin proletaryanın devrimci öncüsü olarak Parti'yi sözümona "İşçi Kongresi" yoluyla ortadan kaldırma çabalarına karşı yönelen bir tanesi alınmıştır. "İşçi Kongresi" düşüncesi ilk kez 1905 yılında Akselrod tarafından, bir yoldaşa iki mektubunda ortaya atıldı; bu mektuplar "Iskra" yazı kurulu tarafından "Halk Duması ve İşçi Kongresi" (Cenevre 1905) başlığı altında özel broşür olarak yayınlandı. İşçi Kongresi yoluyla Akselrod, onun vasıtasıyla burjuvazinin etkilenebileceği bir işçi örgütü kurmak istiyordu. 1905'te, devrimin devam eden yükselişi, İşçi Kongresi sorununu gündemden çıkardı. 1906 yılında IV. Parti Kongresi'nden ve I. Duma'nın dağıtılmasından sonra Akselrod düşüncesini yeniden ele aldı. Menşevik MK, başlangıçta bu fikre karşı olumsuz bir tavır takındı, ama Bolşeviklerin olağanüstü bir kongre toplama talebini içeren ajitasyonundan sonra MK, bu ajitasyonun karşısına İşçi Kongresi için ajitasyonu çıkarmaya karar verdi. Bunun üzerine başlayan tartışmada Menşevikler, Parti krizini çözmenin ve RDSİP yerine yeni bir "Tüm-Rusya İşçi Partisi" kurmanın aracı olarak İşçi Kongresi'ni gittikçe daha çok ön plana çıkardılar. İşçi Kongresi düşüncesini açıkça Parti'nin karşısına koyan Larin, İşçi Kongresi'nin "tabelayı indirme" anlamına geldiğini, "Sosyal-Devrimcilerle ve sendikalarla kaynaşma anlamına geldiği"ni yazdı. Bunun üzerine Lenin, "Menşevizmin Krizi" makalesinde, Larin için "sosyal-demokratizmin sadece bir tabela olduğu"nu vurguladı (Bütün Eserler, cilt X, s. 263). Liberaller, anarko-sendikalistler ve hatta Kara-Yüz unsurlar tarafından da benimsenen İşçi Kongresi için ajitasyonun açık Parti düşmanı karakteri, Parti'nin Kasım 1906'daki Ulusal Konferansı'nı, çoğunluğu Menşevik olmasına rağmen, İşçi Kongresi'nin toplanmasına yönelik her türlü somut önlemleri yasaklayan ve bu sorun üzerine tartışmaya ancak Parti zemininde izin veren bir karar almaya sevketti. V. Kongre'de Menşevikler yeniden bir İşçi Kongresi önerisiyle ortaya çıktılar, fakat Kongre bu öneriyi reddetti ve "anarko-sendikalistler tarafından işçi kitleleri üzerinde sosyal-demokrat etkiye karşı mücadele etmek için benimsenmiş olan bir

partisiz İşçi Kongresi ajitasyonunun, proletaryanın sınıfsal gelişmesi için zararlı olduğunu" kararlaştırdı. Böylece V. Kongre'nin kararıyla, İşçi Kongresi sorunu Parti tartışmalarından kesin olarak uzaklaştırıldı. Lenin tüm bu fikrin bir eleştirisini "Menşevizmin Krizi" (Bütün Eserler, cilt X, s. 246) ve "Kızgın Savrukluk" (Bütün Eserler, cilt XI) makalelerinde yaptı. (s. 456)

[160] "**Lenin'in Parti Mahkemesi Önündeki Savunması** (ya da MK'nın Menşevik Kanadına Karşı İthamı)" Şubat 1907'de yazıldı. Aynı yılın Mart ayında "RSDİP V. Kongresi'ne **Petersburg'daki Bölünme** ve Onunla Bağıntılı Olarak bir Parti Mahkemesinin Görevlendirilmesi Üzerine Rapor" başlığı altında yayınlandı. Broşürün elinizdeki baskısında, Parti Mahkemesinin ve tüm duruşma prosedürünün bir anlatımını içeren giriş bölümü alınmamıştır; aynı şekilde, "Petersburg Bölünmesinin Gerçek Öyküsünün Kısa Özeti" başlıklı sonuç bölümü de alınmamıştır. Mahkeme o zamanki Bundcu R. Abramoviç'in başkanlığında toplam üç oturum yaptı ve yalnızca üç tanık dinledi. İkinci oturumdan sonra tüm mahkeme, V. Parti Kongresi'nin açılışıyla kesintiye uğradı, Lenin'in savunması delegelere sunuldu. V. Kongre'den sonra mahkemeye artık devam edilmedi. (s. 458)

[161] "Sosyal-Demokrasi ve Duma Seçimleri" broşürü Ocak 1907'de yazıldı ve yayınlandı. Bu broşür, RSDİP Petersburg Örgütü Konferansı'nın toplandığı koşulların tahliline ayrılmıştı ve Konferans'ı terkeden Menşeviklerin tavrının bir değerlendirmesini yapar.

"Soytarı Yargıç" broşürü (Bütün Eserler, cilt X, s. 340) de keza Ocak 1907'de yazıldı ve yayınlandı. RSDİP Petersburg Örgütü Konferansı'nın ve onun II. Devlet Duması'na seçimlerde Kadetlerle bir bloku reddedişinin, sol burjuva ve Narodnik basında bulduğu yankıyı ele alır. Bu cihetten gelen eleştirinin ana motifi, seçimlerde Kara Yüzler tehlikesiyle tehdit etmekti. Lenin bu tehdidi broşürde şu sözlerle yanıtladı: "Kara Yüzler'in Petersburg'da bir **seçim başarısı** tehlikesi söylentisi bir **halk aldatmacasıdır. Bu** Kara Yüzler tehlikesi masalı gerçekte Kadetlerin gereksinimlerine hizmet ediyor" (a.g.y., s. 376). (s. 459)

[162] Lenin burada, Kasım 1906'da Tammersfors'ta yapılan RSDİP Ulusal Konferansı tarafından kabul edilen "**Tek Tek Yörelerde Se-**

çim Kampanyasının Birliği Sorunu Üzerine" kararı kastetmektedir. Kararda şöyle deniyordu: "Konferans, bir ve aynı örgüt içinde tüm üyelerin, yerel örgütün yetkili organı tarafından MK'nın genel direktifleri çerçevesinde alınan, seçim kampanyası üzerine tüm kararları uygulamakla yükümlü oldukları, MK'nın yerel örgütlere, salt sosyal-demokrat aday listeleri çıkarmamayı yasaklayabileceği, fakat salt sosyal-demokrat aday listeleri çıkarmamakla yükümlü kılamayacağı inancını dile getirir." (s. 467)

[163] **"Rusya'daki Parti İçi Mücadelenin Tarihsel Anlamı"** makalesi 1910'da yazıldı ve yurtdışında çıkan MK'nın "Tartışma Gazetesi"nin Nisan 1911 tarihli 3. sayısında yayınlandı. Bu, Alman sosyal-demokrasisinin haftalık dergisi "Neue Zeit"ta basılmış olan Martov'un "Prusya Tartışması ve Rus Yanıtı" makalesine ve Troçki'nin "Rus Sosyal-Demokrasisinin Gelişme Eğilimleri" makalesine bir yanıttı. O sıralar bu derginin sürekli yazarı olan Polonyalı sosyal-demokrat J. Marchlevski'ye bir mektupta Lenin, Martov ve Troçki'nin makalelerini "bir alçaklık ve iğrençlik" olarak niteledi ve şöyle yazdı: "Martov ve Troçki'nin yalan söylemelerinin yanlarına kalması ve bilimsel makalecikler maskesi altında küfürnameler yazmaları düpedüz bir skandaldır!!" "Neue Zeit"ın Martov ve Troçki'nin makalelerini basan redaktörleri Karl Kautsky ve Emanuel Wurm, Lenin'in yanıtını basmayı reddettiler. Onun yerine Marchlevski, Lenin'in gözden geçirdiği bir makale yazdı. Lenin hâlâ, yazı kurulunun onun makalelerini, en azından Troçki'ye karşı olanını basacağına güveniyordu. Lenin'in Martov ve Troçki'ye yanıtının Rusça Parti organında çıkmasındaki gecikme bununla açıklanır. Lenin makalesini burada ancak, "Neue Zeit"ın, Troçki'nin makalesine yanıtını da yayınlamayacağı kesinleştikten sonra yayınladı. Lenin'in bu makalesi okura, 1905–1907 yıllarına ait makalelerinin sonucu ve gericilik dönemine ait yazılarına giriş olarak da hizmet edebilir. Bu makale 1910 sonunda yazılmış olmasına rağmen, bu nedenle burada basılmıştır. (s. 469)

[164] Alman sosyal-demokrasisinin 1910 yılındaki **Magdeburg Parti Kongresi'nde,** Baden Eyalet Meclisi'nde bütçenin sosyal-demokratlar tarafından onaylanması hakkında tartışıldı. Bebel, bütçenin onaylanmasında haklı olarak en aşırı oportünizmin ilanını gördü ve şöyle dedi: "Biz sosyal-demokratların bir partisiyiz diye düşünüyorum, ve eğer

aramızda ulusal-liberaller varsa, o zaman onların çıkması zorunludur, onlar Parti'de kalamaz" (Tutanak, s. 251). (s. 471)

[165] XIX. yüzyılın sonunda, Marx'ın devrimci teorisini eleştiren fakat aynı zamanda kendilerini riyakârca Marksizm yandaşı olarak gösteren bir dizi burjuva profesör ve yazar vardı. Rusya'da doksanlı yılların ortasında "Legal Marksizm" denilen şey böyle bir rol oynadı (bkz. elinizdeki baskının birinci cildi, "Narodnizmin Ekonomik İçeriği" makalesi ve ilgili notlar). Batıda o zaman bu rolü, "sınıf uyumu"nu ve sosyal sorunun kapitalistlerle işçilerin çıkarlarının dengelenmesi yoluyla çözülme olasılığını vaaz eden Alman profesörler Sombart ve Brentano oynadılar. (s. 471)

[166] Hakeza birinci Rus Devrimi'nin sonuçlarını konu edinen bir başka makalede ("Devrimimizde Proletaryanın Mücadele Hedefi", Bütün Eserler, cilt XIV) Lenin 1909 yılında şöyle yazdı: "1905 yılının sonunda deneyim, şunu tartışma götürmez biçimde saptadı: 'ülkedeki genel devrimci yükseliş', 'halkın devrimci mücadelesinin' özel 'örgütleri'ni (Menşevik formülasyona göre böyle; Bolşevik formülasyona göre ise 'yeni devrimci hükümet erkinin tohum halindeki organları'nı) ortaya çıkarır. Aynı şekilde şu da tartışmasız kesindir; bu organlar, Rus burjuva devrimi tarihinde ilk planda proletarya tarafından ve ikinci planda 'devrimci demokrasinin diğer unsurları' tarafından yaratılmıştır, genelde Rus imparatorluğunda ve özelde Büyük Rusya'da nüfusun bileşiminin basit bir karşılaştırması, bu diğer unsurlar içinde köylülüğün muazzam ağırlığını gösterir. Son olarak, bu yerel organların ya da örgütlerin birleşmesi tarihsel eğilimi de daha az kesin değildir. Bu tartışma götürmez olgulardan, bugünün Rusyası'nda muzaffer devrimin, proletarya ve köylülüğün devrimci-demokratik diktatörlüğünden başka bir şeyi temsil edemeyeceği sonucunu çıkarmadan edemeyiz." Bu son şiarla ilgili olarak ayrıca bkz. elinizdeki ciltte basılmış olan "Sosyal-Demokrasi ve Geçici Devrim Hükümeti" makalesi ve keza "Demokratik Devrimde Sosyal-Demokrasinin İki Taktiği" broşürünün 10. bölümü.) (s. 472)

[167] Bu düşünceleri Marx, 12 Eylül 1848 tarihli "Neue Rheinische *Zeitung*"da yayınlanan "Berlin Karşı-Devrimi" makalesinde ifade etmiştir. Lenin, burjuva devrimde devrimci diktatörlüğün zorunluluğu üzerine Marx ve Engels'in görüşleri hakkında, "Demokratik Devrimde Sosyal-Demokrasinin

İki Taktiği" broşürüne "Sonsöz"ün 3. bölümünde ayrıntılı olarak söz eder (bkz. Bütün Eserler, cilt VIII, s. 160 - 170 ve elinizdeki ciltte 2. ve 120. Notlar). Marx ve Engels'in 1848 - 1849 Alman Devrimi dönemine ait makaleleri, 1902 yılında, Mehring tarafından redakte edilen ve notlar düşülen dört ciltlik Marx ve Engels'in "Mirası" baskısında yayınlandı. (s. 472)

[168] Lenin burada V. Levitski'nin, "Naşa Zarya"nın 1910 yılına ait 7. sayısında yayınlanan "Ya Tasfiye ya da Yeniden Doğuş" makalesinden alıntı yapmaktadır. Bu makalede Levitski, sosyal-demokrasinin bütün güçlerini legal çalışmaya yoğunlaştırmak ve illegal örgütü ortadan kaldırmak zorunda olduğunu kanıtlıyordu, bunu yaparken, illegal örgütün parti için sadece gereksiz olmakla kalmayıp, aynı zamanda proletaryanın günlük mücadelesi için zararlı da olduğunu iddia ediyordu; Parti'nin varlığını, salt, Bolşeviklerin proletaryaya devrimde hegemonyayı empoze etme çabalarıyla açıklıyordu. Lenin'in Levitski'ye tasfiyeci ve "Golos" yandaşı demesinin nedeni, onun "Golos Sosialdemokrata" adlı Menşevik dergi etrafında oluşan bir Menşevikler ve tasfiyeciler grubuna mensup olmasıydı. (s. 474)

[169] Burada söz konusu olan, Karl Kautsky ile Rosa Luxemburg arasında "Neue Zeit" sütunlarında 1910'un Nisan–Ağustos ayları arasında süren genel grev polemiğidir. Rosa Luxemburg, Rus devriminin deneyimlerinden ve Almanya'da krizle bağıntılı grev hareketinin yükselişinden yola çıkarak, bu hareketin politik alana taşıp, bir genel greve dönüşebileceğini ve dönüşmesi gerektiğini bekliyordu. Kautsky bu "alaşağı etme stratejisi"ne karşı çıkarak, ekonomik krizin daha da gelişmesi durumunda "alaşağı etme stratejisi"ne geçiş zorunlu ve kaçınılmaz hale gelene dek ekonomik mücadeleyle yetinmeyi ("bitkin düşürme stratejisi"ni) önerdi. (s. 478)

[170] Lenin burada esas olarak Marx'ın Kugelmann'a Paris Komünü üzerine 17 Nisan 1871 tarihli mektubunu kastetmektedir. Marx orada şöyle yazıyordu: "... Versaille'ın burjuva hergeleleri ... Parislileri mücadeleye girişmek ya da mücadelesiz ölmek alternatifiyle ... karşı karşıya bıraktılar. İkinci halde işçi sınıfının demoralizasyonu, herhangi bir sayıda 'lider'in yok oluşundan çok daha büyük bir felaket olurdu." (Marx, "Kugelmann'a Mektuplar", "Komünizmin Temel Kitapları" baskısı, Berlin, s. 87.) (s. 478)

[171] Machçılar: Fizikçi ve idealist filozof Ernst Mach'ın yandaşları; Otzovistler: Rusça "otosvaty" (Türkçesi: geriye çağırma) sözcüğünden, sos-

yal-demokrat temsilcilerin Duma'dan geri çağrılması yandaşları; Ültimatomcular: sosyal-demokrat temsilcilere, yerine getirmemeleri halinde geri çağrılmalarını gerektiren bir ültimatom verilmesini talep ediyorlardı; Tasfiyeciler: saflarını sıklaştırmış devrimci Sosyal-Demokrat Parti'nin ve onun illegal örgütünün ortadan kaldırılması (tasfiye edilmesi) yandaşları. (s. 483)

[172] "Troçki'nin girişimi" ile burada, Ekim 1908'den Mayıs 1912'ye kadar ilk başta Lemberg'de (Galiçya) ve daha sonra Viyana'da yayınlanan onun fraksiyon gazetesi "Pravda"nın çıkışı kastedilmektedir. (s. 484)

EN ÖNEMLİ ÖZEL TERİMLER DİZİNİ

Anlamlarına ya da nerede bulunacaklarına ilişkin açıklamalar

Azınlık Konferansı — Not 145.
Bağımsız İşçi Partisi — Not 151.
Barışçıl Yenilenme Partisi — Not 125.
Birlik Kongresi (IV. Kongre) — Not 153.
Birlikler Konfederasyonu — Not 93.
Buligin Duması — Not 9.
Bund — "Polonya, Litvanya ve Rusya Genel Yahudi İşçi Birliği". 1897'de kuruldu, 1898'de RSDİP'nin kuruluşuna katıldı, 1903'te RSDİP' ten ayrıldı, 1906'da yeniden katıldı.
"Credo" — Not 41.
Çalışarak ödeme — Not 51.
Çoğunluk Komiteleri Bürosu — Not 139.
Dekabristler — Not 4.
Devrimci-Sosyalist Grup "Özgürlük" — Not 26.
Drujiny — Dipnot s. 360.
Duma — Notlar 9, 72, 108.
Ekonomizm — Not 8.
Emek Grubu (Trudovikler) — Not 61.
"Golos Sosialdemokrata" (Sosyal-Demokratın Sesi) — Not 168.
Hakiki Ruslar — Not 95.
Halkçı-Sosyalistler — Not 61.
Haziran Rejimi, 3 Haziran Hükümet Darbesi — Not 72.
Hukuk Düzeni Partisi — Not 95.
"Iskra" (Kıvılcım), Iskracılar — Not 18.
İşçi Kongresi — Not 159.

1905 - 1907 Rus Devrimi'nin
KRONOLOJİSİ

1905

22 (9) Ocak **Petersburg'da Kanlı Pazar.** Papaz Gapon önderliğinde Çar'a dilekçe sunmak için yürüyen alay, Kışlık Saray civarında askeriye tarafından kurşuna tutulur.

Vasily Adası semtinde işçiler bir matbaayı işgal eder ve silaha sarılmaya çağıran bir bildiri basarlar.

Ayın sonuna kadar. Birçok genel grev ve büyük grevler, gösteriler ve silahlı güçlerle çatışmalar olur. Varşova'da barikatlar. Çeşitli dernekler ve kongrelerin bir anayasa talep eden kararları yayınlanır. Zemtsvoların, aydın ve öğrenci toplantılarının 22 Ocak vahşetini protestoları. — Rusya sosyal-demokrat örgütlerinin (RSDİP, Bund, Letonya Sosyal-Demokrasisi, Devrimci Ukrayna Partisi) Konferansı; "otokratik rejime karşı kararlı eylemler"e çağıran "Tüm Rusya Proletaryasına" çağrı. Uluslararası Sosyalist Büro'nun 22 Ocak olayları üzerine çağrısı.

17 (4) Şubat Grandük Sergey, Sosyal-Devrimci Kalyayev tarafından öldürülür.

19 - 22 (6 - 9) Şubat Bakû'da resmi makamların sebebiyet verdiği, Ermenilerin Türk Tatarlar tarafından kıyımı.

22 (9) Şubat RSDİP MK'nın 9 üyesi Moskova'da tutuklanır.

27 Şubat - 14 Mart (14 Şubat - 1 Mart) **Mukden Muharebesi;** Rus ordusu hezimete uğrar.

Şubat'ta. Birçok genel grev ve büyük grevler, — **gösteriler** ve silahlı güçle çatışmalar, yüksek okullarda mitingler ve grevler, Kiev, Varşova, Harkov, Kazan üniversiteleri kapanır. — İmparatorluğun çeşitli yörelerinde köylü huzursuzlukları. — Saratov ve Minsk'te ihtiyat isyanları. —

Kazan, Feodosia ve Kursk'ta Kara Yüz taşkınlıkları. Burjuvazinin, soyluluğun ve aydınların toplantılarında, anayasa taleplerinin dile getirildiği dilekçe ve muhtıralar.

8 - 10 Mart (23 - 25 Şubat) Moskova'da Zemstvo kongresi.

M a r t ' t a . Gösteriler ve çatışmalar. — Birçok eyalette köylü huzursuzlukları; Gurien'de (Batum'un güneyi) devrimci bir özyönetimin örgütlenmesi. — Tiflis'te asker isyanı. Polis ve diğer hükümet organlarına karşı birçok terörist eylem.

2 Nisan (20 Mart) Devrimci parti ve grupların (Gapon tarafından toplantıya çağrılan) Cenevre Konferansı.

15 (2) Nisan Petersburg limanında denizcilerin gösterisi.

19 (6) Nisan Transkafkasya demiryolcularının genel grevi.

25 Nisan - 10 Mayıs (12 - 27 Nisan) Londra'da RSDİP III. Parti Kongresi (Bolşevikler); aşağı yukarı aynı sırada Cenevre'de "RSDİP Birinci Ulusal Konferansı" (Menşevikler).

N i s a n ' d a . **G r e v l e r** ve genel grevler. — **G ö s t e r i l e r** ve çatışmalar — Odesa'da ihtiyatların kadınlarının gösterisi, — Baltık Denizi eyaletlerinde (cezalandırma seferleri düzenlenir) ve başka eyaletlerde köylü huzursuzlukları, — Gurien ve Kurland'da sıkıyönetim. — Zemstvolarda ve kent Dumalarında burjuva mitingler.

1 Mayıs (18 Nisan) Polonya, Litvanya ve Beyaz Rusya'nın pekçok yerinde grevler ve 1 Mayıs gösterileri, polis kurşunlamaları, Kaliş'te polis ve askeriye ile silahlı çatışma, Varşova'da askeriyeyle çatışmalar.

14 (1) Mayıs Pekçok kentte Mayıs grevleri, mitingleri ve gösterileri.

26 - 28 (13 - 15) Mayıs İvanovo-Voznesensk'te ilk işçi konseyinin kuruluşu.

27 (14) Mayıs Rus donanmasının Tsujima'da imhası. — "Proletari" gazetesinin ilk sayısının çıkışı.

28 - 29 (15 - 16) Mayıs Moskova'da Kent Temsilcileri Kongresi.

M a y ı s ' t a . Grevler, gösteriler ve çatışmalar. — Simferopol'de, Jitomir'de Yahudi pogromları; Erivan'da Ermeni kıyımı. — Çok sayıda terörist eylem. — Birçok eyalette köylü huzursuzlukları. — Moskova'da "Rus Halk Birliği" adı altında ilk Kara-Yüz örgütünün kuruluşu.

6 - 7 Haziran (24 - 25 Mayıs) Kentlerin ve soyluluğun katılımıyla Moskova'da Zemstvo kongresi.

19 (6) Haziran Zemstvolar ve kentler heyetinin II. Nikola tarafından kabulü. — Japonya ile barış görüşmelerinin başlaması.

24 - 26 (11 - 13) Haziran Riga'da Letonya Sosyal-Demokrat Partisi'nin II. Kongresi.

26 (16) Haziran Varşova'da genel grev; gösteriler; askeriye ile çatışmalar; barikatlar.

27 (14) Haziran **"Potemkin" zırhlısının ayaklanması.**

30 (17) Haziran "Georgi Pobyedonostsev" zırhlısında ayaklanma.

Haziran'da. Grev hareketleri. — Gösteriler ve çatışmalar, birçok yerde sıkıyönetim. — Libau'da denizcilerin, Riga'da deniz askerlerinin ve çeşitli birliklerin isyanları. — Çok sayıda terörist eylem. — Terek Bölgesi'nde huzursuzluklar; Kafkasya'da Müslümanlarla Ermeniler arasında çatışmalar; birçok eyalette köylü huzursuzlukları. — Pogromlar.

8 Temmuz (25 Haziran) "Potemkin" zırhlısı Köstence'de Romanya makamlarına teslim olur.

10 Temmuz (27 Haziran) Cherson'da inzibat taburunda isyan.

17 (4) Temmuz Moskova'da, Çar'ın veto hakkına sahip olduğu iki kamaralı bir sistem için sanayicilerin ve borsa komiteleri temsilcilerinin kongresi.

19 - 21 (6 - 8) Temmuz Moskova'da Zemstvo ve kent temsilcileri kongresi.

23 (10) Temmuz II. Nikola ve II. Vilhelm'in Björkö'de (Güney Finlandiya) buluşması.

25 (12) Temmuz Sormovo işçileri, Kara Yüzler'e karşı mücadele etmek üzere Nijni-Novgorod'a bir mücadele grubu gönderirler.

Temmuz'da. Grev hareketi, — gösteriler ve çatışmalar. — Kara Yüzlerin pogromları ve diğer taşkınlıkları. — Kafkasya ve Vladi-Kafkas Demiryolu'nun ve Donets Havzası demiryollarındaki demiryolu işçilerinin grevi. — Bir dizi terörist eylem. — Baltık eyaletlerinde köylü hareketi ve kır proletaryasının hareketi büyür.

1 Ağustos (19 Temmuz) Bir yasa koyucu Duma projesini müzakere etmek üzere II. Nikola başkanlığında **Peterhof Danışma Konferansı**'nın ilk oturumu (eski takvimle 19 - 26 Temmuz).

3 Ağustos (21 Temmuz) Moskova Genel Valisi Durnovo'nun, Moskova'da planlanan Zemstvo kongrelerinin yasaklanması üzerine açıklaması.

9 Ağustos (27 Temmuz) Portsmouth'ta Rus-Japon barış görüşmelerinin başlaması.

13 - 14 Ağustos (31 Temmuz - 1 Ağustos) Tüm-Rusya Köylü Birliği'nin kuruluş kongresi.

19 (6) Ağustos Bir **Devlet Duması** kurulacağına dair Manifesto (Buligin Duması).

Ağustos'ta. Genel grevler, — gösteriler, çatışmalar. — Pogromlar ve kıyımlar. — Samara eyaletinde köylü huzursuzlukları.

5 Eylül (23 Ağustos) Portsmouth'ta Rusya ile Japonya arasında **barış anlaşmasının** imzalanması. — Kurtuluş Birliği'nin 4. Kongresi, Anayasacı-Demokrat Parti'yi (Kadetler) örgütlemeyi kararlaştırır.

Eylül'de. Rusya'nın sosyal-demokrat örgütlerinin konferansı Duma seçimlerini aktif boykottan yana tavır alır. — Gösteriler ve çatışmalar.

2 Ekim (19 Eylül) Moskova'da grev hareketinin başlaması (matbaa işçileri).

10 Ekim (27 Eylül) **Moskova'da genel grevin** başlaması.

16 (3) Ekim Petersburg'da grevin başlaması.

20 (7) Ekim Demiryolcu grevinin başlaması (Moskova-Kazan Demiryolu).

24 (11) Ekim **Petersburg'da genel grev.**

25 (12) Ekim Finlandiya hariç, **tüm demiryollarında grev.**

25 - 31 (12 - 18) Ekim Anayasacı-Demokrat Parti'nin kuruluş kongresi (grevle dayanışma; bir Kurucu Meclis talebi).

26 (13) Ekim **Petersburg** fabrika ve işletmelerinde ilk **işçi temsilcileri konseyinin seçimi;** Konseyin ilk toplantısı. — Birlikler Konfederasyonu'nun Moskova'daki Merkez Bürosu, greve katılmayı kararlaştırır. — Vitte başbakan tayin edilir.

27 (14) Ekim Trepov'un "kör salvo atmayın ve kurşunu esirgemeyin" emri.

28 (15) Ekim Gurien'de (Batı Gürcistan), Batum ile Poti arasında ayaklanmanın başlaması.

30 (17) Ekim **"17 Ekim Manifestosu".** İşçi Temsilcileri Konseyi organı "İzvestiya"nın ilk sayısı.

31 (18) Ekim Rusya Sosyal-Demokrat İşçi Partisi'nin "Tüm Halka" Manifestosu. — Moskova Grev Komitesi, grevi durdurmayı kararlaştırır.

Ekim'de. Tüm büyükçe sanayi merkezlerinde **genel grevler;** Rusya'nın tüm kentlerinde kitle mitingleri ve gösteriler. Göstericilere kötü muamele ve kurşunlamalar. Kara Yüzlerin pogromları, Kara Yüzlerle çatışmalar, politik tutsakların hapisanelerden kurtarılması. — Üniversitelerin kapatılması. — **Finlandiya**'nın Helsingfors v.d. kentlerinde polisin silahsızlandırılması, halkın talebi üzerine Finlandiya Senatosu'nun istifası.

1 Kasım (19 Ekim) Petersburg İşçi Temsilcileri Konseyi'nin grevi 3.XI.'de (21.X.) bırakma, basın özgürlüğünü devrimci yoldan yürürlüğe koyma kararı.

3 Kasım (21 Ekim) Siyasi suçlular için genel af. — Petersburg'da genel grevin durdurulması. — Moskova şebekesinde demiryolu trafiğinin yeniden başlaması.

4 Kasım (22 Ekim) Helsingfors'ta genel grev ve halk ayaklanması, Finlandiya vatandaşlarının siyasi ve medeni hakları ve **Finlandiya'nın özerkliği** hakkında manifesto.

6 Kasım (24 Ekim) Finlandiya'da genel grevin durdurulması.

8 - 9 Kasım (26 - 27 Ekim) Kronstadt'ta denizci ve asker ayaklanması. — Treptov'un istifası.

9 Kasım (27 Ekim) Petersburg'da Bolşevik "Novaya Jizn" gazetesinin ilk sayısı.

10 Kasım (28 Ekim) Kronstadt ayaklanmasının bastırılması.

11 Kasım (29 Ekim) Petersburg İşçi Temsilcileri Konseyi'nin, sekız saatlik işgününün bizzat işçiler tarafından yürürlüğe konmasına dair kararı.

12 Kasım (30 Ekim) Petersburg Matbaa İşçileri Sendikası Genel Toplantısı, basın özgürlüğünün devrimci yoldan yürürlüğe konmasını kararlaştırır.

13 Kasım (31 Ekim) Petersburg'da sekiz saatlik işgününün işçiler tarafından kendi başlarına yürürlüğe konmasının başlaması. — Petersburg'daki yayıncılar, yayınlarını sansüre sunan yayıncıları boykot etme kararı alırlar.

15 (2) Kasım Petersburg İşçi Temsilcileri Konseyi'nin, tüm Rusya proletaryasının **genel greve** katılmasına dair kararı; Petersburg fabrika ve işletmelerinde ve Petersburg Kavşağı demiryollarında genel grevin başlaması.

17 (4) Kasım Moskova Grev Komitesi, genel greve karşı tavır koyar.

18 (5) Kasım Petersburg İşçi Temsilcileri Konseyi'nin, genel grevi 20. (7.) XI.'de bırakma kararı.

19 - 23 (6 - 10) Kasım Moskova'da Tüm-Rusya Köylü Birliği'nin 2. Kongresi.

19 - 26 (6 - 13) Kasım Moskova'da Zemstvo ve Kent Temsilcileri Kongresi.

20 (7) Kasım Petersburg'da Kasım grevinin durdurulması.

20 - 21 (7 - 8) Kasım **Lenin'in** göçmenlikten **Petersburg'a varışı.**

21 (8) Kasım Sivastopol'de "Oçakov" kruvazöründe isyanın başlaması.

23 (10) Kasım **Sivastopol'de donanma isyanı**; Vladivostok'ta asker ayaklanması.

24 (11) Kasım Liberallerin hükümete girme hakkında Hükümetle görüşmeleri.

25 (12) Kasım Petersburg İşçi Konseyi'nin, sekiz saatlik işgününün derhal yürürlüğe konmasından sarfınazar etme kararı. — Sivastopol'de Brest ve Byelostok alayında ayaklanma. 13 fabrika ve işletme kapanır. — Moskova'da işçi çıkarmalar, fabrika ve atölyelerin kınlıp dökülmesi. — Vladivostok'ta, Japonya'dan geri dönen Rus savaş tutsaklarının isyanı.

26 (13) Kasım Karadeniz Donanması gemilerinde ayaklanma. — Petersburg İşçi Temsilcileri Konseyi'nde Lenin lokavt üzerine konuşur.

27 (14) Kasım Teğmen Schmidt "Oçakov"a alınır ve ayaklanmacı gemilerin kumandasını devralır.

28 (15) Kasım Sivastopol'deki ayaklanmanın bastırılması. — Moskova'da, Posta ve Telgraf Memurları örgütleri temsilcilerinin Ulusal Kongresi, Posta ve Telgraf memurları genel grevinin ilanına dair karar, Petersburg, Kiev ve Novorossiysk'te posta ve telgraf grevinin başlaması.

29 (16) Kasım **Posta ve telgraf grevi tüm Rusya'ya** yayılır.

Kasım'da. Petersburg'da Menşeviklerin ulusal konferansı. Petersburg ve Moskova'da RSDİP Federasyon Konseyi'nin örgütlenmesi. — Moskova ve başka kentlerde İşçi Konseyleri'nin kuruluşu. — Neredeyse tüm Rusya'da köylü hareketinin fırtına gibi gelişmesi. — "17 Ekim Birliği", "Hukuk Düzeni Partisi" ve "Rus Halk Birliği"nin ortaya çıkışı. Siyasi genel grevler, gösteriler, büyükçe yerlerin çoğunda çatışmalar. Çeşitli askeri isyanlar. — Pogromlar.

7 Aralık (24 Kasım) Petersburg'da donanma tayfalarının ayaklanması. — Basın hakkında kararnamenin çıkması.

9 Aralık (26 Kasım) Petersburg İşçi Temsilcileri Konseyi Başkanı Krustalyov-Nossar'ın tutuklanması.

10 Aralık (27 Kasım) Petersburg İşçi Temsilcileri Konseyi'ne yeni başkan seçimi (Troçki); silahlı ayaklanma hazırlığını sürdürme kararı; Köylü Birliği temsilcilerinin, Çarlık borçlarını ödemeyi red başvurusuyla ortaya çıkışları. Yayıncılar Birliği'nin genel toplantısı, basına ilişkin olarak alınmış bulunan kararlara uymamayı kararlaştırır.

13 Aralık (30 Kasım) İçişleri Bakanı Durnovo'nun, yerel makamlara, devrime karşı mücadeleyle ilgili sirküleri.

15 (2) Aralık Petersburg İşçi Konseyi, Köylü Birliği ve sosyalist partilerce imzalanan "Mali Manifesto"nun yayınlanması.

16 (3) Aralık **Petersburg İşçi Konseyi'nin tutuklanması.**

17 (4) Aralık RSDİP'in iki fraksiyonunun temsilcileri ve yeni seçilen Petersburg İşçi Konseyi'nin Yürütme Komisyonu, genel grev ilan etmeyi kararlaştırırlar. — Moskova İşçi Konseyi genel grev ve silahlı ayaklanma üzerine müzakerelerde bulunur.

18 (5) Aralık Bolşeviklerin Moskova kent konferansı, İşçi Konseyi'ne, genel grev ilan etmeyi ve silahlı ayaklanmaya dönüştürmeyi önerme kararı alır.

18 - 19 (5 - 6) Aralık Moskova'da 29 demiryolunun temsilcilerinin konferansı. Demiryolcular genel grevini ilan etme kararı.

19 (6) Aralık Moskova İşçi Konseyi, oybirliğiyle, 20'sinde genel greve başlamayı ve onu silahlı ayaklanmaya dönüştürmeyi kararlaştırır. Posta ve Telgraf Memurları kongresi genel grev kararı alır.

20 (7) Aralık **Moskova'da** ve Moskova Şebekesi demiryollarında **genel grevin başlaması**, mitingler ve askeriyeyle çatışmalar.

21 (8) Aralık Moskova'da sokak mitingleri, askeriyenin kurşunlamaları.

22 - 31 (9 - 18) Aralık ***Moskova'da silahlı ayaklanma.***

25 (12) Aralık Yeni Petersburg İşçi Konseyi'nin oturumu; grevi sürdürme ve derhal açık mücadeleye geçme kararı.

27 (14) Aralık Semenov Alayı'nın Petersburg'dan Moskova'ya gönderilmesi. — Olağanüstü Demiryolu Savunması'nın yürürlüğe konmasına dair kararname.

28 (15) Aralık Semenov Alayı'nın Moskova'ya varışı; Presnya semti hariç, ayaklanma bastırılır.

29 (16) Aralık Tüm Moskova tren istasyonlarının askeriye tarafından işgali. Moskova-Kazan Demiryolu hattına bir cezalandırma seferinin gönderilmesi. Presnya semtinin ablukaya alınması. RSDİP Moskova Komitesi ve Moskova İşçi Konseyi Yürütme Komisyonu, ayaklanmanın eski takvimle 18'inde ve siyasi grevin 19'unda sona erdirilmesini kararlaştırır.

30 (17) Aralık Moskova'nın Presnya semtinin topçu ateşiyle dövülmeye baş lanması.

Aralık'ta. Siyasi grevler, gösteriler, silahlı çatışmalar. Rusya'nın dört bir yanında barikat savaşları, asker ayaklanmaları. — Birçok yerde pogromlar ve başka kıyımlar. — Hemen hemen genel köylü hareketi. — Baltık'ta ve Gürcistan'da köylü ayaklanmaları. — Baltık kasaba ve kazalarında devrimci makamların örgütlenmesi.

1906

1 Ocak (19 Aralık) **Moskova'da ayaklanmanın bastırılması.**

3 Ocak (21 Aralık) Çita Cumhuriyeti'nin ilanı.

6 Ocak (24 Aralık) Baltık'taki cezalandırma seferlerinin başlaması.

11 - 17 Ocak (29 Aralık - 4 Ocak) Sosyal-Devrimciler Partisi'nin I. Parti Kongresi. Duma seçimlerini boykot kararı.

18 - 24 (5 - 11) Ocak Anayasacı-Demokrat Parti'nin 2. Parti Kongresi. Parti: devrime karşı, monarşiden yana, Duma'ya katılmaktan yana.

22 (9) Ocak Petersburg, Varşova, Tiflis, Harkov, Riga v.d. büyük kentlerde "Petersburg Kanlı Pazarı"nın yıldönümü vesilesiyle gösteriler.

22 - 23 (9 - 10) Ocak Vladivostok'ta denizci ayaklanması.

25 - 26 (12 - 13) Ocak Gurien'de çatışmalar; cezalandırma seferleri Kafkasya'yı kana boğmaya başlıyor. Ayaklanmaların bastırılması.

Ocak'ta. Pekçok gösteri, çatışmalar, askeri isyanlar, köylü huzursuzlukları. Kalkışmaların "cezalandırma seferleri" ile ezilmesinin başlaması. Kitlesel kurşuna dizmeler ve idamlar, suikastler. — Bolşevik MK ve Menşevik ÖK'nın birleşmesi, Birlik Kongresi'ne hazırlık.

5 Şubat (23 Ocak) Çita'daki ayaklanmanın bastırılması.

18 (5) Şubat "Potemkin" ayaklanmacılarına karşı mahkemenin kararı.

25 (12) Şubat **I. Duma'nın** 10 Mayıs'ta (27 Nisan) **toplantıya çağrılması.**

Şubat'ta. Köylü ayaklanmaları; cezalandırma seferleri; idamlar; suikastler; "mülksüzleştirmeler". — Monarşist örgütlerin Birinci Kongresi; "17 Ekim Birliği"nin Birinci Kongresi; — Sosyal-demokrat örgütün çoğunluğu Duma'yı "aktif boykot"tan yana tavır alır.

17 (4) Mart Geçici Dernek ve Toplantı Yasası.

18 (5) Mart Rosa Luxemburg Varşova'da tutuklanır. Petersburg'da işçi kuryesinde Duma seçimleri için "yetkililer" seçiminin başlaması; işletmelerin çoğunluğu seçimleri boykot eder.

19 (6) Mart Teğmen Schmidt ve üç denizci, askeri mahkemenin kararıyla kurşuna dizilir.

Mart'ta. Köylü huzursuzlukları, özellikle Ukrayna ve Kafkasya'da; cezalandırma seferleri, idamlar; suikastler, seferler. — Duma seçimlerinin işçiler tarafından boykot edilmesi; gösteriler ve çatışmalar. — Çarlık hükümetinin Batı Avrupa'da (özellikle Paris'te) borç bulma çabaları.

8 - 10 Nisan (26 - 28 Mart) Tiflis'te askeri isyan.

16 (3) Nisan Çarlık hükümetinin Paris'te borç anlaşması imzalaması (2,25 milyar Frank).

19 - 25 (6 - 12) Nisan "Rus Halk Birliği"nin (Kara Yüzler) Birinci Kongresi.

23 Nisan - 8 Mayıs (10 - 25 Nisan) Stockholm'de RSDİP **Birlik Kongresi.**

Nisan'da. Duma seçimlerinde Kadetlerin zaferi. — Köylü hareketinin büyümesi. — Gösteriler, çatışmalar, grevler, cezalandırma seferleri, tutuklamalar, tutukluların açlık grevleri; mülksüzleştirmeler.

1 Mayıs (18 Nisan) Varşova'da genel grev ve 1 Mayıs gösterisi.

4 Mayıs (21 Nisan) Moskova'daki Soylular Kongresi, soyluların örgütlenmesini kararlaştırır.

5 Mayıs (22 Nisan) Vitte istifa eder.

6 Mayıs (23 Nisan) Goremikin başbakan olur.

9 Mayıs (26 Nisan) Geçici Basın Yasası. Stolipin içişleri bakanı olur. Duma'daki 130 köylü vekili "Emek Grubu"nu (Trudovikler) kurar.

10 Mayıs (27 Nisan) **I. Devlet Duması** toplanır.

14 (1) Mayıs 1 Mayıs'ı kutlamak üzere Rusya'nın pekçok kentinde toplantılar ve gösteriler. Çariçin'de (şimdi Stalingrad) genel grev.

20 (7) Mayıs Saratov'da Köylü Kongresi toprak ve arazinin tazminatsız halka temlik edilmesinden yana.

26 (13) Mayıs Duma'da Hükümete karşı güvensizlik oylamasının kabulü.

Mayıs'ta. Duma'da bir işçi grubunun kurulması. — Gösteriler, grevler; suikastler. Cezalandırma seferleri.

1 Haziran (19 Mayıs) Duma ölüm cezasının kaldırılmasını kararlaştırır.

5 Haziran (23 Mayıs) Duma'da "104'lerin Tarım Yasası Taslağı" (Emek Grubu). Ek olarak: Derhal yerel toprak komitelerinin görevlendirilmesi başvurusu.

25 (12) Haziran Sosyal-Demokrat Duma Fraksiyonunun kuruluşu.

Haziran'da. Pekçok gösteriler, mitingler; çatışmalar; tutuklamalar, açlık grevleri, idam kararları, pogromlar. — Köylü hareketinin daha da büyümesi, Ekim-Kasım 1905'ten daha güçlü. — Pekçok yerde asker isyanları. — Duma taktiği nedeniyle Menşevikler (MK) ile Bolşevikler (Petersburg Komitesi) arasında ihtilaf; MK hükümete karşı Kadetleri desteklemekten yana, PK karşı. — Kadetlerin bir Kadet bakanlığı için Trepov ve Stolipin'le pazarlıkları.

1 Temmuz (18 Haziran) Rosa Luxemburg hapisten salıverilir.

3 Temmuz (20 Haziran) Çiftlik sahiplerinin mülkiyetinin dokunulmazlığı hakkında Hükümet kararnamesi.

19 (6) Temmuz "Hükümet Açıklaması"na yanıt olarak Duma, tarım sorununda "Halka Çağrı"yı kararlaştırır (sosyal-demokrat fraksiyon karşı oy kullanır).

21 (8) Temmuz **I. Devlet Duması'nın dağıtılması.** Goremikin'in istifası, Stolipin Kabinesi'nin kurulması. — Petersburg kenti ve eyaletinde sıkıyönetim.

22 - 23 (9 - 10) Temmuz Viborg'da Devlet Duması vekillerinin toplantısı.

24 (11) Temmuz Stolipin'in baskıların şiddetlendirilmesi üzerine valilere sirküler telgrafı.

25(12) Temmuz Devlet Duması Sosyal-Demokrat Fraksiyonu ve "Emek Grubu"nun manifestoları: "Ordu ve Donanmaya" ve "Tüm Rus Köylülüğüne".

29 (16) Temmuz Viborg çağrısını basmak amacıyla bir dizi şehirde matbaaların silahlı işgali.

30 Temmuz - 2 Ağustos (17 - 20 Temmuz) **Sveaborg'da denizcilerin ve askerlerin ayaklanması.**

Temmuz'da. Grevler; özellikle Duma'nın dağıtılmasından sonra gösteriler ve çatışmalar. — Karşı-devrimin tutumunun sertleşmesi. Asker isyanları.

2 Ağustos (20 Temmuz) Duma'nın dağıtılmasından sonra MK'nın sloganlardaki oportünist yalpalamalarına karşı MK'nın Bolşevik üyelerinin protestosu. — Reval'deki "Pamyaty Azova" kruvazöründe denizcilerin ayaklanması. — **Kronstadt'ta denizcilerin ayaklanması.**

2-3 Ağustos (20-21 Temmuz) RSDİP MK, Sosyal-Devrimciler Partisi, "Bund", PPS, Yürütme Komisyonu, Devlet Duması "Emek Grubu" ve Sosyal-Demokrat Fraksiyonu'nun genel grev üzerine müzakereleri.

3 Ağustos (21 Temmuz) Sveaborg ve Kronstadt'taki ayaklanmayı desteklemek üzere Petersburg'da işçi grevi.

5 Ağustos (23 Temmuz) RSDİP Petersburg Komitesi'nin tutuklanması.

6 Ağustos (24 Temmuz) Moskova'da genel grev ilanı.

10 Ağustos (28 Temmuz) Petersburg'da sendikaların kapatılması.

Ağustos'ta. Mitingler, gösteriler, grevler, askeri isyanlar. Karşı-devrimin artan baskısı. Tutuklamalar, kitlesel kurşuna dizmeler, suikastler. — Uluslararası Sosyalist Büro'nun, Rus devrimini destekleme çağrısı. — RSDİP V. Parti Kongresi'nin toplantıya çağrılması için ajitasyonun başlaması. Bir "İşçi Kongresi" için Menşevik ajitasyon.

2 Eylül (20 Ağustos) **Sahra mahkemelerinin** uygulamaya konması.

Eylül'de. Halkçı-Sosyalist Parti'nin örgütlenmesi. Kadetlerin 4. Parti Kongresi'nin yasaklanması. — Jandarma yönetiminin emri: "Bundan böyle havaya ateş etmek yok." — İçişleri bakanlığının, toplantıların, mitinglerin vs. yasaklandığına dair sirküleri.

2 Ekim (19 Eylül) Petersburg İşçi Temsilcileri Konseyi'ne karşı dava.

3 Ekim (20 Eylül) İçişleri bakanlığının, Viborg çağrısını imzalamış 180 eski Devlet Duması vekiline karşı açılan dava üzerine sirküleri.

Ekim'de. RSDİP'in askeri birlikler içinde çalışma yürüten örgütlerinin I. Kongresi.

22 (9) Kasım Stolipin'ci Tarım Yasası'nın yayınlanması.

24 (11) Kasım Sivastopol'de denizcilerin kitle mitingi. Kitle mitingini dağıtmaya gönderilen bölüğün komutanının öldürülmesi.

28 (15) Kasım Moskova silahlı ayaklanması davasının başlaması.

24 (11) Aralık İçişleri bakanlığının, Devlet Duması Seçim Nizamnamesi hakkındaki emri.

Aralık'ta. Çatışmalar, kurşuna dizmeler. Tutuklamalar, gazetelerin yasaklanması.

1907

Ocak. Bakû petrol alanlarında grev. — 2. Duma seçimlerinin başlaması. Bolşevikler ve Menşevikler arasında seçim taktiği uğruna mücadele (Bolşevikler tarafından "Sol Blok" önerilir).

Şubat. 2. Duma seçimleri sonuçlandırılır. Petersburg işçi kuryesinde ikinci seçmen seçiminin sonuçları: 8 Bolşevik, 4 Menşevik, 2 fraksiyon-dışı sosyal-demokrat. — Grevler. — Kurşuna dizmeler.

5 Mart (20 Şubat) 2. Duma'nın toplanması. — Bu vesileyle mitingler ve siyasi grevler.

8 Mart (23 Şubat) Petersburg'da bir işsizler örgütünün kurulması.

26 (13) Mart RSDİP Petersburg Komitesi'nin 19 üyesine karşı mahkeme kararı.

31 (18) Mart Riga Merkez Cezaevinde kanlı isyan.

Mart'ta. Grevler, gösteriler, çatışmalar, yasaklar, gazete ve derneklerin yasaklanması; tutuklamalar, ev aramaları. — Bazı eyaletlerde köylü huzursuzlukları. — RSDİP içinde Duma'da taktik üzerine canlı tartışmalar; V. Parti Kongresi'ne hazırlıkta sıkı çalışma.

Nisan. Birçok eyalette köylü huzursuzlukları, çatışmalar, grevler, mitingler — polis önlemlerinin sertleşmesi. Muhalif Duma vekillerinin kitlelerle bağ kurmasına karşı polis önlemleri, Duma'da yapılan devrimci konuşmaların yayınlanmasına karşı sansür önlemleri. — Polis terörüne karşı protesto mitingleri ve grevler.

13 Mayıs - 1 Haziran (30 Nisan - 19 Mayıs) Londra'da RSDİP **V. Parti Kongresi.**

14 (1) Mayıs Petersburg'da 115.000 işçi 1 Mayıs'ı iş bırakarak kutlar.

Mayıs'ta. Grevler, mitingler, polis terörü, çatışmalar, Köylü Birliği fonksiyonerlerinin tutuklanması.

14 (1) Haziran Hükümet Duma'dan, 55 sosyal-demokrat vekilin vekilliğinin elinden alınmasını ve 16'sının tutuklanmasını talep eder.

16 (3) Haziran **2. Duma'nın dağıtılması. Sosyal-Demokrat Duma Fraksiyonunun tutuklanması.** — Yeni seçim yasası. — "3 Haziran Rejimi".

EN ÖNEMLİ ADLAR DİZİNİ

Absolut — bkz. Stasova, E. D.

Akimov, V. (V. P. Mahnovets; 1875 - 1921) — Ekonomist, Menşevik.

Aleksinski, G (doğ. 1879) — Kısa bir süre Bolşevik, daha sonra Otzovist, sosyal -şoven, dönek.

Akselrod, P. B. (1850 - 1928) — Menşevik.

Baumann, N. E. (Sorokin; 1873 - 1905) — Bolşevik, 18 Ekim 1905'te Moskova'da bir gösteri sırasında Kara Yüzler tarafından katledildi.

Bebel, August (1840 - 1913)

Bem — bkz. Silvin, M. A.

Bernstein, Eduard (doğ. 1850)

Binasik, M. S. — bkz. Novosedski

Brentano, Lujo (1884 - 1931) — İktisatçı.

Bulgakov, S. N. (doğ. 1871) — "Legal Marksist".

Buligin, A. G. (1851 - 1919) — Rus içişleri bakanı.

Clemenceau, Georges (1841 - 1929) — Fransız devlet adamı.

Çar I. Nikola (1796 - 1855)

Çar II. Nikola (1868 - 1918)

Çatski, Yuriy (P. A. Bronstein; doğ. 1881) — Tasfiyeci.

Çernov, V. M. (doğ. 1876) — Sosyal-Devrimci.

Dan, Th. I. (Gurviç, Danilov; doğ. 1871) — Menşevik.

Delta — bkz. Stasova.

Dubasov, F. V. (1845 - 1912) — Moskova Genel Valisi.

Dubrovinski, I. F. (İnnokentii; 1877 - 1913) — Bolşevik, sürgünde öldü.

El — Menşevik I. L. Lusin'in takma adı.

Engels, Friedrich (1820 - 1895)

Fedorov, N. P. (doğ. 1845) — Kadet.

Finn-Yenotayevski, A. Y. (doğ. 1872) — İktisatçı, Menşevik, 1931'de Menşeviklerin "Birlik Bürosu"nun karşı-devrimci faaliyetine katılımı yüzünden hüküm giydi.

YAYINEVİMİZDE ÇIKAN KİTAPLAR

LENİN- 12 CİLTTE SECME ESERLER

- **SEÇME ESERLER** V. İ. Lenin Cilt 1
- **SEÇME ESERLER** V. İ. Lenin Cilt 2
- **SEÇME ESERLER** V. İ. Lenin Cilt 3

- **MATERYALİZM VE AMPRİOKRİTİSİZM I** V. İ. Lenin
- **MATERYALİZM VE AMPRİOKRİTİSİZM II** V. İ. Lenin
- **KIR YOKSULLARINA!** V. İ. Lenin
- **NE YAPMALI?** V. İ. Lenin
- **BİR ADIM İLERİ İKİ ADIM GERİ** V. İ. Lenin
- **SOSYAL DEMOKRASİNİN İKİ TAKTİĞİ** V. İ. Lenin

LENİNİZM DİZİSİ (SSCB'ndeki Yabancı İşçiler Yayınevi Kooperatifi)

- **LENİNİZM NEDİR?** 1. Defter
- **PROLETER DEVRİMİN TEORİSİ** 2. Defter
- **PROLETARYA DİKTATÖRLÜĞÜ** 3. Defter
- **SOSYALİST İNŞANIN ZAFERİ UĞRUNA MÜCADELE** 4. Defter
- **TARIM VE KÖYLÜ SORUNU** 5. Defter
- **ULUSAL SORUN VE SÖMÜRGE SORUNU** 6. Defter
- **PROLETER DEVRİMİN STRATEJİSİ VE TAKTİĞİ** 7. Defter

- **ESERLER** Stalin Cilt: 1 1901—1907
- **ESERLER** Stalin Cilt: 2 1907—1913
- **ESERLER** Stalin Cilt: 3 1917
- **ESERLER** Stalin Cilt: 4 1917—1920
- **ESERLER** Stalin Cilt: 5 1921—1923
- **ESERLER** Stalin Cilt: 6 1924
- **ESERLER** Stalin Cilt: 7 1925
- **ESERLER** Stalin Cilt: 8 Ocak—Kasım 1926
- **ESERLER** Stalin Cilt: 9 Aralık 1926-Temmuz 1927
- **ESERLER** Stalin Cilt: 10 Ağustos- Aralık 1927
- **ESERLER** Stalin Cilt: 11 1928 - Mart 1929
- **ESERLER** Stalin Cilt: 12 Nisan 1929 - Haziran 1930
- **ESERLER** Stalin Cilt: 13 Temmuz 1930-Ocak 1934
- **ESERLER** Stalin Cilt: 14 Şubat 1934-Nisan 1945

- **ESERLER** Stalin Cilt: 15 [SBKP(B) TARİHİ] 1938
- **ESERLER** Stalin Cilt: 16 Mayıs 1945- Aralık 1952
- **DİYALEKTİK VE TARİHİ MATERYALİZM** J. V. Stalin
- **SBKP(B)'DEKİ SAĞ SAPMA ÜZERİNE** J. V. Stalin
- **MUHALEFET ÜZERİNE** Stalin Cilt 1
- **MUHALEFET ÜZERİNE** Stalin Cilt 2
- **RKP(B) XII ve XIII PARTİ KONGRE RAPORLARI**
- **SBKP(B) XIV VE XV. PARTİ KONGRE RAPORLARI**
- **SBKP(B) XVI. XVII. VE XVIII. PARTİ KONGRE RAPORLARI**
- **XIX. ve XX. PARTİ KONGRE RAPORLARI** Malenkov-Kruşçev
- **TARİH ÇARPITICILARI** SSCB Enf. Bürosu-Stalin

- **POLİTİK EKONOMİ Ders Kitabı** Cilt:I (1955)
- **POLİTİK EKONOMİ Ders Kitabı** Cilt:II (1955)

- **SENDİKALAR ÜZERİNE I** MUHAREBE OLARAK GREV Losovsky
- **SENDİKALAR ÜZERİNE II** MARX VE SENDİKALAR Losovsky
- **ÖRGÜTLENME ÜZERİNE** Lenin—Stalin 3. Baskı

- **KADIN VE SOSYALİZM** A. Bebel (Tam Metin)
- **KADIN SORUNU ÜZERİNE** MELS-Komintern ve C. Zetkin 3. Baskı
- **KADIN SORUNU ÜZERİNE SEÇME YAZILAR** C. Zetkin 2. Baskı
- **LENİN'DEN ANILAR** N. Krupskaya (3 Kitap Birarada)
- **BİRÇOK HAYAT YAŞADIM** A. Kollontai (Otobiyografi)
- **TOPRAĞIN KIZI** Agnes Smedley
- **ÇİN HALKININ SAVAŞI** Agnes Smedley

- **POLEMİK** (1963) (Dokuz Yorum)
- **PROLETARYA DİK. TARİHSEL DENEYİMLERİ**
- **FRANSIZ DEVRİMİNİN KISA TARİHİ** A. Soboul
- **ANTİ-SEMİTİZM ve YAHUDİ SORUNU** İ. Rennap
- **YAHUDİLİĞİN ÇÖKÜŞÜ** Otto Heller

- **SELAM YAŞAM ATEŞİ** Nikolai Ostrovski
- **DEVRİM YILLARI -1905-** S. Mstislavski (Tarihi Roman)
- **ÜYE MİSİN? ... ÜYE MİYDİN?** H. Keil
- **ÖZGÜRLÜK** P. Wahlöö (Roman)
- **BRECHT'İN LAİ-TU'SU** R. Berlau (Der. H. Bunge) (Biyografi)
- **KILLARI YOLUNMUŞ MAYMUN** Güney Dal (Roman)

ISBN 975-7349-05-4 (Tk. No)
ISBN 975-7349-20-8 (3. Cilt)

inter
yayınları